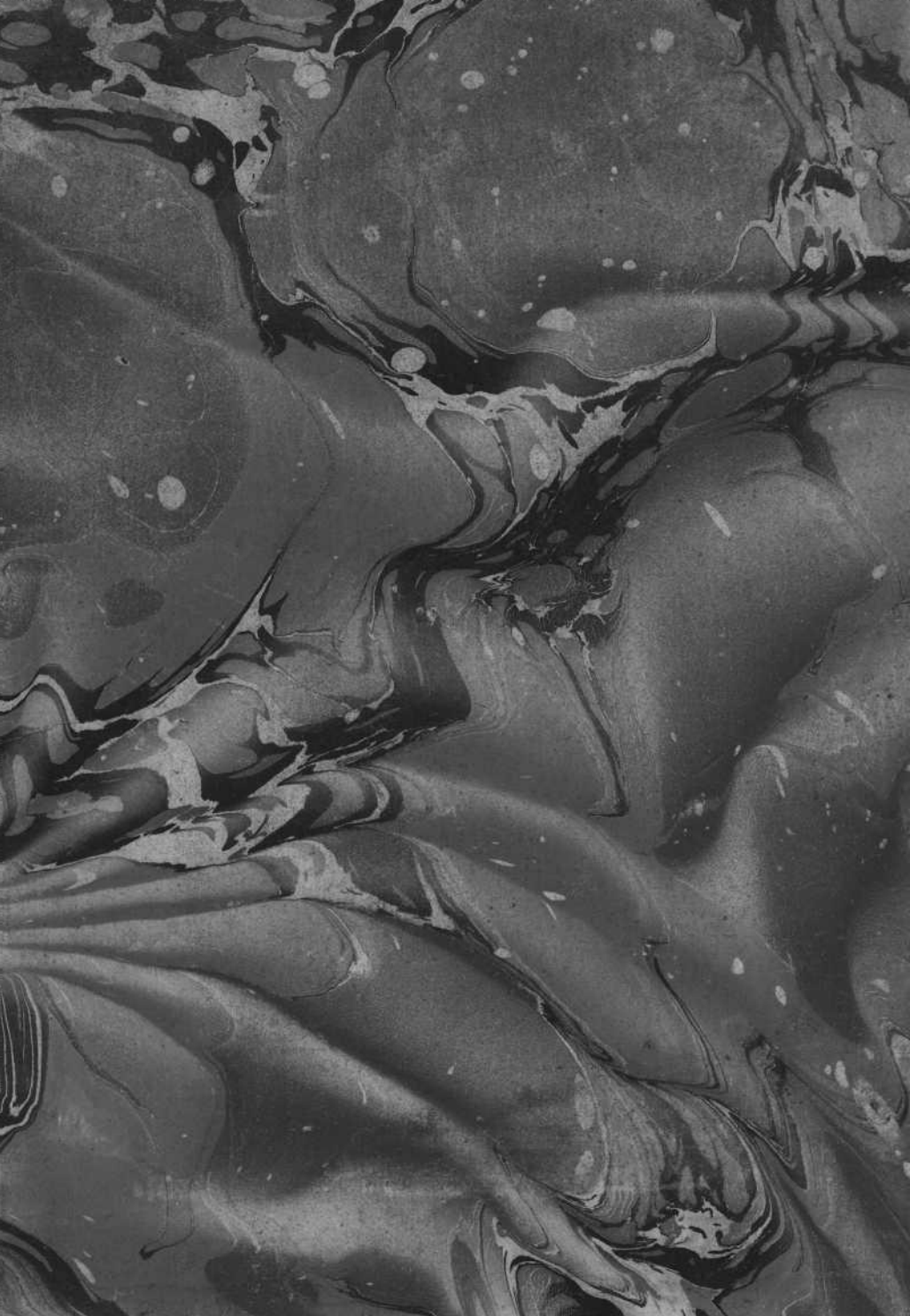
Centro Coordinador
de Bibliotecas

Núm. 100931

D/3/1964-4364
262

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI BENEDICTI PAPÆ XIV.

DE SYNODO DIOECESANA

LIBRI TREDECIM

IN DUOS TOMOS DISTRIBUTI.

Editio IV. Matritensis, à mendis purgata operâ ac studio Josephi à Carrásco, Philosophiæ ac Sacræ Theologiæ in Lulliana Universitate Majoricensis Insulæ Ex-Professoris.

TOMUS PRIMUS.

NM 99
R. 110

SUPERIORUM PERMISSU.

MATRITI: Ex Typographia MICHAELIS ESCRIBANO, Acu-Pictorum Via.

Sumptibus Societatis Typographorum Bibliopolarumque.

ANNO M. DCC. LXXXII.

SANCTISSIMI
DOMINI NOSTRI
BENEDICTI
PAPÆ XIV.
BULLARII
TOMUS PRIMUS.

PRÆFATIO.

POST exactam vitæ nostræ partem ferè maximam Romæ in iis Congregationibus, ubi gravissima Religionis, & Ecclesiasticæ disciplinæ negotia tractari solent; ut primùm honore Cardinalatus per fel. rec. Benedictum XIII. licèt immerentes, insigniti fuimus, cùm regendam accepissemus Anconitanam Ecclesiam, & inde mox ad Bononiensem Metropolim, natale solum, traducti essemus; animadvertere jam tùm cœpimus ignorari passim, aut certè non satis notas esse multas ex Apostolicis Constitutionibus, quibus Ecclesiæ instituta gravissima continentur; decreta autem, & responsa Congregationum, aut nesciri penitùs, aut non rectè intelligi, plura sinistris interpretationibus in sequiorem partem accipi, atque corrumpi: quæ demùm alii ante nos Antistites in Diœcesanis Synodis benè, sapienterque constituerant, ea vigere parùm, negligi omninò, suam vim, pretium, ac dignitatem non obtinere: propterea, quod ignoti essent fontes, unde scita, & consulta illa omnia deducta, ac corrivata fuissent. Id nos perspicere certò potuimus, cùm in theologicis consultationibus, quæ identidem nobis præsentibus habebantur, tùm in privatis colloquiis, quæ sæpè varias ob causas Ecclesiasticis hominibus ferebamus; maximè verò quoties ad examen accedebant sive minores Clerici, sive Pœnitentiæ Administri, sive Parœciarum petitores, ut de singulorum scientia cognosceremus.

Hanc porrò tantam, tamque damnosam inscitiam considerantibus nobis, atque, ut par erat, dolentibus, multa ad eam depellendam obversabantur. Erant qui opportunissimum fore censebant, Academiam instituere, in qua per intervalla temporum disputandum esset de iisdem rebus, uti passim fieri in litteratorum conventibus solet. Verùm, præterquamquod haud facilè inveniri poterant viri laboriosi, impigri, & idonei, eo numero, qui ad conflandum cœtum Academicum requiritur, id semper habent incommodi ejusmodi Academiæ, quod, uno dumtaxat laborante, otiantur cæteri, quæque ille aptè, copioseque proloquitur, aut non subeunt audientium animos (nisi si jam eruditi illi sint, & iisdem rebus exculti) aut citò effluunt, ad summum rudem tantummodò, & indigestam post se notitiam relinquunt; numquam verò latè manant, nec ad notitiam publicam, uti opus est, propagantur. Alii alia subjiciebant, quæ longum esset hoc loco enumerare.

In tanta consiliorum multitudine ac varietate, visum nobis inire viam intentatam hactenùs, & qua non alia fortassè planior & expeditior. Usu enim ipso edocti, ad rectè administrandam civitatem, atque diœcesim, proponenda subinde esse populo aliqua Edicta; ea nos exarare instituimus, non, ut alii solent, sola præcipiendi formula, sed arte quadam, & apta ad erudiendum methodo, præceptorum scilicet causas, & fundamenta commonstrantes, disciplinam Ecclesiæ veterem, recentioremque explicantes, ea demùm expromentes omnia, quibus non solùm permoveri quisque possit ad imperata facienda, verùm etiam rationes disceret, propter quas una-

quæque res injuncta esset, aut vetita, idque nullo suo labore & incommodo.

Hoc institutum, quod legentibus quidem facilè, at nobis, tametsi diu in ejusmodi rerum tractatione exercitatis, laboriosissimum accidebat; brevi intelleximus, Deo nostra cœpta secundante, magnas reipublicæ utilitates afferre. Exceptæ, approbatione omnium secundissima, nostræ illæ Sanctiones; non intra Diœceseos Bononiensis fines continuerunt se se, sed ad circumpositas civitates primò, deinde ad remotiores volitare cœperunt, donec aliquot Voluminibus compræhensæ, & pluribus in locis impressæ, ad universam latè Italiam pervaserunt. Illud autem nobis optandum maximè, ut, siquidem eædem nunc ex Italico in Latinum sermonem cum fide conversæ sunt, tàm fructuosæ inveniantur ultra montes, & apud omnes ubique gentes, quàm in Italia fuerunt.

Secundùm hæc parabamus Diœcesanam celebrare Synodum, certis tamen præfinitis rerum discutiendarum capitibus, præter quæ spatiari non liceret. Erant pleraque educta ex Edictis nostris, quæ cupiebamus Synodali auctoritate rata ac firma esse. Et videbamur nobis iis Edictis, & Litteris attigisse omnia, quæ gravissima sunt; quæque ad Episcopi sollicitudinem & cognitionem pertinent. Sed, ubi manum operi admovere cœpimus, tot simul obortæ voces, tot exauditæ sententiæ sunt, ut aliò convertenda consilia nostra judicaverimus. Negabant aliqui, viri cæteroqui probi, nec indocti, ullum extiturum operis pretium, nisi ad alia multa rerum genera Synodi cognitio traduceretur. Hoc scilicet decerni malebant, illud interdici; has atque illas proponi contumacibus pœnas; hoc illudve malis publicis remedium adhiberi; res, maximam partem, extra Synodi potestatem positas, quasque ipsi nos sæpè Romæ rejeceramus, & sacris Congregationibus improbatas, à summis Pontificibus reprehensas, atque emendatas videramus.

His ergo tollendis ex hominum mentibus præjudiciis, venit nobis in mentem Commentationem edere *de Diœcesana Synodo*, eaque congerere simul, quæ circa hoc argumentum sparsa multis in Libris invenirentur, additis Patrum, Conciliorum, & Ecclesiasticæ Historiæ documentis; quarum rerum ingentem copiam habebamus in promptu, partim privato studio, partim muneribus publicis, & experientia collectam. Ut rem totam ordinatè perageremus; amplam divisimus materiam in plura capita; omniaque complexi, quæ ad rem ullo modo, & maximè ad praxim facere videbantur, Opus nostrum ad calcem deduximus. Sed, quo maximè tempore illud relegere, expolire, & multis partibus augere meditabamur, obitu Clementis XII. abrumpere opus coacti fuimus, Romam vocati scilicet ad Cardinalium Comitia. Illam igitur rudem hactenùs, mancam & impolitam reliquimus in nostra Bibliotheca Bononiensi; ac tamen mente, ut, simul ac regressi essemus ad nostram Sedem, supremam illi manum imponeremus.

Verùm inter hæc ad supremum Ecclesiæ regimen nullo nostro merito, ac præter omnem opinionem evecti, id unum efficere potuimus primò, ut scripta omnia, & adversaria nostra Romam exportarentur; in quibus cùm esset Commentatio, de qua dicimus, eam perdiu nec attingere licuit; tàm multis, tàm variis; tamque gravibus districti fuimus curis toto hoc præ-

præterito tempore nostri Pontificatus. Numquam tamen ejus perficiendæ, vulgandæque cogitationem abjecimus. Itaque post recognitos, auctos, & iterum typis impressos quatuor nostros *de Canonizatione Sanctorum* Tomos; post eumdem laborem adhibitum nostris Operibus *de Festis Domini, & Beatæ Mariæ Virginis, de sanctissimo Missæ Sacrificio*, aliisque, quæ in Latinum conversa, & additamentis pluribus locupletata, vel prodierunt jam, vel prælo parata sunt; post vulgatum præterea Bullarii nostri priorem Tomum, huc postremò animum convertimus: nactique subinde inter difficillima, & assidua Pontificatus negotia aliquid vacui temporis, idque raptim Commentationi nostræ impendentes, eam aliquandò tandem confecimus, seu veriùs ferè ex integro elaboravimus; adeo multa sunt de novo addita partim ex Libris nostræ Bibliothecæ, partim ex nostris Bononiensibus Litteris & Edictis, partim denique ex iis, quæ toto nostri Pontificatus septennio decreta à nobis & constituta sunt.

Ita in hanc qualemcumque formam redacta est Commentatio, quam nos dùm in publicum edimus, aliud nihil spectamus, nisi ut Episcopi suas celebrare Synodos ritè ac laudabiliter possint, nullumque præbeant locum querelis, quæ sæpè contra Synodalia Decreta ad Sedem Apostolicam perferuntur. Spe autem certa ducimur, non exiguum extiturum fructum laboris & industriæ nostræ, si modò Præsules Ecclesiarum animo suo reputabunt, quod in Concilio Tridentino decretum est de Synodis celebrandis, nec leve negotium esse, nec temerè, aut sine certis legibus peragendum. Sed ut nullum fore arbitramur, qui velit, sine justa causa, hanc officii sui partem gravissimam prætermittere; ita votorum nostrorum summam consequemur, si deinceps suas singuli Synodos celebrare instituant non solùm crebrò, verùm etiam rectè, & ex præscripto illarum rerum, quas toto hoc Opere complexi sumus.

Et hæc quidem olim præfati sumus, cùm nostrum hoc Opus *de Synodo Diœcesana* anno Domini MDCCXLVIII. Romanis typis ederetur; eademque leguntur præfixa cæteris editionibus, quæ in hunc usque diem prodierunt. Sed postea, cùm certis argumentis nobis innotuerit, labores hosce nostros grata utentium approbatione exceptos fuisse, quin etiam multorum rogatu excitati fuerimus ad novam hujusmet Operis editionem curandam, iis auctam additamentis, quæ necessaria nobis, aut opportuna viderentur; arduis licèt, & assiduis Pontificalis officii curis distracti, parva quædam temporis intervalla captare conati sumus, quibus nos in domesticam Bibliothecam adderemus, ibique in manus resumeremus non solùm impressa prælo Scriptorum volumina, sed etiam veteres nostras lucubrationes, tunc maximè calamo exaratas cùm in minoribus Romanæ Curiæ ministeriis versantes, à Pontificibus Prædecesoribus nostris beneficentissimis ad occurrentia adhibebamur negotia, & sententiam nostram nunc voce, nunc scripto explicare jubebamur; ut his veluti subsidiis adjuti, requirentium desideriis satisfaceremus. Lectorum nunc partes erunt, de editione hac, ejusque additamentis judicium ferre; quod quidem in nos, operamque nostram satis æquum nobis pollicemur, si unusquisque eorum, qui lecturi sunt, nobis vel scribentibus, vel dictantibus præsens adstitisset,

vidissetque objectas studiis nostris interpellationes ; quibus multoties inceptum opus abrumpere, sæpè etiam quæ scripta, aut dictata fuerant, relinquere coacti sumus, donec elapsis pluribus horis, aliquandò diebus integris, quandoquè etiam hebdomadis, & mensibus totis, eadem resumere pateretur vel temporis magis commoda opportunitas, vel minùs aspera & difficilis pendentium negotiorum natura.

Jam verò, ut de nova hac editione dicamus aliquid, hoc primùm monebimus, nihil nos in superioribus editionibus animadvertisse, quod delendum aut emendandum judicaverimus. Mutatas tantummodò voluimus Operis sectiones; divisis nimirum in plures libros materiis, & argumentis, quæ in prioris editionis libro septimo continentur tractata, unum illum librum longiorem cæteris, & plus æquo prolixum effecerant. At verò multis in locis, prout occasio se obtulit, opportuna aptavimus additamenta, quibus ea confirmaremus, quæ in priore editione asserta per nos fuerant. Insuper non pauca ex integro capitula elaboravimus, quibus plures rerum notitias, easque non levis momenti, in prioribus editionibus omissas, complexi sumus; quibusque editio hæc reverà auctior, & cumulatior prodibit.

Monendi sunt autem Lectores, qui tàm in priore, quàm in præsenti hujus Operis editione allatas frequenter offendent resolutiones Congregationis Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ne in aliquam incidant perplexitatem, & confusionem, propterea quòd hujusmodi resolutiones non semper eadem ratione, ac methodo allegari conspicient. Cujus diversitatis hæc causa est. Cùm nos olim munere Secretarii prædictæ Congregationis ornati fuerimus, eam instituimus consuetudinem, quæ deinde à Secretariis successoribus nostris servata fuit, ut in foliis causarum, quæ ante singulas ipsius Congregationis sessiones typis impressa distribuuntur, antiquiores ejusdem Tribunalis resolutiones adnotaremus, si quæ ad alicujus controversiæ tunc vertentis decisionem facere viderentur; adjectis etiam nonnullis præstantiorum Canonistarum auctoritatibus, quæ ad propositam quæstionem illustrandam conferrent. Hinc factum est, ut hujusmodi folia tàm à Nobis, quàm à Successoribus nostris exarata, utpotè studiosorum usibus proficua, deinde in unum veluti corpus collecta simul ederentur, hoc inscripta titulo: *Thesauri Resolutionum Sacræ Congregationis Concilii*; cujus Thesauri jam plura Volumina extant; & quatuor quidem priora nostris lucubrationibus constant, reliqua ad eos pertinent, qui Nobis in eodem Secretarii munere successerunt. Cùm itaque in præsenti Opere *de Synodo Diœcesana* citandum occurrit decretum aliquod, seu resolutio, ex iis, quæ in hujusmodi Collectione vulgata habentur, satius duximus Thesaurum ipsum allegare, quem facilè adire & consulere poterit, quicumque decretum, sive resolutionem, in fonte, ut ajunt, recognoscere cupiet.

Sed aliæ complures sunt resolutiones, in quibus citandis indicatur à Nobis dies mensis, & annus, quibus emanarunt, ac præterea liber, & libri pagina, unde fuerunt desumptæ. Hæ nimirum sunt, quæ, cùm à sæpè dicta Congregatione ante collatum nobis ipsius Secretarii munus editæ fuerint, in illius regestis descriptæ asservantur. Cùm autem Nos per decen-

cennium, & ultrà, officium illud obtinuerimus, adeoque in potestate habuerimus ipsius Congregationis Tabularium; multum sanè tempus insumpsimus in perlegendis veteribus ejusdem Congregationis actis, graviora quæque adnotando, atque ea, quæ scitu digna, aut necessaria nobis videbantur, ex authenticis Archivi regestis in privata nostra adversaria transferendo. His autem, & sæpè aliis, & in hujus maximè Operis scriptione utentes, adnotatas à nobis indicationes diei, mensis, & anni, necnon libri, & paginæ, unde monumentum olim extraximus, Lectorum oculis subjicere non prætermisimus; ut, si quis de allegato decreto, aut resolutione certior fieri velit, Congregationis Secretarium adeat, exhibitisque hujusmodi indicationibus (juxta celeberrimi Auctoris Prosperi Fagnani monitum, illius Operibus præfixum) authenticum decreti, aut resolutionis exemplum facilè obtinere valeat; nisi fortè Nobis tantum tribuere non recusaverit, quantum Nos cum cæteris omnibus eidem Fagnano tribuendum meritò censemus; cui scilicet, utpotè eodem Secretarii munere perfuncto, ejusdemque olim Tabularii custodi, plenam fidem adhibere solemus, ejusque testimonio, absque ulteriori indagine aut perquisitione, acquiescere. De aliis etiam aliarum Congregationum decretis, atque resolutionibus, quæ in hoc opere allegantur, testari possumus, eamdem adhibitam fuisse curam, ut cum authographis regestis conferrentur, & ad eorum fidem exigerentur.

Porrò in novissimis hisce additionibus usitatam semper nobis scribendi rationem secuti sumus; nihil scilicet pro certo ac definito venditantes, quod re ipsa definitum non sit; nihil contumeliosè jacientes in alios, quantumvis ab opinione nostra longè dissentiant. Id enim homine Christiano indignum, & honesto viro indecens existimamus, neque verò minùs validè unumquemque sententiam suam tueri posse censemus, si ab aliorum contemptu & injuria abstineat.

Prima hujus Operis lineamenta, ut suprà diximus, adumbrata à Nobis sunt, mox etiam ad aliquod complementum adducta, cùm Cardinalatus honore fungentes, ad Metropolitanæ Bononiensis Ecclesiæ gubernacula sederemus. Ad summum deinde Pontificatum evecti, idem Opus multis partibus expolitum paucis ab hinc annis edidimus, & nunc amplificatum, & auctum de novo in lucem proferimus. At, ubi neque à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, neque à Nobis ipsis aut in Bullario, aut alibi, Apostolica auctoritate quidquam definitum est, ac generaliter omnibus in rebus, quibus nullum ex publica Ecclesiæ auctoritate pondus accessit, nihil nos definire, ac veluti decretorium exhibere intendimus. Ea enim Nobis & semper fuit, & adhuc mens est, ut sententiam nostram proponentes, hanc eatenùs tueamur, quatenùs illi ex rationibus, & auctoritatibus, quæ Nos ad eam amplectendam impulerunt, satis roboris & firmitatis adesse dignoscatur; libentique animo subscribimus doctrinæ Scriptoris egregii Melchioris Cani, qui *lib. 6. de Locis Theologicis cap. 8. in responsione ad nonum argumentum*, de Libris agens, qui à summis Pontificibus conscripti publicantur, hæc ait: *Cùm edunt Libros de re qualibet Romani Pontifices, sententiam suam ut homines alii*

docti, exprimunt, non tamquam Ecclesiæ Judices de Fide pronuntiant. Magnus ille Prædecessor noster Innocentius IV. Commentaria sua in Libros Decretalium scripsit, cùm summum Pontificatum gereret: *Trahens moram Lugduni, post Concilium ibi celebratum, composuit Apparatum super Decretalibus*; uti testatur Thomas Diplovatatius in Vita ipsius Innocentii antedictis Commentariis præmissa. Neque profectò Innocentius hoc sibi umquam arrogavit, ut quidquid in eo Opere scripsisset, pro re definita haberetur; sed facilè passus est, opiniones suas, quas tamquam privatus Doctor proposuerat, ab aliis Doctoribus oppugnari; ut patet ex ipsa, quam citavimus, illius Vita; multoque magis ex ea, quam sibi amplissimam hac in re licentiam sumpserunt posteriores Canonistæ, dum sententias ab Innocentio suis Commentariis insertas sæpè deserere, & in alia omnia ire non dubitarunt.

MENDA QUÆ IRREPSERUNT.

PAG. 35. col. 2. lin. 17. *In*, lege in.
Pag. 113. col. 1. lin. 1. *inducere*, lege induere.
Pag. 185. col. 2. lin. ult. *celabrare*, lege *celebrare*.
Pag. 305. col. 1. lin. 34. *trect.* lege *tract.*
Pag. 391. col. 2. lin. penult. *tameu*, lege tamen.
Pag. 397. col. 2. lin. 22. *consideravit*, lege consideravit.
Pag. 409. col. 1. lin. 24. *prædicta*, lege prædicta.
Pag. 442. col. 2. lin. 38. *Comiti*, lege Comitis.
Pag. 452. col. 2. lin. 40. *nuilus*, lege nullus.
Pag. 480. col. 1. lin. 10. *Canstitutiones*, lege Constitutiones.

IN-

INDEX
LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

Notiones Quæstionesque præliminares.

CAP. I. DE Synodi nomine, & Synodorum divisione. Pag. 1.
CAP. II. De Synodi Diœcesanæ utilitate. 7.
CAP. III. Quo titulo sit cohonestanda Synodus Diœcesana, & quomodò inscribenda ejusdem decreta. 11.
CAP. IV. An Synodus Diœcesana pertineat ad potestatem Ordinis, vel jurisdictionis; & an ad legem diœcesanam, vel ad legem jurisdictionis. 14.
CAP. V. De loco in quo Synodus Diœcesana habenda est. 17.
CAP. VI. De tempore quo cogenda est Synodus Diœcesana. 21.

LIBER II.

De his, qui Synodum Diœcesanam cogere possunt.

CAP. I. AN Romanus Pontifex cogere possit Synodum Diœcesanam. 25.
CAP. II. Jus Romani Pontificis congregandi Synodum tàm Provincialem, quàm Diœcesanam, explicatur & confirmatur. 27.
CAP. III. De Cardinali Urbis Vicario. 32.
CAP. IV. De Archiepiscopo. 34.
CAP. V. Generalia de simplici Episcopo. 38.
CAP. VI. De Episcopo privilegium habente gestandi Pallium, & Crucem ante se deferendi. 40.
CAP. VII. De Episcopo Titulari. 43.
CAP. VIII. De Vicario Generali Episcopi. 46.
CAP. IX. De Vicario Capitulari. 48.
CAP. X. De Vicario Apostolico. 53.
CAP. XI. De Prælato inferiori. 58.
CAP. XII. De Episcopo Latino, in cujus diœcesi Græci Sacerdotes, & Clerici degunt. 66.

LIBER III.

De vocandis ad Synodum, ordine sedendi, & sacris vestibus juxta proprium cujusque gradum adhibendis.

CAP. I. DE Prælatis Regularibus, & Secularibus. 71.
CAP. II. De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum subjectorum ju-

jurisdictioni Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati. 77.
CAP. III. De obtinentibus dignitates, personatus, officia, & de Vicariis tùm Generali, tùm Foraneis. 81.
CAP. IV. De Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatarum. 86.
CAP. V. De Parochis. 88.
CAP. VI. De obtinentibus Beneficia simplicia, cæterisque Presbyteris, & Clericis diœceseos. 90.
CAP. VII. De Fratribus Capellanis sacræ Religionis Hierosolymitanæ, curam animarum habentibus, aliisque eidem Religioni inservientibus. 92.
CAP. VIII. De Beneficiariis, Capellanis, aliisque aggregatis Ecclesiæ in solo Lateranensi fundatæ; de Protonotariis, & Subcollectoribus spoliorum, ac de Ecclesiasticis privilegiatis Almæ Domus Lauretanæ. 94.
CAP. IX. De Laicis. 100.
CAP. X. De ordine sedendi in Synodo. 106.
CAP. XI. De indumentis Episcopi, aliorumque, qui Synodo Diœcesanæ intersunt. 110.
CAP. XII. De pœnis quibus fiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, nisi legitimo detineantur impedimento. 116.

LIBER IV.

De Officialibus, seu Ministris Synodi, suam nimirum operam Synodo præstantibus, aliisque, qui pro futuris eventibus in Synodo eliguntur.

CAP. I. DE Officialibus primi generis. 121.
CAP. II. De Judicibus querelarum, & excusationum. 123
CAP. III. De Testibus Synodalibus. 124.
CAP. IV. De Punctatoribus. 128.
CAP. V. De Judicibus Synodalibus. 130.
CAP. VI. De Judicibus Conservatoribus. 136.
CAP. VII. De Synodalibus Examinatoribus. 140.
CAP. VIII. Expenduntur alia ad Synodalium Examinatorum officium spectantia. 145.

LIBER V.

De gerendis in Synodo.

CAP. I. DE publicis Supplicationibus, Missis, Allocutionibus, Sermonibus, & Acclamationibus. 152.
CAP. II. De legendis in Synodo, & Fidei professione in ea emittenda. 157.
CAP. III. De Scrutinio. 162.
CAP. IV. De auctoritate reservandi casus, eorumque reservatione in Synodo facienda. 166.
CAP. V. Quænam sint atrociora & graviora crimina reservanda, unâ cum aliis ad materiam pertinentibus, & signanter quoad Regulares. 170.

CAP.

CAP. VI. De jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimùm solvendum. 177.
CAP. VII. De nonnullis quæstionibus Cathedraticum respicientibus. 181.
CAP. VIII. De eleemosina Missarum, & ejus taxatione in Synodo ut plurimùm facienda. 185.
CAP. IX. De advertendis ab Episcopo in statuendis Missæ eleemosynis, evellendisque abusibus circa eas gliscentibus; & ne Confessarii easdem à pœnitentibus exigant. 192.
CAP. X. De Missarum oneribus minuendis. 196.
CAP. XI. De ratione redituum Seminarii à Deputatis in Synodo reddenda, & de nonnullis ad eosdem Deputatos pertinentibus. 198.
CAP. XII. De nonnullis monitionibus in Synodo faciendis. 203.

LIBER VI.

De Constitutionibus in Diœcesana Synodo edendis, earumque conscribendarum methodo.

CAP. I. SUmma statuendorum in Diœcesanis Synodis. 205.
CAP. II. Qua methodo, quoque sermonis stylo conscribendæ sint Synodales Constitutiones. 208.
CAP. III. Quæ utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur; ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Græcis degentibus in diœcesibus Episcoporum Latinorum. 210.
CAP. IV. Aliis exemplis demonstratur, non omnes Constitutiones omni Synodo æquè congruere; ubi multa de Judæis degentibus in terris Christianorum. 214.
CAP. V. Quæ in præcedenti capite dicta sunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum hæreticis in Divinis, atque adeo etiam matrimonii Catholicorum cum hæreticis. 219.
CAP. VI. De iis, quæ provisa sunt super matrimoniis initis, atque ineundis in Hollandia, & in regionibus fœderatorum ordinum dominio in Belgio subjectis, quæ scilicet in Synodis earum regionum, non autem in aliis inseri & manifestari convenit. 223.
CAP. VII. De aliis quibusdam respicientibus matrimonia, quæ à Catholicis contrahuntur in regionibus infidelium, aut hæreticorum Principum dominio subjectis, vel quæ in regionibus Catholicis ineuntur inter Catholicum ex una parte, & hæreticum occultum ex altera; de quibus similiter nequaquam in omnibus Synodis agendum est. 229.
CAP. VIII. De Constitutionibus Synodalibus ad Missæ Sacrificium spectantibus, quæ peculiaribus quibusdam diœcesibus, non verò aliis, congruere possunt. 235.
CAP. IX. De Communione sub utraque specie quoad Laicos, Clericos, & Sacerdotes non celebrantes; de qua etsi quibusdam in Synodis actum fuerit, in aliis tamen non expediret sermonem instituere. 244.
CAP. X. De vernacula Divinarum Scripturarum lectione alicubi prohibenda

da Synodali Decreto, si abusus irrepserit; si tamen nullus abusui locus sit, hac de re silere præstabit. 248.

CAP. XI. Recens subortus in diœcesi abusus, modò reverà talis sit, & remediis canonicis submoveri valeat, necessariam interdum reddit Constitutionem, quæ in alia fortè Synodo redundaret; ubi de Confesariis, qui pœnitentes adstringerent ad sibi aperiendum nomen complicis in peccato; item de denuntiatione Confessariorum sollicitantium ad turpia, & de sollicitantibus ad alia illicita. 251.

LIBER VII.

De his, quæ cavenda sunt in Constitutionibus Synodalibus.

CAP. I. DE cavendis quoad quæstiones nondum definitas; ubi de quæstione, an sit de Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum. 257.

CAP. II. Iterum de cavendis quoad quæstiones nondum definitas; ubi de ea, an Clerici Beneficiarii sint domini, vel administratores fructuum suorum Beneficiorum. 261.

CAP. III. Regula in præcedentibus capitibus tradita limitatur. 268.

CAP. IV. Præcipuè abstinendum à definiendis quæstionibus respicientibus Sacramenta; ubi de intentione Ministri requisita ad validitatem Sacramenti. 270.

CAP. V. Nonnullæ recensentur quæstiones, spectantes Sacramentum Baptismi, à quibus in Synodo definiendis est abstinendum; ubi de Baptismo collato infanti in matris utero latitanti, necnon infanti, qui aliquam sui partem ex utero matris emisit. 272.

CAP. VI. De forma conditionata Baptismatis, alteriusve Sacramenti characterem imprimentis; ubi de Baptismo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari. 278.

CAP. VII. De Sacramento Confirmationis relativè ad Presbyteros Græcos, qui illud pueris post Baptismum administrant, & primò de Ministro hujus Sacramenti. 286.

CAP. VIII. De adhibendo Chrismate ab Episcopo benedicto, si Presbyter uti Minister extraordinarius Confirmationis Sacramentum administret; & an ad solum summum Pontificem, excluso Episcopo, pertineat jus delegandi simplici Sacerdoti dicti Sacramenti administrationem. 290.

CAP. IX. In quo finis imponitur propositæ quæstioni de pueris, qui post Baptismum à Presbytero baptizante confirmantur. 294.

CAP. X. Rursus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam Constitutione Synodali cautum est, ne pueris mox decessuris administretur. 299.

CAP. XI. De evitandis in Synodo quæstionibus theologicis circa sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum; ubi de Viatico exhibendo, necne, his qui eadem die Eucharistiam susceperunt; item de Communione danda reis capite damnatis, & deneganda peccatoribus publicis & manifestis. 303.

CAP.

CAP. XII. In quo agitur de Viatico pueris exhibendo; item de iis, qui perseverante eodem morbi periculo, instant, Viaticum sibi exhiberi; & aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione. 309.

CAP. XIII. De pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ, & signanter de quæstione, ejusque usu in Synodalibus Constitutionibus, quoad necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta; aut dictæ necessitatis exclusionem. 314.

CAP. XIV. De Confessione, quam nonnullæ Synodi excipiendam prohibent Confessario, qui est in opere carnali complex criminis cum pœnitente peracti. 320.

CAP. XV. De forma conditionata in Sacramento Pœnitentiæ. 322.

CAP. XVI. De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confessionis videlicet factæ in mortis articulo laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono. 330.

LIBER VIII.

De pertinentibus ad Sacramenta Extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii.

CAP. I. DE Sacramento Extremæ Unctionis; ubi de materia hujus Sacramenti, de olei benedictione ab Episcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi, & Catholicos Græci ritus inungendi, si in Latinorum diœcesibus Græci inhabitent. 338.

CAP. II. De forma Sacramenti Extremæ Unctionis, de qua multa in Synodis, & instructionibus Episcopalibus. 342.

CAP. III. De corporis partibus inungendis; de quo multa in nonnullis Synodis, & Ritualibus habentur. 343.

CAP. IV. De Sacramenti Extremæ Unctionis Ministro, tùm quoad Ecclesiam Latinam, tùm quoad Ecclesiam Græcam; quidve Episcopi Latini, in quorum diœcesibus Græci inhabitant, statuere valeant de eorum ritu hac in re. 346.

CAP. V. De subjecto hujus Sacramenti, & præsertim de more Græcorum sanos Oleo inungendi; & quid de eo Episcopi Latini, in quorum diœcesibus Græci inhabitant, in Synodo disserere possint. 350.

CAP. VI. De eodem subjecto Extremæ Unctionis, & signanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi potest; ubi etiam de amentibus, & furiosis; ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus disseritur. 354.

CAP. VII. De tempore quo infirmis Extrema Unctio est exhibenda; & quid in Synodis, & instructionibus Episcopi de dicto tempore statuere debeant. 357.

CAP. VIII. De ordine, quo Extrema Unctio infirmis administranda est, & de reiteratione administrationis ejusdem Sacramenti. 362.

CAP. IX. De cautela in Constitutionibus Synodalibus adhibenda, cùm in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quæstione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum,

quam

quam nonnulli Episcopi in suis Constitutionibus Synodalibus, aut decidisse, aut ignorasse visi sunt. 366.

CAP. X. Quod nihil in Synodo sit decernendum de trium hierarchicorum Ordinum materia, & forma, insinuatur exemplo desumpto ex quadam quæstione Congregationi Concilii proposita. 374.

CAP. XI. De protestatione in aliquas Synodos inserta, & per Archidiaconum, Episcopi nomine, ante Ordinationem repetita; per quam Episcopus Ordines collaturus protestatur, se intentionem non habere ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos; & de ordinatis ad majores Ordines ab Episcopo in Missa, non ab ipso celebrata, sed à Sacerdote; de qua re in Synodo Episcopali aliquandò disceptatum est. 379.

CAP. XII. Ad demonstrandum, quam circunspectè sit in Synodo loquendum de Ministro Sacramenti matrimonii, nonnulla præmittuntur respicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt matrimonia clandestina. 384.

CAP. XIII. Ex eo quod præsentia Parochi necessaria nunc sit ad vires tribuendas Christianorum connubiis, recruduit quæstio, jam antea à nonnullis excitata, an scilicet ille sit Sacramenti matrimonii Minister. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur; concluditurque, non esse in Synodalibus Constitutionibus de hujusmodi controversia ferendum judicium, ne aliquid asserendum, quod uni aut alteri opinioni refragetur. 389.

CAP. XIV. Corrigitur falsa doctrina, quæ in quasdam Synodos irrepsit quoad idem matrimonii Sacramentum. 395.

LIBER IX.

De cavendis in Synodo, quæ auctoritati & juribus Apostolicæ Sedis refragari possunt; item de non assumenda definitione controversiarum jurisdictionalium inter potestatem Ecclesiasticam, & Secularem; de sobrio in Synodo usu Legum Civilium; & de non lædendis privilegiis Regularium.

CAP. I. NIhil in Synodo decernendum, quod præjudicium inferat auctoritati & juribus Apostolicæ Sedis; ubi de falsitate assertionis tribuentis Episcopo potestatem statuendi in sua diœcesi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, quidquid Papa sibi specialiter non reservavit; incidenter de erectionibus monasteriorum, & domuum Regularium. 399.

CAP. II. Ex iis, quæ dicta sunt, decernitur, quibus in casibus fas sit, aut non sit Episcopo, relaxare impedimenta dirimentia matrimonium. Agitur etiam de consuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Episcoporum facultatem spectantibus. 404.

CAP. III. De Pontificiæ auctoritatis læsione in eo, quod pertinet ad dispensationes matrimoniales inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam. 410.

CAP. IV. Examen instituitur Synodalis Constitutionis, adscribentis Epis-

Episcopo facultatem absolvendi ab hæresi, quæ, nisi congruè explicetur, jura deturbat Apostolicæ Sedis. 414.

CAP. V. Alia evertuntur argumenta, quibus speciatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem absolvendi ab hæresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in suæ nationis Episcopis intactam perseverare, asseverant. 420.

CAP. VI. Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem Constitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis quorumdam atrociorum criminum reis. 423.

CAP. VII. De læsione jurium Apostolicæ Sedis in unione Beneficiorum, quæ Seminario fit ab Episcopis in vim decreti Concilii Tridentini cap. XVIII. sess. XXIII. de reformatione. 431.

CAP. VIII. Quomodò se gerere debeant Episcopi erga Apostolicam Sedem, si quam fortè Pontificiam Constitutionem de aliquo disciplinæ capite pro suis diœcesibus minùs opportunam esse censeant. 435.

CAP. IX. Nulla in Synodo decidatur controversia, quæ in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam, & Secularem; ubi multa de causis nunc, & olim pertinentibus ad Ecclesiasticam potestatem. 440.

CAP. X. Leges Civiles cum moderatione & delectu in Synodo allegandæ. 449.

CAP. XI. Exempla Legum secundi generis, quæ scilicet sunt à Jure Canonico correctæ & improbatæ; ubi de matrimoniis filiorum familias sine consensu parentum, & servorum sine consensu dominorum. 453.

CAP. XII. Exempla alia Legum Civilium à Jure Canonico correctarum; ubi præcipuè de adulteriis, & concubinatu. 457.

CAP. XIII. Gravis dubitatio olim exorta, an quædam Lex Civilis esset à Jure Canonico recepta, an potiùs abrogata; atque ideo an validè contrahi possit matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni. 462.

CAP. XIV. De Legibus Civilibus à Jure Canonico neque correctis, neque expressè approbatis, & proinde aliquandò opportunè in Synodo memorandis. 465.

CAP. XV. Nihil in Synodo constituendum, quod Regularium privilegia lædat. 468.

CAP. XVI. Modus adhibendus in Constitutionibus respicientibus Regulares. 475.

CAP. XVII. Aliæ exponuntur earumdem querelarum causæ. 481.

LIBER X.

De censuris; de usuris, & contractibus; necnon de mulctis pecuniariis.

CAP. I. CEnsuræ, præsertim latæ sententiæ, Synodalium Constitutionum transgressoribus, nonnisi sobriè, & circunspectè infligantur; ubi etiam de potestate dictas censuras ferendi. 486.

CAP. II. Auctoritate & exemplis improbatur immoderatus usus censurarum latæ sententiæ. 491.

CAP.

CAP. III. Interdum decerni potest censura latæ sententiæ ad cohibendam culpam, quæ in se expectata, est levis, si ob adjunctas circumstantias fiat gravis. 496.

CAP. IV. Quid de usuris & contractibus in Synodo decerni possit; ubi specialiter de mutuo. 497.

CAP. V. An, & quando usuræ suspicione vacent quidam speciales contractus, de quibus interdum est in Synodo agendum; ubi de lucro quod ultrà sortem recipitur in Montibus Pietatis, de censibus, & de cambiis. 503.

CAP. VI. A cambiis localibus activis, omnique alia quæstuosa negotiatione, quantumvis in se licita, & laicis permissa, per Synodalem sanctionem cohibeantur Clerici. 508.

CAP. VII. Quid sentiendum de contractu, quem vocant trium contractuum; an à Synodo permitti, an potiùs proscribi debeat. 513.

CAP. VIII. Contractus cujuslibet diœcesis proprii & peculiares in Synodo examinentur. 516.

CAP. IX. De mulctis, seu pœnis pecuniariis. 518.

CAP. X. De mulctarum seu pœnarum applicatione seu destinatione; & obiter nonnulla de procuratione debita Episcopo visitanti. 523.

DE

DE SYNODO DIOECESANA

LIBER PRIMUS.

NOTIONES QUÆSTIONESQUE PRÆLIMINARES.

CAPUT PRIMUM.

De Synodi nomine, & Synodorum divisione.

SYnodus, ut ipsa præsefert nominis etymologia, idem est ac Concilium, seu plurium in unum locum, aliquid deliberandi gratia, conventus. Quocirca in Annalibus Francorum *ad annum* 773. *tom.* 2. Collectionis Andreæ du Chesne, *pag.* 28. legitur: *Tunc Synodum supradictus Rex gloriosus tenuit generaliter cum Francis apud Jenuam civitatem, ibique exercitum dividens, &c.* Et *ad annum* 776. *pag.* 30. ejusdem Collectionis: *Conjunxit Synodum ad eandem civitatem, & ibi placitum publicum tenens, &c.* Et in Annalibus Bertinianis *ad annum* 767. *tom.* 3. Collectionis citatæ *pag.* 153. habetur: *Synodum fecit cum omnibus Francis solito more in campo.* Idem videre est apud Plinium, *lib.* 32. *cap.* 9. *sect.* 35. Aliquandò autem locus ipse, seu oppidum, ejusmodi congressibus habendis stabiliter destinatum, appellatum *Concilium*, ac proinde etiam Christianorum Ecclesias, ad quas fideles conveniunt, ab antiquissimis Scriptoribus non rarò Concilia & Synodos nuncupatas legimus; in quo sensu Constantinus Magnus, *leg.* 4. *Cod. Theodosiani, lib.* 16. *tit.* 2. *de Episcopis, & Clericis*, inquit: *Habeat unusquisque licentiam, sanctissimo Catholico, venerabilique Concilio decedens, bonorum quod optavit relinquere*; nomine enim *Concilii* hîc, ut in multis aliis antiquorum locis Ecclesiam intelligi, observat ibidem Gothofredus. Eamdem vocis significationem elicuit Baronius *in Mar-*

Martyrologium Romanum ad diem 23. *Junii* ex epistola S. Hieronymi ad Heliodorum, ubi Nepotianum laudat, quòd *Basilicas Ecclesiæ, & Martyrum Conciliabula diversis floribus, & arborum comis, vitiumque pampinis adumbrarit*: per Martyrum quippè Concilia, denotari Ecclesias super Martyrum sepulchra erectas, fidem facit S. Gaudentius, *serm.* 17. *tom* 5. *maximæ Bibliothecæ Patrum, editionis Lugdunensis anni* 1677. *pag.* 970. in dedicatione cujusdam Ecclesiæ, quam vocat *Concilium Sanctorum.* Neque certè aliud, quam Ecclesias indicare potuere Liber Pontificalis, cùm Damasum narrat versibus adornasse *Martyrum Concilia*; & gesta S. Stephani Papæ, cùm de Nemesio referunt: *Circuibat cryptas, & Concilia Martyrum*: quæ loca benè perpendit du Cangius *in Glossar.* & Joannes Molanus *ad diem* 23. *Jun. in Martyrol. Usuardi*, in quo Martyrologio eadem die narratur, Corpus Joannis Presbyteri, Martyrio coronati, à Concordio itidem Presbytero *collectum, & sepultum juxta Concilia Martyrum.* Verùm postea apud nos usus passim obtinuit, ut *Synodi, & Concilii* nomine, non locus, nec quicumque hominum cœtus, sed ii significentur, in quibus Episcopi intersunt, & Ecclesiastica negotia potissimùm pertractantur.

II. Ejusmodi Synodorum ex Petro de Marca *lib.* 6. *de Concordia, &c. cap.* 24. *num.* 5. aliæ olim dicebantur *Regiæ*, quæ non ex Episcopis solùm constabant, verùm etiam ex Optimatibus, & Comitibus Regni, ut omnium suffragiis leges conderentur, ad utramque politiam, Ecclesiasticam, & civilem disponendam. Hujus generis Concilia frequentia fuisse Constantinopoli, observat Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 46. Frequentissima verò fuerunt in Gallia, cujus piissimi Reges, uti animadvertit Baluzius *in notis ad Capitularia Regum Francorum, tom.* 2. *col.* 1028. nil grave decernebant, sine Episcoporum, & Optimatum consilio, quod ipsimet fatebantur in suis edictis, quorum vetustissima formula, edita à Bignonio *in notis ad Marculphum, lib.* 1. *cap.* 25. hæc erat: *Nos unà cum Apostolicis viris Patribus nostris Episcopis, Optimatibus, cæterisque Palatii nostri Ministris, &c.* Aliæ fuerunt, & sunt Synodi *Ecclesiasticæ*, in quas soli conveniunt Sacerdotes, ut de rebus statuant ad Ecclesiam pertinentibus. Tres istarum species commemoravit S. Augustinus, *lib.* 2. *de Baptismo* contra Donatistas, *c.* 3. *tom.* 9. *Oper. edit. Parisien. Monachor. Benedictinor. S. Mauri col.* 98. nimirum, quæ per singulas regiones, quæ per singulas provincias fiunt, & quæ ex universo christiano orbe congregantur; quibus quartam addidit Concilium Toletanum IV. *cap.* 3. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 579. illius mentionem faciens, quæ ex unius regni, vel nationis Episcopis conflatur. Quare Conciliorum, seu Synodorum quatuor nunc genera passim Auctores enumerant, *Generalia, Nationalia, Provincialia, & Diœcesana*; *Generalia*, quæ & *Oecumenica* dicuntur, ea sunt ad quæ vocantur Episcopi totius orbis, qui possunt, & debent iisdem interesse, nisi legitimè impediantur, & quibus præsidet Romanus Pontifex vel per se, vel per suos Legatos. *Nationalia* sunt, in quæ conveniunt Archiepiscopi, & Episcopi unius regni, vel nationis, præside ejusdem nationis Patriarcha, vel Primate. Hæc quandoquè vocari *universalia*, quia scilicet talia sunt quoad illud regnum seu nationem, quamvis absolutè, & quoad totam Ecclesiam universalia non sint, notavit Bellarminus *tom.* 2. *Controv. lib.*

lib. 1. *de Conciliis cap.* 4. quocirca S. Augustinus *epist.* 215. *ad Valentinum, num.* 2. *tom.* 2. *Oper. col.* 794. secundam Synodum Africanam, sub Zosimo Papa, anno 418. celebratam, nuncupavit *plenariam*: & Synodus Toletana III. anni 589. *cap.* 18. se appellavit universalem, inquiens: *Præcipit hæc sancta, & universalis Synodus.* Verùm Natalis Alexander *histor. Ecclesiast. ad sæc. III. dissert.* 24. opportunè animadvertit, ea ferè semper plenaria & universalia dicta esse cum aliqua limitatione, qua à verè Œcumenicis distinguerentur. Sic præfata Synodus Africana dicta quidem est plenaria ab Augustino, sed plenaria *totius Africæ.* Et Synodus Carthaginensis III. *cap.* 7. simile Concilium vocavit *universale anniversarium*; *Sin autem nec ad Concilium universale anniversarium occurrere voluerit*: ut significaret, se de illo loqui, ad quod omnes Africani Episcopi singulis annis confluebant. Allatum autem Toletani III. exemplum dubium est; nam in plerisque antiquis codicibus verbum illud *universalis* desideratur, ejusque loco legitur *veneranda*, quod videri potest in Collectione Harduini, *tom.* 3. *col.* 482. & in Labbeana, *tom.* 5. *col.* 1013. solumque *universalis* legitur in Isidoriana Collectione, & apud Ivonem, *part.* 4. *Decret. cap.* 244. *Provincialia* sunt, in quibus conveniunt Episcopi unius Provinciæ sub eorum Archiepiscopo, seu Metropolitano. *Diœcesana* tandem nominantur quæ quilibet Episcopus congregat ex Parochis, Presbyteris, aliisque Clericis suæ diœceseos, quibus ipse præest.

III. Notissima, & pervulgata est hæc Conciliorum divisio, eamque communiter tradunt Doctores, præsertim Melchior Canus *de Loc. Theol. lib.* 5. *cap.* 3. Cardinalis Bellarminus *cit. lib.* 1. *de Concil. cap.* 4. Cabassutius *in Notitia Ecclesiast. sæculi primi in observat. de Conciliis Ecclesiæ, n.* 3. Doujat *Prænot. Canonic. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 3. *&* 4. Duvallius *de super. potest. Roman. Pontif. part.* 4. *quæst.* 1. ac Alphonsus Guerrerius in suo non omnibus obvio Tractatu *de Conciliis*, quem anno 1545. edidit, & Carolo V. Imperatori dicavit, qui reperitur inter Miscellanea Bibliothecæ Cardinalis Passionei, *tom.* 556. & novissimè Oddo Scharz. *ad Decretales Gregorii IX. tit.* 2. *de Constit.* §. 2. *quæst.* 4. Attamen accuratè pervolventi Ecclesiastica monumenta, nonnulla occurrunt Concilia, à Romanis Pontificibus celebrata, quæ ad nullam ex enumeratis speciebus referri commodè possunt, sed videntur quodammodò mixta ex Provincialibus, & Diœcesanis. Illis quippè aliqui interfuere Episcopi, quos in Urbe inveniri contigit, atque insuper Romani Presbyteri, aliique Ecclesiastici viri, sive hi ad Romani Cleri cœtum pertinerent, sive ex alienis diœcesibus Romam advenissent. Ejusmodi fuit Concilium illud, quod Cornelius Papa circa annum 251. Romæ habuit, ut de causa judicaret Maximi, Urbani, & Sidonii, qui ejurato schismate, in Ecclesiam recipi poscebant; de quo idem Cornelius in Epistola ad Cyprianum, quæ est 46. hæc scribit: „Omni igitur actu ad „me perlato, placuit contrahi Pres„byterium. Adfuerunt etiam Episco„pi quinque, qui & hodie præsentes „fuerunt, ut firmato consilio, quid cir„ca personam eorum observari de„beret, consensu omnium statuere„tur.“ Haud absimile est Concilium ab Agatone Papa ex sexdecim Episcopis, & universo Romano Clero in Constantiniana Basilica congregatum pro componendis rebus Ecclesiæ Bri-

tannicæ: cujus Acta referuntur in novissima Collectione Conciliorum Britanniæ Davidis Wilkins *tom.* 1. *pag.* 47. Nec diversa fuit Synodus habita à S. Gregorio Magno, cui subscripsisse legimus Episcopos duos & viginti, & Romanæ Ecclesiæ Presbyteros tres suprà triginta, in Collectione Harduini, *tom.* 3. *col.* 498. Alia similium Conciliorum exempla videri possunt collecta in tractatu de studio Conciliorum, Gallico idiomate conscripto; & Parisiis edito anno 1724. *pag.* 558. eorumdemque meminit etiam Cabassutius in brevi Dissertatione *de urbanis, seu popularibus Synodis*, post Synodum Constantinopolitanam sub Patriarcha Menna, anno 536. Quin etiam animadvertere hîc libet cum Thomassino, *cit. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 43. Constantinopoli cùm satis magno numero Præsules continuè versarentur, ibi quamdam quasi perpetuam Synodum fuisse conflatam, cui Regiæ Urbis Antistes præsidebat, & difficiliores quasque Ecclesiæ Orientalis causas terminabat. In ejusmodi Synodo Episcoporum Constantinopoli fortè obversantium, Nectarius Constantinopolitanus Episcopus de causa judicavit Agapii, & Gabadii, de Bostrensi in Arabia Episcopatu inter se contendentium, sicuti habetur *Jure Orient. part.* 1. *pag.* 247. In simili Synodo à Chrysostomo exauctoratus est Gerontius Nicomediensis in Bithynia Episcopus, quod narrat Sozomenus *lib.* 8. *cap.* 6. In eadem Synodo idem Chrysostomus querelas & accusationes audivit complurium Asiæ Episcoporum adversus Antonium Ephesinum Episcopum, quemadmodum refert Palladius *in Dialogo historico de vita & conversatione Beati Joannis Chrysostomi Episcopi Constantinopolis*, qui extat *tom.* 13. *Operum* ejusdem Chrysostomi editionis Patris Montfaucon anni 1738. Jam verò cùm ab his Synodis abessent laici, & soli in illis assiderent Episcopi, quod colligitur ex eodem Palladio, qui præfatam Synodum exactè describens, solos Episcopos enumeravit; cumque præterea in illis causæ dumtaxat disceptarentur ad Ecclesiæ forum spectantes; diversæ profectò erant à Synodis illis Regiis, de quibus suprà; ac proinde aliam constituunt Ecclesiasticæ Synodi speciem, ab iis quatuor distinctam, quas communiter Doctores recensent.

IV. Verùm, his prætermissis, quæ præsentis instituti non sunt, Synodum Diœcesanam, de qua solùm hîc agimus, paulò accuratius consideremus. Mathias Ugonius Episcopus Famaugustanus, Scriptor decimi sexti sæculi, de quo plura Dupin *in Biblioth. Eccles. Auctorum sæculi* 16. Tractatum concinnavit, & evulgavit *de Conciliis*, qui in paucis Bibliothecis reperitur, atque in Tractatus præludiis *pag.* 4. scitè animadvertit, Synodum Episcopalem, seu Diœcesanam, frequenter ab antiquis vocari *Presbyterium*, sicuti re ipsa nuper illam appellatam audivimus à Cornelio Papa. Eadem quandoquè nuncupatur *Concilium Civile*; utpotè quæ congregatur ab Episcopo in sua civitate cum solis Presbyteris suæ diœceseos; quod colligimus *ex epist.* 14. Hadriani II. Summi Pontificis ad Carolum Calvum in causa Herlefridi Presbyteri, *tom.* 5. Collectionis Harduini, *col.* 706. in qua ait: *Sed nunc melius faceretis, si, quod in civili Concilio apud suum Episcopum perperam gestum est, in Provinciali Synodo apud vos rationabiliter, & apud Fratrem nostrum Hincmarum Archiepiscopum cassaretur.* Nunc autem, quemadmodum notat Doujat, *cit Prænot. Canonic. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 16. ita propriè Synodi nomen sibi usurpat, ut, cùm Synodum, sine ulla additione, di-

ci-

cimus, plerumque Diœcesanam intelligamus; quare Guillelmus Lindewode ad Constitutiones provinciales Angliæ, *tit. de officio Judicis Ordinarii*, cùm statutum offenderit, à Bonifacio Episcopo in hunc modum editum: *Item statuimus, quod Episcopi in suis Synodis & aliis convocationibus, & singuli Archidiaconi in suis capitulis, &c.* statim adnotavit: *Synodi dicuntur conventus, sive congregationes Senum, & Presbyterorum, quæ debent fieri per Episcopos annuatim.* Hæc de nomine. Ad definitionem quod attinet, non incongruè à Botto *in suo Tractatu de Synodo Episcopor. part. 1. n. 5.* & ab Antonio Paulutio *in sua Jurisprudentia sacra tit. de Comitiis Ecclesiasticis, cap. 9. n. 2.* Synodus Diœcesana hisce ferè verbis describitur: *Legitima Congregatio ab Episcopo coacta ex Presbyteris, & Clericis suæ Diœcesis, aliisve, qui ad eam accedere tenentur, in qua de his, quæ curæ Pastorali incumbunt, agendum & deliberandum est.*

V. Ita descriptæ Diœcesanæ Synodi speciem quamdam & imaginem nobis exhibent Acta Apostolorum *cap. 21.* Hierosolymitanam Ecclesiam gubernante Jacobo Minore, qui dicebatur Frater Domini, de cujus Episcopatu Hierosolymitano fidem faciunt Clemens Alexandrinus, Eusebius, Epiphanius, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, quorum testimonia congessit Petrus Franciscus Foggini *de Romano Divi Petri Itinere, & Episcopatu exercit. 18. p. 422. & seq.* Paulus Hierosolymam profectus est, cumque illuc pervenisset, Jacobum adivit, apud quem statim *omnes collecti sunt Seniores.* Hi verò postquam audierunt uberem fructum, quem ex Evangelii prædicatione ubique Paulus reportaverat, eumdem admonuerunt imminentis ei à Judæis periculi, quibus erat eo nomine invisus, quòd Circumcisionis, ac totius Mosaicæ Legis abolitionem vellet, & prædicaret. Quamquam autem id esset à veritate alienum, nam Paulus solùm docebat, Legem Moysis non esse necessariam; quin immò sine Fide Christi inanem esse, nec quidquam conferre ad æternam salutem; Legis tamen ritus, & cæremonias, utpotè quæ nondum mortiferæ evaserant, numquam damnaverat; quod quidem facilè demonstrare potuisset ex facto proprio, siquidem ipsemet circumciderat Timotheum, *Act. 16.* & Nazaræatus votum susceperat, *Act. 18.* sicuti ad rem perpendit Tirinus *ad dictum cap. 21. vers. 21.* nihilominùs tamen Paulus, ut calumniam prorsus dilueret, Seniorum consilium secutus, cum aliis quatuor viris Nazaræorum voto obstrictis, Templum ingressus est, ibique palam & publicè Legis cæremonias explevit. Gesta hæc sunt, non inter Jacobum tantùm & Paulum, sed coram universo cœtu Seniorum, hoc est Presbyterorum Ecclesiæ Hierosolymitanæ, sicuti teste Cornelio Alapide *ibidem*, habet Græcus Textus; atque hi Presbyteri illi iidem erant, qui interfuerant celebri Concilio Apostolorum, in quo actum fuit de Legalibus *Act. 15.* quod ipsimet asseruerunt: *De his autem, qui, crediderunt ex Gentibus, nos scripsimus, judicantes, ut abstinèant se ab idolis, immolato, & sanguine, & suffocato, & fornicatione,* ut narratur etiam *eod. cap. 21. vers. 25.* Quamobrem ejusmodi Seniorum conventum cum proprio Episcopo Jacobo fuisse veram & propriam Synodum Diœcesanam, ad exemplum cæterarum primum habitam, expressè affirmavit Turrecremata *Summa de Eccles. lib. 3. c. 3.* scribens: *Tertia species Conciliorum dicitur Concilium Episcopale, sive Synodus Episcopalis quam celebrat Episcopus in diœcesi sua cum Abbatibus,*

bus, & Clericis sibi subjectis.... Forma autem hujus Concilii præcessisse videtur in Concilio, quod Beatus Jacobus dicitur celebrasse Hierosolymis cum Senioribus, pro abolenda suspicione orta contra Paulum, de quo Act. 20. idemque sentire visi sunt Beda, Comestor, & Alphonsus Guerrerius *in cit. Tract. de Concil. cap.* 1. ubi ait: *Synodus à Paulo, & Jacobo celebrata fuit Hierosolymis super abolenda suspicione quorumdam Judæorum.* Nos verò, quamquam libentius assentiamur Cornelio Alapide, Tirino, & Lorino *ad cit. cap. vers.* 18. Cabassutio *in Notit. Ecclesiast. Hist. Concil. & Canon. in Synopsi primi sæculi n.* 11. aliisque negantibus, præfatam Seniorum congregationem fuisse veram Synodum; quoniam illi non vocati, sed spontè ad Jacobum accessere, ut Paulum inviserent & salutarent, nec rogati sententiam tulerunt, aut decretum aliquod edidere, sed amicè dumtaxat Paulum monuerunt; attamen neminem inficiari posse putamus, speciem quamdam & imaginem Synodi in prædicta congregatione eminere.

VI. Vera & propria Synodus Dioecesana, ac fortasè omnium prima, quæ in Ecclesiasticis monumentis occurrat, illa est, quam describit Siricius Papa *in Epist.* 2. *num.* 3. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 852. circa annum 389. ad diversos Episcopos data; adversus Jovinianum, ejusque socios, ubi disertè ait, Joviniani hæresim à se, & universo Romano Clero, coram se simul coacto, fuisse damnatam: *Facto ergo Presbyterio* (inquit) *constitit, doctrinæ nostræ, idest Christianæ Legi, esse contrariam. Unde..... omnium nostrum tàm Presbyterorum, & Diaconorum, quàm etiam totius Cleri unam scitote fuisse sententiam, ut Jovinianus, Auxentius, &c. Divina sententia, & nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent.* Quod verò attinet ad alias Diœcesanas Synodos, quarum ad nos manarint Acta, & decreta, Ludovicus Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 73. *n.* 3. & Joannes Petrus Gibert *in suo Corpore Juris Canon.* edito Lugduni anno 1737. *tom.* 1. *prolegomen. part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 3. affirmant omnium antiquissimam esse Altisiodorensem, celebratam anno 578. Nos antiquiores his proferre possemus; nimirum Landavenses tres Synodos Diœcesanas, si annis his consignandæ essent, quibus eas consignavit in Collectione sua Henricus Spelmanus *tom.* 1. *pag.* 62. anno scilicet 560. sed ex Uxerii notis mss. monet David Wilkins *tom.* 1. novissimæ Collectionis Conciliorum Britanniæ *pag.* 17. ad secundum Augustini Archiepiscopi Cantuariensis annum pertinere, id est Christi 597. Nihilominùs dubitandum non est, alias longè his vetustiores fuisse, quarum Acta, & memoria exciderit; etenim laudatus Thomassinus *lib.* 3. *cap.* 75. *n.* 1. non immeritò asserit, inter Synodos, eas, quæ Diœcesanæ dicuntur, cæteris antiquitate præstare; primis quippè Ecclesiæ sæculis, cùm immanes in Fideles sæviebant persecutiones, facilius fuit singulis Episcopis suum Clerum congregare, quam unâ cum aliis Coepiscopis in Provincialem Synodum convenire.

VII. Enim verò quod olim frequentes essent totius Cleri cum proprio Episcopo congressus, præter ea, quæ ad hanc rem comprobandam inferius dicturi sumus, vel ex hoc, quod hîc subnectimus, apertè conjicitur. Non pauci ad nos pervenerunt libri Pœnitentiales particularium diœcesum proprii, quarum quælibet suum habebat, in quo præscribebatur modus excipiendi pœnitentium confessiones, ac pœnitentias pro modo culpæ singulis injungendi; tra-

tradebantur præterea salutaria monita, quibus Sacerdos pœnitentes à vitiis retraheret, atque ad virtutem alliceret, & tandem accuratæ, atque etiam minutissimæ observationes circa forum sacramentale instituebantur; utque interea antiquæ reticeantur Epistolæ Canonicæ Sanctorum Dionysii Patriarchæ Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi, & Basilii Magni, quæ ad rem facere possent; adhuc extant libri Pœnitentiales Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, Bedæ, seu (ut alii volunt) Ecberti Archiepiscopi Eboracensis, Rabani Mauri Archiepiscopi Moguntini, Burchardi Wormatiensis, & demùm liber Pœnitentialis Romanus ab Halitgario Episcopo Cameracensi sæculo 9. insertus in suum librum Pœnitentialem, editum ab Hugone Menardo, de quibus, & aliis, videri potest Morinus *in fine Operis de Pœnitentia.* Hi porrò libri Pœnitentiales, cùm totam respicerent diœcesim, non aliter ab Episcopo fiebant, quam de suorum Presbyterorum consilio; quod deducitur *ex Epist.* 52. Cypriani, in qua non obscurè innuit, tùm primum de pœnitentiis stabili quadam lege imponendis deliberatum fuissè, cùm restituta Ecclesiæ pace, licuit Sacerdotibus in unum convenire; atque idcircò, sive ratio habeatur rerum quæ in illis decernuntur, sive personarum quæ ad decernendum vocabantur, non immeritò affirmari posse videtur, ejusmodi libros in Diœcesana Synodo fuisse exaratos.

CAPUT SECUNDUM.

De Synodi Diœcesanæ utilitate.

ETsi ad statuendam Synodorum Episcopalium utilitatem, satis superque esset asserere, earum coactionem esse à sacris Canonibus præscriptam, atque à sacro Concilio Tridentino *sess.* 24. *de reform. cap.* 2. iterum præceptam, & ab Alexandro VII. Summo Pontifice *in sua Constit.* 20. §. 8. *tom.* 6. *Bullar. Rom. pag.* 35. inculcatam, ubi alloquens Episcopos Italiæ, & Insularum adjacentium, hæc habet: *Persuasissimum vobis esse non dubitamus, nihil frequenti animarum recognitione, Synodorumque celebratione, populorum saluti, ac veteri disciplinæ constituendæ, nihil Catholicorum Principum paci à Deo impetrandæ accommodatius esse: quo intermisso, magna in moribus continuò ad omnem improbitatem, ac peccandi licentiam facta est immutatio*; ut tamen illa clarius innotescat, operæ pretium esse censemus, nonnulla subdere præclarorum Antistitum testimonia, quibus ingens earumdem utilitas summoperè celebratur. Atto II. Episcopus Vercellensis, qui floruit medio sæculo 10. adeo utiles putavit Diœcesanas Synodos, ut totam Ecclesiasticæ disciplinæ perniciem ex earum omissione ortam arbitraretur; in Capitulari enim, quod habetur *tom.* 1. novæ editionis Spicilægii Lucæ Dacherii ita loquitur *cap.* 23. *pag.* 405: *Nulla penè res disciplinæ mores ab Ecclesia Christi magis depulit, quam Sacerdotum negligentia, qui contemptis Canonibus, ad corrigendos Ecclesiasticos mores, Synodum facere negligunt. Ob hoc à nobis universaliter definitum est, ut, quia juxta antiqua Patrum decreta bis in anno difficultas temporis fieri Concilium non sinit, saltem vel semel à nobis celebretur.*

II. Patres Concilii Provincialis Coloniensis anni 1549 *tit. de Synodor. celebrat. c.* 1. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2096. decernentes, ut à singulis Episcopis duæ Synodi Diœcesanæ quotannis haberentur, earum utilitatem hisce verbis extollunt: *In Synodis redintegratur unitas, studetur corpori in*

sua integritate conservando ; ubi ea, quæ in visitatione non dabatur exequi, executionem studiis communibus assequuntur ; ubi de capite & membris, de fide & pietate, de Religione, & cultu Divino, de moribus & disciplina, de obedientia, de judiciis & rebus omnibus ad benè christianeque vivendum commodis vel necessariis tractatur, atque statuitur ; ut verissimè in reformationis formula dicatur : Salus Ecclesiæ, terror hostium ejus, & Fidei Catholicæ stabilimentum sunt Synodi, quas etiam rectissimè corporis Ecclesiæ nervos dixerimus. Neglectis enim Synodis, non aliter Ecclesiasticus ordo diffluit, quam si corpus humanum nervis solvatur. Augustinus Valerius, celebris Veronensis Episcopus, *in libello ad Clerum suum* fatetur, id potissimùm commodi atque utilitatis se ex Synodo referre solere, quod, habita in ea per Parochos, & Vicarios Foraneos totius dioecesis notitia, videretur sibi quodammodò omnes suas oves propriis oculis intueri, moresque omnium perspicere : *Mihi certè*, ait, *nullus dies die Synodi solet esse jucundior, nullus, qui in maximis molestiis, quas tanti muneris cura affert, animum meum magis consoletur & recreet. Nam ea die videre oculos meos, aures meas, manus meas, pedes meos. Cum enim multis de causis mihi non concedatur, ut opus esset, Verona discedere, & singulorum vitam & mores inquirere, inquiritis vos, Fratres, cognoscitis vos multiplices animarum morbos, justas piorum hominum querelas auditis ; vestra opera, vestris vigiliis, vestris itineribus, laboribus, atque etiam periculis, mihi partem solicitudinis adimitis, vel certè sublevatis.* Neque ea utilitate, quam ex Synodo percipiebat laudatus Valerius, illi gaudent Episcopi, qui jam sæpiùs suam dioecesim perlustrarunt ; etenim in dioecesis visitatione, quamvis crebrò peracta, non omnia deprehendit Episcopus, quæ corrigere & emendare oporteat, sed multa adhuc in Synodo rescire potest à Parochis, qui immediatam ovium curam habent, & continuè inter eas versantur. Quare Sanctus Carolus Borromæus, etsi dioecesim subinde peragrando, commissi sibi gregis indolem & mores exploraret, nihilominùs Dioecesanas Synodos celebrare numquam omisit ; atque in concione habita ad Clerum in sua Synodo 11. *part.* 7. *Act. Mediol. Eccles. edit. Mediolanen. anni* 1599. *pag.* 1167. hæc de Synodi utilitate dixit : *Est generalis quædam visitatio Synodus ; alias enim per annum particulares quasdam Ecclesias dumtaxat visitamus ; hic verò generatim sacerdotes omnes, & Clericos, ac in ipsis, suo tiam modo, populos eis commissos.* Idem ferè sentit Joannes Franciscus Bonhomius *in decretis generalibus de reform. Eccles. edit. Coloniens. an.* 1585. *pag.* 114. ubi ad suadendam Synodi utilitatem ait : "In illa "quippè, quasi in altera visitatione, "Clerum sibi commissum iterum re- "cognoscens (Episcopus) tùm paterna "illum charitate simul universum com- "plectatur, tùm salutaribus monitis ins- "truat, tùm quæ pro recta universæ "dioecesis administratione, præter ea, "quæ in singulis locis peculiariter san- "civerit, decernenda in visitatione cog- "noverit, generatim statuat, sanciat, "atque decernat."

III. Nec minus honorificè de Synodis loquuntur alii doctrina & pietate præstantes Episcopi. Guibertus Tornacensis Ordinis Minorum, in suo tractatu *de officio Episcopi, & Ecclesiæ cæremoniis tom.* 25. *maximæ Bibliothecæ Patrum edit. Lugdunen. c.* 6. *pag.* 403. agens de Synodis ait : *Synodus, ut testatur Isidorus, ex Græco, Cœtus interpretatur eo quod in unum Sacerdotes, & ad nutum Episcopi congregantur, ut eorum*

rum excesus fideliter corrigantur , & per eos salubria monita tribuantur ; & rursus *cap.* 7. *pag. ead. Congregantur igitur etiam Sacerdotes ad Synodum, ut suum periculum agnoscant , vitam corrigant , & Episcopum docentem audiant.* Venerabilis Dei Servus Joannes Ribera Archiepiscopus Valentinus, in præfatione ad suam Synodum Diœcesanam , editam *tom.* 4. *Conciliorum Hispaniæ* Cardinalis de Aguirre *pag.* 283. sermonem faciens de Diœcesanæ Synodi utilitate , asserit , per earum statuta præcipi , quæ bona sunt, & insurgentia mala prohiberi : *Sunt enim,* inquit , *quos sola monitione ad bonum persuadeas* ; *sunt , qui ferè ad omnia præceptis egent* ; *sunt qui pœna etiam trahendi sunt , &c.*

IV. Quid plura ? Ad celebrandam Episcopalium Synodorum maximam utilitatem , abundè foret illarum Acta pervolvere. Notissimæ sunt Diœcesanæ Synodi habitæ , & à Sancto Carolo Borromæo Archiepiscopo Mediolanensi, & à Sancto Thuribio Archiepiscopo Limano , & à sanctæ memoriæ Benedicto XIII. cum Beneventanæ præerat Ecclesiæ, ut alias innumeras prætereamus , quæ , ferè ubique post Tridentinum coactæ sunt. Utque ex his , quæ Tridentinum præcesserunt , paucas indicemus in Appendice ad Constitutiones Synodales Sabinenses Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis , editas Urbani anno 1737. extant binæ Synodi Sabinenses transcriptæ ex antiquo codice Otthoboniano , altera Arnaldi de Faugerio Cardinalis , & Episcopi Sabinensis , habita anno 1312. altera Bertrandi de Decio Cardinalis , ejusdemque Ecclesiæ Episcopi , habita anno 1352. Inter nostra manuscripta reperitur Synodus Bononiensis , composita ab Huberto Episcopo civitatis Bononiæ , & promulgata anno 1341. ab Episcopo Beltramino. Et , ne in his recensendis infiniti simus , in tomis Conciliorum nuperæ editionis Venetæ quamplurimæ leguntur antiquæ Synodi Diœcesanæ , per Italiam , Galliam, Germaniam , & Hispaniam celebratæ. Jam autem si quis earum omnium statuta & decreta vel cursim pervolvat, illa deprehendet summa sapientia , & prudentia referta , loco , & tempori opportunè accomodata , atque aptissima ad Clericos continendos in officio , & depravatos populi mores reformandos; ac propterea fateri cogetur , Diœcesanas Synodos validum esse fulcimentum ad nutantem in diœcesi disciplinam sustinendam.

V. Hæc pluribus , quam cæteroquin necesse erat , hîc exposuimus , ad illorum retundendam audaciam , qui non veriti sunt scribere , Diœcesanas Synodos esse prorsus inutiles ; quos etiam redarguunt , & refellunt Auctor Libri *de vita , & officio Episcopi* , Romæ impressi anno 1719. *part.* 1. §. 15. Episcopus Braschius *in suo Promptuario Synodali c.* 1. & præcipuè §. 31. *& seq.* Antonius Paulutius , olim Romanæ Rotæ Auditor , *in sua Jurisprudentia sacra lib.* 3. *de Comitiis Ecclesiasticis cap.* 9. *n.* 5. Non idcircò tamen illis assentimur , qui eas absolutè necessarias affirmant ; quemadmodum enim Concilia generalia , quamvis summoperè utilia , non sunt tamen absolutè & simpliciter necessaria pro Ecclesiæ universalis regimine , sicuti pluribus ostendunt Duvallius *de supr. Roman. Pontif. in Ecclesiam potestat. part.* 4. *quæst.* 1. & Cardinalis Bellarminus *Controv. tom.* 2. *lib.* 1. *de Concil. cap.* 10. ita Episcopales Synodi , etsi maximè fructuosæ, non tamen absolutè necesariæ dicendæ sunt pro recta diœcesium administratione , cùm alii suppetant modi assequendi eumdem finem , ad quem Syno-

nodi tendunt. Joann. Matthæus Gibertus Episcopus Veronensis, cujus virtutes & merita plurimum commendant illustrium virorum testimonia collecta ad calcem Operum ejusdem quæ typis impressa prodierunt Veronæ, anno 1740. is inquam, novendecim annorum spatio præfatam Ecclesiam sanctissimè gubernavit; & tanto temporis intervallo unicam Synodum coegit (quod narrat Auctor ejus Vitæ, iisdem Operibus præfixæ) ratus nimirum, se muneri suo plenè satisfecisse, cùm singulis annis diœcesim visitaverit, aliaque multa præstiterit, quæ ad rectam sui Cleri institutionem conferre videbantur. Mortuus est quidem Gibertus initio Concilii Tridentini, & proinde antequam emanaret decretum de cogenda quotannis Synodo Diœcesana; sed jamdiu id ipsum sancitum fuerat aliis Ecclesiæ Constitutionibus, quibus nihilominùs putavit Gibertus se alia ratione æquè benè satisfacere. Quæ à nobis dicta censeri volumus, non animo elevandi Synodorum utilitatem, quam iterum iterumque commendamus & inculcamus; sed ut statuamus, eas non esse omninò & absolutè necessarias, utque Episcopi, qui ob aliquod impedimentum suas Synodos, juxta Tridentini decretum, congregare nequeunt, non propterea animum abjiciant, sed alias suppetere sibi sciant artes succurrendi suarum ovium indigentiis, earumque spirituali bono prospiciendi; atque ut ab aliorum exemplis modum addiscant Synodi defectum supplendi. Qua in re præstat audire sacram Congregationem Concilii, quæ præcipuas suggerit industrias substituendas Synodo, cùm ab Episcopo fieri nequit. Etenim cùm Episcopus Canariensis, occasione visitationis sacrorum Liminum, ad præfatam Congregationem transmisisset relationem status suæ Ecclesiæ, eidemque significasset, impossibile sibi esse Diœcesanam Synodum cogere; sacra Congregatio litteris ad ipsum datis anno 1720. rescripsit: "Reliquum est, ut tuis postulatis "respondeam. Primùm difficultates "Diœcesanæ congregandæ Synodi no"bis ob oculos ponis, & eæ quidem "maximæ sunt, vetantque profectò "omnem Ecclesiasticorum conven"tum fieri. Verùm sacra Congregatio "certior à te fieri cupit, an in unaqua"que insula possent per annos singu"los, definito à te per edictum loco "ac die, aut omnes, aut major Cle"ricorum pars, quibus Synodo in"terese jus est, commodè coire, vi"ces suas uni, aut pluribus Procura"toribus delegaturi, & an qui electi "fuerint, possent, accepto authenti"co legationis suæ testimonio statu"to pariter tempore te convenire, ut "referrent suarum Ecclesiarum sta"tum Cleri, & populi mores religio"nem, pietatem, templorum decus, "piorum locorum administrationem, "cæteraque omnia, quæ opus forent. "Collatis tunc ipse consiliis, quid "agendum esset imperares, veluti "de Synodi sententia, imperataque "illi ad suos adducerent, curarent"que perfectum iri. Id enimverò Sy"nodi speciem obtineret, maximum"que inde fructum caperes; quippè "quid ubique tuæ diœcesis agatur, pe"nitus internosceres, habitoque cum "gravissimis viris, quales hujusmodi "Procuratores creandi essent, sermone "meliùs universis Ecclesiæ tuæ rebus "consuleres. Hòc si fieri nequeat, diœ"cesim tibi per edicta regere necesse "erit; quæ invalescentibus fortassè "animorum morbis remedium in dies "afferant, exacuant populos ad virtu"tem. Curandum tamen erit, ut ea"dem edicta non negligantur, & haud-

"qua-

„quaquam neglecta fuisse, ex una„quaque insula testimonium tibi iden„tidem afferatur.“ Salutaribus hisce sacræ Congregationis monitis morem gerere deberent Episcopi extra Italiam, ac præcipuè in Germania degentes, si verum est, quod scribit Leopoldus Pilatus, Canonicus Tridentinus, *in suis Originibus Juris Pontificii lib. 5. tit. 2. de Conciliis Ecclesiasticis*, fieri nimirum non posse, ob diœcesium amplitudinem, Parochorum paupertatem, atque itinerum difficultatem, ut illi singulis annis Synodum celebrent.

CAPUT TERTIUM.

Quo titulo sit cohonestanda Synodus Diœcesana, & quomodò inscribenda ejusdem decreta.

NOnnullæ antiquæ Synodi Provinciales, ac potisimùm Oscensis anni 589. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 533. *can.* 1. Barcinonensis anni 599. *ibid. col.* 537. & Toletana 8. *ibid. col.* 953. anni 653. se sanctas inscripserunt, dicendo ex. gr. *Sancta Synodus præcipit, Sancta Synodus statuit.* Hodie tamen & decet & expedit, ut ab ejusmodi titulo omninò abstineant; ille siquidem solis nunc tribuitur Conciliis Generalibus. Ferdinandus de Loases Archiepiscopus Valentinus anno 1565. Synodum Provincialem coëgit, in qua confirmavit aliam Synodum Provincialem habitam à Martino de Ayala. Synodum de more ad Sedem Apostolicam transmisit: eaque per sacram Congregationem Concilii sedulò examinata, inter cætera quæ visa sunt corrigenda, demandatum fuit, ut ab ea deleretur titulus *Sanctæ*, utpotè qui solis debetur Conciliis Generalibus, sicuti litteris in forma Brevis ad eumdem Archiepiscopum datis rescripsit Sanctus Pius V. *Hæc verba: Sancta Synodus: non conveniunt Synodo Provinciali, sed Universali.* Dionysius Paulus Lopis Presbyter Valentinus, & Doctor nostræ Academiæ Bononiensis, nullum non movit lapidem, ut suaderet, titulum *Sanctæ* non solis Universalibus Conciliis, sed etiam cæteris Synodis competere posse; & mirum est, quot exempla in sua juris allegatione ad id comprobandum attulerit. Missa est allegatio juris ad sacram Congregationem Concilii; & claræ memoriæ Cardinalis Matthæjus, tunc sacræ Congregationis Præfectus, die 14. Novembris 1594. respondit quæsito prædicti Lopis sequenti epistola: „Cum Provincialis „illa Archiepiscopi Valentini Syno„dus, de qua nuper ad me scripsisti, ad „sacram hanc Congregationem Con„cilii Tridentini interpretem inspi„cienda, ac recognoscenda missa fuit, „summa quidem cum diligentia ac „maturitate omnia in ipsa Synodo „contenta, expensa atque examinata „fuerunt ab iis Patribus, qui eo tem„pore prædictæ Congregationi præ„erant. Itaque quod nunc à me requi„ris, ut tibi ratio diversitatis aperia„tur, cur iidem Patres tunc de dicta „Synodo Provinciali, dum ea sancta „Synodus appellatur, verbum santa „tollendum censuerint, cùm tamen „idem verbum in plurimis Provinciali„bus Conciliis non semel legatur; gra„tum mihi certè fuit quæsitum tuum, „sicut gratissimum extitit studium & „eruditio, quam præ te fers in pluribus „locis animadvertendis & colligendis. „Verùm cùm certò sciam, graves illos „Patres tunc nonnisi cum ratione dic„tionem illam de hujusmodi Synodo „sustulisse, minimè nunc meæ par„tes esse videntur (nulla necessitate „cogente) hoc in controversiam vo„care, cum potiùs meæ partes sint „il-

»illorum Patrum auctoritati, ac pru»dentiæ omninò acquiescere, & eo»rumdem sententiæ planè adhærere.« Ex qua prudentissima epistola, & multo magis ex allegato Brevi S. Pii V. manifestum fit, nec Synodos Provinciales, nec Diœcesanas, sed solùm Generales prædicto titulo *Sanctæ* esse honestandas. Tota hujus rei gestæ series habetur apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 4. *Conciliorum Hispaniæ pag.* 87. *& plurib. seq.* Inter Dissertationes Francisci Mariæ Cardinalis Brancatii Episcopi Portuensis, una est, cui titulus: *De Regulis Sanctorum Patrum*: in qua insertum legitur *Votum*, à Patre Odone de Comitibus Societatis Jesu conscriptum. Hic satis appositè ibi observat, quod, etiamsi ex personis eorum, qui Synodum constituunt, *Sanctæ Synodi* appellatio deduceretur, atque ea locum habere posset in Generalibus, aut ad summum in Nationalibus, & Provincialibus Synodis, quæ constant ex pluribus Episcopis, quibus nempè *Sanctitatis* appellatio tributa dignoscitur, non quidem intuitu gratiæ sanctificantis, qua aliqui ex ipsis carere possunt, sed in venerationem characteris Episcopalis; verùm tamen neque hoc pacto id dici posset de Diœcesanis Synodis, quibus unicus Episcopus præsidet: *De Synodis Diœcesanis nihil dico, in quibus unus tantùm sedet Sanctus Pater Episcopus; quem titulum nec obtinuerunt, nec obtinere merentur Canonici, aliique assistentes, sine jurisdictione Episcopali.*

II. Alia deinde excitatur controversia circa Constitutiones à Provincialibus, & Diœcesanis Synodis factas, de quibus dubitatur, an dici possint *Canones*. Cùm Canon idem sit, ac regula, ut habet Textus *in Can. Canon. dist.* 3. omnes leges Ecclesiæ, quæ sunt regula morum, videntur sine ulla difficultate appellandæ *Canones*. Hinc quia Concilia Generalia indicuntur tàm ad definiendum quid credendum, quàm ad statuendum quid agendum sit, eorum definitiones, quæ ad fidem pertinent, dicuntur *Dogmata*; quæ verò mores spectant, vocantur *Canones*. Verùm hæc nominum accurata distinctio non semper in praxi observata fuit. Capita octo, quæ in Synodo Carthaginensi anno 418. Episcopi plus quam ducenti, juxta S. Innocentii I. definitionem, adversus Pelagianam hæresim ediderunt, continent fidei Dogmata, & tamen *Canones* appellata sunt. Definitiones Fidei in Causa Pelagiana à Concilio Arausicano secundo anno 529. propositæ, & à Bonifacio II. confirmatæ, *Canones* dicuntur. *Canonum* quoque nomine viginti de Fide Capita à S. Martino I. in suo Concilio Romano anno 549. contra Monothelitas proposita nuncupantur, uti observat Bartholus Episcopus Feltriensis *in suis institutionibus Canonicis c.* 1. *n.* 6. Hanc consuetudinem Tridentina Synodus sequuta est, quæ Fidei definitiones, & hæresum damnationes per Canones proposuit; etsi aliquandò eadem Synodus hanc methodum non retinuerit; in procœmio quippè capitis primi *sess.* 14. *de reformatione*, tredecim, quæ sequuntur, Capita appellavit *Canones*: *hos, qui sequuntur, Canones statuendos & decernendos duxit*: & tamen in his nihil circa Fidem decrevit, sed sola tradidit præcepta circa disciplinam; quemadmodum scitè observat Doujat *Prænotionum Canonicarum lib.* 1. *c.* 1. *n.* 8. Ex his porrò confici planè videtur, nullam adesse rationem, propter quam Constitutiones Synodi aut Provincialis, aut Diœcesanæ, quæ certò regulæ & normæ sunt, ad quas sive provinciæ, sive diœcesis incolæ suas actiones dirigere debent, non sint inscribendæ *Canones*.

Et

Et re ipsa *Canonis* nomenclaturam illis attribuunt Glossa *in principio distinctionis* 18. inquiens: *Episcopi benè possunt condere Canones Episcopales, & Archiepiscopus Provinciales, quia quilibet populus, & quælibet Ecclesia sibi potest statuere aliquod jus*; & Abbas *in c. Canonum de Constitutionibus*, ubi generatim ait: *Appellatione Canonis venit omnis Constitutio Ecclesiastica.*

III. Ita profectò res se haberet, si unicè insistendum esset vocis etymologiæ, & grammaticali ejusdem significationi; at, si communem vocis acceptionem attendimus, præfatas Constitutiones *Canones* appellare prohibemur; usus quippè nunc communiter, & præcipuè apud Doctores, invaluit, ut *Canonis* nomine solæ denotentur Constitutiones, quæ universam obstringunt Ecclesiam, quales illæ sunt, quæ aut à Conciliis Generalibus, aut à Summo Pontifice promanant, quod pluribus tradit Fagnanus *in cap. Canonum statuta n.* 19. *& seq. de Constitutionibus*, notans simul *ibid. num.* 35. quod si statutum Episcopi à Papa confirmetur, & extendatur ad totam Ecclesiam, tunc, utpotè jam Pontifici arrogatum, rectè dicatur *Canon.*

IV. Neque mirum videri debet, si ambæ istæ voces *Sancta* scilicet, & *Canon* olim à Synodis Provincialibus, & Diœcesanis usurpatæ, nunc à solis Conciliis Generalibus adhiberi possint; cùm enim voces pendeant ab hominum placito, possunt utique homines nunc ad plura significanda illas extendere, nunc ad pauciora restringere. Exemplum præsto esse potest in nomine *Papa*, quod olim commune erat omnibus Episcopis, quibus illud tribuitur in Epistolis Cypriani, ut animadvertit Pamelius *ad epist.* 3. *n.* 3. in Epistolis Ennodii adnotante Sirmondo *ad epist.* 29. *tom* 1. *Var. col.* 1467. atque in plurimis Veterum scriptis, ut apud Sidonium Appollinarem, aliosque passim; idque Caroli Paschalis, hominis diligentissimi, atque antiquitatis peritissimi, conjectura, inde evenisse autumat Anastasius Germonius *lib.* 2. *Animadversionum c.* 1. quod quemadmodum Imperatores olim Patres Patriæ dicebantur, & hæc nomenclatura hisce notis exprimebatur *PP.* uti passim legitur in antiquis monumentis, ita Episcopi, ob singularem venerationem ac reverentiam, quam in primitiva Ecclesia omnes illis exhibebant Fideles, appellarentur pariter Patres Patriæ, cumque hæc honoris significatio iisdem quoque inscriberetur litteris *PP.* posteriores viri rerum minus periti, eas legendas putarunt *Papa.* Sed nihilominus quidquid sit de nominis *Papa* origine, jam à sæculo 6. Ennodius Episcopus Ticinensis uni Romano Pontifici, tamquam ejus proprium & peculiare illud adscribere cœpit, eumque sequutus Cassiodorus, scribens ad Bonifacium, Agapetum, & Joannem, Romanæ Urbis Antistites, quemlibet eorum Papam appellavit, cæteroquin Eustorgium, & Datium Mediolanenses, & alios aliarum civitatum Præsules, non aliter, quam Episcopos vocaverint, quemadmodum scitè observavit Sirmondus *in notis ad epistolam primam Ennodii lib.* 4. Nunc autem adeo proprium & singulare est Romani Pontificis, ut ex Constitutione S. Gregorii VII. in Concilio Romano habito anno 1072. adversus schismaticos, nulli in toto orbe liceat sive se, sive alterum, præter Romanum Pontificem Papam nuncupare; uti habetur apud Cardinalem Baronium *in notis ad Martyrologium Romanum ad diem* 20. *Januarii.* Optimè Rocca *in suo Tractatu de Romani Pontificis nomenclatura tom.* 1. *suorum Operum pag.* 4. *Et quamvis unusquis-*

quisque Episcopus, Pontifex, vel summus Sacerdos, sive Papa, dici olim poterat; nunc tamen hæc nomina non nisi Romano Pontifici tribui possunt. Et, ne longius exempla exquiramus, hæc ipsa vox *Canon* de se complectitur omnem legem, tàm civilem, quàm Ecclesiasticam, quia utraque est regula morum, & nihilominus, per antonomasiam, sola lex Ecclesiastica dicitur *Canon*; ob excellentiam nimirum potestatis à qua fertur, & finis ad quem dirigit.

V. Quonam igitur nomine Diœcesanæ Synodi statuta, & decreta erunt appellanda? Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 24.* contendit, illa ne Constitutiones quidem posse, cum proprietate sermonis, nominari. At, cùm Constitutiones ab omnibus dividantur in Generales, & Particulares, & istæ sint, quæ feruntur ab habentibus jurisdictionem restrictam & limitatam ad certum locum, seu genus personarum, ac propterea etiam statuta facta ab Universitatibus, Collegiis, Civitatibus, & Academiis, communiter & sine ulla contradictione, dicantur Constitutiones, ut advertit Florens *ad tit. 2. de Constitutionibus tract. 2.* planè non videmus, cur Constitutionis vocabulum nequeat cum omni proprietate aptari decretis in Synodo editis ad Episcopo. Quare concludendum est, Synodos Provinciales, & Diœcesanas, modò nomen Canonis non adhibeant, nulla ratione prohiberi, ne sua statuta & decreta, Constitutiones inscribant; quas quidem Constitutiones, quod à plerisque factum deprehendimus, expedit, ut ad majorem legentium commoditatem in congruos titulos distribuant, & titulos in capita dividant.

CAPUT QUARTUM.

An Synodus Diœcesana pertineat ad potestatem Ordinis, vel jurisdictionis; & an ad legem Diœcesanam, vel ad legem jurisdictionis.

DUplex in Episcopis consideratur potestas, Ordinis nimirum, & jurisdictionis. Potestatem Ordinis habent Episcopi immediatè à Christo Domino, qui cùm Hierarchiam in sua Ecclesia esse voluerit, ita in ea Episcopos instituit, ut Ordinis prærogativa & gradu meris Presbyteris antecellerent, ac virtute solius characteris Episcopalis plura præstare possent, quæ simplices Sacerdotes aut omninò nequeunt, aut virtute dumtaxat Ordinationis suæ facere non valent; quod contra Salmasium, aliosque Hæreticos pluribus demonstrat Petavius *de Ecclesiast. Hierarch. Oper. tom. 3.* Episcopus enim, ut loquitur Epiphanius adversus Aerium *hæres. 76. num. 4.* fœcunditatem habet, qua Patres Ecclesiæ, hoc est Presbyteros, aliosque Episcopos generare potest; simplices verò Presbyteri, adeo infecundi sunt, ut, in nullo rerum eventu, alios Presbyteros gignere, seu ordinare queant. Episcopus præterea potestate sui Ordinis propria, Sacramentum confert Confirmationis, quod simplices Sacerdotes, non nisi ex speciali delegatione, non verò virtute solius Ordinis, in quo sunt constituti, ministrare possunt. Cùm autem & Confirmatio & Sacerdotium, vera Sacramenta sint, causativa gratiæ sanctificantis, atque in hoc postremo talis imprimatur character, per quem ordinatus in Sacerdotem Corpus Christi conficere, atque à peccatis absolvere valet; nemo est qui non videat, ordinariam potestatem illa conferendi nonnisi immediatè à Deo posse in Episcopos promanare. Neque enim immediatam derivationem

nem Episcopalis potestatis à Deo impedit actio ministri, quam necessariò intercedere oportet, ut novus Episcopus consecretur; quoniam minister operatur virtute & nomine Christi, cujus est instrumentum, ac propterea Christus est, qui proximè & immediatè agit principaliter, & virtute propria.

II. Quoad potestatem jurisdictionis, quæ jus affert Beneficia conferendi, causas audiendi, leges, & censuras ferendi, ac cætera præstandi, quæ ad subjecti gregis regimen sunt necessaria; quæstio est inter Tridentinos Patres, summa contentione jamdiu exagitata, nec definita, de qua Cardinalis Palavicinus *in Historia Concilii Tridentini lib.* 18. *cap.* 14. *&* *lib.* 21. *c.* 11. *&* 13. an Episcopi illam accipiant immediatè à Christo, aut potiùs à summo Pontifice. Licèt autem eorum opinio, qui etiam hanc potestatem immediatè à Christo oriri propugnant, validis fulciatur argumentis, nihilominùs tamen & rationi & auctoritati conformior videtur sententia opposita. Ratio siquidem Monarchici regiminis, quod Christus in sua Ecclesia constituit, videtur exoscere, ut totius Ecclesiæ jurisdictionis fons, & origo resideat in ejusdem Ecclesiæ visibili Capite, qui est Romanus Pontifex, atque ab eo profluat in cætera membra. Quare Innocentius I. Epistola ad Episcopos Carthagine congregatos, quæ in editione Conciliorum est 24. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1025. eos laudans, quod sententiam contra Pelagianos ab ipsis latam, ad Sedem Apostolicam miserint approbandam, ait: *num.* 1. *Scientes quid debeatur Apostolicæ Sedi, cùm omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum (Petrum) à quo ipse Episcopatus & tota auctoritas nominis hujus emersit.* Et Episcopi Africani *t.* 3. Collectionis Harduini *col.* 734. scribentes ad Theodorum Papam ita exordiuntur: »Magnum, & indeficientem »omnibus Christianis fluenta redun»dantem, apud Apostolicam sedem »consistere fontem, nullus ambigere »possit, de quo rivuli prodeunt af»fluenter, universum longissimè irri»gantes orbem Christianorum.« Et clarius, atque ad rem nostram magis appositè Leo Magnus *epistola olim* 89. *in nova editione* 10. *cap.* 1. ad Episcopos Viennensis provinciæ, quam refert Gratianus *dist.* 9. *Can.* 7. inquit: »Hujus »muneris sacramentum ita Dominus »ad omnium Apostolorum officium per»tinere voluit, ut in Beatissimo Petro »Apostolorum omnium summo prin»cipaliter collocaret, ut ab ipso quasi »quodam capite, dona sua, velut in »corpus omne diffunderet.« Idque eo sapientissimo consilio à Christo Domino factum existimat D. Thomas *lib.* 4. *contra Gentes cap.* 76. ut hoc continuo, & quasi perenni influxu jurisdictionis à capite in membra, firmior & solidior esset omnium cum illo nexus, & melius conservaretur unitas Ecclesiæ: *Soli* (ait Angelicus *num.* 4. loquens de Christi promissione facta Petro) *promissit: Tibi dabo claves regni cœlorum; ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda, ad conservandam Ecclesiæ unitatem.* Hoc eodem argumento utuntur, idemque pluribus exornant D. Bonaventura in Opusculo *Quare Fratres Minores prædicent, tit.* 7. *Oper. edit. Lugdunen. anni* 1668. *pag.* 340. Cardinalis Bellarminus *tit.* 1. *Contr. lib.* 4. *de Rom. Pontif. cap.* 24. *&* 25. Vargas *in toto Opere de jurisd. ict. Episcopor.* Suarez *de legibus lib.* 4. *c.* 4. *per tot.* Fagnanus *in c. Pernitiosam à n.* 30. *usque ad finem, de offic. Ordin.* Hæc obiter. Quod nostra interest, illud dumtaxat est, nimirum statuere, jus Synodum convocandi, non ad Ordinis

sed

sed ad Jurisdictionis Episcopalis potestatem pertinere; quod profectò, semel percepto inter utramque discrimine, unusquisque facilè deprehendet.

III. Dicenda nunc remanet alia quæsiti pars; an videlicet congregatio Synodi pertineat ad legem jurisdictionis, an potiùs ad legem dicœcesanam. Sed, priusquam hæc decidatur, præmittenda est brevis utriusque legis notitia. Compertum est omnibus, Monachos, eorumque Ecclesias, ac Monasteria, plurimorum sæculorum intervallo, fuisse juri Episcoporum omninò subjecta, ac primùm à Sanct. Gregorio Magno fuisse illis concessam exemptionem à potestate Episcoporum quoad electionem suorum Abbatum, solutionem Cathedratici, & Decimarum, juxta ea, quæ referuntur à Thomasino *de vet. & nov. Eccles. discipl. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 30. *& seq.* Neque est, cur quispiam de hisce conqueratur exemptionibus, aliisque adhuc amplioribus, quibus subinde Regularium Ordines fuere ab Apostolica Sede exornati; siquidem etiam Patriarchæ Orientales pleno jure dominabantur in omnia sui Exarchatus Monasteria; atque inter eos Patriarcha Constantinopolitanus post annum Christi millesimum in plura Cœnobia, per totum Orientale Imperium sparsa, immediato summoque jure utebatur, uti observat idem Thomassinus *eod. t.* 1. *lib.* 1. *c.* 9. *num.* 15. *& cap.* 16. *num.* 1. quinimmò etiam hodie inter jura Patriarcharum propria iidem recensent *jus Stauropegii*, in hoc consistens, ut in Monasterii fundatione Patriarcha, si velit, Crucem figat, eoque actu Monasterium de novo erectum subtrahat à jurisdictione Episcopi, intra cujus dicœceseos fines situm est, sibique immediatè subjiciat; quod quidem jus, de quo nonnulla nos attigimus *in nostra Constit.* 98. §. 19. *nostri Bullar. tom.* 1. antiquissima consuetudine, non schismatica usurpatione, ab Orientalibus Patriarchis acquisitum ostendit Christianus Lupus *in Scholiis, & Notis ad Canon. Concilior. tom.* 3. *edit. Bruxellen. pag.* 953. Jam verò quamdiu Monachi plenè, atque in omnibus subjecti fuerunt Episcopis, nulla emersit distinctio inter legem dicœcesanam, & legem jurisdictionis; sed postquam à Sede Apostolica concessa illis fuerunt indicata exemptionis privilegia, quorum nonnulla habentur *in Can. Cum pro utilitate* 16. *quæst.* 1. *in Can. Quam sit necessarium, & in Can. Luminoso* 13. *quæst.* 2. Joannes Semeca, dictus Theutonicus, qui medio sæculo 13. vivebat, & Auctor fuit Glossæ communis, Decreto Gratiani appositæ, seu potiùs Huguccionus, seu Hugutio, quem primum Gratiani Glossatorem affirmat S. Antoninus *in Speculo Historiarum* 3. *part. tit.* 18. *cap.* 6. *pag.* 66. ex cujus, aliorumque glossis, teste Doujat *Prænotionum Canonicarum lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 6. suam consarcinavit Theutonicus, eam distinctionem excogitavit, iisque simul collectis, in quibus Monachi subtracti fuerant à jure, seu potestate Episcopi, ea adscripsit legi dicœcesanæ, cætera verò, in quibus Monachi adhuc subjecti remanebant juri Episcopali, spectare ait ad legem jurisdictionis; quod colligitur ex Glossa *ad Can.* 1. 10. *quæst.* 1. Huic eidem distinctioni, ab Hugutione inventæ, adhæsit Honorius III. *in cap. Dilectus, de officio Judicis ordinarii*, sicuti observat Franciscus Florens *tom.* 2. *tit. de statu Monachorum fol.* 70. *&* 71. *& tit. de officio Ordinarii ad text. in cap. Dilectus, fol.* 187. Ildephonsus Clemens de Arostegui *in sua Concordia Pastorali edita* Compluti anno 1734. *part* 1. *cap.* 1. *num.* 70. *& pluribus seq.* Rota Romana *decis.* 769. *num.* 4. *&*

& ſeq. coram Molines.

IV. Hæc ſatis eſſe videtur ad rem, de qua agimus illuſtrandam; ſi enim cætera proſequi vellemus, quæ de lege jurisdictionis, & lege diœcesana Doctores adnotarunt *ad cit. cap. Dilectus*, in infinitum cresceret hic noſter liber, atque in ea nos dumeta conjiceremus, unde vel nullus, vel exiguus ſanè fructus expectari poſſet. Nec verò ea, quæ innuimus, in quibus ferè Doctores conveniunt non hujusmodi ſunt, ut viam definiendæ propoſitæ quæstioni pateſaciant. Semel enim poſito ad legem diœcesanam ea pertinere, in quibus Monachi ſunt exempti à jure Epiſcopali, & ad legem jurisdictionis cætera, in quibus eidem juri ſubſunt; cùm ex infra dicendis liquidò conſtet, Monachos in nonnullis Synodo ſubjici, in aliis ab illa eximi; planè exinde conjicitur, Synodum Diœcesanam eſſe quid mixtum, & ad utramque legem ſpectare. Ita diſſidentes hac in re Doctores invicem componit Oſtienſis *in cap. Quid ſuper his num. 2. de majoritate & obedientia*; quem ſectantur Bottus *de Synodo part. 1. num. 61. & ſeq.* Paulutius *in ſua Juriſprudentia ſacra de Comitiis Eccleſiaſticis tom. 4. Biblioth. Pontificiæ.* Roccaberti *decis. 619.* Rota *decis. 619. part. 4. diverſor. & decis. 17. n. 23. de offic. Ordinar. coram. Falconerio tom. 3.*

CAPUT QUINTUM.

De loco, in quo Synodus Diœcesana habenda eſt.

"CUM Epiſcopus in tota ſua diœ-
"ceſi jurisdictionem ordinariam
"noſcatur habere, dubium non exiſtit,
"quin in quolibet loco ſuæ diœcesis
"non exempto, per ſe, vel per alium
"poſſit pro tribunali ſedere, causas ad
"Eccleſiaſticum forum ſpectantes au-
"dire... & cætera, quæ ad ipſius ſpec-
"tant officium, liberè exercere:" verba ſunt Bonifacii VIII. *in cap. 7. de officio Ordinarii in 6.* Quod rectè ſancitum notant Cironius *lib. 2. Obſervat. Jure Canon. cap. 4.* exemplo Prætoris Urbani, qui cùm eſſet Judex ordinarius civium Romanorum, uti teſtatur Plutarchus *in Sylla*, ubicumque jus diceret, forum conſtituebat, *leg. pend. ff. de juſt. & jur. & leg. ult. ff. de juriſdict. omn. Judic.*

II. Quamobrem indubitatum eſt, Epiſcopum non ſolùm in civitate, verùm etiam in qualibet ſuæ diœcesis parte, poſſe Synodum cogere. Unde Concilium Aurelianenſe I. anni 511. *can. 19. tom. 2.* Collectionis Harduini *col. 1011.* & Oſcenſe anni 598. *can. 1. tom. 3.* ejuſdem Collectionis Harduini *col. 535.* jubent, ut omnes Abbates Presbyteri, & Diaconi ſingulis annis accedant ad Synodum celebrandam in loco, *ubi Epiſcopus elegerit*; & inter antiqua ſtatuta Eccleſiæ Biterrenſis, ab Hugone Epiſcopo anno 1368. renovata, *tom. 4. Anecdotor.* Martene *col. 627. cap. 1.* legitur; "Statuimus & ordinamus, quod
"quolibet anno, bis Synodus celebre-
"tur in Eccleſia Biterrenſi, vel ubi
"Dominus Epiſcopus ordinaverit." Quinimmò, addit Bottus *de Synodo part. 1. quæſt. 9. num. 58.* integrum erit Epiſcopo ſuam Synodum cogere etiam extra propriam diœcesim, ſi ab ea fuerit expulsus, aut ob peſtem, aliamve juſtam cauſam, ab illa recedere coactus; quod tamen intelligendum monet Maſſobrius *de Synodo Diœcesana cap. 2. dub. 8.* dummodò conſentiat Ordinarius loci, ubi exterus Epiſcopus vult ſuam Synodum celebrare. Atque ita reipſa, obtenta prius ab Ordinario licentia, quidam Epiſcopus titularis, qui diœcesim adminiſtrabat ſitam in terris Infidelium, & ab ea fuerat ex-

pulsus, cum ejusdem diœcesis Presbyteris, & Clericis, qui secum advenerant ad civitatem Burgensem, suam Diœcesanam Synodum ibidem habuit, quod refert Frances *de Ecclesiis Cathedralibus cap.* 32. *n.* 92.

III. Verùm, etsi solo jure spectato, liberum sit Episcopo Synodum congregare in quolibet suæ diœcesis oppido; expedit tamen, cùm nullum obstat impedimentum, ut illam cogat in civitate, quemadmodum declaravit sacra Congregatio Concilii in *Acernen.* die 17. Maji 1636. *lib* 15. *decretor. pag.* 355. *à tergo*, hisce verbis: »Posse »Episcopum etiam in dicto oppido »Diœcesanam Synodum congregare, »sed satius esse, ut illam apud suam »Cathedralem celebret.« Quod si duæ Cathedrales Ecclesiæ sint æquè principaliter unitæ, Episcopus, qui utrique præest, sola inspecta juris severitate, non tenetur facere duplicem Synodum, sed unam tantùm in alterutra, quam maluerit, ex præfatis Ecclesiis, cui adesse tenentur Ecclesiastici utriusque diœcesis; editisque in ea decretis ambœ diœceses obstringuntur, sicuti docent laudatus Frances *cap.* 8. *num.* 370. *& seq.* Gratianus *discep.* 655. *num:* 29. *& seq.* Cardinalis de Luca *de jurisdictione disc.* 56. *num.* 6. *& de præeminentiis disc.* 7. *num.* 2. *&* 21. Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 12. Emerix junior *decis.* 1185. *& decis.* 1236. Neque huic doctrinæ illud adversatur, quod à sacra Congregatione Concilii olim decisum fuerat in quadam causa *Geruntina*, cujus summa hæc erat: Indicta ab Episcopo Geruntino Synodo, habenda in civitate Cariatensi, æquè principaliter unita Ecclesiæ Geruntinæ, hujus Capitulares, cæterique de Clero Geruntino ad Synodum accedere recusarunt, eam obtendentes excusationem, quòd in utriusque Ecclesiæ unione, reservata fuisset præeminentia Ecclesiæ Geruntinæ. Re delata ad sacram Congregationem Concilii, ejusque discussioni propositis his dubiis: I. *An Synodus ab Episcopo celebrata in Cathedrali Cariatensi substineatur.* II. *Et quatenus affirmativè, an liget diœcesim Geruntinam*; Sacra Congregatio die 2. Octobris 1706. respondit ad primum *Affirmativè*, ad secundum *Negativè*. Nec tamen hæc responsio (ut dicebamus) adversatur modo traditæ doctrinæ; nam, eadem causa iterum proposita die 1. Februarii 1708. sacra Congregatio stetit in decisis quoad primum dubium; *ad secundum verò, prævio recessu à decisis, rescripsit Affirmativè*; *lib.* 58. *decret. pag.* 53. Ideo autem sacra Congregatio in secundi quæsiti decisione nonnihil anceps fuerat, quia Clerus Geruntinensis sibi assistere contendebat consuetudinem, de qua mox.

IV. Diximus, sola inspecta juris severitate, licere Episcopo in alterutra, quam maluerit, ex præfatis Ecclesiis Synodum cogere; nam si æquitatis & decentiæ sit ratio habenda, ad evitandas inter utramque Ecclesiam simultates, & concordiam fovendam, maximè expedit, ut illam modò in una, modò in altera, alternatim celebret; & præterea, si alternativam induxerit legitima consuetudo, tenetur Episcopus hanc omninò servare. Hujusmodi porrò oportuna distinctione invicem conciliantur variæ sacræ Congregationis Concilii responsiones, quæ minus peritis videri possent inter se pugnantes. Siquidem in prædicta *Geruntinensi*, in qua causa contentiosè agebatur, sacra Congregatio judicium protulit ad exactam juris normam; secus verò accidit in alia *Ampurien. Synodi*, in qua, cum ipsemet Episcopus sacram Congregationem ita

in-

interrogasset: »Approximante tempo-»re celebrationis Synodi, Episcopus, »stante quod Ampurien. unita sit »æquè principaliter Civitaten. diœc. »nulla in hac parte suffultus consuetu-»dine, supplicat ab EE. VV. edoceri, »an ipse teneatur celebrare Synodum »in utraque diœcesi.« Eadem sacra Congregatio non juris apices, sed decentiam & æquitatem respiciendo, die 8. Maji 1694. respondit; *affirmativè alternatim, lib. 44. decretor, pag. 212. à tergo.* Aliud autem dicendum est de sententia lata in causa *Adrien. & Pennen.* diœcesibus unitis; quoniam in hac, cum probata esset consuetudo Synodum alternis vicibus habendi in utraque civitate, non ex mera decentia, sed ex justitia, ab eadem sacra Congregatione die 12. Aprilis 1625. prodiit sequens decretum: »Sacra, &c. »Partibus auditis, ac Sanctissimo Do-»mino nostro approbante, censuit, »Episcopum Pennensem, & Adrien-»sem debere primam Diœcesanam Sy-»nodum, cùm ultima in civitate Pen-»nensi coacta fuerit, in Adriensi civi-»tate indicere ac celebrare; *lib. 12. de-»cretor. pag. 276.*« & rursus in eadem causa die 27. Julii 1647. *lib. 18. decretor. pag. 376.* »Synodum ab »Episcopo congregatam, & celebratam »in civitate Pennen. quæ ratione alter-»nativæ celebranda erat in civitate »Adriensi, non esse abolendam, sed »acriter corripiendum Episcopum, & »faciendam declarationem, quòd hu-»jusmodi celebratio nullo modo præ-»judicet civitati Adriensi, ratione dic-»tæ alternativæ, prout hæc sacra Con-»gregatio declarat.« Quia verò in alia simili causa *Matheranen. & Acheruntina*, diœcesibus unitis, capitulum Acheruntinum nondum legitimè probaverat eamdem, quam asserebat consuetudinem sibi, suæque Ecclesiæ favorabilem, cujus prætextu adesse renuebat Synodo, quam Archiepiscopus celebrandam indixerat in civitate Matheranensi; ideo sacra Congregatio die 24. Martii 1736. distulit controversiæ decisionem; at, ne interim Synodi coactio, non sine utriusque diœcesis detrimento, protraheretur, prudentissimè addidit: *Non retardato pro hac vice interventu Cleri Acheruntini Synodo jam indictæ in civitate Matheranensi, sine præjudicio jurium ambarum Partium.*

V. Hactenùs de loco. Si nunc locum loci, ut ajunt, investigemus, hoc est, si quæramus, in quonam civitatis loco aut oporteat, aut deceat Synodum celebrari, triplex statim nobis occurret Doctorum opinio. Bottus *in Tractatu de Synodo quæst. 9. num. 56. part. 1.* existimat necesse non esse, ut Synodus celebretur in Ecclesia. Joannes Andræas *in Cap. Decet, de immunit. Eccles. in 6.* concludit, Synodum posse fieri in Ecclesia; simulque insinuat, decere, ut fiat. At Masobrius *in cit. Tract. de Syn. Diœces. cap. 2. dub. 9.* docet, juxta universalem consuetudinem Synodum esse in Ecclesia celebrandam. Et profectò, si antiquiorum Synodorum Acta pervolvimus, ferè omnes, tam Œcumenicas, quam Provinciales, quam demùm Diœcesanas Synodos in Ecclesia coactas deprehendimus, quemadmodum perpendit, multisque adductis exemplis confirmat, & illustrat Mendoza *in notis ad Concil. Illiberita. cap. 9. tom. 1.* Collectionis Conciliorum Labbei *col. 1043.* Exteris verò exemplis ab illo collectis adjicere possumus etiam domestica; omnium videlicet Conciliorum, quæ Romæ sunt celebrata, aut in Basilica Lateranensi, aut in Basilica Vaticana. Typis impressum est Bullarium solas continens Constitutiones pertinentes ad Basilicam Vaticanam, in quarum prima, quæ est S.

Leonis I. cognomento Magni *tom.* 1. *pag.* 1. habetur: *Constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus*; quibus verbis subnectuntur hæc alia: *Quoniam, adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in Ecclesia Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum coram Beatissimo Apostolo Petro id semper in commune tractandum fuerit.* Ad hunc autem locum eruditi Adnotatores expendentes ea verba *coram Beatissimo Apostolo Petro*, fusè ostendunt, usque ad 11. sæculum Romana Concilia fuisse celebrata in Ecclesia S. Petri, præsente, & præsidente Romano Pontifice. Nomine porrò *Ecclesiæ* non intelligitur hîc solus Ecclesiæ ambitus, sed omnis locus sacer, Ecclesiæ adjunctus, & ad Ecclesiam pertinens; siquidem (ut rectè notavit Du-Cangius) in Actis Concilii Chalcedonensis *act.* 1. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 174. mentio fit cujusdam Concilii Constantinopolitani celebrati in Baptisterio Sanct. Sophiæ, quod utiquè erat ab Ecclesia distinctum. Concilia vero Carthaginensia III. IV. V. VI. habita legimus in secretario Basilicæ. Quoddam pariter Concilium Antiochenum, insertum iisdem Actis Concilii Chalcedonensis *eod. tom.* 2. *col.* 579. coactum dicitur *in porticu æstivalis secretarii.* Secretarium autem idem erat ac Diaconicum, seu, quam vulgò dicimus, *Sacristia*, ut admonet Valesius *not. in Philostorg. lib.* 7. *cap.* 3. qui locum fuisse contendit intra Ecclesiam; Gothofredus verò, & alii, ab Ecclesia separatum existimant. Præterea Leo Allatius *de consensu Eccles. Orient. & Occid. lib.* 2. *cap.* 11. & 12. nonnulla commemorat Concilia celebrata in Cathecumeniis; & citatus Du-Cangius in descriptione Ædis Sophianæ *ad calcem Cinnami num.* 38. ex Niceta, aliisque probat VIII. Synodum non in Ecclesia, sed in Cathecumeniis coactam. Cathecumenia verò, ut liquet ex Leone *nov.* 73. aliisque quos laudat idem Du-Cangius *ibid. num.* 83. erant solaria, seu porticus superiores Ecclesiarum. In Vaticana porticu Synodum pariter habitam narrat Rasponus *de Patriarchio Lateranensi lib.* 4. *cap.* 4. Ac demùm in Leoniano Triclinio à Leone III. propè Lateranensem Basilicam constructo, quod collapsum ac dirutum, ne præclarum sacræ antiquitatis monumentum eruditorum hominum voluptate deesset, nos, quatenus licuit, salvum esse voluimus, ac restitui mandavimus, plura Concilia celebrata, ac præsertim unum ab Eugenio IV. tradunt Nicolaus Alemanus *de Lateranensibus Parietinis pag.* 29. Panvinius, aliique passim. Cæterum, quidquid sit de loco, in quo olim Synodi cogebantur, ut loquamur de hodierna praxi, distinguendum videtur inter congregationes, quæ Synodo præmitti solent, & sessiones ipsas Synodales. Congregationes haberi consueverunt in ædibus Episcopalibus, sessiones autem semper in Ecclesia; quemadmodum advertit Gavantus *in Praxi Diœcesanæ Synodi cap.* 4. & *cap.* 9. & colligitur ex Pontificali Romano, quod agens de ordine ad Synodum, cùm dicat, Episcopum cappa indutum pergere ad Ecclesiam; celebrare Missam de Spiritu Sancto, & distribuere Eucharistiam Clero, pro certo jam sumit, illam in Ecclesia celebrari. Idem supponit Cæremoniale Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. describendo ornatum Ecclesiæ, in qua Synodus habetur. Et S. Carolus Borromæus in concione habita in sua Synodo Diœcesana XI. anno 1584. *part.* 7. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 1167. considerans excellentiam & sanctitatem loci, ubi Synodus congregatur, hæc dixit, quæ soli Ecclesiæ aptari possunt: »Et lo-

»cus

„cus ipse, quo convenimus, conside-
„ratione dignissimus est. Hîc enim non
„est aliud, nisi aula Dei, & regia do-
„mus ejus, ac porta cœli. Hîc perso-
„naliter & realiter totus Christus est
„præsens. Adsunt cum eo innumera
„sanctissimorum Angelorum, & bea-
„torum spirituum millia. Hîc repositæ
„sunt sacrosanctæ tot sanctissimorum
„hominum Reliquiæ. Hîc nil, nisi Cru-
„ces, nisi imagines. Omnia santa sunt,
„omnia sanctitatem spirant, omnia ti-
„morem quemdam filialem incutiunt,
„dum, ubi simus, & coram quo, no-
„bis significant.

VI. Inter Ecclesias autem, si fieri possit, eligenda est Cathedralis, quæ arctiori vinculo Episcopo alligatur, aliarumque Ecclesiarum mater est, & caput; quamvis, urgente aliqua rationabili & honesta causa, non prohibeatur Episcopus Synodum facere in alia Ecclesia, quod benè notavit Monacellus *in Formul. legal. part.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 7. Simile est, quod dicitur de Chrismate, ac Oleis Cathecumenorum, & infirmorum, quæ licèt aliquando, ac præsertim cùm Episcopus abest à civitate, consecrari possint in qualibet Ecclesia; regula tamen est, ut, cum fieri potest, consecrentur in Cathedrali, juxta declarationem Congregationis sacrorum Rituum die 17. Novembris 1600. relatam à Cardinali de Aguirre *tom.* 4. *Concil. Hispaniæ pag.* 784.

CAPUT SEXTUM.

De Tempore, quo cogenda est Synodus Diœcesana.

OLim bis in anno Concilia Provincialia celebranda fuisse, constat ex Canone 38. aliàs 30. ex recensione Cotolerii *tom.* 1. *pag.* 447. ex his, qui dicuntur Apostolici: *Bis in anno Episcoporum Concilia celebrantur*: cui consonat Canon quintus Concilii Nicæni, ex versione Dyonisii Exigui *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 326. *Benè placuit annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari.* Idque religiosè servari jussit Leo Magnus *epist.* 12. *ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum cap.* 7. relata à Burchardo *lib.* 1. *cap.* 43. & à Gratiano *Can.* 2. *dist.* 18. inquiens: *De Conciliis autem Episcopalibus non aliud indicimus, quam sancti Patres salubriter ordinarunt, ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur.* Hanc eamdem disciplinam in plerisque saltem provinciis perseverasse sæculo octavo patet ex Concilio Vernensi anni 755. *can.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1995. in quo statuitur, ut provinciales Episcopi singulis annis, tùm Martii, tùm Octobris Kalendis, unâ cum Metropolitano ad Synodum conveniant; atque *ex c.* 13. Capitularium Aquisgranensium anni 789. *tom.* 1. *Capitularium collectorum* à Stephano Baluzio edictionis Parisiensis anni 1677. *col.* 218. ubi præcipitur: *Ut provinciales Episcopi, cum suo Metropolitano, bis in anno, propter causas Ecclesiæ, Concilia celebrent.*

II. Quia porrò Concilia Provincialia semper consectabantur Synodi Diœcesanæ, ut edita in illis decreta à singulis Episcopis in his promulgarentur, sicuti cautum legimus à plerisque Conciliis, & præsertim à Toletano XVI. anni 693. *cap.* 7. *num.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1797. & advertit Thomassinus *de veter. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 73. *n.* 1. inde factum est, ut binæ pariter Synodi Diœcesanæ quotannis haberentur; atque hic mos ita inolevit, ut ad tempora, à nobis non omninò remota, pro-

tractus fuerit ; etenim duas Diœcesanas Synodos quotannis cogendas edixere Concilium Hafniense in Dania anni 1425. *tom.* 8. Collectionis Harduini *col.* 1036. Coloniense anni 1536. *part.* 14. *c.* 17. *tom.* 9. Harduini *col.* 2028. & aliud Coloniense anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap.* 1. *ibid. col.* 2096. Quinimmò, in nonnullis Diœcesibus designati erant certi dies, quibus prædictæ Synodi haberentur, nimirum feria tertia & quarta illius hebdomadæ in qua celebratur festum S. Lucæ ; & feria tertia & quarta illius hebdomadæ post Pascha, in qua cantatur Evangelium, *Ego sum Pastor bonus* ; quos quidem dies, antiqua suæ Ecclesiæ statuta renovando, iterum Synodis cogendis perpetuò destinavit Hugo Episcopus Biterrensis anno 1368. cujus decretum extat *in tom.* 4. *Thesauri novi Anecdotor. collectorum* à Martene, & Durando *pag.* 627. iisdemque ferè diebus Synodos singulis annis habendas decrevit Raymundus Episcopus Ruthenensis, *eodem tom.* 4. *pag.* 673. Inter statuta tamen Ecclesiæ Claromontensis anni 1268. ab Harduino *tom.* 7. *col.* 587. primùm evulgata legimus, morem illius Ecclesiæ fuisse, ut Synodus æstivalis fieret diebus Mercurii, & Jovis post festum Pentecóstes ; & hyemalis diebus Mercurii pariter, & Jovis proximioribus festo S. Lucæ. Quare Alteserra *in suo Tract. de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 19. satis appositè scripsit: *Nec semel, sed iterum in anno vocari Synodum Episcopalem, antiqui juris fuit.*

III. Verùm cùm in VII. Synodo statutum fuerit, ut semel in anno Concilia Provincialia fiant, quemadmodum habetur apud Gratianum *Can.* 7. *distinct.* 18. huic sanctioni adhærens Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi decrevit, Synodos Provinciales ab Archiepiscopo, & Diœcesanas ab Episcopo quolibet anno esse cogendas, *Cap. Sicut olim de accusationibus.* Quamvis autem non vetuerit Innocentius, ne sæpiùs Diœcesana Synodus haberetur, plerisque tamen Episcopis satius visum est, se Innocentii decreto accommodare, & unam quotannis Diœcesanam Synodum incidere; & re ipsa unam singulis annis esse indicendam, decrevêre Concilium Ravenatense anni 1311. *rubr.* 18. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1368. Palentinum anni 1322. *cap.* 1. *ibid. col.* 1464. Tarraconense sub Joanne Patriarcha Alexandrino anno 1329. *cap.* 63. quod extat *cit. tom.* 4. *Thesauri nov. Anecdot. collect.* à Martene, & Durand. *col.* 308. Vaurense à trium provinciarum Episcopis anno 1368. celebratum *cap.* 6. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1813. cujus verba hæc sunt: "Ad memoriam reducentes sta»tuta Patrum, in quibus præcipitur, »ut semel in anno per Episcopos Sy»nodalia Concilia celebrentur ; sacro »approbante Concilio statuimus, ac in »virtute sanctæ obedientiæ Suffraga»neis nostris præcipimus, ut singulis »annis per se, vel per idoneos viros, »si ex causa necessaria fuerint impedi»ti, dicta Synodalia Concilia habeant »celebrare.

IV. Sed, quoniam postea hæc disciplina relaxata fuerat, & Synodorum celebratio intermissa, idcircò plerique, religionis studio permoti, Tridentinos Patres ursêre, ut illam instaurarent. Inter petitiones ab Oratoribus Regis Christianissimi factas in Synodo Tridentina, atque ex Angelo Masarello ejusdem Concilii Secretario relatas *tom.* 8. *amplissimæ Collectionis veterum Scriptorum, & Monumentorum editæ* à Martene, & Durand. *col.* 1311. trigesima quarta, & ultima hæc est: "De»cer-

„cernat sancta Synodus, ut non solùm „Synodi Episcopales quotannis semel, „ut minimum, sed etiam tertio quo„que anno Provinciales congregentur, „in quibus de his, quæ ad statum „Ecclesiasticum pertinent, diligenter „tractetur, de Ministrorum delictis „maturè cognoscatur, & in eos, qui „deliquerint, severè animadvertatur.“ Quibus petitionibus, antiquo jure innixis, libenter indulsit sacrum Tridentinum Concilium, districtè præcipiens *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* ut à singulis Metropolitanis quolibet triennio Synodus Provincialis, & ab unoquoque Episcopo semel in anno Diœcesana cogatur: *Synodi quoque Diœcesanæ quotannis celebrentur*; contra contumaces verò huic decreto parere recusantes, pœnas à sacris Canonibus jamdiu sancitas renovat, iterumque infligit: *Quod si in his tàm Metropolitani, quàm Episcopi, & alii suprascripti negligentes fuerint, pœnas sacris Canonibus sancitas incurrant.* Et sacra Congregatio, ejusdem Concilii Tridentini interpres, ad præcavendas & amputandas quascumque Episcoporum inanes excusationes, uti refert Fagnanus *in Cap. Sicut olim, num.* 10. *&* 11. *de accusat.* aliàs respondit, ut, si Episcopi impediantur à Synodo quolibet anno per semetipsos celebranda; possint eam celebrare per suum Vicarium Generalem, instructum speciali mandato, quod ad hunc actum esse necessarium, infrà dicetur. Neque enim celebratio Synodi ad illa munera pertinet, quæ ab ipsomet Episcopo necessariò expleri debent; etenim, uti ratiocinatur laudatus Fagnanus, cùm Tridentinum loquatur *impersonaliter*, dicendo: *Synodi quoque Diœcesanæ quotannis celebrentur*; non exigit veluti absolutè necessariam præsentiam Episcopi, nec prohibet, ne alterius opera ad Synodum cogendam utatur. Ad hæc, in eodem capite loquens Tridentinum de Synodo Provinciali, expressè decernit, ut, Metropolitano legitimè impedito, illam cogat *Coepiscopus antiquior*; ac propterea, cùm oppositum non statuat de Diœcesana, non obscurè insinuat, etiam hanc posse per alium celebrari. Ita pariter longè ante Tridentinum senserat citatus Joannes Patriarca Alexandrinus in allegato Concilio Provinciali Tarraconensi, in quo præcipit quidem, Synodum quotannis à suis Suffraganeis fieri, sed simul apertè permittit, ut, cùm aliquo detinentur impedimento, illam per alios cogant. „Sacro approbante Concilio, statuimus, „& in virtute sanctæ obedientiæ Suf„fraganeis nostris præcipimus, ut sin„gulis annis per se vel per idoneos vi„ros, si ex causa necessaria fuerint „præpediti, dicta Concilia Synodalia „habeant celebrare:“ idemque ac ferè iisdem verbis decreverat nuper relatum Concilium Vauriense.

V. Verùm, præfatum præceptum Synodum quotannis celebrandi, à sacris Canonibus toties impositum, & repetitum, atque à sacro Concilio Tridentino denuò restauratum, nimium benignè moderantur aliquot Jurisperiti. Monacellus *in Formulario legali practico tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 1. *tom.* 1. opinatur, Episcopum primo, & secundo anno à suscepto suæ Ecclesiæ regimine, debere diœcesim perlustrare, ut serpentia in ea mala inspiciat, ac tertio anno Synodum cogere, in qua illis coërcendis oportuna apponat repagula. Pax Jordanus *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 41. non dubitavit generatim, & absque ulla limitatione asserere, satis esse, ut quolibet triennio Diœcesana Synodus habeatur. Episcopus Braschius *in suo Promptuario Synodali cap.* 1. *n.* 21. *& pluribus seq.* exis-

timat, non posse quoad hoc præscribi certam, absolutam, & universalem regulam, ab omnibus ubique custodiendam, quia ait, in aliquibus diœcesibus necessaria erit crebrior Synodorum coactio, in aliis minus frequens sufficiet. Nos verò, quamquam non negemus, potuisse Tridentini decretum contraria consuetudine nonnihil emolliri & temperari, non idcircò tamen approbamus effrenem istam licentiam, quam privati Doctores sibi usurpant, illud pro libito, etiam contra expressa ejusdem verba, interpretandi & limitandi; neque illos excusamus Episcopos, qui, cum nihil sit, quod eos impediat, ex sola socordia & negligentia Synodum facere prætermittunt; eosque magis redarguimus, qui cùm plures annos diœcesim gubernaverint, ne de cogenda quidem Synodo umquam cogitarunt; hi enim, cæterique, qui ex mera incuria & inertia præfato Tridentini præcepto non parent, & sine ulla causa Synodum facere omittunt, meminisse deberent, se, præter reatum inobedientiæ, pœnam incurrere suspensionis ab officio statutam *in cap. Sicut olim, de accusat. quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, à sui executione officii suspendatur*: licèt pœna hujusmodi, ut ipsa indicat vox *suspendatur*, non sit latæ, sed ferendæ sententiæ, quod *in eodem cap. Sicut olim* adnotarunt Ostiensis *in fine*, Joannes Andreas *num.* 7. Fagnanus *n.* 105. *& seq.* referens etiam resolutiones sacræ Congregationis Concilii, Thomassin. *de vet. & nov. Eccl. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 75. *num.* 10. Neque audiendi sunt, qui, ad propriam obtegendam ignaviam, se consultò, & prudenter abstinere dictitant à Synodi coactione, ne novarum Constitutionum in dies accessione, commissæ sibi diœcesis status perturbetur. Nam in primis necesse non est, ut novæ Constitutiones in Synodo edantur, sed quandoque expedit solam urgere executionem illarum, quæ jam sancitæ fuerunt; qua in re exemplum nobis præbuit suprà laudatus Augustinus Valerius celeberrimus Episcopus Veronensis, qui in citato libello ad Clerum suum testatur, se obtemperasse Concilio Tridentino, Synodum quotannis celebrando; in qualibet Synodo sermonem habuisse ad Clerum de Ecclesiastica disciplina, singulos hortando, ut ad hujus exactam normam suos mores componerent, sed nullum in Synodo edidisse decretum; quod tamen, addit, nonnullis displicuisse Sacerdotibus; & propterea libellum scripsit, in quo factum excusat, & salubria monita tradit, loco Constitutionum, quas in Synodis non fecerat: „Cur autem (inquit) cum singu„lis annis, ex quo ipse Episcopus sum „factus, Synodus sit celebrata, & à „nobis sint habiti longi sermones, ad „me ipsum, & ad vos excitandos, „nullam Constitutionem nomine meo „ediderim, cùm ad aures meas per„venerit, esse nonnullos bonos Sacer„dotes, qui hoc meum consilium non „satis probent, illis hujus facti ra„tionem reddendam judicavi, &c.“ Deinde difficile videtur, hoc tempore, quo Ecclesiastica disciplina quotidie consenescit & labefactatur, aliquam inveniri diœcesim, cui opus non sit ulla nova Constitutione, qua saltem antiquæ leges corroborentur, & quæ morum corruptela penè absoleverunt, revirescant.

LI-

LIBER SECUNDUS.

DE HIS, QUI SYNODUM DIŒCESANAM cogere possunt.

CAPUT PRIMUM.

An Romanus Pontifex cogere possit Synodum Diœcesanam.

ROmanus Pontifex, qui, ut totidem verbis ad Leonem III. scribebat olim Theodorus Studita *epist.* 34. *lib.* 1. ex recensione Sirmondi *tom.* 5. *var.* est omnium capitum caput, atque universæ, quæ sub cœlo est, Christi Ecclesiæ Princeps, Moderator, & Pastor; est etiam Patriarcha Occidentis, Primas Italiæ, Archiepiscopus & Metropolitanus Romanæ provinciæ, atque Episcopus urbis Romæ; quod scitè considerant Sirmondus *Operum t.* 4. *de suburbicariis regionibus, & Ecclesiis, Propemptici lib.* 2. *cap.* 10. & *in Censura Dissertationis secundæ cap.* 5. Morinus *exercit. Eccles. lib.* 1. *exercit.* 6. *& exercit.* 13. Leo Allatius *de consens. Eccles. Occident. & Orient. lib.* 1. *cap.* 8. Hallier *de sacris Ordinat.* 3. *part. cap.* 4. *sect.* 5. *art.* 3. Natalis Alexander *hist. Eccles. ad sæculum* 4. *dissert.* 20. *proposit.* 2. & passim alii. Porrò Episcopatus Romanus, ac totius Catholicæ Ecclesiæ præfectura, in præsenti rerum ordine non sunt duæ distinctæ Sedes, neque duæ dignitates, quæ fortuitò in una copulentur Romani Pontificis persona, quamvis, secundùm se spectatæ, tales esse potuerint; nam Petrus universalis Ecclesiæ Pastor à Christo Domino renuntiatus potuisset utique, ea suprema totius Ecclesiæ præfectura retenta, nullius particularis Ecclesiæ regimen capessere, sicuti re ipsa nullius specialem administrationem suscepit primis aliquot à Christi Domini in cœlum Ascensione annis; potuisset Antiochenam Ecclesiam, quam deinde elegit, pluresque annos Episcopus gubernavit, perpetuò retinere; potuisset denique Ecclesiam Romanam, ad quam postmodum suam transtulit Sedem, relinquere, aliò se conferre, & alterius urbis peculiarem curam, seu Episcopatum assumere. At cùm hæc, quæ fieri potuerunt, nomine facta sint; sed Petrus suam Sedem Romæ fixerit, per annos viginti quinque firmiter retinuerit; & in ea martyrio coronatus gloriosè obierit, sive id evenerit ex Divino præcepto, seu expresa revelatione ipsi Petro specialiter à Deo facta, sive ex sola voluntate Petri, licèt divinitùs inspirata; inde factum est, ut supremi Pontificatus prærogativa, ita insita remanserit Romanæ Sedi, ut qui in hac Petro succedit, necessariò succedat in totius Ecclesiæ primatu Petro, ejusque legitimis Successoribus à Christo collato, quemadmodum benè explicant Cardinalis Bellarminus *Controv. tom.* 1. *de Romano Pontifice lib.* 2. *cap.* 12. Suarez *in defensione Fidei adv. Anglicanæ sectæ et-*

error. lib. 1. c. 5. n. 4. & lib. 3. c. 13. num. 12. Petrus de Marca *in dissert. 1. de singulari primatu Petri, num. 20.* Marcus Antonius Capellus *in disp. 2. de successione Episcopi Romani in Pontificat. cap. 1.* Quamvis itaque possit in aliquo sensu dici, supremam Ecclesiæ monarchiam, jure tantùm humano esse annexam Sedi Romanæ, quia nimirum utriusque unio nexus, & alligatio ortum habuit ex facto Petri; attamen non videtur posse sustineri illorum opinio, qui asseruerunt, præfatam annexionem ita esse de jure humano, ut possit ab Ecclesia dissolvi, & una ab altera separari; etenim posito, quòd Petrus suam Sedem stabiliter Romæ collocaverit, & Romanam regens Ecclesiam obierit; nullus, qui Episcopus Romanus non sit, potest dici verus Petri Successor, ac propterea numquam ad eum referri possunt verba Christi Domini: *Pasce oves meas. Joann. 21.* quibus universalis Ecclesiæ curam Petro, ejusque Successoribus commisit. Quare jure ac merito ejusmodi paucorum opinionem refellunt, & censura perstringunt Melchior Canus *de Locis Theologicis lib. 6. cap. 4.* Gregorius de Valentia *in Analisi Fidei Catholicæ lib. 7. cap. 12.* aliique non pauci Theologi. Non inde tamen, quod Romanus Pontifex insitam sibi habeat dignitatem, & prærogativam supremi Capitis totius Ecclesiæ, consequitur, omnia, quæ ab eo fiunt, fieri tamquam ab Ecclesiæ Capite; siquidem aliquandò operari potest, & re ipsa operatur, non tamquam Christi Vicarius, sed tamquam Patriarcha Occidentis, illa dumtaxat jura exercendo, quæ cæteris Patriarchis competunt; aliquandò solùm gerit personam, vel Primatis Italiæ, vel Metropolitæ Romanæ provinciæ; quandoquè se tantùm exhibet Episcopum urbis Romæ, ea unicè peragendo, quæ cuilibet Episcopo in sua Diœcesi peragendi jus est; aliquandò demùm suam supremam explicat dignitatem, & tamquam totius Ecclesiæ Præses, Moderator & Princeps, illam exercet potestatem & jurisdictionem, qua nonnisi ut Christi in terris Vicarius potitur. Quæ omnia optimè, & ad rem perpendit Allatius *de perpetua consensione Ecclesiæ Occidentalis, atque Orientalis lib. 1. cap. 8.* ubi hæc habet: »Communia ergo omnia habet summus »Pontifex cum Episcopis ut Episcopus, cum Patriarchis ut Patriarcha, »nec plus ipsi in eos facultatis est, quam »cuicumque Episcopo in Episcopos, & »Patriarchæ in Patriarchas. Uti tamen »Christi Vicarius, & Potestas Apostolica à Christo instituta est, summus »Pontifex non tantùm Episcopis, & »Patriarchis dignior est, sed & in Episcopos, & Patriarchas auctoritatem habet, eos confirmans & promovens, »& si quando opus est, deponens, & »quod magis est, de novo, si placuerit, instituens, & supprimens institutos.«

II. Neque quod quis pro loco & tempore diversas induat personas, & modò una, modò altera ex iis utatur potestatibus, quibus diverso nomine præstat, res est adeo nova & inusitata, ut ab heterodoxis irrideri queat: etenim Agamemnon (exemplum est adhibitum à Cardinali Perronio *in Replicatione ad Regem Angliæ, lib. 1. c. 33.*) Rex erat inter Græcos, auctoritatem habens supra sui regni milites, æqualem illi, quam quilibet ex aliis Græciæ Regibus, inter se, & cum eo confœderatis, obtinebat suprà suos; sed præterea Agamemnon erat supremus, & universalis Dux omnium copiarum confœderatarum, & idcircò non tamquam Rex, sed tamquam Dux imperabat universo exercitui, ac Regibus ipsis. Non ab-

absimile est exemplum, quod deducit Sirmondus in *cit. Propempt. lib. 2. c. 10. col* 237. à Rege Galliæ, in cujus potestatem cùm nunc redactæ sint plures provinciæ, quas olim Duces, aut Comites sub-Regibus possidebant, eas ille nunc moderatur, & tamquam Rex, & tamquam Dux, aut Comes; sed, etsi idem Princeps utramque personam, Ducis nimirum, seu Comitis, & Regis sustineat, alia tamen Ducis, Comitisve jure imperat, alia Regis. Aliud etiam, & magis obvium affert idem Sirmondus *in cit. censura, cap.* 8. *col.* 47. Imperatoris videlicet exercitus, qui peculiarem pariter cohortis cujuspiam, vel aliæ præfecturam gerat. Atque utrobiquè concludit Sirmondus, quod, cùm Romanus Antistes omnes Episcoporum exemplum gradus & titulos complectatur, & in eo omnium inferiorum jura simul socientur, optimè possit modò unum, modò alterum ex his juribus explicare, & quædam gerere in una Urbis parochia, veluti Urbis Episcopus; quædam in Romana Provincia, uti Metropolitanus; aliqua in tota Italia, tamquam Primas; aliqua in Occidente, veluti Patriarcha; aliqua in universa Ecclesia, ut Papa & summus Pontifex.

III. Quibus præmissis, nemo dubitare potest, quin Romanus Pontifex, veluti urbis Romæ Episcopus, possit suam Diœcesanam Synodum cogere, sine ulla supremæ suæ dignitatis imminutione. An autem umquam illam coegerit, restat investigandum, atque idem inquirendum de Conciliis Provincialibus.

CAPUT II.

Jus Romani Pontifici congregandi Synodum; tàm Provincialem, quàm Diœcesanam, explicatur & confirmatur.

CUM Romanus Pontifex in sua provincia, cujus est Archiepiscopus & Metropolitanus, omnia jura habeat, quæ cæteris Metropolitanis sunt communia, poterit profectò ejusdem provinciæ Episcopos ad Concilium convocare. Neque ab hoc convocando, ex eo impediri valet, quod nonnulli opponunt, Romanæ nimirum provinciæ limites esse ita incertos, ut impossibile sit dignoscere, quinam Episcopi sint ad Provinciale Concilium convocandi. Quantum enim qui hæc jactitant, à veritate aberrent, ex sequentibus palam fiet.

II. Jacobus Gothofredus anno 1618. Francofurti edidit, absque Auctoris nomine, librum inscriptum: *De suburbicariis regionibus, & Ecclesiis, seu de Præfectura, & Episcopi urbis Romæ diœcesi, conjectura*; in quo totis viribus probare conatus est, diœcesim Papæ, uti Metropolitæ, & Episcopi Romani (hæ enim duo, ut observavit mox citandus Sirmondus, Gothofredus confundit) non extendi ultra centesimum ab Urbe lapidem; quo ferè modo Præfecti Urbis jurisdictio intra dictos fines continebatur, juxta Textum *in l. 1. ff. de officio Præfecti Urbis.* Huic libro alios postea addidit in idem argumentum, tùm Gothofredus ipse, tùm qui in ejus subsidium quasi succenturiatus advenit, Claudius Salmasius, qui Heidelbergæ in Jurisprudentiæ schola Dionysium Gothofredum, Jacobi patrem magistrum habuerat. Ex eo tempore hæc de suburbicariis Ecclesiis

clesiis quæstio celeberrima facta est, de qua Hieronymus Alexander junior *in lib. de suburbic. region. & diæc. Episc. Roman.* Marcus Antonius Capellus *in disput. de summo Pontificatu, & region. suburbic. c. 5.* Jacobus Gutherius *in specula de Eccles. suburbic.* Joannes Dartis *in opusc. de suburbic. Eccl.* Joan. Morinus *dissert. Eccles. lib. 1. dissert. 30.* de Marca, *de Concord. Sacerd. & Imper. lib. 1. c. 3.* Henricus Valesius *in observ. ad Socrat. & Sozom.* Christianus Lupus *in not. ad 6. Canon. Nicænum*, Leo Allatius *de Eccle. Occid. & Orien. perpet. consens. lib. 1. c. 2. §. 4.* Schelstrat. *Antiq. Eccles. tom. 2. dissert. 6. c. 1.* Pagius *ad annum* 325. atque ante hos omnes plura in hanc rem disputaverat Cardinalis Perronius *in Replicatione contra Jacobum I. Angliæ Regem, lib. 1. c.* 33. sed præ cæteris hanc quæstionem egregiè versavit, & Gothofredo, & Salmasio se strenuè opposuit Jacobus Sirmondus, à quo primùm contra Gothofredum edita est *censura conjecturæ anonymi Scriptoris de suburbicariis regionibus & Ecclesiis*: deinde adversum eumdem ac Salmasium, qui Parisios cogitabat, evulgata *Adventoria Causidico Divionensi adversus Amici ad Amicum epistolam, de suburbicariis regionibus, & Ecclesiis, cum censura vindiciarum conjecturæ alterius Anonymi*; denique libellus exaratus, quem inscripsit *Propempticum*. His in libris Sirmondus demonstrat, vana esse commenta, quæ de suburbicarium regionum etymo, ac notione, deque earumdem numero, & situ adversari jactitant; nequaquam illas sic vocatas ostendens, quod suburbanæ forent, aut quòd intra centesimum ab Urbe lapidem consisterent, sed quia suberant Urbico Magistratui, seu Urbis Vicario, non autem Præfecto, cujus potestas non excedebat territorii fines, & angustioribus etiam, quam centesimis terminis claudebatur. Quinimò Emmanuel à Schelstrate *loc. cit.* Pagius *ad ann. 325. num. 34.* Carolus à S. Paulo *in sua Geographia sacra*, aliique passim, considerantes 6. Canonem Nicænum, seu veriùs explicationem, quam ei adjecit Rufinus, quæ huic controversiæ potissimam occasionem præbuit; ubi enim Canon Nicænus habet: „Antiqua consuetudo ser„vetur per Ægyptum, Lybiam, & „Pentapolim; ita ut Alexandrinus „Episcopus horum omnium habeat po„testatem, quia & urbis Romæ Epis„copo parilis mos est: Legit Rufinus „ut apud Alexandriam, & in urbe Ro„mæ vetusta consuetudo servetur, ut „illæ Ægypti vel hic suburbicariarum „Ecclesiarum solicitudinem gerat:« hæc, inquam, considerantes non immeritò existimant, nomine *suburbicariarum Ecclesiarum*, quarum specialem solicitudinem habet Romanus Pontifex, non solùm intelligi provinciam Romanam, sed omnes comprehendi Occidentis regiones, quæ Romano Pontifici, tamquam Patriarchæ, parebant; siquidem Concilium Nicænum, & Rufinum, non de Metropolitico, sed de Patriarchico jure loqui, ex contextu liquet, atque exinde conficitur, suburbicarias regiones, de quibus Rufinus, non solùm intra centesimum ab Urbe lapidem non esse conclusas, sed ad universum porrigi Occidentem. Præterea, cùm Gothofredus, & Salmasius principii loco statuerint, quod Ecclesiæ, & diœceses perpetuò & constanter civilium Magistratuum formam sint imitatæ, atque inde intulerint, Romani Antistitis diœcesim non fuisse extensam ultra fines Romanæ Præfecturæ, illud falsum esse probavit Sirmondus, & post Sirmondum, inter cæteros eximiè demonstravit Benedictus Bachi-

nius

nius *in dissert. de Eccl. Hierarchiæ originibus*; cùm enim alia sit rerum sæcularium ratio, alia Divinarum, sicuti ad Marcianum Augustum scripsit Leo Magnus, *epist. 78. al. 54. cap. 3.* Romanus Antistes, fretus potestate sibi à Christo Domino tradita, & ante & post institutam Urbanam Præfecturam, suam jurisdictionem liberè exercuit, nulla illius habita ratione; quod etiam benè perpendit Leo Allatius *cit. lib. 1. cap. 2.* Atque ita ei dimicationi cum Salmasio, & Gothofredo finis est impositus, ut *jam nemo sit inter Eruditos*, inquit laudatus Valesius, *qui non Sirmondi sententiam ambabus quod ajunt, ulnis amplectatur.*

III. Verùm, licèt Romana provincia non fuerit unquam adeo angustis limitibus coarctata, sicuti Gothofredus, & Salmasius contenderunt, non tamen iisdem semper terminis est definita, sed ejus amplitudo modò major, modò minor extitit. Et primò quidem quidquid sit de tribus prioribus sæculis, quibus nullum in Italia, sive etiam in Occidente, fuisse Metropolitanum, præter Romanum, opinantur citatus Bachinius *part. 2. num. 10.* & Rubeus *in Monum. Eccles. Aquilej. cap. 19.* certum esse videtur, quod sæculo 4. ex septemdecim Italiæ regionibus, saltem decem subessent Metropolitico juri Romani Pontificis, & aliæ septem Archiepiscopo Mediolanensi parerent; quinimò, si fides habenda sit Josepho Cantelio *in Metropolitanarum urbium hist. civil. & Ecclesiast. part. 2. dissert. 6. c. 4.* Romana Provincia duodecim Italiæ regiones per id tempus complectebatur. Cum autem dignitatem Metropolitanam assecutæ sunt Aquilejensis, & Ravennatensis Ecclesiæ, quod primæ in fine ejusdem sæculi 4. alteri sæculi 5. contigisse iidem Bacchinius, & Rubeus existimant, alia successit Italiæ regionum divisio; Aquilejensi assignatæ sunt Venetiæ, & Istria; Ravennatensi Flaminia, & Æmilia; cæteris subjectis, ut antea permanentibus, aut Mediolanensi, aut Romano Metropolitæ, quemadmodum probat Carolus à S. Paulo *in cit. Geographia sacra.* Labente sæculo 11. Urbanus II. erecta Pisana Sede in Metropolim, Romanæ provinciæ amplitudinem, jam multum imminutam, arctioribus adhuc limitibus constrinxit. Quare Innocentius III. qui in sæculi insequentis fine Romanam Sedem adeptus est, *in cap. Sua nobis. de offic. Vicarii*, Romanam Provinciam inter Capuanam, & Pisanam sitam dixit. In antiquo codice Vaticano à Baronio prolato *ad ann.* 1057. cui similem Carolus à S. Paulo se reperisse testatur in bibliotheca Thuanea, describitur provincia Romana, intra quam, præter septem Episcopos Cardinales, dictos *Collaterales*, quia Pontifici in Urbe semper astant, numerantur Episcopi amplius sexaginta, qui Suffraganei erant Romani Pontificis, nulli alio Archiepiscopo subjecti; atque in hoc albo locum habent Lunensis, & Ariminensis; quorum Sedes, ut cæteras omittamus, ducentis ferè passuum millibus Roma distant. Sed aliæ postmodum secutæ sunt distractiones Romanæ Provinciæ. Martinus V. Florentinam, Pius II. Senensem, Pius IV. Urbinatensem, Gregorius XIII. Bononiensem, Sixtus V. Firmanam Ecclesias in Metropoles erexere. Quocirca Romana provincia, etsi etiam hodie, juxta laudatam Decretalem Innocentii III. sita dicatur inter Pisanam, & Capuanam, non tamen absolutè conflatur ex omnibus omninò Episcopis intra utramque existentibus, sed ex illis dumtaxat constituitur, qui & existunt inter Capuanæ, & Pisanæ provinciæ limites, & nulli Archiepiscopo subjec-

ti

ti sunt; ac proinde cùm Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 2. *de Reform.* decrevisset, ut *Episcopi, qui nulli Archiepiscopo subjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum semel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis interesse debeant*; sacra Congregatio, ejusdem Concilii interpres, die ultima Julii 1585. declaravit sub hoc decreto non comprehendi Episcopos provinciæ Romanæ, quoniam isti immediatè subjiciuntur Papæ, tamquam eorum Archiepiscopo & Metropolitano. Idemque iterum statutum fuit in Congregatione habita coram san. memor. Benedicto XIII. die 28. Martii 1725. Aut enim ejusmodi Episcopi, qui Ecclesias regunt, inter provinciam Capuanam, & Pisanam, fuerunt auctoritate Papæ divulsi à Provincia Romana, & adscripti inter Suffraganeos alicujus Archiepiscopi; & tunc, sine ulla dubitatione, hujus Provinciali Concilio interesse debent; aut adhuc perseverant soluti à cujuslibet Archiepiscopi jurisdictione, & imperio; & tunc censentur Suffraganei Papæ, ejusque Metropolitico juri immediatè subduntur.

IV. Quæ hactenùs diximus, perspicuos & manifestos reddunt, si non antiquos, saltem recentiores fines Romanæ provinciæ, & designant & indigitant quodammodo Episcopos Suffraganeos summi Pontificis, quem propterea nemo poterit remorari à Synodo Provinciali, quando ei libuerit pronuncianda, sub hoc frivolo prætextu, quod certò definiri nequeat, quinam Episcopi sint ad eam convocandi.

V. Examinandum nunc superest, an Romanus Pontifex, solam gerens personam Archiepiscopi & Metropolitæ, Concilium merè Provinciale unquam coegerit. Plerique Eruditi opinantur, ex Romanis Conciliis, quorum, præter quinque Lateranensia Generalia, numerantur novem suprà centum, nullum omninò fuisse merè Provinciale, ob admixtionem scilicet, & interventum aliorum Episcoporum, qui ad Romanam provinciam non pertinebant. Alii ex adverso arbitrantur, ex illis inter verè Provincialia esse recensenda; nam, etsi iisdem nonnulli adfuerint exteri Episcopi, adeo tamen exiguus fuit istorum numerus, ut credere fas sit, eos non accessisse vocatos, sed, cum fortuitò Romæ reperirentur, honoris causa fuisse ad Concilium admissos. Ejusmodi inter cætera, fuisse Concilium illud Romanum à Bonifacio IV. circa annum 610. coactum, cui interfuit Mellitus Episcopus Londinensis, discimus ex Beda *lib.* 2. *cap.* 4. apud Spelmanum *Concil. Britan. tom.* 1. *pag.* 129. hæc narrante: »His »temporibus venit Mellitus Londoniæ »Episcopus Romam, de necesariis Ec»clesiæ Anglorum causis, cum Apos»tolico Papa Bonifacio tractaturus. »Et cum idem Papa Reverendissimus »cogeret Synodum Episcoporum Ita»liæ, de vita Monachorum, & quie»te ordinaturus, & ipse Mellitus in»ter eos assedit.« Nec dissimile fuisse credimus Concilium in Basilica S. Petri à Gregorio II. anno 721. celebratum, in cujus Actis subscripti apparent viginti duo Episcopi, quorum duo tantùm, aut tres non erant de provincia Romana.

VI. Verùm, quidquid sit de aliis, indubitatum est, verè, propriè, & strictè Provinciale fuisse Concilium à sanct. mem. Benedicti XIII. habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. cui nos interfuimus, uti Doctor in Decretis, seu Canonista: in illius quippè indictione Pontifex decretum commemorat Concilii Tridentini de Synodis Pro-

Provincialibus, à singulis Metropolitanis quolibet triennio cogendis; additque, se huic decreto obtemperasse, pluresque Synodos Provinciales habuisse, quamdiu in sua Metropolitana Ecclesia Beneventana resederat; & ad supremum Pontificatum evectum, velle hanc Episcopalis muneris partem obire, ut primæ Sedis exemplo, cunctis Ecclesiæ Pastoribus, quid ab ipsis agendum foret proponeret. Accedit, ad illud dumtaxat vocatos fuisse Episcopos, in speciali Romana provincia constitutos, videlicet inter Capuanam provinciam, & Pisanam, Archiepiscopos Suffraganeis carentes, Episcopos Sedi Apostolicæ immediatè subjectos, & Abbates nullius diœcesis, jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, qui aliàs sibi Metropolitanum, cujus Provinciali Concilio interessent, ad formam Tridentini, non elegerunt; ac singulis denuntiatum fuit, ut ad Concilium accederent, suarum Ecclesiarum necessitates proposituri. Hæc autem omnia, quæ totidem verbis leguntur in litteris indictionis Concilii, apertè conficiunt Concilium, de quo est sermo, esse Provincialibus accensendum. Et quamvis, præter Episcopos, adfuerint etiam S. R. E. Cardinales, quorum interventus dubitationem nonnullis injecit, ne idcircò Provinciale dici non posset; rectius tamen aliis visum est, non propterea esse delendum è Provincialium albo; Cardinales siquidem admissi fuerunt, veluti Capitulum Papæ, atque ut eorum præsentia augustior redderetur consensus, & Pontificia majestas consueto comitatu emineret. In hac sententia fuerunt sacræ Urbis Congregationes, quæ excitatis controversiis, quoad obligationem servandi præfati Concilii decreta, semper responderunt, hæc extra Romanam provinciam vires non obtinere; quod utique non dixissent, si illud non reputassent merè Provinciale.

VII. Sed, & an aliquando Synodus Diœcesana sit à Romano Pontifice coacta, altera quæstio est, quæ tamen paucis absolvitur. Antiquis Ecclesiæ temporibus consuevisse summos Pontifices Romanum Clerum coram se congregare; ut, omnium consilio audito, de re aliqua gravi deliberarent, ex iis liquet, quæ *lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 3. enarravimus; ita enim se gessisse legimus Cornelium Papam in causa Maximi, Urbani, & Synodii, atque Siricium in causa Joviniani, & sociorum, sicuti *ibidem, & num.* 6. ex utriusque Pontificis epistolis retulimus. In Synodum pariter convenisse universum Romanum Clerum, ut responderet S. Cypriano à quo, vocante Romana Sede per obitum Fabiani Papæ, veluti primæ Sedis Clerus monitus fuerat de insolentia lapsorum, qui nulla licèt functi pœnitentia & veniam & communionem audacter exposcebant, ipsemet Clerus testatur suis ad eumdem Cyprianum epistolis, quæ inter epistolas Cypriani sunt 30. & 31. quamvis, ut vera fateamur, ea Synodus non possit dici merè Diœcesana quoniam ab ipsomet Romano Clero plures Episcopi fuerunt ad eam arcessiti, uti in secunda ex præfatis epistolis narratur. Posteriori Ecclesiæ ævo, seu in tabulis Ecclesiasticis mediæ ætatis, vix ulla occurrit mentio habiti cœtus omnium Clericorum solius Romanæ Ecclesiæ; quod fortassè vel ideo evenit, quia frequentius tunc Romæ fieri cœperunt Concilia Episcoporum, in quibus summi Pontifices etiam specialia Romanæ Diœcesis negotia tractare & expediri poterant; vel quia, nimium aucto Romani Cleri numero, iidem Pontifices satius duxerunt solos Cardinales ad consilium adhibere. Illud certò affir-

firmare possumus postremis hisce temporibus nullam inveniri Synodum Diœcesanam à Romanis Pontificibus coram se coactam. Utrum autem illam coegerint opera sui in Urbe Vicarii, mox inquiremus.

CAPUT III.

De Cardinali urbis Vicario.

NON est hîc sermo de Cardinali Vicario, qui Pontificis vices in Urbe gerat cum amplissima jurisdictione, & potestate, tùm quoad sæcularia, tùm quoad Ecclesiastica; quales fuerunt, quos iidem Pontifices, cùm Avenione residerent, Romanæ urbis præficiebant regimini, & qualis pariter fuit Cardinalis Innicus Avalos, quem Clemens VIII. Ferrariam secedens, sui Vicarium Romæ reliquit, uti legitur in ejusdem Clementis Constitutione 53. *Bullar. Rom. tom.* 3. hi siquidem Legati potiùs de latere, quam Vicarii Papæ, speciem præseferebant; neque loquimur de Cardinali Vicario, qui ita olim constituebatur, ut non præsente, sed absente dumtaxat Romano Pontifice, Episcopalia munia in Urbe exerceret, de quo Auctor anonymus antiquæ chronicæ Normanniæ *inter scriptores antiquos historiæ Normannorum editos* ab Andræa Duchesnio *Paris.* 1619. *pag.* 988. hæc habet *ad an.* 1151. *Successit ei*, scilicet Eugenio III. »Conradus Sabinensis Episcopus, Apostolicæ Sedis in Urbe dumtaxat in agendis Episcopalibus, dum Papa deest, ex antiqua consuetudine pro dignitate loci sui, Vicarius, qui erat natione Romanus, vir grandævus, & apud Romanos auctoritate præclarus exinde vocatus Anastasius IV.« Sed agitur de Cardinali Vicario, qui est Ordinarius in Urbe, ibique repræsentat personam Papæ, non tamquam Papæ, sed tamquam Episcopi Romani, cum plena jurisdictione Episcopali exercenda, tàm absente, quàm præsente Papa, juxta ea, quæ cumulantur *decis.* 62. *post collect. legal. Bondeni*, adnotavitque Cardinalis de Luca *de jurisdictione disc.* 34. *n.* 10.

II. Hujus Cardinalis Vicarii jurisdictio Ordinaria est, ideoque, etiam Apostolica Sede vacante, in suo vigore perseverat, ut rectè observat Fag. *in cap. Cum olim num.* 69. *de majorit. & obed.* Eadem vero protenditur quidem usque ad quadragesimum ab Urbe lapidem, sicuti adnotavit Gonzalez *in cap. Sua nobis num.* 6. *de offic. Vicar.* non tamen complectitur loca intra eumdem circuitum existentia, quæ sint alteri subjecta Episcopo, putà Tusculano, vel Nepesino, uti prosequitur Anastasius Germonius *de Indultis Cardinalium* §. *Tibi quoad vixeris num.* 80. *& seq.* Et quamvis ex Constitutione Alexandri VII. quam exornat Romualdus Honorante *in Praxi Secretariæ Tribunalis Cardinalis Urbis Vicarii c.* 6. *not.* 1. sed Cardinales Episcopi suburbicarii, Ostiensis nimirum, Portuensis, Sabinensis, Tusculanus, Albanensis, & Prænestinus, nisi proprium Episcopum Suffraganeum in sua quisque diœcesi habeat, aut ipsi in ea commorantes, Ordines per semetipsos conferant, ad solum Cardinalem Urbis Vicarium dimittere possit suos subditos, sive sacris, sive minoribus initiandos Ordinibus; non propterea tamen Cardinalis Vicarius ullum sibi vindicare potest Ordinariæ jurisdictionis exercitium in præfatis suburbicariis diœcesibus, quod nos post nostrum ad Petri Cathedram ascensum declaravimus *in Constitutione* 115. quæ incipit *Romanæ Curiæ* §. 21. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 467. Quamobrem, etsi jurisdictio Cardinalis Vicarii

rii ad quadraginta ab urbe milliaria dicatur extendi, detractis tamen finitimis diœcesibus, & spectato exiguo numero Ecclesiarum, hominumque extra Urbem existentium, qui eidem subduntur, videtur potiùs intra unius Urbis mœnia conclusa, juxta Decretalem Innocentii III. *in cit. cap. Sua nobis: Quoniam jurisdictio Vicarii, quem Romanus Pontifex in Urbe reliquit, non extenditur extra illam, nisi ei specialiter sit concessum.* Specialiter autem est illi concessum, ut Fratribus Ordinis Minorum Capuccinorum, Capellani ministerium exercentibus in Pontificiis triremibus, facultatem impertiri valeat excipiendi confessiones remigum, aliorumque in triremibus continuè degentium, modò illas excipiant in ipsis triremibus, aut in portu Centumcellarum, vel in receptaculo vulgo *Darsena*, atque in hospitio in Darsena existente, non verò intra civitatem Centumcellarum, ad diœcesim Viterbiensem pertinentem, absque Episcopi Viterbiensis approbatione; quod totidem ferè verbis decisum fuit à sacra Congregatione Concilii 18. Aprilis 1722. cui nos, ejusdem Secretarii munus tunc obeuntes, ad petitionem Episcopi Viterbiensis, hoc negocium sedulò examinandum proposuimus, sicuti videre est in *Thesaur. Resolut. tom. 2. pag.* 103. 147. *&* 158.

III. At nihilominus Cardinalis in Urbe Vicarius pluribus est instructus prærogativis, quibus aliis præstat Episcoporum Vicariis, atque inter cæteras hac etiam potitur, ut possit, pro libito, Romani Cleri Diœcesanam Synodum indicere & celebrare; quod aliis Vicariis, sine speciali Episcopi mandato non licere, infrà ostendetur. Id enim juris illi expressè concedi consuevisse, cùm à Papa in Administrum assumitur, tradit Cohell. *in Notitia Cardinalatus cap. 55. §. Possunt*, & decretum est in Constitutione Pauli III. 36. §. 10. *Bullar. tom. 1.* ubi ordinariis facultatibus Cardinalis in Urbe Vicarii hæc quoque accensetur *Synodum in Romano Clero pro correctione malorum morum, & pro necessitate, juxta temporum opportunitates in Clero occurrentes, ubi, & quando libuerit, celebrandi, congregandi, &c.*

IV. Licèt autem ea, quam diximus, potestate rarò admodum Cardinales Vicarii usi fuerint, aliqua nihilominùs celebratæ ab illis Synodi Diœcesanæ exempla comperimus. In codice Casanatensis bibliothecæ *litt. G. v. 1.* quædam extant antiqua Statuta Cleri Romani, quæ condita dicuntur ab universo Clero Romano, in Ecclesia *Monasterii Domnæ Rossæ* anno 1384. congregato, jussu Stephani Cardinalis Tituli Sancti Marcelli, summi Pontificis in Urbe, ejusque suburbis & districtu Vicarii Generalis; eademque Statuta iterum examinata & approbata dicuntur anno 1392. à Joanne Abbate Monasterii Sancti Pauli de Urbe, Vicario Generali Bonifacii IX. Aliæ insuper in eodem codice extant Constitutiones à Francisco de Padua Episcopo Feltrensi, Vicario Generali in spiritualibus Pii Papæ II. anno 1461. editæ, & promulgatæ in Ecclesia Sancti Eustachii, post solemniter decantatam Missam de Spiritu Sancto, & cum assensu universi Romani Cleri, ibidem Synodaliter congregati. Quapropter, sive considerentur ipsæ Constitutiones, quæ morum reformationem respiciunt, sive ratio habeatur ritus & solemnitatis, qua conditæ sunt, nihil in illis desideratur, ut in vera Synodo Diœcesana factæ dicantur.

V. Præter istas duas, nullam aliam invenimus Synodum à Cardinali in Urbe Vicario habitam. Vidimus non-

nulla Statuta à Joanne Garcia Cardinali Millino Urbis Vicario, aliaque à Gaspare Cardinali Carpineo, tempore Clementis XI. pariter Vicario, condita; sed, cùm neque hæc, neque illa facta fuerint in Cleri congregatione, neutra Constitutionum Synodalium nomen possunt sibi usurpare.

VI. Ne verò quispiam ex tam diuturna omissione Synodi Diœcesanæ, occasionem arripiat obloquendi de Romanis Pontificibus, quasi ipsi illas contemnant Synodos, quarum coactionem Tridentinum præcepit, & utilitatem ipsimet aliis proponunt, & deprædicant, duo considerare oportet. Primum, totam ferè diœcesim Romanam (ut paullò ante prænotavimus) unius Urbis mœnibus concludi; atque idcircò & Pontifex & Cardinalis Vicarius, una veluti conversione oculorum, omnes suos diœcesis Parochos, Presbyteros, cæterosque de Clero intueri, ac qualibet hora eorum quemlibet ad se arcessere possunt; atque hic vicisim, cùm opus fuerit, semper ad Pontificem, ejusve Vicarium patet aditus; quod non contingit in aliis diœcesibus, quæ plerumque ex Ecclesiis, locis, & oppidis conflantur, inter se, & à Civitate, ubi Episcopus residet, longè dissitis; unde huc appositè cadit responsum, quod in re diversa dedit Innocentius I. *epist.* 25. *num.* 8. ex recensione Petri Constant. *col.* 860. Decentio Episcopo Eugubino sciscitanti, cur aliis non liceret, quod Romæ fiebat, inquiens: *De fermento, quod die Dominica per Titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cùm omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ.*

VII. Alterum advertendum est, plures esse in Urbe Cardinalium Congregationes à Sixto V. *Constitutione* 74. institutas, in quibus etiam, quæ in dies occurrunt Romæ, Ecclesiastica, negotia sæpiùs pertractantur, atque exortæ inter Clerum controversiæ dirimuntur; ex quo efficitur, ut Synodi omissio Ecclesiasticæ Urbis disciplinæ nullum irroget damnum; quidquid enim pro reformandis populi, & Cleri moribus difficilius, & tardius obtineretur à Synodo, facilius, & celerius præstatur, aut immediatè à summo Pontifice, aut à Cardinalium Congregationibus.

VIII. Eadem est ratio, cur intermissi nunc fuerint frequentes illi Episcoporum conventus, qui olim Romæ habebantur; ad hos quippè potissimùm vocabantur Episcopi Italiæ, quorum consilio & opera summi Pontifices in gravioribus Ecclesiæ negotiis definiendis utebantur; at, postquam in illorum locum suffecti sunt Cardinales, quos Romani Pontifices in proprios & stabiles consiliarios sibi specialiter adsciverunt, superfluum visum est, tam sæpè Episcopos à suis Sedibus divellere, atque ad Urbem vocare. Præcipuè verò, cùm inter Cardinales, sex adsint Episcopi suburbicarii, quidquid à Pontifice in eorum consessu, auditoque eorumdem suffragio, decernitur, non immeritò videri potest, in quadam veluti Episcoporum Synodo definitum. De qua re videri possunt Cardinalis Bellarminus *Controvers. tom. 2. de Clericis lib. 1. c. 16.* Petrus de Marca *de concordia Sacerdotii, & Imperii lib. 1. c. 9. n. 7.* Schelstrat. *Antiquitat. Eccles. t. 2. dissert. 6. c. 4. art. 2. num. 15.*

CAPUT IV.

De Archiepiscopo.

QUI Metropolitanus est provinciæ, idem Episcopus est suæ civitatis, & qui Primas est diœcesis, sump-

ta

ta hîc diœcesi pro plurium provinciarum tractu, sicuti accipitur *in leg. unic. C. Ut omnes Judices*, idem est Metropolitanus suæ provinciæ, & suæ item civitatis Episcopus; sunt enim inter se ita gradus hi comparati, ut superior semper inferiorem complectatur; uti benè animadvertit Sirmondus *in cit. censura conjecturæ Anonymi de Eccles. suburbicar. dissert. 2. cap. 5.*

II. Atque hinc fit, ut qui Metropolitanus est, non solùm cogere possit Synodum Provincialem cum suis Suffraganeis, ut consulat provinciæ, sed etiam Diœcesanam cum suis Presbyteris, ut suo prospiciat Episcopatui. Utque à cæteris proferendis abstineamus exemplis, adhuc extant Concilia Provincialia, & Diœcesana S. Caroli Borromæi Archiepiscopi Mediolanensis, Concilia Provincialia, & Diœcesana S. Thuribii Archiepiscopi Limani, Concilia Provincialia, & Diœcesana sanct. mem. Benedicti XIII. Archiepiscopi Beneventani.

III. Hæc obvia sunt, nec quidquam difficultatis habent. Unum tamen hîc in quæstionem venit. Aliqui sunt in Italia Archiepiscopi, unicum habentes Suffraganeum; Teatinus videlicet, Brundusinus, Cosentinus, & Sipontinus. Aliqui Suffraganeis omninò carentes; Rossanensis nimirum, Lancianensis, Lucensis, & Ferrariensis: & de his postremis dubitatur an, si Synodum cogant, cui, præter Parochos, aliosque suæ diœcesis Presbyteros, intersint etiam Præpositi, & Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, ejusmodi Synodus dicenda sit Diœcesana, an Provincialis.

IV. Plurimorum menti insiderat hæc olim opinio, quod Provincialis & diceretur, & esset. Cumque Triventinus Episcopus anno 1584. morem gerens superius relato decreto Tridentini *sess. 24. cap. 2. de reform.* elegisset Archiepiscopum Lancianensem, cujus Provinciali Synodo interesset, & anno 1694. excitata fuisset controversia, an præfata electio, jamdiu facta, sustineretur; sacra Congregatio Concilii censuit, sustineri, ea potisimùm de causa, quòd Archiepiscopus Lancianensis, etsi Suffraganeis careret, habebat tamen intra suam provinciam Præpositum Atissæ, aliosque Abbates *Nullius*, cum quibus poterat Provinciale Concilium celebrare, quod fusè narrat Cardinalis Petra *ad Constitut. Apost. tom. 1. num. 32. pag. 471.*

V. Sed aliter res se habuit, cùm eadem quæstio in Concilio Romano sub Benedicto XIII. anno 1725. fuit instaurata. Archiepiscopis Lancianensi, & Rossanensi, jus sibi asserentibus celebrandi verum Concilium Provinciale, quamvis Suffraganeis careant, atque ideo contendentibus, integrum esse Episcopis nulii Archiepiscopo subjectis, alterum eorum eligere, cujus Provinciali adsint Concilio, strenuè se opposuit Franciscus Maria Pitonius, alter ex Doctoribus in Decretis, seu Canonista Concilii, elucubrata dissertatione ostendens, Archiepiscopos, nullos habentes Suffraganeos, non posse cum veritate, & proprietate sermonis dici absolutè Archiepiscopos, & Metropolitanos, sed tales dumtaxat appellari cum hac restrictione, meri scilicet honoris, seu honorarios, & ex privilegio Apostolico, juxta textum *in Can. Scitote 6. quæst. 3.* ex quo intulit, menti Tridentini neutiquam satisfieri ab Episcopis, qui cùm nulli subjiciantur Archiepiscopo, præfatos Archiepiscopos eligunt, quorum Provinciali intersint Synodo. Nulla quippè Synodus, ab his celebrata, etiam cum interventu Abbatum fruentium jurisdictione quasi Episcopali, cum territo-

rio separato, erit verè Provincialis, sed tantùm Diœcesana. Hæc Pitonii ratiocinatio visa est nobis solidis innixa fundamentis; etenim novum non est, ut quispiam ex privilegio exornetur titulo Archiepiscopi, & Metropolitani, quin tamen, præter nominis atque honoris prærogativam, ullum consequatur jus proprium veri Archiepiscopi & Metropolitani. Ejusmodi privilegio Patres Nicæni donarunt Episcopum Æliæ, seu Hierosolymæ, cui *can.* 7. juxta versionem Dionysii Exigui, contulerunt quoddam jus Metropoliticum, sed meri honoris; nam, licèt ille subjectus remaneret Episcopo Cæsareæ, attamen voluerunt Patres Nicæni, ut locum haberet cæteris provinciæ Episcopis superiorem. Eadem honoris prærogativa à Concilio Chalcedonensi insigniti fuere Episcopus ejusdem civitatis Chalcedonensis *act.* 6. & Episcopus Nicænus *act.* 13. quos Metropolitanos dici voluit *nomine tantùm*, & præponendos statuit cæteris Episcopis provinciæ, sed *honore solummodò, & salva Nicomediensium civitati* (quæ vera erat provinciæ Metropolis) *propria dignitate.* Vetusta hæc exempla sectantes Romani Pontifices, aliquibus Episcopis Archiepiscopi nomen & insignia tribuerunt, sine ullo tamen veri Archiepiscopi jure; quinimò, ne ab eorum Metropolitani quidem subjectione, ejusmodi honorarios Archiepiscopos quandoquè subtraxerunt. Auctor Vitæ Theodorici Episcopi Metensis, editæ à Leibnitio *tom.* 1. *Scriptor. Brunsvic. pag.* 293. *cap.* 10. hæc scribit: »Quidam Metensium »Pontificum honorati, ultra privatum Præsulum modum, plerumque »à Sede Apostolica tale consecuti sunt »privilegium, sive ob sanctitatis gratiam, sive ob nobilitatis gloriam, ut, »salva Metropolitani subjectione, Archiepiscopi fungerentur officio & honore. Ex quibus primus fuit antiquus ille Urbicius, & multo post, »tempore Pipini Regis, ex sorore nepos Crodegandus, & post eum Angelramnus, & alter ab illo Drogo »Caroli M. imprimis filius. «

VI. Scimus præterea, aliquot Archiepiscopos decoratos fuisse titulo Patriarchæ, quin tamen idcircò Patriarchalia jura sint assequuti. Atque, ut alios plures prætermittamus Metropolitas, quinimò etiam simplices Episcopos, qui se Patriarchas appellarunt, de quibus Cironius *Observat. jur. Can. lib.* 1. *cap.* 11. refert Dionysius Sammarthanus *in sua Gallia Christiana tom.* 2. *col.* 26. Rodulphum Archiepiscopum Bituricensem, atque Aquitaniæ Primatem, Patriarchæ titulo cohonestatum fuisse à Nicolao I. quod etiam narrat Christianus Lupus *in schol. & not. ad Concil. tom.* 1. *pag.* 911. *edit. Lovanien.* & constat ex ejusdem Nicolai epistola 19. in Collectione Harduini *tom.* 5. *col.* 342. relata pariter à Gratiano *in Can. Conquestus* 9. *quæst.* 3. Ejusdem verò tituli tenaces fuisse Rodulphi Successores, colligitur ex epitaphio inciso tumulo Henrici I. Archiepiscopi Bituricensis, qui Cardinalitia dignitate, & Apostolicæ Legationis munere ab Urbano III. insignitus, obiit anno 1200. in eo siquidem epitaphio, teste citato Sammarthano *eodem tom.* 2. *pag.* 59. legitur:

Hic bonus Henricus, vir nobilis, & Patriarcha
Quondam Bituricus, tumuli jacet hujus in arca.

VII. In Bibliotheca pariter novorum librorum, edita à Labbeo *tom.* 2. *pag.* 1. extat Opus inscriptum: *Patriarchium Bituricense*; anonymi Auctoris, quod tamen compositum creditur circa annum. 1537. à quodam Monacho Monas-

nasterii S. Sulpitii Bituricensis, atque in eo habetur, Franciscum de Tournon Metropolitam Bituricensem, & postea S. R. E. Cardinalem anno 1528. Provinciali præfuisse Concilio in cujus Actis habetur: *Præsidente Francisco de Tournon, Archiepiscopo Patriarcha Bituricensi, Primate Aquitaniæ.* Sed quamquam Archiepiscopi Bituricenses Patriarchæ titulum, ab Apostolica Sede semel obtentum, constanter retinuerint, rectè tamen existimantes, eum esse meri honoris numquam Patriarchalia jura sibi vindicare, jurisdictionemque in cæteros Primates ausi sunt exercere, sicuti animadvertunt Alteserra *rerum Aquitanicarum lib. 4. cap. 4.* & Du-Cange *in Glossar. verb. Patriarchæ dicti etiam Primates.* Neque Nicolaum I. cùm Rodulphum Bituricensem appellavit Patriarcham, aliud in animo habuisse, nisi novo honorificentiæ vocabulo, ejusdem Primatialem dignitatem cumulare, eo planè modo, quo, notante Christiano Lupo *cit. loc.* in Concilio Chalcedonensi omnes Metropolitæ, ad majorem honoris significationem, vocati sunt Patriarchæ, optimè inferri ait Joannes à Costa *ad Decret. Gregorii IX. pag.* 176. ex ejusdem Nicolai responsis ad consulta Bulgarorum, in quibus *cap.* 92. præter Romanum Pontificem, qui est Patriarcha Œcumenicus, duos tantùm commemorat veros Patriarchas, videlicet Alexandrinum, atque Antiochenum (Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus nondum fuerant legitima auctoritate inter veros cooptati Patriarchas.) »Desideratis nosse (scripsit Nicolaus) »quot sint veraciter Patriarchæ. Ve»raciter illi habendi sunt Patriarchæ, »qui Sedes Apostolicas, per succes»siones Pontificum obtinent; idest »qui illis præsunt Ecclesiis, quas Apos»toli instituisse probantur, Romanam »videlicet, & Alexandrinam, & An»tiochenam.« Enim vero, ratiocinatur à Costa, non ita scripsisset Nicolaus, si Archiepiscopum Bituricensem, cui ipsemet Patriarchæ nomen attribuerat, veris accensuisset Patriarchis, veraque Patriarchalia jura eidem contulisset.

VIII. Similiter in Præfatione Concilii Matisconensis secundi, quod habitum fuit anno 585. Patriarchæ nomen Prisco Archiepiscopo Lugdunensi tributum legitur: *Priscus Episcopus Patriarcha dixit.* Cui tamen postremus ejusdem Concilii Canon non alium, quam Metropolitani titulum defert: *Et hoc adimplere solicitudinis sit Metropolitani Lugdunensis Episcopi.* Sed & ante id temporis apud Gothos, & Vandalos obtinuisse morem, ut suos Episcopos Patriarchæ nomine appellarent, testatur Victor Vitensis *in Historia Persecutionis Africanæ, sive Vandalicæ lib. 2. tom. 8. Biblioth. Patrum pag.* 680. *lit. E. & pag.* 683. *lit. pariter E.* Ex Gothorum autem consuetudine, Cardinalis Baronius *ad annum Christi* 533. *num.* 36. derivatum esse ait, ut in Occidente Archiepiscopi etiam Patriarchæ titulo appellarentur: *Ex Gothis enim ejusmodi vocis usus emersit, ut Archiepiscopi in Occidente Patriarchæ etiam dici cœperint.* Idem quoque affirmat Pater de Rubeis *in Monumentis Ecclesiæ Aquilejensis c. 21. n. 4.* & alii ad Orientales Metropolitas extendunt, ut Henricus Palladius *rerum Forojuliensium lib. 5. n. 77. & 78. tom. 6. part. 4. Thesauri Hist. Italiæ pag.* 55. Azorius *Instit. Moral. part. 2. lib. 3. c. 33.*

IX. Hæc autem ritè expendentes Patres laudati Concilii Romani, Pitonii sententiæ adhæserunt, neque in præfatis Episcopis alia Metropolitica jura agnoscentes, nisi meri nominis atque honoris, quod Pitonius conclu-

serat, suo approbarunt statueruntque decreto *tit. 9. cap. 2.*

CAPUT V.

Generalia de simplici Episcopo.

JUS cogendi Synodum Diœcesanam est adeo proprium Episcopi, ut ad eam cogendam non sit ei necessarius cujusquam alterius consensus, putà Archiepiscopi seu Metropolitani, cui fortè subjiciatur; quemadmodum antiquioribus relatis, docent Bottus *de Synodo Diœcesana part. 1. num. 24.* Massobrius *de Synodo Diœcesana cap. 2.* Pax Jordan. *lib. 8. tit. 2. num. 12.* & optimè Ugonius Episcopus Phamaugustanus *de Conciliis in prælud. pag. 3.* ubi loquens de Episcopo, inquit: *Nemo in sua diœcesi Synodum congregare potest sine eo, vel ipsius auctoritate; Et Episcopus dictam suam Synodum potest, sine auctoritate Metropolitani sui, facere.*

II. Sed, quandonam Episcopus plenum & expeditum jus assequatur suam Synodum cogendi, difficultas est, quam breviter exponemus, & paucis enodabimus.

III. In promotione ad Episcopatum, duplex contrahitur spirituale conjugium; alterum inter eligentes, & electum, quod perficitur per electionis confirmationem; alterum inter Episcopum confirmatum, & Ecclesiam, quod per consecrationem absolvitur, uti disertè habetur *in cap. Inter corporalia*, §. *Sicut enim, de translat. Epis.* In præsenti rerum statu, & pro ea, quæ nunc viget in Ecclesia, disciplina, electio ad Episcopatum sibi vindicat locum in sola Germania. Reliqui Episcopatus conferuntur à Papa in Consistorio aut omninò liberè, aut prævia nominatione Regum, & Principum, quibus jus est idoneas personas ad illos nominandi; atque in his postremis ipsamet Episcopatus collatio, à Papa facta in Consistorio, vim habet electionis simul & confirmationis, quod docuerunt Innocentius *in cap. Cum olim in princip. de causa possessionis, & proprietatis*, Glossa *in c. 1. verb. Provisionem, de electione, in 6.* Azorius *Instit. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. quæst. 6.* Fagnanus *in cap. Eam te num. 15. de rescriptis*, atque ex ipsis verbis liquet, quæ à Papa in Consistorio pronuntiantur: "Auctori-"tate Dei omnipotentis Patris, & Fi-"lii, & Spiritus Sancti, & Beatorum "Apostolorum Petri, & Pauli, ac "nostra, Ecclesiam N. de Persona N. "providemus, ipsumque illi in Episco-"pum præficimus & Pastorem, curam "& administrationem ipsius eidem in "spiritualibus, & temporalibus plena-"riè committendo."

IV. His præmissis, disputatur: an Episcopus aut à Capitulo electus, aut à Papa in Consistorio promotus, ante sui consecrationem Synodum celebrare queat. Cujus tamen quæstionis decisio vix quidquam conferre potest ad praxim; nam cùm electi in Episcopos, etiamsi fuerint S. R. E. Cardinales, teneantur intra tres menses munus consecrationis suscipere, juxta decretum Tridentini *sess. 23. cap. 2. de reform.* difficile videtur, velle Episcopum intra illud primum trimestre spatium, cum nondum perpectas habet res diœcesis sibi commissæ, cogere Diœcesanam Synodum. Quid nihilominùs communiter Doctores sentiant, indicabimus.

V. Bottus *de Synodo part. 1. num. 26. & seq.* post Innocentium, Zabarellam, & alios antiquiores, re benè dicussa concludit, Episcopo electo, & confirmato fas esse, suam Synodum sta-

statim habere; eidemque opinioni subscribunt Pax Jordan. *lib.* 8. *titul.* 2. *numer.* 13. *&* 14. Ricc. *in praxi Curiæ Neapolitanæ decis.* 443. *ab initio usque ad num.* 8. Massobr. *de Synodo Diœcesana c.* 2. *dub.* 1. Gavant. *in praxi Synod. Diœces. c.* 2. *in adnotat.* §. 1. *num.* 2. Lauren. *in Foro Beneficiali tom.* 2. *sect.* 2. *quæst.* 443. *num.* 5. Romaguerr. *ad Constitut. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. Etenim coactio Synodi est actus jurisdictionis, & meri imperii, quod suprà ostensum est; & quæ jurisdictionis sunt, exerceri queunt ab Episcopo electo & confirmato, licèt nondum consecrato, juxta textum *in cap. Transmissam, de electione.* Ante consecrationem autem ea dumtaxat exercere non potest, quæ sunt Ordinis, putà sacrum Chrisma conficere, Ordines, aut Confirmationem conferre, Virgines benedicere, Ecclesias, aut Altaria consecrare, Cabassut. *in theor. & praxi juris Canon. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 7. quamvis committere & delegare valeat alteri Episcopo consecrato, facultatem ea omnia in sua diœcesi peragendi; quoniam sola delegatio ad exercendum Ordinem, est actus jurisdictionis, & non Ordinis; Azorius *Inst. Moral. part.* 2. *cap.* 29. *quæst.* 7.

VI. Sed statim altera quoad eumdem Episcopum electum & confirmatum suboritur quæstio: an videlicet possit Synodum cogere etiam non obtentis & exhibitis litteris Apostolicis, vulgo *Bullis*, quibus ostendat, se legitima auctoritate talis Ecclesiæ curæ & regimini fuisse præpositum. Sed etiam hæc nullo solvitur labore, respondendo nimirum negativè. Textus enim *in cap. Injunctæ, sub tit. de electione, inter Extravag. comm.* apertè interdicit electo & confirmato quemcumque actum jurisdictionis, nisi litteris Apostolicis expeditis, iisque, quibus de jure, exhibitis; ac pœnam insuper suspensionis à percipiendis suorum Beneficiorum fructibus, illis irrogat, qui, sine ejusmodi litteris, eum in Episcopum recipiunt, aut eidem obediunt, uti ad rem prosequuntur Massobrius, Gavantus, Pax Jordan. *locis citatis*, duabus tamen additis limitationibus: Quarum prima est, ut possit electus & confirmatus, non expeditis Bullis, Synodum facere, si obtinuerit Breve Apostolicum de capienda possessione nomine Cameræ Apostolicæ, cum clausula, ut intra tot menses, & Bullæ expediantur, & consecrationis munus suscipiatur; virtute namque prædicti Brevis potest Episcopus omnia exercere, quæ jurisdictionis sunt, ac si litteræ Apostolicæ fuissent expeditæ; nec prohibetur ab exercitio eorum, quæ sunt Ordinis, si interim fuerit consecratus, quòd benè animadverti Pax Jordan. *loc. cit. num.* 19.

VII. Altera est, ut Cardinalis S. R. E. aliquo ex modis expositis in Episcopum electus & confirmatus, statim Synodum celebrare possit, etiam litteris Apostolicis non exhibitis; quoniam Cardinales, utpotè qui *in citata Extravaganti* expressè non nominantur, non censentur sub ejus severitate comprehensi; quod, aliis allegatis, probat Pax Jordan. *cit. loc. num.* 22. & præter Doctores ab eodem relatos docent Fermosin. *in cap. Transmissam quæst.* 6. *à num.* 1. *ad* 10. *de electione*, Diana *in edit. coord. tom.* 9. *tract.* 7. *resol.* 53. *&* 54. Cappon. *discept. forens.* 10. *num.* 12. *tom.* 1. Rota *decis.* 1217. *cor. Emerix jun. & in Corduben. Beneficiorum* 3. *Decemb.* 1696. *coram bon. mem. Ursino Decano.* Accedit Bonifacium VIII. per citatam Extravagantem unicè voluisse evitare periculum, ne quis se gerat pro Episcopo, qui Episcopus non sit; hoc autem non

habet locum in S. R. E. Cardinalibus, quorum simplici assertioni, ob dignitatis, qua præfulgent, eminentiam, esse credendum, probat textus *in Can. Novissimus dist.* 97. & notat ibidem Glossa *verb. Nihilominùs*, & rectè ponderant Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 24. *num.* 7. Lotter. *de re Beneficiar. lib.* 1. *quæst.* 27. *num.* 32. Passerinus *de elect. cap.* 33. *num.* 23. Barbosa *in cit. Extravagant. Injunctæ num.* 5. *& de officio & potestate Episcopi part.* 3. *alleg.* 111. *num.* 35.

VIII. Non omnia ex his, quæ de Episcopis hactenùs diximus, aptantur Archiepiscopis, in quibus illud est peculiare, quod ne per consecrationem quidem assequantur plenitudinem officii sui, nisi Pallium receperint à Romano Pontifice, *ex cap. Nisi specialis de auctoritate & usu Pallii*; non quod Pallium aliquid superaddat consecrationi quoad Ordinis potestatem; sed quia liberum præbet accepti Ordinis exercitium, & Archiepiscopalis muneris quamdam veluti perfectionem affert, & complementum, quod adnotavit Innocentius Cironius *ad tit.* 8. *de auctoritate & usu Pallii pag.* 32. Quocirca, ne diu careant ea potestatis plenitudine, quæ ab ipsis in totius provinciæ commodum est derivanda, debent intra tres menses à suæ consecrationis die; vel, si jam antea consecrati erant, à die confirmationis numerandos, Pallium petere à Romano Pontifice, *Can. Quoniam, dist.* 100. atque interim, sicuti se Archiepiscopos nominare prohibentur *in cit. cap. Nisi specialis*; ita abstinere jubentur à Synodo Provinciali congreganda, Chrismate conficiendo, dedicandis Ecclesiis, Clericis ordinandis, & Episcopis consecrandis, *in cap. Quod sicut de electione*, ubi ita legitur: "Præterea, cùm non liceat Archiepiscopo "sine Pallio convocare Concilium, "conficere Chrisma, dedicare Basilicas, ordinare Clericos, & Episcopos consecrare; multum profectò "præsumit, qui, antequam impetret "Pallium, Clericos ordinare festinat, "cùm id, non tamquam simplex Episcopus, sed tamquam Archiepiscopus facere videatur." Quodque constans semper hæc fuerit antiquioris Ecclesiæ disciplina, observavit Joannes à Costa *ad tit. Decretal. de auctoritate & usu Pallii pag.* 97.

CAPUT VI.

De Episcopo Privilegium habente gestandi Pallium, & Crucem ante se deferendi.

QUamvis Pallium sacrum insigne sit, quod solis de jure competit Archiepiscopis; attamen ex summi Pontificis privilegio, nonnulli, qui & re & nomine simplices Episcopi sunt, consueverunt Pallio condecorari. Syagrio Augustodunensi Episcopo, ejusque Successoribus, ad petitionem Brunechildis Reginæ, Pallii honorem delatum à S. Gregorio Magno, discimus ex ejusdem Gregorii *epist.* 11. *lib.* 9. *indict.* 2. *Oper. col.* 936. *& epist.* 109. *ejusdem libri col.* 1015. Auctor vitæ Theodorici Episcopi Metensis, à nobis nuper relatus *cap.* 4. *num.* 5. speciales prosequens prærogativas Metensium Episcoporum *cit. loc.* ait: *Walo etiam, vir magnæ in Christo reverentiæ, Pallii usum meruit, decreto Joannis Papæ*: Joannis scilicet VIII. cujus litteræ, quibus hoc privilegium contulit Waloni anno 878. leguntur *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *pag.* 121. Item Pallium accepisse ante & post Walonem, plures Episcopos Metenses, licèt Archiepiscopali jure non

non potirentur, constat ex Gallia Christiana veteris editionis *tom. 3. pag. 711. & duabus sequentibus.* Inter Episcopos Mindenses, quemdam Hercurbertum fuisse Pallio cohonestatum, narratur *in Chronico Mindensi* Auctoris anonymi *tom. 1. Scriptor. rer. Germanic.* Meibomii junioris *pag. 552.* ubi hos insuper antiquissimos rhythmos adducit:

Nam hic Præsul honoratur,
Mindensis qui vocitatur,
Dignitate Pallii.
Quod benè rationale
Vocatur, & hoc non malè;
Nam trini Episcopi
Tantùm isto decorantur,
Per quem rectè venerantur
Locus, Gens, & Clerici.

Alexandrum II. Pallii honorem contulisse Episcopo Halberstadensi, ob concordiam inter Imperatorem Henricum III. & eumdem Alexandrum promotam, testatur Burchardus in Chronico Halberstadensi apud citatum Leibnitium *tom. 2. Scriptor. Brunsvic. pag. 126.* ubi etiam refert concessionis diploma, cujus verba sunt: "Itaque "& locum, nomen filii spiritualis, "singulari ac familiari affectu tibi con- "cedimus, sanctæ quoque Halberstaden- "densi Ecclesiæ tuæ, ut sit filia Ro- "manæ Ecclesiæ, prærogativam quam- "dam attribuimus. Insuper quoque, "pio paternoque affectu, Pallio te "adornare decrevimus, salva tamen "auctoritate, aut magisterio sanctæ "Metropolis Moguntinæ Ecclesiæ, sal- "vo quoque Fratrum tuorum Coepis- "coporum, & ordine, & loco." Et, ne plura à nostra ætate remota perquiramus exempla, Pallii prærogativa etiam hodie gaudent Episcopus Quinquecclesiensis, de quo *in cap. Cum in juventute de præsumpt.* Episcopi Ostiensis, Bambergiensis, Papiensis, & paucis antea annis, cùm nondum Archiepiscopi honorem erat consequutus, Pallio utebatur Episcopus Lucensis; de quibus omnibus Cuccus *Instit. lib. 1. cap. 6. tit. 8.* Marchin. *de Sacrament. Ordin. tract. 4. cap. 9. numer. 1.* Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 2. cap. 9. num. 43.* Ventriglia *de jurisdict. Episc. cap. 7. num. 3.* ac nuperrimè san. mem. Clemens XII. ob præclara Episcopi Massiliensis in Ecclesiam merita, personale privilegium eidem concessit gestandi Pallium, quousque viveret; idemque Pontifex perpetuum Pallii honorem detulit Episcopis Aretinis. Unâ porrò cum Pallio interdum accessisse Episcopis prærogativam sedendi, statim post Metropolitanum, suprà reliquos suæ provinciæ Episcopos, liquet *ex epist. 108.* S. Gregorii ad Syagrium Episcopum *lib. 9. indict. 2. cit. tom. 2. fol. 1013.* ubi, post concessum eidem Pallii usum, ait: "Cujus ne indumenti mu- "nificentiam nudam videamur quo- "dammodò contulisse, hoc etiam pa- "riter prospeximus concedendum, ut "Metropolitæ suo per omnia loco & "honore servato, Ecclesia civitatis "Augustodunæ, cui omnipotens Deus "præesse te voluit, post Lugdunen- "sem Ecclesiam esse debeat, & hunc "sibi locum & ordinem ex nostræ "auctoritatis indulgentia vindicare. "Cæteros verò Episcopos, secundùm "Ordinationis suæ tempus, sive ad "consedendum in Concilio, sive ad "scribendum, vel in qualibet alia re, "sua attendere loca decernimus, & "suorum sibi prærogativam ordinum "vendicare." Hanc tamen loci prærogativam non fuisse ab Alexandro II. concessam Episcopo Halberstadensi, ex ejusdem diplomate accipimus; ex quo proindè colligimus, honorem Pallii non fuisse necessariò connexum cum jure præ-

præcedendi antiquiores Episcopos; quinimò ex allegata S. Gregorii Magni epistola palam fit, speciali opus fuisse concessione, ut Syagrio, unâ cum Pallio, accederet præeminentia sedendi, statim post Metropolitanum, suprà cæteros suæ provinciæ Episcopos. Et nihilominùs nonnulli Episcopi, Pallio decorati, aliquandò cedere detrectarunt etiam suis Metropolitanis, pluresque controversias adversum eosdem excitarunt, quas fusè pertractat Franciscus Florens *Oper. Juridicor. tom.* 1. *ad lib.* 1. *Decretal. de auctoritate & usu Pallii pag.* 239. *& seq.*

II. Neque solùm aliquot simplices Episcopi Pallii ornamentum à Sede Apostolica obtinuerunt, sed nonnulli eorum privilegium etiam impetrarunt deferendi ante se Crucem. Morem prægestandæ Crucis, à summo Pontifice ad ejusdem Legatos primùm fluxisse, asserit Thomassinus *de vet. & nov. Eccl. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 59. atque inde factum est, ut sanctissimus Hungariæ Rex Stephanus, statim ac Apostolicæ Sedis legatione donatus fuit, veluti eidem muneri consectaneum privilegium simul obtinuerit præferendi Crucem, quemadmodum narrat Auctor ejus Vitæ apud Surium 20. *Aug. cap.* 8. *Pontifex Crucem ante Regem, ceu Apostolatus insigne gestandum adjunxit*; ab Apostolicæ verò Sedis Legatis, mox ad Patriarchas, subinde ad Primates, & demùm ad Archiepiscopos est propagatus. Non tamen omnibus Archiepiscopis fuit id juris universim, & indiscriminatim ab initio concessum, sed modò uni, modò alteri ex speciali gratia attributum; etenim Eugenius III. *epist.* 10. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1250. peculiari quodam privilegio, Archiepiscopo Coloniensi Crucem prægestare permisit, & Alexander III. apud Baronium *ad ann.* 1177. *num.* 76. eadem prærogativa exornavit Archiepiscopum Salernitanum, quam postea Gregorius IX. Archiepiscopis Auxitano, Burdegalensi, & Messanensi est elargitus, apud Raynaldum *ad ann.* 1228. *numer.* 38. *& ad ann.* 1232. *num.* 26. atque ita pedetentim facta est omnibus Archiepiscopis communis, quod sub eodem Gregorio IX. aut sub Alexandro IV. contigisse, suspicatur laudatus Thomassinus. Porrò Clemens V. in Concilio Viennensi, ut habetur *in Clement. Archiepiscopo, de privilegiis*, idem jus omnibus promiscuè Archiepiscopis asseruit, ac præterea statuit, iisdem licere Crucem præferre, etiam per loca exempta suæ provinciæ: "Archi-"episcopo per quævis loca exempta "suæ provinciæ facienti transitum, "aut ad ea forsitan declinanti, ut "Crucem ante se liberè portari faciat.. "sacro approbante Concilio, præsen-"tis Constitutionis serie duximus con-"cedendum."

III. Verùm, quemadmodum *in* Ecclesia Orientali inter Patriarchalia insignia numeratur fax ante eos prælata, & nihilominùs Archiepiscopis Bulgariæ, & Cypri, privilegio datum fuit, ut prælata pariter face per suas diœceses incederent, quod testatur Balsamon *in Melete*; ita in Ecclesia Latina, etsi jus prægestandi Crucem Archiepiscoporum sit proprium, iisque solis, spectato jure communi, competat; attamen, ex Apostolicæ Sedis beneficentia, nonnullis Episcopis permissum est, ut, instar Archiepiscoporum, Cruce ante se erecta, totam suam diœcesim perlustrare, & loca etiam exempta, intra diœcesis ambitum contenta, ingredi valeant. Scimus quippè, Episcopo Lucensi hanc potestatem factam esse à Lucio III. Cælestino III. & Innocentio III. Cumque

Ca-

Canonici Regulares Lateranenses monasterii S. Frigdiani civitatis Lucensis illam impugnarent, contendentes non licere Episcopo Lucensi, qui nondum Archiepiscopi prærogativam nactus fuerat, in eorum monasterium ingredi prælata Cruce, in sacra Congregatione Concilii die 8. Augusti 1716. propter enuntiata Episcopi privilegia, causa ceciderunt, *tom. 9. Thesauri Resolut. pag.* 227. Eodem privilegio jam ante Alexandrum III. fruebatur Episcopus Papiensis; quo ab eodem Alexandro fuisse privatum, eo quòd adhæssisset Octaviano Antipapæ narrat Baronius *ad ann.* 1175. *num.* 12. sed aut ab ipsomet Alexandro, aut à Successoribus illud postea recuperavit; nam, cùm anno 1681. fuisset in quæstionem deductum, sacra Congregatio Concilii die 3. Februarii ejusdem anni illud adhuc vigere censuit, uti habetur *lib.* 31. *decretor. parg.* 342. Et nos ipsi, postquam ad supremi Pontificatus apicem evecti fuimus, Episcopo Eystettensi, ejusque Successoribus perpetuum privilegium indulsimus, Crucem ante se sublimem deferendi in sua civitate & diœcesi, ad instar Archiepiscoporum; modò tamen Archiepiscopus præsens non sit; aut, si adfuerit, ejusdem consensus accesserit; cujus Archiepiscopi Metropolitica jura in cæteris omnibus illæsa esse voluimus, quod patet ex nostris Apostolicis litteris anno 1745. datis, editisque *in nostro tom.* 1. *Bullar. in ordine* 133.

IV. Ex privilegio Episcopis dato deferendi ante se Crucem, nulla oritur quæstio, quæ ad Synodum Diœcesanam referri possit. Privilegii mentio habita est, ut, relato privilegio gerendi Pallium, non omitteretur aliud privilegium à summis Pontificibus aliquandò Episcopis concessum deferendi Crucem ante se more Archiepiscoporum. Ex privilegio verò deferendi Pallium, aliquandò Episcopis concesso, dubium oritur, an, quemadmodum ante Pallii receptionem vetitum est Archiepiscopis Synodum facere Provincialem, ita & ipsis sit interdictum suam celebrare Diœcesanam. Primo aspectu videbitur fortassè cuipiam idem de utriusque ferendum judicium; ne secus Archiepiscopus, Pallii prærogativa à jure communi donatus, deterioris conditionis sit, quam Episcopus, cui idem honor ex sola indulgentia & privilegio delatus est. At, re penitus inspecta, verius existimamus, Episcopum, Pallio insignitum, ante hujus receptionem, posse suam Synodum habere; privilegium enim cumulat antiquis nova jura; sed antiqua non aufert, ne secus plus afferat detrimenti, quam commodi, *cap. Abbate*, §. *Contra quod, de verbor. significat. & cap. In his, de privilegiis.* Quare, si quilibet Episcopus, statim ac est electus & confirmatus, & litteras Apostolicas expedivit, potest suam Synodum convocare, æquum non est, ut hoc jure ille spolietur, qui Pallii potitur privilegio. Nec novum videri debet, quod Episcopus Pallio decoratus, in aliquibus sit melioris conditionis, quam Archiepiscopus. Nonne Archiepiscopus intra tres menses à suæ consecrationis die, aut, si jam antea consecratus erat, à die suæ confirmationis numerandos, tenetur Pallium à Sede Apostolica exposcere, per textum *in cit. Can. Quoniam dist.* 100. ubi Archidiaconus *num.* 2. & Turrecremata *num.* 14.? Et tamen hoc onere non gravatur Episcopus habens usum Pallii, quia nemo tenetur uti privilegio sibi specialiter concesso. Præterea Archiepiscopus, ante receptum Pallium, non potest exercere Pontificalia, per textum *in cit. cap.*

Ni-

Nisi specialis, de auctoritate & usu Pallii; quod tamen nusquam in Jure sancitum reperitur de Episcopo, cui Pallium gestare competat ex privilegio. Diversitatis ratio facilè ex dictis eruitur; etenim per Pallium confertur Archiepiscopis plenitudo Pastoralis officii; at Episcopis in meram datur honoris significationem, non ut aliquid juris per illud tribuatur, quo antea carerent. Plura de his videri possunt apud Marcum Paulum Leonem *de auctoritate & usu Pallii cap.* 10. *& cap.* 14.

CAPUT VII.

De Episcopo Titulari.

OMnibus exploratum est, plerasque olim florentissimas Episcopales Sedes, nunc Infidelium jugo pressas, habitualem dumtaxat retinere Cathedralitatem. Notissimum pariter est, ne antiquæ illarum dignitatis memoria penitus obliteretur, solere summos Pontifices, nonnullos quandoquè Episcopos ad earumdem titulum creare; qui, etsi veri Episcopi sint, ut qui in consecratione Episcopalem characterem & potestatem huic adnexam receperunt; sunt tamen potestatis usu, & jurisdictionis, si quam in Ordinatione acceperunt, actu & exercitio penitùs spoliati. Præter autem nuper insinuatam, aliæ justissimæ causæ urgent Romanos Pontifices, aut ad nudum prædictarum Cathedralium titulum aliquos promoveant Episcopos; quarum præcipua est, ut sibi assistant in Apostolico obeundo ministerio, utque eorumdem opera in iis utatur, quæ nonnisi Episcopis decet committere; vel ut tamquam Suffraganei Pastoralia expleant munia in aliqua diœcesi, propter cujus amplitudinem proprius diœcesis Episcopus alieno ministerio indigere videatur; quæ rectè adnotarunt Thomassin. *de vet. & nov. Eccl. disc. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 27. Fagnanus *in cap. Episcopali, num.* 45. *&* 53. *de privileg. & in cap. Ex parte num.* 47. *& seq. de Clericis non residentibus*, Frances *de Eccles. Cathedral. cap.* 32. *à num.* 79. *ad* 90. Ex quibus evidenter desumitur, Joannem Georgium Pertsch, aut deceptum, aut certè alios decipere voluisse, cùm *p.* 1. *clement. Juris Canonici lib.* 1. *tit.* 27. scripsit, à Pontificiis Titulares Episcopos, per jocum, appellari *portatiles, conductitios, adventitios, fictitios, commentitios.* Probi siquidem Catholici eos summoperè venerantur, cùm propter Episcopalem, quem impressum habent, characterem, tùm propter causas, quarum intuitu ad eximiam illam dignitatem, qua nulla est in Ecclesia præstantior, à summo Pontifice promoventur; tùm denique quia, prævio processu super vita, moribus, cæterisque qualitatibus, ac meritis personæ, proponuntur à Papa in Consistorio, eo planè modo, qui servatur cum aliis Episcopis non Titularibus, quibus Ecclesiarum cura & regimen actu committitur. Neque absonum, aut recèns institutum est, ut Romanus Pontifex aliquos ad Episcopatum promoveat, quin ullius specialis Ecclesiæ actualem administrationem illis tradat. Atque, ut cætera prætereamus hujus rei vetustissima exempla, congesta à Thomassino *cit. loc.* existimat Epiphanius *hæresi* 27. *n.* 6. cui alii plures adstipulantur apud Petrum Constant. *Epist. Roman. Pontif. tom.* 1. *pag.* 3. *&* 6. Linum, & Clementem, ita ab Apostolo Petro fuisse Episcopos ordinatos, ut nulli tunc Ecclesiæ fuerint alligati, sed unicè ut Petro, prout opus esset, in Ecclesiæ regimine adessent.

Eo-

Eodem ferè modo, in fine secundi sæculi, Cajum ex Romano Presbytero Episcopum ordinatum, nullius Ecclesiæ cura illi commissa, asserit Franciscus Blanchinus, *tom.* 2. *Anastasii in not. ad Vitam S. Eleutherii pag.* 142. ubi contra Pagium defendit, sæpiùs à Romanis Pontificibus ordinari consuevisse ejusmodi Episcopos, quos vocat *Episcopos Gentium*; eo quòd, data opportunitate, ad gentes mitterentur, quæ in Christiana religione institui exposcerent, etsi plures ex iis Romæ retenti, ad Romanum Episcopatum fuerint postea promoti.

II. Jam verò cùm Episcopi Titulares actuali careant administratione Ecclesiarum, ad quarum titulum sunt promoti & consecrati, non obstringuntur lege lata à Sixto V. de sacris Apostolorum liminibus visitandis, exhibendaque relatione status suarum Ecclesiarum, prout anno 1594. declaratum fuit à Clemente VIII. & constat *ex lib.* 8. *decretor. sacræ Congregationis Concilii pag.* 100. Attamen, quia laude digni sunt, si Sedi Apostolicæ modum suggerant, quem oportunum existiment ad obtinendam conversionem infidelium degentium in diœcesibus, quarum exornantur titulo, uti animadvertit Fagnanus *in cap. Ego num.* 85. *de jurejur.* idcircò dubitatur, an cogere possint Synodum ex Sacerdotibus, qui fortè ex illis regionibus advenerint, ut ab istis instructi, quæ ad prædictum finem conducere possunt, melius assequantur.

III. In primo libro *cap.* 5. *num.* 2. narratum est, in civitate Burgensi, cum Ordinarii licentia, à quodam Episcopo Titulari Diœcesanam Synodum cum nonnullis suis Sacerdotibus fuisse celebratam. At ejusmodi exemplum non facit ad rem; quoniam ille Episcopus Titularis administraverat Ecclesiam, cujus habebat titulum, à qua postea expulsus, cogebatur exulare; in quibus circumstantiis urget profectò rescriptum Joannis VIII. *in Can. Porrò* 16. *q.* 3. *Ubi Paganorum, & Incredulorum furor in causa est, quantalibet præterearit tempora, juri non præjudicant Ecclesiarum.* Alia propterea, si inveniri possint, disquirenda sunt hujus rei exempla.

IV. Turcarum armis anno 1190, occupata Palæstina, & proinde civitate Nazareth in captivitatem subacta, Archiepiscopo Nazaræno honoraria Sedes in Italia assignata est, in nobili Apuliæ oppido, quod dicitur *Barulum*, diœcesis Tranensis, & non procul ab oppidi mœnibus, Ecclesia Beatæ Mariæ in Metropolitanam erecta, cum titulo, dignitate, & jure Archiepiscopali, Nazareno Præsuli commissa fuit. Post aliquod temporis intervallum, aliæ Parochiales præfato Archiepiscopo subjectæ sunt; & subinde duæ Cathedrales, Canensis videlicet, & Montis Viridis, fuerunt eidem perpetuò addictæ. Ipsaque postea Metropolitana, temporis, & bellorum injuria, solo æquata, in ejus locum suffecta est Ecclesia S. Bartholomæi, intra oppidum sita; quæ omnia narrantur ab Ughellio *in Italia sacr. tom.* 7. Itaque in præsenti rerum statu Archiepiscopus Nazarænus, habito respectu ad civitatem Nazareth est merè Titularis; sed, si locum spectemus, in quo residet, plenamque Episcopalem jurisdictionem exercet, merè Titularis neque est, neque dici potest; ac proinde, quamvis in hoc loco Diœcesanam Synodum cogere valeat; sicuti re ipsa sæpiùs coegit, non possumus inde inferre, licere Episcopo Titulari Synodum celebrare.

V. Erunt fortassè, qui in exemplum adducant Episcopum Bethlehemiticum. Expulsis pariter Christianis

è Terra Sancta, Reginerius Episcopus Bethlemiticus sectatus est Guidonem Comitem Nivernensem, in Gallias redeuntem, qui eidem in suo Comitatu, seu Ducatu Nivernensi nonnullas attribuit terras, in quibus jus Episcopale exerceret. Plura de hoc Episcopo habentur *tom. 2. Galliæ Christianæ, edit. Parisien. ann. 1656. pag.* 297. & in historiis Archiepiscopatuum, & Episcopatuum Galliæ, conscriptis à Beaunier *tom. 2. pag.* 855. *& in Oriente Christiano* Patris le Quien *tom. 3. pag.* 642. *& pag.* 1275. Verùm, quidquid olim fuerit, Episcopus iste Bethlehemiticus hodie jurisdictionem tantùm exercet in Ecclesiam Beatæ Mariæ *de Bethlehem* nuncupatæ, propè Clameciacum in Ducatu Nivernensi diœcesis Antissiodorensis; & Episcopatus confertur à summo Pontifice ad supplicationem Ducis Nivernensis, de consensu Regis Christianissimi. Porrò, vel sermo est de prædicto Episcopo Bethlehemitico, pro tempore, quo jurisdictionem exercebat in terris Ducatus Nivernensis; & quamvis tunc posset Synodum indicere, ejusmodi tamen exemplum non esse ad rem, nemo non videt; aut sermo est de eodem Episcopo, considerato in statu, in quo nunc est; & cùm is Clero, & populo careat, manifestum est, nullam ab eo posse Synodum fieri.

VI. Quare concludendum est, Episcopos Titulares, iis exceptis, qui aut à suis Ecclesiis in regionibus infidelium, quas actu administrarunt, expulsi sunt, aut in terris Christianorum certa loca obtinent, in quibus veram jurisdictionem Episcopalem actu exercent, nulla potiri facultate Synodum Diœcesanam celebrandi.

CAPUT VIII.

De Vicario Generali Episcopi.

VIcarius Generalis Episcopi, qui & *Officialis* vocari solet, in iis, quæ jurisdictionis sunt, censetur una eademque cum Episcopo persona, atque unum & eidem est utriusque tribunal; ex quo fit, ut à sententia Vicarii Generalis, non ad Episcopum, ne ab eodem ad eumdem, sed ad Metropolitanum, cui Episcopus subest, interponatur appellatio, *cap. 2. de consuetudine; & cap. Romana, in principio, de appellationibus in 6.*

II. Sed, quamquam Vicarius ordinariam Episcopi jurisdictionem, Episcopi nomine, in diœcesi exerceat, plurima tamen sunt, quæ virtute solius generalis commissionis, sine speciali Episcopi mandato, facere nequit, juxta decisionem *cap. Licet 2. & cap. final. de officio Vicarii in 6.* ubi Glossa, & Interpretes. Inter ea porrò, quæ sine speciali mandato Episcopi à Vicario Generali expleri nequeunt, hæc enumerantur: Primò, quæ spectant ad potestatem Ordinis, putà, Chrisma conficere, Sacramentum Confirmationis conferre, Ecclesias & Altaria consecrare, aut pollutis sanctitatem pristinam restituere. Hæc quippè, aliaque hujus generis, Vicarius Generalis, etsi Episcopali Ordine sit insignitus, peragere non potest, sine peculiari Episcopi diœcesani consensu; cùm non in istis, sed in jurisdictionis dumtaxat exercitio, illius gerat vices; quod benè observat Sbroz. *de Vicar. Episc. lib. 2. quæst. 5. num.* 10. ob quam rationem, nec ea peragendi potest alteri Episcopo facultatem impertiri, Rebuff. *tit. de Vicario num.* 181. Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.* 54. *num.*

num. 83. & 84. Secundò concedere litteras dimissorias ad Ordines, extra casum, quo Episcopus in remotis regionibus versetur, *cap. Cum nullus* 3. *de temp. Ordinat. in* 6. ita ut ab Ordinandis sine magna difficultate arbitrio prudentis viri metienda, conveniri non valeat, sicuti *in eod. cap.* docet Glossa *verb. Remotis.* Tertiò, in materia Beneficiali, ea quæ sunt meræ liberalitatis & gratiæ, vel speciem habent alienationis, ac proinde, sine speciali Episcopi mandato, non potest Beneficia conferre, aut ad ea, quæ jurispatronatus Episcopalis sunt Clericos nominare, præsentare, vel eligere; quia tàm collatio Beneficii, quàm ad istud præsentatio seu electio, donationem quamdam & liberalitatem sapit, *cap. Relatum, de præbendis, & c. Post. electionem, de concess. præb.* Non potest Beneficia supprimere, aut simul unire, vel factas uniones revocare; nam hæc omnia speciem referunt alienationis, Layman *in cit. cap. fin. de offic. Vicar. in* 6. *num.* 8. Neque Beneficiorum resignationes, tàm simpliciter quàm ex causa permutationis factas, admittere; quoniam earum admissio requirit potestatem destituendi, juxta receptam Glossam *in Clemen.* 1. *de renuntiat.* Vicario Generali, sine speciali mandato, non competentem; Flamin. *de resignat. lib.* 7. *quæst.* 24. *num.* 1. *& seq.* Cabassut. *in theorica, & praxi Jur. Canon. lib.* 1. *c.* 13. *à num.* 2. *ad* 7. An autem Vicarius Generalis, cui Episcopus peculiarem facultatem Beneficia conferendi non concessit, possit, præsentatos à patronis instituere, & electos confirmare, lis est inter Doctores; sed magis recepta videtur opinio, quæ Vicario, solius generalis mandati virtute, facultatem inesse, affirmat, præsentatos instituendi, & electos confirmandi; institutio enim & confirmatio, non liberalitatis & gratiæ, sed necessitatis & justitiæ sunt actus, quod docent & Romanæ Rotæ decisione, ac sacræ Congregationis Concilii declaratione corroborant Garcia *de Benefic. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 84. Barbosa *cit. alleg.* 54. *num.* 70. & prosequitur Natalis Alexander *epist.* 10. *Append.* 1. *tom.* 1. *Theolog. Moral.*

III. De his, aliisque non paucis, quæ Vicarii Generalis, nisi speciali Episcopi commissione muniatur, vires excedunt, præter citatos, videri possunt cæteri Juris Canonici Interpretes *ad tit. de offic. Vicarii.* Quod unicè nostra hic interest, est decernere, an Vicarius Generalis possit, sine speciali Episcopi mandato, Diœcesanam Synodum indicere & celebrare. Melioris notæ Doctores sentiunt, non posse; quia Synodi coactio, veluti res gravioris momenti, quam cætera sint, quæ nuper recensuimus, ordinarias ipsius facultates prætergreditur. Ita docent Alteserra *in Vindiciis Ecclesiasticæ jurisdictionis lib.* 7. *cap.* 5. inquiens: *Vicarius Episcopi non potest celebrare Synodum, sine speciali mandato Episcopi*; Barbosa *cit. alleg.* 54. *num.* 103. Fagnanus *in cap. Sicut olim, num.* 11. *de accusat.* Romaguerra *ad Constit. Synod. Gerund. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *n.* 13. Petrus Laurentius *tract.* 1. *de potest. Vicarii Episcopi c.* 3. *quæst.* 168. quodque caput est, ita expressè declaravit sacra Congregatio Concilii, quæ hisce verbis interrogata: *N. Ordinarius supplicat pro declaratione, an Vicarius Generalis Episcopi possit, Episcopo absente, Synodum Diœcesanam congregare, ita ut Constitutiones in ea editæ, sint observandæ*; die 4. Decembris 1655. respondit: *Non potuisse, absque speciali mandato Episcopi*; *ac propterea Constitutiones in Synodo, ut propo-*

ponitur, factas, esse ipso jure nullas; sicuti legitur *lib.* 19. *decretor. pag* 543. *à tergo.* Neque refragatur Concilium, in Gallia sub Pipino Rege celebratum, quod nonnulli Metense existimant, cùm *tom.* 2. *Concilior. Galliæ* editionis Sirmondi *pag.* 5. ita decrevit *cap.* 3. *de Presbyteris, & Clericis sic ordinamus, ut Archidiaconus Episcopi eos ad Synodum commoneat, unâ cum Comite*; ad Archidiaconum quippè, utpotè Vicarium natum Episcopi, pertinebat Presbyteros ad Synodum convocare, sed de Episcopi mandato, seu veriùs, postquam Synodus ab Episcopo indicta fuerat, Archidiaconi munus erat commonere Presbyteros, & Clericos, ut ad illam accederent.

IV. Quod autem Vicarius Generalis possit Diœcesanam Synodum habere, si speciali ab Episcopo instruatur mandato, res compertissima est, quam nemo in controversiam adducit. Nam, præter ea, quæ *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 4. diximus, ut probaremus, non prohiberi Episcopum, ne suam Synodum per alium celebret, exemplum habemus S. Caroli Borromæi, qui anno 1572. suam tertiam Synodum Diœcesanam, quam ipsemet indixerat, Romam postea profectus, per suum Vicarium Generalem celebravit, quod ipsemet asserit in ejusdem Synodi procœmio *part.* 2. *Actor. Eccl. Mediol. pag.* 347. inquiens: *Cùm Romæ anno superiori essemus, indictam à nobis Diœcesanam Synodum, quam eo ipso anno habere statueramus, à Vicario nostro Generali, Joanne Baptista Castellio, Protonotario Apostolico, nobis absentibus, celebrari jussimus.* Et animadversione dignum est, quod scribit Jacobus Meyer *lib.* 7. *Annal. Flandriæ ad an.* 1191. nimirum Episcopis Gandavensibus privilegium olim datum fuisse, ut Synodum quolibet tantùm triennio cogerent, ea tamen adjecta conditione, ut per se, & non per Vicarium, illam celebrarent; quod profectò argumento est, hac speciali lege seclusa, & jure communi tantùm spectato, licere Episcopo Synodum per Vicarium habere.

CAPUT IX.

De Vicario Capitulari.

A Vicario Generali Episcopi ad Capitularem progredimur. Sanè juxta veterem disciplinam, Ecclesia aliqua vacante, ad viciniorem Episcopum spectabat illius curam assumere; ut videre est *in can.* 6. Concilii Regiensis *anni* 439. & *in Can.* 6. Concilii Aurelianensis *anni* 533. inter antiqua Galliæ Concilia à Sirmondo collecta *tom.* 1. *pag.* 68. *& pag.* 229. & tradit Glossa *in Can. Quoniam, verb. Episcoporum, dist.* 100. & fusiùs prosequitur Hallier *de sacr. Election. & Ordin. part.* 2. *sect.* 5. *cap.* 3. *art.* 11. §. 4. *num.* 11. *&* 12. *secundæ editionis.* Quinimò id etiam nunc obtinet inter Ecclesias Lugdunensem, & Augustodunensem, quarum prima vacante, posterioris Episcopus totum illius regimen assumit; secunda verò Pastoris solatio destituta, prioris illius Præsul eam administrat, & omnimodam jurisdictionem in ea exercet, ut videre licet *in tom.* 4. *Galliæ Christianæ pag.* 316. *& seq.* Cumque olim in Civitate Manilæ, quæ primaria est in Insulis Philippinis, Episcopo defuncto, gravia quædam absurda & inconvenientia sub temporaneo Vicarii Capitularis gubernio accidissent, postulatum est à Romano Pontifice, ut per litteras Apostolicas statueret, prædicta Ecclesia vacante, illius regimini ad antiquiorem Episcopum, in iisdem Insulis residentem, devolvi; & quidem Congregatio Concilii consulendum censuit

suit Sanctissimo, ut hujusmodi petitioni annueret; uti relatum habetur in Regestis dictæ Congregationis *lib.* 12. *Supplicum Libellorum pag.* 569. Præterea, ubi ex antiqua & immemorabili consuetudine inductum reperiatur, ut Ecclesiæ vacantis administratio ad aliquem in certa Ecclesiastica dignitate constitutum devolvatur, ut in Ecclesia Gerundensi contingit, cujus jurisdictio, Episcopo defuncto, ad Archidiaconum Majorem, *de Rogationibus* nuncupatum, devolvitur; antiqua hujusmodi consuetudo minimè reprobatur, ut firmat Rota Romana *decis.* 731. *&* 764. *coram Emerix Jun. & decis.* 132. *coram Benincasa.*

II. Verùm, extra has rerum circumstantias, & extra casus peculiares hujusmodi, vacante Sede Episcopali, tota Episcopi jurisdictio transit ad Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, per textus *in cap. His quæ, & cap. Cùm olim, de majorit. & obedien.* quod quidem de jure communi posset illam per se exercere, cùm nullus reperiatur textus, quoad suæ jurisdictionis exercitium alteri committendum obstringatur; quamvis re vera consultius semper, atque viduatæ Ecclesiæ utilius visum fuerit, singulari alicui personæ, è Capitularium cœtu seligendæ, illud demandare; etenim, vacante Ecclesia Faventina, cui, ita exigentibus peculiaribus rerum circumstantiis, non statim Pastorem præficiendum judicabat S. Petrus Damiani, hæc ad Faventinos scripsit *epist.* 10. *lib.* 5. »Unde & »Dominus noster Papa rogandus est, »ut Episcopum vobis modò non in»gerat, sed Ecclesiam vestram inte»rim vacare, & vos sub suæ bene»dictionis umbraculo manere decer»nat. Quia verò per Dei misericor»diam industrios inter vos Clericos, »ac prudentes & litteratos habetis, »si placet, unus ex eis eligatur, qui »ad exequendum hoc negotium uti»lior invenitur; cui nimirum cura »ac solicitudo totius Episcopatus »possit imponi, ac per eum omnia »necessitatis Ecclesiasticæ negotia de»beant ministrari. « At jure novo Tridentini *sess.* 24. *cap.* 16. *de reform.* tenetur Capitulum intra octo dies post mortem Episcopi, aut aliter inductam Ecclesiæ vacationem, seu veriùs, ab habita vacationis notitia, uti decisum refert Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante*, Vicarium constituere, per quem jurisdictionem ad se devolutam exerceat. Quod si in Vicario, intra octo dies eligendo, negligens fuerit, tunc, si agatur de Ecclesia Suffraganea, ad Metropolitanum, si de ipsa Ecclesia Metropolitana, ad antiquiorem ex Suffraganeis; si de Ecclesia exempta, ad propinquiorem Episcopum, pro ea vice, electionem Vicarii pertinere voluit idem Tridentinum *cit. loc.* Idemque juris est, si Ecclesia vacans careat Capitulo, à quo Vicarius constitui queat. Si tamen contingat, vacare Ecclesiam Suffraganeam, carentem Capitulo, tempore, quo etiam Metropolitana est suo Pastore viduata, in hoc casu, electionem Vicarii non spectare ad antiquiorem ex Suffraganeis, ut nonnulli opinabantur, sed ad Capitulum vacantis Ecclesiæ Metropolitanæ, censuit sacra Congregatio Concilii, à qua, cum quæsitum fuisset; »Primò, an, va»cante Ecclesia Suffraganea Capitu»lo carente, illius administratio, & »Vicarii, Sede vacante, deputatio »spectet ad Metropolitanum; & »quatenus Metropolitana Ecclesia »Pastore careat; Secundò, an spec»tet, ad Capitulum ejusdem Eccle»siæ Metropolitanæ, vel potiùs ad »an-

»antiquiorem Suffraganeum Episco»pum; « eadem die 28. Augusti 1683. *lib.* 33. *decretor. pag.* 261. ad primum respondit *Affirmativè*; ad secundum, *spectare ad Capitulum Metropolitanæ.* Idemque responsum dedit die 14. Aprilis 1685. *lib.* 35. *decretor. pag.* 190.

III. Vicarius iste, sive à Capitulo, sive ab alio Capituli negligentiam supplente, electus, eodem fermè potitur jure, ac Vicarius Generalis viventis Episcopi; ad eum quippè, ut notat cum communi Barbosa *suprà cit. alleg.* 54. *num.* 158. transfertur exercitium totius jurisdictionis Episcopalis, penes Capitulum existentis. Idque adeo verum est, ut sua auctoritate ordinaria conficere valeat processus super fama virtutum & miraculorum Servorum Dei, quos conficere potuisset Episcopus, juxta ea, quæ allegavimus in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. Immò ab ipsamet Sede Apostolica ad Vicarium Capitularem quandoquè diriguntur litteræ remissoriales pro conficiendis processibus Apostolicis super virtutibus & miraculis tùm eorumdem Servorum Dei, tùm etiam eorum, qui jam in Beatorum album sunt relati; quod pariter à nobis ostensum fuit *cit. lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 17. Quamobrem, ut ingenuè loquamur, nondum hactenùs percipere potuimus, cur Dataria Apostolica dispensationes, quæ ex mente Tridentini *sess.* 22. *de reform. cap.* 5. extra Curiam committendæ sunt Ordinariis locorum, in quibus degunt illas impetrantes, numquam committere consueverit Vicariis Capitularibus, quamvis easdem committere soleat Vicariis Generalibus; quemadmodum testantur Corradus *in Praxi dispensat. Apostolicar. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 11. *& seq.* & Rosa *de executoribus litterar. Apostolicar. cap.* 3. *n.* 21. *& seq.* Scimus utique, dispensationes ab Apostolica Sede, Episcopo, aut Vicario Generali delegatas; quas ante Episcopi obitum, eorum alter non sit exequutus, non censeri commissas Vicario Capitulari, qui propterea, etsi Episcopo, quoad jurisdictionis exercitium, succedat, non tamen poterit prædictas Apostolicas litteras exequi, quemadmodum firmat Sylvius *Oper. tom.* 5. *verb. Vicarius secundo*; sed ejusmodi res nihil cum nostra habet commune; ideo enim Vicarius Capitularis exequi nequit præfatas litteras, quia istæ directæ sunt Episcopo, vel Episcopi Vicario Generali; & ipse, quamquam exerceat Episcopalem jurisdictionem, non tamen est Episcopus, nec Vicarius Generalis Episcopi; hoc autem non prohibet, ne eædem litteræ ad ipsummet Vicarium Capitularem signanter atque expressè dirigantur.

IV. Quoniam autem Vicarius Capitularis Vicario Generali Episcopi quodammodò comparatur, meritò propterea dubitant Doctores, an ille, sola sui muneris commissione, ea expedire valeat, ad quæ perficienda Vicario Generali opus est speciali mandato. Negat Barbosa *de Canonic. & Dignit. cap.* 42. *num.* 103. asserens, contrariam opinionem minus firmam visam esse Romanæ Rotæ *in una Maurianen. Pensionis die* 25. *Junii* 1626. *coram Pirovano.* Sed Gutierr. *Can. Quæst. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 21. Garcia *de Benef. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 28. Molina *de just. & jur. tract.* 5. *disp.* 11. *n.* 3. aliique plurimi, sententiam affirmativam tuentur, validisque sustentant rationibus, Tridentinum enim, inquiunt, voluit; Vicarium à Capitulo eligi, ad evitandas inter Capitulares discordias, ad causas celerius expedien-

diendas, & multa præcavenda incommoda, quæ, experientia edocente, obvenirent, si Episcopalis jurisdictionis actualis administratio penes universum Capitulum resideret. Hæc autem incommoda non minus sequerentur, si, constituto Vicario Capitulari, adhuc tamen Capitulum sibi, suoque judicio reservaret, quæ aliàs indigent speciali mandato. Neque dedecere ajunt, Vicarium Capitularem in hoc præstare Vicario Generali, cùm & in aliis idem contingat; siquidem Vicarius Generalis potest ab Episcopo, pro suo libito, & sine ulla causa removeri; Vicarius verò Capitularis, semel electus, non potest à Capitulo revocari, nisi causa ad id probata à sacra Congregatione negotiis Episcoporum, & Regularium præposita; quod ab eadem sacra Congregatione fuisse sæpiùs declaratum, refert Barbosa *cit. cap.* 42. *de Canon. & Dignit. num.* 47.

V. Quidquid verò sit in aliis, quod peculiariter ad rem nostram attinet, Vicarium Capitularem nullo indigere speciali mandato, ut Diœcesanam celebret Synodum, videntur communiter affirmare Doctores generatim docentes, integrum illi esse Synodum, cum voluerit, congregare, quin ullam specialis mandati mentionem faciant, quemadmodum, inter cæteros, tradunt Garcia *de Beneficiis part.* 9. *cap.* 2. *num.* 64. Bottus *de Synodo Episc. part.* 1. *quæst.* 5. *num.* 40. Ventriglia *tom.* 2. *annot.* 15. §. 2. *num.* 49. Cardinalis Petra *ad Constitut. Apostol. tom.* 6. *pag.* 129. *num.* 113. Scarfanton. ad Ceccoper. *part.* 2. *lib.* 4. *tit.* 3. *in animadvers. pag.* 126. *num.* 25. *&* 26. Romaguerra *ad Const. Synod. Gerundens. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 16. *& seq.* Expressè autem facultatem, de qua loquimur, Vicario Capitulari, solo sui muneris jure, & sine speciali mandato, competere asserit Petrus Laurentius *de Vicario tract.* 3. *cap.* 5. *quæst.* 590. Quoniam, ait, non minus diœcesis visitatio, quam Synodi coactio, inter majora & ardua recensentur; illa à Vicario Capitulari, sine speciali mandato, liberè expleri potest: igitur, & Synodus congregari.

VI. Hæc porrò assertio, quam Laurenius apertè, & alii subobscurè adstruunt, etsi verisima sit, attamen ex eodem illo argumento, quo præcipuè innititur, ita videtur limitanda, ut nimirum liceat Vicario Capitulari, sine speciali mandato, Synodum convocare, dummodò effluxerit annus à die ultimæ Synodi habitæ ab Episcopo; etenim, quamvis ille possit diœcesim visitare, sicuti latè probant Alteserra *in Vindic. Ecclesiast. jurisdict. lib.* 8. *cap.* 16. *in fin.* Marescot. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 14. *& seq.* Navarr. *in summ. Bullar. comment.* 38. *num.* 6. *part.* 1. Rota *dec.* 346. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. *recent. & dec.* 84. *aliàs* 85. *coràm Merlino*; non potest tamen visitationem aggredi, nisi elapsus sit annus à die ultimæ visitationis ab Episcopo peractæ, uti prosequuntur Barbosa *Jur. Ecclesiast. univers. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 71. Navarr. *cit. Summ. Bullar. part.* 2. *comment.* 32. *num.* 5. Ventriglia *in praxi rer. Ecclesiast. part.* 2. *annot.* 15. §. 1. *n.* 21. ac sæpiùs decisum fuit à sacra Congregatione Concilii, signanter *Ostunen.* 28. Julii 1708. *lib.* 53. *decretor. pag.* 266. cùm proposito dubio, *An, & quando Vicarius Capitularis possit visitare*, rescripsit: *Affirmativè post lapsum anni*; & dum fungebamur munere Secretarii ejusdem sacræ Congregationis, propositis die 13. Septembris 1721. sequentibus dubiis: „An Vicarius Ca„pitularis Scardonen. facere possit „vi-

»visitationem civitatis & diœcesis. Se»cundò, an facere possit visitatio»nem personalem Capitularium; « responsum fuit: »Ad primum, & secun»dum affirmativè, dummodò elap»sus sit annus à die ultimæ visitatio»nis factæ ab Ordinario.« Quocirca, cùm à sacro Concilio Tridentino tàm diœceseos visitatio, quàm Synodi coactio, quotannis perficienda statuatur, ac proinde hæc duo in re præsenti videantur quodammodò inter se connexa, eodem jure metienda sunt, idemque de utraque est ferendum judicium, cùm in utraque eadem vigeat ratio, benè perpensa ab Altesserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 8. *cap.* 16. *in fin.* »Probabilius est, Capitulum, Sede »vacante, posse utrumque visitare, »& Synodum celebrare, ne crescen»te peccandi licentia, crimina maneant »impunita.«

VII. Dicet fortassè quispiam: Quamvis ad Capitulum, & per Capitulum ad Vicarium tota Episcopalis jurisdictio, Sede vacante, transeat, & facultas convocandi Synodum, non ad Ordinem, sed ad jurisdictionem Episcopalem pertineat, non rectè tamen exinde infertur, facultatem inesse Vicario convocandi Synodum; nam etiam potestas concedendi Indulgentias, non ad Ordinem, sed ad jurisdictionem pertinet, uti desumitur *ex cap. Quod autem, de pœnitent. & remission.* atque ex eo fit, quod à summo Pontifice simplici Clerico quandoquè delegetur; & nihilominùs ab Episcopo ad Capitulum, ejusve Vicarium non transit; hic quippè Indulgentias quadraginta dierum, quas Episcopus elargiri poterat, neutiquam concedere valet. At respondetur in primis, non deesse Doctores, qui eamdem potestatem concedendi Indulgentias, qua pollet Episcopus, attribuant Vicario Capitulari, inter quos Abbas *in cap. Cùm olim, quæst.* 13. *de majorit. & obediend.* Marchett. *in Praxi Vicar. Capit. cap.* 24. *num.* 1. *& seq.* Peregrin. *in Praxi Vicar. part.* 1. *sect.* 4. *sub sect.* 2. *num.* 32. Molin. *de Just. & jur. tom.* 6. *disput.* 11. *n.* 6. Azor. *Instit. Moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *quæst.* 9. Barbosa *Jur. Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 91. Sylva *de Beneficiis part.* 2. *cap.* 11. *num.* 4. Armilla *in Summa in verb. Capitulum, vers. Cùm jura dicant.* Sylvester *in Summa verb. Capitulum, in fin.* Sa *in Aphor. Confessarior. verb. Capitulum Sede vacante.* Deinde, etsi libenter admittamus, veriorem esse sententiam oppositam, quam tuentur Turrecremata *in Can. Item in Levitico num.* 41. *de pœnit. dist.* 1. Socin. *in cap. Nostram, n.* 19. *& seq. de pœnit. & remiss.* Fagnanus *in cap. Accedentibus, num.* 13. *de excessib. Prælator.* Pirhing. *ad lib.* 1. *Decretal. tit.* 33. *sect.* 2. *num.* 49. *vers. Cujusmodi potestas, & lib.* 5. *tit.* 38. *sect.* 2. *num.* 42. Fermosin. *de Capitulo Sede vacante quæst.* 9. *n.* 10. Leander *Oper. Moral. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 14. *quæst.* 23. Fragos. *de Regim. Christianæ Reip. tom.* 2. *part.* 2. *lib.* 2. *disp.* 4. §. 1. *num.* 19. Pax Jordan. *Elucubrat. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 16. *num.* 27. Coton. *controv. lib.* 2. *controv.* 11. *cap.* 1. *num.* 20. & præterea fateamur, hanc secundam opinionem esse omninò in praxi servandam; nam sacra Congregatio Concilii die 13. Novembris 1688. interrogata: »An Vicarius Capitula»ris, Sede Episcopali vacante, fa»cultatem habeat concedendi Indul»gentias, quas cæteroquin concedere »possit Episcopus vivens: « noluit, quidem juris controversiam decidere, districtè tamen vetuit, ne opinio, eam facultatem asserens Vicario, deduceretur in praxim, respondendo: *Vi-*

Vicarius Capitularis se abstineat; multa nihilominùs intercedere agnoscimus discrimina inter hanc, & potestatem congregandi Synodum. Primò enim facultas concedendi Indulgentias, uti benè ratiocinatur Theodorus à Spiritu Sancto *in Tract de Indulgentiis part.* 1. *cap.* 3. *art.* 4. non est adeo necessaria ad diœceseos regimen, ut aliquod damnum eidem immineat, si ea careat qui diœcesim ad tempus administrat; quod de usu jurisdictionis, quoad alia externam politiam respicientia, dici nequit. Secundò, præfata potestas, etsi jurisdictionis, & non Ordinis sit, est tamen jurisdictionis cujusdam extraordinariæ, soli dignitati Episcopali annexæ, sicuti dissertè dicitur *in cap. Accedentibus, de excesib. Prælator.* Tertiò demùm, jus Indulgentias elargiendi plenariè residet in solo Romano Pontifice, qui Ecclesiæ thesauri, ex infinitis Christi Domini meritis, Sanctorumque satisfactionibus conflati, custos, administrator, & dispensator est; atque à summo Pontifice profluit in Episcopos, uti docet Bellarminus *in tract. de Indulgentiis lib.* 1. *cap.* 11. *Controv. tom.* 2. Potuit tamen summus Pontifex illius juris partem conferre Episcopis, tamquam suarum Ecclesiarum sponsis, ut ea uterentur in commodum gregis, cujus veri pastores, & tutores sunt, & nolle illam credere aliis, qui neque Ecclesiarum sponsi, nec veri pastores sunt; sed temporariam tantùm gregis curam gerunt. Cùm itaque tot & tanta inter utramque potestatem quæ in objectione invicem comparantur, intersint discrimina, ex denegata Vicario Capitulari facultate concedendi Indulgentias, nullo pacto sequitur, esse pariter illi abjudicandum jus congregandi Synodum.

VIII. Cave tamen, ne hanc potestatem Synodum Diœcesanam celebrandi, quam pluribus vindicavimus Vicario Capitulari, ita extendas ad Vicarium vacantis Ecclesiæ Metropolitanæ; ut jus pariter huic adscribas indicendi Synodum Provincialem; nam, cum indecens & absonum visum fuerit tantam jurisdictionem tribuere Vicario Capitulari Metropolitanæ Ecclesiæ, ut valeat ad Synodum compellere totius provinciæ Episcopos; idcircò sancitum est, ut, vacante Sede Metropolitana, non ad istius Vicasium, sed ad antiquiorem Suffraganeum jus pertineat Provincialem Synodum cogendi; quod declaravit sacra Congregatio Concilii in causa *Tarraconen.* 10. Februarii 1624. *lib.* 12. *decretor. pag.* 160. in qua interrogata: »An Capitulum Tarraconen. pos»sit, Sede Archiepiscopali vacante, »indicere ac celebrare Concilium Pro»vinciale, an verò hæc facultas spec»tet antiquiorem Episcopum ejus pro»vinciæ:« respondit: »Jus Provin»ciale Concilium indicendi ac cele»brandi, Sede vacante, non ad Ca»pitulum Metropolitanum, sed ad an»tiquiorem provinciæ Episcopum per»tinere.«

CAPUT X.

De Vicario Apostolico.

APostolicorum quorumdam Vicariorum illustria in Ecclesiastica Historia extant monumenta. Thessalonicensis Archiepiscopus à S. Damaso Romano Pontifice Vicarius Apostolicæ Sedis constitutus fuit. S. Simplicius Papa anno 482. Apostolicum Vicarium in Hispania Episcopum Hispalensem deputavit; ut in prima illius epistola habetur: »Congruum duxi»mus, Vicaria Sedis nostræ te aucto»ri-

»ritate fulciri, cujus vigore muni»tus, Apostolicæ institutionis De»creta, vel Sanctorum terminos Pa»trum nullo modo transcendi per»mittas.« Quem quidem Vicariatum Apostolicum S. Hormisda Romanus Pontifex ratum habuit, sub eoque Bæticam, & Lusitaniam comprehendit; pro reliqua autem Hispania Archiepiscopum Tarraconensem Vicarium Apostolicum constituit, ut ex 24. epistola illius deprehenditur: »Servatis privilegiis Metropolitano»rum, vices vobis Apostolicæ Sedis »exterius delegamus, ut sive ea quæ »ad Canones pertinent; sive ea quæ »à nobis sunt nuper mandata, ser»ventur.« Flodoardus *in sua Historia lib.* 1. *cap.* 15. docet, S. Hormisdam eum fuisse Pontificem, per quem S. Remigius, Archiepiscopus Remensis, Apostolicus Vicarius in Gallia constitutus fuerit. Verùm Pointius *in suis Annalibus* id, non Hormisdæ, sed Symmacho tribuit; additque, ut supremorum Principum in Gallia regnantium postulatis satisfieret, Vicariatum Apostolicum Arelatensibus etiam Episcopis concessum fuisse. De Apostolicis hisce Vicariis fusè agit Thomassinus *de veteri & nova Ecclesiæ disciplina part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 18. *n.* 7. *& seq. & cap.* 30. Porrò inter cætera, quæ ad officium Vicariorum Apostolicorum extra Italiam pertinebant, id erat, ut Provinciales Synodos cogerent, ut eisdem præsiderent, utque omnem curam adhiberent, ne à Metropolitanis Synodales Conventus prætermitterentur; quemadmodum P. Joannes Antonius Bianchi *in suo Opere de Potestate & Politia Ecclesiæ tom.* 5. *lib.* 3. *c.* 2. §. 3. *n.* 2. latè ostendit. Verùm, quia ad nostrum institutum non pertinet de hujus generis Vicariis Apostolicis hoc loco agere, ideo quæ ad illos attinent, ex citatis Auctoribus petenda relinquimus.

II. De illis Vicariis Apostolicis nobis in præsentia sermo est, qui hodiernis etiam temporibus à summis Pontificibus deputantur, interdum quidem sine Episcopali charactere, interdum autem hujusmodi charactere insigniti, cum titulo tamen alicujus Ecclesiæ in partibus Infidelium sitæ, ut spirituale regimen gerant alicujus regionis, cujus Episcopus & Pastor propius non existat; aut si existit, aliqua ratione, etiam sine vitio suo aut culpa, impediatur, quominus proprium gregem per semetipsum pascere valeat; ac de his quæritur, utrum jus habeant diœcesanam Synodum in regionibus sibi commissis convocandi.

III. Cùm per Monasteriensem Pacem læsa fuissent Archiepiscopi Coloniensis jura, eique impeditum regimen cujusdam partis suæ Diœcesis; delata fuit ad Apostolicam Sedem anno 1667. instantia Ducis Brunsvicensis & Luneburgensis, qui postulabat, ut in iis regionibus Vicarius Apostolicus constitueretur, simulque ad id muneris delegandum proponebat Valerium Macionum Equitem, & primum suum Eleemosynarium. Consultus per litteras Apostolicus Nuntius, Poloniæ agens, rescripsit, ex hujusmodi Vicarii deputatione, tùm ipsi Duci majores animos additum iri ad Catholicam Religionem in illis regionibus promovendam; tùm etiam fore, ut Catholici, qui in iis locis erant, magnoperè sublevarentur; ipsum verò Coloniæ Archiepiscopum huic deputationi libenter assentiri, quippè qui impedimentum, exercitio sui juris objectum, à se nullo pacto superari posse intelligeret. De hujus Apostolici Vicarii constitutione, ac de reliquis, quæ superius exposuimus, ex-

extant monumenta in Tabulario S. Congregationis Propagandæ Fidei negotiis præpositæ.

IV. Postquam ab antiquissimo tempore, sive ut aliis placet, jam usque ab Apostolorum ævo, Catholicæ Religionis primordia in Malabarica regione constituta fuerunt, diabolica fraude factum est, ut Nestorianæ hæresis labes illarum gentium animos inficeret; quam eo usque tenuerunt, donec per celebrem Alexium de Meneses Goæ Archiepiscopum eliminata fuit. Sed non diu permansit hujus laborum, atque operum fructus. Cùm enim Grangaronensis Ecclesiæ Archidiaconus magnam semper in ea Ecclesia auctoritatem obtinuerit, quidam Thomas de Campo Archidiaconus gravissimum schisma adversus Archiepiscopum conflavit, & magnam illius subditorum partem ad suam obedientiam pertraxit. Quod cùm circa finem Pontificatus Innocentii X. contigisset, ab Alexandro VII. ejus successore missus fuit in eas regiones Vir Religiosus è Carmelitana Familia, nomine Joseph à Sancta Maria, qui amplissimis facultatibus à Pontifice sibi delegatis munitus, exitiali illi malo jam latè grassanti remedium adhiberet. Cui quidem cùm primùm ad Malabaricam regionem accessit; quantumvis multum ac diu laboraverit, parum, aut nihil proficere datum est. Idem tamen cùm Romam reversus, initam à se agendi rationem summo Pontifici magnoperè probasset, Episcopali charactere, & Hierapolitanæ Ecclesiæ titulo decoratus, & in easdem regiones iterum missus, memoratum schisma feliciter extinxit, & Thomam de Campo adduxit, ut malè præsumpta potestate se abdicaret. Præterea Alexandrum de Campo, illius patruelem Episcopum consecravit, magnumque animarum numerum, quæ in pristinum Nestoriani erroris laqueum reciderant, ad sanctam Ecclesiæ Catholicæ Fidem reduxit; indeque digressus, ab eodem Alexandro VII. summo Pontifice, pro laborum suorum præmio, Brisinianum Episcopatum accepit; à quo deinde ad Thiphernatem Ecclesiam translatus est, ubi supremum diem obiit.

V. Sed vix è Malabarica regione memoratus Episcopus excessit, cum Archidiaconus eumdem rursus auctoritatis locum invasit, in quo usque ad vitæ finem perseveravit; illo autem extincto, schismaticæ factionis qui erant, opem ferente schismatico Patriarcha Hierosolimitano, Gregorio V. nuncupato, alium sibi antesignanum, cui nomen pariter Thomas de Campo, sibi elegerunt. Atque hic rerum status cùm ad nostra usque tempora permaneat, cumque Præsulibus Coccini, & Granganoris per sæculares Potestates minimè permissum sit propriam spiritualem jurisdictionem exercere in illis regionibus, quæ temporali eorum ditioni subjectæ sunt; necesse fuit, ut Sancta Sedes Vicarium Apostolicum, Episcopali charactere insignitum, in locis illis constitueret, qui Catholicorum ibidem degentium regimen gerens, eosdem in Sancta Religione continere, atque hæresis progressum reprimere satageret; cui tamen rei, magnæ ad hunc diem difficultates se opponunt; cùm & schisma ibidem etiam nunc perseveret, & aliquot loca sint, quæ Archidiaconi schismatici, ac hæresi infecti regimine, & auctoritate continentur; licèt ille, qui Archidiaconatum in præsentia occupat, apud nos, & Apostolicam Sedem agat, ut in Catholicæ unitatis gremium recipiatur, paratum se ferens, erroribus abjuratis, in sanctæ Matris Ecclesiæ sinum, unâ cum magna populi mul-

titudine sibi dicto audiente, redire, ac summi Pontificis auctoritatem agnoscere; quod sanè gravissimi momenti negotium actu discutitur in dicta Congregatione Propagandæ Fidei præposita, quam nos jam semel coram nobis coegimus ad consultandum, qua via & ratione ad optatum tantæ rei exitum perveniri possit. Hæc autem partim desumpta ex historia vitæ præfati Patris Josephi à S. Maria, qui Tiphernatium Episcopus obiit, partim ex monumentis, quæ in actis ejusdem Congregationis asservantur, hoc loco paucis inserere oportunum duximus, ut originem exponeremus Vicariatus Apostolici regionis Malabaricæ, qui ex eo tempore alicui semper è Carmelitarum Discalceatorum Familia, Episcopali charactere prædicto, committi solet.

VI. Nankinensem, & Pekinensem Episcopatus in Sinarum Imperio erexit Alexander Papa VIII. & jus nominandi personas illis præficiendas attribuit pro tempore existenti Portugalliæ Regi Fidelissimo, ut videre est in ejusdem Pontificis Constitutionibus 16. & 17. *tom.* 9. *Bullarii novæ Romanæ editionis.* Verùm non multo post agnitum fuit, nimis vastas esse Dioeceses memoratis Episcopis assignatas, atque hinc animarum regimen ibidem haud rectè procedere. Itaque Innocentius XII. per diversos Dioecesum illarum tractus Apostolicos Vicarios constituit, quorum officium tamdiu duraturum esset, donec liceret novos ibi Episcopatus erigere; Episcopis autem Nankinensi, & Pekinensi interdixit, ne se ullo modo immiscerent regimini illarum regionum, quæ per Vicarios Apostolicos gubernarentur. Et hi quidem Vicarii Episcopali charactere præditi sunt, earumque regionum moderamini ad hunc diem præsunt, ad formam Constitutionis memorati Pontificis, quæ in eodem Bullario habetur *num.* 138.

VII. In Meliaporensis Episcopatus erectione, quæ facta est à Pontifice Paulo V. Peguviæ Regnum, tamquam Dioecesis illius pars, descriptum reperitur. Sed cùm Episcopis numquam datum fuerit, in ea Diœcesis sibi attributæ parte visitationem peragere, ideoque animarum cura multum inibi negligeretur; re ad nos delata per sæpè dictam Congregationem de Propaganda Fide, anno 1741. Præsulem Galizia, Clismensis Episcopi titulo decoratum, Vicarium Apostolicum in dicto Peguviæ Regno constituimus.

VIII. Quod itaque ad hujusmodi Vicarios Apostolicos attinet, cùm ipsis omnimoda Pastoralis auctoritas communicetur, nullus controversiæ locus est, quin Dioecesanam Synodum cogere & celebrare valeant. Petrus Episcopus Beritensis, Vicarius Apostolicus in Tunkini, aliisque Sinensis Imperii partibus à summo Pontifice deputatus, cùm pro bono animarum sibi creditarum regimine necessarium duxisset Dioecesanam Synodum convocare, de suis facultatibus nihil dubitans, ita scribebat: „Ex quo datum „est nobis in Tunkinense Regnum „ingredi, id unum præ animo ha„buimus, ut majorem Dei gloriam, „ac infidelium conversionem promo„veremus. Cùm autem inter varia, „quæ suppetebant, media, maximè „præ cæteris conducere videretur Sy„nodi celebratio, convocavimus eos „omnes, quorum consiliis in præsenti „negotio uti possemus.“ In hac autem Synodo, cui Apostolici Missionarii, Cathechistæ, & Presbyteri vocati interfuerunt, inter alia, quæ statuta atque provisa sunt, hoc quod subjicimus decretum est: „Unoquoque

„ver-

„vertente anno, Conventus Synoda„lis fiet coram nobis, aut Vicario nos„tro Generali, ad quem vocabuntur „Administratores, & in eo de rebus „Religionis tractabitur.“ Cumque Synodales hujusmodi Constitutiones Romam transmissæ, & in Congregatione de Propaganda Fide examinatæ & probatæ fuissent; à summo etiam Pontifice Clemente X. per suas Apostolicas litteras die 23. Decembris anno 1673. datas, quarum initium *Apostolatus officium*, in forma specifica confirmatæ fuerunt. Quæ litteræ inter Constitutiones Apostolicas ad Synarum, & Tunkini Missiones pertinentes, anno 1676. Parisiis editas, insertæ sunt, *pag.* 121. *& seq.*

IX. Sixtus V. *in sua Constitutione* 117. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullarii novissimæ editionis Romanæ pag.* 399. Congregationi Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præpositæ, facultatem attribuit, ut, quando Ecclesiarum necessitas id exigeret, in Italia præsertim, Vicarios Apostolicos deputaret, probos ac doctos Viros, qui, auctoritate accepta à Romano Pontifice per Apostolicas litteras in forma Brevis, peculiares Diœceses gubernarent: „Ubi „necessitas exegerit, Viros usu & doc„trina idoneos, rectos, & timentes „Deum deligant, qui nostrarum litte„rarum auctoritate suffultis, Ecclesias „ut Vicarii Apostolici regant.“ Atque hujus quidem generis Apostolicos Vicarios frequenter deputari contingit, sive cùm metus est, ne diu Ecclesia aliqua Pastore viduata permaneat; sive cùm in Vicarii Capitularis electione controversias, & turbas excitandas fore prospicitur; vel quando Episcopus adversa valetudine, aut senio affectus, gregi gubernando impar agnoscitur; aut denique cùm illius culpa fit, ut ab Episcopatus administratione suspendi, aut perpetuò removeri debeat.

X. Ad hos igitur Vicarios Apostolicos sermonem redigentes, si quæratur, an ipsis etiam competat facultas convocandi Synodum Diœcesanam, respondebimus, quoad illos, qui ad regendam Ecclesiam per obitum, aut translationem Episcopi, vacantem deputati fuerint, ea omnia locum habere, quæ in superiori Capite de Vicariis Capitularibus disseruimus. Quod verò spectat ad alios, quibus supplendæ injunguntur vices Episcoporum, qui vel Ecclesiæ regimini nequaquam idonei, vel ab illius administratione remoti sunt; omnium tutior ac melior ratio est, ut Apostolicæ eorum deputationis litteræ inspiciantur, & perpendantur. Si enim in iis expressa reperiatur facultas cogendæ Synodi, utique Vicario jus erit eam convocandi; sin autem ejusmodi facultas in litteris expressa non fuerit, & tamen ea sit rerum illius Diœcesis conditio, ut Synodum convocari requirat; supplicandum erit Summo Pontifici, ab eoque facultas obtinenda celebrandi Diœcesanam Synodum; quod quidem facili negotio impetrabitur; eo vel magis, quòd ipsis Apostolicis litteris, quibus Vicariorum deputationes fiunt, ut plurimum hujusmodi facultas inseri consuevit. Formula, qua concipi solent hujusmodi deputationum litteræ, impressa legitur in tractatu *de Vicario Apostolico*, quem scripsit Præsul Bassi, quondàm Episcopus Ananiæ *ad tit.* 1. Qui etiam Auctor jure ac merito censet, ad Synodales Conventus ab hujusmodi Vicario Apostolico celebrandos, minimè accersendum, aut admittendum esse Episcopum, cui vel ob inhabilitatem, vel ob culpam, datus est auctoritate

Apos-

Apostolica Vicarius ipse, de quo agitur; ut videre est *in citato Tractatu tit. 2. num. 9.*

CAPUT XI.

De Prælato inferiore.

TAmburinus *de Jure Abbatum tom. 1. disp. 24. quæst. 7.* Ciarlinus *Controv. Juris lib. 2. cap. 220. num. 125.* & Joseph de Prosperis *in suo tract. de territorio separato, quæst. 5. numer. 18.* indistinctè docent, omnibus Prælatis inferioribus, qui tantam jurisdictionem in loco exercent, ut dicantur loci Ordinarii, jus esse congregandi Synodum Diœcesanam. At, ad arcendum errorem, qui ex vocis ambiguitate oriri, & multos decipere solet, tres distinguimus inferiorum Prælatorum species.

II. Prima est eorum, qui certo præsunt generi personarum existentium intra septa alicujus Ecclesiæ, monasterii seu conventus, cum passiva exemptione à jurisdictione Episcopi. Ejusmodi sunt Superiores Regulares, & nonnulli Prælati Seculares, qui unâ cum Ecclesia, ejusque Ecclesiæ Clericis, & Administris, quibus præficiuntur, subsunt immediatè Romano Pontifici.

III. Secunda species est Prælatorum habentium jurisdictionem activam in Clerum, & populum certi loci; qui tamen locus est intra Episcopi diœcesim, à qua undique circumscribitur. Et ejusmodi Prælati impropriè tantùm, & lato quodam loquendi modo dicuntur esse *Nullius.*

IV. Tertia species est Prælatorum, qui jurisdictionem activam habent in Clerum, & populum alicujus loci, seu oppidi, aut pluium locorum, & oppidorum, quæ omninò avulsa & separata sunt à cujuslibet Episcopi diœcesi; quapropter dicuntur constituere quamdam quasi diœcesim, ubi Prælatus, iis exceptis, quæ Ordinis Episcopali sunt, omnia exercet, quæ cæteroquin ad Episcopalem jurisdictionem pertinerent. Hujus generis Prælati inter inferiores nobilissimi sunt; & dicuntur verè, & propriè *Nullius*; & veris annumerantur Ordinariis locorum. De singulis hisce Prælatorum speciebus diligenter, more suo, agit Cardinalis Petra *ad Constitutionem 4. Callixti III. sect. 1. tom. 5.* & post eum Clemens de Arostegui *in sua Concordia Pastorali super jure diœcesano inter Episcopos, & Prælatos inferiores part. 1. cap. 4. num. 64. & seq.* ubi simul omnium præfatorum trium Prælatorum investigat originem. Et siquidem ex privilegiis à Sede Apostolica concessis Prælatis primæ & secundæ speciei, incautè admodum nonnulli Doctores, & quandoquè etiam Tribunalia, inferebant concessionem territorii verè separati, & Prælatum tot tantisper condecoratum prærogativis, illicò accensebant Prælatis tertiæ speciei; idcircò nos ad supremum Pontificatum evecti, ad hasce evertendas æquivocationes, Constitutionem edidimus, quæ est *in ordine 76. nostri Bullarii tom. 1.* in qua, additis etiam nostræ Romanæ Rotæ Auditoribus, totam hanc materiam accuratè digessimus, & perspicuè explicavimus, quod & à nobis præstitum est in alia nostra Constitutione, quæ incipit *Inter multa*, edita die 24. Aprilis 1747. super jurisdictione Episcopi Tusculani in Clerum & populum Cryptæ Ferratæ, inserta in secundum tomum nostri Bullarii 33. *in ordine.*

V. Hac opportuna distinctione præmissa, certum esse dicimus, ab inferioribus Prælatis tùm primæ, tùm se-

secundæ speciei, non posse Diæcesanam Synodum celebrari; quod profectò de Prælatis primæ speciei est per se manifestum; de Prælatis verò secundæ speciei, colligitur ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* præcipiente, ut, nisi ipsi subdantur Capitulis generalibus, accedant ad Synodum Episcopi, cui aliàs cessante exemptione interesse deberent; non enim ita Tridentinum jussisset, si ipsis jus esset propriam Synodum habendi. Quod verò spectat ad Prælatos tertiæ speciei, non idcircò, quod isti verè *Nullius* sint, & proprium ac separatum territorium habeant, statim jus sibi vindicare poterunt congregandi Synodum Diœcesanam; sed necesse est, ut duo insuper probent: primum, sibi à Sede Apostolica concessum fuisse explicitum privilegium Synodum convocandi; secundum, tale privilegium deductum fuisse in usum, & reapse à suis antecessoribus fuisse Synodum coactam; sicuti docent Garcia *de Benef. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 121. Paris. *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 9. *n.* 98. ac pluribus Cardinalis Petra *cit. tom.* 5. *sect.* 2. *pag.* 129. *num.* 114. *& seq.* quorum sententiæ adstipulantur pluræ Rotæ Romanæ decisiones relatæ à Garcia *cit. loc.* & uberius videri potest *in decis.* 13. *&* 14. *tom.* 2. *tit.* 23. *de offic. Ordinar. cor. clar. mem. Cardinali Falconerio*; & quod magis est, eadem semper fuit sententia sacræ Congregationis Concilii, cui sola qualitas *Nullius*, cum territorio separato, numquam visa est sufficere ad astruendam Prælato inferiori facultatem cogendi Synodum, nisi simul in eodem concurrant illa duo, speciale scilicet, & expressum privilegium Apostolicum, atque ejusdem privilegii usus; uti constat ex quamplurimis ejusdem sacræ Congregationis responsis, & decretis, congestis & relatis à Cardinali Petra *loc. cit.* de quibus etiam testatur bon. mem. Altovitus, sacræ Congregationis olim Secretarius, in voto, quod exaravit in causa *Isernien. seu Nullius, Sancti Vincentii in Vulturno*, proposita die 11. Januarii 1687. ubi hæc habet: "Ad hoc ut "Episcopo inferior possit Synodum "congregare, duo copulativè requi"runtur; primum nempè, quod ha"beat proprium & separatum terri"torium; secundum verò, quod eam"dem Synodum congregare consue"verit, ut aliàs respondit sacra Con"gregatio, & signanter in Mileten. "mense Decembris 1586. lib. 4. de"cretor. pag. 216. ibi: Abbatem Sanc"tissimæ Trinitatis non posse separa"tim Synodum celebrare, nisi constet, "Abbatiam Nullius esse diœcesis, & "proprium habere territorium, at"que aliàs legititimè Synodum cele"brasse."

VI. Quia porrò jus convocandi Synodum, & jus indicendi concursum ad Parochiales Ecclesias videntur quodammodò inter se connexa, cùm juxta Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 18. *de reform.* concursus instituendus sit coram Examinatoribus in Synodo Diœcesana electis; idcircò sacra Congregatio jus indicendi concursum in Abbatibus non admisit, nisi prius, & privilegio, & privilegii usu ostenderint, se esse in quasi possessione Synodum cogendi; "Quod si Parochia"lis, *verba sunt sacræ Congregatio*"*nis*, non sit intra fines diœcesis "alicujus Episcopi, & Inferior Epis"copo omnimodam habeat jurisdic"tionem Episcopalem, nec alicui sub"datur, sed est immediatè subjectus "Sedi Apostolicæ, nullius diœcesis, "proprium territorium habens, si ha"beat jus congregandi Synodum, & "le-

„legitimè constet, illam congregasse, „& congregare, & elegisse, ac eligere Examinatores, poterit concursum „instituere, examinare, & approbare; Œconomos, Vicarios deputare, & alia facere, quæ præscribuntur cap. 18. sess. 24. Episcopus verò „debet manuteneri, donec dicta requisita Abbas probaverit, lib. 6. decretor. pag. 91.“ Idemque, atque iisdem ferè verbis rescriptum legitur die 26. Septembris 1615. *lib.* 11. *decretor. pag.* 163.

VII. Prædicta connexio inter facultatem cogendi Synodum, & indicendi concursum ad Ecclesias Parochiales, ansam præbuit controversiæ, cujus notitia prodesse potest ad clariorem præsentis materiæ intelligentiam. Inter Commendatarium, *Archimandritam* nuncupatum, Monasterii S. Salvatoris de lingua Phari, & Archiepiscopum Messanensem, diu multumque disceptatum fuit de vera separatione territorii ejusdem Archimandritæ à diœcesi Messanensi, cum vera qualitate *Nullius*; atque ad omnem finiendam controversiam inita tandem est inter utrumque concordia, à Sede Apostolica approbata, in qua Archimandrita ponitur in pacifico statu Prælati tertiæ speciei, cum territorio separato, & inter cætera jus illi adscribitur indicendi & instituendi concursus ad Beneficia Curata, in sua quasi diœcesi vacantia, & vacatura. Cohærenter ad hujusmodi concordiam, & veluti in necessariam illius sequelam, contendebat Archimandrita jus pariter sibi esse Synodum congregandi. Re delata ad sacram Congregationem Concilii, à docto & accurato ejusdem Congregationis Secretario scitè animadversum fuit, ex potestate indicendi concursum non necessariò consequi jus cogendi Synodum, cùm possit concursus fieri coram Examinatoribus electis à Synodo finitimi Episcopi, qualis in casu esset Archiepiscopus Messanensis; ex quo intulit, onus adhuc incumbere Archimandritæ probandi & privilegium Apostolicum, quo sibi fiat expressa potestas Synodum cogendi, & præviam ejusdem privilegii, si ab antiquo concessum demonstretur, executionem; cumque hæc duo probata non fuerint, idcircò proposito, die 5. Julii anno 1738. sequenti dubio: *An Archimandritæ Messanensi competat jus convocandi Synodum*: responsum fuit *Negativè*. Verùm cum post nostram assumptionem ad supremum Pontificatum, Cardinalis Sylvius de Valentibus, Commendatarius Archimandrita præfati Monasterrii S. Salvatoris, nobis supplicasset, ut potestatem, qua hactenùs caruerat, Apostolica auctoritate ei concedere dignaremur, nos ejusdem Cardinalis precibus annuentes, nostris in forma Brevis litteris datis die 14. Januarii 1741. privilegium eidem Cardinali indulsimus celebrandi Synodum in aliquo loco suæ jurisdictionis, extra civitatem Messanensem, quod tamen privilegium personale dumtaxat esse declaravimus, nec suffragari voluimus futuris Archimandritis, nisi simile indultum à Sede Apostolica ipsi quoque obtinuerint. Eodem Apostolico privilegio, nunc temporario, nunc perpetuo, à Sede Apostolica exornatos fuisse alios plures inferiores Prælatos tertiæ speciei, non ignoramus; cùm frequenter occurrant Synodi ab iis habitæ, ac præsertim ab Abbatibus Cassinensi, Nonantulano, Farfensi, S. Salvatoris Majoris, & similibus.

VIII. Audivimus ab aliquibus, etsi viris probis & doctis, quæ modò dicta sunt, improbari, ex eo potissimùm,

tum, quod si tertiæ speciei Prælatis in vim ordinariæ suæ jurisdictionis competit, aut Ordines suis subditis conferre, aut litteras dimissorias eis concedere, ut ab aliis Tonsuram, & minores Ordines recipere possint, eisdem Prælatis tertiæ speciei denegari non possit facultas cogendi Synodum jure suo, & præciso quolibet Apostolico privilegio. At tantum abest, ut allatum exemplum intentioni sic arguentium prodesse possit, ut eam potiùs evertat; quod ut facilius percipiatur, opus est præmittere, à Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 10. *de reform.* duo fuisse sancita: primum, ne Abbatibus, aliisque quibuscumque, quantumvis exemptis, liceat primam Tonsuram, vel minores Ordines cuiquam conferre, qui Regularis subditus sibi non sit; secundum, ne iidem Abbates, aliique exempti litteras dimissorias Clericis sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere valeant.

IX. Jam verò primam decreti partem expendenti statim coercita apparet illimitata illa facultas, à jure antiquiori quibusdam Abbatibus data, omnibus indistinctè & promiscuè conferendi primam Tonsuram, & minores Ordines; & perspicuum fit, ab iis, quantavis fruantur exemptione, hodie non posse initiari, nisi suos subditos Regulares. Ut autem hac ipsa, qua nunc unicè fruuntur potestate, uti valeant, non solùm debent esse in Presbyteratus Ordine constituti, sed debent insuper benedictionem obtinuisse ab Episcopo, nisi Episcopus *tertiò cum humilitate ac devotione, sicut convenit, requisitus, eos benedicere fortè renuerit*, juxta textum *in cap. Statuimus, de suppl. neglig. Prælator.* aut nisi alio peculiari fulciantur privilegio, quo eis potestas fiat, etiam non recepto benedictionis munere, omnia peragendi, quæ Abbatibus competunt, Episcopi benedictione quodammodò sacratis; quæ omnia sigillatim, & distinctè à nobis exposita fuere in brevi quadam dissertatione, quam exaravimus occasione cujusdam causæ *Wratislavien.* sacræ Congregationis Concilii, cujus Secretarii officium gerebamus, propositæ die 12. Februarii 1724. & juxta nostrum sensum decisæ, uti videre est *tom.* 3. *Thesaur. Resolut. pag.* 19. *& pag.* 23. *& seq.* à quibus propterea ulterius enucleandis, ne actum agamus, consultò abstinemus. Solùm addimus, prædictis peculiaribus privilegiis, quorum mentio fit etiam à Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 29. & à Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 5. *resol.* 81. non fuisse derogatum per Constitutionem san. mem. Benedicti XIII. quæ incipit *Commissi nobis*, editam post nostram memoratam dissertationem, & impresam in Appendice ad Concilium Romanum, in qua præcipitur Abbatibus Regularibus perpetuis, ut intra annum, à die eorum electionis, Episcopalem suscipiant benedictionem; in ea quippè §. *Quo verò ad Abbates*, nihil innovatum legitur quoad Abbates, qui præfatis peculiaribus sunt instructi privilegiis.

X. Quoniam autem Tridentinum Abbatibus quovis modo exemptis, facultatem dumtaxat reliquit, primam Tonsuram, minoresque Ordines conferendi suis subditis Regularibus; & Abbates Seculares, quantacumque gaudeant exemptione, Regularibus non præsunt; necessariò inde consequitur, eos non posse, ullum, quamquam suæ jurisdictioni subjectum, ad primam Tonsuram, Ordinesque minores promovere, nisi hanc potestatem à Sede Apostolica post Tridentinum Concilium impetraverint; Concilium enim præ-

præcedentia privilegia abrogavit, sed ab iisdem in posterum concedendis non potuit Apostolicam Sedem impedire, quemadmodum ad rem ponderat Fagnanus *in cap. Statuimus, num.* 14. *& num.* 53. *& 54. de supplem. neglig. Prælator.* Ejusmodi privilegium ab Urbano VIII. concessum Abbati Commendatario pro tempore B. Mariæ Farfensis, & S. Salvatoris Majoris, liquet ex ejusdem Apostolicis litteris impressis post Synodum Diœcesanam Farfensem, habitam à Carolo Cardinali Barberino *pag.* 997. idemque privilegium ab Alexandro VIII. die 8. Aprilis 1690. datum Primicerio S. Marci Venetiarum quoad personas eidem inservientes Ecclesiæ, refert Clericatus *post decis.* 15. *de Sacram. Ord.* Eamdem facultatem sibi pariter adstruebat Abbas S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, de cujus juribus plura nos in utramque partem adduximus, quæ extant *cit. Thesaur. Resolut. tom.* 3. *pag.* 214. *& seq. pag.* 230. *& seq. & pag.* 293. *& seq.* quibus in locis concludenter etiam probavimus, neminem posse eam potestatem sibi arrogare, nisi à Sede Apostolica sibi post Tridentinum speciatim atque expressè concessam ostendat.

XI. At duæ hac in re excitantur quæstiones: prima scilicet, an Episcopus suis subditis, atque Regulares Prælati Religiosis sibi subjectis litteras dimissorias concedere valeant, ut primam Tonsuram, minoresque Ordines recipiant, aut ab Abbatibus Regularibus, quibus virtute suorum privilegiorum, jus est ad eos promovendi suos subditos Regulares, aut etiam ab Abbatibus Secularibus, eodem ornatis privilegio, limitato tamen ad certum genus personarum, putà ad subditos in suo territorio commorantes, aliasve certas, atque in privilegio designatas personas; secunda, an collatio Tonsuræ, Ordinumque minorum, ab utrisque Abbatibus facta personis, in suis privilegiis minimè comprehensis, sit tantùm illicita, an etiam invalida. Sed ambæ istæ controversiæ jamdiu diremptæ & definitæ sunt à sacra Congregatione Concilii.

XII. Atque, quòd primam spectat, etsi olim, anno videlicet 1572. eadem Congregatio censuisset, integrum esse Abbatibus, de quibus est sermo, prima Tonsura, minoribusque Ordinibus initiare, quotquot hisce initiandi forent à propriis Ordinariis ad eos dimissi; ex quo planè conficiebatur, etiam locorum Ordinariis licere suas litteras dimissoriales ad eosdem Abbates dirigere; attamen, cùm eadem quæstio, jubente Clemente VIII. fuerit ad trutinam revocata, atque in Rotæ Auditorio iterum diligenter discussa, sacra Congregatio inhærens decisioni, quæ à sacra Rota emanavit, estque 995. *coram Seraphino*, à priori sententia recessit; statuitque, non posse ad prædictos Abbates litteras dimissoriales dirigi, neque iisdem fas esse personis, quæ in eorum privilegiis expressæ non sunt, etsi cùm suorum Prælatorum dimissorialibus litteris ad se acceserint, primam Tonsuram, minoresque Ordines conferre, sub pœna suspensionis ab Ordinum collatione, tàm ab Ordinantibus, quàm ab Abbatibus, aliisque Prælatis dimissoriales litteras concedentibus, incurrenda; atque hæc posterior sac. Congregationis sententia approbata fuit ab Urbano VIII. quæ omnia fusè enarrantur à Fagnano *in cap. Aqua à num.* 8. *usque ad* 19. *de consecrat. Eccles. vel Altar.* atque à Clericato *decis.* 15. *de Sacram. Ord. à n.* 19. *usque ad* 33.

XIII. Quod autem ad alteram pertinet quæstionem de Ordinationis validi-

ditate, jam plerique Doctores sustineri docuerant, primam Tonsuram, minoresque Ordines à prædictis Abbatibus collatos, aut Regularibus sibi non subjectis, aut Secularibus in suis privilegiis non comprehensis. Ita quippè disertè asseruere Tamburin. *de Jur. Abbatum tom. 2. disp. 2. quæst. 8. per tot.* Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 29. num. 21.* Peirin. *Oper. tom. 5. quæst. 3. cap. 7. num. 23.* Fermosin. *in cap. Cùm contingat, part. 2. num. 9. & seq. de ætat. & qualit.* Fagnan. *in cap. Statuimus à num. 11. de suppl. neglig. Prælator.* Huic verò sententiæ calculum subinde adjecit sacra Congregatio Concilii, quæ illicitam quidem habuit, sed validam semper pronuntiavit Ordinationem, de qua disserimus; etenim cùm in causa *Conimbricen. 26.* Junii 1655. quæsitum fuisset: "An Abbates Congre-"gationis S. Bernardi, & S. Benedic-"ti conferre potuerint Ordines mino-"res Regularibus sibi non subditis, "necnon Secularibus etiam habenti-"bus litteras dimissorias suorum Su-"periorum:" respondit sanè, id fieri nequaquam potuisse, sed simul addidit: "Promotos ab illis non indige-"re alia collatione dictorum Ordinum, "sed absolutione & rehabilitatione "à Sanctissimo obtinenda; *quod ha-"betur* lib. 19. decretor. pag. 484. *Si-"militer in causa* Panormitana collationis Ordinum, *die 16. Martii 1647. "disceptato articulo*: An Ordines mi-"nores, per Abbatem Regularem non "benedictum collati non suis subdi-"tis, sint validi, si Abbas habeat "privilegium illos suis subditis con-"ferendi;" prodiit decisio alteri conformis, quæ antea emanaverat in causa *Catanien. 23.* Novembris 1641. cujus verba sunt: "Collationem autem "Ordinum supradictis non suis subdi-"ditis, etiam Regularibus, factam, si "fuerit de Ordinibus etiam minori-"bus, & dictus Abbas non benedic-"tus non habeat privilegium Aposto-"licum, Ordines collatos remanere in-"validos, & Ordinatos, indigere alia "Ordinatione; si verò Abbas, non be-"nedictus, habeat dictum privilegium, "& Ordines minores tantummodò con-"tulerit suis non subditis, Ordinatos "non indigere alia Ordinatione, sed "solummodò absolutione & rehabi-"litatione à Sede Apostolica obtinen-"da;" uti habetur *lib. 18. decretor. pag. 311.* Denique cùm in causa *Lucana*, proposita 16. Martii 1726. disputaretur de privilegiis concessis Abbati S. Barbaræ civitatis Mantuanæ, & speciatim res esset de Clerigo ab eodem Abbate ad minores Ordines promoto, quamquam promotus non recenseretur inter personas in Abbatis privilegio expressas, sacra Congregatio Ordinationem illicitam dixit, Clericumque minoribus initiatum, suspensione irretitum declaravit; non tamen Ordines eidem iterum conferendos jussit, *Thesaur. Resolut. tom. 3. pag. 288. & 296.* Quare, ut, quam versamus, controversiam paucis absolvamus, aut Abbas nullo fruitur privilegio conferendi primam Tonsuram, & minores Ordines; aut privilegio potitur illos conferendi certo personarum generi. Si primum, nec licitè, nec validè potest quemquam ad primam Tonsuram, minoresque Ordines promovere; Si alterum, illicitè profectò, attamen validè, primam Tonsuram, minoresque Ordines etiam aliis confert, qui cæteroquin inter personas non numerantur in privilegio designatas.

XIV. Quæ hactenùs diximus, omnes complectuntur Abbates, seu Prælatos inferiores, etiam tertiæ speciei, ha-

habentes nimirum proprium territorium, à cujuslibet Episcopi diœcesi avulsum & separatum, cum Clero, & populo, in quem pleno jure exercent jurisdictionem activam, & quasi Episcopalem; nam etiam ejusmodi Prælatis, virtute præfati decreti Tridentini, adempta est facultas, si quam olim habuerant, conferendi primam Tonsuram, & Ordines minores suis subditis secularibus; neque hanc potestatem possunt sibi vindicare, nisi à Sede Apostolica, post Tridentinum, & cum expresa Tridentini derogatione, eam iterum impetraverint; sed secularium omnium, in prædicto territorio separato degentium, Ordinatio spectat ad Episcopum viciniorem; quemadmodum, si Abbatia, seu Abbatis territorium, quantumvis exemptum, situm sit intra fines alicujus diœcesis; ad ejusdem diœcesis Episcopum pertinet Ordinatio secularium inibi habitantium. Hæc omnia disertè definita sunt à sacra Congregatione Concilii, ex cujus sententia Fagnanus *in cap. Significasti, de officio Archidiaconi* ubi *à num. 12. usque ad fin.* hanc versat quæstionem *sub num. 24.* ita demùm concludit: *Nullus Prælatus inferior Regularis, aut Secularis hodie reperitur, cui liceat Tonsuram, & minores Ordines conferre personis secularibus, tametsi omnimodam jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, ac etiam temporalem habeant in Clerum, & populum, exclusis Episcopis, & sive illorum territorium sit intra fines alicujus diœcesis, sive extra*; & prosequitur Cardin. Petra *in comment. ad Constit. Apostolic. tom. 5. pag. 116. n. 66. & seq.*

XV. Aliquid nunc dicendum restat de secunda parte enunciati Tridentini decreti *sess. 23. cap. 10.* ubi decernitur: *Nec ipsi Abbates, & alii exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias aliquibus Clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant; sed horum omnium Ordinatio, servatis omnibus, quæ in hujus Sanctæ Synodi decretis continentur, ad Episcopos, intra quorum diœcesis fines existant, pertineat.* Sub hujus decreti censura comprehendi Abbates, aliosque inferiores Prælatos primæ, & secundæ speciei, nemo umquam potuit in quæstionem adducere; at plerique Prælati tertiæ speciei, se ab ejusdem severitate autumabant immunes, hac freti ratione, videlicet quia ipsorum territorium, in quod exercent jurisdictionem quasi Episcopalem, non existit intra fines alicujus diœcesis, de quo tantùm videtur loqui Tridentinum, sed est à qualibet diœcesi omninò sejunctum & separatum, ac propterea, etsi ab Ordinibus per semetipsos conferendis, juxta modò traditam doctrinam, abstinerent; liberum nihilominùs sibi esse putabant, litteras dimissoriales, ad Ordines suscipiendos, suis subditis secularibus impertiri. Verùm alia fuit mens sacræ Congregationis, Concilii Tridentini interpretis, ad quam unicè spectat decretorum ejusdem Concilii Tridentini genuinum sensum aperire; ea siquidem probè considerans, in allegati capituli initio sermonem esse, non solùm de Abbatibus utcumque exemptis, verùm etiam de illis, qui *Nullius diœcesis esse dicuntur*, quales sunt, habentes territorium separatum; hosce pariter in omni parte comprehensos dixit, iisdemque ablatam censuit facultatem concedendi suis subditis secularibus litteras dimissoriales ad Ordines, quas proinde elargiri, ad viciniorem Episcopum unicè pertinere declaravit. Ejusmodi sac. Congregationis responsa congesta sunt à Fagnano, & Cardinali Petra *loc. cit.* quibus alia at-

atteximus, quæ eo prodierunt tempore, quo nos ejusdem Congregationis Secretarium agebamus. Ecclesia Collegiata B. Mariæ Virginis de Alba Regali, diœcesis Vesprimien. ejusque Præpositus, Canonici, cæterique eidem inservientes Ecclesiæ, plenam obtinent exemptionem à jurisdictione Episcopi Vesprimiensis, atque à jure Metropolitico Archiepiscopi Strigoniensis. Amplæ istius exemptionis obtentu, sibi jus esse arbitrabatur Collegiatæ Præpositus concedendi litteras dimissorias ad Ordines, suæ Ecclesiæ Canonicis, aliisque ministris; sed causa delata ad sacram Congregationem Concilii, hac die 26. Martii, & denuò 17. Decembris 1718. contra Præpositum pronuntiavit, *tom. 1. Thesaur. Resolut. pag.* 31. *& duabus seq. & pag.* 141. Sed, quoniam (ut ingenuè fateamur) ejusmodi decisio Prælatum tangit secundæ potiùs, quam tertiæ speciei, aliam statim proferimus, in qua sine ulla dubitatione quæstio erat de Prælato tertiæ speciei. Lis vertebatur in Romanæ Rotæ Auditorio inter Episcopum Brictinorien. & Capitulum Basilicæ S. Petri de Urbe, super articulo, an Abbatia S. Rufilli, sita in castro Fori Pompilii eidem Capitulo perpetuò unita, haberet territorium omninò separatum à diœcesi Brictinoriensi. Interim verò Capitulum S. Petri, innixum immemorabili consuetudine, seu quasi possessione, concedendi litteras dimissoriales personis intra suæ Abbatiæ limites commorantibus, ne hac possessione exturbaretur, pendente adhuc controversia super Abbatiæ separatione, easdem litteras concedere non dubitabat; at, contradicente Episcopo Brictinoriensi, ac jure meritoque contendente, immemorabilem possessionem, utpotè à Concilio Tridentino infractam, viribusque destitutam, non suffragari Capitulo; etiamsi territorium separatum evinceret, ad ejus instantiam, die 3. Decembris 1718. fuit in sacra Congregatione Concilii disceptatum: *An, etiamsi constaret de territorio separato, posset Capitulum S. Petri concedere dimissorias*; & die 21. Januarii 1719. unanimi omnium suffragio, responsum fuit *Negativè*, *tom. 1. Thesaur. Resolut. pag.* 140. *&* 150.

XVI. Nihilominùs tamen non desunt etiam nunc Abbates tertiæ speciei, hac peculiari præfulgentes prærogativa, ut suis subditis litteras dimissorias ad Ordines nedum minores, sed etiam sacros suscipiendos elargiri valeant, & re ipsa elargiantur, ita ut nulli Episcopo fas sit, sine ipsorum litteris, eorumdem subditos ordinare; at hæc prærogativa non est annexa qualitati *Nullius*, neque profluit ex territorio perfectè separato, sed unicè derivatur ex speciali privilegio, post Tridentinum obtento, quo Sedes Apostolica nonnullos cumulavit Abbates. Ejusmodi privilegio ab Urbano VIII. auctus est Abbas Nonantulanus, ita eidem Pontifici consulente sacra Congregatione Concilii die 10. Januarii 1636. cujus decretum refertur à Cardinali Petra *cit. loc. pag.* 117. Idem indultum assequutus est Abbas Farfensis, uti habetur in memorato Apostolico Brevi, impresso post Synodum Farfensem *pag.* 996. Eamdemque potestatem à Sixto V. Abbati Cassinensi, atque à Paulo V. Abbati Cavensi factam narrat Fagnanus *in cit. cap. Significasti, de offic. Archidiaconi*, 25. *&* 26. Et, ne silentio prætereamus prædictam Abbatiam S. Rufilli, Capitulum S. Petri, cui, ex sacræ Congregationis sententia, denegatam diximus facultatem concedendi litteras dimissoriales personis in-

incolentibus eamdem Abbatiam, sibi perpetuò unitam, id juris sibi fieri petiit à Sede Apostolica; sed, cùm adhuc in Rotæ Auditorio indecisa penderet controversia super vera separatione Abbatiæ, ejusque territorii à diœcesi Brictinoriensi, Capituli instantia rejecta fuit à sacra Congregatione Concilii, ad quam Innocentius XIII. eam remiserat examinandam; verùm, cùm postea idem Capitulum causam obtinuerit in Rotæ tribunali, fueritque ei adjudicatum territorium omninò separatum, suas preces instauravit apud san. mem. Benedictum XIII. votique compos effectum est, per Apostolicum Breve ab eodem Pontifice datum. Cæterorum Abbatum, qui eodem jure ab Apostolica Sede sunt post Tridentinum donati, catalogum extare in Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii, testatur Romualdus Honorante *in Praxi Secretariæ Tribunalis dicti Cardinalis, p.* 193.

XVII. Huc usque deducta, ni fallimur, sicuti apertè ostendunt, Prælatis inferioribus tertiæ speciei non competere de jure facultatem concedendi litteras dimissorias suis subditis, nisi hæc eis specialis distinctio Apostolico privilegio concessa sit; ita apprimè demonstranst, nullum à dicto exemplo inferri posse argumentum adversus ea, quæ in superioribus dicta sunt de Prælato inferiore tertiæ speciei, qui Synodum cogere nequit, nisi Apostolico distincto privilegio donatus sit; quinimò eamdem vigere juris censuram in utraque causa, cùm litterarum dimissorialium, tùm Synodi.

CAPUT XII.

De Episcopo Latino, in cujus Diœcesi Græci Sacerdotes & Cleri degunt.

NEminem latet, quosdam Græci Ritus homines, non quidem schismaticos, sed Catholicos esse, qui in Latinorum Episcoporum Diœcesibus vivunt, quique Italo-Græci vocantur; pro quorum regimine summus Pontifex Clemens VIII. consultissimam suam promulgavit Instructionem, cui nos deinde non pauca addidimus per Constitutionem nostram, quæ est 57. *Bullari nostri tom.* 1. Aliquot hujusmodi Græcorum Coloniæ tàm in Italia, quàm in Insulis ipsi adjacentibus reperiuntur. Quærendum igitur occurrit, num Latini Episcopi, qui has Colonias habent in suis Diœcesibus, & cum iis Parochos, & Sacerdotes Græcos, possint cum his peculiarem Diœcesanam Synodum celebrare. Ut autem hujus quæstionis examini, ea, quæ maximè opportuna sunt, præmittamus; quærendum primò est, quinam sit ejusmodi Græcorum Ordinarius, tàm in eo quod spectat ad collationem Ordinum, quàm in eo quod pertinet ad potestatem jurisdictionis, sive ad regimen animarum.

II. Laudatus Prædecessor noster Clemens VIII. de optimo Italo-Græcorum regimine, deque recta eorum disciplina valdè solicitus, voluit, in urbe Roma semper adesse Episcopum Græcum, à quo Italo-Græci, qui in Latinorum Episcoporum Diœcesibus vivunt, Ordines suscipere deberent, ut in ejusdem Pontificis Constitutione 34. §. 7. *tom.* 3. *Bullarii* videre est. Hujusmodi Episcopus etiam nunc in Urbe existit. Verùm san. mem. Clemens XII. qui, antequam ad summum

Pon-

Pontificatum ascenderet, inter Cardinales Collegii Græci Protectores locum tenuerat, adeoque gravia per se ipsum deprehenderat incommoda, quæ ab iisdem Græcis subeunda erant, dum à regionibus valdè remotis Romam se conferre debebant, ut ab Episcopo Græco Ordines reciperent, cùm jam pro eisdem Græcis Collegium in oppido S. Benedicti, Ullani nuncupati, Bisinianensis Diœcesis, erexisset, alterius Episcopi Græci domicilium in eo constituit, cui etiam facultatem concessit, ut Græcis hominibus, in diœcesibus Latinorum Antistitum degentibus, qui debitis documentis instructi ad ipsum accederent, sacrarum Ordinationum munera impendere valeret. Quo sanè nihil detractum voluit de facultatibus à Clemente VIII. tributis Episcopo Græco in Urbe constituto, ad quem adhuc Græci ad Ordines promovendi accedere possunt; sed alterum illum Græcum Episcopum adjecit, ut pauperum Græcorum commoditati consuleret, quibus longum iter ad Urbem usque suscipere, grave nimis accideret. Videatur ejusdem Pontificis Constitutio, cujus initium *Provida Pastoralis*, quæ etiam in Historia erectionis memorati Collegii, anno 1750. ab Angelo Zavarrono Neapoli edita, per extensum relata habetur *pag. 76. & seq.* De duabus hisce Græcis Episcopis, altero Romæ, in Calabria altero commorante, actum etiam fuit à nobis in citata Constitutione nostra 57. §. 7. *de Sacramento Ordinis num.* 1. & prædictorum Decessorum nostrorum Clementis VIII. & Clementis XII. ratio ac providentia, hac etiam in re, pro merito commendata est.

III. Sic igitur constituto quinam sic Italo-Græcorum Ecclesiasticus Superior in eo quod ad Ordinum collationem attinet; nunc de eorumdem Ecclesiastico Ordinario agendum est, pro eo quod pertinet ad jurisdictionem, & animarum curam, universumque eorum regimen, & gubernium. In quo, si standum est Canonicis constitutionibus, ut certè standum est, omnia hæc ad Episcopum Latinum, in cujus Diœcesi Græci habitant, pertinere, dicendum est. Verùm Episcopus Latinus Græcum Vicarium habere debet, sibi per omnia dicto audientem, cujus opera tutiùs atque salubriùs eam Gregis sui portionem valeat gubernare; quod ipsum à nobis est quoque demandatum in allegata Constitutione 57. §. 9. *num.* 21.

IV. Postquam clarissima Bizantii urbs conjunctis Francorum, Venetorumque armis, expugnata fuit, & Balduinus Flandriæ Comes ibidem Imperator est constitutus, opportunum factu reputatum est, ut Constantinopolitanus Patriarcha Latinus crearetur, ad eamque dignitatem Maurocenus evectus fuit, ac cæteræ deinde minores Imperii urbes, Regiæ civitatis exemplar secutæ, Latinos, Episcopos habuerunt. Cum igitur, ut cuique facile est intelligere, hujusmodi Episcoporum subditi magna ex parte Græci essent, ut istorum regimini consuleretur, in Concilio Generali Lateranensi IV. quod sub Innocentio III. celebratum fuit, decretum est, non quidem in una eademque urbe geminos Episcopos esse debere, alterum Græcum, & alterum Latinum, quod monstri simile reputatum fuit; verùm ut Episcopus Latinus Græcum Suffraganeum, seu Vicarium retineret, qui ex illius præscripto omnia ageret: *Sed, si propter prædictas causas*, quæ ad Græcæ Linguæ imperitiam referuntur, *urgens necessitas postulaverit, Pontifex*

loci Catholicum Præsulem Nationibus illis conformem provida deliberatione constituat sibi Vicarium in prædictis, qui ei per omnia sit obediens & subjectus; cum paullò prius repudiatum fuisset id, quod de duobus Episcopis, altero Latino, & altero Græco proponi cœperat: *Prohibemus autem omninò, ne una eademque Civitas, sive diœcesis, diversos Pontifices habeat, tamquam unum corpus diversa capita, quasi monstrum.*

V. Hæc Concilii Lateranensis verba relata habentur *in cap. Quoniam, de officio Judicis Ordinarii.* Cui quidem Canonicæ dispositioni nos inhærentes, cùm Pontificatus nostri tempore, anno scilicet 1746. à Varadinensi Episcopo instantius actum esset, ut sibi concederetur Episcopus auxiliaris Græci Ritus, propterea quod Diœcesim haberet Græcis refertam, quorum linguam ipse ignorabat; audito prius hac de re Metropolitano Colocensi Archiepiscopo, acceptis Varadinensis Cleri supplicationibus, idque etiam petente Hungariæ Regina in Romanorum Imperatricem electa, legitimis processibus de mandato nostro confectis super illius qualitatibus, qui in auxiliarem Episcopum postulabatur, ac præsertim super abjuratione schismatis, atque hæreseos per ipsum facta, ac tota re in Consistoriali Congregatione die 12. Julii 1748. maturè discussa, sequens Decretum publicari mandavimus, quod etiam deinde executioni traditum est: *Deputandum esse Episcopum Suffraganeum, seu Vicarium, Reverendum Meletium Ritus Græci ad formam Canonis 9. Concilii Lateranensis IV. seu Capituli Quoniam, de officio Judicis Ordinarii, cum dispensatione super irregularitate ob schismata & hæresim incursa, necnon cum assignatione tituli Episcopalis, & congruæ pro ejus sustentatione in florenis mille & quingentis illarum partium super fructibus mensæ Episcopalis Varadinensis.*

VI. Verum quidem est, aliquandò ob temporum circumstantias factum fuisse, ut ab hac Canonica disciplina recederetur; sed simul negari nequit, gravia inde incommoda & absurda plerumquè derivasse. Quidam Romani Pontifices Græcis, qui in Latinorum Episcoporum Diœcesibus habitarent, privilegia concesserunt, per quæ ab Episcoporum localium jurisdictione exempti, & Romano Pontifici immediatè subjecti forent. Verùm, cùm à Pontifice Pio IV. maturiùs consideratum fuisset, ex immediata Græcorum Romano Pontifici subjectione nonnisi dissidia extitisse, ac fomenta, per quæ in schismate, atque etiam in hæresi pertinacius obfirmarentur; die 16. Februarii anno 1564. Constitutionem suam, cujus initium *Romanus Pontifex*, quæque est 74. *Bullarii tom.* 2. promulgavit, in qua privilegiis per Decessores suos concessis derogando, decrevit, ut Græci, qui Siciliam citra & ultra Pharum incolerent, in posterum jurisdictioni Ordinariorum locorum, in quibus ipsi habitarent, subjecti esse deberent in iis omnibus, quæ ad Divinum cultum, administrationem Sacramentorum, extirpationem hæresum, visitationem suarum Ecclesiarum, & Ecclesiasticam disciplinam pertinerent; ut latius videre est in allegata Constitutione; in qua tamen illæsum manere Græcum Ritum se velle declarat, quoad ea omnia, quæ ab Apostolica Sede approbata sint. Pianæ Constitutioni nos quoque adhæsimus in nostra sæpè dicta Constitutione 57. §. 9. *num.* 19. In ea quippè statuimus, ut Græci sive laici, sive Ecclesiastici Seculares, aut Regulares, Episcoporum Latinorum, in quorum Diœcesibus de-

degunt, jurisdictioni subjecti sint; amplissimè derogantes privilegiis, quæ à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, id exigentibus rerum circumstantiis, fuerant eisdem Græcis indulta.

VII. Præterea toleratum aliquandò est ab Apostolica Sede, ut in eo ipso loco, in quo Latini & Græci habitant, gemini Episcopi essent; alter Latinus, cui Latini subjecti essent; & alter Græcus, qui Græcorum regimen cum jurisdictione exerceret. Sed utinam id numquam indultum, aut toleratum fuisset. Inde enim factum est, ut Græci, initio Catholici, Episcopum Græcum schismaticum aliquandò nacti, in eamdem schismatis, atque etiam hæreseos labem adducti fuerint; auctoque malis artibus numero subditorum Episcopi Græci, Latinorum numerus ad nihilum ferè redactus sit; nec hactenùs Latinis Episcopis vires sufficiant ad Græcorum schismaticorum audaciam retundendam.

VIII. Anno 1675. Genuensis Respublica sexcentis numero Græcis facultatem concessit, ut in Insula Corsicæ sedem figerent. In his nonnulli seculares Sacerdotes erant, aliquot præterea Monachi, ac etiam Præsul quidam, Parthenius nomine, Græci Ritus Episcopus Lacedæmoniæ, qui omnes in Diœcesi Sagonensi collati sunt. Anno autem 1677. geminæ ab Apostolica Sede litteræ in forma Brevis prodierunt; alteræ quidem Sagonensi Episcopo directæ, quibus ipse super Græcos illos, Diœcesim suam incolentes, Delegatus Apostolicus destinabatur; alteræ verò ad prædictum Episcopum Lacedæmoniæ, quibus ille Vicarius Apostolicus pro iisdem Græcis, quoad viveret, deputatus fuit. Hic cum anno 1683. mortuus esset, quamquam tunc Sancta Sedes de hujusmodi Græcis Sagonensi Episcopo subjiciendis cogitaret; quia tamen à Genuensi Republica novi Vicarii Apostolici deputatio petita est, nihil circa eos innovatum fuit; rebusque in eodem statu relictis, alii deincesps Vicarii Apostolici eisdem dati fuerunt. Sed orta controversia inter Sagonensem Episcopum, tamquam Apostolicum Delegatum ex una parte, & Vicarium Apostolicum ex altera, eo quòd Vicarius omnimodam independentiam ab Episcopo sibi assereret; san. mem. Innocentius Papa XI. die 12. Maii anno 1685. per suas in forma Brevis litteras declaravit, Episcopum Parthenium Vicarium quidem Apostolicum prædictis Græcis datum fuisse, sed ea conditione, ut debitam Sagonensi Episcopo subordinationem profiteri deberet: *Ipsisque Græcis in Vicarium Apostolicum assignatus fuit Episcopus, nomine Parthenius, qui illos in dictam Insulam comitatus fuerat, ita scilicet, ut idem Vicarius Apostolicus tunc existenti Episcopo Sagonensi, in cujus Diœcesi Colonia prædicta constituta est, subordinatus esset*; deinde Monachum quemdam Cassinensem, Odericum, Pierium nomine, Vicarium Apostolicum deputans, sequentibus verbis utitur: *In Vicarium Apostolicum deputamus; Venerabilem verò Fratrem modernum, & pro tempore existentem Episcopum Sagonensem, in Delegatum Apostolicum, cui idem Vicarius subordinatus esse debeat.*

IX. Subsequentibus tamen temporibus intermissa est Vicarii Apostolici deputatio pro Græcorum in Insula Corsicæ existentium regimine; iidemque subjecti remanserunt Episcopo Sagonensi, cui etiam aliquandò à sacra Congregatione de Propaganda Fide injunctum fuit, ut prædictam Græcorum

rum Coloniam visitaret. Quod cùm ab eodem sedulò præstitum fuisset, in relatione status Ecclesiæ, quam anno 1716. ad Congregationem Concilii de more transmisit, omnia à se gesta describens, exposuit abusus & corruptelas, quas apud eos invenit, rationesque à se initas, ut illis opportuna remedia afferret; ad aliam se referens longiorem rerum enarrationem, quam eodem tempore ad supradictam Congregationem de Propaganda Fide mittebat. Illud etiam animadvertere non prætermisit, quòd cùm Vicarius Apostolicus simul, & Delegatus Apostolicus ibidem reperirentur, Græci, suo arbitratu viventes, nec uni, nec alteri obtemperabant. Hæc autem Græcorum Colonia ad annum usque 1729. in Sagonensi Diœcesi permansit; quo anno à Genuensium Republica translati sunt in Adjacensem Diœcesim, ubi nunc vivunt, Episcopi jurisdictioni subjecti.

X. Hoc itaque posito, quod Græci, qui Episcoporum Latinorum Diœceses incolunt, eorumdem regimini, & Ordinariæ jurisdictioni in omnibus subesse debent; de his Episcopis Latinis quæri potest, an specialem Synodum coadunare valeant ex solis Presbyteris, & Clericis Græci Ritus, suas Diœceses incolentibus. Id autem sine ulla hæsitatione fieri ab illis posse, affirmamus; cum nihil omninò huic actui videatur obstare. Inter manuscripta servata in Archivo Congregationis Concilii, litteras invenimus Archiepiscopi Hydruntini, quibus sacræ Congregationi exposuit, plures Sacerdotes Græcos, in sua Diœcesi commorantes tanta paupertate laborare, ut cogantur victum sibi proprio labore comparare, eosque quotidianis laboribus fessos, nullo pacto posse Horas Canonicas Græco Ritu persolvere, cùm in illis persolvendis ultra quatuor absumantur temporis horæ. Reperimus etiam accuratam scripturam à Carolo de Vecchis, dictæ Congregationis tunc Secretario, elaboratam; in qua narrat, Petrum Codreros Archiepiscopum Hydruntinum, commiseratum pauperiem Sacerdotum Græcorum in sua Diœcesi existentium, Synodum Diœcesanam coegisse, ad quam ducenti Presbyteri Græci convenerunt, atque in ea decrevisse, quid in recitatione Horarum Canonicarum ab eis in posterum faciendum esset. Ex quibus evincitur, posse ab Episcopis Latinis, in quorum Diœcesibus Græci habitant, peculiarem Synodum cogi Sacerdotum, & Clericorum Græcorum, ut in ea statuatur, quid expediens visum fuerit pro eorum regimine. Diximus, posse; si enim Episcopus, in cujus Diocesi tùm Latini, tùm Græci reperiuntur, velit in sua Synodo Diœcesana, consueto modo celebrata, aliquid de Græcis in sua Diœcesi existentibus statuere, id utique non erit ei vetitum, quod reapse factum reperimus in Synodo Melitensi anno 1703. coacta ab Episcopo Davide de Cecco Palmerto; in qua præterea indicatur, idem antea ab aliis Episcopis Melitensibus, Gargallo videlicet, & Cagliares, in suis Synodis præstitum fuisse. Similia inveniuntur in quadam Consultatione manuscripta, quæ extat in Bibliotheca Vaticana, quæque olim à bon. mem. Cardinale Julio Antonio Sanctorio, Sanctæ Severinæ nuncupato, conscripta fuit, ut quæstionibus responderet, à Præsule Antonio Lombardo Archiepiscopo Messanensi propositis, circa dubia quædam sibi occurentia in regimine Græcorum, qui Messanam tunc incolebant; & apud quos nonnullos abusus deprehenderat: *Cum mensibus proximè decursis Archiepiscopus prædictus in ea-*

eadem civitate Diœcesanam Synodum celebrasset, in qua cum illis, qui de jure interesse debebant, nonnulli Græcorum tàm Secularium, quàm Religiosorum, putà Calogerorum, intervenere.

LIBER TERTIUS.

DE VOCANDIS AD SYNODUM, ORDINE sedendi, & sacris Vestibus juxta proprium cujusque gradum adhibendis.

CAPUT PRIMUM.

De Prælatis Regularibus & Secularibus.

PRiusquam Regulares ab Episcoporum jurisdictione subtraherentur, cogebantur eorum Abbates Diœcesanæ Synodo interesse. Concilium Aurelianense I. anno 511. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1011. *can.* 19. ait: *Abbates pro humilitate Religionis in Episcoporum potestate consistant; & si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur; qui semel in anno in loco ubi Episcopus elegerit, accepta vocatione, conveniant.* Concilium Oscense anni 598. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 535. *can.* 1. inquit: *Hoc Synodus sancta fieri elegit, ut annuis vicibus unusquisque nostrum omnes Abbates monasteriorum, vel Presbyteros, & Diaconos suæ diœcesis, ad locum, ubi Episcopus elegerit, congregare præcipiat; & omnibus regulam demonstret ducendi vitas, cunctosque sub Ecclesiasticis regulis adesse præmoneat.* Constitutiones excerptæ ex Concilio Galteri Archiepiscopi Senonensis, celebrato sæcul. 10. *tom.* 6. *p.* 1. Collection. Harduini *col.* 557. *c.* 1. hæc habent: *Statuimus, ut Abbates, & Priores Conventuales, qui nec venerint ad Synodum, nec se excusaverint, prætendendo canonicum impedimentum, per octo dies ab ingressu Ecclesiæ suspendantur.* Inter statuta Synodalia Guillelmi Majoris, Episcopi Andegavensis, qui vivebat in fine sæculi 13. *tom.* 1. *novæ editionis Spicilegii* Lucæ Dacherii *pag.* 726. reperitur præceptum, Abbatibus, Archidiaconis, Archipresbyteris, & Decanis Ecclesiarum civitatis promiscuè impositum, habendi penes se eadem statuta; & in nona Synodo ab eodem Guillelmo habita anno 1298. Abbatibus, ad Synodum accedere detrectantibus, infligitur pœna suspensionis; & in Synodo undecima, ab eodem celebrata anno 1300. revocatur quidem enuntiata suspensionis pœna, sed simul instauratur præceptum, ut Abbates omninò intersint Episcopali Synodo, quæ omnia leguntur *eod. tom.* 1. *cit. Spicileg. pag.* 739. & 740. Neque his refragatur textus *in Can. Episcopus* 11. *dist.* 18. ubi dicitur: *Episcopus non debet Abba-*

tem cogere ad Synodum ire; nisi aliqua rationabilis causa existat. Nam oppositum decernitur in Can. Annis 16. ead. dist. in quo habetur: *Annis singulis Episcopus in sua diœcesi Synodum faciat de suis Clericis, necnon Abbatibus, & discutiat alteros Clericos, & Monachos.* Unde Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib. 2. cap. 19.* ad utrumque textum conciliandum, primum intelligendum arbitratur, de vocatione ad Synodum, quæ non semel, sed sæpiùs, seu ultra id, quod jura præscribunt, in anno fiat: *Et quod Can. Episcopus* (ait Alteserra) *dicit, Abbates non esse cogendos venire ad Synodum, nisi rationabilis causa adfuerit, cautius intelligendum est, non esse scilicet gravandos Abbates iterum in anno venire ad Synodum, si fortè extra ordinem convocetur, nisi rationabilis causa adsit, putà translationis Reliquiarum, vel consecrationis Ecclesiæ, vel alia similis.*

II. Verùm, cùm hodie Abbates, cæterique Prælati Regulares plerumquè plena gaudeant exemptione ac Episcopi jurisdictione, non possumus, juxta omnia antiqui juris principia, de illis ratiocinari, sed & eorum exemptioni habenda est ratio. Neque sectari licet Episcopum Phamaugustanum *in tract. de Conciliis*, cui titulus *Synodia Ugonia*, ubi *pag. 3. & seq.* plura disputat de interventu Abbatum ad Synodum; cùm enim is scripserit ante Tridentinum, non omnia, quæ adducit, congruunt præsenti disciplinæ. Ut itaque distinctè & ordinatim procedamus, primò de Abbatibus Secularibus, deinde de Regularibus disseremus.

III. Abbates Seculares, intra Episcopi diœcesim existentes, teneri Episcopali Synodo adesse, statuitur *in cap. Quod super his, de majorit. & obed.* Neque ullius exemptionis prætextu possunt se ab hac obligatione umquam solutos existimare; nam Tridentinum *sess. 24. cap. 2. de reform.* illos solos exemptos liberat ab onere accedendi ad Synodum, qui subduntur Capitulis generalibus; quod profectò de Abbatibus Secularibus numquam dici poterit, uti benè ponderat Tamburinus *de Jur. Abbat. tom. 1. disput. 24. quæst. 4. num. 8. & 9.* Rem exemplis illustrabimus.

IV. In civitate Cremonæ extat Ecclesia Collegiata S. Agathæ, quæ cùm olim esset Regularium, à summis Pontificibus Callixto II. & Eugenio III. amplissima obtinuit privilegia exemptionis à jurisdictione Ordinarii, & ab obligatione accedendi ad Synodum; Præpositura hujus Ecclesiæ auctoritate Pii II. fuit postmodum à statu Regulari, & electivo, commutata in Dignitatem Secularem, & collativam; ejusque Præbendæ Canonicales Clericis Secularibus addictæ sunt, præservatis tàm Ecclesiæ, quàm Præposito, & Canonicis, omnibus & singulis privilegiis, quibus antea fruebantur Regulares.

V. Præpositus, qui ex privilegio summi Pontificis Pii IV. & ex antiqua consuetudine, habet præterea usum Mitræ, & Pastoralis, & unâ cum eo Canonici recusarunt accedere ad Synodum, ab Episcopo Cremonæ indictam anno 1727. sed instaurato judicio coram sacra Congregatione Concilii, & re maturè expensa, die 5. Aprilis 1732. decisum fuit, teneri accedere, & posse Episcopum pœnis, à jure statutis, in inobedientes animadvertere. Cumque denuò Præpositus, & Canonici sua jura experiri voluerint, in Congregatione habita die 29. Augusti 1733. iterum succubuerunt.

VI. Alterum & celebre exemplum

plum est Abbatis S. Barbaræ civitatis Mantuanæ. Præest iste insigni Collegiatæ, cui inserviunt Dignitates, & Canonici, & simul cum Ecclesia omnibusque Ecclesiæ Administris, tanta fruitur exemptione, ut Episcopus nec Ecclesiam visitet, nec Canonicos, aliosque Administros corrigat, nisi Abbas, aliique habentes Dignitates, Abbatiali inferiores, qui sibi invicem in hoc munere gradatim succedunt, negligentes fuerint in visitando, & corrigendo, quæ omnia habentur in Bulla Pii IV. data pridie idus Octobris 1564. Idemque Pontifex hanc præterea Abbati eximiam addidit prærogativam, ut posset suis subditis, addictis scilicet servitio prædictæ Ecclesiæ, primam Tonsuram, & Ordines minores conferre, ac Sacramentum Confirmationis, in sua Ecclesia, Chrismate à loci Ordinario accepto, omnibus indistinctè administrare. Tot tantisque condecoratus privilegiis, renuebat Abbas accedere ad Synodum Episcopalem; sed, causæ articulo examinato in sacra Congregatione Concilii, cùm hæc animadverterit, nullum ab Abbate privilegium produci, quo specialiter, & expressè eximatur ab onere accedendi ad Synodum, propterea anno 1680. dixit, eum omninò interesse debere. Quæ omnia à nobis adnotata sunt in dissertatione, quam elaboravimus, cùm ejusdem sacræ Congregationis Secretarii munere fungeremur, in causa *Mantuana*, discussa die 23. Augusti 1727. de qua in *Thesauro Resolut. tom.* 4. *pag.* 109. *& seq.* & præsertim *pag.* 112. *num.* 7.

VII. Hæc de Secularibus. Ad Regulares redeamus. Usus quondàm apud Monachos invaluerat, ut uni principali monasterio plura inferiora subessent, perinde ac membra suo capiti. Hunc morem describit Mabillon. in *præfat. ad sæcul.* 5. *Act. SS. Benedicti* §. 4. *num.* 53. his verbis: *Observare convenit... eam fuisse in nobilioribus monasteriis disciplinam, ut quælibet minores sub se haberent colonias, quæ Cellæ, præposituræ, Obedientiæ, Prioratus, Monasteriola, & Monasteria passim, immò & Abbatiæ aliquandò vocabantur. In illis Cellis erant Præpositi, seu Decani, ad nutum Abbatis, qui principi monasterio præerat, amovendi: & si qui Abbates illis præficiebantur, nonnisi prius habito primi Abbatis consensu, eorum fiebat electio, ab eodem postea confirmanda.* Quandoquè autem contingebat, principale monasterium esse plenè exemptum ab Episcopi jurisdictione, secus verò inferiora; in quo rerum statu Abbas, qui alicui ex inferioribus præerat, quamvis professionem emisisset in principali monasterio exempto, attamen, ratione alterius monasterii, non exempti, cui præerat, tenebatur adesse Synodo Diœcesanæ, juxta sententiam latam ab Innocentio III. *in cap. Ex ore, de privilegiis*, ubi controversiam, hac ipsa de re agitatam inter Abbatem Evasensis cœnobii, & Vigoriensem Episcopum, ita definivit: *Sententialiter definimus quod Evasen. cœnobium liberum est in capite, tamquam ab Episcopali jurisdictione prorsus exemptum, & soli Romanæ Ecclesiæ subjectum. In membris autem, quæ non probantur exempta Diœcesano Episcopo ipsum subjacere, decernimus; propter quod Abbas ad Synodum ejus debet accedere... pro ipsis quoque membris non exemptis idem Abbas tenetur Bigoren. Episcopo exhibere reverentiam, obsequium, & honorem.* Ex hac porrò Innocentii Decretali evidenter conficitur, potiori jure debere ad Episcopalem Synodum accedere Abbatem Regularem, qui non solùm nulla fruitur personali exemptione, sed & insuper monasterio præ-

præficitur, Episcopi jurisdictioni plenè subjecto.

VIII. Si verò Abbates, unâ cum monasteriis, quæ regunt, sunt omninò ab Episcopi jurisdictione exempti; non ideo tamen sunt statim liberi pronuntiandi ab obligatione interveniendi Synodo Episcopali; sed considerandum est, an simul cum aliis sui Ordinis monasteriis coalescant in unum corpus, seu conficiant unam communitatem, cujus singula membra subdantur Capitulo generali ejusdem Ordinis; vel potiùs monasteriis præficiantur, quorum quodlibet solitarium est, nullam nimirum habens cum aliis Ordinis monasteriis conjunctionem, nullum societatis, & mutuæ communicationis vinculum; atque ideo eorumdem monasteriorum Prælati nullum Superiorem Generalem agnoscunt, cujus Capitulo subjiciantur; cujus generis monasteria non pauca extra Italiam reperiri, exploratum est omnibus. Primi non coguntur accedere ad Episcopi Synodum; secundi omninò accedere debent; illos siquidem, & non istos eximit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* ita decernens; *Synodi quoque Diœcesanæ quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs, cessante exemptione, interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur.* Cùm enim exceptio firmet contrariam regulam pro non exceptis, manifestum inde fit, Regulares generali Capitulo non subjectos, nulla ratione posse se à Synodo subducere, sicuti optimè perpendunt Fagnanus *in cap. Quod super his, de majorit. & obed. num.* 5. Cardinalis de Luca *de jurisdict. disc.* 37. *num.* 5. Cardinalis Petra *cit. loc. num.* 108.

IX. Nullam verò distinctionem adhibendum censuit Tridentinum quoad illos Regulares, qui curam gerunt animarum; sed hoc omnes, sive subjecti, sive non subjecti sint Capitulo generali, universim, promiscuè, & indistinctè, Synodo interesse debere, decrevit: *Ratione tamen* (ait *cit. loc.*) *Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse.* Idem longè ante Tridentinum, edixerat Concilium Provinciale Moguntinum anno 847. *cap.* 14. in Collectione Harduini *tom.* 5. *col.* 11. districtè præcipiens, ne ullus Monachorum, qui Parochialibus præerant Ecclesiis, Episcopalem Synodum effugeret: *Nullus Monachorum* (inquit) *aliquid proprietatis habeat... nec Parochias Ecclesiarum accipere præsumat, sine consensu Episcopi. De ipsis verò titulis, in quibus constituti fuerint, rationem Episcopo, vel ejus Vicario reddant; & convocati ad Synodum, veniant.*

X. Quam porrò, Tridentino inhærentes, hactenùs adhibendam diximus inter Regulares distinctionem, non solùm fusè explicant Doctores, præcipuè Gonzalez *in cit. cap. Quod super his, de majorit. & obed. num.* 8. Antonius Paulutius *de Comitiis Ecclesiast. pag.* 453. *num.* 6. *Biblioth. maxim. Pontif. tom.* 4. Gavantus *in Praxi de Synodo Diœces. cap.* 3. *in annot.* §. 1. *num.* 4. Tamburinus, Fagnanus, Cardinalis de Luca *loc. cit.* sed exactè servandam statuit sacra Congregatio Concilii in causa Regularium, die 19. Novembris 1604. *lib.* 10. *decretor. pag.* 102. *à tergo*: *Sacra, &c. censuit, quoad primum esse injungendum omnibus Regularibus, qui vel Capitulis generalibus non subduntur, vel Curam animarum exercent, ut ad Synodos Diœcesanas accedant sub pœna privationis vocis activæ & passivæ, ipso facto incur-*

currendæ, atque aliis pœnis, arbitrio Episcoporum imponendis, etiam excommunicationis, adeo ut jus declarandi, atque pœnas imponendi ad Episcopos, non obstante quacumque exemptione, pertineat, eisdemque Episcopis jus sit prædictos Regulares, qui nullis Capitulis subduntur, absolutè cogere ad Diœcesanæ Synodi observationem; eos verò, qui ratione Curæ animarum interfuerint, ad servanda ea omnia, quæ in Synodo decreta fuerint circa Curam animarum, & administrationem Sacramentorum. Quodque hîc de Parochis Regularibus sanciverat, eadem sacra Congregatio iterum confirmavit in causa *Passavien. Jurisdictionis*, die 1. Octobris 1661. *lib. 22. decretor. pag. 661. & seq.* cùm enim quinto loco disputatum fuisset: *An Parochi Religiosi monasteriorum exemptorum, ut suprà, vocati ad Synodum, teneantur venire, ac mandata Episcopalia accipere, circa ea quæ pertinent ad dictam Curam, pariterque festa propria diœcesis populo denuntiare, & celebrare Jubilæa, & alia mandata Apostolica ab ipso diœcesano Episcopo recipere*; responsum fuit: *Ad quintum, teneri.*

XI. Verùm, cùm animarum Cura, Ecclesiæ Regulari annexa possit ab Ecclesiæ Prælato exerceri vel per se, vel per Capellanos ad nutum amoviles, vel per Vicarium Secularem, prævia approbatione Episcopi, in perpetuum deputatum, singuli casus sunt speciatim expendendi. De primo, utpotè manifestè comprehenso in enuntiato Tridentini decreto, nulla fieri potest quæstio. De secundo dubitari potest, an ipse Prælatus Regularis, an potiùs ejus Capellani Curati debeant Synodo interesse. Sed communiter sentiunt Doctores, hanc obligationem inesse Prælato, *juxta celebrem disc. 190. coram Serafino.* Quoniam, pergit Cardinalis de Luca *cit. decis. 37. de jurisdict. n. 3.* tunc ipse Prælatus personam gerit Curati, aliique ab ejus nutu pendentes, meri reputantur ejusdem adjutores & administri; unde rationi consentaneum est, ut Prælatus à Synodo normam accipiat, ad quam & se, & obnoxios sibi ministros, in animarum regimine dirigere debeat. In tertio casu, cùm universum exercitium Curæ translatum sit in Sacerdotem Secularem, etsi ea habitu remaneat penes Prælatum Regularem, conveniunt pariter inter se Doctores, illi, & non huic, incumbere onus accedendi ad Synodum; Vicarius quippè, & non Prælatus Regularis, cujus vices gerit, potest Episcopo, & Synodo rationem reddere parochiæ, quam actu regit, sicuti docet, & decisum testatur Fagnanus *in cap. Quod super his, de majorit. & obed. num. 7.* cui subscribit Cardinalis de Luca *cit. loc.*

XII. Sed quid, si cura annexa sit, non Ecclesiæ principali conventus, seu monasterii, sed alteri Ecclesiæ, monasterio accessoriè unitæ; eaque regatur, non per Vicarium Secularem, sed per aliquem Regularem, à monasterii Prælato designatum, atque ad ejusdem placitum amovibilem? Quinam tunc Synodo adesse debet? Prælatus ne, an iste Regularis Curam actu administrans? Hanc quæstionem movet modo citatus Cardinalis de Luca *num. 4.* eamque dirimit dicendo, non Prælatum, sed Vicarium Regularem debere Synodo intervenire; & rectè; quia, posita locali separatione Ecclesiæ Curatæ, à monasterio, Vicarius Regularis, qui in Ecclesia Curata residet, eamque actu administrat, solus versatur inter Parochiæ incolas, eorumque indolem & mores solus cognoscit; ex quo fit, ut loci Ordinarius in cæteris omnibus parochiam respicientibus, hunc,

hunc, & non monasterii Præsulem, consulat, & si opus fuerit, moneat ac corrigat, neque ullam monasterii Prælati rationem habeat, nisi cum eidem injungendum duxerit, ut præfatum Regularem à Curæ exercitio removeat. Accedit, sæpiùs contingere, ut Ecclesia Curata, & monasterium, cui est accessoriè unita, in diversis existant diœcesibus, ac propterea, nisi Regularis, qui Ecclesiam Curatam actu administrat, teneretur interesse Synodo, à loci Ordinario indictæ, neque ipse, neque ejus Prælatus compelli possent ad illam accedere.

XIII. Idemque juris esse, arbitramus, cùm animarum Cura est annexa quidem principali Ecclesiæ Monasterii, ubi Prælatus residet, regitur tamen, & administratur per Regularem, non ab ipsomet Prælato, sed à Capitulo electum & designatum, ita ut non sit in Prælati arbitrio illum à Curæ exercitio divellere; quod evidenter colligi autumamus ex decreto, à sacra Congregatione Concilii edito die 1. Aprilis 1656. in causa *novæ Segoviæ Insularum Philippinarum*, *lib.* 19. *decretor. pag.* 568. in qua rescriptum fuit: *Episcopum procedere posse ad pœnas etiam censurarum contra Regulares exercentes Curam animarum in Ecclesiis Parochialibus Regularium, si renuunt accedere ad Synodum, non autem contra Superiores eorumdem Regularium.*

XIV. Sed quamquam hæc ita de jure se habeant, quandoquè tamen Regulare privilegium obtendunt, quo se ab accessu ad Synodum excusari arbitrantur. Ejusmodi privilegio, credere fas est, fuisse olim donatos Monachos Cistercienses, ne secus dicamus, eos contra jura deliquisse, cùm inter statuta in Capitulo generali anno 1273. condita *cap.* 12. vetuerunt Abbatibus Lemovicensibus accedere ad Synodos Episcopales, sicuti legitur apud Martene, & Durand. *tom.* 4. *Thesauri nov. Anecdotor. col.* 1440. Quod certò scimus, est, Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus fuisse illud concessum à Gregorio IX. *in cap. Nimis prava, de excess. Prælat.* Fuerunt quoque, Monachos Cassinenses, & quosdam alios Regulares, etiam Curam animarum habentes, simile indultum impetrasse ab Eugenio IV. Quamobrem Murga *in adnotat. ad primam decisionem post commentaria ad Constitutiones Apostolicas, & in tract. de Beneficiis quæst.* 2. *cap.* 109. eos subtrahit ab obligatione interveniendi Synodo. At certe hallucinatur, & fallitur; ea quippè privilegia, ante Tridentinum obtenta, ab eodem Tridentino revocata, & abolita sunt; atque ideo nullus Regularium, qui aliàs de jure ad Synodum pergere tenetur, potest illam evadere obtentu privilegii Apostolici, nisi doceat, tale privilegium fuisse, post Tridentinum, concessum. Ita contigit in lite, olim exorta inter Archiepiscopum Beneventanum, & Monachos S. Sophiæ Rectores Ecclesiarum Parochialium, quæ eidem monasterio S. Sophiæ sunt unitæ. Renuebant Monachi interesse Synodo, ad quam ab Archiepiscopo cogebantur adire; & sacra Congregatio Concilii, in qua disceptabatur causa, non antea Monachos ab obligatione parendi Archiepiscopo solutos declaravit, nisi postquam docuerunt de expresso privilegio non adeundi ad Synodum, sibi à S. Pio V. & propterea post Tridentinum collato, quemadmodum referunt, & ad rem animadvertunt Fagnanus *in cit. cap. Quoad super his, de majorit. & obed. num.* 12. & Cardinalis Petra *ad Constitut. Apostol. tom.* 5. *pag.* 131. *num.* 118.

XV. Secus est de consuetudine, qua

qua etiam aliquandò fulciri se posse credunt Regulares, ne teneantur ad Synodum ire; etenim, quamvis Cardinalis de Luca *cit. disc.* 37. *de jurisdict. num.* 6. *& seq.* opinetur, sola consuetudine absolvi posse Regulares à lege eos cæteroquin ad Synodum ire adstringente, solumque disputet, an sufficiat decennalis, vel requiratur quadragenaria; verius tamen est, nullam consuetudinem, nisi tanti temporis sit, ut præsumptionem inducat privilegii Apostolici, Regularibus quoad hoc prodesse; quoniam aut consuetudo, de qua est sermo, præcessit Concilium Tridentinum, & illa ab eodem Tridentino fuit abrogata; aut est inducta post Tridentinum, & hæc infringitur à Bulla Pii IV. qua Concilii Tridentini acta & decreta confirmantur, & magis apertè ab alia ejusdem Pontificis Constitutione, data 13. Kalend. Martii 1564. ubi omnia, & singula, quæ Concilii decretis adversantur, sive antea inducta, sive in posterum inducenda, nulla, invalida, irrita, & nemini, tàm in foro fori, quàm in foro conscientiæ, suffragari posse decernit.

XVI. Abbates, de quibus hucusque locuti sumus, de eorum numero sunt, qui potiuntur exemptione primæ dumtaxat, aut secundæ speciei; quod quilibet potuit ex iis, quæ diximus, advertere. Aliud dicendum de Abbatibus præditis nobiliori exemptione tertiæ speciei, cum territorio separato, & vera qualitate *Nullius*; durum quippè nobis videtur, istos proprium habentes territorium, in quo jura exercent quasi Episcopalia, adigere ad interveniendum Synodo vicini Episcopi, si ipsimet Abbates facultatem habeant propriam Synodum celebrandi. Solumque disceptari posset, an, qui hac facultate carent, cogendi sint ad eligendum aliquem, quem maluerint, ex finitimis Episcopis, cujus Diœcesanæ Synodo intersint. Rationem dubitandi præbet sæpiùs allegatum decretum Tridentini *sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* obligans Episcopos, nulli Archiepiscopo subjectos, ad semel eligendum aliquem Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium semper deinceps teneantur accedere; quo quidem decreto affici etiam Abbates verè *Nullius*, decisum fuit in particulari Congregatione, deputata à san. mem. Benedicto XIII. & habita die 8. Maii 1725. in responsionibus ad quintum, & sextum dubium; inde enim, propter rationis paritatem, inferri posse videtur, eosdem Abbates, si potestate careant propriam Synodum habendi, obstringendos similiter esse ad eligendum Episcopum, cujus Synodo assistant; ne secus Clerus & populus, cui præficiuntur, omni careat Synodali statuto. At nihilominùs, re melius perpensa, oppositum nobis dicendum apparet; etenim onus eligendi Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium conferre se debeant, à Tridentino impositum est solis Episcopis, nulli Archiepiscopo subjectis, & solùm, per extensionem, translatum est ad Abbates tertiæ speciei, habentes territorium separatum à diœcesi cujuscumque Episcopi; absonum autem, atque ab omni æquitate devium nobis videtur, iterum extensionem (ut ita dicamus) extendere, seu oneri per extensionem Abbatibus imposito, novum onus adjicere, quod profectò scimus numquam fuisse in praxi receptum.

CA-

CAPUT II.

De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum subjectorum Jurisdictioni Episcopi, tamquam Sedis Apostolicæ Delegati.

AD intelligentiam eorum, quæ in præsenti Capite dicturi sumus, brevis præmittenda est notitia suppressionis quorumdam Religiosorum conventuum, factæ ab Innocentio X. Quoniam exiguus Religiosorum numerus, in parvis cœnobiis commorantium, plerumquè in causa est, cur Regularis disciplina ibidem relaxetur, & corruat; inde enim fit, ut Religiosi, qui ob eorum paucitatem, Choro vacare, cæteraque cujusque Ordinis propria Instituta explere non valent, otio indulgeant, liberiores evadant, ac secularibus negotiis sè immisceant; idcircò Innocentius X. in sua Constitutione 50. *tom.* 5. *Bullarii pag.* 481. quæ incipit *Instaurandæ*, data idibus Octobris 1652. multa ex ejusmodi cœnobiis, in Italia, eique adjacentibus Insulis sita, atque in litteris Congregationis, super hac re specialiter deputatæ, nominatim expressa auctoritate Apostolica suppressit, extinxit, & abolevit. Verùm, cùm postea plerique Regularium Ordinum Superiores eidem Pontifici supplicassent, ut aliqua ex suppressis cœnobiis in pristinum statum restitueret, ac præterea ex publicis documentis, & Episcoporum attestationibus constitisset in illis tot ali posse Religiosos, qui, etsi numerum non exæquarent, quem Pontifex optaverat, sufficientes tamen videri poterant ad Regularem custodiendam disciplinam, & insuper necessarii reputabantur ad excipiendas populi Confessiones, & Divina persolvenda Officia in locis, ubi alii non reperiebantur Regularium conventus; Innocentius X. porrectis sibi precibus indulgens, nonnulla ex præfatis cœnobiis redintegravit, & Regularibus restituit, hisce tamen adjectis legibus: primò, ut in illis sex ali possent, & actu alerentur Religiosi probatæ vitæ, quorum saltem quatuor essent Sacerdotes maturæ ætatis; secundò, ut iidem conventus, antea suppressi, & postea restituti, totaliter subjacerent jurisdictioni Ordinarii, tamquam à Sede Apostolica Delegati; quam subjectionem duraturam decrevit, quamdiu iidem conventus tantas adepti non essent fortunas, ut sustentare possent, & actu sustentarent duodecim Religiosos. Aliud autem idem Pontifex statuendum duxit de parvis monasteriis, cœnobiis, seu conventibus, intra Italiam pariter, eique adjacentes Insulas existentibus, quæ numquam suppressa fuerunt; hæc siquidem Episcoporum jurisdictioni tunc solùm subjecta esse, sancivit, cùm in iis actu non degunt sex Religiosi; sed, si sex Religiosi in hisce cœnobiis, numquam suppressis, commorentur, illa eadem gaudere voluit exemptione, qua antea fruebantur. Habentur hæc omnia in Decreto incipiente *Ut in parvis*, quod prodiit die 10. Februarii 1654. Totaque rei gestæ series à Fagnano, qui particularis Congregationis, ab Innocentio X. deputatæ, fuerat Secretarius, describitur *in Cap. Relatum, ne Clerici, vel Monachi*; & specialis historia suppresionis, & successivæ restitutionis aliquorum conventuum diœcesis Bononiensis edita est post Synodum Diœcesanam Cardinalis Hieronymi Boncompagni.

II.

II. Præfata distinctio inter parva Religiosorum cœnobia, quondàm suppressa, & postea integrata, atque ea, quæ numquam supressa fuerunt, est præ oculis habenda, ne contra Innocentii Decretum, idem feratur de utrisque judicium. Loquendo itaque de conventibus primi generis; statim excitata est controversia, an ita illi subjacerent jurisdictioni Ordinarii, ut simul censerentur subtracti à jurisdictione Prælatorum Regularium. Et, teste Fagnano *in Cap. Quanto, de offi. Ordinar. num.* 41. decisum fuit, non esse ademptam Prælato Regulari jurisdictionem, qua antea potiebatur, sed eamdem promiscuè, seu cumulativè, datam etiam Ordinario, ita ut inter utrumque locus sit præventioni. Sed, quia nimis facile foret, ut Superior Regularis semper, atque in omnibus Ordinarium præveniret, ejusque jurisdictionem prorsus eluderet, propterea ab Alexandro VII. certi quidam casus determinati sunt, in quibus, non obstante præventione Superioris Regularis, licere voluit Ordinario causam ad se avocare, & simul quædam regulæ præscriptæ, ad quas & Ordinarii, & Superiores Regulares, in eorumdem conventuum regimine, conformare se debeant, quæ videri possunt apud eumdem Fagnanum *cit. loc. num.* 42.

III. Unica restabat dirimenda quæstio, an scilicet Abbates, Priores, Guardiani, & uno verbo Superiores conventuum, de quibus agimus, teneantur interesse Synodo, ab Episcopo indictæ. Et etiam hanc definivit Alexander VII. suis Apostolicis litteris, datis die 30. Martii 1661. quarum meminere de Aste, Archiepiscopus Hydruntinus, *in Methodo Visitationis Apostolicæ part.* 5. §. 2. *num.* 18. Verhost *in addit. ad Chokier. de jurisdict. in exemptos tom.* 5. *in addit. ad part.* 4. *quæst.* 19. Romaguer. *ad Constitut. Synodal. Gerundens. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. Eæque per extensum relatæ à Fagnano *in cit. Cap. Quanto num.* 64. ita se habent: *Cùm, sicut accepimus, posito Decreto fel. rec. Innocentii Papæ X. Prædecessoris nostri incipiente: Ut in parvis die* 10. *Februarii* 1654. *edito, quo parvi conventus, non habentes præscriptum numerum Religiosorum, visitationi, correctioni, & omnimodæ jurisdictioni Ordinarii loci, tamquam super hoc à Sede Apostolica Delegati, plenè in omnibus subjiciuntur; dubitetur, an Abbates, Priores, Guardiani, & alii prædictorum conventuum Superiores, ab Episcopo vocati ad Diœcesanam Synodum accedere teneantur; Nos, ejusmodi dubium tollere cupientes, præfatos Abbates, Priores, Guardianos, & alios parvorum conventuum hujusmodi Superiores, ad Synodum Diœcesanam accedere teneri, si ad eam ab Episcopo, uti Sedis Apostolicæ Delegato, vocentur, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, declaramus; & ita ab omnibus, ad quos pertinet, servari præcipimus.*

IV. Alexandri VII. Sanctioni concinit decisio sacræ Congregationis Concilii in causa *Pientinæ Synodi*, quam, ad uberiorem rei elucidationem, integram atteximus: *Instante Promotore Synodi Diœcesanæ Pientinæ pro declaratione, an Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, datæ fuerunt litteræ pro informatione Ordinario, qui retulit, Guardianum Minorum Conventualium Sancti Quirici, ad Synodum Diœ-*

Diœcesanam die 24. Septembris proximè elapsi accersitum, comparuisse per Procuratorem, asserendo, non teneri accedere, eo quia Fratres Minores Conventuales obstringi non poterant legibus Synodalibus; Priorem verò Servorum Beatæ Mariæ Virginis se excusasse per epistolam, ex quo dietim visitationem generalem sui cœnobii expectabat; denique Patrem Guardianum Conventualium civitatis Pientinæ, absque ulla hæsitationæ, Synodo interfuisse; unde EE. VV. exorat, ut ne Superiores hujusmodi parvorum conventuum subjectionem suæ jurisdictioni quoadmodò excutiant, licèt in iis, quæ respiciunt visitationem, & corectionem, ad tenorem Decreti san. mem. Innocentii X. incipientis, Ut in parvis, semper suam exercuerit facultatem, declarare dignentur, illos teneri ad Synodum accedere, mediante resolutione infrascriptorum dubiorum.

Primò: An PP. Guardiani, cæterique Superiores parvorum Conventuum, teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato. Et quatenus affirmativè.

Secundò: An casu, quo vocati non interveniant, subjacere debeant mulctæ in prædicta Synodo Diœcesana adversus contumaces comminatæ.

Die 16. Junii 1703. sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ad primum respondit affirmativè; ad secundum pariter affirmativè arbitrio Ordinarii; excepta mulcta pecuniaria.

V. Jam, ut à suppressis, & restitutis, ad parvos conventus, numquam suppressos, gradum faciamus, si hos actu non incolant sex Religiosi, quorum quatuor sint Sacerdotes, juxta censuram allegati Decreti Innocentii X. non secus ac priores, de quibus hactenùs, subduntur jurisdictioni Ordinarii loci, & proinde metiendi sunt eodem jure, quo illi. Si verò sex in iis alantur Religiosi, eoque magis si plures, ab Ordinarii jurisdictione penitùs eximuntur, quod liquet ex enunciato Decreto, & disertè declaravit sacra Congregatio super statu Regularium die 29. Novembris 1657. *Sacra Congregatio super statu Regularium censuit, conventus numquam suppressos, in quibus actu degunt de familia plures, quam sex Religiosi, minimè comprehendi in decreto san. mem. Innocentii X. quod incipit: Ut in parvis; ac proinde locorum Ordinarius nequaquam posse, in vim dicti Decreti, in hujusmodi conventibus, aut illorum personis, ullam sibi jurisdictionem vindicare;* quam declarationem postquam retulit Panimoll. *decis.* 84. *annot.* 2. *num.* 62. addidit: *Pro cujus observantia decreti respondit sacra Congregatio Concilii in Melphiten Jurisdictionis* 3. *Aug.* 1686. Causa autem Melphitensis, quam induit Panimoll. hæc fuit. Cùm Episcopus Melphitensis sacra visitaret Apostolorum limina, quæsivit à sacra Congregatione Concilii, an sibi competeret delegata jurisdictio in parvos suæ diœcesis Regularium conventus, numquam suppressos, in quibus non alerentur quatuor Sacerdotes, ita ut jus sibi esset, non solùm iisdem conventibus annexas Ecclesias, sed & ipsos conventus, ejusque cubicula, ac præterea inibi existentes Regulares per-

so-

sonaliter visitare. Et sacra Congregatio die 3. Augusti 1686. respondit: *Servandum esse decretum Congregationis super statu Regularium, editum 29. Novembris 1657.*

VI. Quamobrem Regulares, qui seni, ut præscriptum est, parvis in conventibus, numquam suppressis, degunt, nisi curam animarum habeant, adstringi nequeunt ad interveniendum Episcopali Synodo; quemadmodum in eadem, quam retulimus, causa *Pientina*, eadem sacra Congregatio Concilii, de his postmodum specialiter consulta, expressè sancivit.

VII. "In sacra Congregatione, habita sub die 16. Junii proximè elapsi, propositis ad instantiam Promotoris Fiscalis Curiæ Episcopalis Pientinæ infrascriptis dubiis, nempè Primò, an Priores, Guardiani, cæterique Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato. Et, quatenus affirmativè.

VIII. "Secundò, an casu quo vocati non interveniant, subjacere debeant mulctæ, in prædicta Synodo Diœcesana adversus contumaces comminatæ; rescriptum fuit, Ad primum Affirmativè; Ad secundum Affirmativè; arbitrio Ordinarii, exacta mulcta pecuniaria. Reclamante autem adversus hujusmodi resolutionem Priore, & Patribus conventus B. Mariæ Virginis Servorum, loci Scrofani, sub fundamento, quod dictus eorum conventus non sit comprehensus in Decreto san. mem. Innocentii X. incipiente: Ut in parvis renovato per Constitutionem san. mem. Alexandri VII. eo quia, ut asseritur, numquam fuit suppresus, ac semper ibidem manserunt de familia sex Religiosi, Emi nentiis Vestris resolvendum proponitur.

IX. "An respectu dicti Conventus B. Mariæ Virginis loci Scrofani sit standum, vel recedendum à decisis in casu, &c.

X. "Die 15. Septembris 1703. sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, censuit, conventum Scrofani non esse comprehensum.

CAPUT III.

De obtinentibus dignitates, personatus, officia, & de Vicariis, tùm Generali, tùm Foraneis.

DIgnitas, personatus, & Officium, sæpè promiscuè accipiuntur; strictè tamen, & juxta juris apices, distincta sunt Beneficia. Dignitatem quippè obtinere dicitur, qui ratione Beneficii, quod possidet, præeminentiam habet, cum jurisdictione in foro externo, sicuti olim erat, & alicubi etiam nunc est Archidiaconus; Personatum, qui solam præeminentiam, sine jurisdictione, uti Prior, & Decanus; Officium, qui, nec præeminentiam, nec jurisdictionem, sed administrationem dumtaxat habet aliquarum rerum, ad Ecclesiam pertinentium, uti Sacrista, & Thesaurarius. Hi omnes, lato quodam loquendi modo, dicuntur Prælati, & ea propter, si sint de Clero Seculari, nec privilegio post Tridentinum impetrato excusentur, tenentur Synodo Diœcesanæ interese, quod asserunt Massobr. *de Synodo Diœces. cap. 3. dub. 2. n. 9.* Gavant. *in praxi Synodi Diœces.*

cap. 2. in annot. num. 4. Pax Jordan. *lucubrat. lib. 8. tit. 2. num. 46. & seq.*

II. Vicarius Generalis Episcopi, quamquam à jure quandoquè dicatur Officialis, ut *in cap. Licet, de offic. Vicar. in 6. & in Clement. 2. de rescriptis*, attamen in aliquibus regionibus ultrà montes, præsertim in Gallia & Belgio, usus obtinuit, ut ab Officiali distinguatur, & *Vicarius* nuncupetur, qui ea exercet, quæ sunt jurisdictionis voluntariæ; *Officialis* verò, qui jurisdictioni præest contentiosæ; quod testantur Cabassut. *in theorica & praxi Jur. Can. lib. 1. cap. 13. num. 1.* & Van Espen *Juris Eccles. tom. 1. part. 1. tit. 12. cap. 5.* Atque Altesserra *in Vindic. Ecclesiast. Jurisdict. lib. 7. cap. 6.* Apud nos autem unus, & idem Episcopi vices, in utriusque jurisdictionis exercitio, gerere consuevit; quod etiam esse juri conformius, observavit Guillelmus Lyndewode *ad Constitutiones Angliæ lib. 2. ad tit. de sequestratione possessionis, & fructuum, verb. Vicarius Generalis*, inquiens: "Horum potestas differt ab Officialium "principalium potestate, de quibus se- "quitur in textu; nam Officiales di- "cuntur, quibus causarum cognitio ge- "neraliter per habentes jurisdictionem "Ecclesiasticam committitur, & in ta- "les transfunditur cognitio causarum "totius diœcesis, non tamen inquisi- "tio, nec correctio, sive punitio cri- "minum &c. Sed Vicarii Generales "omnia prædicta facere possunt virtu- "te officii, excepta collatione Benefi- "ciorum." Quid porrò Vicarius Generalis juris habeat quoad Synodum, absente Episcopo, jam suprà ostendimus; in præsens asserimus, eum, præsente, atque ita jubente Episcopo, & posse & debere Synodo intervenire; atque insuper affirmamus, maximoperè decere, & expediri, ut Episcopus velit, suum Vicarium Synodo adesse. Colligimus hæc ex quodam Brevi Gregorii XIV. edito ad dirimendam celebrem controversiam, quam subdimus.

III. Præsidente Cardinali de Castro Metropolitanæ Ecclesiæ Hispalensi, magna excitata est controversia inter Vicarium Generalem, & Capitulum Metropolitanæ super præcedentia sedendi in Synodo; eaque delata ad sacram Congregationem Concilii, cum adhuc indecisa penderet, san. mem. Sixtus V. ita decrevit: "Vicarium, "seu Officialem Generalem, præsente "Archiepiscopo, vel Episcopo, neque "locum in Synodo Diœcesana, aut in "Capitulo, à jure communi habere, "aut prætendere posse; ipso verò Ar- "chiepiscopo, vel Episcopo absente, "præcipuum in eadem Synodo locum "obtinere debere." Adversus hujusmodi Breve, prævia aperitione oris, quam de voto sacræ Congregationis Concilii, à Gregorio XIV. obtinuit, reclamavit Cardinalis de Castro, aliudque ab eodem Gregorio reportavit Breve moderatorium decreti Sixti V. hisce verbis conceptum: "Vicarium, seu "Officialem, aut Provisorem Gene- "ralem Archiepiscopi, cujus præsen- "tia in Synodis Diœcesanis, pro con- "troversiis & litibus dirimendis, & "querelis cognoscendis, & decretis "statuendis, necessaria omninò est, "tàm absente, quàm etiam præsente "Archiepiscopo, primum locum post "ipsum Archiepiscopum, & ante Ca- "pitulum, vel à Capitulo deputatos, "in eadem omninò Synodo Diœcesa- "na de jure habere, & obtinere de- "bere, nisi tamen ex consuetudine le- "gitima Capitulo jus in eadem Syno-

"do

„do Vicarium præcedendi constiterit „esse acquisitum.

IV. Hæc, quæ indicantur in decisione Romanæ Rotæ *in Hispalens. Juris sedendi in Synodo*, 21. Junii 1697. *coram Muto*, edita apud Nicollium *Jur. Canon. tom.* 1. *litt. C.* §. 3. *post num.* 180. eo tantùm animo hîc retulimus, ut à Gregorio XIV. rationes audiremus, propter quas oportet, ut Vicarius Generalis, etiam præsente Episcopo, Synodo intersit; nam de loco, ubi sedere debeat, infrà erit sermo.

V. Præter Vicarium Generalem, qui toti præest diœcesi, alii ab Episcopis constituuntur peculiares Vicarii, dicti *Foranei*, ut extra civitatem in pagis, & oppidis jus dicant, in quibusdam levioris momenti causis, & jurisdictionem exerceant, ad certos dumtaxat actus limitatam; à quorum tamen sententiis liberum est ad Episcopum appellare, juxta Glossam *in Clementina* 2. *verb. Foraneo* ubi Archidiaconus, & Cardinalis, *de rescriptis* & latè deducta per Sbrozzium *de Vicario Episcopi*, *lib.* 1. *quæst.* 3.

VI. Ejusmodi Vicariorum originem antiquissimam esse, atque ad Chorepiscopos referendam, non immeritò arbitratur Juenin *de Sacramentis*, *dissert.* 9. *quæst.* 2. *cap.* 4. Quamquam enim Rabanus Archiepiscopus Moguntinus *in Opusc. de Chorepisc.* quem sequuntur Beveregius *in notis ad Conc. Ancyran. can.* 13. Binghamus *Origin. Ecclesiastic. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. Caveus, Blondellus, Tournely, aliique existiment, Chorepiscopos, ordinatione, & charactere, veros Episcopos fuisse; attamen, quod citatus Binghamus fatetur, communior, magisque recepta est opinio, fuisse eos tantummodò Presbyteros, quemadmodum fusè probant Turrianus *not. ad can.* 54. *Nicæn. Arab.* Estius *in* 4. *sent. dist.* 24. §. 30. Anton. Augustinus *epit. Jur. Can. lib.* 6. *tit.* 1. *cap.* 8. 11. & 13. Morinus *de Sacr. Ordin. part.* 3. *exercitat.* 4. Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. & 2. Natalis Alexander *Appendic. ad dissert.* 44. *in sec.* 6. etsi negari haud possit quandoquè contigisse in Chorepiscopum assumi, qui Episcopali charactere esset antea insignitus, & à sua diœcesi ob persecutionis æstum expulsus, aut ejusdem administratione, in alicujus gravis criminis pœnam, legitima auctoritate privatus; quod opportunè animadvertunt Bellarmin. *tom.* 2. *Controv. de Clericis lib.* 1. *cap.* 17. Hallier *de sacris Ordinat. sect.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. §. 5. Cabassutius *Notit. Eccles. sæculi* 4. *in can.* 13. *Concilii Ancyrani num.* 6. & Petrus de Marca *lib.* 2. *de Concord. cap.* 13. Siquidem Concilium Nicænum *can.* 8. ita prospexit Episcopis Novatianis, qui ad Catholicam redirent Ecclesiam, ut ab Episcopo loci, sive ad Presbyteri cujusdam oppidani, sive ad Chorepiscopi officium admitterentur; idemque decretum fuisse de Episcopis Meletianis, ad Ecclesiæ unitatem reversis, colligitur ex ejusdem Concilii epistola Synodica apud Socratem *lib.* 1. *cap.* 9. Jam ergo Chorepiscopi constituebantur in pagis, & oppidis, ut ea Episcopi loco gubernarent; quamobrem à Ferrando Diacono *Breviar. cap.* 79. vocantur Episcoporum Vicarii: *Chorepiscopi*, inquit, *idest Vicarii Episcoporum*; eamdemque nomenclaturam apud alios habent sacrorum Canonum Collectores. Quia porrò Chorepiscopis, præter jurisdictionem ad regimen loci, cui præficiebantur, necessariam, potestas quoque data erat conferendi minores Ordines, quibus tùm temporis accensebatur Subdiaconatus: &

aliquandò, cùm nimirum Episcopali charactere erant exornati, iisdem ab Episcopo loci facultas quoque delegabatur conferendi Ordines sacros; inde factum est, ut Chorepiscopi, tot condecorati prærogativis, eo usque audaciæ devenerint, ut in omnibus se Episcopis æquarent; cumque nec Canones Conciliorum, præcipuè Canon sextus Concilii Sardicensis, quartus Toletani 12. vigesimus secundus Francofordiensis, septimus Hispalensis, neque epistolæ Decretales summorum Pontificum, & signanter epistola olim 88. Leonis Magni (si tamen ejus est, quod recentiores Critici negant) & epistola Leonis III. ad Episcopos Galliæ, quibus Chorepiscoporum refrænabatur insolentia, satis fuissent, ad eos continendos in officio; idcircò sæculo 8. & 9. ita pluribus præcipientibus Ecclesiæ legibus, Chorepiscoporum ordo supprimi cœpit, ac medio circiter sæculo 10. prorsus extinctus est; quod narrat Natalis Alexander *hist. Eccles. tom.* 4. *ad sæculum* 4. *in Append. ad dissert.* 44.

VII. Extinctis Chorepiscopis, solicitudo lustrandi rusticanas parochias, præsidendi parvis oppidis, corrigendi, ac puniendi in his degentes Clericos, quæ prius Chorepiscopis competebat, translata est in Archipresbyteros, Archidiaconos, & Decanos rurales; unde Sigebertus *in Chronico* agens de Damaso II. qui Pontificatum iniit anno 1048. Archidiaconos cum Chorepiscopis confudit, ita scribens: *Damasus Papa decrevit; ne quid contra Episcopos præsumant Archidiaconi, qui dicuntur Chorepiscopi, idest villarum, & regionum Episcopi.* Erant igitur Archidiaconi, Decani, & similes, in Chorepiscoporum locum suffecti, Vicarii rurales, seu Foranei Episcoporum. Propterea Concilium Londinense anni 1237. *can.* 2. Archidiaconis, utpotè vices Episcopi in sibi commissis diœcesis regiunculis obeuntibus, injungit, ut *in Decanatuum suorum conventibus Sacerdotes maximè in his studeant erudire, docentes eos, qualiter circa Baptismum, Pœnitentiam, Eucharistiam, & Matrimonium debeant se habere*; quemadmodum legitur in Collectione antiqua Spelmanni *tom.* 2. *pag.* 122. etsi in recentiori Wilkins *tom.* 1. *pag.* 650. *Eucharistiæ* nomen omissum sit. Et Concilium Lambethanum anni 1261. *cap.* 31. ac Concilium ad Pontem Audemari anni 1279. *can.* 21. iisdem Archidiaconis, & Decanis ruralibus, veluti jurisdictionem in pagis exercentibus, districtè præceperunt, ut in Clericos animadverterent, qui Clericalem Tonsuram non gestarent. Ut porrò ejusmodi Vicarii Foranei proprio muneri facilius satisfacerent à Concilio Coloniensi anni 1266. *can.* 14. Excestrensi anni 1287. *can.* 31. aliisque congestis à Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 76. statutum est, ut eorum quilibet, singulis mensibus, omnes suæ jurisdictioni subjectos Sacerdotes in quamdam veluti ruralem Synodum, coram se congregaret, ubi & eos instruere, & quæ in sua regiuncula corrigenda essent, rescire posset.

VIII. Morem istum partiendi Diœcesim in totidem veluti minusculos Episcopatus, quorum singulis suus præsideret Vicarius, etsi pervagatissimus esset in toto ferè Occidente, inusitatum tamen fuisse in nostra Italia, asserit laudatus Thomassinus, in quam primum invectum credit à S. Carolo Borromæo, cujus rei causam refert in adeo angustos & coarctatos limites diœcesum Italiæ, ut unus Vicarius Generalis, in civitate residens, visus sit toti diœcesi regendæ sufficere. At suspi-

picamur, virum, cæteroquin eruditissimum, in hoc errasse; nam, ut prætermittamus vestigia, in plerisque diœcesibus adhuc extantia, antiquæ jurisdictionis, quam in aliqua earumdem parte exercebant Archidiaconi, & Decani, Joannes Franciscus Bonhomius, Episcopus Vercellensis, S. Carolo coævus, à quo, uti narrat Ughellius, anno 1572. fuit Episcopus inauguratus, *in suis Decretis generalibus reformationis Ecclesiasticæ, editionis Coloniensis anni* 1585. *pag.* 119. *& seq.* disserit de nostris Vicariis Foraneis, non tamquam recèns institutis, sed veluti jamdiu antea inductis, dicens, eos assumi consuevisse ex Archipresbyteris, & Præpositis oppidorum; quod tamen monet, non oportere esse perpetuum, cùm Vicarii Foranei officium illis dumtaxat sit committendum, qui litterarum scientia, morum integritate, ac rerum agendarum usu, præstantiores sunt. De iisdem pariter Vicariis, ante Bonhomium, mentionem fecerat Petrus Franciscus Zinus *in Exemplo boni Pastoris*; adhuc quippè vivente celebri Joanne Matthæo Giberto, Episcopo Veronensi, laudatus Zinus Giberti Constitutiones, typis Veronensibus impressas, evulgavit anno 1542. iterumque Venetiis excudi curavit anno 1563. quarum nova editio denuò prodiit Veronæ anno 1740. Jam autem in hac postrema editione *pag.* 290. profertur testimonium Zini asserentis, ab Episcopo Giberto constitutos fuisse per suam Veronensem diœcesim Vicarios Foraneos: »porrò, cum nec ipse Episcopus, (*inquit Zinus*) nec ejus Vicarius, & reliqui ministri, magna negotiorum urbis multitudine distenti, valeant ita accuratè ea, quæ ruri gerenda sunt, intueri & animadvertere, utrum Sacerdotes se rectè gerant, imperataque faciant; multos ex Archipresbyteris, & Parochis peritioribus, & magis idoneis, tamquam Vicarios.... constituit.« Vicarios quoque Foraneos nominatos legimus ab Innocentio IV. *in Cap. Romana, de offic. Ordin. in* 6. at ibi Foraneos appellat Vicarios, quos Archiepiscopus Remensis constituere attentaverat in suorum Suffraganeorum diœcesibus. De veris autem Vicariis Foraneis loquitur Clemens V. *in Clem.* 2. *de rescriptis*, ubi differentiam ponit inter Episcopi *principalem Officialem*, ejusque *Officialem Foraneum*, qui in certa diœcesis parte ad certos actus constituitur; notatque ibidem Glossa, ab hoc Officiali Foraneo posse appellationem interponi ad Episcopum, etsi Anastasius Germonius *Animadvers. lib.* 1. *cap.* 7. contra communiter receptam, usuque comprobatam Glossæ opinionem, oppositum suadere conetur.

IX. Verùm, quidquid sit de primordiis Vicariorum Foraneorum in Italia, certum est, numquam apud nos tantam illis tributam jurisdictionem, quantam olim habuerunt, & alicubi etiam nunc habent, extra Italiam; sed eorum facultates ad quædam dumtaxat levioris momenti negotia consuevisse restringi & limitari, quod jam suprà observavimus.

X. Illos porrò ad Synodum referendo, si ad cœtum pertinent Parochorum, nullus dubitat, debere Synodo adesse; si verò simplicis sunt Presbyteri, quamvis nullum possideant Ecclesiasticum Beneficium, idem de iis statuimus, quod de Vicario Generali diximus; arcessitos nimirum ab Episcopo, teneri ad Synodum accedere. Affirmamus præterea, oportere, ut Episcopus omnes suos Vicarios Foraneos ad Synodum vocet, quoniam

ab istis, tanquam oculatis testibus, melius, quam à Vicario Generali, certior fieri poterit de iis, quæ in remotis diœcesis partibus occurrunt, & aliquam fortassè Synodalem sanctionem exposcunt.

CAPUT IV.

De Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatarum.

CAnonicos Ecclesiarum Cathedralium invitandos esse ad Synodum Provincialem, deliberatum fuit in Concilio Provinciali Mechliniensi, celebrato Lovanii anno 1574. *Fuit conclusum, & resolutum, quod posthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium*; apud Martene, & Durand. *Thesaur. nov. Anecdot. tom.* 4. *col.* 451. & cum communi docet Fagnanus *in Cap. Etsi membra à n.* 37. *usque ad fin. de his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.* Inviti tamen compelli nequeunt, ut interveniant, quemadmodum idem Fagnanus prosequitur; & si Concilio Provinciali intersint, votum merè consultivum, non decisivum habent, juxta decretum sacræ Congregationis Concilii, in *Salernitana Synodo*, die 19. Aprilis 1596. *lib.* 8. *decretor. pag.* 174. *Capitulorum Deputatos vocem dumtaxat consultivam in Concilio Provinciali habere.*

II. Quod spectat ad Synodos Diœcesanas, ut vera fateamur, nulla in antiquis Synodis fit mentio Canonicorum; sæpiùs quidem illis interfuisse, atque interesse debere, legimus, Abbates, Priores, Decanos, & Parochos; quod patet tùm ex iis, quæ *hujus libri cap.* 1. *num.* 1. retulimus, tùm ex statutis Synodalibus Joannis Episcopi Leodiensis anni 1287. *Mandamus Decanis, & Sacerdotibus, & aliis, qui ipsi Synodo interesse tenentur*; & ex statutis Ecclesiæ Avenionensis anni 1337. *cap.* 8. *Hoc statuto præcipimus & mandamus, ut de cætero Priores, Rectores, Decani, & alii, qui ad Synodum venire consueverint, &c.* atque ex statutis Ecclesiæ Meldensis: *Præcipitur districtè, ut omnes Presbyteri, Curam habentes, veniant ad Synodum*; *cit. tom.* 4. *Thesaur. Anecdot. col.* 829. 563. & 891. sed nusquam Canonicos, specialiter nominatos, invenimus. At nihilominùs, juxta præsentem disciplinam, ad Diœcesanam Synodum invitandos esse Canonicos Ecclesiarum Cathedralium, communiter asserunt Doctores congesti à Monacello *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *num.* 5. Solumque quæstio est, an, invitati, teneantur adesse. Bottus *in tract. de Synodo part.* 2. *in princ. n.* 2. *& seq.* & Massobrius *de Synodo Diœces. cap.* 3. *dub.* 2. affirmant, reluctantes cogi non posse, nisi tamen in Synodo agendum foret de negotiis ad eos pertinentibus, aut de rebus, in quibus ab Episcopo Capituli consilium est exquirendum. Attamen sententia opposita, obstringens Canonicos Cathedralis ad interveniendum Synodo, saltem per aliquot, è Capituli gremio deputatos, magis recepta est apud Doctores, & usu comprobata. Primò, quia censentur constituti in quadam quasi dignitate, comparanda cum Prioribus, & Decanis, quos semper ad Synodum adactos nuper vidimus. Secundò, quia numquam accidit, ut in Synodo non tractetur de Horis Canonicis ritè persolvendis, de Cleri moribus reformandis, de restauranda Ecclesiastica disciplina, cæterisque, quæ ipsos quoquè Canonicos respiciant; in quo rerum eventu, omnes Doctores consentiunt non licere Canonicis se à Synodo excusare. Barbo-

bosa *de offic. & potest. Episcopi part.* 3. *allegat.* 33. *n.* 11. Pax Jordan. *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 59. Romaguer. *ad Constit. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *n.* 15. & alii, eamdem obligationem extendentes ad eorumdem Canonicorum Coadjutores.

III. Episcopus Illerden. à sua Synodo Diœcesana tentavit excludere Canonicum Pœnitentiarium, quia, ut ajebat, in jure cautum non reperitur, jus illi esse interveniendi Synodo. Sed interposita à Penitentiario appellatione ad sacram Congregationem Concilii, hæc censuit, eum nequaquam excludi posse. Si enim invitandi, & admittendi sunt cæteri Canonici, eo magis visus est admittendus Canonicus Pœnitentiarius, qui est quasi Parochus totius diœcesis, & jus habet excipiendi sacramentales diœcesanorum Confessiones, non ex speciali commissione Episcopi, sed à lege, à Concilio scilicet Tridentino, ita ut propterea in his, quæ spectant ad forum internum censendus sit Ordinarius; de qua re plura Fagnan. *in Cap. Grave à num.* 20. *de Præbendis.*

IV. Alii Ecclesiæ Cathedralis Beneficiarii, qui inter Canonicos non cooptantur, ab Episcopo vocati; possunt, & debent interesse, sed veluti singuli, non tamquam constituentes unum corpus seu collegium, juxta sensum sacræ Congregationis Concilii, expositum à Pignatel. *consul.* 3. *tom.* 7.

V. De Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum censet Massobrius *cit. cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 26. neque oportere, ut ad Synodum invitentur, neque invitatos adigi posse ad interveniendum, nisi cum fortassè cæteri quoque è diœcesis Clero interesse tenentur. At, cum in suprà allegato Concilio Mechliniensi decere visum fuerit, ut Capitula Collegiatarum Ecclesiarum vocarentur ad Concilium Provinciale: *Fuit conclusum & resolutum, quod posthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani..... & Capitula Collegiatarum Ecclesiarum Provinciæ Mechliniensis, ut per se, vel per suos Procuratores, in Synodo Provinciali compareant*; multo magis oportere existimamus, ut ad Diœcesanam Synodum invitentur; invitatos autem non posse accessum detrectare, ex iis perspicuum fiet, quæ de obtinentibus Beneficia simplicia inferius statuemus. Quare rectius Pax Jordan. *loc. cit. num.* 59. omnes Canonicos Collegiatarum, eorumque Coadjutores, ad Synodum absolutè compellit. Quod si Collegiata extra locum sit, ubi Synodus habetur, tunc, ne Ecclesia suo fraudetur servitio, non omnes Canonici, sed aliqui eorum, à Capitulo deputandi, debent omnium nomine Synodum adire, juxta decretum sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, apud Pignatellum *consult.* 77. *num.* 62. *tom.* 9. & benè deducta per Pacem Jordanum *eod. cit. loc. n.* 60.

VI. Usus obtinuit, ut Canonici tàm Cathedralium, quàm Collegiatarum Ecclesiarum, postquam quadraginta annorum non interrupto spatio diligenter Ecclesiæ inservierunt, exemptionem consequantur à Choro, atque ab omni absolvantur servitio, deincesps Ecclesiæ præstando, quin tamen idcircò aliquid amittant aut ex Præbendæ fructibus, aut ex distributionibus quotidianis, quas lucrantur, etiamsi absint à loco Beneficii; ea siquidem exemptione obtenta, libertatem pariter nasciscuntur à vinculo residentiæ, juxta declarationem editam à sacra Congregatione Concilii die 17. Decembris 1718. in responsione ad quintum ex dubiis jubilationum propositis à nobis, ejusdem sacræ Congregationis

Secretarii munus tunc obeuntibus. Jam autem, si de hisce Canonicis, qui *Jubilati* dicuntur, instituatur quæstio, an teneantur Synodum adire, sine ulla hæsitatione affirmamus, modò tamen Episcopo specialiter vocentur; quod colligimus *ex Cap. Cum ad hoc, de Clericis non residentibus*, & decisum deprehendimus à sacra Congregatione Concilii in *Aquilana* 27. Septembris 1657. ad tertium dubium *lib.* 21. *decretor.* & in *Sabinen.* 2. Octobr. 1717. *lib.* 17. *decretor.* Potest quippè contingere, ut Episcopus Canonici jubilati, veluti matūrioris ætatis & consilii, rerumque ad Ecclesiam, & Capitulum respicientium magis periti, opera indigeat in Synodo; absonum autem videtur, ut in his circumstantiis ille non teneatur morem gerere Episcopo vocanti, possitque à Synodo se abducere; quemadmodum in re simili ratiocinatur Michaël Thomasius *in Tract. de ratione habendi Concilia Provincialia & Diœcesana fol.* 136. Accedit, Canonicum, etiam post obtentum Jubilationis indultum, posse ad servitium Ecclesiæ revocari, si nimirum, ob aliorum ministrorum paucitatem, Divina Officia debito cultu expleri non valeant, quod *in cit. cap. Cum ad hoc*, Patriarchæ Antiocheno disertis verbis rescripsit Gregorius IX. & censuit sacra Congregatio Concilii in responsione ad quartum ex prædictis dubiis Jubilationum; multo magis itaque poterit Canonicus jubilatus ab Episcopo compelli venire ad Synodum, cùm ejus præsentia conferre posse videatur ad Ecclesiæ, totiusque Diœcesis utilitatem.

CAPUT V.

De Parochis.

Diœcesanas Synodos à prima earum origine potisimùm ex Parochis fuisse conflatas, & ratio suadet, & antiquissimi Ecclesiæ Canones nos edocent. Illis quippè, quæ eò semper collimarunt, ut animarum salutem promoverent, eos maximè interesse oportuit, quibus aliqua Dominici gregis portio tradita erat custodienda. Hinc Synodus Diœcesana Antisiodorensis anni 578. *can.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 444. sancivit: *Ut medio Majo omnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant*; & in formula habendi Synodum Diœcesanam, à Burchardo adscripta Concilio Salegunstadiensi anni 1022. quod ab aliis *Moguntinum* dicitur, eo quòd Salegunstadium jam tum esset Moguntinæ diœcesis, legitur: *Convenientes Presbyteri omnes intrent*, (*Synodum*) *& secundùm Ordinationis suæ tempus resideant.* Quibus in locis, sicuti & in aliis vetustis Canonibus, Sacerdotum, & Presbyterorum nomine Parochos designari, advertit Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 2. *num.* 4. inquiens: "Hìc nota, "omnes indistinctè Præsbyteros ad Sy"nodum admitti; nec mirum, quia, "juxta phrasim illius temporis, no"mine Presbyterorum veniebant Paro"chi, adeo ut admittere Presbyteros "ad Synodum, idem tunc significaret, "quod hodie admittere Parochos." Enim verò Concilium Liptinense anni 743. *tom.* 1. *Concil. Galliæ* editionis Syrmondi *pag.* 538. apertè ostendit, *Presbyterorum* nomine se, non alios, quam Parochos intelligere, cùm *can.* 3. ait: *Ut unusquisque Presbyter, in*

in parochia habitans, subjectus sit illi Episcopo, in cujus parochia habitat, & semper in Quadragesima rationem & ordinem ministerii sui, sive de Baptismo, sive de Fide Catholica, sive de Precibus, & ordine Missarum, ipsi Episcopo reddat & ostendat. In eodem sensu *Sacerdotum* nomen usurpavit Innocentius III. *in cap. Quod super hoc, de majorit. & obed.* cuidam Episcopo, quem Gonzalez existimat fuisse Cantuariensem, rescribens : *Abbates, & Sacerdotes, diœcesana lege tibi subditos, qui ad tuam Synodum venire contemnant (dummodo in ipsa Synodo non ducas aliquid statuendum, quod Canonicis obviet institutis) per censuram Ecclesiasticam ad Synodum ipsam venire compellas, & debitam tibi obedientiam & reverentiam exhibere*; ubi Innocentium *Sacerdotum* vocabulo Parochos indigitasse, observat Fagnanus *in comment. ad idem Cap. num. 2. & 3.*

II. Magis disertè posteriores Canones Parochos, seu Curatos, proprio & speciali nomine expressos, ad Synodum compellere, præter suprà allegata statuta Ecclesiæ Meldensis, in quibus *Presbyteri curam habentes*, ad Synodum ire jubentur; in epistola Synodica Raimundi, Episcopi Ruthenensis, anni 1289. habetur : *Præcipimus, ut ad dictam Synodum hiemalem veniant Ruthenam personaliter omnes Prælati, & Clerici, & Sacerdotes Curam animarum habentes*; *sæpiùs cit. tom. 4. Anecdotor.* Martene, & Durand. *col.* 673. Et inter statuta Ecclesiæ Nemausensis, anni 1364. *tit. 15. cap. 2.* legimus : *Præcipientes districtè, quod Rectores, vel Sacerdotes Parochiales, singulis annis ad utramque Synodum veniant*; *eod. tom. 4. col.* 1065. Omnem demùm dubitationem aufert Tridentinum *sess. 24. cap. 2. de reformat.* clarè & manifestè edicens : *Ratione tamen Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse.* Quocirca extra controversiam est, quotquot animarum curam gerunt, sive Seculares, sive Regulares illi sint, indubia lege adigi ad interveniendum Synodo, Barbosa *ad dictum cap. 2. Trident. num. 26. & de offic. & potest. Episc. part. 3. allegat. 93. num. 5. & seq.* Massobr. *de Synodo Diœces. cap. 2. dub. 2. num. 12.* Amedeus Chirolus *de sacris Conciliis pag. 381. §. Dixi simpliciter, in Biblioth. Max. Pontif.* Roccaberti *tom. 3.* Ildephonsus Clemens de Arostegui *in supracit. Concordia Pastorali, part. 2. cap. 12. num. 22.*

III. Aliqua difficultas unicè esse poterat quoad Parochos, Ecclesias administrantes, subjectas Prælato *Nullius*, secundæ tamen, & non tertiæ speciei, juxta distinctionem, quam adhibuimus, & explicavimus *lib. 2. cap. 11. num. 1.* Si territorium præfati Prælati secundæ speciei, quod lato quodam loquendi modo dicitur *Nullius*, sit undequaque circumscriptum ab una eademque diœcesi, nullus dubitavit, quin illius territorii Parochi interesse debeant Synodo, ab ejusdem diœcesis Episcopo indictæ; at, cùm aliquandò contingat, illud territorium à pluribus diœcesibus terminari, disceptatum fuit, cujusnam Episcopi Synodo intervenire deberent. Sed difficultatem enodavit sacra Congregatio Concilii; etenim, cùm Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 9. de reformat.* statuerit, Ecclesias Seculares, quæ *Nullius* diœcesis esse dicuntur, visitandas esse ab Episcopo viciniori, hoc

est,

est, ut ibidem explicat, & decisum narrat Barbosa *num.* 4. ab Episcopo, cujus Cathedralis proximior est territorio, de quo agitur, & frustranea visa fuerit visitatio, nisi Parochi tenerentur accedere ad ejusdem vicinioris Episcopi Synodum, editisque in hac statutis parere; idcircò sacra Congregatio die 12. Februarii 1622. *lib.* 12. *decretor. pag.* 90. ad dubium his verbis propositum: *An Rectores, qui sunt Nullius diœcesis teneantur accedere ad Synodum Diœcesanam illius Episcopi, qui tamquam proximior potest eos visitare*; respondit: *Teneri.* Quam quidem sacræ Congregationis sententiam pluribus exornaverunt, aliisque argumentis roborarunt Fagnanus *in cap. Quod super his, de majorit. & obed.* & Card. Petra *ad Constitut. Apostolic. tom.* 5. *pag.* 131. *num.* 117.

CAPUT VI.

De obtinentibus beneficia simplicia, cæterisque Presbyteris, & Clericis Diœcesis.

NIhil de istis disputandum jam superest, cùm, quid de singulis sit statuendum, distinctè explicaverit sacra Congregatio Concilii, cujus propterea sanctiones præstat dumtaxat referre. In causa *Tullen.* die 17. Martii 1593. *lib.* 7. *decretor. pag.* 69. *Sacra &c. censuit, Episcopum non posse cogere accedendum ad Synodum, habentes Beneficia simplicia, nisi ex consuetudine aliud observatum fuerit.*

II. Quoad cæteros è Clero, nullum habentes Ecclesiasticum Beneficium, eadem sacra Congregatio die 15. Decembris 1629. *lib.* 14. *decretor.* ita consultat: *Episcopus Balneoregien. supplicat per sacram Congregationem responderi; Primo: An ipse cogere possit simplices Sacerdotes non Beneficiatos, & Clericos sacris Ordinibus initiatos, pariter non Beneficiatos, suæ diœcesis, ad interessendum Synodo Diœcesanæ. Secundo: Et quid, si concurrat consuetudo?* respondit: *Posse cogere, quando in Synodo agendum est de reformatione morum, sive de aliqua re, concernente totum Clerum, vel de intimandis decretis factis in Synodo Provinciali; hoc autem casu, in ipsa Synodi convocatione faciendum esse mentionem, quòd de prædictis erit tractandum. Ad secundum, concurrente consuetudine, posse.*

III. Utramque responsionem confirmavit in causa *Januen.* die 10. Septembris 1633. *lib.* 14. *decretor. pag.* 780. addens, in circumstantiis, in quibus simplices Beneficiarii, aliiquè de Clero, Synodo adesse coguntur, *eos non esse admittendos ad votum ferendum pro confirmatione Judicum, & Examinatorum Synodalium.* Idem repetitum fuit in causa *Forosempronien.* die 17. Januarii 1654. *lib.* 19. *decretor. pag.* 302. simulque deliberatum, ut secreto moneretur Episcopus *ne absque necessitate cogeret Clericos, & Sacerdotes ad interessendum Synodo.* Et, cùm Episcopus Sancti Angeli, & Bisaciarum occasione visitationis sacrorum liminum scisciteretur, an posset ad Synodum compellere quemdam suæ diœcesis Sacerdotem, obtinentem Beneficium Sancti Antonii de Vienna, in eadem diœcesi existens, & propria carens Ecclesia; sacra Congregatio die 15. Aprilis 1690. respondit, servanda esse modò allegata decreta, *lib.* 4. *decretor. pag.* 254. *à tergo*, & 255.

IV. Ex quibus sacræ Congregationis sanctionibus, duo planè conficiuntur: Primum nimirum, obtinentes Be-

Beneficia simplicia tunc solùm Synodo adesse debere, cùm legitima consuetudo ad id eos obstringit; Alterum, tàm ipsos, quàm cæteros è Clero, generatim ad Synodum compelli posse, cùm aut de morum disciplina restauranda, aut de re ad omnes Clericos pertinente, agendum est. Hæc non multum arridēnt Amedeo Chirolo *de Sacris Conciliis pag.* 382. *tom.* 3. *Biblioth. Maxim. Pontif.* Sed, præter auctoritatem sacræ Congregationis Concilii, cui, vel soli, Chiroli asseclas acquiescere oporteret, illa eadem communi calculo à Doctoribus approbantur, præcipuè à Panormitano *in Cap. Quod super his, in primo notabili, de majoritat. & obedien.* Fagnano *ibidem numer.* 3. Botto *in Tractat. de Synod. part.* 2. *numer.* 18. Azorio. *Institut. moral. tom.* 2. *lib.* 3. *capit.* 47. *quæst.* 3. Episcopo Crispino *in tractat. de Visitatione Pastorali part.* 3. §. 18. *num.* 4. Monacello *in formular. legal. tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 3. *num.* 3. *& tom.* 4. *pag.* 104. *num.* 155. quorum postremus illud iterum monet, quod à sacra Congregatione jam audivimus, nimirum oportere, ut Episcopus, ad omnem præcavendam litem, & impediendas quærelas, cùm omnes Clericos ad Synodum vocat, in convocationis edicto causam exprimat, propter quam id insueti oneris iisdem imponit.

V. Cæterum, quod possit consuetudine induci, ut simplices Beneficiarii, cæterique de Clero obstringantur adesse Synodo, præter ea, quæ Doctores de robore & efficacia consuetudinis generatim adstruunt *ad Cap. fin. de consuet.* manifestè colligitur ex Pontificali Romano 3. *part. tit.* 5. ubi legitur: *Sacerdotes, & Clerici universi, qui ad Synodum de jure, vel consuetudine venire tenentur, conveniant in civitate, vel alio loco, prout Pontifex ordinaverit.* Idemque tàm antiquæ, quàm recentiores Synodi, ut certum ponunt. Statuta Synodalia Ecclesiæ Avenionensis anni 1337. *cap.* 8. *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 563. hæc habent: *Hoc statuto præcipimus, & mandamus, ut de cætero Priores, Rectores, Decani, & alii, qui ad Synodum venire consueverint personaliter, in qualibet Synodo infallibiliter veniant.* Statuta Ecclesiæ Bitterensis anni 1368. *num.* 1. *tom.* 4. *Anecdot.* Martene *col.* 627. ad Synodum vocant, *qui de jure, vel consuetudine venire tenentur.* Et Concilium Provinciale Mediolanense V. *part.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 276. decernit: *Synodo Diœcesanæ universi & singuli Sacerdotes, & Clerici cujuscumque Ordinis intersint, quicumque Canonum jure, vel Ecclesiasticis sanctionibus, vel Tridentino decreto, vel consuetudine, aliave ratione interesse possunt, aut planè debent. Adsint verò inter cæteros, quicumque Beneficium Ecclesiasticum (cujus causa de jure, aut consuetudine abesse debent) in ea diœcesi obtinent, cujus Synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant.*

VI. Neque casu, sed consultò in hoc Mediolanensi Concilio hujus mentio facta est consuetudinis; quia, si vera narrat Pax Jordan. *lib.* 8. *c.* 2. *n.* 65. Mediolani reapse consuetudo viget, ut omnes, Sacris initiati, ad Synodum accedant. Rectè pariter ibidem cautum est, ut Beneficiarii ejus Episcopi Synodum adeant, in cujus diœcesi Beneficium possident; nam si quis origine subditus sit Episcopo ex. gr. Parmensi, sed Beneficium possideat in diœcesi Placentina, & in hac insuper commoretur; hujus, & non illius Episcopi, Synodo intervenire debet; quem-

quemadmodum censuit sacra Congregatio Concilii, apud Fagnanum *in Cap. Quod super his, num.* 13. *de majorit. & obed.*

VII. At idem ne juris erit, cùm quispiam simplex Beneficium obtinet in diœcesi Placentina, sed domicilium habet in diœcesi Parmensi? De hoc decerni videtur in allegato Mediolanensi Concilio, quod adesse cogatur Synodo Placentinæ. Verùm tunc advertendum erit, qua ratione ab alterutro Episcopo ad Synodum vocetur. Si à Parmensi vocetur, tamquam Beneficiarius, eo quòd consuetudo ibi invaluerit, ut omnes Beneficiarii ad Synodum eant; non poterit præfatus Clericus ad accessum adigi, quoniam qua Beneficiarius, Placentino, & non Parmensi, subditur Episcopo; si verò vocetur, non quatenus Beneficiarius, sed quatenus Clericus, quia scilicet eæ circumstantiæ emergunt, quæ omnes Clericos ad Synodum urgent; non poterit accessum declinare; nam, qua Clericus, illi Episcopo subjicitur, in cujus diœcesi degit. Ab Episcopo autem Placentino potest ad suam Synodum cogi, ratione Beneficii, quandocumque casus evenerit, ut alii similes Beneficiarii, diœcesis Placentinæ compellantur ad Synodum se conferre. Ex quo fit, ut ille, dequo est sermo, eodem anno, ad duplicem Synodum adigi queat; ad Parmensem scilicet, & Placentinam, si ad unam uno nomine, altero ad alteram vocetur.

CAPUT VII.

De Fratribus Capellanis Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, curam animarum habentibus, aliisque eidem Religioni inservientibus.

ETsi sacrum Concilium Tridentinum *sæpiùs cit. sess.* 24. *cap.* 2. *de reform.* omnes Regulares, Curam animarum habentes, ad Episcopalem Synodum ire, jusserit; specialis nihilominùs instituta est disputatio de Fratribus, quos Capellanos vocant, Hierosolymitanæ Religionis, in aliqua eidem Religioni annexa, seu subjecta Ecclesia animarum Curam exercentibus; cui quidem peculiari disputationi ansam dederunt amplissima privilegia, quibus, ob ejus præclarissima in Ecclesiam Catholicam merita, Hierosolymitanus Ordo fuit à Sede Apostolica largè exornatus. At perpetua & constans sacræ Congregationis Concilii sententia fuit, nullum privilegium Fratribus, de quibus agimus, suffragari, ut à Synodo, ab Episcopo indicta, se possint subtrahere; etenim S. Pius V. in sua Constitutione 104. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 49. *postremæ Romanæ editionis*, apertè declaravit, exemptiones concessas Religioni Hierosolymitanæ, nequaquam comprehendere ejusdem Ordinis Religiosos, eisque commissas Parochiales Ecclesias, in illis, quæ animarum Curam respiciunt, in quibus servanda statuit Concilii Tridentini decreta. Idemque iterum sancitum reperitur à Gregorio XIII. *Constitut.* 125. §. 5. *cit. part.* 3. *tom.* 4. *Bullarii pag.* 456.

II. Quamobrem, cùm sacræ Congregationis Concilii examini subjecta fuerint hæc dubia, in causa *Illerden. Synodi*:

„Pri-

„Primò, an fratres Capellani sa„cræ Religionis Hierosolymitanæ, Cu„ram animarum habentes teneantur „convenire ad Synodum Diœcesa„nam.

„Secundò, an iidem Fratres Ca„pellani, Curam animarum habentes, „& Sacramenta in eorum Ecclesiis „Regularibus, & exemptis minis„trantes Clero, & populo seculari, „subjecto Episcopo loci, teneantur ad Diœcesanam Synodum con„venire.

„Tertiò, an iidem Fratres Capel„lani, Curam animarum habentes, te„neantur interesse lectioni; & confe„rentiæ casuum conscientiæ ab Epis„copo præscriptis propter necessitatem, „vel utilitatem Ecclesiæ, præsertim „contra propositiones damnatas.“

III. Die 17. Julii 1683. sacra Congregatio respondit: *Ad primum, secundum, & tertium, Affirmativè.*

IV. Neque solùm Episcopus prædictos Fratres Capellanos cogere potest, ut Synodo interveniant; sed liberam præterea potestatem habet, quas administrant Parochiales Ecclesias, quoad ea pariter, quæ ad animarum Curam quoquo modo referuntur, ut Delegatus Apostolicæ Sedis, visitandi, juxta Constitutionem 187. S. Pii V. *cit. part.* 3. *tom.* 4. *Bullarii pag.* 180. Quia porrò S. Pius V. expressè ait, se per hanc Constitutionem nullum voluisse afferre detrimentum juri visitandi easdem Ecclesias, quod antea Religioni, ejusque Militibus competebat; inde fit, ut facultas illas visitandi, in his, quæ Curam spectant animarum, censeatur, cumulativè interesse Episcopo, & Prioribus Hierosolymitanis; illi quidem jure delegato; istis autem jure ordinario; ita tamen, ut, si Episcopi, & Priorum decreta inter se discrepent, illa prævaleant, quæ ab Episcopo sunt edita, juxta plures sacrarum Urbis Congregationum sententias relatas à Monacello *in formular. tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *num.* 2.

V. Quæ autem diximus de Fratribus Capellanis, potiori jure locum sibi vindicant in Sacerdotibus secularibus, qui aliquandò perficiuntur Ecclesiis Parochialibus, annexis Hierosolymitanæ Religioni. Hi siquidem, cùm Religiosi non sint, nullam omninò possunt prætexere causam, cur à Synodo se excusent, aut in aliis parochiæ administrationem respicientibus, Episcopi jurisdictionem declinent. Hinc, cùm in celebri causa *Pragen. Jurisdictionis*, de his Sacerdotibus quæsitum fuisset à sacra Congregatione Concilii: *An nominati, seu deputati in dictis Ecclesiis, postquam reportaverint ab Archiepiscopo licentiam pro exercenda Cura animarum, teneantur se conformare Constitutionibus Synodalibus, & ordinationibus Consistorialibus quoad omnia, in ordine ad Sacramentorum administrationem, & Curam animarum:* die 14. Januarii 1708. responsum fuit *Affirmativè*, sicuti habetur *tom.* 9. *Thesauri Resolutionum anni* 1740. *pag.* 170.

VI. At, quoniam alii etiam Sacerdotes reperiuntur, seculares quidem, nec Religiosis votis devincti, qui non Curæ animarum, sed aliis Hierosolymitanæ Religionis sunt servitiis addicti; de his quoque videndum remanet, an, & quando ad Episcopalem Synodum adigi queant. Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 11. *de reformat.* decrevit, inservientes Ordinibus Militaribus, & nominatim Religioni Hierosolymitanæ, subjectos esse jurisdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, nisi vel Religiosam

sam professionem emiserint, vel intra Militaris claustri, seu domus septa degentes, Religioni actu inserviant, & sub Ordinis Prælati obedientia vivant. Idem Tridentini decretum instauravit, & distinctius explicavit Gregorius XIII. *cit. Constit.* 125. *Bullar. part.* 3. *tom.* 4. in qua prædictos inservientes, quocumque nomine nuncupentur, iterum subjecit delegatæ jurisdictioni Episcoporum, tàm in visitatione, quàm extra visitationem §. 2. *pag.* 455. *Exceptis tamen iis, qui Ecclesiis, aliisque locis dictorum Militum actu serviunt, & intra eorum septa, & domos resident, ac sub eorum obedientia vivunt, quæ omnia debere simul concurrere intelligantur; sive iis, qui legitimè, & secundùm Regulam prædictæ Religionis professionem fecerint, de qua loci Ordinario constare debeat.* Quam explicationem & prosequuntur, & illustrant Fagnanus *in Cap. Qui Presbyterum num.* 80. 91. & 99. *de pœnit. & remiss.* Monacellus *tom.* 4. *in supplem. ad* 3. *tom. num.* 159. *pag.* 105. Pignatell. *consult.* 22. *tom.* 2. Rotta *decis.* 120. *num.* 16. & *seq. part.* 16. *recen.* atque eamdem semper respexit, suasque decisiones ad illam conformavit sacra Congregatio Concilii, præcipuè in *Meteran. Jurisdictionis*, 8. Februarii 1659. *lib.* 21. *decret. pag.* 533. & *seq.* & novissimè in *Caputaquen. Jurisdictionis*, 19. Novembris 1735.

VII. Eidem itaque distinctioni inhærentes, nullo labore rem nostram conficiemus. In primis enim nihil de illis Sacerdotibus peculiariter dicendum occurrit, qui religiosa vota nuncuparunt; hi quippè inter veros recensentur Religiosos, de quibus satis abundè disseruimus. Ad alios verò quod attinet, aut Hierosolymitanæ Religionis obsequiis sunt ita mancipati, ut simul omnes servent & impleant conditiones, quas Concilium Tridentinum, & Gregoriana Constitutio exposcunt, & tunc, cùm exemptione fruantur ab Episcopi jurisdictione, in illis dumtaxat eventibus coguntur Synodo interesse, in quibus eodem onere gravantur cæteri exempti, ac ipsimet Regulares; aut ab aliqua ex præscriptis conditionibus deficiunt; & tunc, cùm omninò subdantur jurisdictioni Ordinarii, tamquam Sedi Apostolicæ Delegati, debent ad Synodum accedere, perinde ac alii dioœcesani.

VIII. Quæ hactenùs de Hierosolymitano dicta sunt, adamussim congruunt Militari Ordini SS. Mauritii, & Lazari, qui à S. Pio V. *in Constitutione* 43. §. 12. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 339. in omnibus exæquatus est Ordini Hierosolymitano. Hinc, cùm nonnulli Sacerdotes dioœcesis Uritanæ litteras, quas *Patentales* vocant, obtinuissent à Vicario Commendæ SS. Mauritii, & Lazari, iisdemque muniti se immunes jactarent à jurisdictione Ordinarii; causa proposita in sacra Congregatione Concilii, & disputato, quod sequitur, dubio: *An Officiales Patentati Commendæ SS. Mauritii, & Lazari, sint exempti à jurisdictione Ordinarii*: die 7. Septembris 1726. responsum fuit *Negativè.*

CAPUT VIII.

De Beneficiariis, Capellanis, aliisque aggregatis Ecclesiæ in solo Lateranensi fundatæ; de Protonotariis, & Subcollectoribus spoliorum; ac de Ecclesiasticis privilegiatis Almæ Domus Lauretanæ.

PRiusquam de istorum omnium accessu ad Synodum instituatur sermo,

mo, aliqua necesse est de singulorum exemptionibus delibare.

II. Privilegia, à summis Pontificibus Lateranensi Capitulo concessa, atque à Pio IV. postea revocata, denuò à Sixto V. restituta & confirmata fuerunt *in Constitutione* 29. *Bullar. tom.* 4. *part.* 4. *pag.* 183. Quocirca ad normam Sixtinæ, quæ hodie viget, Constitutionis, Ecclesiæ fundatæ in solo Lateranensi sunt exemptæ à jurisdictione ordinaria Episcopi, etsi subdantur ejusdem jurisdictioni delegatæ, juxta *decis.* 115. *n.* 7. *&* 9. *decis.* 313. *num.* 9. *in fin. & num.* 12. *cum duob. seq. part.* 9. *recen. & decis.* 485. *part.* 15. *decis.* 375. *num.* 17. *& seq. & decis.* 383. *num.* 5. *&* 6. *part.* 18. *recent.* Aliqua tamen, circa sensum Sixtinæ Constitutionis, remanebat difficultas à Doctoribus excitata; num scilicet, ut Ecclesia dicatur fundata in solo Lateranensi, necesse sit, ut solum reapse fuerit sub vero, proprio, sincero, ac stabili dominio Basilicæ Lateranensis, quod profectò exigere videntur verba privilegiorum eidem Basilicæ competentium, quæ instaurata fuere à Sixto V. quemadmodum adnotavit Monacell. *in formul. legal. tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *num.* 85. an potius satis sit, ut solum, paullò ante Ecclesiæ constructionem, fuerit, data opera, Capitulo Lateranensi donatum; ut nimirum Ecclesia in eo ædificanda subtraheretur ab ordinaria jurisdictione Episcopi. Hoc posterius satis esse censuit olim Rota *decis.* 185. *part.* 15. *recent.* Verùm oppositum decisum est à peculiari Congregatione, hac superre à san. mem. Benedicto XIII. deputata, die 20. Decembris 1726. uti videre est in voto decisivo, quod circumfertur, exarato à Cardinali Aldrovando, tunc Rotæ Decano, eidemque Congregationi adscripto. Cæterum, quidquid sit de qualitate soli, necessaria ad assequendam exemptionem, de qua disserimus, cùm in citata Constitutione prohibuerit Sixtus V. Lateranensi Capitulo, ne novas Ecclesias, vel Beneficia erigeret, sine licentia Ordinarii, in cujus diœcesi esset erigenda, & præterea sanciverit, ut quicumque eidem Capitulo annexas, seu addictas Ecclesias regerent, aut Beneficia obtinerent, nullius exemptionis prætextu ab Ordinarii jurisdictione censerentur subtracti, sed exactè servanda edixerit Concilii Tridentini decreta; idcircò sacra Congregatio, ejusdem Concilii interpres, in causa *Pennen. Jurisdictionis*, die 7. Septembris 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 226. discusso articulo: »An Clerici, seu »Presbyteri aggregati Ecclesiæ, in so»lo Lateranensi fundatæ, excepto Vi»cario, sint exempti à jurisdictione »Episcopi; « respondit: *Negativè*; *ad formam Constitutionis Sixtinæ.* Et nuperrimè, anno scilicet 1735. ab Episcopo Caputaquen. iterum interrogata: »An »Beneficiatis Capellanis, & Patenta»tis Capituli Lateranensis, existenti»bus in Caputaquensi diœcesi, com»petat exemptio ab Ordinarii jurisdic»tione: « die 17. Decembris denuò respondit *Negativè.*

III. Transitum inde facientes ad Protonotarios, cuique exploratum esse credimus, eos originem duxisse à Notariis, qui à S. Clemente I. deputati perhibentur, ad perquirenda, & conscribenda Acta SS. Martyrum, quemadmodum affirmavit Leo X. in sua Constitutione, quæ incipit *Regimini universalis Ecclesiæ*, 11. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 406. edita in Concilio Lateranensi, quorum sanè Notariorum mentio etiam occurrit *in Canone* seu *Constituto* S. Sylvestri *Cap.* 1. quod etsi suppositicium habeatur, non esse ta-

tamen medio sæculo VI. posterius, eruditi consentiunt apud Petrum Constant. *in appendic. ad epistolas Pontificias tom. 1. pag.* 43. Ob eorumdem autem muneris excellentiam, dicti sunt Protonotarii, hoc est primi inter Notarios, qui subsequenti etiam ætate, post restitutam scilicet Ecclesiæ pacem, adhuc in Ecclesia Romana perseverarunt, & loco conscribendi Acta SS. Martyrum, aliis, in obsequium Apostolicæ Sedis, gravissimis distenti sunt curis. Quanti porrò à Romanis Pontificibus suorum Notariorum dignitas haberetur, vel ex hoc colligitur, quod graviora Ecclesiæ negotia illis gerenda demandarent; siquidem S. Leo Magnus, & Synodus Romana, ad sedandas turbas, ab hæreticis Constantinopoli excitatas, duos statim illuc ablegarunt Romanæ Ecclesiæ Notarios, *epist.* 46. *col.* 23. ejusdem Leonis *cap.* 1. & Gregorius Magnus, cùm graves accepisset accusationes adversum Archiepiscopum Calaritanum, misit in Sardiniam Joannem Notarium Apostolicæ Sedis, qui Archiepiscopum cogeret, certis documentis innocentiam suam prodere, *lib.* 2. *in dict.* 10. *epist.* 49. *col.* 34. *Oper. tom.* 2. *col.* 613. narratque Joannes Diaconus in Gregorii Vita *lib.* 2. *cap.* 53. *Oper. tom.* 4. *col.* 64. ab eodem Notarios in provincias longinquas abigi solitos, ad disciplinam Canonum tuendam, aut restituendam. Similiter ab Innocentio III. *lib.* 15. *epist.* 153. *Magistro Maximo Notario nostro* ea in partibus Romaniæ peragenda legimus commissa, quæ summam quamdam auctoritatem, rerumque experientiam desiderarent. Hinc autem evenisse opinamur, ut Protonotarii, utpotè præcipui Papæ Administri, olim in Romana aula supra Episcopos sederent, eamque prærogativam obtinuerint usque ad Pium II. qui eos deinceps Episcopis cedere jussit *sua Constitutione* 4. cui totum orbem plausisse, legitur in ejusdem Commentariis 4. *edit. Francofurt. anni* 1614. *lib.* 3. *pag.* 64. Qui plura de Protonotariorum origine, & præstantia scire desiderat, legat Thomassinum *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 104. *& duobus seq.* Cohell. *in Notitia Cardinalatus c.* 18. Barbosam *Jur. Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 23. Andreuccium *in tract. de Protonotariis Apostolic. part.* 1. *cap.* 2. Quod nostra interest, est animadvertere ex iis, qui nunc ad Protonotariorum officium assumuntur, alios dici *Participantes*, alios non *Participantes*, sed *extraordinarios*, *supranumerarios*, *sive honorarios*, *& titulares*, de quibus Scarfantonius ad Ceccoper. *part.* 1. *lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 14. Participantium Collegium ante Sixtum V. ex septem constituebatur; sed Sixtus V. *sua Constitut.* 19. alios quinque illis adjecit: quare hodie ex duodecim conflatur veris Protonotariis, qui absque ulla dubitatione & controversia, tàm in civilibus, quàm in criminalibus, sunt plenè exempti à jurisdictione Ordinariorum, quibus dumtaxat subduntur quoad Beneficia, quæ in eorum possideant diœcesibus, juxta allegatas Leonis X. & Sixti V. Constitutiones, & latè deducta per Fabrum *de Protonotariis cap.* 11. Aliud tamen est de Protonotariis non Participantibus; hos quippè, de quibus in præsens solùm agimus, Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 11. locorum Ordinariis supposuit, tamquam Apostolicæ Sedis Delegatis; ex quo inferri putavit Cochier *de jurisdict. in exemptos part.* 1. *quæst.* 18. *num.* 8. omnem prorsus, qua antea fruebantur, exemptionem esse illis ademptam. Sed verius Barbosa *Juris Eccles. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 35. & Faber *de*

Pre-

Protonotariis cap. 11. *num.* 13. existimant, decreti Conciliaris virtute, unicè ablatam illis esse exemptionem quoad causas criminales, non autem quoad civiles, in quibus vigere adhuc arbitrantur privilegium, iisdem concessum à Concilio Lateranensi *sess.* 10. atque à Leone X. confirmatum *Constitut.* 11. §. 4. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 406. quo immunes fiunt à potestate Ordinarii in causis excedentibus summam viginti quinque ducatorum.

IV. Quod si quis istius privilegii nudum verborum corticem consideret, facilè sibi in animum inducet, enuntiatam restrictionem exemptionis ad solas causas civiles, excedentes summam viginti quinque ducatorum, intelligendam esse de Protonotariis, habitum & Rochetum non gestantibus; non autem de illis, qui hinc insignibus induti continuè incedunt, quos propterea credat in qualibet etiam minimi momenti civili causa, esse ab Ordinarii jurisdictione subtractos. At, qui mentem Constitutionis penitiùs investigaverit, & contextum perpenderit, rectius existimabit, solùm voluisse Pontificem, ut Protonotarii, proprium habitum deferentes, conveniri nequeant coram Ordinario, in causis prædictam summam excedentibus; cæteros verò, habitum non gestantes, in omnibus etiam gravioris momenti causis, reliquisse sub jurisdictione Ordinariorum, quibus aliàs de jure subducuntur. Ita enim, paulò post Concilium Lateranense, Leonis Constitutionem interpretatus est Antonius de Pratis *de jurisdictione Episcoporum cap.* 8. *per tot. inter tractat. magnos tom.* 13. *part.* 12. *fol.* 368. cui subscripsit Faber *in cit. tract. de Protonotariis cap.* 11. *num.* 8. *& seq.* Et, quod caput est, eamdem interpretationem sequitur sacra Congregatio Concilii, uti videre licet una *Papien.* 14. Decembris 1630. *lib.* 14. *decretor. fol.* 360. in *Placentina* 20. Augusti 1633. *lib.* 14. *decretor. fol.* 760. & in *Nullius* 19. Januarii 1641. *lib.* 16. *pag.* 520.

V. Quin immò eadem sacra Congregatio ad arcendas frequentes Ordinariorum conquestiones de excessivo Protonotariorum numero, ex quo Episcoporum auctoritas in dies minuebatur, sæpiùs consulendum censuit Sanctissimo, ut deinceps in Apostolicis litteris, quibus ejusmodi Protonotarii creantur, expressè adderetur, ne in causis civilibus ulla gauderent exemptione à jurisdictione Ordinarii, quemadmodum, sacræ Congregationis consilium sequutus, addendum præcepit Urbanus VIII. anno 1633. quod legitur *in dicta Placentina lib.* 14. *fol.* 760. Et cohærenter ad hæc bon. mem. Altovitus, sacræ Congregationis Secretarius, in suo suffragio exarato in quadam causa, cui titulus: *Dubia exemptionis*, hæc scripsit: "Credeprem, expressè declarandum, Protonotarios non Participantes, etiamsi "immediatè creatos à Papa, sive habitum & Rochetum gestantes, sive "non, tàm ratione personarum, quàm "Beneficiorum, subjacere in crimi"nalibus omnimodæ jurisdictioni Or"dinarii; in civilibus verò causis, cu"juscumque summæ, ejusdem Ordi"narii jurisdictioni, in prima instan"tia, subjacere Protonotarios, habi"tum & Rochetum continuè non de"ferentes; illum autem continuè de"ferentes prædictæ jurisdictioni sub"jacere in prima instantia, in causis "summam ducatorum viginti quinque "non excedentibus, & quod istos "agendum denuò cum Sanctissimo, ut "in Brevibus apponatur clausula, quod "in

„in civilibus omninò subjaceant ju„risdictioni Ordinarii. " Quocirca Apostolicis litteris, quibus aliquis in numerum refertur Protonotariorum non Participantium, semper hæc inseritur clausula: „Citra exemptiones à sacro „Concilio Tridentino sublatas, ita ut „nedum quoad criminalia, sed etiam „quoad civilia, subjaceat Ordina„riis: " uti habetur apud citatum Fabrum *cap.* 2. *num.* 7. Et nos ipsi, qui amplissimo diplomate, Dignitates, & Canonicos Cathedralis Ecclesiæ Patavinæ, inter honorarios adscripsimus Apostolicæ Sedis Protonotarios, disertè simul declaravimus, per privilegia illis concessa, nihil esse detractum Episcopali jurisdictioni, quod legitur *in nostra Constit.* 92. *Bullar. tom.* 1. Consuli potest Josephi Rigantii Episcopi Apruntini Tractatus *de Protonotariis Apostolicis*, ubi specialiter *in dissert.* 2. *à n.* 112. *ad finem*, hæc omnia, quæ à nobis dicta sunt, confirmantur.

VI. Jam, quod attinet ad Subcollectores spoliorum ad Cameram Apostolicam pertinentium, est in primis animadvertendum, optimo jure summum Pontificem potuisse sibi reservare spolia Clericorum, in pauperes, aliosque pios usus distribuenda, uti benè, post Redoanum, probat Azorius *Institut. moral. part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 2. *quæst.* 4. & in provinciis, in quibus prædicta spolia colliguntur, potuisse Exactores, & Collectores, constituere, quorum importunam, quam exaggerat, exactionem facilè Clerici eludere queunt, si scilicet bona Ecclesiæ, quæ supersunt, pauperibus erogent, neque in commodum congregent cognatorum; uti benè perpendit Cardinalis Baronius *ad ann.* 397. *num.* 64. ubi loquens de his Collectoribus, inquit: „De quorum importuna exac„tione cùm multi querantur, hos fa„cilè vitabunt, & prudenter arte de„ludent, qui bona Ecclesiæ, quæ su„persunt, non congregarint, sed in „pauperes erogarint." Et adhæret Thomassinus *de Beneficiis part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 57. *sub num.* 9. Horum Collectorum exemptio à jurisdictione Ordinarii certa est, & liquet ex Constitutione 40. Gregorii XIII. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. nov. pag.* 293. & Constitutione 47. Urbani VIII. *Bullar. tom.* 4. sed, cùm in sacra Congregatione Concilii disceptatum fuisset, quanta ea esset, & quibus limitibus circumscriberetur, tandem die 27. Februarii 1677. approbante san. mem. Innocentio XI. decretum fuit, Subcollectorum privilegia non impedire, quominus iidem subdantur jurisdictioni Ordinarii, in rebus respicientibus aut Curam animarum, si quam exerceant, aut servitium Ecclesiæ, si Canonicatum, aliudve Beneficium possideant, aliisque pluribus nominatim expressis in eodem decreto, edito in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. *pag.* 157.

VII. Edixit præterea sacra Congregatio, ut nonnisi unus pro qualibet diœcesi deputari possit Subcollector, & si plures deputentur, quamvis unus dicatur deputatus pro diœcesi, alter pro loco exempto, intra diœcesim existente, hunc postremum nulla gaudere exemptione, decrevit. Quare, cùm in diœcesi Bituntina tres olim reperirentur Subcollectores, unus videlicet pro ipsa civitate, & diœcesi Bituntina, alter pro Abbatia *Nullius* Fasani, tertius pro loco *Nullius* Rutiliani, & Episcopus Bituntinus die 4. Maii 1697. à sacra Congregatione Concilii quæsivisset: „An Subcollectores, de„putati pro jurisdictionibus Fasani, & „Rutiliani, & commorantes Bituntí, „ali-

»aliqua in dicto loco gaudeant exemp»tione:« responsum fuit: *Non gaudere ; & Episcopum procedere posse in futurum* ; uti habetur *lib.* 47. *decretor. fol.* 185. Atque Episcopo Caputaquensi, similem quæstionem proponenti, in Congregatione habita die 14. Martii 1722. cui nos tunc temporis à Secretis eramus, rescriptum fuit, ut servaretur prædictum decretum, editum in *Bituntina.*

VIII. Jactabant olim tàm Protonotarii non Participantes, quàm spoliorum Subcollectores, se illis adnumerari Sedis Apostolicæ Officialibus, de quibus loquitur textus *in Cap. Cùm Matthæus, de hæreticis, & in Cap. Divina in eminenti, de privilegiis, inter Extravag. com.* ac propterea contendebant, se non posse ab Ordinariis ulla irretiri censura, neque Dignitates, & Beneficia non Curata, quæ obtinerent, illorum jurisdictioni subesse; atque hæc opinio adeo eorum menti insederat, uti ipsimet curaverint, ut in sacra Congregatione Concilii examinarentur quædam exemptionis dubia; quorum primum fuit: »An Protono»tarii non Participantes, immediatè »creati à Papa, connumerari debeant »inter illos Officiales, de quibus lo»quuntur Extravagantes, *cùm Mat»theus, de hæreticis, & Divina in »eminenti, de privilegiis*, ita ut Or»dinarii locorum non possint in illos »ferre censuras, & in illorum Dig»nitatibus, & Beneficiis non Curatis »se intromittere, aut quoquomodò im»miscere, & judicare, sub pœnis in »dicta Extravaganti contentis; *secun»dum*: An Subcollectores spoliorum »pro Rev. Camera Apostolica recen»seri pariter debeant inter Officiales, »de quibus loquuntur dictæ Extra»vagantes ad effectum præmissum.« Et sacra Congregatio re sedulò, de more, discussa, die 16. Maii 1682. ad utrumque *Negativè* respondit; & perstitit in decisis die 20. Junii ejusdem anni. Etenim veri Officiales Sedis Apostolicæ, de quibus citati textus, altioris sunt gradus, atque ad graviora procuranda negotia destinati; quod egregiè explicat Penna *comment.* 75. *vers. Rursus, in Addit.* ad Eimericum *in Directorio Inquisit. part.* 3. *quæst.* 26. ad quem remittit lectorem Glossator marginalis *in eadem Extravag. Cùm Matthæus*; unde audiendus non est Gonzalez, qui unico citato Eimerico, oppositum asseruit *ad regul.* 8. *Concell. gloss.* 51. *n.* 82.

IX. Quibus adnotatis, indubitanter concludimus, nullum ex iis, de quibus in præsens disserimus, posse à Synodo se excusare, si huic aliàs interesse deberet. Quod profectò de Beneficiariis, & Capellanis, addictis servitio Ecclesiæ Capituli Lateranensis, atque insuper de Protonotariis non Participantibus, est luce meridiana clarius; illi quippè nulla fruuntur immunitate à jurisdictione Ordinarii; & istorum exemptio, etiamsi habitum & Rochetum continuè gestant, restricta est ad solas causas civiles, excedentes summam ducatorum viginti quinque, uti ex iis patet, quæ præmisimus. De Subcollectoribus autem spoliorum, omnem dubitationem, si qua antea subesse poterat, abstulit sacra Congregatio Concilii in præfato decreto anni 1677. cujus verba sunt: »Et quod majoris momenti est, ne »prætextu hujusmodi officii, Cura »animarum, servitium Ecclesiæ, ac »Divini cultus, morumque honestas, »detrimentum patiantur, declaravit.... »minimè gaudere exemptione in con»cernentibus Curam animarum, & »respectivè ad implementum onerum »ipsarum Præbendarum, & eadem

„ratione non gaudere Canonicos, & „alios Beneficiatos Subcollectores in „concernentibus servitium Ecclesiæ, „& ad implementum onerum ipsorum „Canonicatuum, & Beneficiorum, „nec lucrari distributiones quotidia„nas, si non inserviant. Insuper te„neri ratione Beneficiorum, quæ ob„tinent, ad publicas Processiones ac„cedere, solvere Cathedraticum, & „subsidium charitativum, & interesse „Synodo, ac visitationi, non tamen „pluries, quam semel in anno.

X. Neque sacra Congregatio ejusmodi decreto novum obligationis vinculum in Subcollectores injecit, sed libertatem, quam affectabant, iterum compescuit; siquidem jam antea, anno nimirum 1654. die 21. Martii Episcopo Cajacen. sciscitanti: „An in ca„sibus, in quibus Clerici Beneficiati „tenentur interesse Synodis Diœcesa„nis, & ad publicas Processiones ac„cedere, possit Episcopus cogere etiam „pœnis censurarum Clericos Subcol„lectores, præsertim actu in Subcol„lectoria non inservientes, ut Syno„dis intersint, & ad publicas Proces„siones accedant: *eadem sacra Congre„gatio responderat*: Episcopum cogere posse etiam Clericos Subcollectores, ut Synodis intersint, & ad publicas Processiones accedant, lib. 19. „decretor. pag. 329.

XI. Denique, quod pertinet ad Ecclesiasticos Almæ Domus Lauretanæ servitiis addictos, eoque nomine ab Ordinarii jurisdictione exemptos, cùm inter eos, & Episcopum Recinetensem, ac Lauretanum controversia esset, an posset hic eos compellere, ut Synodo Diœcesanæ interessent; propositum nobis fuit dubium his verbis conceptum: „An occasione convo„cationis Synodi liceat eidem Epis„copo vocare ad se Ecclesiasticos pri„vilegiatos Almæ Domus, tàm ad „Concilium, quàm ad reliquos actus „necessarios pro explenda dicta Sy„nodo eodem modo, quo se gerit res„pectu suorum subditorum; Et an „facultate delegata possit renuentes „debitis pœnis compellere." Nos autem, omnibus maturè pensatis, respondimus: *Affirmativè quoad utramque partem*; ut videre est *in Appendice ad tom. 2. Bullarii nostri pag. 26. num. 28.*

CAPUT IX.

De Laicis.

VIros Principes, ac præsertim Romanorum Imperatores, vel per se, vel per suos Legatos adstitisse Conciliis Generalibus, exploratissima res est, quam nemo umquam inficiabitur. Nullus quippè est, qui nesciat, Constantinum Magnum Nicæno I., Marcianum Chalcedonensi, Philippum Francorum Regem Viennensi, Sigismundum Imperatorem Constantiensi interfuisse Conciliis, ut alios multos prætereamus Reges, & Principes, qui suos Oratores ad Œcumenicas Synodos, & speciatim ad omnium novissimam Tridentinam miserunt. Non adfuerunt tamen Conciliis tamquam Judices, ut vel de Fidei dogmatibus sententiam ferrent, aut de rebus Ecclesiasticis judicarent: *Nefas est enim* (ajebat Theodosius junior in epistola ad Ephesinam Synodum) *qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis, & consultationibus sese immiscere*; *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1346. sed ut Patrum securitati prospicerent, tumultuantes compescerent, & quæ definienda atque decernenda forent, sua auctoritate fove-

rent

rent & tuerentur, sicuti egregiè scribebat Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in tractatu de reformatione Ecclesiæ *tit. de reform. Laicorum, & Principum*, inquiens: »Propter »præmissa expedit, quod Reges, & »Principes mittantur ad Generalia Con»cilia, non ad onerandum & con»fundendum, sed ad honorandam & »confortandam Ecclesiam, & ad ea, »quæ ibi decreta fuerint, quantum »in eis est, exequendum;« quod etiam adnotarunt Bellarminus *lib.* 1. *de Concil. cap.* 15. & Thomassinus *de Conciliis dissert.* 3. & 10. Neque difficultatem facit, quòd in Actis Concilii Chalcedonensis, Anatolius Magister Militum, Palladius Præfectus Prætorio, Tatianus Præfectus Urbi, aliique nobiles Laici, Imperatorem comitabantur, & veluti ejusdem asseclæ Concilio interfuerant, vocentur *gloriosissimi Judices*; ita quippè vocantur, non quòd haberent munus judicandi in Concilio, sed quòd ita extra Concilium, honoris causa, communiter appellarentur; nam, uti benè animadvertit Du-Cangius, nomen Judicis, & Comitis sæpè legitur promiscuè usurpatum; quoniam ex numero Comitum, qui Imperatoris, sive Regis latus assiduè regebant, eumque comitabantur, Judices eligebantur, qui ad provincias regendas mitterentur.

II. At, quamvis propter indicatas rationes maximè deceat, ut Principes sua, vel Legatorum præsentia, Œcumenica Concilia cohonestent, nihil tamen proinde Conciliorum auctoritati detrahitur, si ab illis & se, & suos Legatos abducant. Unde audaciam Vigorii, qui non veritus est scribere, Concilium Tridentinum non fuisse legitimum, eo quòd ab eo recesserint Legati Regis Galliarum, jure meritoque retundit Duvallius *part.* 3. *quæst.* 7. ita illum redarguens: »Quod autem Legati Regis Christia»nissimi à Concilio secesserint, quia »honor illis debitus servatus non fue»rat, nihil quidquam Vigorii intento »favet; sicut enim eorum præsentia »majorem vim decretis Fidei non »conferebat, cùm solis Prælatis, non »autem Principibus, minusque eo»rum Vicariis, & Legatis, jus decer»nendi de fide, & moribus Ecclesiæ »conveniat; ita nihil quoque eorum »absentia de robore eorumdem de»cretorum quidquam detraxit. Lega»ti enim, Concilio præsentes, dis»cere debent, non docere; audire, »non loqui; decreta servare, & non »condere.«

III. Non ita porrò res se habet, cùm non de Œcumenicis, sed Provincialibus Synodis agitur; his siquidem intervenire non consuevisse Laicos, quantacumque, etiamsi Imperiali, præfulgerent dignitate, testantur Nicolaus I. & octava Synodus, quæ est Constantinopolitana IV. Ille quippè epistola ad Michaëlem Imperatorem, qui adfuerat pseudosynodo Constantinopolitanæ, contra sanctisimum Præsulem Ignatium coactæ, ita eumdem alloquitur *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 158. »Dicite, quæsumus, ubi»nam legistis, Imperatores antecesso»res vestros in Synodalibus conventi»bus interfuisse? Nisi forsitan in qui»bus de Fide tractatum est, quæ uni»versalis est, quæ omnium commu»nis est, quæ non solùm ad Cleri»cos, verùm etiam ad Laicos, & ad »omnes omninò pertinet Christianos.« Et octava Synodus Nicolao consentiens *cap.* 17. *cit. tom.* 5. *col.* 907. hæc ait: »Illud autem tamquam pe»rosum quiddam ab auribus nostris »repulimus, quod à quibusdam impe»titis dicitur, non posse Synodum abs-

»absque Principali præsentia celebra»ri, cùm nusquam sacri Canones, con»venire seculares Principes in Conci»liis, sanxerint, sed solos Antistites. »Unde nec interfuisse illos Synodis, »exceptis Conciliis Universalibus, in»venimus, neque enim fas est, secu»lares Principes spectatores fieri rerum, »quæ Sacerdotibus Dei nonnumquam »eveniunt.

IV. Non ignorabant enim verò sapientissimi illi Concilii Patres, Dionysium Exconsularem, à Constantino Magno delegatum, interfuisse Synodo Tyriæ anni 335. sed simul sciebant, hac ipsa de causa fuisse illam reprobatam à Concilio Alexandrino in sua epistola Synodica, apud S. Athanasium *in Apol. contra Arian. num.* 8. ita loquente: *Quomodò Synodum vocare audent, in qua Comes præsidebat? tom.* 1. *part.* 1. *Oper. pag.* 130. Neque eosdem latebat, alias similes Synodos, contra Athanasium congregatas, ob eamdem rationem, quod scilicet illis potentes Laici interfuissent, illegitimas reputatas fuisse à Liberio Papa, qui nomine Imperatoris Constantii, ab Eusebio Spadone rogatus, ut in Athanasii damnationem, à pluribus pseudosynodis factam, subscriberet, inter cætera reposuit: *Ecclesiastica Synodus procul palatio cogatur, ubi nec Imperator compareat, nec Comes accedat, nec Judex comminetur:* quod refert Athanasius *in histor. Arianor. ad Monachos n.* 36. *loc. cit. pag.* 365.

V. Non idcircò tamen negamus, posse quandoquè Reges, & Principes, aliosque Laicos particularibus Episcoporum conventibus adesse, si nimirum ita ferat consuetudo, aut ab Episcopis, ex aliqua rationabili causa, liberè & spontè invitentur, aut illorum præsentiam rerum circumstantiæ exposcant, putà si de rebus politicis, Principem & populum respicientibus, tractandum sit. Etenim Concilio Toletano VIII. anni 653. plures subscripsisse legimus Comites Palatinos, quos antiqua consuetudo, ad illud introducendos suaserat, quemadmodum in allocutione ad Synodum ajebat Recesvinthus Rex: *Vos etiam illustres viros, quos ex officio Palatino huic sanctæ Synodo interesse primatus obtinuit; tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 955. Concilium verò Toletanum IV. anni 633. *cap.* 4. Laicos arbitrio Concilii admitti permisit: *Post ingressum omnium Episcoporum, atque consessum, vocentur deinde Presbyteri, quos causa probaverit introire.... deinde ingrediantur Laici, qui electione Concilii interesse meruerunt: tom.* 3. *cit. Collect. col.* 580. Ad Concilium autem Epaonense anni 517. Viventiolus Episcopus Lugdunensis, in convocationis epistola etiam Laicos invitavit: »Præsenti protestatione »denuntio conventum Episcoporum »omnium sortis nostræ circa Septem»bris mensis initium, in Epaonensi »parochia mox futurum, ubi Clericos, »prout expedit, convenire compelli»mus; Laicos permittimus interesse, »ut, quæ à solis Pontificibus ordinan»da sunt, & populus possit agnosce»re;« *cit. Collect. tom.* 2. *col.* 1046. Ac tandem Carolus Magnus, & Ludovicus Pius pluribus interfuerunt Episcoporum cœtibus, in quibus, non de solis rebus Ecclesiasticis, sed de aliis, ad politicum regni regimen spectantibus, actum & deliberatum fuisse, ex eorumdem Actis apparet. Iisdem verò urgentibus circumstantiis, & accedente Patrum assensu, posse etiamnum Laicos ad Concilium Provinciale admitti, tradidit Guillelmus Durandus junior, Episcopus Mimatensis, in tractatu *de modo Generalis Concilii celebrandi*, quem jussu Clementis V. summi Ponti-

fi-

ficis edidit, & Concilio Viennensi obtulit, ubi *part.* 2. *tit.* 11. agens de Concilio Provinciali, & de modo in eo retinendo, inquit: *Post ingressum omnium Episcoporum, atque consessum, vocentur deinde Presbyteri, quos causa probaverit intrare. Nullus se inter alios ingerat Diaconorum. Post hos ingrediantur Diacones probabiles, quos ordo poposcerit interesse; & corona facta de sedibus Episcoporum, Presbyteri à tergo eorum resideant; Diacones in conspectu eorum stent; deinde ingrediantur Laici, qui electione concilii interesse meruerunt.* Ruthenorum Synodus Provincialis, Zamosciæ habita anno 1720. ac Romæ edita typis sacræ Congregationis de Propaganda Fide anno 1724. *sub tit.* 19. exhibet eorum nomina, qui Synodo interfuerunt, eique subscripserunt; quorum primus est Hieronymus Grimaldus Archiepiscopus Edessæ, Apostolicæ Sedis Nuntius, Synodi Præses, quem postea Clemens Papa XII. inter Presbyteros S. R. E. Cardinales adlegit; mox sequitur Archiepiscopus Kioviensis totius Russiæ Metropolitanus, deinde Episcopi, ac demùm Archimandritæ, nec ullus omninò Laicus, intervenisse legitur. Contrà verò in Synodo Provinciali Syrorum Maronitarum Montis Libani, in quam anno 1736. convenerat ejusdem nationis Patriarcha Antiochenus cum subjectis sibi Archiepiscopis, Episcopis, & Clero seculari, ac Regulari, præsidente in ea Josepho Simonio Assemani Præsule, Apostolicæ Sedis Ablegato, post subscriptiones dicti Patriarchæ, & Archiepiscoporum, ac Episcoporum, longus adjungitur catalogus Magnatum secularium, qui eidem Synodo, juxta antiquam consuetudinem, interfuerunt; cui quidem catalogo sequens inscriptio præfixa est: "Magnates, qui Synodo interfuerunt "ex Gazenis Angeltonæ, & Gustæ "Dominis, ex Habaiscis Gaziri Domi- "nis, ex Montis Libani, & Antili- "bani Dominis." Tùm subjiciuntur eorum nomina. Hujus Synodi Acta nondum typis edita sunt, sed manuscripta asservantur in Tabulario supradictæ Congregationis de Propaganda Fide.

VI. Sed, præter recensitas circumstantias, nullum jus sibi arrogare possunt Principes, eorumve Administri interveniendi Synodis Provincialibus. Hinc summi Pontifices Pius IV. & S. Pius V. vetuerunt, ne quispiam, nomine Regio admitteretur ad Synodum Provincialem Toletanam, ea tempestate indictam; sed Synodi acceleratio prævertit Pontificum mandata, quæ per Apostolicum Nuntium fuissent Archiepiscopo significanda. Cumque subinde aliud simile Concilium, præsente Legato Regio, anno 1582. fuisset Toleti celebratum, sacra Congregatio Concilii noluit illius decreta approbare, nisi prius Legati nomen ex Concilii Actis expungeretur; & quamquam Cardinalis Quiroga, Archiepiscopus Toletanus, pluribus ab antiquitate petitis exemplis, ostendere conatus sit, insuetum non esse, ut Ministri Regii in Conciliorum Provincialium Actis nominentur, ea tamen visa sunt non congruere præsenti disciplinæ; præsertim post Tridentinum vigenti, cùm paucis exceptis in Hispania habitis, non facile sit aliud Provinciale Concilium reperire, cui Regii Administri interfuerint, sicuti scitè ad eumdem Cardinalem Quiroga anno 1584. rescripsit Cardinalis Philippus Boncompagnus: "Nunquam inveni- "tur, seculares Principes, eorumve "Nuntius interfuisse Conciliis, nisi "Universalibus, ubi agitur de Fide, "reformatione, & de pace." Quocirca, post longas has super re habitas

disceptationes, tandem Gregorius XIII. suis Apostolicis litteris, in forma Brevis datis die 26. Januarii 1585. nomen Regii Legati ex præfato Concilio omninò deleri, mandavit. Tota hujus rei series descripta reperitur *lib. 4. decretor. sacræ Congregationis Concilii pag.* 18. & 19. & narratur à Cardinali de Aguirre *tom. 4. Concilior. Hispaniæ pag.* 224. & *seq.*

VII. Non exinde tamen fas est inferre, integrum nunc amplius non esse Episcopos Laicos ad Synodum invitare, non quidem ut intersint tamquam Judices, quod numquam licuit, sed tamquam meri auditores, seu testes eorum, quæ decernuntur, quod olim à Viventiolo factum, paullò ante audivimus; quoniam etiam nunc tales circumstantiæ occurrere possunt, quæ Laicorum præsentiam Synodo valdè utilem & fructuosam reddant. Quamobrem eadem sacra Congregatio Concilii post præfatum decretum editum in causa *Toletana*, die 22. Aprilis 1598. in alia causa *Turritana* dixit: *Gubernatorem, aliosque Laicos non debere Concilio Provinciali interesse, nisi à Synodo fuerint invitati*; *lib. 9. decretor. pag.* 66. *à tergo.* Idque certum ponit Cæremoniale Episcoporum *lib. 1. cap.* 31. *num.* 7. ubi loquens de Conciliis Provincialibus, etiam Laicis locum assignat: "Sedilia in Ecclesia "disponentur in Provincialibus quidem "capacia pro numero Episcoporum, "Abbatum, aliorumque Ecclesiastica "dignitate fulgentium, item pro Ca- "nonicis, ac etiam pro Laicis, si qui "interfuturi sunt." Rectè nihilominùs, & opportunè Pignatellus *consult.* 70. *num.* 1. Episcopos monet, ut cautè in hoc se gerant, neque nimis faciles se præbeant in Laicis ad Synodum invitandis, ne quod ab initio meræ voluntatis & urbanitatis fuit, tractu temporis fiat necessitatis.

VIII. Ut jam à Provincialibus ad Diœcesanas Synodos progrediamur, non prorsus ab antiquis moribus alienum fuisse arbitramur, ut ad istas pariter quandoquè Laici introducerentur; quoniam in Concilio Tarraconensi anni 516. edito à Garzia Loaisa, & relato ab Ivone *part.* 5. *cap.* 158. statutum reperimus, Synodos ab Episcopis esse per litteras indicendas: "Ut "non solùm de Cathedralibus, Eccle- "siæ Presbyteris, verùm etiam de Diœ- "cesanis ad Concilium trahant, & ali- "quos de filiis Ecclesiæ secularium "secum adducere studeant." At hic mos ita postea absolevit, ut disputent Doctores, an in ullo rerum eventu liceat nunc Episcopo Laicos ad suam Synodum admittere. Monacellus *cit. tom. 1. formul. 3. num. 6.* & Dominus de Aste *in Methodo Visitationis Apostolicæ part. 5. §. 3. num.* 23. id arbitrio Episcopi plenè permittunt. Sed his refragatur sacra Congregatio Concilii, quæ in causa *Oriolen. Synodi*, interrogata: *An Episcopus possit ad Synodum vocare Laicos, si eorum consilio uti velit*; respondit: *Episcopum non posse*; *lib. 14. decretor. pag.* 600. & 601. Bottus *de Synodo part. 2. num.* 38. Laicos admittendos affirmat, cùm de communibus Clericorum, & Laicorum negotiis est deliberandum. At Massobrius *de Synodo cap. 3. dub. 3.* & Romaguer. *ad Const. Synod. lib. 1. titulo 1. cap. 2. num.* 20. Botti assertionem ita temperandam existimant, ut tunc Laici admitti quidem possint, sed non necessariò debeant. Nos verò cohærenter ad ea, quæ de Synodo Provinciali diximus, hæc statuimus: Primùm, jus commune obsistere Laicis, ne Synodo se interesse debere contendant; Secundùm, non obstante hac juris severitate, aliquid nihilominùs esse deferendum contrariæ consue-

suetudini, si alicubi jam invaluerit; Tertiùm, etiamsi ejusmodi consuetudo nondum sit inducta, posse Episcopum ex aliqua gravi urgentique causa ad Synodum Laicos admittere, dummodò tamen suffragium non ferat; Quartùm, inter sufficientes causas illos admittendi, non posse eam annumerari, quam sacra Congregatio jam rejecit, quod scilicet Episcopus Laicorum consilio indigeat; commodè quippè potest eos extra Synodum consulere. Quintùm demùm cavendum esse Episcopis, ne sine vera & gravi necessitate, Laicos ad Synodum arcessant; paulatim enim possent illi, consuetudinis obtentu, jus interveniendi sibi deinceps arrogare, quod jam nuper de Synodo Provinciali cum Pignatello animadvertimus.

IX. Hinc Odo, Episcopus Parisiensis, in suis Constitutionibus Synodalibus, quas anno 1198. condidit, quamvis Laicos à prævio ad Synodum apparatu non excluserit; districtè tamen præcepit, ut ante sessionis initium è Synodi loco repellerentur: *Finito sermone* (inquit) *licentiabit Episcopus Laicos, & Scholares, & alios Clericos, qui non debent Synodo interesse*; *tom.* 6. Collect. Harduini *part.* 2. *c.* 2. *col.* 1937. Idemque anno 1289. faciendum decrevit Raymundus, Episcopus Ruthenensis, in suprà citata epistola Synodica: *In utraque verò die, completo sermone, Laici à loco, ubi tenebitur Synodus, expellantur*; quod pariter præscribunt sæpiùs laudata statuta Ecclesiæ Meldensis *tom.* 4. *cit. Anecdot. col.* 891. At S. Carolus Borromæus in suis Synodis, quo liberius posset Clericorum vitia redarguere, Laicos ante sermonem ab Ecclesia exire jussit, teste Giusano *in ejus Vita lib.* 2. *cap.* 16.

CAPUT X.

De ordine sedendi in Synodo.

EXtra omnem controversiam est, primum & spectabiliorem locum deberi Episcopo, juxta textum *in Canon. Episcopus in Ecclesia, dist.* 95. & decretum Tridentini *sess.* 25. *cap.* 6. *de reformat. Episcopis præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati pars est, eisque in Choro, & in Capitulo, in Processionibus, & aliis actibus publicis, sit prima sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas.* Aliud tamen est de Synodis sive Generalibus, sive Nationalibus, quibus unâ cum Episcopis simul intersint S. R. E. Cardinales; hi siquidem, etsi Episcopali careant charactere, ob eorum tamen officii ac dignitatis præstantiam, Episcopis præferuntur, suprà quos sedisse legimus in Concilio Lugdunensi I. sub Innocentio IV. in cujus Actis habetur *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 378. *Ad dexteram, & in eminentioribus locis sederunt Episcopi Cardinales, ex altera verò Presbyteri Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi post eos.* In Concilio quoque Lugdunensi II. anni 1174. sub Gregorio X. Cardinales omnibus antelatos Episcopis, & Metropolitanis, legitur apud Raynaldum *ad eumdem annum num.* 3. Eamdemque loci prærogativam Cardinalibus delatam in Concilio Florentino, ex ejusdem Actis liquet. In Concilio pariter Romano anni 1059. sub Nicolao II. quod ex antiquo codice Vaticano transcriptum, publici juris fecit Petrus Possinus, Cardinales, ante Episcopos, Conciliaribus decretis subscripserunt, *tom.* 6. Collectionis Harduini

part.

part. 1. *col.* 1066. nec mirum est, Cardinalibus, qui supremi Ecclesiæ Moderatoris consiliarii sunt, eique, tamquam membra suo capiti adhærent, hanc attribui præeminentiam; cùm in Ecclesia Constantinopolina eamdem obtinuerint septem Diaconi Cruciferi, quinimmò etiam Syncelli, hoc est simplices Cleri, aut Monachi, familiares, & commensales Patriarchæ, qui loco superiore in Synodis sedebant, quemadmodum ad rem observat Christianus Lupus *in scol. & not. ad Can. Concil. tom.* 2. *pag.* 1474. *& tom.* 3. *pag.* 441. Durum nihilominùs visum est Henrico Archiepiscopo Cantuariensi, sibi Regni Primati, atque Apostolicæ Sedis Legato nato, juxta text. *in cap.* 1. *de officio Legat.* anteponi Joannem Xempr, Archiepiscopum Eboracensem, ab Eugenio IV. purpura decoratum, cui propterea cedere recusavit; verùm, cum excitatam ab Henrico de præcedentia quæstionem resciverit Pontifex, litteris ad eumdem datis, primum in sedendo locum, honoremque suprà quosvis Episcopos, & Archiepiscopos, Cardinali adjudicavit; quæ quidem Eugenii litteræ, in quibus Cardinalitiæ dignitatis eminentia summoperè celebratur, referuntur à Raynaldo *ad annum* 1439. *num.* 40. à Cardinali Jacobatio *de Conciliis lib.* 1. *pag.* 35. extantque *Bullar. Rom. pag.* 21. *tom.* 3. *part.* 3. Latæ tamen ab Eugenio sententiæ non acquievit Archiepiscopus Gnesnensis, Regni Poloniæ Primas, qui paucis postea annis, id est anno 1449. in Comitiis Petricoviensibus de loci prærogativa contendit cum Cardinali Sbigneo, Episcopo Cracoviensi, quam tamen Nicolaus V. iterum Cardinali asseruit, uti narrat citatus Raynaldus *ad annum* 1449. *num.* 8. cumque Archiepiscopus ad Regem provocasset, negavit Rex, se posse causam pertractare, quam summus Pontifex sua sententia terminaverat, sicuti prosequuntur Spondanus *ad eumdem annum num.* 14. & Cromerus, *lib.* 22. Hæc, de quibus plura Jacobus Andreas Crusius, *tract. de præcedentia cap.* 3. incidenter, & cursim; scimus quippè nullam de hujusmodi præcedentia quæstionem moveri posse in nostra Synodo Diœcesana; cui unicus præest Episcopus; eique propterea Principem locum deberi, nemo umquam dubitavit.

II. Post Episcopum, ante cæteros assidere debet Vicarius Generalis, qui ratione jurisdictionis, quam in omnes exercet diœcesanos, omnibus dignitate antecellit, sicuti latè ostendunt Sbrozzius *de Vicario Episcopi lib.* 2. *quæst.* 25. Leo *in Thesauro Fori Ecclesiastici part.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. & 11. atque à sacra Congregatione Concilii decisum, testatur Jacobus Gallus *consult.* 62. *num.* 13. referens decisionis verba, quæ sic sonant: *Vicarium Generalem, tàm præsente, quàm absente Episcopo, præcedere debere Canonicos, & Dignitates Ecclesiæ Cathedralis etiam in Synodo.* Gallo adstipulatur Scarfantonius in Addit. ad Ceccoper. *lib.* 4. *tit.* 3. *sub n.* 21. aliam adducens ejusdem sacræ Congregationis decisionem, hisce verbis conceptam: *Vicarium in Synodo locum habere ante Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis.* Quapropter Robusterius, Rotæ Auditor, in suo voto impresso apud Gratianum *discept.* 3. *num.* 23. egregiè confutatis duobus contrariis consiliis 51. & 52. Jacobi Monachi, universim & generatim adstruit Vicario Generali præcedentiam tàm in Synodo, quàm extra Synodum, suprà Ecclesiæ Cathedralis Capitulum, ejusque Dignitates; quod etiam affirmant Fagnanus *in Cap. Ad hæc, num.* 29. *de præbendis.* Pani-

nimoll. *decis.* 1. *adnot.* 5. *à num.* 2. *ad num.* 46. *&* *adnot.* 16. *num.* 1. *& seqq.* Ricc. *in praxi part.* 4. *resolut.* 190. *num.* 8. Monacell.. *in formul. legal. part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 2. *num.* 18. quorum Doctorum sententiæ favet textus *in Can. Præcipimus, dist.* 93. ubi legitur: *Præcipimus, ne Diaconus, quamvis etiam in dignitate, hoc est in officio quolibet Ecclesiastico sit, ante Presbyterum sedeat, nisi cùm locum habuerit proprii Patriarchæ, aut Metropolitani sui pro aliquo Capitulo; tunc enim sicut illius locum tenens, honorabitur.* Hinc siquidem, quidquid in contrarium opinetur Joannes à Costa *tit. de majorit. & obed. pag.* 216. evidenter desumitur, Vicarium Generalem, præsente, vel absente Episcopo, cujus locum tenet, ac jurisdictionem exercet, in Synodo, & extra Synodum, etiam Canonicis, ac Dignitatibus præire debere.

III. De loci, post Episcopum, honorabilioris prærogativa, cum Vicario Generali Patavino contendit olim Abbas Sanctæ Nicæ, habens usum Mitræ & Baculi, cum jurisdictione intra suam Ecclesiam, & in suos Canonicos; sed illam pluribus Vicario vindicavit Massobrius *de Syn. Diœ. cap.* 3. *dub.* 6. ubi validis argumentis conclusit, tàm præsente, quàm absente Episcopo, debere Vicarium Generalem Abbati præcedere. Hodie tamen, post Gregorii XIV. decretum suprà allegatum *cap.* 3 *num.* 3. neminem reperiri putamus, qui audeat jus sibi arrogare præcedendi Vicario, nisi illud acquisierit ex legitima consuetudine, cui Pontifex in eodem decreto non derogavit. Ejusmodi consuetudine se fulciri, jactabant Canonici Hispalenses, ut locum, suprà Vicarium, sibi in Synodo compararent; sed, cùm illam non probaverint, in sacræ Rotæ Auditorio die 21. Junii 1697. *coram Muto*, succubuerunt, quemadmodum etiam superius fuit indicatum. Secus accidit Archidiacono, Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Melitensis: hi quippè, cum ritè ostenderint, se ex antiqua consuetudine esse in quasi possessione præcedendi Vicario Generali, tàm in Rotæ Auditorio, quàm in sacra Congregatione, causam obtinuerunt, uti narrat Auctor *Siciliæ Sacræ tom.* 2. *edit. Panorm. ann.* 1733. *pag.* 920. *num.* 49.

IV. Præter consuetudinem, alia quoque potest esse ratio, ob quam Dignitates, & Canonici se in Synodo præferendos Vicario Generali, jure meritoque postulare queant, si nimirum sacris vestibus induti ipsi Synodo assistant, quod censuit sacra Congregatio Concilii *in Petragoricen.* die 16. Septembris 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 678. *Sacra, &c. respondit, Vicarium Generalem in Diœcesana Synodo habere debere locum ante Canonicos, & Dignitates Ecclesiæ Cathedralis, si non sint parati.* Quæ tamen decisio est intelligenda, nisi Vicario assistat consuetudo, etiam tunc præcedendi, aut nisi ipse pariter sit indutus habitu Prælatitio, Rocheto videlicet, & Mantelleta, juxta alias ejusdem sacræ Congregationis declarationes relatas à Massobrio *cap.* 4. *dub.* 6. *numer.* 37. & 47. quem sequitur Panimoll. *decis.* 1. *adnot.* 5. *num.* 53.

V. Tertium in Synodo locum occupant Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis, eo inter se sedendi ordine retento, quem in Choro, aliisque actibus servare solent. Post Canonicos, sedent eorumdem Coadjutores, uti tradit Pignatell. *consult.* 185. *num.* 3. & 4. *tom.* 4. Beneficiariis

riis verò, seu Mansionariis Ecclesiæ Cathedralis, sedilia aptantur statim post Canonicos, non quia digniores sint Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum, sed ne sejungantur à Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, cujus sunt addicti servitio; quòd benè notavit Gavantus *in Praxi Synodi Diœcesanæ cap.* 13. *num.* 7. Eam autem post Episcopum, & Vicarium sedendi præeminentiam obtinent Canonici Ecclesiæ Cathedralis, cùm simul uniti, & constituentes unum corpus, seu *capitulariter*, ut dicitur, Synodo interveniunt; nam, si separatim & singillatim adsint, debent locum cedere Abbatibus, jus Mitræ & Baculi, etiam Titularibus, & Commendatariis, tàm Secularibus, quàm Regularibus, sicuti præscribitur in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 15. ubi de ordine sedendi in Synodo sive Provinciali, sive Diœcesana, hæc habentur: *Dignitates, & Canonici Cathedralis Ecclesiæ cùm capitulariter procedunt, aut sunt, præferuntur cæteris omnibus; aliàs Abbates Titulares, & habentes usum Mitræ præcedunt, & post eos Commendatarii, deinde Dignitates, mox Procuratores Capitulorum Ecclesiarum Cathedralium, deinde cæteri, pro cujusque dignitate, & gradu.* Additque Leo *For. Ecclesiast. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. etiam Protonotarios non Participantes, indutos Mantelletta, & Rocheto, anteponi Canonicis, non capitulariter, sed divisim incedentibus, aut adstantibus; & sequitur Scarfantonius in notis ad Ceccoperium *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 38. *& seqq.*

VI. Inter Abbates autem ille censetur alteri honore antecellere, qui prius Abbatiam est assequutus, nulla habita ratione antiquitatis, seu dignitatis Ordinum, aut Ecclesiarum, quibus sunt addicti, ad normam sententiæ latæ à Pio IV. in causa præcedentiæ inter Canonicos Regulares Lateranenses, & Monachos Casinenses, quam quidem sententiam idem summus Pontifex suis corroboravit Apostolicis litteris, quæ habentur in Bullario Lateranensi *pag.* 275. Generatim enim, in quæstionibus de præeminentia, receptum est, ut, cæteris paribus, illi alteri præponatur, qui prius ad dignitatem est promotus, quod ex testibus *in Can. fin. dist.* 17. *& in cap.* 1. *& cap.* 15. *de majorit. & obed.* benè deducunt Cassan. *in cat. glor. mund. part.* 4. Manriquez *de præcedentia q.* 1. *num.* 17. Peralta *eod. tract. de præcedentia cap.* 3. *num.* 4.

VII. Quartus in Synodo locus, Ecclesiarum Collegiatarum, intra civitatem; quintus, earumdem in diœcesi existentiam, Canonicis assignatur; ita tamen, ut antiquior & dignior Collegiata civitatis anteponatur aliis Collegiatis ejusdem civitatis, idemque ordo servetur inter Collegiatas diœceseos. Contingit autem aliquandò, ex insignibus Collegiatis unam, quamquam recentiorem, ex Apostolico privilegio, usum habuisse Cappæ magnæ, quam gestare non poterant Canonici Collegiatæ antiquioris, cui simile indultum non fuerat concessum; quamobrem prioris Collegiatæ Canonici, unâ cum spectabiliori, magisque honorifico Cappæ ornamento, se jus pariter assequutus contendebant præcedendi alterius antiquioris Collegiatæ Canonicis, sola Almutia indutis. Verùm sacra Rituum Congregatio, ad quam causa est delata, censuit, ejusmodi honoris insignia nullam denotare præeminentiam, neque alterius juribus præjudicium ullum

lum inferre; quocirca, etiam in prædicto rerum eventu, præcedentiam competere decrevit insigni Collegiatæ, quæ esset antiquior. Controversiæ seriem exponit Ursaya *part.* 1. *discep.* 6. in cujus fine laudatum refert sacræ Rituum Congregationis decretum. Canonicos, nisi obstet contraria consuetudo, subsequuntur Vicarii Foranei, quos fortè contingat inter Parochos non cooptari; etenim ob illam qualemcumque jurisdictionem, quam exercent, maximè decet, eos Plebanis præferri, & præferendos statuit Joannes Franciscus Bonhomius *in supr. alleg. Decretis reformationis Ecclesiasticæ pag.* 122. ubi loquens de Vicariis Foraneis, ait: *Parochi, reliquique omnes, quicumque illi sint, & Archipresbyteri, aut præpositi Vicariis ipsis pareant, ac loco cedant, non in Divinis Officiis tamen, in quibus, si Canonici fuerint, suo loco eos sedere, convenit.* Ideo autem locum digniorem cedunt Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum, quia isti (ut putamus) Synodo adsunt collegialiter uniti, seu ut constituentes unum corpus. Infrà Vicarios Foraneos sedere debent Plebani, seu Archipresbyteri rurales; nisi usus obtinuerit, ut promiscuè assideant cum Parochis, & Curatis, qui in sedendi ordine statim succedunt, & è quibus ille alteri præire debet, qui prius parochiæ præfectus fuit.

VIII. Post omnes hucusque enumeratos subsellia parantur; primò pro obtinentibus simplicia Beneficia: secundò pro cæteris è Clero: tertiò pro Religiosis, & Monachis, si qui fortè ad Synodum venire jussi fuerint: postremò pro Laicis, si casus evenerit, ut ad Synodum admittantur. Inter Clericos porrò ille alteri præcedit, qui in majori Ordine est constitutus, Presbyter scilicet Diacono, Diaconus Subdiacono, & sic deinceps, per textum *in cap. Statuimus, de majorit. & obed.* Quod si plures fuerint Ordine pares, spectatur tempus Ordinationis, & ille alteri anteponitur, qui prius est inauguratus; & si etiam in Ordinationis die conveniant, habenda est ratio ætatis. Ab hac tamen regula est ille excipiendus, cui Ordo collatus est à Romano Pontifice; is quippè, propter supremam dignitatem Ordinantis, inter alias quibus gaudet prærogativas, quas recenset Hallier. *de sacris electionibus part.* 2. *sect.* 5. *c.* 3. *art.* 9. §. 1. etiam hac potitur, ut cæteris præferatur, in eodem Ordine constitutis, per textus *in Can. ultim. dist.* 17. *Can. fin. dist.* 75. *& cap. Per tuas, de majorit. & obed.* ubi Gonzalez *num.* 3. Barb. *num.* 2. Valenz. *consil.* 1. *n.* 16. & fusius Hallier. *cit. loc.* Siquidem, uti observat Glossa *in eodem cap. Per tuas*, etiam lege civili sancitum est, primò eorum nomina esse scribenda, qui dignitatem judicio Principis sunt consecuti.

IX. Plurima de ordine sedendi in Synodo videri possunt apud Bottum *de Synodo part.* 1. *num.* 10. Massobrium *cap.* 4. *dub.* 6. Ursayam *discep.* 29. *tom.* 2. *part.* 1. *& discep.* 9. *eod. tom.* 2. *part.* 2. quamvis reverà difficile sit, in hac præcedendi materia, certam regulam definire; cùm potissimùm inhærendum sit consuetudini, quæ pro locorum diversitate, diversa est. Ad amputandas autem lites, & cujusque jura sarta tecta servanda, prudenter se geret Episcopus, si in Synodi initio decretum promulgaverit, quo declaretur, ex ordine inibi sedendi nihil detractum iri juri habendi præstantiorem locum, quod quispiam sibi competere credat; quod faciendum statuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediola-

lanensi V. *part.* 3. ubi inter Decreta initio Diœcesanæ Synodi legenda, hoc quarto loco commemorat *Act. Eccles. Mediol. part.* 3. *pag.* 278. *Si cui in ea Synodo contigerit suo loco non sedere, aut incidere, aut aliud quidquam agere, per id propterea nemini jus acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cujusquam jure, possessioneve detrahi; sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum est:* idemque cautum legimus in Synodo Diamperitana, habita anno 1590. quam notis à se illustratam anno 1745. typis Romanis edi curavit Pater Joann. Facundus Raulio. Neque ulli displicere potest ejusmodi temperamentum, quod adhibitum scimus etiam ab Œcumenica Tridentina Synodo, quæ *in fin. sess.* 2. ait: *Insuper ipsa sacra Synodus statuit ac decrevit, quod, si fortè contigerit, aliquos debito in loco non sedere. . . . nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur.* In ejusdem verò Concilii resumptione, summus Pontifex Pius IV. ut eas controversias de medio tolleret, quæ ex peculiaribus diversarum Ecclesiarum privilegiis & prærogativis oriri poterant, Præsules omnes, ad illius celebrationem congregatos, in tres tantummodò clases distribuit, Patriarcharum nempè, Archiepiscoporum, & Episcoporum; inter quos jussit Patriarchas primum locum tenere; Archiepiscopos secundum, Episcopos verò tertium; in singulis autem classibus digniorem sessionis locum ab illis occupari, qui Ordinatione anteriores essent, nullo respectu habito ad eorum Primatiales dignitates, sive veras, sive prætensas, quas proinde singulis in suo statu illæsas præservavit, ut videre est in ejusdem Pii IV. *Constit.* 24. *Bullar. Rom. tom.* 2. At demùm ipsius Concilii Patres in fine *sess.* 25. declararunt, *ex loco assignato Oratoribus, tàm Ecclesiasticis, quàm Secularibus, in sedendo, incedendo, aut quibuscumque aliis actibus*, nulli jus de novo acquisitum, nulli ablatum, censeri debere.

CAPUT XI.

De Indumentis Episcopi, aliorumque qui Synodo Diœcesanæ intersunt.

UT Sacerdotalis consessus majestas splendidior foret, suique venerationem omnibus ingereret, pluribus, & antiquis Conciliorum sanctionibus, decretum fuit, ut quotquot Synodo interessent Clerici, aliquod induerent sacrum ornamentum, cujusque dignitatis, seu Ordinis proprium. Ex innumeris, quæ præsto sunt, particularium Ecclesiarum hac de re statutis, pauca quædam seligimus. Inter Constitutiones Ecclesiæ Claromontensis, anni 1268. Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 587. legimus: *Districtè præcipientes Sacerdotibus, ut jejuni intrent Synodum; in jejunio enim, & oratione debet fieri. Injungimus iterum districtè Sacerdotibus Curam animarum habentibus, ut induti Albis, & Stolis intrent Synodum æstivalem, in Superpelliciis tantùm, & Stolis, Synodum hiemalem; Abbates autem Cappis sericis sint induti.* His concinunt sæpiùs laudata statuta Synodalia Ecclesiæ Meldensis *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 891. *capit.* 2. *Districtè præcipitur Sacerdotibus, ut rasi coronam, & jejuni intrent Synodum; sub pœnis à jure statutis. Districtè etiam præcipitur, ut induti Albis, & Stolis intrent Decani Synodum, Sacerdotes verò in Superpelliciis.* Constitutiones Ecclesiæ Ni-

Nicosiensis *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1679. *capit.* 3. decernunt: *Intrent autem omnes in honesto habitu, videlicet in hieme in Superpelliceo, vel Cappa clausa, aut Chorali; in æstate verò in Superpelliceo tantùm.* Statuta Synodalia Ecclesiæ Nannetensis *cap.* 2. *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 931. ajunt: *Præcipitur Sacerdotibus, ut jejuni, & induti Superpelliciis, & Stolis mane intrent in Synodum; cæteri autem, Personatus, seu Vicarias habentes Ecclesiarum, Superpelliciis tantùm albis; Abbates autem Cappis sericis sint induti.*

II. Majorem, & splendidiorem sacrarum vestium apparatum præscripsit Concilium Budense à Philippo, Episcopo Firmano, Sedis Apostolicæ per Hungariam, & Poloniam Legato; anno 1279. celebratum, quod ex ms. codicibus Vaticano, & Vallicellano edidit Odoricus Raynaldus *ad calcem tom.* 14. *Annal. Ecclesiast.* In hujus quippè *cap.* 20. hæc leguntur: *Statuimus etiam, & præcipimus, ut omnes tàm Regulares, quam Seculares in Dignitatibus, seu Personatibus constituti illius Metropolitanæ, in qua Provincialis & illius diœcesis, in qua Episcopalis Synodus fuerit celebranda, veniant. . . . præterea statuimus, quod Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & quilibet alii, qui ex privilegio Mitris utuntur, mitrati cum Superpelliciis, Stolis, & Cappis, seu Pluvialibus; Præpositi verò, Priores, & alii inferiores Prælati cum Superpelliciis, & Stolis, si Diaconi saltem sint, & si velint, Pluvialibus, seu Cappis; Rectores verò, & simplices Sacerdotes cum Cottis, seu Superpelliciis, & Stolis tantùm; inferioris verò status, vel Ordinis Clerici cum Cottis Synodum intrent.... Religiosos quoque nullam Prælaturam, vel administrationem habentes perpetuam, permittimus, in habitu suo cum Stolis in Synodo posse stare.*

III. Licèt porrò hæc peculiarium Ecclesiarum statuta omnes non obstringant, ritum tamen, & solemnitatem demostrant, qua decet Synodum celebrari. Adde, quod non multum discrepant ab usitato & communiori hujus temporis more, quem, ut ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. & Gavanto *in cit. praxi cap.* 13. describamus, ab Episcopo initium ducimus. Ante Synodum, aliquot congregationes, pro ejusdem directione, fieri solent in ædibus Episcopalibus, quibus Episcopus præsidet indutus habitu Prælatitio, Rocheto scilicet, & Mozzeta: cùm ad Ecclesiam accedit, Synodum incepturus, vel prosecuturus, incedit indutus Cappa; priusquam preces recitet, quæ cujusque sessionis initio dicendæ sunt; præter Superpelliceum, Amictum, & Stolam, induit Pluviale rubeum; in solemni Supplicatione, quæ cum universo Clero in Synodi initio, & fine per urbem institui solet, pergit indutus Alba, Stola, Pluviali rubei coloris, Mitram pretiosam & Pastorale baculum deferens; easdemque vestes in sessionibus Synodalibus retinet. Hisce ornatum insignibus suam Synodum auspicatum fuisse S. Franciscum Salesium, narrat Carolus Augustus Salesius *in ejus Vita lib.* 5. *pag.* 250. *Supplicatio per totam urbem instituta, in qua videre erat, præter Canonicos centum Curiones Supparis indutus, ibat novissimus Salesius Mitra, & Trabea insignis, quem plurimi etiam Sacerdotes sequebantur.*

IV. Quod autem suprà diximus de Episcopo, qui Congregationibus, pro rerum in Synodo decernendarum præ-

paratione, in Palatio Episcopali habendis, habitu Prælatitio, id est Rocheto, & Mozzeta indutus, assistere debet; de iis Episcopis intelligendum est, qui habent Rocheti usum. Sunt enim quibus illud gestare interdictum est; nimirum ii, qui ex Ordinibus Regularibus, Monasticis nempè, & Mendicantibus, ad Episcopatum assumuntur, ut habet *Cæremoniale Episcoporum lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. *& cap.* 3. *num.* 4. ubi tamen opportunè declaratur, ejusmodi prohibitionem non afficere Episcopos illos, qui ex Ordinibus, seu Congregationibus Clericorum Regularium, aut Canonicorum etiam Regularium, sive Presbyterorum S. Spiritus, vel ex Militiis S. Joannis, & S. Jacobi, ad Episcopatum evecti fuerint. Modernus Joseph Catalanus *tom.* 1. *ad Cæremoniale Episc. lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *num.* 5. summa diligentia indicat auctoritatem Theologorum, ac Juris Canonici Interpretum, qui docent, Episcopis ex Ordinibus Monasticis, aut Mendicantibus, assumptis non licere, sub excommunicationis, vel, ut aliis placet, sub gravis peccati pœna, Rochetum deferre; tàm scilicet ob Cæremonialis nuper allegati prohibitionem, quàm propter legem in Jure Canonico expressam, *Cap. Clerici officia, de vita & honest. Cleric.* Nonnulli asserunt, in locum Rocheti, concessum esse à Clemente VIII. Regularibus Episcopis, usum Superpellicii. Verùm concessio isthæc, si vera est, non pertinet ad casum, de quo nunc agimus; sed ad delationem Superpellicii subtus amictum, vel subtus albam, aut stolam, dum Missas privatim aut solemniter celebrant, vel cùm Pluviale induunt, ut Divinis Officiis assistant; vel demùm, cùm stola dumtaxat induti, Sacramentum Confirmationis, aut Ordines Minores conferunt, aliisque Benedictionibus, aut Consecrationibus operantur. De his videri potest quondàm Josephi Mariæ Perimezzi, qui Regularis erat Episcopus, *Dissert.* 4. *part.* 1. *pag.* 118. *& seqq.* ubi observat, Superpellicium, dum eo utuntur Episcopi Regulares, sacrorum semper indumentorum partem esse; at Rochetum ab aliis Episcopis deferri, etiam tamquam communem habitum, & civilem. Dum verò exempla quædam affert concessionum à summis Pontificibus factarum certis illustribus Monachis ad Episcopatum promotis, ut vestium colorem mutare, ac etiam Rochetum gestare possent; dumque observat, in Hispaniis Episcopos Regulares Rochetum ex antiqua consuetudine induere satis indicat, has esse limitationes regulæ generalis, qua contrarium statuitur. Quare, generaliter loquendo, concludendum erit, Episcopum Ordini Monastico, aut Mendicanti aliàs adscriptum, in Congregationibus præsynodalibus, de quibus suprà, talari veste, & Mozzetta dumtaxat indutum sedere debere; servato in hujusmodi vestibus colore, cujus est habitus Religionis ab ipso professæ, ut se conformet textui *in cit. Cap. Clerici Officia, de vit. & honest. Cleric.* Quamvis enim ibi dicatur Episcopos Monachos habitum Monachalem deferre oportere; usus tamen invaluit, ut hujusmodi Episcopi, retento colore Ordinis, ex quo assumpti fuerunt, eadem vestium forma utantur, qua reliqui Episcopi uti solent; Mozzetta nimirum, Mantelleta, & veste talari.

V. At una hîc nobis occurrit quæstio: nimirum, an Archiepiscopus, Missam in sua Diœcesana Synodo solemniter celebraturus, inter cætera Pontificalia ornamenta, etiam Pallium in-

inducere queat. Idemque quæritur de Episcopo, cui ex privilegio usus Pallii sit concesus. Certum in primis est, neutri licere, extra Ecclesiam, & extra Missarum solemnia, Pallium gestare, cum id à Jure universim & generatim sit omnibus interdictum, juxta celebre responsum S. Gregorii Magni ad Joannem Episcopum Ravennatem *epist.* 56. *lib.* 3. *indict.* 11. *Operum tom.* 2. *col.* 666. relata à Graciano *Can. Contra morem, dist.* 100. »Tibi »non putamus ignotum, quod penè de »nullo Metropolita in quibuslibet mun»di partibus sit auditum, extra Missa»rum tempus, usum sibi Pallii vindi»casse. Et quod benè hanc consuetu»dinem generalis Ecclesiæ noveritis, »vestris nobis manifestissimè significas»tis epistolis:« & infra, eumdem Joannem redarguens, quod in solemnibus extra Ecclesiam supplicationibus Pallium gestare præsumpsisset, pergit Gregorius *col.* 667. »Admoneo quate»nus nisi Deccessorum meorum mu»nificentia tibi hæc per privilegium »attributa docueris, uti in plateis, »Pallium ulterius ferre non præsumas, »ne non habere & ad Missas incipias, »quod audacter & in plateis usurpas.« In eamdem sententiam iterum scripsit Gregorius ad Marianum, Joannis Successorem, *epist.* 56. *lib.* 5. *indict.* 13. *tom.* 2. *Oper. col.* 787. »Quo »(*Pallio*) non aliter te uti memine»ris, nisi in propria tuæ civitatis, di»missis jam filiis, Ecclesia, procedens »à Salutatorio ad sacra Missarum so»lemnia celebranda; peractis verò Mis»sis, idem in Salutatorio rursus cu»rabis deponere.« Salutatorium autem, cujus Gregorius meminit, quod etiam *Diaconicum magnum*, *Secretarium*, *Receptorium*, & *Vestuarium* appellabatur, erat Exedra Ecclesiæ adjuncta, ubi Episcopi sacras vestes induebant, & priusquam Ecclesiam ingrederentur, Fidelium salutationes excipiebant, sicuti videri potest apud Ducange *in descriptione ædis Sophianæ n.* 88. *ad calcem* Cinami, & *in Glossario verb. Salutatorium*, & Binghamum *Origin. & Antiq. Ecclesiastic. tom.* 3. *lib.* 8. *c.* 7. §. 7. & 8.

VI. Certum præterea est, non in omnibus Missarum solemniis posse ab Archiepiscopo, aut Episcopo, Pallii usum habente, illud adhiberi; ut enim ait Innocentius III. *in Cap. Ad honorem, de auctoritate & usu Pallii*, *Solus Romanus Pontifex in Missarum solemniis Pallio semper utitur*, & *ubique*; *quoniam assumptus est in plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis*, *quæ per Pallium significatur. Alii autem eo nec semper*, *nec ubique*, *sed in Ecclesia sua*, *in qua jurisdictionem Ecclesiasticam acceperunt*, *certis debent uti diebus.* Dies porrò, quibus illi permittitur Pallium deferre, recenset Glossa *in eod. Cap. verb. Ad honorem*, quibus posse alias ex speciali privilegio addi, certum ponit Gregorius Magnus *in cit. epist.* ad Joannem Ravennatem, inquiens *col.* 666. »Aut enim mos om»nium Metropolitarum etiam à tua est »Fraternitate servandus, aut, si tuæ »Ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse »concessum.... à vobis oportet osten»di.« Et profectò illis diebus, à Glossa enumeratis, sive ab antiqua, sive à recentiori jure adjectam scimus diem, qua Archiepiscopus, Synodum celebrans Provincialem, sacra Mysteria solemniter agit, cum in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 13. expressè dicatur: *Cantabitur Missa de Spiritu Sancto solemniter per Archiepiscopum*, *qui in ea utetur Pallio*; quod quidem fuisse in usum deductum à S. Carolo Borromæo, atque à san. mem. Benedicto XIII. cùm ille Mediolani,

hic Beneventi Provinciales Synodos haberent, narrat Cardinalis Petra *ad Constitut. Apost. tom. 5. pag. 212. n. 31. & 32.*

VII. Quare proposita quæstio unicè versatur circa Missam solemniter celebrandam in Synodo Diœcesana. Ad quam indubitanter respondemus, neque Archiepiscopo, neque Episcopo habenti Pallii privilegium fas esse in ea Pallium gestare. Ratio ex iis, quæ præmisimus, obvia & perspicua fit: etenim Pallii usus pro die, de qua agimus, nusquam reperitur Archiepiscopo, aut Episcopo, Pallii privilegio cæteroquin exornato, concessus; unde Gavantus *in praxi Diœcesanæ Synodi cap. 13. n. 1.* satis appositè scripsit: "Habitus "Episcopi in Missa Synodali erit Pon"tificalis, & coloris rubei. Si celebrat "solemniter, assumit omnia Paramen"ta Pontificalia, usque ad Pallium ex"clusivè: „quod etiam notavit Pax Jord. *tom. 2. lib. 8. tit. 2. n. 92.*

VIII. Quod attinet ad indumenta Vicarii Generalis; aut is est Protonotarius Apostolicus, & tunc vestes induit, hujus numeris proprias, Rochetum videlicet, & Mantellettam; aut ea prærogativa caret; & vestes defert, quibus per urbem incedere solet. Quod si inter Canonicos cooptetur, in Missa, & solemni Supplicatione, vestes adhibet Canonicorum; in sessionibus verò Synodalibus, illis depositis, proprias assumit; Gavantus *cit. cap. 13. n. 11. & 12.*

IX. Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis Episcopo rem Divinam solemni ritu perficienti assistunt, induti vestibus sacris, hoc est Dignitates Pluviali; Canonici ex ordine Sacerdotali, Casula, seu Planeta; Canonici ex ordine Diaconali, vel Subdiaconali, Dalmaticis; quam distinctionem ideo servandam dicimus, quia factam credimus divisionem Præbendarum ad normam decreti editi à Tridentino *sess. 24. cap. 12. de reformatione*; ubi enim ea divisio nondum facta fuit, omnes Canonicos uti solere Pluviali, affirmat Paris Crasi *lib. 1. cap. 18.* Coadjutores Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, & Canonici Ecclesiarum Collegiatarum, vestes adhibent, quas in Choro ferre consueverunt. Vicarii Foranei, & Archipresbyteri rurales, in aliquibus diœcesibus, aut Pluviale, aut aliud ornamentum assumunt, quo à cæteris distinguantur; in aliis autem nullum obtinent speciale insigne. Rectores quoque Ecclesiarum Parochialium, alicubi, præter Superpellicium, seu Cottam, gestant Caputium, alibi Stolam. Cæteri de Clero solùm induunt Superpellicium. Quæ omnia discimus à Gavanto *cit. cap. 13.* rectè tamen concludente, standum esse locorum consuetudini.

X. Quod diximus de sacris indumentis, Canonicis Ecclesiæ Cathedralis adhibendis, locum dumtaxat habet, cùm ipsemet Episcopus sacris operatur solemni ritu; nam si vel privatim Missam faciat, vel Missæ, quam alter celebrat, assistat, quod tamen improbandum esse, ex iis patebit, quæ inferius *lib. 5. cap. 1. num. 3.* dicentur, Canonici sacra indumenta non assumunt, sed illa adhibent, quæ in Clero deferunt, quæ etiam retinent cum sessionibus Synodalibus adsunt. Secus est de Episcopo, qui, etsi non celebret, debet tamen Synodo interesse, omnibus ornatus Pontificiis insignibus, quod monet Gavantus *eod. cap. 13. num. 1.* eique assistunt Diaconus, & Subdiaconus cum dalmaticis; perinde ac si Missam celebranti inservirent, quemadmodum præscribitur in Pontificali Romano, notatque Pax Jordan. *loc. cit.*

At

XI. At una adhuc, quoad Canonicorum vestes, enodanda remanet difficultas. Nonnulla reperiuntur Cathedralium Ecclesiarum Capitula, à Romanis Pontificibus hoc singulari exornata privilegio, ut Dignitates, & Canonici usum habeant Pontificalium. Jamdiu Dignitates, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis Lucensis à Lucio III. Alexandro III. Martino V. & Julio III. potestatem acceperant gestandi mitram albam sericam, ad instar S. R. E. Cardinalium; cumque Benedictus XIII. Lucensem Ecclesiam in Metropolitanam erexisset, aliud illis addidit privilegium, deferendi Pastorale baculum, instar Abbatum. Clemens XI. Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Metropolitanæ Beneventanæ, & Ecclesiæ Metropolitanæ Mediolanensi, præter Mitram, omnia indumenta concessit, quibus utuntur Abbates usum Mitræ habentes. Ac tandem, ut cætera prætereamus exempla, Benedictus XIII. usum Pontificalium permisit Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Viterbiensis.

XII. Quibus positis, dubitatur, an Canonici, ejusmodi privilegiis decorati, possint in Diœcesana Synodo Pontificalia insignia adhibere. Et respondendum censemus, posse, sepositis cæteris Pontificalibus ornamentis, atque assumptis sacris vestibus, quæ communes sunt aliis Canonicis, uti sola Mitra, cùm Episcopus Missam solemni ritu celebrat, cumque unâ cum eodem Episcopo, & universo Clero ad publicas incedunt Supplicationes. Mitram pariter gestare poterunt in Synodalibus sessionibus modò tamen aliis sacris, non verò Pontificalibus, vestibus adsint induti; incongruum quippè esset, sine aliis sacris indumentis, Mitram deferre. Quòd possint in prædictis actibus Mitram adhibere, ex verbis colligitur privilegiorum, quibus potiuntur; in illis siquidem vel usus Mitræ ipsis tribuitur etiam expressè, & nominatim in Synodo quemadmodum sonant verba privilegii concessi Canonicis Viterbiensibus; vel saltem generalis facultas datur Mitram gestandi in omnibus functionibus Ecclesiasticis, quibus etiam Synodales comprehenduntur.

XIII. Quòd verò nequeant alia Pontificalia indumenta adhiberi, censuit sacra Congregatio Concilii; etenim cùm Præpositus Ecclesiæ Collegiatæ S. Agathæ civitatis Cremonæ, cujus *cap. 1. hujus libri num. 4.* meminimus, vellet Premonensi Synodo interesse, indutus Pontificalibus ornamentis, quorum usum illi cæteroquin competere nullus dubitabat, eique se opponeret Episcopus, quæsitum fuit à Sacra Congregatione Concilii: "An Præpositus "S. Agathæ possit, ultra usum Mitræ, "in Cathedrali, & actionibus Synoda-"libus uti Baculo, aliisque Pontifi-"calibus, & laminis aureis, cum se-"parato genuflexorio, & sede, occa-"sione celebrationis Missæ in Synodo." Et die 5. Aprilis 1732. responsum fuit: *Negativè, excepto usu Mitræ simplicis, in actibus Synodalibus tantùm* Iterumque causa proposita, die 8. Augusti 1733. sacra Congregatio fuit in eadem sententia quoad omnia, excepta qualitate Mitræ, quam dixit, posse à Præposito gestari auriphrygiatam. Credere autem fas est, ideo quoad hoc sacram Congregationem sententiam mutasse, quia deprehensum fuit, Præpositum exemptum esse ab Episcopi jurisdictione; cæteri quippè Mitræ usu à Sede Apostolica donati, si Episcopi jurisdictioni subjaceant, in Episcopali Synodo Mitram simplicem dumtaxat, & non auriphrygiatam, ferre permittuntur, juxta apertam decisio-

nem Clementis IV. *in Cap. Ut Apostolicæ de privilegiis in 6.* cujus verba sunt: "De Fratrum nostrorum consilio, præsenti decreto statuimus, ut Abbates, & alii, quibus Mitræ usus est ab eadem Sede concessus; exempti quidem in Provincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis (quibus nonnulli eorum interesse tenentur) Mitris tantummodò auriphrygiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus, uti possint; non exempti verò, simplicibus, & albis, ac planis utantur. In aliis verò locis exemptis, & non exemptis, Mitris liceat illis uti, prout concessa eis ab eadem Sede Indulta permittunt." Quamobrem Canonici, & alii, qui nobiliori Mitra in aliis actibus, & functionibus Ecclesiasticis, ex privilegio utuntur, si eamdem in Synodo deferre gestiant, concludenter probare debent, id etiam honoris sibi specialiter & expressè, & quidem post Clementem IV. fuisse à Sede Apostolica tributum.

CAPUT XII.

De Pœnis quibus fiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, nisi legitimo detineantur impedimento.

INutiles essent leges, & contemptui expositæ, nisi simul in contumaces animadverterent. Eadem propterea jura, quæ Sacerdotes ad Synodum ire jubent, aut pœnas irrogant, aut irrogandas illis decernunt, qui parere recusant. Memorata statuta Ecclesiæ Biterrensis ejusmodi retractarios ab ingressu Ecclesiæ interdicunt; Synodus Catalaunensis ann. 1393. & statuta Synodalia Ecclesiæ Nannetensis anni 1490. eosdem excommunicatione statim innodatos declarant *cit. tom.* 4. *Thesaur. nov. Anecdot. col.* 627. 667. & 1022. Jus verò commune *in Cap. Quod super his, de majorit. & obed.* Episcoporum arbitrio permittit, sibi subditos Abbates, & Sacerdotes compellere *per Censuram Ecclesiasticam ad Synodum venire.* Unde quamvis Concilium Tridentinum *cit. cap.* 2. *sess.* 24. *de reformat.* ubi omnes exemptos, & multis in casibus jam à nobis expositis, etiam Regulares, ad Episcopalem Synodum ire debere statuit, nullam mentionem fecerit pœnæ, inobedientibus inferendæ, meritò tamen sacra Congregatio, ejusdem interpres, censuit, posse Episcopum illorum pariter contumaciam censuris, aliisque pœnis coërcere, sicuti *hoc eodem libro cap.* 1. *num.* 5. retulimus; siquidem quandocumque exempti, etiamsi Regulares sint, ad Synodum accedere tenentur, cessat, quoad hoc, eorum exemptio, & subduntur Episcopo, perinde ac cæteri diœcesani. Quia verò cum iis, qui ad Synodum ita cunctanter se confert, ut cùm jam absoluta est, ad eam perveniat, tùm qui, priusquam absolvatur, à Synodo recedit, legi potius illudere, quam obedire videtur; idcircò iisdem pœnis se obnoxium facit, quæ in illos latæ, aut ferendæ sunt, qui nullo modo accedunt, quemadmodum advertunt Massobrius *de Synodo Diœces. cap.* 3. *dub.* 7. & Marescotus *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 32.

II. Nec solùm potest Episcopus suam Synodum pervicaciter evitantes, Ecclesiasticis censuris irretire, sed etiam pecunia mulctare, quod adnotavit Pax Jordan, *lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 70. non enim desunt homines adeo rudes, & crassi, rebusque his terrenis tàm perditè addicti, ut plus à pœna pecuniaria, quam à censuris deterreantur. Ita Synodus Avenionensis, anni 1337. *cap.* 8. viginti solidis usualis monetæ, in Ec-

Ecclesiæ fabricam erogandis, illos mulctavit, qui ad Synodum accersiti non advenerant; & Synodus Meldensis *cap.* 4. similis inobedientiæ reos, suorum Beneficiorum fructibus privavit, *cit. tom.* 4. *Anecdotor. col.* 563. & 918. Ex mente tamen Sacræ Congregationis Concilii, explicata in causa *Pientinæ Synodi*, quam *cap.* 2. *hujus libri num.* 8. allegavimus, non debet Episcopus pecuniariam pœnam imponere Regularibus; ii quippè viritim accepti, rerum temporalium proprietatem non habent; nec æquum videtur, ut pro unius, vel alterius Religiosi contumacia, communitas, seu monasterium pœnam subire debeat.

III. Verùm quia omnes leges, sed præcipuè Ecclesiasticæ, sanctissimæ sunt, & ne latum quidem unguem à justitia & æquitate deflectunt, propterea à culpa & pœna eum absolvunt, qui ex rationabili causa ad Synodum non venit. Concilium Tridentinum *cit. cap.* 2. *sess.* 24. *de reform.* ab obligatione accedendi ad Synodum Provincialem eximit Episcopos, *quibus cum imminente periculo transfretandum esset*; sicut olim contigit quatuor Episcopis, Antibarensi, Catharensi, Olchiniensi, & Suacensi, qui miserabili casu naufragium in mari fecerunt, dum ad Concilium Provinciale Spalati indictum se simul conferrent; ut narrat P. Daniel Farlatus *tom.* 1. *Illyrici sacri in Prolegomenis part.* 3. *sect.* 2. §. 5. *pag.* 308. Eodem igitur jure à Diœcesana Synodo sunt excusandi, qui illam aut omninò, aut sine gravi periculo, adire nequeunt, sive ejusmodi periculum ipsis immineat ab extrinseca causa, putà à flumine, quod sit trajiciendum, aut à latronibus viam obsidentibus; sive à causa intrinseca, putà ab adversa valetudine. Multoque magis excusandi sunt Parochi, quos, non propria, sed suarum ovium necessitas remoratur, etenim non solùm non reprehendendi, sed plurimum commendandi sunt, si ideo dumtaxat ad Synodum non accedant, quia alium non habent Sacerdotem, quem sibi in animarum cura substituant; idque præsertim, cùm in parochia reperiuntur infirmi tàm gravi morbo laborantes, ut prudenter timeatur, ne sint citò decessuri; quanta enim ratio à Parochis, priusquam ad Synodum se accingant, habenda sit de ægrotis, quos in parochia relinquunt, satis apertè edisserunt sanctissimi Ecclesiarum Antistites. Andreas de Albalato Episcopus Valentinus in sua Synodo, habita anno 1235. cujus Acta evulgavit Cardinalis de Aguirre *tom.* 3. *pag.* 511. ait *num.* 152: "Item mandamus Sacerdotibus, vel habentibus "Curam, quod nullus renuntiet, nisi "in manu Episcopi; & cùm venerint "ad Synodum, perquirant parochias, "& visitent infirmos, & dent pœnitentias; eisdem exponendo, qualiter "tenentur ire ad Synodum, & si interim morerentur, sine pœnitentia "non decedant. A qua Synodo cùm "venerint, non requisiti, visitent infirmos, & faciant quod saluti animarum noverint expedire." Constitutiones Ecclesiæ Claromontensis, anni 1268. quarum suprà meminimus, in principio hæc habent: "Item injungimus Sacerdotibus Parochialibus, "qui Vicarios non habent, quòd die "Dominica, præcedente Synodum, diligenter inquirant publicè in Ecclesiis suis, si aliqui sunt infirmi in "parochiis suis; feria verò sequenti, "sive antequam iter arripiant, eos visitent etiam non requisiti, & faciant "quidquid necesse fuerit ad salutem "animarum; præcipientes in Christo, "eorum visitationem fieri per Presby-

»teros vicinos in eadem, vel aliis Ec»clesiis remanentes.» Statuta Synodalia Ecclesiæ Constantiensis *cap.* 17. *cit. tom.* 4. *Anecdotorum col.* 805. præcipiunt: «Quando vos Presbyteri ad »Synodum venire debetis, die Do»minica præcedente, publicè inquira»tis in parochia, si qui sint infirmi, »& ea die, vel sequenti feria, vel an»tequam iter arripiatis, & non requi»siti, visitetis eos.» Ex his, aliisque sexcentis hujus generis monumentis, addiscere debent Parochi, quam solicitos eos esse oporteat de æterna salute suarum ovium, quæ in extremo versantur temporalis vitæ discrimine; cui nimirum si per alium consulere nequeant; licitè, & sanctè se à Synodo subtrahunt.

IV. Non idcircò tamen, quod quispiam legitimo detineatur impedimento, potest sua auctoritate, se ab accedendi obligatione absolvere; sed causam, cur non accedit, debet Episcopo significare, à Judicibus ad id deputatis, absoluta Synodo, examinandam; & quo validius suam absentiam excuset, poterit ad Synodum mittere Procuratorem, qui omnes impedimenti, quo detinetur, circumstantias, melius, quam per litteras fieret, Synodo aperiat, quod scribit Fagnanus *in suis Commentariis mss. ad cap.* 2. *sess.* 24. *de reform.* inquiens: *Qui verò verentur accedere, ex sententia Congregationis, potcrunt mittere Procuratores ad excusandum se.* Idemque de Conciliis Provincialibus sancitum invenimus in Concilio Parisiensi, anno 1346. celebrato, Præside Guillelmo Archiepiscopo Senonensi, in cujus *cap.* 6. habetur: «Illi, qui ad Provinciale Conci»lium venire tenentur, si propter im»pedimentum canonicum remaneant, »se excusent per idoneum Nuntium »litteratoriè destinatum, qui possit fa»cere fidem per juramentum, de im»pedimento canonico, super quo etiam »debet habere mandatum;» *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1681. Opinatur præterea Bottus *cit. part.* 2. *n.* 42. legitimè impeditum posse constituere Procuratorem, non solùm ut ejus absentiam excuset, sed ut Synodo ejus nomine intersint. At hæc opinio, quæ cæteroquin arrisit Massobrio *cap.* 3. *dub.* 6. à nobis improbatur, & rejicitur; an autem id jure fiat, mox patebit. In electionibus Ecclesiasticis jus esse absenti legitimo detento impedimento, constituere Procuratorem, qui ejus nomine suffragium ferat, constat *ex cap. Quia propter*, §. *Illud autem, de elect. & cap. Si quis justo, in princ. eod. tit. in* 6. Est tamen necesse, ut Procurator sit de gremio Capituli, ne secus Capituli secreta pandantur extraneo, quod in citatis textibus pariter decernitur. Sed, quia hæc constitutio emanavit in favorem Capitularium, est in eorumdem facultate, favori suo renuntiare, & extraneum Procuratorem admittere, sicuti, *in cit. Cap. Si quis justo, verb. Nolente Capitulo*, observat Glossa, docentque Panormitanus *in cap. Quia propter*, §. *Illud*, *n.* 2. Layman *num.* 1. Pirhing. *ad lib.* 1. *Decretal. tit. de elect. num.* 148. Et generatim loquendo, numquam adstringi posse Universitatem, seu Collegium, ad admittendum Procuratorem extraneum, tradit Joannes Andreas *in cap. Quod alicui*, 67. *num.* 17. *de regulis juris*, *in* 6. quia non potest umquam compelli, ad aperiendum Collegii negotia iis, qui de Collegii gremio non sunt, *l. Mercatores* 4. *C. de commerc. & mercatur.* Quòd si nullus de Collegio velit pro absente Procuratoris munus suscipere, & extraneus à Collegio non admittatur, sibi, & suæ absentiæ causæ imputare debet absens, si pro

ea

ea vice suffragio careat, quemadmodum citati Doctores perpendunt. Procurator autem de gremio Capituli, ad eligendum constitutus, si habeat speciale mandatum ad eligendam certam personam, illam, nomine absentis, tenetur eligere, etiamsi proprio nomine aliam duxerit eligendam; si verò constitutus sit cum generali mandato eligendi quem digniorem existimaverit, non potest unum suo, alterum procuratorio nomine eligere, sed utrumque suffragium debet in unam, eamdemque personam conferre, sicuti disertè statuitur *in cit. Cap. Si quis justi*, §. *Porrò, de elect. in 6.*

V. Quibus præmissis, cùm Episcopi in Conciliis Generalibus votum habeant decisivum, & præterea solemni jurejurando, in sua consecratione præstito, promiserint, se Concilium adituros, nisi præpediti fuerint *canonica præpeditione*, juxta juramenti formam, statutam *in Cap. Ego N. de jurejur.* disputant Doctores, an Episcopus, legitimè impeditus, possit ad Concilium mittere Procuratorem; an necesse sit, ut ejusmodi Procurator assumatur è cœtu Episcoporum; an vocem decisivam, an autem merè consultivam habeat; an saltem locum obtineat in sessionibus; an demùm Episcopus, alterius Episcopi Procurator, duo ferre valeat suffragia. De hisce quæstionibus, quas uberrimè tractat Cardinalis Jacobatius *de Conciliis lib.* 2. decretatum fuit in Concilio Tridentino, quemadmodum narrant Cardinalis Pallavicinus *in Concilii hist. lib.* 21. *cap.* 1. & Joannes Stoz *in succincta relatione historica de gestis in Concilio Tridentino sect.* 4. *art.* 23. §. 10. *punct.* 2. *à num.* 328. *ad* 332. Sed cùm, jubentibus Apostolicis Legatis, singulæ discussæ fuerint à selectis sacrorum Canonum Peritis, hi ferè unanimiter censuerunt, integrum quidem esse Episcopis, legitimè absentibus, suos Procuratores ad Concilium mittere, sed Procuratoribus neque decisivam, neque consultivam vocem, neque locum in sessionibus, de jure competere. Omnem demùm controversiam composuit Pius IV. concedendo absentium Episcoporum Procuratoribus votum merè consultivum.

VI. Secus est de Conciliis Provincialibus; in his quippè Procuratores Episcoporum absentium votum habent consultivum, & annuente Concilio, habere possunt etiam decisivum, sicuti respondit sacra Congregatio Concilii in *Salernitana* 19. Aprilis 1596. *lib.* 8. *decretor. pag.* 174. his verbis: "Epis»coporum Procuratores posse etiam »decisivam vocem habere, si Concilio »Provinciali placuerit." Quam responsionem vetustissima Provincialium Conciliorum comprobat consuetudo; etenim Concilium Arelatense II. circa annum 452. coactum, *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 774. ita Episcopos vocatos ad Concilium venire jussit, ut legitimè impeditis, alium, loco sui, mittere permiserit: *Si quis* (ait *can.* 18.) *commonitus, infirmitatis causa defuerit, personam vice sua dirigat.* Et Avitus Episcopus Viennensis *in epistola tractoria*, qua scilicet Viennensis provinciæ Episcopos ad Concilium Epaonense anni 517. invitavit, atque præcepti vinculo quodammodò traxit, inquit *cit. tom.* 2. ejusdem Collectionis *col.* 1045. "Sed si fortè, quod »Deus avertat, tanta cuicumque acer»bitas corporeæ infirmitatis ingruerit, »ut spirituale desiderium carnali vin»catur incommodo, duos Presbyteros »magnæ, ac probabilis vitæ, mandati »instructione firmatos, Fratribus pro »se præsentare procuret. Sed tales dig»netur eligere, quos Episcoporum con»cilio, non minus scientia, quam re-

„verentia jure faciat interesse, cum „quibus delectet summos Pontifices „conferre sermonem, quos ad defini„tiones pro Episcopo suo sanciendas, „subscribendasque, cum fuerit solertia „eligi, sit auctoritas legi; sed istud „non extorqueat, nisi summa necessi„tas." Discriminis hac in re rationem inter Concilium Generale, & Provinciale, attigerunt Juris Canonici Periti, qui præfatos articulos in Concilio Tridentino examinarunt, illi siquidem, si vera narrat citatus Stoz, ideo absentium Episcoporum Procuratores à jure suffragandi repulerunt, quia, inquiebant, canones & decreta, quæ à Concilio Œcumenico conduntur, propter eorum infallibilem auctoritatem, censentur quodammodò prodire à Spiritu Sancto, & Spiritus Sanctus eloquitur per os Pastorum, quos posuit regere Ecclesiam Dei, & non per alios, nullam Dominici gregis custodiam habentes, nisi etiam istis loquendi prærogativam concesserit supremus Ecclesiæ Pastor, ut totius gregis Moderator, id est Romanus Pontifex. Hæc autem ratio non urget, cùm sermo est de Conciliis Provincialibus, quorum decreta nec obstringunt universam Ecclesiam, neque infallibilem auctoritatem habent, & plerumquè nihil de rebus, Fide Divina credendis, definiunt.

VII. Eodem modo, quo de Provinciali, ratiocinatur Bottus de Synodo Dicœcesana. At longè diversa est utriusque ratio; etenim in Synodo Diœcesana solus Episcopus est Judex, & Legislator; ipse suo nomine decreta facit & promulgat; & quamvis astantium consilium exposcat, non tamen cogitur illud sequi; ex quo fit, ut admissio Procuratorum nihil prorsus ad Synodi utilitatem conferre valeat. Ad hæc, aut in Procuratorem eligitur, qui aliàs non esset Synodo interfuturus, & hic potest repelli tamquam extraneus; aut eligitur, qui jam suo jure Synodo intervenit, & hic certè non potest unum consilium suo, aliud absentis nomine, Episcopo præbere; eaque propter inutile & supervacaneum est, ut absentis quoque personam in Synodo repræsentet. Quare concludendum existimamus, absentium Procuratoribus nullum patere aditum ad Dicœcesanam Synodum, nisi illum iisdem aperiat, quæ jamdiu ita in diœcesi inoleverit, consuetudo.

LIBER QUARTUS.

DE OFFICIALIBUS, SEU MINISTRIS SYNODI, suam nimirum operam Synodo præstantibus, aliisque, qui pro futuris eventibus in Synodo eliguntur.

CAPUT PRIMUM.

De Officialibus primi generis.

IN Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 18. ubi sermo fit de Synodo Diœcessana, habetur: *Officiales quoque, & ministri necessarii, deputandi sunt in hujusmodi Conciliis, veluti Notarii, Ostiarii, Magistri cæremoniarum, & alli, ut habetur in Concilio Toletano IV. can.* 4. Ejusmodi Officiales singillatim enumerat Gavantus *in Praxi Diœces. Synodi cap.* 18. *pluribus sequentibus*, quorum aliquos eligendos, affirmat ab Episcopo ante Synodum, in Congregatione Consultorum, priusquam incipiant Synodales sessiones, in prima sessione postea promulgandos; quemadmodum idem Gavantus *part.* 2. *sess.* 1. tradit. Singulos & nos recensebimus; sed, qui minoris momenti sunt, cursim indicabimus. Ante Synodum destinare debet Episcopus Præfectum hospitiorum, cum sociis, de quibus idem Gavantus *cap.* 8. Eorum interest omnem adhibere diligentiam, ut Clerici, ad Synodum venientes, honestis recipiantur hospitiis, aut diversoria in civitate inveniant, eorum statui congruentia.

II. In Congregatione Consultorum unus pariter, vel duo destinantur Promotores, unus Urbanus, Foraneus alter, quorum munus est urgere actiones Synodales, seu insistere, ut omnia, quæ in Synodo facienda sunt, celeriter & fructuosè perficiantur. Eligitur Synodi Secretarius, quem, monente Gavanto *cap.* 20. decet, esse aliquem ex Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, isque alium, quem maluerit, sibi socium, seu coadjutorem, adsciscet; qui quidem Secretarii socius, etiam *Lector* appellatur, eo quod ei onus incumbat, alta voce legendi Synodi decreta. Ad Secretarium autem spectat primò, curare, ut pridie quam Synodus inchoetur, futuræ sessionis Edictum affigatur valvis Ecclesiæ; secundò, ante primam sessionem nominatim, ut moris est, vocare Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, & insigniorum Collegiatarum; & ne nimium defatigetur, potest committere suo Coadjutori, ut cæteros de Clero vocet; tertiò, præparare schedulas pro scrutinio, de quo mox, aliaque peragere, quæ à Gavanto *cit. loc.* describuntur.

III. Deputatur insuper Notarius Synodi, qui solet esse Episcopi Cancellarius. Hic absentes notat, ut, nisi pos-

postea à Judicibus excusentur, puniantur; singulorum, qui Fidei professionem emittunt nomina scribit, atque in fine cujuslibet sessionis, rogatus à Promotore, ut de iis, quæ gesta sunt, instrumentum conficiat, respondet, se facturum, simulque aliquos de Clero vocat in testes, quorum nomina in tabulas refert. Designantur præterea Præfecti Synodalis disciplinæ, & scrutinii, hoc est aliquot Sacerdotes maturæ ætatis prudentia & pietate conspicui, quorum officium sit, omnes Clericos singillatim ad se arcessere, ac cujuslibet mores & vivendi rationem investigare; utque facilius huic muneri faciant satis, solet unicuique Præfecto certa pars Cleri, in schedula descripta, committi examinanda, aliaque schedula tradi, in qua quædam adnotantur, de quibus Episcopus vult specialius inquiri. Absoluto autem scrutinio, omnia ad Episcopum referentur, ac quilibet ex Præfectis, peracti à se scrutinii acta, propria manu subscripta, Episcopo tradet, sicuti monet Gavantus *cap.* 23.

IV. Ad evitandas turbas, & præcavendos tumultus, qui certè fierent, si singulis de Clero venia daretur reclamandi adversus decreta, quæ in Synodo promulgantur, solet Episcopus aliquem constituere totius Cleri Procuratorem, qui omnium nomine, ea tamen qua decet modestia & reverentia, dicat in Synodo quæ Clero displicent, quæque ex iis, quæ aut statuta, aut statuenda sunt, difficiliora, & aspera videantur; simulque modum suggerat, quo illa emolliri, Clerus optaret; omnia porrò, quæ nomine Cleri petierit, scripta tradat Synodi Secretario; Gavantus *cap.* 25.

V. Inter Synodi Officiales enumerat Gavantus Confessarios, ab Episcopo pro Synodo destinatos, quibus valdè congruum esse ait, ut Episcopus, præsertim in sua prima Synodo, totam deleget potestatem, qua ipse potitur, ne ea quidem sibi retenta, quam habet à Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. *de reform.* absolvendi videlicet à casibus occultis, Sedi Apostolicæ reservatis, & dispensandi in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, illa excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario. Caveat tamen Episcopus ne præfatis Confessariis potestatem faciat absolvendi ab hæresi externa, quantumvis occulta; siquidem non solùm, virtute Tridentini, non posset ejusmodi facultatem alteri delegare, sed hodie per Bullam, in Cœna Domini legi consuetam, potestas absolvendi ab hæresi est ipsimet Episcopo omninò adempta, quemadmodum à S. Pio V. Gregorio XIII. & Clemente VIII. declaratum fuisse, testantur Toletus, Gutierrez, Ugolinus, & alii apud Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 11. *n.* 26. & Suar. *de censuris disp.* 21. *sect.* 3. *num.* 5. & constat ex tertia propositione, proscripta ab Alexandro VII. in qua saltem indirectè, damnari sententiam adstruentem Episcopo facultatem absolvendi ab hæresi occulta, notat ibidem Dominicus Viva; de qua re plenius suo loco.

VI. Confessariis adduntur Concionatores, ad hoc electi, ut tutius diœcesis Clerum, simul coadunatum, opportunè instruant, redarguant, hortentur, ac pabulo Divini verbi reficiant, nisi ipsemet Episcopus velit id muneris in se suscipere, quod profectò & maximè utile, & summoperè laudabile foret.

VII. Officiales itidem, Synodo necessarii, sunt Magistri cæremoniarum, ut omnia, quæ in Synodo fiunt, debito ritu, cultu, & majestate peragantur. Necessarii quoque reputantur Ostiarii, qui præsint Ecclesiæ januis, &

& laicis, sine strepitu, ingressum prohibeant, & cùm incipienda est Synodus, Ecclesiæ fores obserent. Ejusmodi Ostiarios esse debere viros graves, notat Gavantus *cap.* 29. quia ad ipsos spectat sessionum tempore, Clericos, quos fortè videant Ecclesiam pervagantes, aut secum invicem colloquentes, admonere.

VIII. Officialibus Synodi attexit idem Gavantus *cit. cap.* 18. & 26. Œconomum, qui solet esse Præfectus domus Episcopi, cujus est exigere Cathedraticum, quod in plerisque locis, Synodi tempore, est Episcopo solvendum. At tandem mentionem facit de Judicibus querelarum, & excusationum, quorum officium est peculiariter considerandum.

CAPUT II.

De Judicibus querelarum, & excusationum.

INter cæteras Episcopalis muneris curas, ab Ecclesiæ incunabulis, una, & non infima fuit Clericorum, laicorumque jurgia audire & componere, subortasque inter eos lites, sine forensi strepitu, dirimere. Quo verò sanctiora Episcoporum judicia forent, in Ecclesiis, & Synodis, adstante Sacerdotum senatu, plerumquè exercebantur; quocirca non immeritò Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 75. *num.* 4. speciem quamdam, & imaginem Curiæ, seu Tribunalis Ecclesiastici, Diœcesanas Synodos præsetulisse, asserit. Neque solùm civiles controversiæ, sed etiam causæ criminales ad Episcopales Synodos deferebantur, ut perpetrati delicti rei, Synodali sententia debitam subirent pœnam; cujus rei indubiam fidem facit Cyprianus *epist.* 12. & 49. Inter Diœcesanas Synodos Landavenses, quinque reperimus hanc unicam ob causam coactas, ut sententiam ferrent in quosdam, qui homicidium, perjurium, & incestum commiserant; & insuper alias duas, in quibus pœna decreta est in alios, qui Ecclesiæ patrimonium invaserant, & Episcopi familiam injuriis lacessiverant, sicuti legi potest in earumdem Actis collectis ab Henrico Spelmano *Concil. Britann. tom.* 1. *à pag.* 381. *ad* 386. & Uvilkins *tom.* 1. *pag.* 17. & *pag.* 199. Neque pœnæ à Synodis irrogatæ erant merè spirituales censurarum, quemadmodum garriunt, qui Ecclesiasticam jurisdictionem impugnant; sed quandoquè erant merè temporales, quod factum præcipuè legimus in Synodo Landavensi anni 887. *cit. tom.* 1. Uvilkins *pag.* 199. *in principio*, ubi Rex Brochvail, cujus familia læserat familiam Episcopi, nulla irretitus fuit censura, sed damnatus dumtaxat ad erogandum *pretium faciei suæ longitudine, & latitudine in puro auro.*

II. Hanc, quam exponimus, disciplinam maximè viguisse sæculo XI. colligimus ex formula celebrandi Diœcesanam Synodum, à Burchardo relata, & Concilio Salegunstadiensi anni 1022. adscripta, cujus suprà *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. meminimus; in ea quippè præscribitur, ut Episcopus, suæ Synodi initio, ita Presbyteros alloquatur: *Deinde vos simili obtestatione conjuro, ut nullus vestrum in judicando, aut personam accipiat, aut quolibet favore, aut munere pulsatus, à veritate discedat, sed cum tanta pietate, quidquid cœtui se judicandum intulerit, retractare, ut nec discordans contentio ad subversionem justitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda æquitate rigor nostri ordinis, vel solicitudo tepescat.*

Sta-

Statimque ordo subnectitur, in causis audiendis servandus; qui erat ejusmodi: prima die expediebantur causæ Clericorum, & ideo post Episcopi admonitionem subditur: *Post hanc exhortationem quisquis Clericorum velit, conferat querelam*; secunda die propositæ à Laicis quæstiones dirimebantur, unde post preces, secundæ sessioni præmittendas, ibidem legitur: *Tunc si Clerici querelam non habent conferendam, Laici intromittantur.... quisquis ex Laicis habeat querelam, proferat.* Quod si non omnes secunda die absolvi potuerant, proponebantur tertia die: *Si quæ sint quæstiones, vel querelæ conferantur, & sic Synodus tertia die solvatur.* Hæc autem omnia evidenter evincunt, plurimas tunc temporis fuisse Clericorum, Laicorumque controversias, ad Synodum definiendas delatas.

III. Ex hac antiqua disciplina ortum habuit, ut Episcopus in Synodo duos, vel tres, unâ cum suo Vicario Generali, deputet Judices, qui criminales querelas excipiant, & civiles lites audiam, ac summario judicio, de utrisque causis sententiam proferant. Ad eosdem Judices pertinet, quæstiones circa ordinem sedendi, seu præcedendi, inter congregatos fortè excitatas, brevi manu (ut dici solet) ita componere, ut nulli præjudicium inferatur; ad eos pariter deferendæ sunt excusationes eorum, qui ad Synodum non accesserunt, finita Synodo deinde examinandæ.

IV. Licèt autem hodie primum, & potissimum munus prædictorum Judicum ferè conquiescat, quia ferè impossibile est ut Clericorum, aut Laicorum causæ in Synodo terminentur; adeo enim mutati sunt hominum mores, ut contendentes inter se Partes summarium judicium effugiant, omnemque telam, seu ordinem judiciarium exactè, atque ad unguem servari exoptent, ex quo fit, ut Vicarii Generalis tribunal libentius adeant; non idcircò tamen eorumdem judicum electio est censenda superflua; tùm quia, uti animadvertunt Bottus *part.* 3. *art.* 7. & Massobrius *cap.* 4. *dub.* 19. adhuc possent, si qui vellent, litis sumptibus parcere, suasque causas celeriter expedire, Judices Synodales adire, eorumque judicio acquiescere; tùm quia necessarii reputantur ad servandam antiquæ disciplinæ memoriam, atque ad alia duo explenda munia, quæ illis pariter diximus demandata.

CAPUT III.

De Testibus Synodalibus.

Disseruimus hactenùs de Officialibus Synodo inservientibus; uberius nunc est de aliis agendum qui in Synodo eliguntur, ut in posterum adhibeantur. Præcipuum inter istos locum obtinent Testes Synodales, homines scilicet probatæ fidei, ab Episcopo in Synodo designati; ut custodes quodammodò sint decretorum, quæ à Synodo eduntur. Eorum quippè officium est diœcesim subinde perlustrare, atque animadvertere, an quidquam alicubi contra Synodi decreta fiat, & omnia in futura Synodo Episcopo referre; sicuti rectè tradunt Du-Cangius *in Glossario verb. Testes Synodales*, Cironius *Observat. Jur. Canon. lib.* 1. *c.* 18. Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 76. *num.* 8. *& cap.* 79. *num.* 9. *& seq.* Joann. à Costa *ad cap.* 1. *tit.* 31. *Decretal. pag.* 156. Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 19.

II. Sunt, qui Synodalium Testium originem referant ad *Periodeutas*, de quibus in canone 57. Concilii Laodiceni

ni *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 792. Verùm *Periodeutæ* dicebantur, qui Episcopi vice, diœcesim circumeuntes visitant, ejusque Vicario nomine, non sine perfecto jurisdictionis exercitio, decreta condebant; quocirca diœcesis Visitatores, qui Græcè *Periodeutæ*, Latinè *Circuitores* dicti sunt, quemadmodum & Episcoporum Visitationes *Circuitiones* passim appellatæ, præsertim in Capitulari Caroli Calvi *tit.* 5. *cap.* 4. ex recensione Balluzii *tom.* 2. *Capitular. col.* 23. Ac propterea procuratio, quæ visitanti Episcopo jam tùm debebatur, *Circada* est vocata, quod observavit Du-Cangius *in Glossario verb. Circada.* Nostri verò Testes Synodales diœcesim perlustrant quidem, sed absque ullius prorsus jurisdictionis exercitio, sicuti mox audiemus. Vera Synodalium Testium lineamenta nobis exhibet Hincmarus Archiepiscopus Remensis, qui medio sæculo IX. florebat; is quippè *Oper. tom.* 1. *pag.* 716. nonnullis præmissis à suo Clero custodiendis, statim subjungit: *Hæc omni anno investiganda sunt à Magistris, & Decanis Presbyteris per singulas matrices Ecclesias, & per Capellas parochiæ nostræ, & nobis Kalendis Julii renuntianda. Similiter etiam investigandum, & renuntiandum est nobis, qualiter observentur & custodiantur illa, quæ capitulatim observanda Presbyteris dedimus.*

III. Adumbrata ab Hincmaro Synodalium Testium lineamenta clarius explicavit Regino, Abbas Prumiensis, qui, labente eodem sæculo IX. scripsit. Modum & formam describens Regino *lib.* 2. *de Eccles. disc. cap.* 2. visitandæ ab Episcopo diœcesis, illud inter cætera faciendum monet, ut in qualibet rurali parochia quædam veluti particularis Synodus congregetur ex omnibus ejusdem parochiæ Sacerdotibus, Clericis, aliisque gravibus & prudentibus viris; è quibus septem ab Episcopo, ait, seligendos Testes Synodales, qui juramento constricti ad renunciandum quidquid explorati habeat, singillatim ab eodem Episcopo interrogentur de criminibus & abusibus, in ea parochia grassantibus. Secundùm hanc formulam suas visitationes instituisse Uldaricum Episcopum Augustanum, narrat Gerardus, Scriptor sæculi X. *in ejus Vita* §. 6. *numer.* 27. apud Mabillon. *Act. Benedict. sæculi* V. *pag.* 428. *Venetæ edit.* & Baluzius *ad Regionem pag.* 533. se opinari, asserit, eamdem formulam per omnes Occidentis regiones fuisse acceptam; atque inde factum est, ut Burchardus, & Gratianus suo quisque Decreto, hunc Canonem inseruerunt: *Episcopus, in Synodo residens post congruam allocutionem, septem ex plebe ipsius parochiæ, vel eo amplius, prout viderit expedire, maturiores, honestiores, atque veraciores viros in medium debet evocare, & allatis Sanctorum pignoribus, unumquemque illorum tali sacramento constringat: Amodo in antea quidquid nosti, aut audisti, aut postmodum inquisiturus est, quod contra Dei voluntatem, & rectam Christianitatem in ista parochia factum sit, aut futurum erit..... nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter parentelam, ullatenus celes Episcopum*: Burchardus *lib.* 1. *cap.* 91. & 92. Gratian. *Can.* 7. *caus.* 35. *quæst.* 6.

IV. Ne verò hæc salubris disciplina, quæ fortassè sæculo XIII. remitti cœperat, obsolesceret, Innocentius III. in Concilio Lateranensi *cap.* 6. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 23. mandavit,

vit, ut in Synodis Provincialibus, quotannis celebrandis, Synodales Testes pro qualibet è provinciæ dicœcesibus constituerentur, ut unusquisque sibi commissam perlustraret, quodque corrigendum deprehenderet ad futuram Provincialem Synodum deferret: *Per singulas diœceses* (ait) *statuant idoneas personas, providas videlicet, & honestas, quæ per totum annum, simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione, solicitè investigent, quæ correctione, vel reformatione sint digna; & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & Suffraganeos, & alios in Concilio subsequenti, ut super his, & aliis, prout utilitati & honestati congruerit, provida deliberatione, procedant; & quæ statuerint, faciant observari.*

V. Quamquam autem Innocentius III. de solis meminerit Testibus, à Provinciali Synodo designandis, non propterea tamen antiquum morem abrogavit, ut à quolibet etiam Episcopo in sua Diœcesana Synodo deputarentur; quare posteriora Concilia, se ad Innocentii Instituta, ut par erat, componentia, in utrisque sacris Comitiis Testes designandos, aut expressè edicunt, aut certum & usitatum jam ponunt. Concilium Saltzburgense, habitum anno 1420. *c.* 2. Collectionis Harduini *tom.* 8. *col.* 960. sancivit: *Sacro approbante Concilio, ordinamus, ut omnes & singuli nostri Suffraganei, in proximis ipsorum Synodis per singulas diœceses, prout & nos in nostra proxima Synodo Saltzburgensi ordinabimus, sub pœna suspensionis à Pontificali officio, studeant personas idoneas, probas videlicet & honestas, in Testes publicos, sive Synodales ordinare, qui per totum annum simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione, solicitè investigent, quæ correctione & reformatione sint digna, & ea fideliter referant ad Provinciale Concilium, aut Synodum Episcopalem, ut correctione digna, animadversione congrua puniantur* S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciale Mediolanensi IV. anni 1576. *part.* 3. *cap.* 6. *Actor. pag.* 179. decrevit: *Ut Testium Synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur; atque non nomina solùm, sed certis officii partibus rectè per eos geratur, quibus in Synodo, vel Provinciali, vel Diœcesana committetur.* Concilium Avenionense anni 1594. *cap.* 4. Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1838. idem, ac ferè totidem verbis repetit, quod S. Carolus sanciverat.

VI. Ut porrò sine mendatio & dolo munus suum expleant, antequam illud assumant, jurisjurandi religione electi Testes obstringuntur, ad omnia, quæ resciverint, & emendanda existimaverint, ingenuè & sincerè Episcopo renuntianda, juxta juramenti formam, statutam in Synodo Diœcesana Saltzburgensi, habita post prædictam Provincialem, eodem anno 1420. quæ extat *eodem tom.* 8. Harduini *col.* 891. aliamque similem, præscriptam à S. Carolo Borromæo *cit. capit.* 6. Concilii Provincialis Mediolanensis IV. de qua etiam Gonzalez *in cap. Præterea litt. C. de Testibus cogendis*, quæque non multum discrepant ab ea, quæ habetur *in alleg. Can. Episcopus in Synodo.*

VII. Sæpiùs laudatus Franciscus Bonhomius *in suis decretis generalibus Reformationis Ecclesiasticæ edit. Colon. ann.* 1585. postquam plurimum commendavit Synodalium Testium utilitatem, *pag.* 129. formam & ipse exhibet juramenti ab illis præstandi. Ratione autem emissi juramenti Testes Sy-

Synodales recensentur quodammodò inter publicos Officiales, quibus in iis, quæ pertinent ad munus, ad quod sunt à republica destinati, plena fides habetur; quod tamen ita limitandum, docet Massobrius *de Synodo Diœces. cap.* 4. *dub.* 26. *& tribus seq.* ut non procedat, cùm aut agitur de crimine, gravi pœna coërcendo, aut cùm de crimine denuntiatus, se alias insontem probat; quo in eventu puniendus est Testis, tamquam perjurus.

VIII. Verùm ea est rerum humanarum conditio, ut non omnia, quæ optima sunt semper in praxim deduci valeant. Synodalium Testium utilitatem jure meritoque extollunt sanctissimi Ecclesiæ Canones, eamque optimè cognovit S. Thuribius in sexta Synodo Diœcesana Limensi, habita anno 1590. *cap.* 13. *tom.* 4. Collectionis Cardinalis de Aguirre *pag.* 453. inquiens: *Ratio, ob quam sancti Patres justè & sanctè instituerunt, ut Synodi singulis annis fierent, erat, ut in eis tractetur correctio & emendatio malorum morum, atque bonorum reformatio, & ut in eis constituatur, quod expedit ad bonum regimen animarum, & de rebus ad Episcopatus pertinentibus. Et, ut quod ordinaretur, & fieret in eisdem Synodis, cum majori efficacia adimpleretur, ac desideratum sortiretur effectum, statuerunt, ut singulis Episcopatibus constituerentur, & nominarentur Testes Synodales personæ idoneæ, & bonæ, quæ per totum Archiepiscopatum, quisque in districtu sibi assignato, magna diligentia inquirant, qualiter servetur & adimpleatur quod in Synodis constitutum, & præceptum est.* Et nemo profectò est adeo hebetis ingenii, qui non videat, quantum illorum opera ad rectam conferret diœcesis administrationem; multis siquidem malis obviam iretur, si Episcopus ex relatione hominum integerrimæ fidei illa præsciret. Et nihilominùs difficile, ne impossibile dicam, est hujusmodi homines invenire, qui velint id muneris capessere; enimverò quamquam, ut omnem ab illis arcerent invidiam, jamdiu cœperint Episcopi Testium nomina in Synodo non publicare, eorumque juramentum secreto excipere; quod & fieri permisit citatus Bonhomius, & à multis Episcopis factum, asserit Gavantus *in sua praxi in annot. ad cap.* 33. non propterea tamen, quos exoptassent, allicere potuerunt ad prædictum munus acceptandum. Præsto siquidem ii essent, qui illud affectarent, ut charitatis & zeli prætextu, possent pro libito huic aut illi sibi inviso, falsum crimen appingere; sed viri verè probi & integerrimi, qui omni seposito humano affectu, veritatem investigent, eamque sincerè Episcopo, solo charitatis studio, aperiant, desiderari quidem possunt, sperari tamen non possunt. Quare, ut ait Piasecius *in praxi Episcopali part.* 2. *cap.* 2. *n.* 9. Synodales Testes ferè ubiquè desueverunt; in eorumque locum suffecti sunt Fiscales Episcoporum, & Decani, hoc est Vicarii Foranei, qui utique, quemadmodum benè animadvertit Van-Espen *Jur. Eccles. univers. tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 18. *cap.* 3. *num.* 14. si doctrina, pietate, prudentia, & zelo præstarent, ac munus suum diligenter obtinerent, Synodalium Testium defectum supplerent & compensarent.

CA-

CAPUT IV.

De Punctatoribus.

COmpertum est omnibus, in historia Ecclesiastica vel mediocriter versatis, nomina Beneficiorum, & Præbendarum incognita fuisse prioribus Ecclesiæ sæculis, cùm bonorum, & redituum omnium Ecclesiasticorum cura & administratio ad solos pertinebat Episcopos, à quibus, statutis temporibus, juxta præscriptam à sacris Canonibus mensuram, inter Clericos dividebantur; quia verò hujusmodi divisio singulis mensibus fiebat, ideo *mensurna* appellata est à S. Cypriano *epist.* 28. Erectis deinde Beneficiis, & cuique Clericorum sua assignata Præbenda, ex cujus fructibus, quoad viveret, aleretur; ne Præbendam assequuti ab Ecclesiæ servitio se impunè subtraherent, loco divisionum mensurnarum institutæ sunt distributiones quotidianæ, certæ videlicet redituum portiones, ex singulorum præbendis plerumque detractæ, illis dumtaxat erogandæ, qui Divinis intersunt. Et ne hæc ipsa disciplina pedetentim relaxaretur, Bonifacius VIII. *in cap. unic. de Clericis non residentibus, in 6.* omnem illi contrariam consuetudinem, quæ jam alicubi cœperat inolescere, tamquam abusum & corruptelam improbavit; statuitque, ut in nullo rerum eventu quotidianas distributiones lucretur, qui re ipsa Horis Canonicis, cæterisque Ecclesiasticis functionibus non adest; iis solùm exceptis, *quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret*; ubi, nomine *justæ, & rationabilis corporalis necessitatis*, Doctores intelligunt injustam detentionem in carcere, injustam excommunicationem, aliamve censuram, & grave periculum, ab insidiante inimico imminens Beneficiario, si domo egrediatur; quemadmodum, nomine *utilitatis Ecclesiæ*, solam venire utilitatem ejus particularis Ecclesiæ, ubi quis Beneficium possident, & verosimilius etiam Ecclesiæ universalis, iidem Doctores communiter tradunt; rectè simul notantes, neminem, ab infirmitate, aliave ex indicatis causis impeditum à suo ministerio, Ecclesiæ præstando, lucrari quotidianas distributiones, nisi antea consueverit eidem inservire, ac Divinis Officiis interesse; quæ omnia enucleatè explicantur à Covarr. *lib. 3. Var. c.* 13. Moneta *de distribut. quotidian. part. 2. à quæst. 5. usque ad* 18. Vazquez *opuscul. de Benefic. cap.* 4. Garcia *de Benefic. part. 7. cap.* 13. Pirhing. *ad tit. 4. lib. 3. Decretal. sect. 2. per tot.* Bonifacii Constitutionem instauravit Tridentinum *sess. 24. cap.* 12. *de reform.* & quo religiosius custodiretur, omnem prohibuit inter Beneficiarios collusionem, seu remissionem; vetuit nimirum, ne Beneficiarii aut amissas ab absentibus distributiones, quæ præsentibus accrescunt, ullo pacto condonent, aut de illis condonandis, seu postquam præsentibus traditæ sunt, restituendis, quoquo modo inter se paciscantur; de quare iidem citati Doctores, aliique apud Barbosam *in collectan. ad idem Tridentini cap. num.* 108. *& seq.*

II. Verùm facilè eluderentur tot salutares Constitutiones, nisi in singulis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, certi & designati forent Canonici, seu alio quocumque nomine nuncupentur Beneficiarii, quibus onus incumberet accuratè adnotandi, quotquot in Choro, aliisque sacris functionibus desiderantur, & quibus nomi-

minatim diebus, aut à qua speciatim Divini Officii parte hic aut ille se subducat. Qui verò ad ejusmodi munus destinantur, olim dictos fuisse *Obedientiales*, quasi ex mera obedientia invisum munus subirent inquirendi in aliorum negligentiam, ex quodam diplomate Innocentii III. colligi autumat Petrus Morettus in suo opere *de ritu dandi Presbyterium part. 1. sect. 5. num. 3.* Nunc autem communiter vulgò dicuntur *Punctatores*; atque ad id muneris in singulis Ecclesiis duo plerumque deliguntur, tùm ut uno impedito, alter non desit, tùm potisimùm, ut alicujus à Choro absentiam ambo uniformiter testantes, omnem à se removeant suspicionem fraudis. Ex his duobus, unum deputandum à Capitulo, alterum ab Episcopo, decrevit S. Carolus Borromæus in primo Concilio Provinciali Mediolanensi *tit. de officio Punctatoris, part. 1. Act. Eccl. Mediol. pag.* 29. "Ut autem "hoc officium melius exerceatur, ne- "minique aliquid injustè aut remitti, "aut adimi possit, præter delectum à "Capitulo, alter Punctator ab Epis- "copo creatur;" quibus vestigiis laudabiliter & sanctè plures alii Episcopi inhæserunt.

III. Neque hac sola diligentia contentus S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part. 2. act. Eccl. Mediol. part. 1. pag.* 160. juramentum ab iisdem præstari voluit, hisce verbis conceptum: "Ego N. Punc- "tatoris officium, quod suscepi, per "hæc sancta Dei Evangelia juratus, "sanctè promitto ac spondeo, me fi- "deliter & sincerè, quantum in me "est, executurum. Sic me Deus adju- "vet, & hæc sancta Dei Evangelia, "*vel si juret super sacras Reliquias*; "& hæc Sanctorum pignora." Atque, universim loquendo, electos in Punctatores, priusquam officium assumant, esse jurejurando obstringendos ad illud fideliter obeundum, edixit sacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Visitationis sacrorum liminum*, 26. Aprilis 1664. ad sextum dubium *lib. 24. decretor. pag.* 130. & in *Curzulen. Jurisdictionis*, 16. Novembris *lib. 26. decretor. pag.* 328. Cumque postea dubitatum fuisset, coram quo prædictum juramentum præstandum esset; sacra Congregatio præstandum censuit coram illo, à quo Punctator esset electus; in causa enim *Senen. Officiorum*, die 13. Julii 1686. proposito sequenti dubio: "An qui Punctatoris mu- "neri fungi debet, teneatur, & cogi "possit ad præstandum juramentum "in manibus Archiepiscopi, & in Ca- "pitulo, vel saltem alterutro modo, "de fideliter exercendo dictum mu- "nus; " sacra Congregatio respondit: *Punctatorem teneri jurare coram Deputante.*

IV. Præterea S. Carolus Borromæus, quo magis magisque securus fieret de Punctatorum diligentia & fidelitate, non solùm eos jurare voluit, cùm Punctatoris officium capessunt, sed & idem juramentum renovandum, statuit, in prima Synodo Diœcesana, quam contingat celebrari, dum ipsi idem officium gerunt: "Quod de Punc- "tatorum jurejurando, (ait *loc. cit. "pag.* 160.) in Concilio Provinciali "I. sancitum est, id & ab iisdem, "& ab unoquoque item Punctatore, "qui vel festi diei, vel funeris, vel "Anniversariorum, vel Processionum, "vel aliorum denique Divinorum Of- "ficiorum causa, etiam in Collegia- "tis, aliisve Ecclesiis constitutus est, "præstetur, non modò cùm Puncta- "toris officium suscipiunt, verùm "etiam in publico Diœcesanæ Syno- "di conventu, qui habebitur, dum "ip-

»ipsi id officium gerunt ; quo reli-
»giosius unusquisque eorum excitetur
»ad debitum in munere suo obeundo,
»diligentius officium cum fidelitate
»conjunctum adhibendum.

V. Hæc consuetudo jurandi in Synodo, quæ à Mediolanensi in pluries alias pariter Ecclesias est propagata ; unica causa fuit, cur Doctores, de Synodo tractantes, etiam Punctatorum meminerint. Cæterum, ubi ea consuetudo non viget, nullo jure tenentur Punctatores juramentum, quod semel præstiterunt, iterum in Synodo emittere ; ac proinde non recensentur inter veros Synodi Officiales, neque alia ratione ad Synodum pertinere queunt, nisi fortassè, quia de illis aut restituendis, sicubi non deputarentur, aut corrigendis, si officium suum negligerent in Synodo agendum foret. De Punctatoribus, de distributionibus, de causis, ob quas absentes possunt eas lucrari, de collusione, aut remissione illarum vitandis, fusè à nobis actum est *in nostra Institut.* 107.

CAPUT V.

De Judicibus Synodalibus.

CUncta *per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum, Sedes Beati Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpotè quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio : siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Ita *epist.* 7. ad Episcopos Dardaniæ anno 495. scripsit Gelasius Papa *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 909. cujus auctoritatem Nicolaus I. allegavit *epist.* 8. ad Michaelem Imperatorem *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 167. inquiens: »Patet profectò, Sedis Apos-
»tolicæ, cujus auctoritate major non
»est, judicium à nemine fore retrac-
»tandum, neque cuiquam de ejus li-
»ceat judicare judicio. Siquidem ad
»illam de qualibet mundi parte Ca-
»nones appellari voluerunt, ab illa au-
»tem nemo sit appellare permissus.« Est autem ejusmodi appellationum jus adeo necessariò connexum cum Romani Pontificis in universam Ecclesiam jurisdictionis primatu, ut nemo possit illud in controversiam adducere, nisi & hunc velit perfractè inficiari ; etenim cum primatus prærogativa, Romanus Pontifex sit supremus in Ecclesia Judex, cuique datur, per appellationem, ipsius implorare tuitionem, ab inferioris quippè sententia Superioris tribunal adire, omnibus concessum esse ipsa naturalis æquitas dictat, & persuadet. Quocirca Stephanus Tournacensis *epist.* 162. *tom.* 25. *Biblioth. Patr. pag.* 34. in hoc appellationis communi refugio, ait *consistere dignitatem Ecclesiæ Romanæ* : & S. Bernardus *epist.* 198. quæ est ad Innocentium II. *tom.* 1. *Oper. col.* 190. in eodem sitam, affirmat, pretiosiorem gemmam, quæ in Pontificia emicet Thiara : »Hoc, inter cætera vestri
»singularis primatus insignia, specia-
»lius, nobiliusque nobilitat vestrum,
»& inclitum reddit Apostolatum, si
»eripitis pauperem de manu fortioris
»ejus. Nulla, meo judicio, in corona
»vestra pretiosior gemma zelo illo ves-
»tro, quo æmulari consuevistis oppres-
»sos, nec relinquitis virgam peccato-
»rum super sortem justorum.«

II. Appellationibus, quæ undequaque ad Sedem Apostolicam semper delatæ sunt, alia insuper Romanis Pontificibus accessit cura, audiendi ni-

nimirum, etiam in prima instantia, causas eorum, qui ab Episcoporum jurisdictione subtracti Apostolicæ Sedi immediatè subduntur. Verùm optimè perpendentes iidem summi Pontifices, non facile esse de rebus, in longinquis regionibus emergentibus, rectum Romæ institui judicium, *ad quod testium necessariæ personæ, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis, adduci non poterunt*, sicuti ad Cælestinum I. scripserant olim Africani Episcopi *epist. 2. n. 3.* inter Epistolas Cælestini, ex recensione Petri Constant. *col. 1061.* gravioribus proinde causis tantùm suo judicio reservatis, alias levioris momenti Judicibus in partibus delegare consueverunt; cujus delegationis multa, & præclara exempla nobis suppeditant epistolæ Alexandri III. ad Petrum Abbatem Sancti Remigii, & alios, æditæ à Jacobo Sirmondo post epistolas Petri Abbatis Cellensis *Oper. varior. tom. 3. in fin.* Cùm autem Innocentius III. experientia didicisset, quod *nonnulli gratia Sedis Apostolicæ abutentes, litteras ejus ad remotos judices impetrare niterentur, ut reus fatigatus laboribus, & expensis, liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compelleretur*; ut huic dolo aditum occluderet, in Concilio Lateranensi statuit: »Ne quis, ultra duas dietas extra suam »diœcesim, per litteras Apostolicas, »ad judicium trahi possit, nisi de as»sensu Partium fuerint impetratæ: « ubi habetur *in cap. Nonnulli, 28. de rescriptis.*

III. Magis adhuc, quam Innocentius, litigantium commodè prospexit Bonifacius VIII. *in cap. Statutum, de rescriptis in 6.* decernens, ut si actor, & reus ejusdem civitatis, seu diœcesis fuerint, extra ipsas causas à Sede Apostolica non committatur, nisi in duobus casibus, ibidem nominatim expressis, in quibus extra dictas civitatem, & diœcesim ita causam committi permisit, ut *nullus eorum ultra unam dietam à fine suæ diœcesis valeat conveniri*; statimque subjungit: »Cùm »autem actor, & reus civitatum, & »diœcesium fuerit diversarum, si actor »in civitate, vel diœcesi rei, Judi»cem habere recuset; ipsum, non in »sua, sed in alia civitate, vel diœce»si liberè impetrare valeat.... dummo»do locus, ad quem eum traxerit, ul»tra unam dietam, sicut in casu alio »præmittitur, minimè sit remotus. « Ad hæc, ut Apostolicæ delegationes vilescerent, non aliis causas committi voluit idem Bonifacius, nisi personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, aut Personarum, vel saltem Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus obtinentibus; à quibus præterea non alibi causas audiri, & definiri mandavit, nisi in civitatibus, aut locis insignibus, ubi litigantibus juris Periti adesse queant: »Sancimus igitur (ait *in »eod. cap. Statutum*) ut nullis, nisi »dignitate præditis, aut Personatum »obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathe»dralium Canonicis, causæ, auctori»tate litterarum Sedis Apostolicæ, vel »Legatorum ejusdem, de cætero com»mittantur, nec audiantur alibi, quam »in civitatibus, vel locis insignibus; »ubi possit commodè copia Peritorum »haberi.

IV. Bonifacii Constitutionem renovavit Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 10. de reform.* utque magis adhuc Sedes Apostolica secura foret de scientia, prudentia, & probitate personarum, quibus causas extra Urbem judicandas committit, eidem Constitutioni nonnulla sapientissimè adjecit: »Quoniam (*verba sunt Tridentini*) »ob malitiosam petentium suggestio-

„nem, & quandoquè ob locorum lon-
„ginquitatem, personarum notitia, qui-
„bus causæ mandantur, usque adeo
„haberi non potest hincque interdum
„Judicibus, non undequaque idoneis,
„causæ in partibus delegantur; sta-
„tuit sancta Synodus, in singulis Con-
„ciliis Provincialibus, aut Diœcesa-
„nis aliquot personas, quæ qualitates
„habeant, juxta Constitutionem Bo-
„nifacii VIII. quæ incipit *Statutum*,
„& alioquin ad id aptas designari; ut
„præter Ordinarios locorum, iis etiam
„posthac causæ Ecclesiasticæ, ac spi-
„rituales, & ad forum Ecclesiasti-
„cum pertinentes, in partibus dele-
„gandæ committantur. Et si aliquem
„interim ex designatis mori contige-
„rit; substituat Ordinarius loci, cum
„consilio Capituli, alium in ejus lo-
„cum, usque ad futuram Provincia-
„lem, aut Diœcesanam Synodum; ita
„ut habeat quæque diœcesis quatuor
„saltem, aut etiam plures probatas
„personas, ac ut suprà, qualificatas,
„quibus hujusmodi causæ à quolibet
„Legato, vel Nuntio, atque etiam à
„Sede Apostolica committantur; alio-
„quin post designationem factam,
„quam statim Episcopi ad summum
„Romanum Pontificem transmittant,
„delegationes quocumque aliorum ju-
„dicum, aliis, quam his factæ, sub-
„reptitiæ censeantur.

V. Itaque inter graviora negotia, in Diœcesana Synodo ab Episcopo tractanda & expedienda, recenseri debet deputatio Judicum Synodalium, quorum nomina ad Sedem Apostolicam subinde transmittantur. Non est tamen necesse, ut in præfatos Judices, ab Episcopo in Synodo deputatos, ipsa Synodus consentiat; quoniam non dixit Tridentinum, eos designandos à Synodo, sed in Synodo; quapropter Tridentini decreto satisfaciet Episcopus, si Synodi consilium exposcat, etsi ex causis sibi notis, illud amplecti postea noluerit; quemadmodum, cùm aliquem ex deputatis in Synodo mori contingit, debet quidem Episcopus, priusquam alium in ejus locum substituat, exquirere Capituli consilium, sed non tenetur illud sequi; quia non consensum, sed consilium dumtaxat Capituli Tridentinum exigit; quod benè probat Fagnanus *in cap. Cum olim, II. num.* 13. *& seq. de privilegiis*, atque à sacra Congregatione Concilii declaratum refert Gallemart *ad cit. cap.* 10. *sess.* 25. *num.* 3. „*Generatim enim loquendo*, quibus in „actionibus, aut deliberationibus, Œcu-„menica Synodo Tridentina, aut Pro-„vincialibus Conciliis constitutum est, „de Capituli, Clerive consilio aliquid „agendum esse; non propterea tamen „illud sequendi necessitatem sibi im-„positam esse, Episcopus existimet, „nisi in iis tantùm, de quibus id spe-„ciatim, nominatimque cautum est: „ dixere Patres Concilii Mediolanensis V. *part.* 3. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 282.

VI. Præfati Tridentini decreti executionem, quam certè & litigantium indemnitati consulere, & ad rectam conferre justitiæ administrationem, nemo est qui non videat, præ cæteris, summoperè inculcarunt Joannes Franciscus Bonhomius *in citatis decretis generalibus reformationis Ecclesiasticæ edition. Colon. ann.* 1585. *pag.* 115. & Cardinalis Gabriel Palæotus Archiepiscopus Bononiensis in suo Provinciali Concilio, habito anno 1586. ubi simul monuit, ut factæ in Synodo Judicum electiones, illicò summo Pontifici notificarentur: „Hujusmodi au-„tem nominationes, sive electiones, „in singulis Ecclesiis factas, unusquis-„que Episcopus ad summum Pontifi-„cem

„cem statim transmittere curabit, ut „iisdem Apostolica auctoritate causæ „delegentur, & delegationes quæcum„que aliorum Judicum, aliis, quam „his factæ, subreptitiæ censeantur.“ Et nihilominùs in sacræ Congregationis Concilii Archivo nullus extat catalogus Judicium Synodalium, qui ab Episcopis fuerit ad Sedem Apostolicam umquam transmissus; neque aliud hujus rei invenimus exemplum, præter unicum, adnotatum à Cardinali Bellarmino *ad cap.* 10. *sess.* 25. *Concil. Trident.* Ex hac porrò Episcoporum incuria fit, ut Sedes Apostolica causas in partibus personis committat in dignitate constitutis, ad solam normam *cit. cap. Statutum*, nulla habita ratione Judicum Synodalium, quorum nomina ignorat, sicuti ad rem perpendit Barbosa *ad dictum cap.* 10. *Trident. num.* 25. scribens: *Decretum hoc de committendis causis solis Judicibus Synodalibus respectu Papæ in usu non est, cùm adhuc frequenter ipse committere soleat causas aliis personis tàm in dignitate Ecclesiastica constitutis, quàm deputatis in Synodo; sed id verisimiliter ex eo procedit, sive quia sit suprà Concilium, sive quod Diœcesani Episcopi ex sua parte etiam non curent, ad summum Pontificem transmitti nominationes, & designationes Judicum, à Synodo factas, quod tamen juxta hoc decretum facere tenentur, & sic Papa ex quadam quasi necessitate justitiæ administrandæ, decretum non observat.* Et tamen sæpiùs Episcopi conquesti sunt apud sacram Congregationem Concilii, quod à Sede Apostolica delegationes fierent personis minus idoneis, perinde ac si ipsimet non essent hujus abusus præcipua causa. Id autem dissimulavit sacra Congregatio; & ne muneri suo deesset, monuit Officiales ad quos pertinet, ut in causis, in partibus committendis, omninò morem gererent Tridentino. Ita à sacra Congregatione rescriptum fuisse ad Turritanum Antistitem die 3. Februarii 1635. legimus *lib.* 15. *decretor. pag.* 162. *à terg. Significatum est Ministris hujus sanctæ Sedis pro commissione causarum in partibus, ut eas nonnisi ab Archiepiscopo in Synodo ad præscriptum cap.* 10. *sess.* 25. *de reform. designatis, & notificandis committant.* Idemque & nos fieri curavimus, dum ejusdem sacræ Congregationis Secretarii munere fungebamur; etenim, cùm Episcopus Portallegren. postulasset, ut causæ solis committerentur Judicibus, in Synodo electis, nequaquam autem, ut antea fieri solebat, Protonotariis Apostolicis, inter quos multi reperiebantur indocti & imperiti, & hanc instantiam nos retulerimus ad sacram Congregationem, hac die 17. Novembris 1725. rescripsit, à Domino Cardinali Præfecto seriò agendum esse cum Cardinali Pro-Datario, ut à suis Administris adamussim servari mandaret Tridentini sanctionem. Sed si Episcopi nomina Judicum in Synodo deputatorum, Sedi Apostolicæ non manifestant, sibi imputare debent, quod commissiones ad minus peritos quandoquè dirigantur. Officiales enim sanctæ Sedis divinare non possunt, quinam in hac, aut illa diœcesi idonei sint ad Apostolicas commissiones ritè subeundas; ac propterea Apostolicas litteras ad eos dirigunt, quos audiunt aliquo specioso titulo condecoratos, quamvis non ignorent, sub specioso tituli cortice homines aliquandò latere satis rudes & crassos.

VII Neque à Judicibus Synodalibus eligendis Episcopos remorari debet timor, ne illi quoddam quasi tribunal erigant, quasi aliquam jurisdictionem statim adepti essent; nam sa-

cra Congregatio Concilii in causa *Januen.* die 15. Martii 1601. *lib.* 9. *decretor. pag.* 134. jam statuit: *Personas designandas in Synodo ex cap.* 10. *sess.* 25. *ante delegationem, nullam habere jurisdictionem*; quin immò, ut omnem ab illis arceret ambitionem ostentandi tribunal proprium cum propriis administris, eadem sacra Congregatio in causa *Albn.* die 15. Januarii 1656. *lib.* 19. *decretor. pag.* 544. *à terg.* dixit: »In hujusmodi appellationum causis, ad Judices Synodales delatis, adhibendos esse Notarios Curiæ Episcopalis.« Unum dumtaxat impedimentum esse potest Episcopis, ne Synodalium Judicum nomina ad Sedem Apostolicam mittant, prætermissio scilicet tàm Provincialium, quàm Episcopalium Synodorum, in quibus essent illi designandi; quamvis enim à Tridentino facultas Episcopis data sit, Judicibus in Synodo electis, & mox decedentibus, alios cum consilio Capituli, substituendi, duraturos usque ad novam Synodum, quæ cæteroquin, tempore à Tridentino statuto, sit habenda; nulla tamen iisdem potestas facta est novos Judices deputandi, cùm aut nulli in Synodo deputati sunt, aut nulla habita est Synodus, in qua deputari potuerint, aut effluxit jam tempus, intra quod juxta Tridentini decretum, nova Synodus fuisset habenda. Verùm ne dioeceses suis Synodalibus Judicibus diu careant, etiam in his eventibus modus suppetit Episcopis illos nominandi; si enim potestatem, quam cæteroquin non haberent, à sacra Congregatione Concilii petant, eique simul causas exponant, propter quas Synodum celebrare nequeunt, hæc facultatem iisdem impertietur Judices Synodales, cum consilio Capituli, designandi; sicuti factum cum Archiepiscopo Januensi, constat ex actis sacræ Congregationis *lib.* 19. *decretor. pag.* 171. ubi hæc leguntur: *Januen. Dubium Judicum Synodalium. Sacrum Concilium Tridentinum cap.* 10. *sess.* 25. *de reform. statuit: in singulis Conciliis Provincialibus, aut Diœcesanis &c. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum, usque ad futuram Provincialem, aut Diœcesanam Synodum.*

VIII. »Occurrit in his terminis »casus in diœcesi Januen. in qua per »plures annos non fuit celebrata Synodus Provincialis, aut Diœcesana. »Propterea Eminentissimus Archiepiscopus, dubius de facultate, si aliquem »interim mori contigerit, substituendi alium in ejus locum reverenter »recurrit ad hanc sacram Congregationem pro declaratione, an valeat »uti dicta facultate substituendi alium, »etsi Synodus tàm Provincialis, quàm »Diœcesana, non fuerit intra tempus à Concilio præscriptum sess. 24. »cap. 2. de reform, celebrata. Unde »expetitur sapientissimum oraculum »EE. VV. ut declaretur, an, & quomodò valeat Eminentissimus Archiepiscopus procedere ad substitutionem Judicum Synodalium in casu &c.

»Die prima Junii 1609. Sacra &c. »in casu, de quo agitur, petitam facultatem substituendi, cum consilio Capituli, Eminentissimo Archiepiscopo »oratori impertita est.

IX. Quæ hactenùs enarravimus, omnia à nobis indicata fuere in nostra Epistola encyclica, quam, post supremum Ecclesiæ clavum susceptum, die 26. Augusti 1741. dedimus ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, ubi methodum illis præscripsimus

mus designandi Judices Synodales tàm in Synodo, quàm extra Synodum, & modum simul ostendimus, quo eorum nomina Sedi Apostolicæ notificare debeant, ut hæc viris probis, & doctis causarum cognitionem, in partibus deinceps committere valeat; uti videri potest in citata nostra epistola, quæ est 28. *in nostro Bullario tom.* 1.

CAPUT VI.

De Judicibus Conservatoribus.

REgularium Ordines, pleræque Universitates, ac nonnulla quoque Canonicorum Collegia, inter cætera privilegia, quibus à Sede Apostolica sunt exornata, hoc etiam gaudent, ut Judices eligant eorumdem privilegiorum Conservatores. Non deputantur ejusmodi Judices in Synodo; & nihilominùs connexionem habent cum Synodo, quia desumendi sunt è cœtu Judicum Sinodalium, de quibus in præcedenti capite actum est, juxta Constitutionem 9. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. *pag.* 440. cujus verba sunt §. 2. "In futurum verò Sanctitas sua "hac generali, & perpetuò valitura "Constitutione, statuit & decrevit, "ùt Judices Conservatores hujusmodi, "sive principales, sive subrogati, eli"gi, nominari, aut deputari non pos"sint, nisi non solùm habeant quali"tates requisitas, & descriptas in Cons"titutione similis recordationis Bonifacii "Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui, "quæ incipit Statutum, ita ut vel "dignitate Ecclesiastica præditi, vel "Personatum obtinentes, vel Eccle"siarum Cathedralium Canonici exis"tant; sed etiam in Conciliis Provin"cialibus, aut Diœcesanis, juxta de"cretum Concilii prædicti, Judices "electi, seu designati sint. *Et* §. 5. "*subdit*: Cæterum, ut latius pateat "Conservatorum hujusmodi deligen"dorum facultas, Sanctitas sua ad"monitos voluit omnes locorum Ordi"narios, ut in Synodis Provinciali"bus, aut Diœcesanas, quamplures "personas ex habentibus qualitates in "prædicta Constitutione ejusdem Bo"nifacii Prædecessoris contentas, & "alioquin ad id aptas designari procu"rent; & si aliquem interim ex de"signatis mori contigerit, substituat "Ordinarius loci, cum consilio Capi"tuli, alium in ejus locum, usque ad "futuram Provincialem, aut Diœce"sanam Synodum." Et postquam *sequenti* §. 6. iterum Pontifex edixit, ne quispiam in Conservatorem eligatur, qui inter Judices Synodales non numeretur; præcipit, ut nomina Conservatorum, quos Regulares selegerunt, Curiæ Episcopali exhibeantur: *Ejusque lectionis, seu assumptionis documentum infrà tempus hujusmodi*, videlicet sex mensium, *penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere & dimittere teneantur; alioquin, eo ipso termino elapso, quamdiu Conservatores secundùm formam præsentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinariis conveniantur.*

II. Neque hac Constitutione quidquam de novo Gregorius sancivit, sed sanctiones, quæ jam antea emanaverant, confirmavit; etenim, ante Gregorii XV. Pontificatum, hoc est anno 1614. sacra Congregatio Concilii, apud Gavantum *in prax. Diœces. Synod. in annot. ad cap.* 32. etiam hac de causa oportere dixerat, ut in Synodis Diœcesanis, celebrandis ab Episcopis Mediolanensis provinciæ, ad quos suas litteras direxit, plures deputarentur

Judices Synodales, ut nimirum liceret Regularibus, quos vellent, ex illis seligere, suorumque privilegiorum Conservatores constituere. Quæ autem à Conservatoribus, qui inter Judices Synodales non recensebantur, antea gesta fuerant, eadem sacra Congregatio ad cautelam convalidavit, *perinde ac si à Conservatoribus, legitimè deputatis, processissent.* Quod profectò indicio est, illam jam tùm minus firma, & nutantia sacræ Congregationi visa fuisse.

III. Si autem in diœcesi nulli reperiantur Judices Synodales, tunc ne Regulares (quod de Regularibus dicimus, de aliis eodem privilegio fruentibus est semper intelligendum) suo, sine culpa, priventur jure, poterunt, quem maluerint, in Conservatorem assumere; modò tamen qualitatibus præstet, quas Bonifacius VIII. *in cit. C. Statutum*, exposcit atque in reliquis omnia serventur, quæ à Gregorio XV. præscribuntur, uti docent Fagnanus *in cap. Sanè, II. num.* 33. *de offic. Judicis delegati, & in cap. Si Clericus, num.* 57. *de foro competenti*, & Nidus *de Conservatoribus c.* 3. *part.* 7. *num.* 7. At si postea Synodus celebretur, in qua Synodales Judices constituantur, statim cessat juridisctio prædictorum Conservatorum, iterumque à Gregoriana Constitutione adiguntur Regulares ad aliquem eligendum ex designatis in Synodo, quod, teste Monacello *tom.* 4. *pag.* 21. *num.* 221. sæpiùs declaravit sacra Congregatio Concilii, & præsertim *in Wladislavien.* 16. Januarii 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 574. & in alia causa *Ordinis Minorum Observantium* die 10. Decembris 1661. *lib.* 22. *decretor. pag.* 777. *à tergo.*

IV. Dubitatur autem, an extra Judicum Synodalium cœtum, facultatem habeant Regulares, aliquem in Conservatorem sibi eligendi, qui majori præfulgeat Ecclesiastica dignitate, putà Episcopum, Archiepiscopum, aut aliquem ex S. R. E. Cardinalibus. Affirmant plerique Doctores, innixi perspicuo textu *in cap. fin. de offic. delegati, in* 6. ubi Bonifacius VIII. non solùm permittit, sed disertè præcipit: "Ne de cætero Conservatores "deputari possint, nisi Episcopi, vel "eorum Superiores, aut Abbates &c." Eamdemque olim fuisse sententiam sacræ Congregationis Concilii, liquet ex citato Decreto anni 1614, relato à Gavanto, ubi expressè ait, præter Judices Synodales, posse in Conservatores assumi, *Episcopos, atque illis Superiores, eorumque Generales Vicarios.* At rectius opinantur alii, ejusmodi sanctionibus derogatum esse à posteriori Constitutione Gregorii XV. qua Regularium libertas ita, quoad hoc, est coarctata, ut neminem in Conservatorem eligere valeant, qui Judicibus Synodalibus non annumeretur, & omnis electio Conservatorum, facta contra formam ibidem statutam, nullius roboris esse decernitur. Non immeritò tamen ad hæc reponere possent Regulares, facultatem sibi datam à Bonifacio VIII. tunc saltem reviviscere, cùm in diœcesi nullus adest Judex, in Synodo deputatus, aut ab Episcopo necessaria facultate instructo, in Synodalium locum suffectus. Verùm, quidquid sit, an possint Regulares in Conservatorem assumere Episcopum, aliumve majori præditum dignitate, qui fortè in diœcesi commoretur, certum esse videtur ab iisdem, in una diœcesi existentibus, in Conservatorem eligi non posse alterius diœcesis Episcopum; ejusmodi enim electiones sæpiùs improbatas fuisse à sa-

sacra Congregatione Concilii, testatur Monacellus *tom.* 4. *pag.* 22. *num.* 222. Cumque denuò alieni Episcopi electio à Regularibus attentata fuerit, eadem sacra Congregatio die 3. Augusti 1715. in *nullius Altamuræ* iterum dixit, illam non sustineri, uti videre est *in Thesaur. Resol. tom.* 9. *pag.* 222. *inter selectas ab anno* 1700. *ad* 1718. Innituntur hæc sacræ Congregationis responsa citatæ Constitutioni Gregorii XV. in qua decernitur, nullum à Conservatore jus exerceri posse extra diœcesim, pro qua fuit deputatus. Conservator enim, sicuti ait Nidus *de Conservator. part.* 2. *num.* 7. præsto esse debet, ad Partes audiendas, & Regularium privilegia tuenda, eo ipso in loco, ubi in discrimen vocantur; ex quo fit, ut nequeat unus & idem pro diversis diœcesibus constitui, sed suus cuilibet diœcesi adesse debeat, quod latè ostendunt Monacellus *cit. loc. num.* 222. Passerinus *in c. Hac Constitutione num.* 161. *in fine, de officio delegati, in* 6. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 106. *num.* 7. *in fin.* Aut igitur alterius diœcesis Episcopus in Conservatorem electus, commissum sibi munus exercere vult in propria diœcesi, & hoc facere prohibetur à citata Gregorii Constitutione; aut quandocumque Regulares ejus opera indigent, accurrere vult ad aliam diœcesim, pro qua fuit Conservator designatus, & hoc multis nominibus dedecere quilibet videt.

V. Plurima nunc superessent dicenda de Conservatorum jurisdictione, ejusque abusu, quæ, quoniam præsentis instituti non sunt, summatim indicabimus. Innocentius IV. *in cap.* 1. *de offic. potest. Judicis delegati, in* 6. statuit, Conservatores solùm posse illos, quibus dati sunt, *defendere à manifestis injuriis & violentiis; nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam posse extendere potestatem. Bonifacius VIII. in cap. Hac Constitutione, eod. tit. addidit, quod, si de aliis, quam de manifestis injuriis & violentiis scienter se intromiserint, seu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem; eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi. Pars verò, quæ hoc fieri procurabit; sententiam excommunicationis incurrat.* Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 5. *de reformat.* decrevit, causas criminales, & mixtas ad locorum Ordinarios, & non ad Conservatores, pertinere; civiles verò à Conservatoribus posse cognosci, cùm ii, quorum privilegia tuentur, rei sunt, non autem si sint actores. Clemens VIII. *in sua Constit.* 3. *Bullar. tom.* 3. & Gregorius XV. *citat. Constitut.* 9. præfatas juris sanctiones renovarunt, omnesque litteras Apostolicas, quas *Conservatorias* vocant, contra earumdem sanctionum formam concessas, revocarunt, & intra illarum terminos coarctarunt. Cumque Patres Societatis Jesu contenderent, litteras Apostolicas, quibus ipsi potiuntur, obtentas à S. Pio V. & sub consueta formula *Rationi congruit*, postea expeditas à Gregorio XIII. propter speciales, & amplissimas clausulas, quibus sunt roboratæ non esse revocatas, nec restrictas intra limites Gregorianæ Constitutionis, in celebri causa *Angelopolitana* succubuerunt; in responsione enim ad quintum dubium, decisum fuit, illas clausulas minimè obstare, quominùs comprehensæ dicantur in Gregorii XV. Constitutione, quemadmodum habetur in Bulla 32. Innocentii X. *Bullar. tom.* 5.

VI. Cohærenter ad enuntiata jura,

ra, plura postmodum prodierunt à sacra Congregatione Concilii decreta. die 28. Julii 1657. proposito dubio: *An Regulares, habentes Conservatorem, si rei sint, in causis requirentibus judicialem discussionem & indaginem, conveniri nequeant coram eodem Conservatore*: sacra Congregatio respondit *Negativè*, addiditque, in eo rerum statu provocandos esse ad loci Ordinarium, *lib.* 21. *decretor. pag.* 31. Idemque responsum dedit in causa *Papien.* die 30. Martii 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 73. In causa *Januen. Jurisdictionis*, quæ versabatur inter Patres Societatis Jesu, & Patres Carmelitas Excalceatos, die 20. Februarii 1723. quo tempore nos sacræ Congregationi eramus à Secretis, declaratum fuit, Conservatori, à Patribus Societatis in civitate Januensi deputato, jus tantùm esse, illos defendendi à manifestis injuriis & violentiis, eorumque causas cognoscendi, quando iidem rei sunt, ad normam Gregorianæ Constitutionis, quæ uberius videri possunt *in Thesaur. Resolut. tom.* 2. *pagin.* 274. Quod verò attinet ad Ministros, quos Conservatores deputare se posse arbitrabantur, in causa *Faventina* 17. Septembris 1667. *lib.* 25. *decretor. pagin.* 443. & iterum in dubiis generalibus de Conservatoribus die 28. Januarii 1679. *lib.* 30. *decretor. pag.* 249. *& seq.* ac denique in particulari Congregatione, à san. mem. Clemente XI. deputata, cui nos, tamquam ejusdem Secretarius, interfuimus, die 22. Martii 1720. decisum fuit, alios Ministros à Conservatoribus assumi non posse, præter unum Notarium. De Judice Conservatore Regularium integrum tractatum concinnavit Petrus Maria Forti, Societatis Jesu, natione Siculus, quem typis Mutinensibus impressum, evulgavit anno 1743. Non multum tamen huic Auctori fidendum est, quoniam multis in locis, sed præsertim *art.* 21. Judicum Conservatorum jurisdictionem ultrà limites protendit, à sacris Urbis Congregationibus eidem præscriptos. De Judicibus Conservatoribus Universitatis Studii Generalis Avenionensis, & eorum jurisdictione nonnulla à nobis constituta sunt *in Constitut.* 142. *Bullarii nostri tom.* 1.

CAPUT VII.

De Synodalibus Examinatoribus.

SAcrosancta Tridentina Synodus *sess.* 23. *cap.* 7. *de reform.* decrevit, ut Episcopus priusquam Ordines conferat, aliquot sibi adscitis Sacerdotibus, aliisque prudentibus viris, Divinæ Legis peritis, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, *ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter investiget, & examinet.* Et *cap.* 15. statuit, nullum Sacerdotem, *etiam Regularem posse Confessiones Secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem obtineat.* Postquam autem *sess.* 24. *cap.* 18. præmiserat, animarum saluti maximè expedire, à dignis, & idoneis Parochis gubernari, ut id diligentius, ac rectius perficiatur, edixit, vacantes Eclesias Parochiales illis dumtaxat esse ab Episcopo conferendas, qui in experimento, seu examine, coram eodem Episcopo, aut ejus Vicario Generali, aliisque Examinatoribus *non paucioribus, quam tribus* instituendo, fuerint

rint approbati, & idonei renunciati. Jussit præterea, sex ad minus Examinatores ab Episcopo, vel ejus Vicario, in Diœcesana Synodo, singulis annis proponi, *qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur*, è quibus, adveniente Parochialis Ecclesiæ vacatione, tres ab Episcopo seligi voluit, qui una cum eo examen perficiant, addiditque: *Sint verò hi Examinatores Magistri, seu Doctores, aut Licenciati in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Seculares, qui ad id videbuntur magis idonei; jurentque omnes ad Sancta Dei Evangelia, se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros. Caveantque, ne quidquam prorsus, occasione hujus examinis, nec ante, nec post accipiant; alioqui simoniæ vitium tàm ipsi, quàm alii dantes incurrant, à qua absolvi nequeant, nisi dimissis Beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.* Hæc quoad Ecclesias Parochiales, quæ ad liberam spectant collationem Episcopi, aut juris patronatus Ecclesiastici sunt, omninò servari jussit Tridentinum; omnesque earumdem Ecclesiarum provisiones, seu institutiones, contra formam istius decreti factas, irritas & inanes fore pronuntiavit.

II. Quamobrem examen, seu concursus ad Ecclesias Parochiales necessariò institui debet coram tribus saltem Examinatoribus à Synodo approbatis; secus autem est de examine, ab aliis subeundo, qui aut Ordines petunt, aut ad excipiendas Confessiones approbari cupiunt; in hoc quippè poterit Episcopus Examinatoribus uti, quos maluerit, quod opportunè advertit Gavantus *in praxi Diœces. Syn. capit.* 31. *num.* 2. quoniam Tridentinum Synodales Examinatores exigit tantùm in concursibus ad Parochiales, cumque agatur de sanctione restringente facultatem, aliàs Episcopo à jure communi concessam, non debet extendi ultra casum expressum; quocirca merum consilium præbere voluisse, opinamur, septem illos Episcopos, auctores articulorum reformationis Parisiensis anni 1586. cùm *articulo* 58. *tom* 4. *Thesaur. nov. Anecdotor.* Martene, & Durand. *col.* 1199. dixere: *In Diœcesana Synodo, ubi commodè fieri poterit, juxta decreta Concilii Tridentini, deputentur Examinatores, quorum opera utatur Episcopus, tùm pro examine illorum, quibus Beneficia, præsertim Curata, conferenda erunt, tùm etiam eorum, qui promovendi erunt ad Ordines*; aut, si legem condiderunt, Episcopos extra Galliam non obstrinxere. Enimverò quod in examine, non causa conferendi Beneficium Parochiale, sed alio nomine faciendo, liceat Episcopo Examinatores adhibere, quos voluerit, pro certo posuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. cùm *part.* 3. *Actor. Eccles. Mediol. part.* 1. *pag.* 259. præceptum à Tridentino Synodalibus latum, ne examinis occasione quidquam accipiant, etiam ad alios Examinatores extendit, inquiens: *Nec vero item, qui Examinatores liberè, pro arbitratu Episcopi, ad alios quocumque nomine, causave examinandos adsciscuntur, examinis occasione umquam quidquam, ne sculenta quidem, poculentave capiant.* Præterea, etsi Benedictus XIII. in sua Constitutione, quæ incipit *Pastoralis*, & habetur in Appendice ad Synodum Romanam, edixerit, ut Præbendæ

Theo-

Theologalis, & Pœnitentiaria, in Italia, eique adjacentibus Insulis conferantur prævio examine & concursu, eo planè modo, quo conferuntur Ecclesiæ Parochiales; expressè tamen declaravit, concursus ad illas non necessariò institui oportere coram Examinatoribus Synodalibus, *sed coram Episcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamsi Synodales non sint.*

III. Quibus adnotatis, accuratius sunt singula explicanda, quæ in Examinatoribus Synodalibus Tridentinum exposcit. Sex ad minus ab Episcopo, aut ejus Vicario, in Synodo proponi voluit; non tamen vetuit, ne plures proponantur; quinimmò ex tali loquendi modo, & plures proponi posse, & ut plures proponantur, se exoptare, satis apertè Tridentinum innuit; quemadmodum observat Barbosa *in collectan. ad cap. 17. sess. 24. num. 85.* ubi tamen à sacra Congregatione Concilii decisum refert, non esse ultrà viginti proponendos, fortassè ob periculum, ne nimium aucto eorumdem numero, minus diligens sit personarum, quæ proponuntur, delectus. Propositi ab Episcopo, officium non assequuntur, nisi approbentur à Synodo; unde necesse est, ut major pars eorum, qui Synodo intersunt, in illos consentiat; secus, alii ab Episcopo erunt proponendi, qui à majori parte acceptentur. Posse autem hanc acceptationem fieri per suffragia tùm publica, tùm secreta, respondit sacra Congregatio Concilii ad Patriarcham Venetiarum die 11. Julii 1592. *Amplitudini tuæ super Examinatoribus, in Synodo approbandis, sic respondit Congregatio sacri Concilii Interpretum, nempè examinatores, qui ab Amplitudine tua propositi fuerint Synodo, tàm per vota secreta, quàm aperta posse probari. Itaque Amplitudo tua eum modum in probatione servari faciat, quem magis expedire judicaverit.*

IV. Quod spectat ad Examinatorum qualitates, quamvis Tridentinum desideret, ut deputandi ad ejusmodi munus, gradum aliquem in sacra Theologia, vel in Jure Canonico sint consecuti; attamen arbitrio Episcopi permittit, etiam, qui nullo gradu est condecoratus, proponere; ex quo fit, ut, etiamsi plures in diœcesi reperiantur Doctoratus laurea insigniti, si nihilominùs Episcopus eos minus peritos existimet, poterit, cum Synodi approbatione, aliis, sive Secularibus, sive Regularibus, qui sine Doctoratu doctiores reputantur, Examinatoris officium committere; quod à sacra Congregatione Concilii decisum refert Fagnanus *in cap. Inter cæteras, num. 45. usque ad fin. de rescriptis.*

V. Designantur quandoquè Examinatores sub nomine tantùm dignitatum, seu officiorum, quæ obtinent, dicendo ex. gr. *Examinatores erunt Vicarius Generalis, Archidiaconus, Decanus, Prior Conventus S. Dominici &c.* statimque oritur quæstio an decedentibus, vel dignitatem, seu officium dimittentibus electis, Examinatoris munus transeat ad eorum in dignitate, vel officio successores. De hac controversia, teste Garcia de *Beneficiis part. 9. cap. 2. in resp. ad dub. 22. n. 339. & seq.* actum fuit in sacra Congregatione Concilii in una *Toletana* anno 1594. & decisum, sub generali deputatione Auditorum consilii Archiepiscopalis, in Synodales Examinatores, illos solùm fuisse comprehensos, qui Auditorum officium tunc temporis gerebant, non verò eorumdem successores; eidemque decisioni adstipulatum fuisse Romanam Rotam, idem Garcia *n. 341. & seq.* refert. Eadem quæstio fuit nuperrimè instaura-

tata in sacra Congregatione Concilii; etenim, cùm in Synodo Diœcesana Policastrensi inter Examinatores Synodales deputatus fuisset etiam Vicarius Generalis Episcopi, sub solo appellativo nomine dignitatis Vicariatus, atque hic unâ cum aliis duobus Examinatoribus Synodalibus interfuisset concursui habito ad quamdam Parochialem; sacra Congregatio die 19. Septembris 1745. concursum convalidavit ad cautelam, sed simul scribendum dixit Episcopo Vicarium Generalem non posse deinceps Sinodalis Examinatoris munus exercere, nisi proprio expresso nomine ad illud iterum deputaretur. Ideo autem concursus fuit ad cautelam convalidatus, quia non desunt Doctores, qui opinantur, Examinatorum electionem, factam sub solo appellativo nomine dignitatis, seu officii, ne quoad illos quidem sustineri, qui electionis tempore dignitatem, seu officium obtinent; & licèt sacra Congregatio in prædicta *Toletana* oppositum censuerit; noluit tamen hanc quæstionem refricare, iterumque decidere. Gavantus *in praxi Diœces. Synod. annot.* 5. *ad cap.* 31. non improbabile opinatur, Examinatoris munus transire ad successorem in dignitate, seu officio; cùm electio hoc modo fit: *Deputetur Prior S. Dominici, qui pro tempore fuerit.* At hæc opinio, cui solùm dubitanter Gavantus adhæret, nobis non arridet; ad munus quippè, ad quod eligitur industria personæ, non potest designari persona incerta, cujus doctrina, prudentia, & probitas ignorantur. Ad tot itaque præcavendas, & obtruncandas controversias, consultius erit, ut Synodales Examinatores, sub proprio & expresso cujusque nomine, & cognomine ab Episcopo proponantur, atque à Synodo approbentur.

VI. Electi Examinatores jurare debent, se, omni postposita humana affectione, munus suum fideliter executuros, sicuti Tridentinum præcipit. Ejusmodi autem juramentum in ipsa Synodo est emittendum, si illi Synodo adsint; sin minus, coram Episcopo, aut ejus Vicario. Quamvis porrò Tridentinum, juramentum ab illis præstandum, dixerit, ad sancta Dei Evangelia; attamen Gavantus *cit. cap.* 31. *annot.* 7. nihil referre affirmat, an super Evangelia, vel sacras Sanctorum Reliquias præstetur. Morem jurandi ad Sanctorum Lipsana antiquum esse, constat ex S. Augustino *epist.* 78. *tom.* 2. *Oper. col.* 184. in qua refert, imperasse se, ut Bonifacii Presbyteri accusatores pergerent, *ubi B. Felicis Nolensis corpus conditum est*, ut ibi juramentum præstarent; subditque: *Nam & nos novimus, Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter, & terribiliter dæmones confitentur, furem quemdam, qui ad eum locum venerat, ut falsum jurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat, reddere.* Gregorius Magnus *lib.* 6. *epist.* 61. *tom.* 2. *Oper. col.* 837. jussit, Archidiaconum Ravennæ, & seniores personas venire *ante corpus S. Apollinaris, & tacto ejus sepulcro jurare, quæ consuetudo ante Joannis Episcopi tempora fuerit.* Formulam verò juramenti ibidem addit *col.* 838. *Juro ego per Patrem, & Filium, & Spiritum S. inseparabilem Divinæ potentiæ Trinitatem, & hoc Corpus B. Apollinaris Martyris, me pro nullius favore personæ, neque commodo aliquo interveniente, testari.* Cùm verò Episcopus quidam fuisset accusatus, idem S. Gregor. *lib.* 2. *epist.* 33. *ibid. col.* 597. narrat, præter inquisitionem factam, *ne quid videretur omissum, aut nostro*

po-

potuisset dubium cordi remanere, ad B. Petri sacratissimum Corpus, districta eum ex abundanti fecimus sacramenta præbere. Singularia hæc exempla non esse, demonstrant frequentissima, quæ narrat Gregorius Turonensis, ut *lib. 5. histor. Franc. cap. 33. & 49 lib. 1. de glor. Martyr. cap. 58. lib. 2. cap. 19. lib. de glor. Confessorum cap. 33. c. 94. &c.* Quin ex eodem constat, plurium SS. Martyrum sepulcra ob id ipsum insignia fuisse, quod perjuros, qui falso jurarent ad sua Corpora, punirent: *Est etiam* (inquit *lib. 1. de glor. Martyr. cap. 39. col. 756.*) *haud procul ab hujus urbis muro, & Pancratius Martyr valde in perjuris ultor. Ad cujus sepulcrum si cujusquam mens insana juramentum inane proferre voluerit. . . . . statim aut arripitur à dæmone, aut cadens in pavimento amittit spiritum. Ex hoc enim quisque fidem cujuscumque rei ab alio voluerit elicere, ut verum cognoscat, non aliter, nisi ad hujus Basilicam destinat. Nam ferunt, plerosque juxta Basilicas Apostolorum, sive aliorum Martyrum commanentes, non alibi pro hac necessitate, nisi Templum expetere B. Pancratii, ut ejus severitatis censura publicè discernente, aut veritatem audientes credant, aut pro fallacia judicium Martyris beati experiantur.* Eadem fermè narrat de sepulcro S. Genesii Martyris *lib. 1. de glor. Martyrum capit. 74.* de S. Juliano *lib. 2. cap. 39. col. 878.* de S. Niceto Treverorum Episcopo *de glor. Confessorum capit. 94. col. 976. Ad cujus nunc tumulum* (ait) *vinctorum catenæ franguntur &c. Jam de perjuris quid dicam? Si quis enim ibi falsum juramentum proferre ausus fuerit, illicò Divina ultione corrigitur.* De S. Eligio pariter Noviomensi Episcopo similia exempla narrat S. Audonenus *lib. 2. cap. 36. 58. & 77. tom. 2.* Spicilegii Dacheriani *pagin. 118. & 122.* Idem aliquandò factum, & juramentum præstitum Constantinopoli in Basilica S. Petri in Hormisda, testis est Vigilius *epist. 15. tom. 5.* Collectionis Labbeanæ *col. 330.* ubi legitur: *Et dum sæpedicti Judices posito indiculo super altare, & cataracta B. Petri Apostoli, & super Crucem, quæ de ligno Passionis Domini habet inclausum, sed & super Claves B. Petri Apostoli præstitissent corporale jusjurandum, &c.* Hæc omnia exempla VIII. sæculum præcedunt, atque initium hæresis Iconoclastarum. Nam, post eam exortam, maximè propagatum hunc morem arbitramur, ut sacra Pignora, quibus illi omnem cultum denegabant, hoc etiam speciali religionis actu Catholici prosequerentur; præsertim cùm Sanctorum corpora tunc maximè distrahere, atque in partes secare, & in diversa loca transferre, Fidelium pietas cœperit; quod adnotavit Mabillonius *præfat. in sæcul. II. Bened.* Hinc ergo juramenti hujus consuetudo maximè invaluit; & in Concilio Francofordiensi, anni 794. postquam scilicet Iconomacorum in Sanctorum Imagines, & Reliquias furor eruperat, *can. 9. tom. 4.* Collectionis Harduini *col. 906.* mos innuitur jurandi aut tactis Evangeliis, aut coram propositis Reliquiis. Initio verò sequentis sæculi IX. lege insuper cautum invenimus, ut omne juramentum suprà Reliquias præstaretur; ita quippè jurandum edixere Capitularia, edita anno 803. *cap. 10.* ex recensione Balluzii *tom. 1. col. 398.* & inter Capitula ex variis Synodis, & publicis conventibus, post adeptum à Carolo Magno Imperium, celebratis, excerpta, & evulgata à Sirmondo

do *tom. 2. Concil. Gall. pag.* 246. hoc etiam *capit.* 13. adnotatur: *Omne sacramentum in Ecclesia, aut supra Reliquias juretur.... & sic juret: Sic illum Deus adjuvet, & illi Sancti, quorum istæ Reliquiæ sunt, ut veritatem dicat.* De hoc jurandi modo legi possunt Martene *tom. 3. lib. 3. antiq. Eccles. rit. cap. 7. num. 2.* Ferrandus *disquisit. Reliq. lib. 2. part. 1. cap. 3. art. 3.* Postquam verò Lutherus, & Calvinus, qui nullam antiquam hæresim non iterum excitarunt, etiam Iconoclastarum impia dogmata renovaverunt, quo magis illis contrairet S. Carolus Borromæus, voluit, ut Testes, Judices, & Examinatores Synodales super Sanctorum Reliquias jurarent, de quo ritu, à S. Carolo Borromæo in Mediolanensem provinciam inducto, pluribus disserit Pax Jordanus *tom. 2. lib. 8. tit. 2. num. 104. & seq.*

VII. Synodalium Examinatorum officium durat usque ad novam Synodum, quæ intra unius anni spatium, ad Tridentini normam, esset celebranda, & in qua aut iidem, aut alii de novo deputandi forent, sicuti idem Tridentinum *sess. 24. de reform. cap. 18.* præcepit: *Examinatores autem singulis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo, vel ejus Vicario, ad minus sex proponantur.* Si autem vel omnes, vel aliqui ex designatis in ultima Synodo, decurrente anno, moriantur, aut è diœcesi se subducant; tunc, si sex saltem ex designatis remaneant, (quoniam longè plures eligi posse jam diximus) cùm adhuc tunc numerum exæquent à Tridentino statutum, istorum opera Episcopus utetur, nec alios in demortuorum, aut longè absentium locum substituere poterit; si verò sex non supersunt, tunc Clementis VIII. decreto, relato à Garcia *cit. part. 9. cap. 2. num.* 72. & Fagnano *in cap. Cùm sit ars, num.* 54. *de ætate, & qualitate*, facultas data est Episcopis alios subrogandi, modò iis qualitatibus præstent, quas Tridentinum requirit, à Capitulo approbentur, & una simul cum superstitibus, ex electis in Synodo, senos non excedant.

VIII. Verùm hæc annum dumtaxat respiciunt, à postrema Synodo ad aliam, quæ post annum habenda esset, defluentem. Quid autem fiet, si annus elabatur, & nova Synodus non celebretur? Certum est, statim ac effluxit annus ab ultima Synodo, cessare officium Examinatorum, qui intra ejusdem anni intervallum, in demortuorum, seu absentium locum fortè fuerint ab Episcopo suffecti; ita enim disertè statuit Clemens VIII. in citato decreto: *Officium autem omnium prædictorum Examinatorum Synodalium subrogatorum expiret, cùm primum advenerit tempus novæ Synodi, juxta cap. 2. sess. 24. celebrandæ.* Quoad alios porrò non subrogatos, sed in ultima Synodo electos, hoc censuit sacra Congregatio Concilii: quamdiu sex illorum superstites sunt, omnes perseverant in munere, & Episcopus in concursibus ad Ecclesias Parochiales illis uti poterit; sed si vel unus ex illis decesserit, ita ut, ex electis in Synodo, sex non remaneant, omnium officium expirat, & nullus adhiberi poterit in concursibus ad Parochiales; neque, post annum, datum est Episcopo in demortui locum quemquam sufficere, quæ videri possunt apud Garciam *cit. cap. 2. num.* 73. Fagnanum *in cit. cap. Cùm sit ars, eod. num.* 54. & Massobrium *in praxi habendi concursum requisit. 12. dub. 4.*

IX. Quapropter ut, elapso anno, & non existentibus sex Examinatoribus,

bus, in Synodo electis, institui valeat validum experimentum concurrentium ad vacantes Ecclesias Parochiales, necesse est, ut Episcopus vel novam Synodum cogat, vel facultatem petat à sacra Congregatione Concilii novos Examinatores extra Synodum deputandi; etenim, si concursus fiat coram Examinatoribus, extra Synodum designatis ab Episcopo, nulla ad hoc instructo speciali facultate, Parochialium collationes, institutiones, seu provisiones erunt irritæ. Hinc, cùm in diœcesi Brachariensi, plures Parochiales, iis collatæ fuissent, qui approbati fuerant ab Examinatoribus, extra Synodum deputatis ab Archiepiscopo cum consensu Capituli, opus deinde fuit, ut qui illas obtinuerant, preces porrigerent summo Pontifici, ut suprema sua auctoritate earundem collationes convalidaret, & sacra Congregatio Concilii, ad quam preces remissæ fuerant, die 26. Januarii 1715. illas convalidandas censuit, quia supplicantes, bona fide Parochiales acceptaverant, atque ex Archiepiscopi attestatione constabat, multa exoritura scandala, si novus concursus ad illas foret indicendus, quod refertur *Thesaur. Resolut. tom. 9. pag. 219.*

X. Nec sacra Congregatio facultatem, de qua loquimur, renuit umquam petentibus concedere; quoniam, cùm probè noverit, non facile esse Episcopis, singulis prorsus annis, suas Synodos cogere, ne idcircò legitimis careant Examinatoribus, ex quorum defectu initi ad Ecclesias Parochiales concursus sunt irriti, statim ac Episcopus eidem exponit, sex ex electis in postrema Synodo, amplius non extare, potestatem ei facit novos eligendi à majori parte Capituli approbandos, quorum tamen officium duraturum decernit, tantùm ad annum; quo elapso, iterum ad preces Episcopi illos in munere confirmat, quod & deinceps semper in annum iisdem prorogat. Ea facultate à sacra Congregatione accepta, Episcopus sex Examinatores seliget, omnibus præditos qualitatibus, à Tridentino requisitis, eosque Capitulo proponet. Quod si Capitulum illos, quamvis cæteroquin idoneos approbare recusaverit, existimant Pignatel. *consult. 119. num. 1.* & P. Andreuccius Soc. Jesu in suo tractatu *de tuenda pace & concordia inter Episcopum & Capitulum, part. 4. cap. 1. §. 1. num. 198.* habendos nihilominùs esse pro approbatis; semel enim posito, quod propositi ab Episcopo tales sint, quales Tridentinum exigit, Capitulum tenetur ex justitia illos approbare, & consensus ex justitia præstandus, cùm injustè denegatur, habetur pro præstito, sicuti docent Surdus *decis. 226. num. 54.* Mantic. *decis. 226. tract. 9.* Valenz. *cons. 113. n. 27.* Sed quidquid sit de veritate hujus opinionis, de qua non vacat hîc disputare; certum est, quod, qui illam in praxi sectatur, obnoxium se facit innumeris litibus, & controversiis; cùm enim hominum doctrina, & mores evidentes non sint, nec umquam obtrectantium linguas evadant, semper excitabitur quæstio, an Capitulum justè vel injustè consentire recusaverit in Examinatores ab Episcopo propositos; & durante hac quæstione, firmi non erunt concursus ad Ecclesias Parochiales, coram illis instituti. Tutius propterea erit, ut in eo eventu Episcopus à sacra Congregatione Concilii petat supplementum consensus, quem Capitulum sine causa denegavit. Ita se gessit Episcopus Aversanus, qui cùm potestate, antea sibi facta à sacra Congregatione Concilii, quemdam Sacerdotem propo-

suis-

suisset suo Capitulo, in Synodalem Examinatorem approbandum, quem tamen Capitulum approbare noluit, iterum supplex adiit eamdem sacram Congregationem, exposcens, ut consensum, à suo Capitulo irrationabiliter denegatum, ipsa suppleret. Episcopi instantia examinanda erat in Congregatione habita die 2. Martii 1739. sed, cùm perpensum fuerit, jam tùm elapsum fuisse annum, quo præfatus Sacerdos exercere potuisset Examinatoris munus, juxta ea, quæ suprà diximus, sacra Congregatio supervacaneum duxit causam definire, ab ejusque propterea discussione supersedit.

XI. Aliquid nunc dicendum superesset de præcepto, Examinatores obstringente, ne quidquam prorsus occasione examinis recipere valeant; at Tridentinum adeo perspicuis verbis suam mentem, quoad hoc, explicuit, ut expositione non indigeant. Unum tamen, notatione dignum, referimus, quod statutum reperimus in Concilio Provinciali Toletano, habito anno 1566. *Act. 2. cap. 4. tom. 10.* Collectionis Harduini *col. 1155.* his verbis: *Horum verò Examinatorum cuilibet, pro muneris suscepti labore, Ordinarius, post Beneficii collationem, ex reditibus Ecclesiæ vacantis, qui alioqui Rectori debeantur, juxtam aliquam mercedem, ejus arbitrio, reddi curabit; cùm & dignus sit mercenarius mercede sua.* Licèt autem, quod à præfati Concilii Patribus gestum est, non improbemus, non tamen absolutè approbamus, multoque minus imitandum proponimus; siquidem, cùm reditus vacantis Ecclesiæ debeantur futuro Rectori, aut aliis, quibus fortè fuerint ab Apostolica Sede assignati, si Examinatores quidquam ex illis lucrarentur, viderentur quodammodo aliquid, occasione examinis, ab illo percipere, quem ad Parochialem approbarunt; quod profectò quamdam simoniæ suspicionem posset indoctis ingerere, cujus vel solam speciem ab Examinatoribus arcere Tridentinum voluit. Quapropter, cùm de simili statuto, edito à Concilio Provinciali Compostellano, relatum olim fuisset, ad sacram Congregationem Concilii, hæc illud adversari censuit menti Tridentini; proposito enim ab Episcopo Abulensi sequenti dubio: *In Episcopatu Abulensi, & tota provincia Compostellana, ex decreto Concilii Provincialis Compostellani, post Concilium Tridentinum facti, datur stipendium Examinatoribus Synodalibus ex fructibus Parochialium, ad quas fit examen; dubitatur, an possit hoc dari, stante decreto sancti Concilii Tridentini sess. 24. de reform. cap. 18.* sacra Congregatio respondit: *Non posse*; quod narrat Garcia *de Beneficiis part. 5. c. 7. n. 11.*

CAPUT VIII.

Expenduntur alia ad Synodalium Examinatorum Officium spectantia.

QUamquam Examinatorum officium sit extra Synodum exercendum; quia tamen eorum electio in Synodo fieri debet, non abs re esse ducimus, nonnulla ad illud spectantia subnectere; inde enim clarius patebit, quanti momenti sit in Examinatorum delectu non errare.

II. Vacante igitur Parochiali Ecclesia, quæ sit per concursum conferenda, Episcopus, indicta ad concursum die, ex Examinatoribus, in Synodo electis, tres ad minimum voca-

bit, qui coram se, vel suo Vicario, concurrentes ad Parochialem examinent. Quod si examen fieret coram Examinatoribus Synodalibus *pauciori-bus, quam tribus*, vel si, præter tres, aut etiam plures Examinatores Synodales, alii adhiberentur non Synodales ab Episcopo deputati, concursus esset illegitimus, & collatio Parochialis, utpotè facta contra formam à Tridentino præscriptam, nullius esset roboris, sed ad Sedem Apostolicam devolveretur, juxta Constitutionem 51. S. Pii V. quæ incipit: *In conferendis, Bullar. Romanæ editionis tom. 4. part. 2. pag.* 362. quemadmodum Episcopo Carthaginensi à sacra Congregatione Concilii rescriptum fuisse asserit Fagnanus *in cap. Cum sit ars, de ætat. & qualit. n.* 55.

III. Examinatores autem, priusquam concurrentes approbent, seu idoneos renuntient ad animarum Curam; non solùm experiri debent eorumdem scientiam, sed & præcipuam rationem habere probitatis, morum, prudentiæ, ætatis, & cæterarum qualitatum, quibus præditum esse oportet, cui animarum regimen committitur. Hanc enim esse Tridentini mentem, satis manifestè ex ejus verbis liquet *sess. 24. cap. 18. de reformat. Peracto deinde examine, renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis*; & adhuc clarius Tridentini mentem explicavit sacra Congregatio ejusdem interpres; præfato enim Abulensi Episcopo, sciscitanti: *An provisio Parochialis nulla sit, si Examinatores relationem fecerint solùm, quoad litteraturam, examen verò circa mores, ætatem, & reliqua Episcopo relinquantur; vel si non fecerint relationem Episcopo de omnibus idoneis repertis, sed tantùm de eo, qui ipsis magis idoneus videtur*: respondit: *Teneri facere relationem etiam circa mores, ætatem, & reliqua, & Examinatores debere renuntiare quotquot idonei judicati fuerint; Episcopum verò debere ex his, qui renuntiati fuerint, magis idoneum eligere*; cujus quidem responsionis authenticas litteras se vidisse, testatur laudatus Garcia *cit. part. 5. cap. 7. num. 11.* easque refert etiam Massobrius *in praxi habendi concursum requisit. 4. dub. 1.* Quinimmò eadem Congregatio adeo necessarium reputavit, ut Examinatores non solam respiciant scientiam, sed & cæteras expendant animi dotes eorum, quorum habilitatis ad exercendam animarum Curam periculum faciunt, ut aliter latum ab illis judicium, clarius adhuc, & expressius, quam in prædicta causa Abulensi fecerat, nullius esse roboris, postea dixerit, & inde consecutam Ecclesiæ Parochialis collationem irritam atque inanem decreverit, sicuti affirmat Fagnanus *in cap. Eam te, de ætate, & qualitat. num.* 15. inquiens: *Orta dubitatione an sicut Episcopo, & Examinatoribus simul junctis Concilium Tridentinum cap. 18. sess. 24. committit examen scientiæ, sic etiam committat eisdem simul examen morum, & prudentiæ, ita ut, si examen ætatis, morum, & prudentiæ factum fuerit à solo Episcopo, concursus sit nullus*; *Die 2. Augusti 1607. sacra Congregatio censuit, si Examinatores non retulerint idoneos, quoad omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullum esse concursum.* De qua re videri etiam possunt Ventriglia *in praxi Eccles. part. 2. annot. 5. §. 1. num. 46. & seq.* Lotter. *de re Benefic. lib. 2. quæst.*

quæst. 31. *num.* 98. Rota *decis.* 299. *num.* 1. *& seq. coram Cavalerio.* Cumque de his jamdiu antea nobis compertum esset, idcircò, postquam supremi Pontificatus solium conscendimus, in nostris litteris encyclicis diei 14. Decembris 1742. quæ editæ sunt *in nostro Bullar. tom.* 1. & sunt 68. *juxta ordinem editionis*, ad universos Ecclesiarum Antistites datis, reprobavimus abusum, alicubi inolescentem, quod in concursibus ad Parochiales, Synodales Examinatores de sola litterarum peritia suffragium ferant, nec cætera considerent, quæ ad animarum regimen ritè obeundum sunt necessaria; ac memoratas sacræ Congregationis Concilii sanctiones commendantes, diximus §. 10. *Idque probè noscens Congregatio, ejusdem Concilii interpres, pluries edixit, Examinatores suo deesse muneri, si doctrinæ tantùm Judices essent, nec inquirerent, qui, præ aliis, probitate morum, laboribus, præstito antea Ecclesiæ obsequio, cæterisque dotibus, ad officium Parochi cumulatè obeundum necessariis, essent idonei & commendabiles.*

IV. Porrò Examinatores sua suffragia ferre debent, priusquam à loco examinis discedant, & ab Episcopo, ejusve Vicario sejungantur; quod rectè notat Barbosa *ad cit. cap.* 18. *sess.* 24. *num.* 113. Nec quidquam refert, an suffragia secreto, vel palam ferantur, cùm nihil de hac re fuerit à Tridentino sancitum; quod ad Cardinalem Gabrielem Palæotum, primum Bononiensem Archiepiscopum, rescripsit sacra Congregatio Concilii, addens tamen, congruentius sibi videri, ut Examinatores secum invicem suffragia communicent, & deinde jubeant Notario, ut in Acta referat, Titium ex. gr. esse approbatum, Sejum reprobatum; quæ omnia discimus à Fagnano *in cit. cap. Eam te num.* 16. *& 17. de ætat. & qualitat.* At nihilominùs Bononiæ antiqua viget consuetudo, ut vota ab Examinatoribus dentur secretò per albos, & nigros lapillos, in urnam conjectos, teste Francisco Leone *Thesaur. For. Eccles. part.* 2. *c.* 18. *n.* 35.

V. In hoc Examinatorum judicio nullæ sunt partes Episcopi, vel Vicarii, qui Episcopi loco examini assistat, nisi fortè Examinatorum vota sint paria, aut singularia; tunc enim integrum erit Episcopo, vel Vicario, cui voluerit, accedere, juxta Tridentinum *eodem cap.* 18. *Omnes, qui descripti fuerint, examinentur ab Episcopo, sive, eo impedito, ab ejus Vicario Generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucioribus, quam tribus; quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur.* Quocirca cùm à sacra Congregatione Concilii anno 1573. quæsitum fuisset: *Utrum Episcopus, vel Vicarius haberent votum decisivum in approbando examinatos ab Examinatoribus, in Synodis deputatis*; eadem censuit, *habere, si Examinatores fuerint pares, aut singulares in votis suis, lib.* 1. *decretor. pag.* 158. At sicuti ab Examinatoribus suffragia ferenda sunt, statim peracto examine; ita etiam in eventu, quod Episcopus, aut ejus Vicarius alicui accedere possit, coram iisdem Examinatoribus explicare debet, cuinam accedat, cùm id pertineat ad examinis complementum. Garcia *part.* 9. *c.* 2. *num.* 58.

VI. Prolato ab Examinatoribus judicio, Parochialem Ecclesiam uni ex approbatis esse conferendam, disertè Tridentinum edixit: *Non cui-*

quam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab Examinatoribus approbatis, juxta supradictam regulam, de Ecclesia provideatur. Verùm cùm idem Tridentinum simul definiverit, ex pluribus approbatis illi esse conferendam, qui magis idoneus reputatur; statim oritur quæstio, an ejusmodi judicium de majori habilitate, seù suprà cæteros approbatos præstantia, ad solum spectet Episcopum, an etiam ad Synodales Examinatores. Sed adeo luculenta sunt verba, quibus Tridentinum renuntiare digniorem, inter approbatos, solius Episcopi judicio committit, ut mirum nobis videatur, aliquos reperiri Doctores, qui id juris adscripserint Examinatoribus: *Peracto deinde examine*, ait Tridentinum, *renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, prudentia, & aliis rebus, ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis; ex hisque Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit.* Tridentino adhæsit sacra Congregatio, ejusdem interpres, quæ anno 1573. ab Episcopo Patavino ad hunc modum interrogata: *Licèt clarè Concilium Tridentinum cap.* 18. *sess.* 24. *loquatur, nihilominùs Examinatores Patavini prætendunt, ad eos etiam spectare eligere magis idoneum ex illis, qui fuerint approbati in examine concursus ad Parochiales vacantes, & non ad Episcopum, contra clara verba ipsius Concilii. Quare, nomine Ordinarii Patavini, Dominationibus Vestris Illustrissimis humiliter supplicatur, ut suis litteris ipsi Vicario Generali, & Examinatoribus explicitè declarent, quænam in casu supradicto fuerit Concilii sententia*; respondit: *id ad eos non spectare*; *lib.* 1. *decretor. pag.* 110. Quod iterum nos declaravimus, & confirmavimus in præfata nostra epistola encyclica §. 11. ubi diximus: *Absoluto examine, ut cuique satis compertum est, fit tantummodò potestas Examinatoribus renuntiandi quotquot regendæ Ecclesiæ idoneos judicaverint, reservata uni Episcopo electione dignioris.* Non negamus tamen posse Episcopum, si velit, antequam digniorem ex approbatis renuntiet, quo cautius agat, Examinatorum consilium exquirere; quod rectè perpendit Ventriglia *in prax. rer. Eccles. part.* 2. *annot.* 5. §. 1. *n.* 49. & 50.

VII. Hæc de parochialibus, quarum collatio ad Episcopum pertinet. Sed cùm Tridentinum *eodem cap.* 18. sanciverit, etiam ad vacantes Ecclesias Parochiales, juris patronatus Ecclesiastici, indicendum esse concursum, & digniorem, ex approbatis, à Patrono præsentandum Episcopo; alia hinc suboritur quæstio, cujus nimirum tunc sit judicare, quinam ex approbatis ab Examinatoribus sit dignior. Verùm hanc quoque quæstionem dirimunt verba Tridentini, apertè concedentia Patrono jus designandi magis idoneum: *Si verò juris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum, & non ad alium pertineat; is, quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur.* Sed quamvis Tridentini verba adeo perspicua sint, ut nullum dubitationi locum relinquant, attamen Abbas Sancti Cucufati diœcesis Barchinonensis anno 1573. conquestus est apud sacram Congregationem Concilii, quod in concursibus ad Ecclesias Parochiales sui juris patronatus Ecclesiastici, Examinatores sibi jus usurparent renun-

nuntiandi digniorem inter eos, quos approbaverant. Abbatis querelas, & sacræ Congregationis sententiam *lib.* 1. *decretor. pag.* 167. ita descriptam legimus : *Examinatores Synodales non ferebant tantùm judicium super idoneitate concurrentium, sed apertum judicium ferebant super majori idoneitate inter eos, quos approbaverant ut idoneos ; supplicavitque* (*Abbas*) *Cardinalibus Congregationis, ut dignarentur, suæ indemnitati providendo, ordinare Episcopo, ut faceret & curaret, quod Examinatores in hujusmodi Beneficiis patronatus Ecclesiastici approbarent tantùm idoneos, & relinqueretur locus Patrono eligendi digniorem, quem ipse Episcopus, instituere debet, & tenetur.* Et Sacra Congregatio censuit, *non pertinere ad Examinatores judicare, quis magis idoneus sit, & si Parochialis sit juris patronatus Ecclesiastici, & institutio ad Episcopum pertineat, facultatem judicandi digniorem inter idoneos, approbatos ab Examinatoribus, spectare ad Patronum Ecclesiasticum, & Episcopum teneri instituere eum, quem dictus Patronus digniorem judicaverit, & ipsi Episcopo præsentaverit.*

VIII. Consultò autem adjecta fuit illa limitatio : *si Parochialis sit juris patronatus Ecclesiastici, & institutio ad Episcopum pertineat* ; nam cùm institutio, non ad Episcopum, sed ad alium pertinet, electionem dignioris, non ad Patronum, sed ad Episcopum spectare voluit Tridentinum : *Cùm verò institutio ab alio, quam ab Episcopo, erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat.* Quod quidem decretum adeo religiosè custodiendum censuit sacra Congregatio Concili, ut etiam quando institutio pertinet ad Papam, eò quòd Ecclesia Parochialis vacaverit in mensibus Sedi Apostolicæ reservatis, facultatem designandi digniorem ex approbatis, non Patrono Ecclesiastico, sed Episcopo competere dixerit, apud Garciam *cit. part.* 9. *c.* 2. *n.* 272. *& seq.* & Barbosam *de offic. & potest. Parochi part.* 1. *c.* 2. *n.* 127. ubi insuper ab eadem sacra Congregatione decisum refert, quod si Ecclesiam Parochialem juris patronatus Ecclesiastici vacare contingat in mensibus Papæ reservatis, ad solum Ordinarium pertineat indicere concursum, renuntiare magis idoneum, atque hæc omnia ad summi Pontificis Datarium referre, nulla prorsus habita ratione Patroni Ecclesiastici ; quocirca jure ac merito dixit Navarrus *consil.* 5. *& 6. de jure patronatus*, Patroni Ecclesiastici jura multum, post Tridentinum, imminuta esse, & limitata. Hoc ipso anno 1746. quo hasce nostras de Synodo lucubrationes, plures ante annos exaratas, expolimus, tres, quæ huc pertinent, quæstiones nobis decidendas proposuit Archiepiscopus Florentinus. Primò, an Patronus Ecclesiasticus, etiam in foro externo, teneatur ad vacantem Ecclesiam Parochialem præsentare magis idoneum, seu digniorem ex approbatis ab Examinatoribus. Ad quod indubitanter teneri respondimus, utrumque enim forum respiciunt enuntiata Tridentini verba *c.* 18. *sess.* 24. *Quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur.* Secundò quæsivit, an Episcopus acquiescere debeat Ecclesiastici Patroni judicio, & quem iste tamquam digniorem præsentaverit, instituere ; an potiùs investigare, num Patroni judicium fuerit rectum, & rationabile. Cui interrogationi satisfeci-

cimus, hac adhibita distinctione: aut ex approbatis ab Examinatoribus nullus est, qui de Patroni judicio conqueratur, suamque querelam ad Episcopum deferat; aut inter eos reperitur, qui illud injustum fuisse contendat, & hac de causa ad Episcopum provocet; in primo casu, non debet Episcopus indagare, an reverà, inter approbatos, dignior ille sit, quem Patronus præsentat, cùm Concilium Tridentinum hanc indaginem Episcopo non commiserit, sed instituendum edixerit, quem Patronus tamquam digniorem præsentaverit; in altero autem rerum eventu debet Episcopus Judicis partes assumere, & diligenter disquirere, an rectum fuerit judicium, à Patrono latum de sui præsentati meritorum, suprà reliquos ex approbatis, præstantia. Tertio loco sciscitabatur, an ab Episcopi, in hujus generis causis, sententia, qua ex litigantibus, unum digniorem pronuntiat, appellatio ab alio interposita, qui in judicio succubuit, admittenda sit tantùm in devolutivo, an etiam in suspensivo. Ad quod cum distinctione pariter duximus respondendum: aut enim judicium Episcopi est conforme judicio Patroni, ita scilicet, ut ille idem ab Episcopo magis idoneus pronuntietur, quem, tamquam digniorem, Patronus antea præsentaverat; & tunc appellatio admittenda est solùm in devolutivo: aut judicium Episcopi discrepat à judicio Patroni, siquidem non illum, quem Patronus præsentavit, sed alium ex approbatis digniorem declarat; & interposita ab hac Episcopi sententia appellatio, admittenda est etiam in suspensivo; neque ullus est de Beneficio instituendus, nisi post aliam sententiam, proferendam à Judice, ad quem appellatur; atque interim vacans Ecclesia Parochialis erit ab Œconomo administranda; quæ uberius explanata leguntur in nostris litteris ad præfatum Archiepiscopum datis hoc ipso anno 1746. typis Florentinis impressis, & in secundum tomum nostri Bullarii insertis *n.* 4. *in ordine.*

IX. Hæc quoad Ecclesias Parochiales juris patronatus Ecclesiastici. At, si sermo sit de Ecclesiis Parochialibus juris patronatus Laicorum, ad eas non requiritur examen per concursum, sed sat est, ut præsentatus à Patrono, idoneus reperiatur ab iisdem Examinatoribus, in Synodo deputatis: *Quod si juris patronatus Laicorum fuerit,* (pergit Tridentinum) *debeat, qui à Patrono præsentatus erit, ab iisdem deputatis, ut suprà, examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti.* Dubitabant olim Doctores, an idem statuendum foret de Ecclesia Parochiali, quæ sit juris patronatus mixti, hoc est partim Ecclesiastici, partim Laicalis; & sacra Congregatio Concilii die 5. Februarii 1628. ne jura Laici, ob consortium cum Ecclesiastico, ulla ex parte læderentur, declaravit, neque ad ejusmodi Ecclesiæ collationem necessarium esse examen per concursum, ac proinde etiam jus patronatus mixtum hac postrema parte Tridentini decreti comprehensum censuit, sicuti testatur Barbosa *cit. loc. num.* 126. Potest nihilominùs evenire, ut concursus institui debeat etiam ad Ecclesias Parochiales juris patronatus Laicorum; nam si ab uno, aut pluribus Patronis Laicis, gaudentibus æquali jure, plures ad vacantem Ecclesiam sint nominati, & Episcopo præsentati, neque ullus ex præsentatis retulerit à Patronis plures voces, quam cæteri; tenetur Episcopus indicere concursum inter eos-

eosdem præsentatos, atque illum eligere, quem ex approbatis ab Examinatoribus, judicaverit magis idoneum; quod pariter à sacra Congregatione Concilii decisum refert idem Barbosa *n.* 146.

X. Jus eligendi digniorem in singulis enumeratis casibus, competens Episcopo, vacante Sede Episcopali, transit ad Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, ad quod tota Episcopi jurisdictio devolvitur, sed à Capitulo transfertur in Vicarium Capitularem, quem ex Tridentini decreto *sess.* 24. *cap.* 16. *de reform.* intra octo dies ab habita notitia vacationis Ecclesiæ, tenetur eligere. Vigebat olim opinio permittens Capitulo aliquam jurisdictionis partem sibi reservare. Eapropter, cùm olim institutus fuisset concursus ad quamdam Ecclesiam Parochialem, & lis excitata fuerit inter Capitulum, & Vicarium Capitularem, cuinam jus competeret renuntiandi magis idoneum; sacra Congregatio Concilii die 18. Novembris 1651. *lib.* 10. *decretor. pag.* 155. & 156. censuit, spectare ad Capitulum, quia in deputatione Vicarii id juris sibi expressè reservaverat. Verùm, cùm postea prævaluerit sententia opposita, & jam communiter Doctores sentiant, integrum non esse Capitulo, ne minimam partem quidem jurisdictionis sibi reservare, sed totam, quam habet, conferre debere Vicario Capitulari, quod nos insinuavimus *lib.* 2. *cap.* 9. & pluribus probat Fagnanus *in c. His quæ, n.* 71. *de majorit. & obed.* & Marchett. *de Vicario Capitulari part.* 2. *tit.* 12. *num.* 27. etiam sacra Congregatio è priori sententia recessit, aliudque judicium tulit in alia simili controversia. Vacante Ecclesia Cathedrali Elven. indictus fuit concursus ad quamdam Ecclesiam Parochialem. Concursus, ut moris est in regno Lusitaniæ, habitus fuit coram Capitulo. Lis subinde vertebatur inter Capitulum, & Vicarium Capitularem, super jure eligendi digniorem ex approbatis; quod Capitulum, ea potisimùm ratione, sibi astruebat, quod scilicet in Vicarii deputatione, ejusdem jurisdictionem coarctasset; Re delata ad sacram Congregationem Concilii, hæc die 1. Decembris 1736. jus, de quo disceptabatur asseruit Vicario, cujus jurisdictionem, censuit, nequaquam potuisse à Capitulo limitari.

LIBER QUINTUS.

DE GERENDIS IN SYNODO.

CAPUT PRIMUM.

De Publicis Supplicationibus, Missis, Allocutionibus, Sermonibus, & Acclamationibus.

COnstitutam ab Episcopo diem, qua suam Synodum celebrare vult, die Epiphaniorum, vel Kalendarum Januarii, Cathedrali in Ecclesia è suggestu indici & promulgari, atque Kalendario, quod in singulos annos confici solet, adscribi, statuit S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 177. Et in Concilio Provinciali V. *part.* 3. *ibid. pag.* 276. Parochis præcipit, ut per mensem, ante statam Synodi diem, quinta quaque feria Missam celebrent de Spiritu Sancto, aut pro diversitate temporum, Orationem saltem de Spiritu Sancto in Missæ sacrificio recitent; populumque hortentur, ut die Dominico, Synodi diem antecedente, verè pœnitentes, & confessi sacram Communionem sumant; hoc præcipuè precantes, ut, quæ ad eorum salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia, per Episcopum in Synodo diligenter, sancteque agantur. Hæc, aliaque ante Synodum, tàm in civitate, quàm in diœcesi facienda, magis adhuc accuratè & minutim descripta leguntur in appendice ad Synodum Amerinam, anno 1595. habitam à celebri ejus urbis Episcopo, Antonio Maria Gratiano, *cap.* 1071. & 1072.

II. Synodali celebritati triduum, veteri ritu, præstitutum esse idem S. Carolus *cit. loc. pag.* 278. affirmat, & Pontificale Romanum *titulo de ordine ad Synodum*, tribus sessionibus illam absolvi solere, ait; quamvis utrobique addatur, fas esse Episcopo, pro rerum gerendarum ratione, Synodum ultra triduum protrahere. Quid autem singulis diebus agendum sit, nostrum erit hîc exponere. »Prima die »Synodi Pontifex summo mane Cappam indutus, ab universo Clero »cum Superpelliciis comitatus, ad »Ecclesiam pergit; paratus in sede; »celebrat Missam de Spiritu Sancto, »& præbet Clero sacram Communionem:« verba sunt Pontificalis Romani *cit. loc.* Eodemque ritu, post ultimam sessionem, esse Episcopum à Clero associandum, cùm ab Ecclesia se domum recipit, in eodem Pontificali inferius præscribitur: *Tunc omnes pariter surgentes, Pontificem, Cappa indutum, cum Superpelliciis ad domum reducunt.* Hic porrò Clericorum, Episcopum associantium, comitatus speciem

ciem quandam præsefert Processionis; nec alicubi, ut in diœcesi Neapolitana, alia fieri solet solemnis Supplicatio, seu Processio, cùm nulla reapse descripta appareat in Actis Synodi Diœcesanæ, anno 1694. celebratæ à Jacobo Cardinali Cantelmo, neque in Actis alterius Synodi anno 1726. habitæ à Cardinali Francisco Pignatello, Neapolitanis Archiepiscopis; nisi fortè ideo non reperiatur descripta in actis Synodalibus, quia pridie habita fuerit, quemadmodum, sua ætate, Neapoli fieri consuevisse asserit Gavantus *in praxi part. 2. sess. 1. annot. 1.* Cæterum quidquid sit de contraria consuetudine, in hac, aut illa peculiari diœcesi, vigente communi usu receptum est, ut prima Synodi die ab Episcopo, & universo Clero publica instituatur Supplicatio, seu processio per urbem; quod & faciendum præscripsit S. Carolus Borromæus *cit. loc.* & factum à S. Francisco Salesio *lib. 3. cap. 10. num. 3.* narravimus, quorum exempla satis superque sunt ad firmandam regulam, ad quam omnes conformare se debeant. Ejusmodi Processionem instituendam, post celebratam ab Episcopo Missam, ut dum ea celebratur, commodius possit Clerus in Ecclesia congregari, ait Gavantus *cit. loc.* sed S. Carolus Borromæus illam, ante Missam, peragendam dicit: *Primo Synodi die Episcopus, Processione solemni primùm peracta, Missæ sacrificium celebret.* Quilibet, quoad hoc, suæ Ecclesiæ consuetudinem sectetur, modò Missa non omittatur, quam Synodalibus actionibus semper præmitti consuevisse, vel ex ipsis colligitur, quæ sæculo VI. conficta creduntur, Gestis de Xisti Romani Pontificis purgatione, & Polychronii Hierosolymitani Episcopi accussatione, ubi *cap. 8.* cùm Synodus Hierosolymis, certè, prout moris erat, celebrata fingatur, dicitur: *Feria prima celebratæ sunt Missæ à Castro Episcopo, qui directus fuerat à Xisto Episcopo, & Coepiscopis suis; vel à Synodo:* apud Coustant *in Append. ad tom. 1. epist. Pontif. col. 121.*

III. Itaque, sive ante, sive post Processionem, debet Episcopus Missam facere de Spiritu Sancto, & porrigere Clero sacram Communionem, quam, acceptis Stoleis rubeis, etiam Sacerdotes sument, qui fortè ea die non celebraverint. In Pontificalibus editis ante Clementem VIII. uti observat Joseph Catalanus *in notis ad Pontificale Romanum tom. 3. tit. 5. §. 2. num. 5.* non legimus, Missam celebrandam, sed audiendam ab Episcopo: „Prima autem die Concilii, seu „Synodi, mane conveniunt Sacerdo„tes, & Clerici universi in Ecclesia, „in qua debet Concilium, seu Syno„dus celebrari, ubi Pontifex Missam „audit.“ Sed quod ita olim fieret, non absolvit Episcopos ab obligatione per se ipsos celebrandi, quam illis imponit recens Pontificale, quod prodiit auctoritate Clementis VIII. ubi Episcopo, & non alteri, dicitur: *Paratus in sede, celebrat Missam de Spiritu Sancto.* Nec satis est, ut Episcopus Missam privatim faciat; sed omninò decet, ut solemni, & pontificali ritu celebret; siquidem S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part. 2. tit. Quæ pertinent ad sanctissimum Missæ sacrificium, pag. 152.* dies enumerans, quibus Episcopus *& Patrum monimentis, & veteri rituum, cæremoniarumque Romanarum Codice, eoque comprobato,* sacra mysteria solemni celebritate, & Pontificio apparatu perficere debet, primam quoque Diœcesanæ Synodi diem inter illas recenset.

Se-

IV. Secunda Synodi die, mos est, inquit Gavantus *cit. prax. part. 2. sess. 2. num. 2.* ut unus ex Canonicis Missam solemniter faciat pro Defunctis, cui Episcopus assistit, eaque peracta, Stolam, & Pluviale nigri coloris assumit, & consuetas Orationes recitat pro Defunctis, post quas, vestes nigras in rubeas mutat, & accepto Pastorali baculo, ad Sedem Synodalem ascendit. Tertia demùm die unus pariter ex Canonicis Missam celebrat de Santissima Trinitate, addicta Collecta in gratiarum actionem; Episcopus astat indutus Stola, & Pluviali albi coloris. Missa absoluta, rubea accipit indumenta, ad consuetam sedem se confert, ultimæ sessioni præsidet, & Synodo finem imponit.

V. Post ultimam sessionem, alia fieri solet Supplicatio, seu Processio, minus tamen solemnis, intra, vel circa Ecclesiam, quod Gavantus *pag.* 40. monet; qua absoluta, Episcopus consueto ritu, Clero, & populo benedicit, & quadraginta dierum Indulgentiam impertitur. Quo tamen uberiorem fructum è Synodi celebritate singuli capiant, solent Episcopi, saltem cùm primam agunt Synodum, Indulgentiam plenariam à summo Pontifice, sub consueta formula, illis impetrare, qui una, ex tribus Synodi diebus, Ecclesiam Cathedralem visitaverint. Cætera, quæ ad preces in Synodo recitandas, aliasque functiones peragendas pertinent, legenda sunt in Pontificali Romano; & antiquiora quædam monumenta, hanc eamdem materiam respicientia, videri possunt in Appendice Concilii Salegunstadiensis *tom.* 9. Collectionis Conciliorum Labbei *col.* 488. apud Martene *de antiquis Ecclesiæ ritibus tom.* 3. *lib.* 4. *cap.* 34. *n.* 39. & apud Catalanum *ad Pontificale Romanum in Append. ad ordinem celebrandi Synodum.*

VI. Vetus institutum est, ut Episcopus in Synodo brevi, gravique sermone Clerum alloquatur, & de iis admoneat, quæ in illo corrigenda deprehenderit; quod saltem in postrema sessione omninò fieri voluere Patres Concilii Mediolanensis V. *cit. part.* 3. *pag.* 279. *Episcopus antea, quam Synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimissioni accommodatum.* Hujus admonitionis antiqua formula, sub nomine *Inquisitionis*, extat apud Reginonem Abbatem Prumiensem; aliaque occurrit in Pontificali Romano, ex variis Conciliorum decretis, Pontificiis sanctionibus, & SS. Patrum sententiis concinata. S. Carolus Borromæus ad sublevandos Episcopos, qui concionibus habendis assueti non sunt, quasdam elucubravit, atque suo quarto Concilio Provinciali approbatas edidit admonitiones, in qualibet Diœcesana Synodo legendas, quæ compendiosam atque exactam Clericalis vitæ disciplinam, & vivendi rationem continent: *Quibus* (ait *pag.* 181.) *pro libito suo unusquisque Episcopus addat, & detrahat, prout Ecclesiæ suæ Clero, pro temporum ratione, utile esse viderit.* Alias insuper, & uberiores admonitiones idem S. Carolus evulgavit in sua tertia Synodo Diœcesana, quæ insertæ sunt Actis Ecclesiæ Mediolanensis *part.* 2. *pag.* 299. Ex his quilibet Episcopus ea seligere poterit, quæ suæ Ecclesiæ, pro loco, & tempore, magis accommodata judicaverit, aliaque addet, quæ Spiritus Sanctus dabit ei eloqui.

VII. Mirabitur fortassè quispiam, in præfata admonitionum formula, quæ habetur in Pontificali Romano *tit. de ordine ad Synodum ad fin.* 3. *sess.* hoc inter cætera, ab Episcopo Clero injungendum adnotari: *Tribus temporibus*

bus in anno, id est Nativitate Domini, Pascha, & Pentecoste, omnes Fideles accedere ad Communionem Corporis Domini nostri Jesu Christi admonete, & ne omittat, quin saltem in Pascha communicet. Sed meminisse oportet, legem olim ab Ecclesia latam fuisse, ut omnes Christiani adultæ ætatis, iis diebus, quibus præcipua nostræ religionis mysteria recoluntur; idest Paschatis, Pentecostes, & Nativitatis Domini, Eucharistiam sumerent; uti constat ex decreto, quod refertur, & Fabiano Papæ tribuitur, ab Ivone *part.* 2. *cap.* 27. Burchardo *lib.* 5. *cap.* 17. & Gratiano *de consecr. dist.* 2. *Can.* 16. "Etsi non frequentius, saltem in "anno ter laici homines communicent "(nisi fortè quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur) in Pascha "videlicet, & Pentescoste, & Natali "Domini: " ex Concilio Agathensi anni 506. *can.* 18. *tom.* 2. Collect. Harduini *col.* 1000. *Seculares, qui Natale Domini, Pascha, Pentecosten non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur*; ex Concilio Turonensi III. aliisque. Sed magis magisque in dies frigescente Fidelium pietate, Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. *can.* 22. relato *in cap. Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* statuit, ut omnes Fideles semel saltem in anno sua peccata sacramentali confessione expiarent, & *ad minus in Pascha* Eucharistiam susciperent. Totam, quæ in Ecclesia viguit, quoad obligationem accedendi ad Eucharistiam disciplinam, ejusque pedetentim, & veluti per gradus, remissionem describit Petrus Blesensis *sermone* 16. ex recensione Joannis Busæi, inquiens: "In prima Ec"clesia quotquot intererant consecra"tioni Eucharistiæ, communicabant "eidem.... Postquam autem crevit "numerus Fidelium, nec omnes acce"dere ad Eucharistiam visum est; sta"tutum est, ut saltem diebus Domi"nicis Fideles communicarent. Cùm "verò paleæ supercrescentes cœperunt "cooperire grana, & multorum refri"guit charitas.... decretum est, ut "saltem per tres solemnitates in anno "Fideles communicarent, in Pascha, "Pentecoste, & Natali.... Nunc au"tem, quoniam dies mali sunt, & "omnes ferè declinaverunt & inutiles "facti sunt, non audeo dicere, ex præ"cepto Ecclesiæ, sed ex tacitâ permis"sione ipsius introductum est, ut se"mel in anno congregentur in Eccle"sia ad communicandum; quod præ"terire fas non est. " Jam verò cùm formula, de qua loquimur antiquissima sit, & ante Concilium Lateranense IV. exarata, nemini mirum videri debet, quod in ea Fideles admoneantur, ut ter in anno ad sacram Communionem accedant. Postquam autem præceptum communicandi ter in anno in Concilio Lateranensi temperatum fuit, addita sunt eidem formulæ ea verba, *& ne omittat, quin saltem in Pascha communicet*, quæ quidem in antiquioribus formulis desiderantur, & satis apertè indicant, Communionis præceptum nunc obligare solùm in Paschate; quam vix expediat, ut Episcopus, & Parochi populum hortentur ad sæpiùs, sed præsertim in celebrioribus festivitatibus, sacra mysteria participanda.

VIII. Antiquam pariter disciplinam respiciunt verba, quæ in eadem formula sequuntur: *Certis temporibus conjugatos abstinere ab uxoribus exhortamini.* Olim enim in solemnioribus festivitatibus, ac jejunii diebus, quibus peculiariter erat orationi vacandum, vetitum fuisse conjugibus matrimonii usum, ex pluribus colligitur

Ec-

Ecclesiæ sanctionibus, collectis à Gratiano *causa* 33. *quæst.* 4. Ratherius, Episcopus Veronensis, in sua epistola Synodica, quæ habetur *tom.* 1. *Spicilegii* Dacherii *pag.* 379. conjuges se abstinere jubet *in Natali Domini viginti diebus, ac noctibus..... in octavis Paschæ, & Pentecostes, Litaniarum, & omnium festivitatum vigiliis, sextis etiam feriis, præcipuè autem omnibus diebus, vel noctibus Dominicis.* Inter Capitularia Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, ab eodem Dacherio *Spicilegii tom.* 1. evulgata, *cap.* 49. *pag.* 488. legitur: "Vir abstineat se ab uxo„re sua quadraginta dies ante Pascha, „& prima hebdomada post Pascha, & „post Pentecosten una hebdomada. „*In Quadragesima pariter, in qua* „non solùm illicita, verùm etiam mul„ta à nobis quoque licita meritò re„secamus, *esse à conjugibus* omni vo„luptati renuntiandum, & ut licenter „orationi vacetur, castitati mentis, & „corporis incumbendum," respondit Nicolaus I. *ad consulta Bulgarorum cap.* 9. *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 358. in Canone III. *tom.* 1. *noviss. Collect. Concilior. Britan. pag.* 107. ex iis, quos Ecgbertus Archiepiscopus Eboracensis, ex pluribus excerpsit Conciliis; hæc habentur: *Qui in matrimonio sunt, abstineant se tres noctes, antequam communicent, & postquam communicaverint.* Hæc fortassè, aliaque hujus generis multa, ignota fuerunt nonnullis Theologis moralibus, qui antiquam disciplinam ex hodierna metientes, atque illam huic accommodantes, quod sæpè ab iisdem fieri notavit Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. non dubitarunt affirmare, numquam ab Ecclesia fuisse usum conjugii certis diebus interdictum; cùm potiùs asserere debuerint, nunc intra meri consilii limites contineri, quod olim severa lege erat prohibitum; sicuti scitè ponderat Catalanus *in Comment. ad Pontificale Romanum tom.* 3. *tit. de ordine ad Synodum* §. 22.

IX. In fine Synodi fieri solent Acclamationes, quibus Diaconus, cæteris respondentibus, omnem laudem, honorem, & gloriam refert Deo Patri misericordiarum, qui Spiritus Sancti invisibili gratia Synodum dirigere, atque ad felicem exitum perducere dignatus est; summo Pontifici universalem Ecclesiam gubernanti, veram, & diuturnam prosperitatem; Episcopo, Synodo præsidenti, ejusque Ministris salutarem vigilantiam, & Divinarum miserationum abundantiam; civitati, & oppidis diœceseos pacem, animorumque concordiam, omniaque fausta precatur; supplicatque Deo, ut uberem opem elargiatur, qua singuli adjuti, edita in Synodo decreta, sanctè, inviolateque custodiant & exequantur.

X. Faustæ Acclamationes frequenter occurrunt in Conciliis Œcumenicis. Eas quippè in Concilio Chalcedonensi *Act.* 1. *Act.* 4. & bis *Act.* 6. factas legimus. In Concilio verò Constantinopolitano IV. ad finem cujusque actionis, acclamatum deprehendimus Hadriano Romano Pontifici, Basilio, & Constantino Imperatoribus, Eudoxiæ Augustæ, Ignatio, cæterisque Patriarchis Orientalibus, omniumque Episcoporum orthodoxo senatui. Quæ autem in Concilio Tridentino, auspicante Cardinali à Lotharingia, aliisque Patribus prosequentibus, factæ sunt, extant *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 129. Rarius occurrunt in antiquioribus Conciliis Provincialibus, etsi in Synodo Romana anni 853. *cap.* 42. *ab Universis Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, & Clero cuncto* Leoni IV. sum-

summo Pontifici *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 75. & in Concilio Toletano IV. anni 633. *ad finem*, Sisenando Regi acclamatum legamus *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 595. Inter Concilia verò Provincialia, post Tridentinum habita, Acclamationes reperimus in fine Cameracensis, anni 1586. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 218. Burdigalensis anni 1624. *tom.* 11. Collectionis Harduini *col.* 141. & aliis. Post Acclamationes in Conciliis Provincialibus, omnes Episcopi accedunt ad osculum pacis, à Metropolitano accipiendum, quod deinde sibi invicem pariter dant, & accipiunt, ut mutuam charitatem, animorumque conjunctionem ostendant.

XI. Quod verò attinet ad nostras Diœcesanas Synodos, in Cæremoniali Episcoporum *cap.* 31. *in fin.* habetur: »In Synodis Diœcesanis magis decet, ut Acclamationes, & oscula pacis omitterentur. *Sed nihilominùs Gavantus* in praxi Synodi Diœces. part. 2. sess. 3. num. 27. *ait.* Acclamationes fiunt, saltem in prima Synodo, ut aliquandò fiant; & Cæremoniale non eas prohibet, sed parcius adhiberi censet in Diœcesanis Synodis:« & re ipsa Acclamationes factas comperimus in Synodo Diœcesana Sutrina, anno 1671. habita à Julio Cardinali Spinola; in Synodo Diœcesana Farfensi, ann. 1685. habita à Carolo Cardinali Barberino; in Synodo Diœcesana Montis Falisci habita ab Episcopo Bonaventura, aliisque non paucis. De osculo pacis hæc habentur in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *cit. part.* 3. *Act. Eccl. Mediolan. part.* 1. *pag.* 279. »Acclamationibus factis, »omnes Sacerdotes, & Clerici surgentes, cum reverentia osculum pacis »ab Episcopo accipiant, & sibi invicem dent, cum timore & amore Dei »Si verò Cleri, qui convenerit, numerus is est, ut longius hic osculi »ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut »Præpositi, & Archipresbyteri solùm »ab Episcopo illud accipiant, qui de»inceps suo cuique Clero dent, isque »inter se mutuò item.« Verùm cùm hæc in Cæremoniali Episcoporum nec præcipiantur, nec prohibeantur, liberum erit Episcopis ea vel facere, vel omittere; sicuti fert cujuslibet diœcesis consuetudo.

CAPUT II.

De legendis in Synodo, & Fidei Professione in ea emittenda.

CONcilia Provincialia, & Diœcesana, olim fuisse ita inter se colligata, ut unum alterum consequeretur, diximus *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 2. In Provincialibus enim Universalium, in Diœcesanis Provincialium Synodorum definitionis, & Decreta promulgabantur; quocirca Concilium Toletanum XVI. anni 693. *cap.* 7. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1797. sancivit, ut unusquisque Episcopus intra sex menses post peractum Provinciale Concilium, suæ Diœcesis Clerum ad Synodum arcesseret: *Quatenus coram eis publicè omnia reserata, de his, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita extiterint, plenissimè notiores efficiantur.* Priscæ disciplinæ non ignarus S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. illam renovare studuit, decernens *part.* 1. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 179. *In prima quaque Diœcesana Synodo decreta, in Provinciali proximo Concilio edita, promulgentur.* Ad eumdem pariter morem alludere voluit, & retinendum duxit sacra Congregatio Concilii, cùm rescripsit, posse ab Episcopo omnes, &

& singulos diœcesis Clericos ad Synodum evocari, si Concilii Provincialis decreta sint in ea publicanda, sicut *lib. 3. cap. 6. num. 2.* retulimus. Præterea Concilium Tridentinum, ne eorum, quæ de Episcoporum, & Parochorum residentia, tùm *sess. 6. cap. 1. de reform.* sub Paulo III. tùm *sess. 23. cap. 1.* sub Pio IV. sanctissimè constituerat, ullo umquam tempore memoria obliteraretur; in Provincialibus, & Episcopalibus Synodis illa semper in posterum legenda, & promulganda præcepit: »Postremo (*ait*) tàm decretum »illud sub Paulo III. quàm hoc ip»sum in Conciliis Provincialibus, & »Episcopalibus publicari, sancta Sy»nodus præcipit; cupit enim, quæ »adeo ex Pastorum munere, anima»rumque salute sunt, frequenter om»nium auribus, mentibusque infigi, »ut in posterum, Deo juvante, nulla »temporum injuria, aut hominum »oblivione, aut desuetudine aboleantur.

II. Ad hæc, S. Carolus Borromæus in sæpiùs citato Concilio Provinciali Mediolan. V. *part. 3. Act. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 278. & 279.* in qualibet Diœcesana Synodo semper legendas, edixit, Constitutiones Pii II. de Clericis illegitimè promotis, S. Pii V. de confidentiis Beneficialibus, & de Horis Canonicis recitandis, quibus permisit, ut adjungeretur *aliæ vel Pontificiæ sanctiones, vel Provinciales Constitutiones, vel Decreta Diœcesana, quæ Episcopus legenda censuerit.* Nec incongruum esse, ait Gavantus *in citata praxi part. 2. sess. 2. num. 39. & seq.* ut Episcopus promulgari jubeat etiam sacrarum Urbis Congregationum decreta, si quæ de novo prodierint, ad universum Clerum spectantia; simulque expedire monet, ut iis, quæ leguntur, aliqua Episcopus vulgari sermone interserat, quibus causam, & rationes exponat, propter quas emanarunt, & accuratam omnium observationem inculcet. Verùm, ne tot Constitutionum, & decretorum farrago confusionem pariat, & audientium mentes obruat; jamdiu mos inolevit, ut Episcopus in suis Synodalibus Constitutionibus, summorum Pontificum, sacrarumque Urbis Congregationum recentia decreta, quæ speciatim suo Clero notificanda judicaverit, breviter innuat, eademque postea, vel per extensum, vel in compendium redacta, ac notis insuper quandoquè illustrata, in appendice ad Synodum edat, & evulget.

III. Quod attinet ad Fidei professionem, semper in Ecclesia hæc disciplina viguit, ut Patres, ad sacra Comitia coëuntes, se Catholicam Fidem profiteri, & præcedentia Œcumenica Concilia recipere ac admittere, publicè protestarentur. Ita præsertim in Concilio Chalcedonensi, atque aliis deinceps Conciliis, Nicæna, ac Constantinopolitana Fidei formula recitata. Quibus vestigiis inhærens Tridentina Synodus *sess. 25. de reform. cap. 2.* præcepit Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque omnibus, qui de jure, vel consuetudine Synodo Provinciali interesse debent, »ut in ipsa prima Synodo Pro»vinciali, post finem præsentis Con»cilii habenda, ea omnia & singula, »quæ ab hac sancta Synodo definita »& statuta sunt, palam recipiant, nec »non veram obedientiam summo Ro»mano Pontifici spondeant & profi»teantur, simulque hæreses omnes, à »sacris Canonibus, & Generalibus »Conciliis, præsertimque ab hac ea»dem Synodo damnatas, publicè de»testentur & anathematizent;« eamdemque Fidei professionem semper dein-

deinceps à novis Ecclesiarum Præsulibus emittendam, statuit, in prima Synodo Provinciali, cui interveneriint: »Idemque in posterum quicumque in Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcoposque promovendi, in prima Synodo Provinciali, in qua ipsi interfuerint, omninò observent. « Huic verò sanctioni Episcopos, ut par erat, morem gessisse, probant omnium Provincialium Conciliorum, quæ Tridentinum sunt consecuta Acta, quorum pleraque ad rem allegantur à Natali Alexandro *hist. Eccles. sæculi* XV. *&* VXI. *dissert.* 12. *art.* 6.

IV. Inspecto igitur Tridentini decreto, non tenetur Episcopus Fidei professionem emittere in prima Synodo Diœcesana, sed in prima Provinciali; attamen maximè decet, ut in hoc religionis actu præstando, etiam in sua Diœcesana Synodo, cæteris exemplo præeat, & Fidem Catholicam, sub consueta formula, coram astantium Sacerdotum cœtu, palam profiteatur; quod docet Gavantus *in citata praxi part.* 2. *in annot.* §. 3. rationem simul adducens, cur id fieri expediat, inquiens: »Notandum »est, non teneri Episcopum emitte»re professionem Fidei in prima Sy»nodo Diœcesana, quia non habet »ibi majorem, sed in prima Synodo »Provinciali. Quia tamen Provincia»lis Synodus ferè numquam hodie ce»lebratur, laudandi sunt ii Episco»pi, qui in prima sua Synodo coram »Deo, genuflexi ante altare, Fidei »professionem emittunt; est enim ac»tus summæ religionis; quo casu sta»bit totus Clerus ob reverentiam ge»nuflexi Episcopi, qui breviori for»mula, de qua infrà, eam emittet »&c. « Gavanto obsecuti sunt duo Cardinales, Archiepiscopi Neapolitani, Cantelmus, & Pignatellus, Fidei professionem, in sua quisque Synodo, emittentes; quod ideo se facere declararunt, quia nulli Provinciali Concilio, usque ad eam diem, interveneranr.

V. Severiùs egit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* cum Parochis, à quibus Fide professionem emitti voluit intra duos menses, numerandos à die, qua Beneficii Parochialis possessionem consecuti sunt: *Provisi etiam de Beneficiis quibuscumque, Curam animarum habentibus, teneantur à die adeptæ possessionis, ad minus intra duos menses, in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, coram Generali ejus Vicario, seu Officiali, orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros, spondeant ac jurent*; eidemque obligationi obnoxios fecit Canonicos Ecclesiarum Cathedralium, quinimmò istos non solùm coram Episcopo, aut ejus Officiali, sed etiam coram Capitulo, Fidei professionem edere debere, statuit: *Provisi autem de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, non solùm coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo, idem facere teneantur.* Porrò tàm Canonicos, quàm Parochos, huic sanctioni non obtemperantes, jure privavit percipiendi suorum Beneficiorum fructus: *Alioquin prædicti omnes provisi, ut suprà, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur*; ubi tamen, nomine fructuum, non venire quotidianas distributiones, sæpiùs censuit sacra Congregatio Concilii, & præcipuè die 9. Februarii 1726. cum interrogata: »Quibus pœ»nis subjaceant non emittentes, vel de»bito modo non emittentes professio»nem Fidei: *respondit*: Non facere »fructus suos, sed distributiones lu»cra»

»crari pro Horis, quibus intersunt; « juxta ea, quæ de hac materia tractantes plenè deduximus *in nostra Instit.* 60.

VI. Præfatum Tridentini decretum *sess.* 24. solos attingit Curatos, & Canonicos Cathedralium, non autem Canonicos Collegiatarum Ecclesiarum, cæterosque Beneficiarios; sed idem Tridentinum *cit. cap.* 2. *sess.* 25. postquam ad Fidei professionem, in primo Provinciali Concilio emittendam, adegit Episcopos, addidit: »Cæteri »verò omnes, sive in præsenti, sive »in futurum Beneficia Ecclesiastica ha»bituri, & qui in Synodo diœcesa»na convenire debent, idem, ut su»prà, in ea Synodo, quæ primo quo»que tempore celebrabitur, faciant & »observent; aliàs secundùm formam »sacrorum Canonum puniantur.« Dubitarunt quidem nonnulli, an ejusmodi decretum *sess.* 25. referendum sit ad decretum *sess.* 24. & de illis dumtaxat Beneficiariis accipiendum, de quibus *cap.* 12. *sess.* 24. fuerat sermo; sed unde hæc dubitatio oriri queat, planè non videmus; in priori quippè decreto soli nominantur Curati, & Cathedralium Ecclesiarum Canonici, posterioris verò decreti verba generalia sunt, & omnes omninò Beneficiarios complectuntur; nec ullam involvunt particulam, quæ vel leviter innuat, hæc intra limites prioris decreti esse restringenda; quapropter, sine ulla hæsitatione, concludendum est, postremi decreti virtute, omnes & singulos, qui Beneficium Ecclesiasticum possident, in prima Synodo Diœcesana, cui aliàs obstringantur adesse, debere Fidei professionem emittere.

VII. Verùm etsi Concilium Tridentinum prædicta statuerit, nullam tamen specialem Fidei formulam, certis verbis conceptam, adornavit, in quam ii jurare debeant, quos cæteroquin ad Fidei professionem facienda severa lege adstrinxit. Eam tamen formulam postea concinnavit Pius IV. & *sua Const.* 103. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 204. *Roman. edit.* in eam jurare jussit, quicumque Cathedralibus, aut superioribus Ecclesiis essent in posterum præficiendi, vel Canonicatus Cathedralium Ecclesiarum, aut Beneficium animarum Curam annexam habens, forent consecuturi. Quia autem de cæteris Beneficiariis nihil Pius IV. decrevit, inde exorta est dubitatio, an isti Fidei professionem in prima Synodo Diœcesana, ad Tridentini normam edituri, teneantur illam conceptis verbis emittere, juxta formam à Pio IV. præscriptam; sed cùm in Piana formula, re vera alia non contineantur, præter illa, quæ Tridentinum speciatim exprimenda præcepit, meritò decisum fuit, illam ab omnibus esse adhibendam, qui Tridentini decreto obstringuntur ad Fidei professionem, sive in Synodo, sive extra Synodum edendam, quemadmodum refert Fagnanus *in suis manuscriptis ad cap.* 2. *sess.* 25. *de reform. advertendum, quod, licèt hæc formula professionis Fidei, edita à Pio IV. non fuit edita tempore hujus decreti; cùm tamen præcipitur Concilio Provinciali interessentibus professionem eorum, quæ in dicta formula continentur, benè fuit judicatum, secundùm eam formulam quemcumque debere profiteri.*

VIII. Non est tamen necesse, ut singulam Pianam formulam separatim recitent, sed sat est, ut Synodi Secretarius illam è suggestu alta voce legat, omnesque Fidem professuri eamdem totidem verbis simul repetant; qua absoluta, bini, terni, vel quaterni ad Episcopum accedent, & coram eo genuflexi, super exposita sacrosancta Evangelia jusjurandum singulatim in

hunc

hunc modum proferent: *Ego idem N. N. spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.*

IX. Displicet hoc jusjurandum plerisque heterodoxis, ideo dumtaxat illud improbantibus, quia unicuique fas esse vellent, religionem, & Fidem, quasi indusium, pro libito mutare; ac proinde Fidei professionem, conceptis verbis faciendam, *Fidem formulariam*, per ludibrium appellant. Nostrum hîc non est eorum insaniam refellere; obiter tamen, & veluti per transennam advertimus, Fidei formulas, non recenter adinventas, sicuti illi oblatrant, sed Ecclesiæ coævas esse, quod & cordatiores inter eosdem hæreticos ultrò fatentur; nullus siquidem adultæ ætatis, primis Ecclesiæ sæculis, Baptismate donabatur, qui Catholicam Fidem, conceptis verbis, antea non profiteretur, & grassantes tunc temporis hæreses publicè non detestaretur; de qua re luculentum testimonium perhibent Cyprianus *epist. 76. ad Magnum*, Tertullianus *de Baptism. cap. 6.* Eusebius *epist. ad Cæsar.* apud Socratem *lib. 1. cap. 8.* August. *lib. 8. Confess. cap. 2.* Specialem quoque Fidei professionem, sub certa formula, semper Ecclesiam exegisse à suspectis Catholicis, redeuntibus ad Ecclesiam hæreticis, ac novis Episcopis, tradit Cyrillus Alexandrinus *epist. ad Acacium tom. 5. part. 2. Oper. pag.* 109. & pluribus probat Christianus Lupus *in scholis, & notis ad Canones Ephesinos tom. 1. edit. Lovanien. anni* 1665. *pag.* 360.

X. Nec præterea recens institutum est, ut Catholicam Fidem, quam quis exterius profitetur, se constanter retenturum juratus promittat; etenim Patres Concilii Toletani XI. anni 675. *can.* 10. statuere: *Placuit huic sancto Concilio, ut unusquisque, qui ad Ecclesiasticos gradus est accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam placiti sui innodatione promittat, ut Fidem Catholicam sincera cordis devotione custodiens, justè & piè vivere debeat*; Collectionis Harduini *tom. 3. col.* 1028. ubi *placiti innodatione* aliud designari non posse, quam juramenti vinculum, nemo non videt. Gregorius II. à Bonifacio Germanorum Apostolo, quem pridie Kalendas Decembris anno 723. Episcopum inauguravit, juratam Fidei professionem, ab omnibus Episcopis in eorum ordinatione præstari solitam, accepit, in hanc formam conceptam: *Promitto ego Bonifacius &c. tibi, Beate Petre, Apostolorum Princeps, Vicarioque tuo beato Gregorio Papæ, & Successoribus ejus, per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem inseparabilem, & hoc sacratissimum Corpus tuum, me omnem Fidem, & puritatem sanctæ Fidei Catholicæ exhibere, & in unitate ejusdem Fidei, Deo operante, persistere, in qua omnis Christianorum salus esse sine dubio comprobatur, &c.* apud Baronium *ad eumdem annum 723. numer. 4.* Berengarius in Concilio Romano sub S. Gregorio VII. anni 1079. post ejuratam hæresim, Fidei professionem, juramento super sancta Dei Evangelia obsignavit, ut narrat Baronius *ad dictum annum numer. 3.* Et Concilium Tolosanum anni 1129. *can.* 10. sancivit: *Universi tàm mares, quàm fœminæ, masculi à* XVI. *anno, & suprà, fœminæ à* XII. *abjurent omnem hæresim, extollentem se adversus sanctam, & Catholicam Romanam Ecclesiam.... jurent etiam, quod Fidem Catholicam, quam Romana Ecclesia tenet & prædicat servabunt*; *tom. 6.* Collectionis Har-

duini *part.* 2. *col.* 1251. Hæc, aliaque hujus generis innumera, vetustate veneranda exempla, & decreta satis superque essent ad obstruendum os hæreticorum obloquentium de Fidei professione, ex Pii IV. Constitutione, conceptis verbis edenda, & juramento confirmanda; quæ tamen nos prætermittimus, quia præsentis instituti non est cum heterodoxis dimicare.

CAPUT III.

De Scrutinio.

SCrutinium, ita dictum à scrutando, duplex esse potest: speciale, cùm scilicet singularis personæ mores investigantur; & generale, cùm in totius Cleri videndi rationem inquiritur. Accuratissimum & minutissimum Scrutinium semper in Ecclesia fieri consuevit de probitate, doctrina, cæterisque animi dotibus eorum, qui ad Ordines, præsertim Sacerdotium, & Episcopatum, essent promovendi; quamvis nec semper, nec ubiquè idem fuerit modus illud instituendi. In Constitutionibus Apostolicis *lib.* 8. *cap.* 4. *tom.* 1. *Patr. Apostolic.* Cotelerii *pag.* 395. ab ipsis Apostolis statutum dicitur, ut Episcopum ordinaturi, eum populo sistant, petatque qui inter reliquos præcipuus est, *an ab omnibus testimonium habeat, quod dignus sit magna hac & illustri præfectura.* Ex eadem Apostolica traditione promanasse, ut idem fieret in Sacerdotum, & Diaconorum Ordinatione, asserit Cyprianus *epist.* 68. quæ est ad Clerum, & plebes in Hispania consistentes: *Ordinationes Sacerdotales nonnisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, ut plebe præsente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur.... Nec hoc in Episcoporum tantùm, & Sacerdotum, sed in Diaconorum Ordinationibus observasse Apostolos, animadvertimus.* At in fine sæculi IV. hanc disciplinam in Africa mutari cœpisse, colligitur ex Concilio Carthaginiensi III. anni 397. *can.* 22. relato à Gratiano *dist.* 24. ubi Episcoporum arbitrio relinquitur, vel populi testimonium exquirere, vel aliter Ordinandorum merita examinare: *Nullus ordinetur Clericus, nisi probatus fuerit vel Episcoporum examine, vel populi testimonio.* Enimverò cùm absonum visum fuerit, cuilibet etiam ex infima plebe permittere, illos publicè accusare, quos ipsamet ad Episcopatum, Sacerdotium, aliudve sacrum ministerium, electio fecerat honorandos; usus postea invaluit, ut Ordinandi vitia, non palam & publicè, sed secretò Episcopo denuntiarentur; Episcopi autem erat, primo loco, in denuntiantium vitam inquirere, ut inde liqueret, an & quanta fides esset illis habenda; cujus consuetudinis plurima exempla adducit Cironius *ad tit.* 12. *de Scrutinio in ordine faciendo.* Ne autem in hac ipsa secreta denuntiatione, aditus pateret calumniæ, accusatorem, crimine non probantem, quod Ordinis candidato affinxerat, exilio plectendum statuit Justinianus Imperator *novella* 123. *c.* 2. *Accusator autem, sive non probaverit, sive etiam fugerit propositam à se accusationem, à provincia, in qua habitat, abjiciatur; & novella* 6. *cap.* 2. eum *in perpetuum à sacra communione segregandum constituit.*

II. Quia porrò Episcopi, pluribus curis distenti, non poterant singulorum, quibus essent manus imposituri, vitam & mores diligenter, sicuti oportebat, examinare; inde factum est, ut Or-

Ordinandorum Scrutinium commiserint Archidiaconis ; quod quidem consilium jam à quarto sæculo captum fuisse à Romanis Pontificibus, qui totius Ecclesiæ regendæ onore gravantur, constat ex Hieronymo, *epist.* 146. *ad Evangelium tom.* 1. *Oper. col.* 1077. scribente : *Sed dicis, quomodò Romæ, ad testimonium Diaconi, Presbyter ordinatur?*

III. Posteriori ævo diversus, magisque exactus peragendi Scrutinii modus inductus est, quem primò præscriptum invenimus à Concilio Nannetensi incertæ ætatis, quod tamen Eruditi consentiunt non esse sæculo IX. posterius, sed vel anno 658. vel 900. celebratum ; in ejus quippè *cap.* 11. decernitur : *Episcopus quando Ordinationem facere disponit, omnes, qui ad sacrum ministerium accedere volunt, feria quartà ante ipsam Ordinationem evocandi sunt ad civitatem, unà cum Archipresbyteris, qui eos præsentare debent. Et tunc Episcopus è latere suo dirigere debet Sacerdotes, & alios prudentes viros, gnaros Legis Divinæ, & exercitatos in Ecclesiasticis sanctionibus, qui Ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, institutionem, locum, ubi educati sunt, si sint benè litterati, si in Lege Domini instructi, diligenter investigent. Concil. Gall.* editionis Sirmondi *tom.* 3. *pagin.* 604. & Collectionis Harduini *tom.* 6. *part.* 1. *col.* 456. Sed quoniam salutaris hæc institutio, temporum malitia, atque Episcoporum incuria desueverat ; sapienter propterea ad hoc delecti à Paulo III. Cardinales & Præsules, ut nimirum collato studio ea ipsi suggererent, quæ ad reformandam Ecclesiam necessaria reputarent, in celebri consilio, anno 1338. eidem Pontifici in scriptis exhibito, inter cæteros corrigendos abusus, hunc, tamquam gravissimum, primo loco recensuere : *Primus abusus in hac parte est Ordinatio Clericorum ; & præsertim Presbyterorum, in qua nulla adhibetur cura, nulla adhibetur diligentia, quod passim quicumque sint, imperitissimi sint, vilissimo genere orti sint, malis moribus ornati sint, adolescentes admittantur ad Ordines sacros, & maximè ad Presbyteratum, ad characterem, inquam, Christum maximè exprimentem ; hinc innumera scandala, hinc contemptus Ordinis Ecclesiastici, hinc Divini cultus veneratio non tantùm diminuta, sed etiam propè jam extincta.* Ad hæc autem præcidenda scandala, iidem delecti Cardinales & Præsules modum Pontifici indicarunt, quo in posterum exactum, de promovendis ad Ordines, Scrutinium efformaretur. Quod verò illi tantoperè exoptaverant, Concilii Tridentini Patres postea præstiterunt *sess.* 23. *cap.* 7. *de reform.* ubi allegatum Nannetensem canonem totidem ferè verbis instaurarunt ; eamque Tridentini sanctionem, adhuc luculentius explicatam, inculcarunt, religioseque custodiri præceperunt Clemens VIII. *Constit.* 61. §. 7. *tom.* 3. Alexander VII. *Const.* 129. *tom.* 5. Innocentius XIII. *Const.* 34. §. 5. *Bullar. tom.* 10. *part.* 2. *Roman. edit.* & nos ipsi in epistola commonitoria ad omnes Episcopos, quæ est *secunda* §. 1. *nostri Bullarii tom.* 1.

IV. Quamquam autem nunc in ipso Ordinationis actu Scrutinium non fiat, attamen, ut antiquissimæ illius disciplinæ, quam commemoravimus, memoria extet, & saltem vestigia remaneant, Episcopus Diaconatum, aut Sacerdotium collaturus, populi testimonium exquirit, dicens : *Quid*

de eorum actibus, aut moribus noveritis, quid de merito sentiatis, libera voce pandatis... Si quis habet aliquid contra illos, pro Deo, & propter Deum, cum fiducia exeat, & dicat. Et Archidiaconum postea interrogat, an sciat, esse dignum, quem ordinandum exhibet; cui Archidiaconus respondet: *Quantum humana fragilitas nosse sinit, & scio, & testificor, ipsum dignum esse ad hujus onus officii.* Similem attestationis formulam adhibitam vidimus in nonnullis antiquis litteris, quibus Episcopus Clericum, è sua in alienam diœcesim commeantem in hunc modum commendabat: *Qui, in quantum humana fragilitas scire potest, administratione sacrorum ministeriorum non sit indignus*; apud Pithœum *in Glossario Juliani Antecessoris.* Quia porrò prædicta Archidiaconi attestatio, nunc merus ritus, & cæremonia est, cùm jam aliunde ordinandi vitam & mores Episcopus antea exploraverit, idcircò Innocentius III. *in cap. unic. de Scrutinio in ordine faciendo*, culpa vacare, dixit, Archidiaconum, illum dignum affirmantem, quem indignum esse non novit, quamvis ignoret, an reverà dignus existat.

V. Hæc de Scrutinio particulari. Scrutinium generale totius Cleri fieri deberet in Diœcesana Synodo, ubi totus Clerus Episcopi oculis, & censuræ subjacet. Forma istud peragendi jam indicata fuit *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. Synodi initio eliguntur Scrutatores, seu Scrutinii Præfecti, ex urbano, & diœcesano Clero; qui Sacerdotes sint, ætate, prudentia, & probitate præstantes, tot numero, quot necessarii reputantur ad universi Cleri Scrutinium, intra tempus Synodalium sessionum absolvendum; utque id commodiùs expleri valeat, singulis Scrutatoribus certus scrutandorum numerus assignatur, & unusquisque Scrutator unum sibi adsciscit Scribam, cujus sit, eorum, qui Scrutinio subjiciuntur, responsiones notare, quamvis ea, quæ graviora sunt, & arctius secretum exigunt, ipsemet Scrutator scribere debeat; omnia verò, quæ explorarunt, ante Synodi finem, in compendium redacta, & scriptis consignata, Episcopo referant, ut, si quid omnibus in communi injungendum sit, fiat, ac opportuno Synodi decreto irrepentes abusus coërceantur.

VI. Singulis Scrutatoribus traditur tabella, seu schedula Scrutinii, ubi certa capita adnotantur rerum, de quibus Episcopus vult esse speciatim inquirendum. A Burchardo Wormatiensi Episcopo, *lib.* 1. *decretor. cap.* 91. *& pluribus sequentibus*, octo suprà octoginta proponuntur interrogationes, in Synodo faciendæ, accuratum certè, sed nimis prolixum Scrutinium continentes; eodemque prolixitatis vitio laborat Scrutinium exhibitum ab Antonio Maria Gratiano *in Synodo Amerina cap.* 1096. *& seqq.* In Actis Ecclesiæ Mediolanensis *part.* 6. *pag* 997. diligens reperitur catalogus eorum, quæ Scrutatores indagare debent; quibus tamen permittitur alia superaddere, quæ iidem Scrutatores, pro sua prudentia, in Clericis, & potisimùm Canonicis, peculiariter perscrutanda judicaverint. Pax Jord. *tom.* 2. *lib.* 8. *tit.* 2. *de Synod. Diœc. num.* 110. plurima Scrutatoribus suggerit quæsita, quæ ad exactum Scrutinium perficiendum existimat opportuna. Pressiores & breviores sunt interrogationes, quæ proponuntur in Archiepiscopali Bononiæ Cardinalis Palæoti *pag.* 213. *& seq.* ad quarum calcem idem prudentissimus Archiepiscopus in-

inquit, non esse omnia & singula, quæ in interrogationibus proponuntur, ab unoquoque inquirenda, sed ea tantùm, quæ ad cujusque conditionem, statum, & necessitatem magis accommodata videbantur.

VII. Maximam Scrutinii utilitatem nullus inficiatur; sed difficile videtur, intra triduum, vel quatriduum, cùm ulterius Synodus protrahi non soleat, omnium Clericorum Scrutinium ritè expleri posse. Hac fortassè difficultate perterriti Episcopi, etsi cæteroqui in suo Pastorali munere obeundo diligentissimi, Scrutinium in Synodis jamdiu omiserunt, & passim omittunt; quamplurima quippè nos Synodorum Acta tàm typis edita, quàm manuscripta pervolvimus, & in aliquibus Scrutatores quidem designatos vidimus, Scrutinium tamen factum non legimus; in aliis verò nec Scrutinii, nec Scrutatorum ullam mentionem deprehendimus. Pax Jordan. *cit. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 102. Scrutinium inventum existimat, ad supplendum defectum visitationis; cumque diœcesis visitatio, juxta rectam disciplinam, Synodum præcedere debeat, inde evenisse arbitratur, quod Episcopi Synodale Scrutinium, veluti inutile & superfluum, prætermiserint. At hæc Jordani ratiocinatio aliquid efficacitatis unicè habere potest apud antiquæ disciplinæ ignaros; qui enim vetustos Ecclesiæ Canones vel leviter pertractarunt, optimè norunt, onus perlustrandæ diœcesis, non esse de novo Episcopis impositum, sed semper illis incubuisse; & nihilominùs post diœcesim perlustratam, Scrutinium in Synodo fieri curarunt. Atque, ut cætera prætereamus sanctissimorum Episcoporum exempla, S. Carolus Borromæus numquam profectò suam diœcesim visitare neglexit, nec propterea Scrutinium in suis Synodis omisit. Alia igitur erit causa, cur hodie Synodalia Scrutinia ferè desueverint; eaque esse potest, vel quia Episcopus per suos Administros quotidie audit, quid à singulis diœceseos Clericis fiat, & hac ratione omnium mores jam perspectos, & cognitos habet; vel quia homines tantæ experientiæ, atque integritatis non invenit, quibus Scrutatoris munus tutò credere queat; vel quia demùm Clerici cupiunt, se à proprio Pastore, non alio, examinari. Mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumstantiæ, & quod uno tempore utile erat, postea inutile, & quandoquè perniciosum evadit. Prudentis autem prælati est, in iis, ad quæ Superioris lege non adigitur, se loco, & tempori accommodare, & quædam, quæ olim in usu erant, prætermittere, sicuti ad rectum suæ diœcesis regimen magis expedire in Domino judicaverit. Superius diximus nos interfuisse Concilio Romano sub Benedicto XIII. Jam verò, integro ferè anno, qui Concilium præcessit, plures habitæ sunt Congregationes præsynodales, quibus pariter præsentes fuimus, unâ cum aliis, ab eodem Pontifice delectis viris; cumque aliquot ex iis nonnulla judicarent esse Concilio postmodum proponenda, quæ ibidem, ad servandam quodammodo formam Scrutinii, discuterentur, & deciderentur; nos ingenuè diximus, id nequaquam fieri posse; negotia enim, quæ Concilio proponenda suggerebantur, jus alterius lædebant; atque ideo licèt viderentur conciliari discussione digna, nihilominùs ii, de quorum jure agebatur, erant prius necessariò audiendi; quod sanè in Concilio, per modum Scrutinii, ritè peragi, ob modò adductam rationem, impossibile foret; quocirca auctores

fuimus, ut prædicta negotia, quæ judicialem quamdam requirebant indaginem, à Summo Pontifice extra Concilium terminarentur; consilioque nostro cæteri acquieverunt.

CAPUT IV.

De auctoritate reservandi Casus, eorumque reservatione in Synodo facienda.

POsse summos Ecclesiarum Antistites, multoque magis omnium supremum, Romanum Pontificem, inferiorum Sacerdotum jurisdictionem ita coarctare, ut à quibusdam gravioribus culpis, quas sibi, suoque judicio relaxandas reservant, ne in foro conscientiæ quidem, & coram Deo, illi absolvere valeant, Catholicum dogma est, quod contra Wiclefum strenuè propugnavit Waldensis *tom. 2. de Sacram. cap.* 149. Etenim ad relaxanda, etiam in foro interno, peccata, præter potestatem Ordinis, necessaria est potestas jurisdictionis, quæ à Superiore potest ad plures personas, & causas extendi, atque ad pauciores restringi, prout ei visum fuerit. Hanc Catholicam veritatem, iterum à Luthero impetitam, non solùm validis argumentis fulserunt Theologi, è quibus videri possunt Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst. 2. art.* 5. Vazquez *in* 3. *part. D. Thom. tom.* 4. *quæst.* 91. *art.* 3. & Cardinalis Roffensis *in suis Assertionibus adversus Lutherum art.* 3. *pag.* 66. *& seq.* sed Henricus VIII. Angliæ Rex, priusquam ab Orthodoxa Fide descisceret, agnovit, & explicavit *in sua Assertione septem Sacramentorum adversus Martinum Lutherum* Romæ edita anno 1543. *de Confessione*, inquiens: *Sacerdos quilibet Ordinem quidem habet, sed auctoritatem judicandi non habet (quæ res ad absolventem pertinet) priusquam ei gregis alicujus cura committitur, idoneus tamen ante reputatur, cui cura tutò possit committi. Episcopus ergo, qui curam habet totius diœcesis, si cui Sacerdoti partem quampiam suæ curæ commiserit, an non ipsa ratio docet, hunc non amplius aut ligare posse, aut solvere, nisi quatenus ille permiserit, sine cujus mandato nihil omninò in illius populo, vel ligare quemquam, vel solvere potuisset? Quippè quod nec ipsi licebat Episcopo in aliena diœcesi. Quid ergo miri est, si quædam sibi reservat Episcopus, quorum curam putat esse majorem, quam ut cuilibet possit, etiam non imperito, committi?*

II. Validius autem idem Ecclesiæ dogma, contra Lutheri conatus, stabilivit Tridentinum *sess.* 14. *de Sacram. Pœnit.* ubi cap. 7. Catholicam Doctrinam exposuit, & *can.* 11. contrarium sentientes anathemate percussit *Magnoperè verò* (ait cit. c. 7.) *ad Christiani populi disciplinam pertinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non à quibusvis, sed à summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur; unde meritò Pontifices Maximi pro suprema potestate, sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum, quando omnia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique diœcesi in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat, pro illis in subditos tradita suprà reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem consonum est Divinæ auc-*

toritati, non tantùm in extera politia, sed etiam coram Deo, vim habere. Et citat. can. 11. *Si quis dixerit, Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominùs Sacerdos à reservatis verè absolvat, anathema sit.* Plurima, quæ ad rem faciunt, & traditam à Tridentino doctrinam illustrant, occurrunt in libro, cui titulus *Tres Epistolæ Pastorales* Episcopi Atrebatensis, *cap. 7. de reservatione casuum pag.* 193. Licèt autem Tridentinum potestatem reservandi peccata tantùm Summo Pontifici, & Episcopis nominatim adstruxerit; nomine tamen Episcopi, etiam inferiores Prælatos, habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, cum territorio separato, comprehendisse censuit sacra Congregatio, ejusdem interpres, in *Salernitana* anno 1585. *lib. 4. decretor. pag.* 36. rescribens: *Prælatos Seculares, Episcopis inferiores, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem in loco, & nulli Diœcesano nec ipsi, nec eorum subditi subsunt, habere facultatem reservandi sibi casus.* Et in *Marsicana* anno 1587. idem totidemque verbis respondit *lib. 4. decret. pag.* 250. *à tergo.* Eadem insuper potestate gaudere Parochos, quoad simplices Sacerdotes, seu Capellanos, in Curæ exercitio iisdem inservientes, docuerunt Sylvius *in 3. part. D. Thom. 4. q. 19. pag.* 552. *art. 2. quæsit. 2. edit. Antuerp. ann.* 1714. Suar. *tom. 4. in 3. part. disp. 29. sect. 1. n. 4.* Card. de Lugo *de Pœnit. disp. 20. sect. 1. n. 2.* Neesen *tom. 2. tract. 5. de Sacram. Pœnit. quæst. 4. dub. 10.* quia & ipsi jurisdictionem ordinariam habent *in foro interno*, quam delegant suis Capellanis; simul tamen iidem Doctores notant, non esse usu receptum, ut Parochi ea facultate utantur; additque de Lugo inutilem insuper fore reservationem, si quæ à Parochis fieret, quoniam ea non ligarentur excipientes Confessiones auctoritate, & jurisdictione accepta ab Episcopo, cujus imperio tota Parochorum jurisdictio subest. Dedita opera diximus, Parochos jurisdictionem ordinariam habere *in foro interno*; scimus quippè, Disceptationem Petrii Mengonii *de eminentiori Parochorum dignitate supra Canonicos*, anno 1723. Florentinis typis excusam, in qua Auctor innixus Decretali Alexandri III. *in cap. Cum ab Ecclesiarum, de offic. Judic. ord.* asserere conatur Parochis jurisdictionem ordinariam etiam in foro externo, fuisse validè confutatam à Joanne Dominico Lario in alia Dissertatione, insequenti anno 1733. Pisis impressa, & meritò; siquidem ex communiori, atque in praxi recepta sententia, quam cum S. Thom. *in Supplem. 3. part. q. 22. art. 1.* Suar. *de censur. disp. 2. sect. 2. num. 10.* Vazq. *in opusc. de excomm. dub. 17. num. 1.* aliisque propugnat, pluribusque exornat Gonzalez *ad cit. cap. Cum ab Ecclesiarum, num. 2.* non potest Parochus, jure ordinario, sententiam ferre excommunicationis; neque contrarium evincit textus objecti *cap. cum ab Ecclesiarum*; quamquam enim ibi Pontifex observari præcipiat excommunicationem *in Clericos, vel Laicos suos* latam à Plebano S. Pancratii de Lucar, hunc tamen Plebanum eam non tulisse jure ordinario, sibi ratione solius Parochialis Ecclesiæ, competente, sed jure extraordinario, videlicet ex speciali privilegio, vel ex præscripta consuetudine, vel alio legitimo titulo acquisito, idem Gonzalez ostendit. Sat tamen est id obiter adnotasse. Ad propositum regrediamur.

III. Quamvis prædicta facultate reservandi casus, possit Episcopus

semper, & quandocumque voluerit, uti; multis tamen nominibus decet, ut illam potiùs in Synodo, quam extra Synodum exerceat. Primò, quia ut in hoc negotio cautius se gerat, uti opportunè monent Homobonus, *tract.* 15. *cap.* 6. *quæst.* 12. & Lelius Zechius *de munere Episc. cap.* 7. expedit, ut prius probos, atque longa experientia edoctos Sacerdotes in consilium adhibeat, quos profectò nusquam melius & commodius, quam in Synodo, habere potest; attamen curandum est, ut hoc ipsum consilium maxima circunspectione, & cautela petatur, atque præstetur, ne arctissimum sacramentalis Confessionis sigillum ulla ex parte videatur violari; qua de causa, cùm olim Vicarius Generalis Tridentinus rogaverit Regulares oppidi Bulganensis, ut sibi, adjecta cæteroquin severa lege secreti, quod se religiosè servaturum promittebat, manifestarent, quænam in genere essent graviora peccata, quæ eo in loco magis communiter committerentur, & Regulares Vicario morem gerere abnuerint, quos tamen Vicarius urgere non desinebat; re delata ad sacram Congregationem Concilii, hæc die 19. Augusti 1673. dixit, Regulares ad id cogi non posse, & monendum Vicarium, ut ab ejusmodi interrogationibus abstineret, *lib.* 18. *decretor. pag.* 150. Secundò, congruum est, ut reservatio fiat in Synodo, ne secus Parochi conquerantur, suam ordinariam potestatem, ipsis prorsus insciis, nimis admodum coarctari; ut enim notat Cardinalis de Lugo *de Sacram. Pœnit. disp.* 20. *sect.* 3. *num.* 37. quamvis Episcopus possit jurisdictionem absolvendi, quam aliis Sacerdotibus delegat, omninò pro libito limitare, & ad paucissimas causas restringere, tanta tamen potestate non potitur quoad Parochos, quorum jurisdictio, etsi ab Episcopo pendeat, eique subjaceat, non est tamen delegata, sed ordinaria, nec potest, sine legitima causa, aut prorsus auferri, aut adeo imminui, ut ferè inanis remaneat. Omnis autem quærelarum occasio præciditur, cùm reservatio fit in Synodo, ubi si ea plus æquo aucta, & extensa videatur, statim possunt Parochi reclamare, & causas Episcopo exponere, cur exoptent hoc, aut illud peccatum è reservatorum albo expungi; quibus auditis, aut Episcopus sententiam mutabit, aut alias urgentiores rationes adducet, propter quas peccata illis reservanda existimat, quibus Parochi acquiescent. Tertiò denique convenit, reservationem fieri in Synodo, quia in Synodo facta, imbuit naturam legis, quæ nullo contradicente, perpetua est, & quamdiu non revocatur, perseverat; facta autem extra Synodum, non ab omnibus reputatur perpetua, opinantibus plerisque Theologis, quos sequuntur Gavantus *in Manuali Episcoparum verbo Casus reservati n.* 16. & Roncaglia *in Theol. moral. tom.* 2. *tract.* 19. *q.* 7. *quæsit.* 2. illam, decedente Episcopo, à quo est facta, illico expirare; aliis ex adverso, cum Capeavil. *de casib. reserv. part.* 1. *cap.* 5. *in fin.* contendentibus etiam tùm perpetuam esse, & durare donec à Successore vel expressè, vel tacitè revocetur; ex quo fit, ut mortuo Episcopo, aliqui prima sententia imbuti, à reservatis absolvent; alii verò secundam sectantes, talem absolutionem invalidam pronuntiabunt, atque exinde multa scandala exorientur, quæ præcaventur, si reservatio in Synodo fiat. Quocirca communi usu receptum est, ut Episcopus in Synodo statuat, quænam peccata velit esse sibi reservata, nec solùm in Diœcesanis, sed in pluribus

Pro-

Provincialibus Synodis casuum reservationes factas legimus, ut in Eboracensi anni 1195. *cap.* 11. Lambethensi anni 1281. *cap.* 6. Avenionensi à tribus provinciarum Episcopis anno 1326. celebrata *cap.* 22. Collectionis Harduini *tom.* 6. *part.* 2. *col.* 1932. & *tom.* 7. *col.* 864. & 1503. aliisque adductis à Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *numer.* 4. & 5. Non idcircò tamen, quod casuum reservatio à Provinciali Concilio facta esset, potestas adempta erat Episcopis ab illis absolvendi, sicuti contingit in legibus, à Superioribus latis, quæ à nullo inferiorum relaxari possunt; etenim eadem Concilia, non sibi, aut Metropolitanis, sed ipsismet Episcopis illorum absolutionem reservabant; quod præfatos canones legenti patebit. Aliud erat de gravioribus criminibus, Papæ reservatis; ab his quippè, sicuti nunc, ita & olim, nullus, sine auctoritate Papæ, umquam absolvere audebat; Sic in Concilio Londinensi anni 1142. statutum narrat Matthæus Parisiensis *ad eumdem annum*: »Ne aliquis, qui Ecclesiam, cœmeteriumque violaverit, vel in Clerico, »aut viro religioso manus injecerit violentas, ab alio, quam ipso Papa, »possit absolvi:" quod decretum ex Rogerio quoque refert Harduinus in Collectione sua *tom.* 6. *part.* 2. *col.* 1234. *ad annum* 1143. Et Concilium Saltzburgense anni 1386. *cap.* 2. *sub interminatione maledictionis æternæ, districtè* prohibet, ne quispiam à casibus, Sedi Apostolicæ reservatis, absolvere præsumat, in Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 1901. Nec verum est, quod asserit Van-Espen *Juris. Eccles. univ. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 7. *num.* 9. non ante sæculum XI. cœpisse Episcopos graviorum quorumdam criminum reos ad Sedem Apostolicam mittere, ut à Pontifice reconciliarentur; siquidem *ex lib.* 3. *de Gestis Sanctorum Rotonensium cap.* 1. *sæculo* IV. *Benedictino*, constat, ante annos circiter nongentos, homicidas ad Papam fuisse remissos, quod opportunè notavit Martene *de antiquis Ecclesiæ ritibus tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 6. *num.* 6. Enimverò cùm homicidium, inter illa enumeretur enormia facinora, quorum reis, saltem in plerisque Ecclesiis, numquam olim concessam fuisse absolutionem, contendunt, Petavius *in notis ad S. Epiphanium hæresi* 57. Albaspinæus *in notis ad Concilium Illiberitanum*, Morinus *lib.* 9. *de Pœnit. cap.* 19. & citatus Martene, aliique non pauci; credere fas est, quod cùm nimia hæc disciplinæ austeritas emolliri cœpit, id retentum fuerit, ut qui ea perpetraverant, à sola Sede Apostolica veniam consequerentur. Sedes autem Apostolica tanta semper lenitate usa est, ut etiam cùm prisca illa vigebat severitas, justis quandoquè de causis, à peccatis absolveret, quæ cæteroqui, ordinaria lege, non solebant ab Ecclesia remitti, sed uni Dei judicio relinqui, quemadmodum colligitur ex Tertulliano, qui hæreticus Montanista jam factus, *lib. de pudicit. c.* 5. Zephyrinum Papam carpit, quod mœchis veniam daret, quibus aut ipsamet Ecclesia Romana, ut existimat Martene, aut saltem pleræque aliæ Ecclesiæ, sicuti opinatur Morinus, antea consueverant omnem indulgentiam denegare.

CA-

CAPUT V.

Quænam sint atrociora & graviora crimina reservanda, unâ cum aliis ad materiam pertinentibus, & signanter quoad Regulares.

POst assertam Episcopis facultatem casus reservandi, & designatum tempus, quod magis congruum videtur ad reservationem faciendam, operæ pretium est examinare, quænam sint illa atrociora & graviora crimina, quæ sanctissimorum Patrum judicio reservari consuevisse dixit Tridentinum; inde enim normam sument Episcopi, ad quam in reservandis peccatis se tutò conformare queant. Non aliunde autem illa melius rescire possumus, quam ex Conciliis, in quibus modò hæc, modò illa peccata, tamquam graviora, fuere reservata. Nuper laudatum Concilium Londinense, à solo Episcopo absolvendos, decrevit, *incendiarios, pejerantes in alicujus dispendium, & fures atrociores.* Concilium Lambethense *cit. cap.* 6. Episcopo reservavit *homicidia voluntaria, tàm publica, quàm occulta.* In Diœcesana Synodo Santonensi, habita anno 1280. *cap.* 14. Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 848. longus contexitur catalogus casuum reservatorum, inter quos numerantur homicidium, mutilatio, lapsus carnis tàm sacrilegus cum Moniali, quàm contra naturam, perjurium, incestus, abortus studiosè procuratus, litterarum falsificatio, sortilegium cum abusu Sacramentorum, violatio Ecclesiarum, aliique non pauci. Concilium Provinciale Ravennas anni 1286. *eod. tom.* 7. Harduini *col.* 948. *cap.* 8. ad Episcopum remittendum jussit, "cùm quis petit, absolvi ab "excommunicatione majori, lata, vel "inducta ab homine, vel á jure; item "incendio, & crimine publico; sicut "in blasphemante Deum, vel Sanc-"tos; item in voto, qualitercumque "emisso; & cum illis, qui filios op-"presserunt ex proposito, sive casu; "& cum quibuslibet homicidis, & sa-"crilegis, falsariis, violatoribus Ec-"clesiarum, & immunitatum Eccle-"siasticæ libertatis, & sortilegis; item "cum iis, qui cum brutis libidine pol-"luuntur; item cum incestuosis, & cor-"ruptoribus Sanctimonialium, & in "omni occupatione, usurpatione, & "detentione rei alienæ, ubi, cui res-"titutio fieri debeat, non inveniri po-"test; item cum perjuris, & clandes-"tinè matrimonium contrahentibus, ex "quo matrimonio dubitatio oriatur, "vel oriri possit; & in omnibus aliis "criminibus, delictis, & excessibus, "in quibus de consuetudine generali, "vel speciali, Episcopis reservatur "confessio."

II. Verùm cùm sæculi xv. initio nimium excreverit casuum reservatio, & præterea Abbates Carthusienses eousque devenerint, ut omnia suorum subditorum peccata gravia sibi reservaverint; in ejusmodi effrenes reservationes censoriam virgam strinxit Joannes Gersonius tàm in Opusculo *super absolvendi potestate, & qualiter expediat fieri reservationem peccatorum,* quàm in Epistola ad quemdam Episcopum *de moderatione casuum reservandorum, tom.* 2. *Oper. col.* 413. & 415. quibus in locis reservari quidem permittit pauca quædam peccata atrociora, sed non approbat, ut hæc ipsa reserventur, quando sunt occulta; exinde enim periculum subesse, inquit, ne quod occultum est, publicetur. Gersoni adhæsisse videntur Concilium Senonense anni 1524. & Synodus Diœce-

cesana Carnotensis anni 1526. quæ nulla reservatione, quoad crimina occulta, affici voluerunt mulieres, ne istæ, cum propriæ famæ dispendio, Episcopum vel Pœnitentiarium, ad quem aliàs accedere non consueverant, cogerentur adire. Alia tamen post Gersonis ætatem in Gallia celebrata Concilia, sicuti animadvertit Thomassinus *tit. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 8. priori sententia, & praxi perstiterunt, pluraque, quantumvis occulta, peccata Episcopis reservarunt; quinimmò Concilium Suessionense anni 1455. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 1385. hortabatur Episcopos, ne facultatem absolvendi à reservatis passim concederent Regularibus.

III. Sed quod in Gallia non est assequutus Gerson, præstitit in Germania Laurentius Cardinalis Campegius, ubi Legatum agens Apostolicum, & sedulam operam navans Ecclesiarum reformationi, inter suas Constitutiones, Ratisbonæ promulgatas anno 1523. quæ habentur *in fasciculo rerum expetendarum & fugiendarum, edito Londini* 1690. *pag.* 425. omnibus Confessariis concedendam in posterum, edixit, facultatem absolvendi laicos à quibuslibet occultis criminibus, etsi aliàs reservatis, exceptis dumtaxat hæreticis, homicidis, & excommunicatis, quos ad Episcopos, vel Vicarios, remittendos constituit; Clericis verò etiam postmodum, eo loco futuris, quo prius erant. Campegio obsequens Archiepiscopus Coloniensis in suo Concilio Provinciali anni 1537. *part.* 7. *cap.* 37. potestatem fecit omnibus Parochis remittendi quælibet crimina occulta; & Synodus Diœcesana Augustensis anni 1548. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 2045. statutum Cardinalis Campegii instauravit, & confirmavit.

IV. Non propterea tamen, quod ita aliquibus visum fuerit statuendum, restricta censenda est auctoritas Episcoporum ad sola sibi reservanda peccata notoria; quoniam, uti rectè perpendit citatus Thomassinus *eod. num.* 8. Concilium Tridentinum, novis præsidiis muniens Episcoporum jurisdictionem ad casus reservandos, illam non coarctavit ad publica, sed *ad atrociora & graviora crimina*, qualia esse, & dici possunt etiam occulta. Quia autem idem Tridentinum simul Episcopos monuit, ne ea potestate in destructionem, sed ædificationem utantur; idcircò nimium faciles esse non debent ad reservationes multiplicandas. Quamquam verò non possit, quoad hoc, certa regula, ubiquè custodienda, præscribi, neque in specie designari queant, peccata, quæ reservari oporteat; alicubi enim sola proclivitas populi ad aliquod crimen frequenter perpetrandum, ut difficultate obtinendæ absolutionis, veluti quodam fræno, cohibeatur, sufficientem causam præbet Episcopo illud reservandi; quæ causa urgere desinit, ubi populus non est ad illud proclivis: attamen instar regulæ esse possunt quædam generalia monita, & decreta, quæ à sacris Urbis Congregationibus hac super re emanarunt. Sacra Congregatio, Episcoporum, & Regularium negotiis præposita, die 9. Januarii 1601. locorum Ordinarios ita monendos, statuit: *Ne locorum Ordinarii, quibus jus hoc reservandorum casuum competit, pluribus, quam opus sit, reservationibus, subditis, aut Confessariis in animarum salute procuranda cooperantibus, sint onerosi, monentur omnes, ut paucos, eosque tantùm, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarumque sibi creditarum salutem, pro cujusvis diœcesis statu, & qualitate necessariò reservan-*

vandos esse judicaverint, reservent. Idemque monitum replicandum decrevit die 26. Novembris 1602. "Sed, "ne locorum Ordinarii, ad quos ca- "suum reservatio spectat, ea in re mo- "dum excedant, eadem sacra Congre- "gatio illos rursum magnoperè admo- "nendos censet, ut, non passim, sed "cùm id videbitur communi bono ex- "pedire, atrociorum tantùm & gra- "viorum criminum absolutionem sibi "reservent, quorum reservatio ad Chris- "tianam disciplinam retinendam con- "ferat, & in ædificationem, non au- "tem in destructionem, cedat; ne alio- "quin, Sacramenti Pœnitentiæ, mi- "nistrorum coarctata potestate, sanctæ "matris Ecclesiæ piæ menti contrarius "effectus subsequatur. Prohibet etiam, "ne sibi superfluè reservent casus in "Bulla, die Cœnæ Domini legi con- "sueta, contentos, neque alios Sedi "Apostolicæ specialiter reservatos." Encyclicæ quoque litteræ ab eadem sacra Congregatione, eadem die 26. Novembris 1602. ad Episcopos in hunc modum datæ sunt: *Præcipuè verò hæc monenda censet sacra Congregatio, ut videant ipsi Ordinarii, ne illos casus promiscuè reservent, quibus annexa est excommunicatio major, à jure imposita, cujus absolutio nemini reservata sit, nisi fortè propter frequens scandalum, aut aliam necessariam causam, aliqui hujusmodi casus nominatim reservandi viderentur, neque casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur, neque illos, qui etsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parvi momenti versantur, & frequenter inter idiotas evenire solent, uti damni dati, & similium. In peccatis etiam carnalibus reservandis multa utantur circunspectione, propter periculum scandalorum in iis maximè personis, in quas ob accessum ad Confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad Ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest. Postremò eam potisimùm ineant & sequantur rationem, quæ, consideratis diligenter, cujusque provinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propensione, magis in Domino expedire videbitur.* Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium decretis legendis apud Quarantam *in verb. Casus num.* 14. & apud de Lamet & Formageau *in Dictionario casuum conscientiæ tom.* 1. *cas.* 1. consentiunt decisiones sacræ Congregationis Concilii; etenim, cùm ad hanc delatum fuerit, quod Episcopus Bellicastrensis suprà modum auxisset catalogum casuum reservatorum, die 29. Januarii 1661. decem, aut ad summum duodecim gravioribus exceptis, Episcopi arbitrio designandis, cæteros è catalogo deleri jussit *lib.* 22. *decretor. pag.* 415.

V. At illud præ cæteris cavere debet Episcopus, ne peccata, quantumvis gravia, sed merè interna, sibi reservet; licèt enim etiam hæc reservari queant, sicuti docent Vazquez *supracit. quæst.* 91. *art.* 3. *dub.* 4. Cardinalis de Lugo *disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 13. & Suarez *de Fide disp.* 21. *sect.* 4. *num.* 2. ubi hæc habet: "Solent aliqui "Episcopi etiam hæresim mentalem "reservare, quod quidem in summo "rigore juris facere possunt, quia re- "servatio non est usus jurisdictionis "externi fori, sed est ablatio jurisdic- "tionis pro foro Sacramentali, quam "Episcopus, sicut dare potest, ita etiam "auferre:" non est tamen in praxi receptum, ut umquam reserventur, veluti prosequitur Suarez, *loc. cit.* "Ni- "hilominùs tamen Auctores commu- "niter non consulunt, neque laudant "talem reservationem, propter ani- "ma-

„marum periculum; nam actus inte-„riores frequentes & molesti sunt, „& difficilè cognoscuntur; & ita etiam „ego credo regulariter non expedire:" quin immò Scotus *in* 4. *distinct.* 18. *quæst.* 2. *art.* 5. actus merè interni reservationem acriter reprehendendam, existimat. Et re vera, uti benè de Lugo observavit, solos scimus Prælatos Regulares quædam peccata sive externa, sive interna, sibi olim indiscretè reservasse; cæterum nec Episcopi, nec summi Pontifices, actus merè internos suis reservationibus complecti umquam consueverunt. Unde, etsi peccatum hæresis gravissimum sit, & cùm in externum prodit, summo Pontifici reservetur; quamdiu tamen intra animum consistit, reservationem effugit. Et quoniam de Regularibus sermo incidit, ad coërcendam nimiam libertatem, quam sibi Religionum Prælati usurpabant, augendi in dies casuum reservationes, Clemens VIII. die 26. Maii 1593. undecim casus designavit, quos referunt Suarez *de Pœnitentia disput.* 29. *sect.* 5. *n.* 11. & Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 6. vetuitque Regularibus, ne alios, præter illos, sibi reservare præsumerent, nisi *Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in provincia, matura discussione, & consensu*; quamvis non propterea ad omnes ibidem descriptos sibi reservandos, eosdem astrinxerit. Et nihilominùs contendebant Prælati Regulares, sibi ablatam non esse facultatem alicui gravi peccato, in Clementino decreto cæteroquin non expresso, annectendi censuram, quam sibi reservare possent; nec deerant graves Doctores, qui huic eorum opinioni adstipularentur, inter quos Suarez, Filiucius, Villalobos, aliique, quos adducit Diana *tom.* 7. *tractat.* 1. *de dubiis Regular. resol.* 114. Sed cùm hac ratione Clementis decretum prorsus eluderetur, sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium die 7. Julii 1617. prædictam opinionem improbavit, "Cùm à nonnullis „Regularibus dubitaretur, an in de-„creto felic. record. Clementis Papæ „VIII. anno 1593. 26. Maii, super „qualitate casuum, ab eorumdem Re-„gularium Superioribus reservando-„rum, edito, censuræ etiam compre-„henderentur, ita ut iisdem Superio-„ribus, absque Capituli Generalis, aut „Provincialis consensu, aliquibus pec-„catis in decreto hujusmodi non con-„tentis excommunicationem annecte-„re, ejusdemque absolutionem sibi re-„servare liceat; Sacra Congregatio „Cardinalium, negotiis Regularium „præpositorum, Illustrissimo Bandino „referente, censura in supradicto de-„creto comprehendi censuit."

VI. Verùm quia homines quantum propriam jurisdictionem dilatare gestiunt, tantum alienam, cui subsunt, restringere tentant; illi iidem, qui reservationis vinculum in subditos, plusquam par erat, injicere voluerant, reservationes, ab Episcopis factas, pro viribus conati sunt effugere; & nisi eorum conatibus Apostolica Sedes obstitisset, Episcoporum jurisdictionem ferè labefactassent. Jampridem Benedictus XI. *in cap.* 1. *de Privilegiis, inter Extravag. comm.* & Clemens V. *in Clementina Dudum*, §. *Per hujusmodi, de sepulturis, & in Clementina Religiosi*, §. *Quibus, de privileg. & excess. privilegiator.* declaraverant, non licere Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus quempiam absolvere à casibus Episcopis reservatis; & nihilominùs iidem, cæterique Regulares, obtentu privilegiorum, quorum confirmationem post Concilium Tridentinum impetraverant, & præsertim illius, quod

quod contineri jactabant in Bulla, quam vocant *Mare magnum*, jus sibi arrogabant crimina relaxandi, Episcopis reservata. Ut Regularium ausus reprimeret, suaque, & Coepiscoporum jura tueretur, S. Carolus Borromæus Sedem Apostolicam addit, petiitque: *An Regulares, ex privilegiis à Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod nominant* Mare magnum *possint in his casibus, quod sibi Episcopus reservavit, absolvere, confitentes*; & sacra Congregatio Concilii die 10. Septembris 1572. approbante Gregorio XIII. respondit: *Ex facultatibus per hoc* Mare magnum *aliave privilegia, Regularibus concessa, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus sibi ab Episcopo reservatis*; cujus rei fidem faciunt ejusdem sacræ Congregationis litteræ, de quibus in notis Cardinalis Augustini Valerii, Episcopi Veronensis, ad Constitutiones editas per Joannem Matthæum Gibertum Antecessorem *pag.* 100. *edit. anni* 1740. Hoc responso fretus S. Carolus in suo Concilio Provinciali Mediolanensi III. anni 1573. "sub tit. De »iis, quæ ad Sacramentum Pœniten»tiæ pertinent, Actor. part. 1. pag. »93. *edixit*, ne Confessarii Regulares, »eorum peccatorum, quorum absolu»tio Episcopo reservata est, vinculis »irretitos pœnitentes absolvant, quem»admodum à sancta Sede Apostolica »declaratum est, id eis non licere, »quavis privilegiorum suorum aucto»ritate." Utque efficacius Regulares in officio contineret, in alio Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. *cit. part.* 1. *pag.* 222. absolvere præsumentes à casibus Episcopis reservatis, excommunicatione innodavit: "Ab »iis casibus, proximè promulgatis, si »quis Confessarius cujusvis Ordinis, »sine facultate scripta, ab Episcopo »data, aliquem absolvere attentarit, ex»communicationis pœnam ipso facto »subeat.

VII. At non propterea Regulares sunt in ordinem redacti, sed alias in dies nectebant inanes rationes, quibus sibi assererent jurisdictionem, quam semel affectaverant. Quare à sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium die 9. Januarii 1601. novum promulgatum fuit decretum, Clementis VIII. auctoritate roboratum, quo iterum decisum est, nullam illis facultatem competere absolvendi à casibus, *quas locorum Ordinarii hactenus reservarunt, vel in posterum sibi reservabunt.* Et quoniam etiam hanc novam decisionem variis tricis eludere iidem tentarunt, ut his obviam iret, eadem sacra Congregatio, jubente Paulo V. die 6. Januarii 1617. aliud edidit decretum, quo priora confirmavit, atque, ad unguem servari præcepit. Tot, ac toties repetitis sanctionibus minimè perterriti Regulares, illas, si non prorsus evertere, saltem debilitare, novo molimine studuerunt, dictitantes nimirum, robur non habere extra Italiam. Quocirca, ad hanc quoque cavillationem amputandam, eadem sacra Congregatio, præcipiente Urbano VIII. die 18. Novembris 1628. omnia hucusque relata decreta, jam tertiò renovavit, ac Regulares tàm intra, quàm extra Italiam degentes afficere, & complecti, expressè edixit, & declaravit. Ad hæc Alexander VII. die 24. Septembris 1665. inter alias, hanc etiam propositionem damnavit: *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopo reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.* Et Clemens X. ut aditum obseraret innumeris effugiis, à Regularibus adinventis anno 1670. sua Constitutione, quæ incipit *Superna magni Patrisfamilias,*

tom.

tom. 6. Bullar. pag. 305. non solùm denuò definivit, per *Mare magnum*, aliave privilegia, nulli Regularium, cujuscumque Ordinis, Instituti, seu Societatis, etiam Jesu, factam esse potestatem absolvendi à casibus Episcopo reservatis, sed insuper sancivit, *habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus, Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo à casibus Episcopo reservatis posse absolvere.* Cumque demùm nos sacræ Congregationis Concilii Secretarium ageremus, instante Archiepiscopo, & Electore Coloniensi, ejusdem sacræ Congregationis examini subjecimus sequens dubium: "An "Confessarii Regulares possint secu-"lares, extra mortis periculum, absol-"vere à casibus Ordinario reservatis." Ad quod die 16. Novembris 1720. responsum fuit *Negativè*. Ne porrò præfatæ decisiones ullo umquam tempore è Regularium memoria excideret, utque continuè præ oculis iidem haberent culpas, quas nequeunt relaxare, eadem sacra Congregatio Concilii in *Sublacen. Jurisdictionis* die 10. Octobris 1676. dixit, eos teneri affigere propriis sedibus Confessionalibus notulas casuum Episcopo reservatorum, & renuentes, opportunis juris remediis, ad id cogi posse; uti habetur *lib.* 29. *decretor. pag.* 284. *à tergo, & pag.* 285.

VIII. Præter Regulares, alii quoque Episcoporum reservationes declinare tentarunt, quibus itidem sacræ Congregationes obstiterunt. Confratres quarumdam Confraternitatum, & signanter sanctissimi Rosarii, suorum privilegiorum virtute, sibi fas esse arbitrabantur, in quibusdam anni solemnitatibus Confessarium eligere, à quo possent à casibus absolvi Episcopo reservatis. Sed sacra Congregatio, statim ac illorum falsam persuasionem detexit; eam radicitùs evellere studuit pluribus decretis, quibus oppositum definivit, præcipuè, in *Neritonen.* anni 1573. *lib.* 1. *decretor. pag.* 143. & in *Mediolanen.* eodem anno *eod. lib. pag.* 162. Unde S. Carolus Borromæus in citato Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. *ead. part.* 1. *pag.* 222. statuit: "Ne facultatum, privi-"legiorumque jure, quæ cuicumque, "etiam Rosarii, & Cruce signatorum, "Scholæ, Confratriæ, Collegiove etiam "laicorum, quæve collegis, confratri-"busque in eo adscriptis, ante, vel "post Concilii Tridentini confirma-"tionem, concessa sunt, Confessarius "cujusvis Ordinis sit, ab iis casibus, "quos sibi Episcopus in sua diœcesi "reservaverit pœnitentes, sine illius "facultate, absolvat. Si contra fece-"rit, suspensionem à Divinis ipso fac-"to incurrat." Canonicus Pœnitentiarius quandoquè credidit, sola sui muneris assecutione se facultatem nancisci relaxandi peccata Episcopo reservata; sed sacra Congregatio Concilii sancivit, ejusmodi facultatem, sine speciali Episcopi concessione, illi neutiquam competere, *lib.* 15. *decretor. pag.* 621. Præterea hæc olim opinio multorum mentes invaserat, liberum cuique esse, ex propria diœcesi, ubi in casum reservatum inciderat, ad aliam, in qua reservatus non esset, ad hunc finem commeare, ut inibi à simplici Confessario absolveretur; sed sacra Congregatio probè noscens, per hanc opinionem factas ab Episcopo reservationes penitùs eludi, atque inutiles reddi, in causa *Compsana* die 16. Septembris 1646. *lib.* 18. *decretor. pag.* 677. declaravit: *Absolutionem pœnitentibus indultam, qui fraudulenter, & sub eo fine in aliam diœcesim se transtulerunt, non sustineri.* Quam declarationem postmodum confirmavit,

& roboravit Clemens X. in laudata Constitutione, decernens: "Posse Re-»gularem Confessorem in ea diœcesi, »in qua est approbatus, confluentes ex »alia diœcesi à peccatis in ipsa reser-»vatis, non autem in illa, ubi idem »Confessor est approbatus, absolvere, »nisi eosdem pœnitentes noverit in »fraudem reservationis ad alienam diœ-»cesim, pro absolutione obtinenda, »migrasse." Atque hoc Pontificium decretum ab Auctore Theologiæ Moralis, in usum Seminarii Petrocorensis editæ, commendatur sequentibus verbis: "Hac convenienti moderatio-»ne contendentium Theologorum ra-»tionibus satisfecit. Sic enim secun-»dùm exterorum leges judicare non »tenebimur, ut quidam opponebant. »Sic etiam Episcopi casum reservan-»tis piæ inventioni sufficienter con-»sulitur, ut alii volebant. Quis enim »conqueratur, si ipsius subditus bo-»na fide in aliam diœcesim transiens, »secundùm illius loci leges Sacramen-»ta recipiat? Receptissima siquidem »consuetudo est, ut viatores, merca-»tores, aliique, qui propter negotio-»rum necessitatem, vel ob pium alium »finem, in alienas diœceses transeunt, »ibi possint sacramentaliter absolvi." Ita legitur apud eumdem Auctorem *tom. 4. lib. 2. tract. 1. de Pœnitentia cap. 7. quæst. 6.*

IX. Denique post primam hujus Operis nostri editionem, occasione oblata, infrascriptum Decretum à nobis conditum fuit, quod ad eam pertinet piarum quarumdam Sodalitatum persuasionem, qua putant, Confessarios à suis sodalibus, in vim peculiarium facultatum sibi concessarum, electos, absolutionem ipsis impertiri posse à casibus etiam Ordinariis locorum reservatis. Cùm enim in civitate Januensi non ita pridem erecta fuisset pia Confraternitas sub invocatione *B. Mariæ de Succursu contra Infideles*, eaque per nostras litteras in forma Brevis, quarum initium est *Attendentes*, non solùm approbata & confirmata fuisset, sed etiam variis indultis & privilegiis ditata, inter quæ illud erat, ut singuli illius confratres Presbyterum quemlibet Confessarium, ab Ordinario Loci respectivè approbatum, eligere possent, cui facultas tribuebatur, ut unumquemque eorum à casibus etiam Sedi Apostolicæ reservatis, bis in eorum vita, & in eorumdem mortis articulo absolvere valeret; non defuit, qui hanc excitaret controversiam, an scilicet Confessarii, sic à prædictis electi, possent etiam à casibus Ordinariis Locorum reservatis, sine ipsorum Ordinariorum licentia, confratres illos absolvere. Nos verò aliis nostris Apostolicis litteris, incipientibus *Pias Christifidelium*, datis XII. Kal. Septembris 1752. ita respondimus: "Hujusmodi »eligendi, & respectivè absolvendi fa-»cultatem &c. præterquam in casibus »Nobis, & Sedi Apostolicæ dumta-»xat, non verò etiam Ordinariis lo-»corum, reservatis, nisi eorumdem »Ordinariorum licentia accedat, per »Nos in præcitatis nostris litteris num-»quam concessam fuisse; & conse-»quenter absolutiones in vim earum-»dem litterarum, contra præsentis de-»clarationis nostræ tenorem, forsan de »præterito impertitas, aut in posterum »impertiendas, nemini suffragari po-»tuisse, sive posse, decernimus, & »declaramus."

CA-

CAPUT VI.

De Jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimùm solvendum.

ABusus quondàm in Ecclesiam irrepserat, ut Archiepiscopus Patriarchæ, Episcopus Metropolitæ, & Sacerdos Episcopo, in sua quisque Ordinatione, aliquid penderent, veluti in honoris, & subjectionis significationem; sed quod fortassè ab initio modicum quid fuerat, adeo postea auctum est, ut Eusebius, Anciræ Episcopus, & primæ Galatiæ Metropolita, Concilio Calcedonensi *act.* 16. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 642. conquestus fuerit, se invenisse suam Ecclesiam nimio ære alieno gravatam, ob debita, quæ Theodorus decessor contraxerat ad solvenda Patriarchæ Constantinopolitano Ordinationis jura. Ad pestiferum hunc abusum ex Ecclesia Latina, ubi non minus, quam in Græca, invaluerat, eliminandum, Concilium Bracarense II. anni 572. *can.* 3. statuit: *Placuit ut de Ordinationibus Clericorum Episcopi munera nulla suscipiant; sed sicuti scriptum est, quod gratis donante Deo, accipiunt, gratis dent*; Collectionis Harduini *tom.* 3. *col.* 386. Voluerunt quippè hujus Concilii sapientissimi Patres exempla sectari antiquioris Synodi Illiberitanæ, quæ *can.* 48. idem in Baptismo servandum ediderat: *Emendari placuit ut qui baptizantur (ut fieri solebat) nummos in concham non immittant, ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur*; Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 255. Sed Concilii Bracarensis salutare decretum, efficax non fuit ad serpentem morbum compescendum; tempore enim Gregorii Magni adhuc idem abusus vigebat aliquid pensitandi Episcopo ordinanti, quod novo vocabulo, à simulatione invento, uti Gregorius ait, à Romanis dicebatur *Pastellum*, quasi, instar modici pastus, esset quid modicum, & vile; sed quantulumcumque esset, illud severè prohibuit idem Gregorius Magnus in Synodo Romana, decernens *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 497. *Antiquam Patrum regulam sequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum esse, constituo . . . Pro Ordinatione ergo, vel Pallio, seu cartis, atque Pastello, eumdem, qui ordinandus, vel ordinatus est, omninò aliquid dare, prohibeo.* Quam Gregorii Magni sanctionem instauravit Tridentinum *sess.* 21. *cap.* 1. *de reformat. Quoniam ab Ecclesiastico Ordine omnis avaritiæ suspicio abesse debet; nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis Tonsuræ, nec pro litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alii Ordinum collatores, aut eorum Ministri, quovis prætextu, accipiant.*

II. Jam verò, quia prædictum munus, tributum, seu Pastellum, olim in Ordinatione dari solitum, quandoquè appellabatur etiam *Cathedraticum*, quod rectè observarunt Gonzalez *in cap. Conquerente. de offic. Ordinar. litt. L. in fine*, & Christianus Lupus *in scholiis, & notis ad can. Concilior. tom.* 1. *pag.* 467. inde factum est, ut nonnulli, nominis æquivocatione decepti, scribere non dubitaverint, Cathedraticum, generatim, atque universim, à sacris Canonibus improbari, & prohiberi. At, quantum

isti à veritate aberrent, ex sequentibus patebit. Verum Cathedraticum, de quo in præsens, est certa pensio, non occasione Ordinationis, sed singulis annis Episcopo solvi consueta, in signum subjectionis, & honorem Cathedræ Episcopalis, ad ejusdem Cathedræ, seu Episcopalis officii onera sustentanda. Huic pensioni solvendæ, pro locorum, & temporum diversitate, duplex erat præfixum tempus; alicubi præstabatur Episcopo cùm diœcesim visitabat, quod ex mox referendis Conciliis Bracarensi, & Toletano VII. colligitur; alibi, & magis communiter, pendebatur tempore Synodi; & quoniam Synodus plerumquè post Pascha cogebatur, idcircò ejusmodi pensitatio quandoquè *Paschalis* est nuncupata, sicut post textum *in cap.* 15. *de Simonia*, *in prima Collect.* notavit Cironius *ad tit. de censibus*, & prosequitur Gonzalez *in cit. cap. Conquerente*, *ead. litt. L.* Frequentius tamen à Synodo dicta est *Synodatica*; quod constat tùm *ex cit. cap. Conquerente*, ubi Honorius III. ait: *Synodatici*, *seu Cathedratici nomine*, tùm *ex cap. Olim*, *de censibus*, ubi Innocentius III. causam definit inter Episcopum Spoletanum, & Clericos Plebis Rupinæ super quantitate *Synodatici* exagitata. Dicta est etiam *Synodus*, ut constat ex Concilio Tolosano *cap.* 10. *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1045. *Statuimus etiam*, *ut Ecclesiæ ad Sedem pertinentes*, *quæ solvunt tertium*, *aut Paratam*, *vel Synodum*, *solito more persolvant Episcopis*, *vel Clericis*; item *ex epist.* 58. Fulberti Carnotensis, *tom.* 18. *Bibl. Patr. pag.* 18. *&c.* quamquam à *Synodatico* distingui *Synodus* videtur in Indice ms. Beneficiorum Eccles. Constan. apud Du-Cangium *verb. Synodaticum*: *Archidiaconi habebunt cohertionem extra visitationem pro deportationibus*, *& pensionibus sibi debitis*, *ac ratione Circatæ*, *quæ debetur in Synodis*, *ac ratione tertiæ partis*, *quæ debetur in Synodatico.* Cujus nominis ea ratio esse videtur, quod ad avertendam fortassè omnem fraudis suspicionem penderetur in Synodo. Quare in vetere carta apud Joannem Columbum *lib.* 4. *de Episc. Sistaric. num.* 36. *concessit tertiam partem juris*, *seu servitii Synodatici*, *quod solvi consuevit in Synodo*, *quæ tenetur ad Systaricum*, *&c.*

III. Cathedraticum in hac acceptione numquam Ecclesiæ Canones vetuere, sed dumtaxat illud taxarunt, jubentes, ne duos solidos excederet. Laudatum Concilium Bracarense II. *can.* 2. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 386. ait: »Placuit, ut nullus Epis»coporum per diœceses suas ambu»lans, præter honorem Cathedræ suæ, »id est duos solidos, aliquid aliud »per Ecclesias tollat.« Concilium Toletanum VII. anni 646. *cap.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 622. »Non amplius, quam duos solidos, »unusquisque Episcoporum præfatæ »Provinciæ, per singulas, diœcesis »suæ Basilicas, juxta Synodum Bra»carensem, annua illatione sibi ex»petent conferri.« Et ne quispiam Cathedraticum cum procuratione Episcopo diœcesim visitanti, alio nomine debita confunderet, de hac, veluti de re diversa, idem Concilium subjunxit, *Cùm verò Episcopus diœcesim visitat*, *nulli præ multitudine onerosus existat.* Alexander III. *in cap.* 9. *de censibus*, permittit Episcopo ab Ecclesiis, quas de novo acquirit, Cathedraticum exigere: *Ecclesiis*, inquit, *quas de novo Episcopi de manibus*

bus laicorum eripiunt, præter Cathedraticum, & jura omnia, quæ aliis Ecclesiis imponuntur, exactionem prohibemus imponi. Honor. III. *in cit. cap. Conquerente* inter jura Episcopalia recenset jus exigendi, *Synodatici, seu Cathedratici nomine, duos solidos Lucensis monetæ*; sicut legitur in integra Decretali, apud Gonzalez. Nullum enimverò Episcopale jus, Cathedratico antiquius, comperimus; siquidem Arnoldus, Abbas Lubecensis, in Chronico Sclavorum narrat, Hartuinum Archiepiscopum Bremensem, deductum ad inopiam, ex solo Cathedratico victitasse. In Concilio Ravennati anni 997. *can.* 2. constitutum est, ut quotannis, die Sancto Vitali sacro, omnes Archipresbyteri censum Episcopo penderent duorum solidorum, quos non alio, quam Cathedratici nomine solutos, ostendit Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 5. Geraldus Episcopus Cadurcensis, cùm anno 1090. Canonicorum Regularium Collegium instituisset, illi in dotem assignavit jus exigendi tertiam partem Paratarum, idest Procurationum, & Cathedratici: *Tertiam partem Paratarum, & quod in Synodis exierit, ipsorum usui deputavi tertiam portionem*: *Spicileg. tom.* 3. *pag.* 416. Gualterus, Episcopus Pictavensis, in sua Synodo, habita anno 1280. *can.* 11. inter Episcopalia jura Synodaticum recensuit: *Monemus in generali, quod in Bissexto, & aliis juribus Episcopalibus reddant nobis, vel mandato nostro*; *item de Synodo, Parata, & aliis juribus Archidiaconorum*; Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 854. ubi, *Bissexti* nomine, intelligi quartam decimarum, & oblationum, suspicatur Thomassinus. Synodus Avenionensis, anni 1366. *cap.* 11. neminem è Synodo recedere jussit, nisi prius Cathedraticum solvisset: *Quilibet vestrum etiam, antequam recedat, solvat Synodalem, & Cathedraticum. . . si voluerit excommunicationibus sententiam, & expensarum gravamina evitare.* Idemque decrevit Synodus Biterrensis ann 1368. *cap.* 26. *Thesaur. nov. Anecd.* Martene, & Durand. *tom.* 4. *col.* 576. & 632. Humbertus de Romanis, quintus Generalis Magister Ordinis Prædicatorum, in suo Opere *de eruditione Religiosorum Prædicatorum lib.* 2. *cap.* 2. de Synodis agens, dicit, Sacerdotes ad eam accedentes, ut suam subjectionem Episcopo testentur, solvere eidem *didrachma Cathedraticum*, exemplo illorum, de quibus ait Evangelista Lucas 2. *Ibant omnes, ut profiterentur singuli in suam civitatem.* Hæc, aliaque hujus generis multa, quæ congeruntur à Christiano Lupo *in scholiis, & notis ad canones Conciliorum cit. tom.* 1. *pag.* 469. *tom.* 2. *pag.* 1123. *tom.* 3. *pag.* 209. atque à Thomassino *cit. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 5. planè evincunt, Synodaticum semper fuisse Episcopis debitum.

IV. Non tamen negamus potuisse Episcopos in Cathedratico exigendo, aut contra justitiam, aut contra æquitatem, aliamve virtutem peccare, & quandoquè peccase; vel quia ultra duos solidos, à jure statutos; vel quia nimis violenter à pauperibus Clericis illud exigebant; vel demùm quia nimiam aviditatem, aurique sacram famem in Cathedratici exactione, non sine profecto aliorum offensione, & scandalo, manifestabant; contra quos justè invehitur S. Petrus Damianus *lib.* 2. *epist.* 2. *ad Cardinales Episcopos Apostolicæ Sedis*, sive *Opusc.* 31. *cap.* 5. inquiens: *Vidi. . . quemdam*

de Fratribus nostris . . . qui sic subsultabat, atque gliscebat, dum præfixum Synodalis Concilii tempus insisteret, ac si trituræ, sive vindemialis proventus articulus immineret. Accingebat enim se muneribus colligendis, ad quos utiquè præcidendos, non aciem ferri, sed falcem exacuebat eloquii. Quamobrem alii sancti Antistites, ut omnem à se avaritiæ suspicionem quam procul arcerent, suis Presbyteris, ad Synodum evocatis, onus solvendi Synodatici liberaliter remiserunt, inter quos emicuit Sanctus Rodulphus, Eugubinus Episcopus, quem idem Petrus Damianus scribens ad Alexandrum II. *lib.* 1. *epist.* 119. *cap.* 3. hoc nomine laudat, quod *congregans annualiter Synodum, nullum adsuetæ oblationis, vel xeniorum canonem à Clericis exigi permittebat. . . . absit, inquiens, ut Synodum vendam.* Eademque de causa Hincmarus, Archiepiscopus Remensis *epist.* 46. omnibus sibi subjectis Episcopis mandavit, *Synodos Presbyterorum secundùm sacros Canones, sine venalitate habere.* Non idcircò verò, quod priores contra leges deliquerint, & posteriores juri cesserint, quod eis competebat, jus aliis ademptum est, quod à sacris Canonibus, & legitima consuetudine fuit singulis Episcopis concessum, sicuti egregiè ratiocinatur Lupus *cit. loc.*

V. Hinc, quamvis Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 3. *de reform.* novis exactionibus Episcopis interdixerit, non proinde expunxisse jus Cathedratici, modò non in visitatione, ubi quidvis exigi, idem Concilium vetuit, sed vel in Synodo, vel alio tempore, pendatur, censuit Congregatio ejusdem interpres: *Sacra Congregatio Concilii censuit, Concilium Tridentinum nequaquam sustulisse Cathedraticum, non illud tamen solvendum in visitatione, sed extra, & in Synodi celebratione.* Quam decisionem pluribus argumentis roborat Fagnanus *in cap. Conquerente num.* 48. *& seq. de offic. Ordinar. & in cap. Venerabili, num.* 16. *& seq. de censibus.* De hac Tridentini mente nihil dubitavit S. Carolus Borromæus, qui etsi sacrosancta illius decreta religiosè custodierit, & ne nimium quidem eorum apicem neglexerit, nihilominùs in sua secunda Synodo, Cathedratici legem renovavit *Act. Eccles. Mediol. part.* 2. *pagin.* 346. *Illud sacris Canonibus constitutum est, ut à singulis Parochis in Diœcesana Synodo, Cathedratici nomine, solidi duo exigantur, idque argumento honoris, qui Cathedrali Ecclesiæ tamquam Matri à cæteris Parochialibus Ecclesiis tribui debet.* S. Carolo consenserunt Præsules Concilii Bituricensis, anni 1584. sub anathematis interminatione, Synodaticum, seu Cathedraticum solvi jubentes, *tit.* 33. *can.* 7. *Jura Synodalia, & Cathedratica, Episcopalia, & quævis alia. . . integrè persolvantur, sub pœna excommunicationis*; Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1402.

CAPUT VII.

De nonnullis quæstionibus Cathedraticum respicientibus.

FIrmato jure Cathedratici, aliquot statim occurrunt enodandæ difficultates, & dirimendæ quæstiones. Et primò quidem, non facile est determinare quantitatem pecuniæ, Cathedratici nomine, Episcopo erogandæ; scimus quippè, à jure præscriptos duos solidos, sed quænam pecuniæ species, & quantitas, *solidi* nomine, sit

sit intelligenda, ignoramus; siquidem, uti observant Covarrubias *de veter. nummism. cap.* 3. & 6. *num.* 5. & Gonzalez *in cit. cap. Conquerente, litt. M.* nec solidus, nec solidi valor, semper, & ubiquè unus fuit, sed pro temporum, & regionum diversitate, diversus. Apud Romanos solidus erat sexta pars unciæ auri, & ideo, alio nomine, dicebatur *sextula*, uti tradit Isidorus *de origine lib.* 16. *cap.* 24. quod tamen Budæus *de asse lib.* 5. intelligendum putat, non de solidis aureis antiquis, qui quaterni in uncias signabantur; & singuli binas dracmas pendebant; sed de posterioribus, cùm pondere imminuto, sex aurei solidi ex uncia cudi cœperunt. Apud Gallos aureus solidus quadraginta, argenteus duodecim tantùm denariis æstimabatur; non enim ejusdem aurei solidi valor, à quadraginta, ad duodecim denarios, à Rege Pipino est adductus, uti putarunt Lindembrogius, Du-Cangius, & alii, quos refellunt le Blanc *in tract. histor. pecun. Gallic. pag.* 8. & Maurini *in addit. ad Gloss. Du-Cangii*, sed ad similitudinem antiqui solidi aurei percusum à Francis solidum argenteum, & duodecim denariis æstimatum, iidem Auctores narrant, quibus etiam suffragatur Gronovius *lib.* 3. *de pecun. veter. cap.* 6. Apud Longobardos quilibet solidus quadraginta pariter denarios continebat, sicuti citatus Gonzalez notat. Verùm non satis liquet, aureus ne, an argenteus esset, & quanti æstimaretur solidus ille Lucensis, in cujus moneta duos solidos pendendos, statuit Honorius III. *in cit. cap. Conquerente.* Concilium Romanum anni 1525. singulis solidis valorem attribuit unius auri monetæ Romanæ, ac proinde duos solidos, titulo Cathedratici persolvendos, continere, ait, viginti julios ejusdem monetæ; quamquam non integros solidos, à singulis Beneficiariis pendendos decrevit, sed pro quantitate redituum Beneficiorum, quæ obtinent, secundùm mensuram ibidem definitam. Verùm cùm præfatum Concilium merè Provinciale fuerit (quod alibi diximus) legem non constituit extra Romanam provinciam servandam. Quocirca cùm nihil certi, hac de re, à jure communi colligere possimus, concludendum est, certam, & universalem regulam, quoad quantitatem Cathedratici, præscribi non posse, sed illam desumendam esse à particularibus locorum statutis, & recepta in qualibet diœcesi consuetudine, quemadmodum docuerunt Abbas *in cap. Olim, de censibus*, & Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.* 86. *num.* 84.

II. Facilius, quam census Episcopo pensitandi quantitas, determinantur personæ, à quibus sit quotannis persolvendus; certum enim est, Cathedraticum solvi debere ab omnibus Ecclesiis Secularibus, & quibuscumque Parochis, & Beneficiariis; æquum quippè est, ut qui ab Ecclesia stipendia recipit, Ecclesiæ Moderatori, ejusque Cathedræ, in subjectionis signum, aliquod tributum pendat; nec ad rem præsentem quidquam refert, cujus ritus Parochi, & Beneficiarii sint, modo in diœcesi degant, & unius Episcopi jurisdictioni subsint; quare cùm quidam Parochi, & Beneficiarii diœcesis Cassanensis, hac ratione se exemptos crederent ab obligatione solvendi Cathedraticum Episcopo Latino, quod ipsi addicti essent Græco ritui, in sacra Congregatione Concilii, ad quam ejusmodi controversia delata fuerat, die 8. Februarii 1738. causa ceciderunt, uti habetur *tom.* 8. *Thesaur. Resolut.*

part. 2. pagin. 23. & duab. seq.

III. Consultò diximus, ab Ecclesiis Secularibus; quoniam Ecclesiæ Regularium, monasteriis contiguæ, in quibus iidem Regulares Divina peragunt Officia, gaudent exemptione à Synodatico solvendo, per textus *in Can. Inter cætera, caus. 10. quæst. 3. & Can. Quam sit, caus. 18. quæst. 2.* aliaque jura allegata à Barbosa *jur. Eccles. lib. 3. cap. 20. num. 2. & seq.* Engel. *ad tit. de censib. num. 2.* Aliud est de Ecclesiis, Capellis, & Parochialibus Secularibus, Regularium monasteriis pleno jure unitis, à quibus Cathedraticum Episcopo loci esse pensitandum, communiter Doctores tradunt, quia ejusmodi Ecclesiæ nusquam reperiuntur subtractæ à lege diœcesana, quinimmò huic dissertè subjiciuntur *in c. Conquerente de offic. Ordinar.* ubi Honorius III. ait: *Episcopus jura Episcopalia in Ecclesiis, seu Capellis monasterii debeat habere*; ac propterea, cùm inter jura episcopalia annumeretur Cathedraticum, etiam hoc Episcopo ab illis deberi, meritò infert Fagnanus *in eod. c. Conquerente, num. 10. & 43.*

IV. De Confraternitatibus laicorum, auctoritate ordinaria erectis, disputatum est, an tenerentur ad Cathedratici solutionem; & responsum fuit, teneri, si habeant propriam Ecclesiam; secus autem, si simplicem tantùm Capellam, seu Altare habeant, in aliena Ecclesia situm; in causa enim *Firmana Cathedratici* die 24. Julii 1734. examinatis sequentibus dubiis: *An Confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Ecclesiam, teneantur solvere Cathedraticum in casu &c.* item: *An ad solutionem Cathedratici teneantur etiam Confraternitates, non habentes propriam Ecclesiam, sed simplicem tantùm Capellam in honorem Sanctorum, sub quorum titulo sunt erectæ, in casu, &c.* sacra Congregatio Concilii ad primum respondit *Affirmativè*; ad secundum *Negativè*; idemque responsum dedit in *Urbevetana Cathedratici* die 20. Martii 1745.

V. Diximus etiam, Cathedraticum solvendum à quibuscumque Parochis, & Beneficiariis. Quoniam autem qui civitatem incolunt, unum quasi corpus simul constituunt, aliudque corpus conflant cæteri Parochi, & Beneficiarii, in suburbiis degentes; dubitatum fuit, an satis sit, ut unicum Cathedraticum solvatur à corpore Parochorum, & Beneficiariorum civitatis, alterum à corpore aliorum, extra civitatem commorantium; an potiùs ab unoquoque singulatim suum Cathedraticum sit pensitandum. Quæstio discussa, & decisa fuit in sacra Congregatione Concilii die 19. Novembris 1735. *in Perusina Cathedratici*, in qua proposito dubio: *An Cathedraticum sit solvendum à Rectoribus Ecclesiarum Parochialium civitatis, & suburbiorum Perusiæ, uti asserto uno corpore, seu potiùs ab unoquoque, ex eis*; responsum fuit: *Negativè quoad primam partem*; *& affirmativè quoad secundam.* Secus est, cùm nullus Clericorum, uni eidemque Ecclesiæ inservientium, suam possidet specialem Præbendam, sed singuli sustentantur ex massa communi, ex qua unusquisque suam accipit portionem; tunc enim unicum Cathedraticum esse ab omnibus ex eadem massa persolvendum, sancitum est in Concilio Romano anni 1735. *tit. 8. cap. 4. Ab Ecclesiis verò, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, julii viginti*; *salvis tamen consuetudinibus, Ecclesiis, & Episcopis magis favorabilibus.*

bus. Et quod specialiter attinet ad Beneficia simplicia, sacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Cathedratici* die 29. Aprilis 1731. dixit, ex omnibus Beneficiis Cathedraticum deberi Episcopo, solis exceptis Capellaniis laicalibus, & ad nutum amovilibus.

VI. Alia succedit controversia; an ex privilegio, vel consuetudine tanti temporis, cujus initii non sit memoria, acquiri possit exemptio ab onere solvendi Cathedraticum. Atque, ut prius de privilegio loquamur, cùm Romanus Pontifex possit quamlibet Ecclesiam, & Beneficium, ab Episcopi jurisdictione totaliter subtrahere, multo magis poterit à solutione Cathedratici eximere, quod ex textu *in Cap. Constitutus, de religiosis domibus*, benè probat Bottus *de Synodo* 3. *part. num.* 90. Non tamen præsumitur, quod Pontifex id privilegii alicui concesserit, nisi illius expressam mentionem fecerit, juxta textum *in cap. Pastoralis, de donationibus.* Quinimmò docet Piasec. *in praxi Episcopali, part.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. non censeri Ecclesiæ remissum Cathedraticum, etsi generatim fuerit ab Episcopi jurisdictione subtracta, nisi speciali privilegio ab illius pensitatione deprehendatur nominatim liberata. Quod verò consuetudinem spectat, in eam olim sententiam nonnihil propenderat sacra Congregatio Concilii, quod posset, immemorabili consuetudine, quilibet libertatem nancisci ab obligatione præstandi Cathedraticum; sed causæ articulo ad novam trutinam revocato, cùm consideraverit, Episcopalia jura à subditis adversus Episcopos numquam præscribi posse, juxta sanctionem Innocentii III. *in cap.* 16. *de præscript.* è priori sententia recessit, & oppositum definivit in *Lavellen. Cathedratici* Junii 1693. *lib.* 42. *decret. pag.* 261. disceptato enim sequenti dubio: *An Cathedraticum Episcopo debeatur, non obstante immemorabili in contrarium*; responsum fuit: *Affirmativè, ad formam juris, ab Ecclesiis, & Beneficiatis.* Quam decisionem postea roboravit sæpiùs laudatum Concilium Romanum anni 1725. *tit.* 8. *cap.* 4. decernens: *Census Cathedrali Ecclesiæ solvendus in signum honoris, & subjectionis Cathedræ Pontificali. Jus sanè, inter cætera Episcopalia, ita privilegiatum, ut neque ab Episcopis in totum remitti, nec à quoquam valeat, quocumque titulo, vel immemorabili consuetudine, præscribi.* Atque hac definitione freta sacra Congregatio Concilii in nuper allegata causa *Perusina*, interrogata: *An Cathedraticum debeatur Episcopo ab Ecclesiis existentibus in asserta quasi centenaria, vel immemorabili illud non solvendi*; fidentius respondit *Affirmativè.* Nimium itaque à sacris Ecclesiæ Canonibus deviarunt, qui asseruerunt, non licere Episcopo à suis Clericis Cathedraticum exigere, nisi prematur inopia, aut innitatur præscriptione longioris temporis; quod moribus Galliæ receptum affirmat Feuret *lib.* 3. *capit.* 3. *numer.* 23. addens, quod si exigatur, interponitur appellatio tamquam ab abusu; etenim, uti contra eumdem Feuret egregiè ratiocinatur Alteserra *in vindic. Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *capit.* 19. gravis Episcopi necessitas requiritur, ut exposcere queat subsidium charitativum, quod in paupertatis levamen illi concessit Concilium Lateranense III. anni 1179. sub Alexandro III. *can.* 4. inquiens: *Sustinemus pro multis necessitatibus, quæ aliquoties superveniunt, ut si manifesta ac rationabilis causa*

extiterit , cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare ; quam sanctionem commemorant Honorius III. *in cit. cap. Conquerente , de Offic. Ordinar.* scribens Episcopo Assisiensi , ut aliis juribus contentus , subsidium charitativum ab Ecclesiis, præsertim exemptis , non exigat , nisi gravi urgeatur necessitate : *Tu autem , his juribus..... contentus existens , non amplius ab eis exigas , præter moderatum auxilium , quod juxta formam Lateranensis Concilii , si manifesta & rationabilis causa extiterit , cum charitate postulandum ; sicut ab aliis Ecclesiis ejusdem diœcesis , pro necessitate temporis , sustinemus.* Sed neque paupertas , neque alia causa requiritur ad exigendum Cathedraticum, quod inter Episcopalia jura recensetur, & cuilibet Episcopo , sine ulla limitatione , conceditur ; nec profectò necesse est , ut Episcopus à præscriptione sortiatur illud jus , quod adeo est sui muneris proprium , ut ne contraria præscriptione quidem possit illud amittere ; ut enim dicebamus , nullus umquam potest præscribere adversus subjectionem , & reverentiam debitam Episcopo , in cujus significationem Cathedraticum pensitatur.

VII. Postremò dubitatur , an Cathedraticum , quod pensitandum esset in Synodo , debeatur Episcopo pro tempore , quo Synodum non celebravit ; quod idem est ac quærere , an posito , quod Episcopus decem ex. gr. annorum spatio Synodum non coëgerit , in prima Synodo , quam habet, unicum tantùm , an potiùs decem Cathedratica exigere valeat. Sæpiùs de hac quæstione disceptatum est in sacra Congregatione Concilii ; eaque semper fuit in sententia , quod Cathedraticum singulis annis sit Episcopo solvendum , etiamsi Synodus quotannis non cogatur ; quamvis enim in Synodo solvi consueverit , & hac de causa Synodaticum sit appellatum ; (ut diximus) non idcircò tamen est ita affixum Synodo, ut hac non habita, cesset obligatio illud præstandi ; semper quippè urget ratio reverentiæ , & subjectionis erga Cathedram Episcopalem , propter quam Synodatici pensitationem jura imperarunt. Quocirca in citata Synodo Avenionensi anni 1566. *cap.* 11. & in alia Synodo pariter Avenionensi sub Alano Episcopo *cap.* 15. *cit. tom.* 4. *Anecd. col.* 575. & 580. decretum fuit , ut non solùm, Synodaticum anni tunc decurrentis , sed *etiam Arreragia temporis jam lapsi* , ante Synodi dimissionem , integrè Episcopo persolverentur ; & sacra Congregatio Concilii , nullo habito respectu ad Synodum, Cathedraticum Episcopo deberi à die adeptæ possessionis suæ Ecclesiæ dixit in *Amalphitana Cathedratici* 5. Septembris 1705. & 26. Februarii 1707. & in *Cassanensi* 21. Martii 1735. *lib.* 55. *decretor. pag.* 326. *& lib.* 57. *pag.* 68. *& lib.* 85. *pag.* 188.

VIII. Quod tamen est intelligendum , nisi adsist longæva , & legitimè præscripta consuetudo non solvendi Cathedraticum , nisi in Synodo ; quoniam , etsi consuetudo non possit prorsus delere obligationem illud pensitandi , potest nihilominùs minuere solutionis onus , & facere , ut non urgeat singulis annis ; siquidem eo ipso quod aliquandò , & in aliqua etiam minima quantitate , est solvendum , jam servatur honor debitus Cathedræ Episcopali , contra quem dumtaxat præscribi non potest , *sicuti* rectè perpendunt Bottus *de Synod. part.* 3. *num.* 89. *& seq.* & Massobrius

brius *eod. tract. cap.* 4. *dub.* 33. & 34.

IX. Porrò, ut quam celeriter, & promptè sibi debitum Cathedraticum Episcopus asssequatur, in particulari Congregatione à san. mem. Clemente XII. deputata die 5. Octobris 1731. hæc methodus, in illius exactione servanda, præscripta fuit: „Ut Cleri so„lutioni Cathedratici consultum sit, „nec tamen judicarius ordo prætermit„tatur, sacra Congregatio, à Sanctis„simo Domino nostro deputata, cen„suit, rem sic esse temperandam, ut „adversus eos, qui illud solvere te„nentur, si in mora fuerint, unica „sufficiat citatio, cum præfixione ter„mini quinque dierum, antequam de„cernatur expeditio mandati executi„vi; præmissa autem illa citatione, „possit etiam deinde in contumaces „ad ejusdem mandati executionem pro„cedi, absque alia nova citatione.“ Cohærenter ad hujusmodi decretum datæ sunt literæ, quæ extant in Appendice ad Constitutiones Synodales Sabinenses Hannibalis Cardinalis Sancti Clementis *pag.* 30.

X. Duo his superaddimus, quæ ad Cathedraticum referri possunt. Primum est, ab Antiocheno Patriarcha Maronitarum, cùm sacra Olea distribueret, aliquam exigi consuevisse pecuniæ oblationem, qua uteretur ad sui alimoniam, atque ad onera sustinenda, quæ Patriarchali incumbunt Officio, ac dignitati. Quamquam autem constitisset, pecuniam neque dari, neque recipi animo nundinandi sacra Olea, attamen, ad omnem propellendam simoniæ suspicionem, prædicta consuetudo fuit improbata à Congregatione particulari, cui demandata est cognigtio rerum ad Maronitas pertinentium, ejusque sententia fuit à nobis confirmata. Ut verò Patriarchæ indigentiis prospiceremus, jussimus, ut in posterum eædem pecuniarum oblationes, nomine subsidii charitativi, fierent Patriarchæ die Dominica infraoctavam solemnitatis assumptionis Deiparæ Virginis Mariæ, quod videre est *in nostra Constit.* 43. *Bullar. tom.* 1. Alterum est, quod Canonica portio, seu Quarta Episcopalis, debita Episcopo ex iis, quæ relinquuntur Ecclesiis, juxta textum *in cap. Requisisti, de testam.* de qua copiosè nos, in minoribus tunc constituti, disseruimus in quadam causa *Aretina*, & plura etiam adducta fuerunt à Ferdinando de Valentibus in suo voto, in eadem causa exarato, quod est 19. *Oper. tom.* 3. Cathedratici naturam imitatur, iisdemque prorsus subjacet juris regulis; quæ in Cathedratici solutione servantur; quemadmodum demonstrat Scarfantonius in dissertatione, quam concinnavit pro quadam causa *Piscien. Quartæ*, edita Lucæ anno 1646. ad cujus calcem impressa pariter reperitur prædicta nostra elucubratio in simili causa *Aretina.*

CAPUT VIII.

De Eleemosyna Missarum, & ejus taxationes in Synodo ut plurimùm facienda.

MOS fuit in Ecclesia, plurium sæculorum intervallo sanctè retentus, ut quotquot ad Missarum solemnia convenirent fideles, suam unusquisque sacrificii partem, hoc est panem, & vinum consecrandum, offerret; ad quem alludens Cyprianus *lib. de oper. eleemosyn.* divitem fœminam hoc nomine increpat, quod nihil offerens, alienæ oblationis partem sumeret: *Locuples* (inquit) *& dives es, & dominicum celebrare te credis: quæ cor-*

corban omninò non respicis , quæ in dominicum sine sacrificio venis , quæ partem de sacrificio , quod pauper obtulit , sumis ; eumdemque respexit Augustinus (seu quisquis est Auctor sermonis olim 215. *de tempore* , nunc 265. *in Append. tom.* 5. *part.* 2. *n.* 2.) dicens : *Erubescere debet homo idoneus , si de aliena oblatione communicaverit* ; atque inde etiam factum est, ut Tertullianus *lib. de exhort. castit. cap.* 7. omnes Christianos , Sacerdotes dixerit , non quòd omnes potestatem haberent consecrandi , sed quia omnes panem , & vinum ad Dei Altare offerebant , sicuti egregiè explicat Petavius *in diatriva de potestate consecrandi , cap.* 1. *tom.* 4. *Theolog. dogmat.* Tanta porrò illius ritus fuit apud majores nostros religio , ut , cùm Patres Concilii Matisconensis II. anni 585. deprehendissent , eum pedetentim obsolescere , statim restitui curaverint , *can.* 4. decernentes : »Re»sidentibus nobis in sancto Concilio, »cognovimus , quosdam Christianos, »relicto fratrum cœtu , à mandato Dei »aliquibus locis deviasse ; ita ut nul»lus eorum legitimo obsecundationis »parere velit officio Deitatis , dum »sacris Altaribus nullam admovent »hostiam. Propterea decernimus , ut »omnibus Dominicis diebus Altaris »oblatio ab omnibus viris , & mulie»ribus offeratur tàm panis , quàm vi»ni ; ut per has immolationes & pec»catorum suorum fascibus careant , & »cum Abel , vel cæteris justis offe»rentibus , promereantur esse consor»tes. Omnes autem , qui definitiones »nostras per inobedientiam evacuare »contendunt , anathemate percellan»tur :« Collectionis Harduini *tom.* 3. *col.* 462. Neque verò , quod à singulis fidelibus offerabatur , modicum quid erat panis , & vini , quæ postea per Sacerdotem consecrata , atque in Christi Corpus , & Sanguinem conversa , ipsimet offerentes perciperent ; sed quilibet , pro sua facultate , plures offerebat panes , cum larga vini amphora , quorum exigua pars consecraretur , & reliqua massa Sacerdotibus , & Clericis cederet , quemadmodum , pluribus allatis monumentis ostendit Christianus Lupus *dissert.* 2. *proœm. ad decret. & canon. Concil. tom.* 3. *primæ edit. pag.* 183.

II. Præter panem , & vinum , quæ sacrificio usui erant , aliud de Altare offerre prohibuit canon 3. Apostolorum : »Si quis Episcopus , aut Pres»byter , præter ordinationem Domi»ni , alia quædam in sacrificio offe»rat super Altare , id est aut mel, »aut lac , aut pro vino siceram , aut »confecta quædam , aut volatilia , aut »animalia aliqua, aut legumina , con»tra constitutionem Domini faciens, »congruo tempore deponatur.« Et quamvis sequens canon 4. ejusmodi prohibitionem temperans , permittat offerri etiam oleum , incensum , novas spicas , & uvas ; cæteros tamen fructus , non ad Altare offerri , sed ad Episcopum mitti jubet , Presbyteris , Diaconis & Clericis distribuendos : »Offerre non liceat aliquid ad Alta»re , præter novas spicas , & uvas, »& oleum ad luminaria , & thymia»ma , id est incensum , tempore , quo »sancta celebratur oblatio. Reliqua po»ma , omnia ad domum primitiæ Epis»copo , & Presbyteris dirigantur , non »offerantur in Altari. Certum est au»tem , quod Episcopus , & Presby»teri dividant & Diaconis , & reli»quis Clericis.« Concilium verò Carthaginiense III. anni 397. *can.* 24. qui est 37. in Codice canonum Ecclesiæ Africanæ , *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 883. mel , & lac offer-

ri

ri permittit in die Paschalis festivitatis, quo solemne Baptisma celebrari, & egressis è sacro fonte mel, & lac dari consueverat; de quo ritu plura Cardinalis Bona *rer. liturg. lib.* 1. *capit.* 16. *num.* 3. "Ut in Sacramen„tis (*ait cit. Concilium*) Corporis, & „Sanguinis Domini nihil amplius of„feratur, quam quod ipse Dominus „tradidit, hoc est panis, & vinum „aquæ mixtum. Primitiæ verò, seu „mel, & lac, & quod uno die „solemnissimo in infantum mysterio „solet offerri, quamvis in Altari offe„rantur, suam tamen habeant pro„priam benedictionem, ut à Sacramen„to Dominici Corporis, & Sanguinis „distinguantur; nec amplius in primi„ciis offeratur, quam de uvis, & fru„mentis. " Verùm posteriori ætate usus obtinuit, ut nihil quidem, præter panem, & vinum, juxta prisca Patrum decreta, Offertorii tempore exhiberetur, sed vel ante Missam, aut ante Evangelium, sive statim post Evangelium, liceret fidelibus, quidquid vellent in Sacerdotum commodum, ad Altare offerre; quod ex Reginone *lib.* 1. *de Ecclesiast. disciplin.* rectè colligit Martene *de antiquis Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 6. Duo pariter oblationum genera commemorant Capitularia Caroli Magni *lib.* 6. *capit.* 305. & magis apertè antiquissima Liturgia Æthiopum, quam ad hunc ritum comprobandum adducit Honoratus à Sancta Maria *in suis Animadvers. in regulas & usum Critices tom.* 2. *lib.* 4. *art.* 6. oblationes factas ante Offertorium, ab illis distinguit, quæ fiebant, dum Offertorium canebatur.

III. Sed, num, inter cætera, etiam pecunia, sive ante Missam, sive ante Offertorium, prioribus sæculis, ad Altare offerri soleret, ignoramus. Scimus enim verò, ab Ecclesiæ incunabulis, in singulis Christianorum Ecclesiis expositam fuisse arcam, quam Baronius *ad ann.* 44. *numer.* 69. *Gazophylazium* appellat, in quam pecuniæ à fidelibus inferebantur. Ejusmodi arcæ meminit Tertullianus *apol. cap.* 39. inquiens: "Si quod arcæ ge„nus est, non de ordinaria (*al.* honora„ria) summa quasi redemptæ religio„nis congregatur. Modicam unusquis„que stipem, menstrua die, vel cùm „velit, & si modò velit, & si modò pos„sit, apponit; nam nemo compellitur, „sed spontè confert." Et Justinus *apol.* 1. *ad Antoninum Pium n.* 67. quasi rationem reddens pecuniæ, quæ in Ecclesiæ Gazophylacium conjiciebatur, ait: "Qui abundant, & volunt, suo „arbitrio, quod quisque vult, largiun„tur, & quod colligitur, apud eum, „qui præest, deponitur, ac ipse sub„venit pupillis, & viduis, & iis qui „vel ob morbum, vel aliam ob cau„sam egent, tùm etiam iis, qui in „vinculis sunt, & advenientibus pere„grè hospitibus; uno verbo om„nium indigentium curam suscipit." Ubi *indigentium* nomine, etiam Ecclesiæ Ministros Justinum comprehendisse, minimè dubitamus; illi siquidem ex fidelium oblationibus alebantur; & incredibile videtur, quod ex solo pane, & vino, ad Altare oblatis, potuerint omnia sibi ad vitæ sustentationem necessaria comparare. Eumdem morem deponendi pecuniam in Gazophylacio commemorant Augustinus *serm.* 352. *tom.* 5. *Oper. part.* 2. *numer.* 13. & Paulinus *epist.* 34. sive *sermone de Gazophylacio*: quorum proinde testimonio constat, labente sæculo IV. & decurrente V. illum perseverasse.

IV. Sed quandonam, non in Gazophylacium immitti, sed ad ipsum Al-

Altare cœperit pecunia offerri, certò definire non possumus. Habemus quippè ex Augustino *epist.* 22. *numer.* 6. *tom.* 2. *Oper. col.* 29. quæ est ad Aurelium Primatem, tempore oblationis, seu Missæ pro defunctis, fuisse simul denarios oblatos; sed cùm istos ab ipsismet offerentibus in pauperes erogari in idem præcipiat, non videtur approbare, ut in Diaconorum manibus ad Altare deponerentur: "Oblationes pro spiritibus dormien-"tium, quas verè aliquid adjuvare "credendum est, super ipsas memo-"rias non sint sumptuosæ, atque om-"nibus petentibus, sine typho, & cum "alacritate præbeantur, neque vendan-"tur; sed, si quis pro religione ali-"quid pecuniæ offerre voluerit, in "præsenti pauperibus eroget. « Honorius Augustodunensis, Scriptor XII. sæculi *in Gemma animæ lib.* 1. *capit.* 66. tunc in Ecclesiam morem invectum asserit, pecuniam, loco panis ad Altare offerendi, cùm desierunt fideles, Sacrificio assistentes sacra participare mysteria, quod cæteroquin antea fas non erat prætermittere: "Postquam "autem Ecclesia numero quidem au-"gebatur, sed sanctitate minuebatur, "propter carnales statutum est, ut qui "possent, singulis Dominicis, vel ter-"tia Dominica, vel summis festivitati-"bus, vel ter in anno communicarent; "ne ante Confessionem, & pœniten-"tiam pro aliquo crimine, judicium "sibi sumerent. Et quia, populo non "communicante, non erat necesse pa-"nem tam magnum fieri, statutum est "eum in modum denarii formari, vel "fieri, & ut populus pro oblatione "farinæ denarios offerret: « tempus tamen, quo id acciderit, Honorius non designat.

V. Verùm ut hæc res se habeat, & quidquid sit de initio usus offerendi ad Altare pecuniam, indubitatum est, quod asserit Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. disciplin. part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 8. juxta primogeniam nascentis, & adolescentis Ecclesiæ disciplinam, sive panem, sive denarium oblatum fuisse Ecclesiæ, & Clericis, in commune, non verò datum cuipiam peculiari Sacerdoti, ut Missam privatim faceret, quæ uni eleemosynam offerenti prodesset. Morem autem stipem elargiendi Sacerdoti, ut exuberantem Sacrificii fructum stipis largitor in se, proximos, aut amicos, sive vitæ compotes, sive defunctos, derivaret, non ante sæculum VIII. inductum, neque passim ubique ante XII. receptum, asserit Mabillonius *in præfat.* 1. *in sæculum* III. *Benedictinum numer.* 62. cui tamen contradicit Pater Franciscus Berlendi Clericus Regularis Theatinus *in dissert. Historico-Theologica de Oblationibus part.* 2. §. 2. illum longè antiquiorem affirmans; enim verò, quod in fine sæculi VIII. jam invaluisset, fidem facit Chrodegangus, Episcopus Metensis in Regula, quam, eo sæculo labente, vel nono ineunte, suis Canonicis præscripsit; in ea quippè *capit.* 32. *de eleemosynis*, cuique Canonicorum liberam potestatem fecit accipiendi, & in quos vellet usus expendendi eleemosynam, quæ pro sua sibi Missa offerebatur: "De eleemosynis "accipiendis (*inquit*) ita constituimus, "ut si aliquis uni Sacerdoti pro Mis-"sa sua, vel pro Confessione, aut in-"firmitate, seu pro quolibet caro suo, "aut vivente, aut mortuo, aliquid in "eleemosyna dare voluerit, hoc Sa-"cerdos à tribuente accipiat, & exin-"de, quod voluerit, faciat: « Collectionis Harduini *tom.* 4. *col.* 1196. Sæculo verò XI. eumdem morem adeo longè lateque propagatum scimus, ut etiam pueris notus esset; etenim Joannes

nes Monachus *in vita S. Petri Damiani cap.* 2. de eo adhuc puerulo narrat, "quod quadam die.... casu nummum reperit, & tamquam subitò divès effectus, gratulabundus, quid eo mercari aptius posset, diu mente revolvere cœpit.... divinitùs tandem inspiratus, ait: melius est, ut tradam Presbytero, qui Deo sacrificium offerat pro patre meo.

VI. Specialem hanc Sacrificii applicationem illi, qui eleemosynam largitius fuerat, visus est improbare Walafridus Strabo, qui sæculo IX. floruit, existimans illud non plus prodesse uni, pro quo speciatim offeratur, quam universo cœtui fidelium; libro enim *de reb. Ecclesiast. cap.* 22. *ait*: "Sed "& in hoc error non modicus videtur, quod quidam se non posse aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, nisi singulas oblationes pro singulis offerant, vel pro vivis, & defunctis non simul æstimant immolandum, cum verè sciamus, unum pro omnibus mortuum, & unum panem esse sanguinem, quem universalis Ecclesia offert. Quod si cui placuit, pro singulis singulatim offerre; pro solius devotionis amplitudine, & orationum augendarum delectatione id faciat, non autem pro stulta opinatione, qua putet, unum Dei Sacramentum non esse generale medicamentum." At non animadvertit Walafridus, quod etsi sacrificium ex parte rei oblatæ, & principalis offerentis, scilicet Christi, sit infinitæ virtutis, non tamen, ita ejus institutore Christo volente, infinitos producit effectus; secus, si finem excipias collendi Deum, & supremum latriæ actum, qui sanè ex qualibet, quantumvis crebrò repetita, Divinæ victimæ immolatione, semper Deo exhibetur, quoad cætera, quæ ex sacrificio reportare intendimus, superflua esset ejusdem iteratio. Semel autem posito, quod effectus sacrificii finitus sit, perspicuum jam est, illud plus ei prodesse, cui applicatur, quam aliis; uti enim ratiocinatur Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 78. *sect.* 1. *& disput.* 79. *sect.* 12. aut consideratur tamquam propitiatorium, seu satisfactorium; & certè pro illo speciatim satisfacit, in cujus debiti solutionem Deo exhibetur; aut consideratur tamquam impetratorium; & profectò ad beneficia illi uberius elargienda Deum movet, pro quo nominatim Sacerdos Divinam Hostiam immolans, Deum exorat. Rem totam explicat D. Thomas *in* 4. *dist.* 45. *art.* 4. *quæstiunc.* 1. *& quæstiunc.* 2.

VII. Quod visus est improbare Walafridus, alio nomine sunt apertè insectati Wiclefistæ, hodieque insectantur Lutherani, & Calvinistæ dictitantes, pecuniam Sacerdoti celebraturum Missa pretium dari, eamque propterea, veluti apertè simoniacam, damnantes. At in primis, ad eorum fallaciam refellendam, satis abundè foret illud adducere, quod ad rem ajebat Gerson *in opusc. de sollicitudine Ecclesiasticorum, tom.* 2. *part.* 3. *partic.* 19. inquiens: "Sufficere in primis debet, ad consensum hujus veritatis usus totius communis Ecclesiæ, qui sic habet, & recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit. *Et partic.* 6. Nihil æquius secundùm omnem legem, esse deducit Apostolus prima ad Corinth. quam qui altario deservit, de altario & vivat." Præstat nihilominùs audire D. Thomam, qui hanc ipsam hæreticorum calumniam jampridem anteverterat, & dilue-

luerat 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 2. *ad* 2. inquiens: "Sacerdos non accipit pe-"cuniam, quasi pretium consecratio-"nis Eucharistiæ aut Missæ decan-"tandæ: hoc enim esset simoniacum; "sed quasi stipendium suæ sustenta-"tionis. *Et* in 4. dist. 25. quæst. 3. "art. 2. quæstiunc. 1. ad 4. Facere "pactionem de Missa celebranda est "simoniacum semper. Si tamen non "habet alios sumptus, & non tenetur "ex officio Missam cantare, potest ac-"cipere denarium, sicuti conducti Sa-"cerdotes faciunt, non quasi pretium "Missæ, sed quasi sustentamentum "vitæ.

VIII. At quamvis res ita se habeat, nihilominùs fatendum est, quorumdam improborum Sacerdotum sordidam avaritiam quandoquè dehonestasse, quod cæteroqui in se licitum, & sanctum erat; nonnulli quippè visi sunt Missas quodammodo venditare, ac turpissimum quæstum de illis facere. Et primò quidem, cùm nondum Missæ eadem die iteratio erat severa lege prohibita, nonnulli ad solum finem plures eleemosynas captandi, sæpiùs in die Sacris operabantur, quos acriter perstringit Auctor vitæ S. Thomæ Cantuariensis *cap.* 11. his verbis: "Illos autem in præsentiarum nec me-"moratu dignos non Christi, sed mam-"monæ Sacerdotes prætereo, qui prop-"ter oblationum quæstum, unam Chris-"ti, & semel oblatam Hostiam quo-"tidie, non semel, sed libentius ite-"rum, non tàm consecrant, quàm di-"laniant, Filium Dei quæstui haben-"tes." Postquam verò & Alexander II. *can.* 53. *de consecrat. dist.* 1. & Innocentius III. *in cap. Consuluisti, de celebratione Missarum*, & Honorius III. *in cap. De referente, eod. tit.* districtè vetuerunt, Sacrificium eadem die, sola excepta solemnitate Nativitatis Domini, ab eodem Sacerdote iterari, alias nequiores artes excogitarunt, quibus plures eleemosynas, unius Missæ celebratione, lucrarentur. Aliqui enim tot hostias in eadem Misa consecrabant, quot illi fuerant, à quibus eleemosynam acceperant, autumantes, se hac ratione omnibus satisfacere; alii plures Missas in unam congerebant; Missam quippè diei usque ad Offertorium legebant; tùm aliam incipiebant usque ad eumdem locum; deinde tertiam, & quartam, eodem modo; postea tot Secretas dicebant, quot Missas inceperant; demùm sub uno Canone Sacrum perficiebant, totidem additis in fine Collectis, quot initio recitaverant; has autem Missas *bifaciatas*, *& trifaciatas* nuncupabant, quasi duplicem, & triplicem haberent faciem, quæ solæ satis illis esse videbantur ad plures eleemosynas, pro earum numero, assequendas. Hæc, aliaque hujus generis Missarum monstra recensent Petrus Cantor in Opere, quod inscripsit *Verbum abbreviatum*, *c.* 29. & Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 15.

IX. Quibus ab Ecclesia eliminatis, non idcirçò improba Sacerdotum cupiditas fuit radicitùs evulsa; adhuc enim iidem ingens lucrum ex Missa aucupantes, de unica eleemosyna, quam accipere poterant, quasi de mercis cujuspiam pretio paciscebantur, & nisi ad eorum votum augeretur, Missam facere renuebant; quos proinde Robertus Cardinalis Pullus, natione Anglus, *in Summa Theologica*, quam medio sæculo XII. concinnavit, *part.* 7. *c.* 17. ita objurgavit: "Quid est Missarum "solemnia intuitu temporalis commo-"di celebrare, nisi cum Juda Chris-"tum vendere, tantò nequius, quantò "re-

„resurgendo est sublimatus? „ Quamobrem, ut gliscentem hanc pestem tandem ab Ecclesia prorsus propellerent, & insatiabilem Sacerdotum aviditatem perpetuo fræno coërcerent, Patres Concilii Toletani anni 1324. *cap.* 6. vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam vel minimum, pro Missa ex pacto exigeret, sed eleemosyna contentus esset, quæ ei spontè daretur: *Multa mentis amaritudine concitamur, gravisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri detestanda, & abominabili ambitione cæcati, pro Missis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & super hoc, ac si vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur... Verùm, cùm dictum Sacramentum, super omnia pretiosum, sit liberaliter, sicut cætera Sacramenta, celebrandum; districtius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Missis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, sed gratè accipiat, si aliquid, per facientem Missas celebrari, oblatum sibi charitativè fuerit, absque pacto, & conventione quacumque*; Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 1489.

X. Ac demùm Concilium Tridentinum cùm animadverterit nondum Sacerdotes à profano illo mercimonio cessasse, quod Patres Toletani fuerant detestati, *sess.* 22. *in decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, injunxit Episcopis, ut de medio tollant quidquid avaritia contra reverentiam sacrificii Missæ induxit, utque in primis „cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, & „quidquid pro Missis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potiùs, quam postulationes, „aliaque hujusmodi, quæ à simoniaca „labe, vel certè à turpi quæstu non „longè absunt, omninò prohibeant.„ Ut itaque Episcopi Tridentino obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemosynarum pro Missis exactiones impediant, debent in sua quisque diœcesi, Missarum stipem taxare, ultra quam, nemo quidquam exigere valeat; quod etiam ante Tridentinum factum legimus à Willelmo Archiepiscopo Eboracensi, cujus Constitutionem renovavit Joannes ejusdem succesor in Concilio Provinciali Eboracensi anni 1377. *cap.* 3. „Universis Rectoribus, & singulis Ecclesiarum Prælatis, Vicariis, & aliis quibuscumque personis Ecclesiæ, Capellas, Cantarias, Oratoria, Hospitalia, seu Beneficia Ecclesiastica, quæcumque, infra nostram diœcesim, „obtinentibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna quadraginta „solidorum, eleemosynæ nostræ applicandorum, similiter inhibemus, ne „in Ecclesiis, Capellis, Cantariis, Hospitalibus, seu aliis Beneficiis suis hujusmodi, quamquam Capellanum stipendiarium Divina celebrare permittant, nisi nomine stipendii sui annualis de summa sex marcarum sit „contentus; Concilior. Britaniæ tom. „3. pag. 69.

XI. Quamvis autem eleemosynæ taxatio & à consuetudine induci, & ab Episcopo extra Synodum fieri queat; attamen, ut stabilior sit, ac Sacerdotibus commodius significetur, & innotescat, plerumquè in Synodo fieri consuevit, ac proinde *Taxa Synodalis* communiter appellatur; quo circa sacra Congregatio Concilii interrogata, primò, *Quanta debeat esse eleemosyna Missarum manualium*; secundò, *Quanta esse debeat pro perpetuis, non taxatis à Fundatore*, die 15. Novembris 1698. respon-

pondit: *Ad primum, & secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus, statuendum esse per Episcopum eleemosynam competentem, ejus arbitrio, lib. 48. decret. pag. 584.*

CAPUT IX.

De advertendis ab Episcopo in statuendis Missæ eleemosynis, evellendisque abusibus circa eas gliscentibus; & ne Confessarii easdem à pœnitentibus exigant.

SApienti sanè consilio sacra Congregatio Concilii Episcoporum arbitrio commisit præfinire quantitatem eleemosynæ, pro singulis Missis, Sacerdotibus erogandæ; quia non potest hac in re, certa & universalis regula, ubiquè custodienda, statui, cùm alicubi majorem, alibi minorem eam esse deceat, habito respectu ad locorum, & temporum circumstantias, & præcipuè ad annonæ penuriam, vel copiam. Unum tamen advertendum existimamus, nimirum necesse non esse, ut eleemosyna tanta sit, quæ integram sustentationem Sacerdoti ea die, qua celebrat, suppeditet; etenim sicuti optimè perpendit Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 83. art. 6. sect. 2. conclus. 3.* actio sacrificandi non requirit integrum diem, neque majorem ejus partem; unde non est, cur Sacerdos propter hoc solum ministerium integrè alatur ab eo, pro quo Sacrificium offert. Accedit neminem Secularem ad Sacros Ordines promoveri, qui sufficiens Beneficium, aut patrimonium non habeat; nec ullum ad Religionem admitti, qui ex monasterii reditibus, aut consuetis eleemosynis ali nequeat; ex quo fit, ut nullus cogatur victum sibi comparare ex solo Missarum stipendio, quemadmodum argumentantur Gibalinus *de simonia quæst. 18. consect. 7. numer. 4.* Diana *in edit. coord. tom. 2. tract. 1. resolut. 22. numer. 17.* & Juenin *de Sacram. dissert. 5. quæst. 7. capit. 1. art. 5.* ubi ait: »Sed monitum velim lectorem, »rationi consonam non esse consuetudinem, quæ illud stipendium definit ex summa, quæ satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. »Ratio est, quia stipendia non conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum; nec mirum; quippè quòd »Seculares Sacerdotes fruantur aut titulis patrimonialibus, aut Beneficiis, »quæ teneant eorum locum; vetant »nempè Canones, ne Seculares ordinentur, quin suffulti ad vitam titulo; Mendicantes verò à populo fideli supponuntur recipere eleemosynas, quibus vescantur, nec enim ad »monasterium admitti debent plures, »quam consuetæ eleemosynæ sustenere valeant.

II. Porrò, si ultra eleemosynam, ab Episcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non solùm delinquit contra legem Ecclesiæ, verùm etiam justitiam commutativam lædit; etenim, uti argumentatur Suarez *cit. loc. conclus. 1.* quamvis Missæ stipendium non habeat rationem pretii, nihilominùs exposcit justitia, ut aliqua proportio servetur inter illud, & opus, ad quod subeundum subministratur; eamque proportionem definire, inspecta natura rei, de qua agitur, ad solum spectat Episcopum. Ob eamdem rationem, judicio Episcopi, Missarum eleemosynam taxantis, stare debent, etiam Regulares, quibus suorum privilegiorum obtentu, neu-

tu-

tiquam licet stipem exigere illa majorem, quam Episcopus præscripsit; quemadmodum enim ipsi, veluti membra communitatis, obstringuntur in contractibus servare æqualitatem statutam à legibus loci, ubi degunt; ita & in hoc quasi contractu non possunt proportionem prætergredi, quam loci Ordinarius determinavit. Quocirca sacra Congregatio Concilii in una *Romana* 15. Januarii 1639. *lib.* 16. *decretor. pag.* 138. dixit: *Eleemosynam pro qualibet Missa, per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii, juxta morem regionis.* Nec Regulares tamen, nec Seculares prohibentur uberiorem stipem à spontè dantibus accipere, dummodò absit dolus, & quodcumque pactum, etiam implicitum; quod docuerunt Suarez *cit. conclus.* 1. Cardinalis de Lugo *respons. moral. lib.* 5. *dub.* 18. ac censuit sacra Congregatio Concilii 16. Januarii 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 575. *à tergo*, quæ interrogata: "An possit Episcopus prohibere sub pœna censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxæ solvant Sacerdotibus tàm Secularibus, quàm Regularibus, Missam celebrantibus, & quod iidem Sacerdotes illud acceptare non possint, etiam à spontè dantibus:" respondit: *Prohiberi non posse.* Si tamen qui manualem eleemosynam, consueta pinguiorem, accepit, alteri Sacerdoti Missam celebrandam committat, non potest illius partem sibi retinere, sed totam, quam accepit, erogare debet Sacerdoti celebranti; quod ab Urbano VIII. statutum est, & oppositа opinio ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. proscripta fuit; inter propositiones enim, ab eodem Pontifice damnatas; una, quæ est nona, sic sonat: "Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta." Neque solo jure spectato, prohiberentur Sacerdotes, minori accepta eleemosyna, ad Missam celebrandam se obligare; siquidem quilibet potest cedere juri suo, & etiam sine ullo stipendio celebrandi onus in se suscipere; quia tamen aliquandò illa consuetæ eleemosynæ remissio deprehensa est noxia aliis Sacerdotibus, qui ob fraudulentam aliorum liberalitatem, debita sibi stipe privabantur; idcircò sacra Congregatio Concilii prædictam remissionem quandoquè fieri vetuit, quemadmodum contingit in una *Sancti Severini*, in qua Episcopo, ad hunc modum interroganti: "Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis eleemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat declarari, an ipse statuere possit eleemosynam manualem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate:" die 16. Julii 1689. eadem respondit: *Affirmativè, quoad eleemosynam manualem.*

III. Quia verò recta ratio non patitur, ex eleemosyna, ab Episcopo taxata, quæ exigua esse solet, aliquid detrahi in commodum Ecclesiæ subministrantis Sacerdoti sacra indumenta, aliaque utensilia ad Missæ celebrationem necessaria; hac de causa Urbanus VIII. decrevit, nihil ex eleemosynis manualibus esse, eo nomine, detrahendum; ex stipendiis verò, pro Missis perpetuis relictis, tunc solùm Ecclesias, ubi sunt celebrandæ, aliquid percipere permisit, cùm alios reditus non habent, quibus onus sustineant sacra utensilia præstandi; quæ omnia à nobis adducta, & fusè pertrae-

tractata fuere *in nostra Institut. Eccles.* 56. & in dissertatione, quam dum munus obiremus Secretarii sacræ Congregationis Concilii, exaravimus, quæ extat *in Thesaur. Resolut. tom.* 3. *pag.* 307.

IV. Quis non crederet, tot salubres Constitutiones Sacerdotum avaritiam refrænasse? Et nihilominùs scimus, sufficientes haud fuisse ad eam cohibendam. Aliqui enim suffulti plurium Theologorum opinione, qui etsi Sacrificii fructum, quoad effectum, & in actu secundo, uti ajunt, finitum esse fateantur; attamen opinantur, illud pluribus applicatum, æquè singulis prodesse, ac si uni tantùm applicaretur, instar radii solaris, qui quamvis finitus sit, æquè tamen in unum, ac in multos se effundit; post acceptam à pluribus consuetam eleemosynam, se omnibus satisfacere arbitrabantur, unicum Sacrificium singulis, qui sibi stipem contulerant, nominatim & expressè applicando. Alii considerantes, tres esse Sacrificii fructus; generalem videlicet, qui in universam Ecclesiam redundat; specialem, seu medium, quem ille solus participat, pro quo nominatim à Sacerdote Sacrificium offertur; & specialissimum, quem ipsemet celebrans in se derivat; putarunt, se posse hunc tertium fructum, qui cæteroquin est veluti actio immanens, quæ nequit ab agente in alium transire, alteri cedere, atque hac ratione novam eleemosynam accipere. Ejusmodi opiniones, & subdolæ artes, unicè ab avaritia excogitatæ, jam à sæculo XIII. in Ecclesiam irrepserant, iisque obviam ierat Concilium Lambethense, celebratum anno 1281. *cap.* 2. decernens: "Ne credat celebrans, se dicendo »Missam unam posse satisfacere pro »duobus, pro quo utroque promisit »specialiter, & in solidum celebra»re .... Absit enim, ne à quoquam »Catholico credatur, tantum inten»tione prodesse Missam unam devotè »celebratam mille hominibus, pro »quibus forsàn dicitur, quantum si »mille Missæ pro devotione simili ca»nerentur. Licèt ipsum Sacrificium, »quod est Christus, sit infinitæ vir»tutis, non tamen in Sacrificio suæ »immensitatis summam plenitudi»nem operatur; alioquin pro uno »mortuo numquam oporteret, nisi »unam Missam dicere. Operatur enim »in hujusmodi mysteriis distributio»ne certa suæ plenitudinis, quam ipse »eisdem lege infallibili alligavit;" Collectionis Harduini *tom.* 7. *col.* 862. Et nihilominùs sæculi XVI. initio nondum abolitæ fuerant; siquidem Norimbergensis Germanorum Principum Conventus, apud Hadrianum VI. summum Pontificem, de hoc eodem abusu conquestus est: " Sacerdotes »unius diei Missas, ad quas fundationis, seu annuæ recordationis ju»re celebrandas obligantur, non se»mel, sed quater quinquies, plu»riesve venundant, unaque Missa »duobus, tribus, aut pluribus Ec»clesiasticis Beneficiis satisfacere præ»sumunt." Quamobrem eam pestilentem corruptelam iterum totis viribus eradicare studuerunt cùm Urbanus VIII. in suis decretis anno 1625. promulgatis, tùm sacra Congregatio Concilii aliis decretis editis die 25. Januarii 1656. & 13. Decembris ejusdem anni, quæ referuntur à Fagnano *in cap. Fraternitatem, de sepulturis, num.* 96. & 97. ac postremò illam omninò profligavit Alexander VII. cùm anno 1665. has damnavit propositiones: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando potenti partem etiam*

etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII. Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam, promissione, etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

V. Quæ hucusque sunt in medium prolata adhuc uberius exposita à nobis fuere *in nostra Instit. Eccles. 56.* ubi de Missarum eleemosyna, de titulo eam percipiendi, de abusibus in illius perceptione præcavendis, de proscriptis ab Apostolica Sede propositionibus, hanc materiam respicientibus; & rursus *in Instit. Eccles. 36.* ubi quæstionem agitavimus: an suffragia uni defunctorum specialiter applicata, plus ei prosint, quam cæteris fidelium animabus in Purgatorio detentis; *in Instit. Eccles. 92.* ubi an Sacerdotes Missæ sacrificium pro eo offerre valeant, qui postea erit eleemosynam oblaturus, ut Sacrificium pro se peragatur, quamvis ante Missæ celebrationem, nec eleemosynam dederit, nec Missam pro se celebrari petierit; & *in nostro tractatu de Sacrificio Missæ sect. 2. §. 19. & 20.* ubi agitur de Sacerdote, qui tenetur per se celebrare, & quæritur, an justa de causa possit interdum à celebrando se abstinere, & an tunc teneatur celebrare per alium; atque *in nostra Const. 22. Bullar. tom. 1.* qua turpe damnavimus quorumdam mercimonium, qui Missarum eleemosynas ibi quæritant, & colligunt, ubi taxa Synodalis largiorem stipem Sacerdotibus, Sacrum peragentibus, assignat, Missas verò alibi celebrari curant, ubi sive consuetudine, sive Synodali lege, minor eleemosyna pro singulis Missis est celebrantibus attributa, ut hac ratione prædicti pravi nundinatores partem lucrentur acceptæ stipis.

VI. Aliquid dicendum superest de prava quadam avaritiæ specie, in quam incurrere possent Sacerdotes Confessarii, si eleemosynas pro Missarum celebratione sibimet ipsis à pœnitentibus erogari curarent. Porrò non dubitatur, quin possit Confessarius pœnitentibus injungere, ut Missarum Sacrificia celebrari faciant in satisfactionem suorum peccatorum; id enim inter opera satisfactoria meritò recensetur, tùm quia pœnitentes propterea aliquam pecuniæ summam à se abdicant, tùm quia sic Sacrificii oblationi cooperantes, peculiari quadam ratione participes efficiuntur illius fructus satisfactorii. Sed ne hac occasione aliqua suboriatur avaritiæ suspicio, non debet Confessarius à pœnitente, cui hujusmodi Missarum celebrationem procurandam injungit, eleemosynam accipere, ut vel ipse eas Missas celebret vel in propria Ecclesia celebrari faciat: *Cùm pro pœnitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat*; verba sunt S. Caroli Borromæi in Instructione ad Confessarios, *part. 4. Actorum Ecclesiæ Mediolanensis* à nobis alias relata *in citata nostra Institutione 92.* Quam verò abhorreat Ecclesia à qualibet hujusmodi avaritiæ specie, & Sacerdotes Sacramentorum Ministros ab omni illius suspicione, nedum crimine, velit immunes, satis declarat Rituale Romanum tùm in prima generali Instructione *de iis, quæ in Sacramentorum administratione servanda sunt*, tùm etiam peculiariter *in Regulis de ordine ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ.* Cùm autem anno 1709.

sacræ Universali Inquisitioni relatum fuisset Presbyteros quosdam in Ecclesia S. Jacobi de Compostella Confessionibus excipiendis addictos, sub præsidio antiquæ consuetudinis, eleemosynas accipere solere à pœnitentibus, qui eas post confessionem peractam spontè illis dabant; san. mem. Clemens Papa XI. in Congregatione S. Officii coram ipso habita *die* 14. *Februarii prædicti anni* mandavit ad Archiepiscopum litteras scribi, quibus moneretur, ut omni studio & vigilantia caveret, ne vel minima avaritiæ suspicio in Sacramenti administratione misceretur. Laudatus autem S. Carolus Borromæus *loc. cit.* ita scribit: *Non modò non petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem, pro suscepti in Confessione laboris munere, immò verbis, vel potiùs factis, ab his omnibus abhorrere demonstret.*

CAPUT X.

De Missarum oneribus minuendis.

CUM sapientissimi Concilii Tridentini Patres probè animadvertetint, adeo ingentem esse numerum Missarum, ex piorum defunctorum legatis, in perpetuum celebrandarum, ut illum explere, & exæquare, impossibile jam foret; cumque insuper perpenderint, ob decrementum reditum, quos illi reliquerant adeo tenuem superesse eleemosynam, singulis Missis respondentem, ut nullus reperiretur Sacerdos, qui onus subire vellet eas celebrandi; hisce de causis *sess.* 25. *cap.* 4. *de reform.* facultatem dederunt Episcopis, & Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi in sua quisque Dioecesana Synodo, hi verò in Capitulis Generalibus, pro ipsorum arbitrio, & conscientia, Missarum onera contrahere, seu eorum numerum minuere possent.

II. Verùm hanc facultatem, qua plerique Antistites, præsertim Archiepiscopus Valentinus in sua Dioecesana Synodo anni 1577. & in Synodo Provinciali anni 1584. atque in alia Synodo Dioecesana, habita anno 1590. apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 4. *Conciliorum Hispaniæ pag.* 289. *& pag.* 459. usi fuerant, revocavit, & ad Sedem Apostolicam avocavit Urbanus VIII. in sua Constitutione 45. *Bullar. tom.* 5. §. 1. cujus verba sunt: *Districtè prohibet, atque interdicit, ut Episcopi in Dioecesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujusmodi, si quas, contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omninò nullas, atque inanes decernit.* Quare hodie integrum amplius non est Episcopis in suis Dioecesanis Synodis, virtute facultatis sibi olim à Tridentino concessæ, Missarum onera minuere, & moderari; ac proinde rescissæ hodie sunt pleræque quæstiones, quæ antea à Doctoribus versabantur; putà, an solus Episcopus, etiam extra Synodum, possit Missarum onera minuere, an potiùs Synodi consensus ad id requiratur, aliæque similes, de quibus Hurtadus *resol. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *num.* 2125. Solumque disputari potest, an per prædictam Urbani VIII. Constitutio-

tionem adempta quoque eis sit potestas moderandi numerum Missarum, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in se suscepit, & fortassè, ob tenuitatem eleemosynæ, illarum numero respondentis, nemo reperitur, qui illam acceptare velit. Non esse ademptam, opinati sunt Pasqualig. *de Sacrificio novæ Legis quæst.* 1168. Passerin. *de stat. hominum tom.* 2. *quæst.* 187. *num.* 1055. & alii; quoniam Urbanus VIII. solùm interdixit Episcopis, ne Missarum onera, à fundatoribus imposita, imminuant; onus autem, inquiunt, à fundatore quidem relictum, sed nondum acceptatum, non potest dici ulli impositum, cùm, ante acceptationem, nullus sit, qui eo gravetur; sed, hac subtili cæteroquin ratiocinatione posthabita, prævaluit sententia opposita, quam tuetur Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *resol.* 14. *n.* 3. & 4. eique semper adstipulata est Sacra Congregatio Concilii, à qua cùm quæsitum fuisset: *An prohibitio facta Episcopis reducendi onera Missarum habeat locum etiam in casu, quo legatum sit ita tenue, ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis*; quamvis verba illa: *ut non sit; qui velit onus illi injunctum subire* manifestè indicarent, celebrationis onus nondum fuisse ab ullo acceptatum, nihilominùs eadem sacra Congregatio respondit: *Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominùs pro reductione oneris ut suprà impositi, ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeandam*; quod adnotatum legitur post prædictam Constitutionem Urbani VIII. *Bullar. tom.* 5. idemque iterum sacra Congregatio declaravit in causa *Lucen. onerum Misarum*, in qua disceptato sequenti articulo: *An Episcopus possit onera Missarum nondum acceptata reducere, absque beneplacito Sedis Apostolicæ, sive hujus sacræ Congregationis quoties reductionem necessariam esse judicaverit, ex eo quod locus pius legatum acceptare recuset, non diminuto onere*, die 20. Junii 1682. repondit *Negativè*. Secus verò esset, si, qui legatum reliquit, expressam facultatem dedisset Episcopo, Missarum designatarum numerum minuendi; tunc enim licere Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, ea facultate uti, censuit eadem sacra Congregatio, uti habetur *cit. tom.* 5. *Bullar.* post laudatam Urbani VIII. Constitutionem.

III. Attamen, post Urbanum VIII. alii Romani Pontifices, videlicet Alexander VII. Clemens X. & Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. ferè omnibus Religiosis Institutis privilegium concesserunt, ut Superiores Generales adhibito maturo consilio, ac nonnullis servatis regulis, in eorumdem privilegiorum litteris expressis, possent in sua quisque religione, onera Missarum, antea relicta, & acceptata moderari; eademque facultas à san. mem. Benedicto XIII. facta fuit omnibus Episcopis, qui vel per se, vel per suos Procuratores, interfuerant Concilio Romano, habito anno 1725. uti videre est in eodem Concilio *tit.* 15. *cap.* 8. Huic Concilio nos quoque interfuimus, tamquam Doctor in Decretis, non verò tamquam Archiepiscopus Theodosiæ, licèt hujus Ecclesiæ titulo essemus exornati; Episcopis quippè merè Titularibus aditus ad illud non patuit; & nihilominùs, postquam ab Ecclesia Anconitana ab eodem Benedicto XIII. nobis commissa, ad Bononiensem Metropolitanam, auctoritate Clementis XII. translati fuimus, ab eodem Clemente potesta-

tem impetravimus, Missarum in perpetuum celebrandarum numerum, justis exigentibus causis, in nostra Bononiensi civitate, & diœcesi contrahendi; qua tamen, summa cum moderatione, & cautela, usi sumus, iisque in primis adhibitis regulis, quas semper præ oculis habuimus, cùm sacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obeuntes, de Missarum numero, à fundatoribus præscripto minuendo in eadem sacra Congregatione agendum erat.

CAPUT XI.

De ratione reddituum Seminarii à Deputatis in Synodo reddenda, & de nonnullis ad ejus deputatos pertinentibus.

NIhil est, quod magis conferat ad reipublicæ felicitatem, quam quod puerilis ætas ad omnem informetur sapientiam; cùm enim sit Spiritus Sancti effatum: *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedat ab ea*, *Proverb.* 22. inde poterit respublica optimos Rectores, & Administros sperare ac jure sibi polliceri. Hæc scitè perpendentes majores nostri, ubi primùm turbulentis priorum sæculorum temporibus successit tranquillitas, Episcopalia Seminaria instituì curarunt, in quibus, sub Episcopi oculis, instruerentur & perpolirentur juniores Clerici, qui ad majores Ordines crescerent. Nisi suspecta esset fides illorum Nicænorum canonum, quos ex Arabico in Latinum sermonem versos, primò Franciscus Turrianus, deinde Abrahamus Ecchellensis evulgarunt, meritò affirmari posset, ejusmodi Seminariorum vestigia fuisse à Concilio Nicæno delineata; etenim in canone qui est 15. apud Turrianum, & 59. apud Ecchellensem, jubentur Corepiscopi *instituere Ministros, eosque distribuere per Ecclesias, & monasteria, & providere, ut discant; ut reddantur apti, & idonei ad ædificationem monasteriorum, & Ecclesiarum, & aliorum locorum, quæ horum opera indigebant.* Quæ quidem verba expendens qui notas huic canoni adjecit in Collectione Labbeana *tom.* 2. *pagin.* 307. ait: *Cernitur in hoc canone ratio quædam Seminarii Ministrorum Ecclesiæ, seu vestigium quoddam Seminariorum, quæ nuper, secundùm decretum Synodi Tridentinæ, instituta sunt.* Verùm, quod jam nos animadvertimus *in nostra Institut. Ecclesiæ* 59. ubi de Seminariis disseruimus, cùm allegatus canon Nicænus non accenseatur numero illorum viginti, quos tamquam indubios Concilii Nicæni fœtus, universa recipit Ecclesia, nihil certi ex eo colligere possumus. Aliud certissimum, & manifestum Seminarii Clericorum vestigium nobis suppeditat Concilium Toletanum II. habitum anno 531. cùm *cap.* 1. decernat: *De his, quos voluntas parentum à primis infantiæ annis Clericatus officio manciparit, statuimus observandum, ut mox cùm detonsi, vel ministerio Lectorum contraditi fuerint, in domo Ecclesiæ, sub Episcopali præsentia, à Præposito sibi debeant erudiri*; Collectionis Harduini *tom.* 2. *col.* 1139. Idem, quod Toletanum II. constituit Toletanum IV. celebratum anno 633. *c.* 24. & relatum à Gratiano *Can.* 1. & 12. *quæst.* 1. præcipiens, ut in ædibus Ecclesiæ proximis juniores Clerici educentur sub cura sanctissimi Senis, cujus oculos nec ad momentum effugiant: *Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum: nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, ut si qui in Clero puberes, aut adolescentes existunt, omnes in duo conclavi*

atrii

atrii commorentur, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, sed in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo Seniori, quem magistrum doctrinæ, & testem vitæ habeant. Concilium verò Vasense II. anni 529. *cap.* 1. non unum tantùm in qualibet diœcesi, sed in cujuslibet Parochi domo, Clericorum Seminarium esse jubet, asseritque idem in totius Italiæ moribus positum: *Placuit, ut omnes Presbyteri, qui sunt in Parochiis constituti, secundùm consuetudinem, quam per totam Italiam satis salubriter teneri cognovimus, juniores Lectores, quantoscumque sine uxore habuerint, secum in domo, ubi ipsi habitare videntur, recipiant; & eos quomodò boni patres spiritualiter nutrientes, Psalmos parare, Divinis lectionibus insistere, & in Lege Domini erudire, contendant, ut & sibi dignos successores provideant, & à Domino præmia æterna recipiant;* Collectionis Harduini *tom.* 2. *col.* 1105.

II. Posterioribus tamen sæculis infrequens est mentio ejusmodi Episcopalium Seminariorum; quod ideo evenisse plerique arbitrantur, quòd illorum loco, passim erecta fuerint Clericorum collegia intra Monasteriorum claustra. At licèt Monachi scholas ubiquè aperuerint, in quibus pueri erudirentur, sicuti narrat Mabillonius *in præfat. ad sæcul. III. in Act. SS. Ord. S. Benedicti* §. 4. & colligitur ex Concilio Aquisgranensi anni 789. *cap.* 72. ubi adolescentes vel in episcopiis, vel in monasteriis, pro ipsorum, vel parentum libito, litteris, atque Ecclesiasticis disciplinis institui jussit: *Ut scholæ legentium puerorum fiant, Psalmos, notas, cantus, computum, grammaticam, per singula monasteria, vel episcopia discant;* *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 842. attamen, ut idem Mabillonius *ibidem num.* 40. probat, numquam Seculares Clerici, intra monasterii septa educandi, bonisque artibus imbuendi, excepti fuere, sed duæ diversæ in quolibet Monasterio constitutæ erant puerorum scholæ, aliæ *interiores, seu claustrales* pro Monachis, & pueris monasterio oblatis; aliæ *exteriores* & canonicæ pro Clericis Secularibus; Clerici enim vocabantur, quotquot litteris operam dabant, quod testatur Ordericus Vitalis *hist. lib.* 3. inquiens: *Rodulphus autem quintus frater, Clericus cognominatus est, quia peritia litterarum, aliarumque artium optimè imbutus.* Ejusdem etiam discriminis inter Secularium Clericorum, aliorumque, qui se Religioni devoverant, scholas, præter Mabillonium, fidem facit Gerardus Dubois *in hist. Eccles. Paris. lib.* 11. *cap.* 7. ubi *pag.* 776. ait: *Scholæ illæ in primis cœptæ sunt ad Clericorum institutionem; unde Scholares, Clerici vulgò dicebantur, & eam ob causam scholas erigi jubent, & Constitutiones Regiæ, & decreto Conciliorum; locus & episcopium, & monasterium designatur, hoc Monachis, illud Clericis;* quinimmò in Conventu ab Abbatibus Franciæ habito Aquisgrani anno 817. *cap.* 42. expressè statutum legimus: *Ut nullus plebejus, seu Clericus secularis in monasterio ad habitandum recipiatur, nisi voluerit fieri Monachus; & cap.* 45. *Ut schola in monasterio non habeatur, nisi eorum, qui oblati sunt;* *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1231.

III. Quamquam itaque verum sit, quod asserit Thomassinus *de vet. & nov. Eccl. discipl. part.* 2. *lib.* 1. *c.* 102. *num.* 1. nimirùm, circa annum Christi millesimum neglecta prorsus fuisse Episcopalia Clericorum Seminaria, id

tamen non inde contigit, quod Clerici intra Monasteria educarentur, sed quia satius visum est Episcopis, ut Monachorum, aut universitatum, quæ jam ea tempestate auctæ, & propagatæ erant, scholas illi frequentarent. Sed cùm postea, quod idem Thomassinus *ibidem num.* 4. observat, in Universitatibus, litterarum fervore, & scholarum pompa penè oppressa languesceret pietas; Regulares verò Congregationes subalienatæ essent ab illa strictissima cum Episcopis conjunctione qua olim ab ipsis totæ pendebant, & quam Clericis omnibus inspirari avebant Episcopi; idcircò de antiquis Seminariis restituendis cogitatum est. Reginaldus Cardinalis Polus, cum anno 1556. Anglicani Cleri reformationem meditaretur, inter cætera reformationis capita, quæ extant in Collectione Conciliorum Harduini *tom.* 10. *col.* 408. juniores Clericos educari jussit in Seminariis, quorum formam decreto 11. expressit, uti etiam à nobis fuit adnotatum *in citata nostra Instit. Eccles.* 59. Formæ autem, quam Polus delineaverat, summam manum adjecere Patres Tridentini *sess.* 23. *cap.* 18. *de reform.* decernentes, ut à quolibet Episcopo propè suam Cathedralem Ecclesiam, aut alio conveniente loco, Collegium, seu Seminarium instituatur, ubi Clerici omnibus liberalibus artibus, & Ecclesiasticis excolantur institutis, cujus quidem decreti executionem urgere non omisimus in nostra Epistola commonitoria ad omnes Episcopos, quæ est secunda §. 2. *Bullarii nostri tom.* 1. Ne verò ejusmodi Seminaria ex redituum defectu, ullo umquam tempore pereant, statuit ibidem Tridentinum, ut ex reditibus Mensæ Episcopalis, & Capituli, & quorumlibet Beneficiorum diœcesis, certa pecuniæ summa detrahatur, quotannis Seminario pensitanda, juxta mensuram, seu taxam, ab ipsomet Episcopo præscribendam cum consilio duorum de Capitulo, quorum alter ab ipsomet Episcopo, alter à Capitulo eligatur, ac duorum item de Clero Civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad Episcopum, alterius verò ad eumdem Clerum pertineat. Inter Apostolicas litteras S. Pii Papæ V. typis impressas per Franciscum Gaubau, complures leguntur, quæ hujusmodi Seminariorum erectiones respiciunt, dum Sanctus Pontifex Episcopis per Germaniam constitutis Tridentinorum Decretorum executionem hac in re enixè commendat.

IV. Præterea idem Tridentinum *loc. cit.* mandavit, ut Episcopus, singulis annis, rationem redituum Seminarii ab Administratoribus accipiat præsentibus duobus à Capitulo, ac totidem à Clero Civitatis deputatis. Hanc porrò redituum rationem accipiendam in Synodo, docuerunt Piasec. *in prax. Episcop. part.* 1. *cap.* 2. *art.* 1. *n.* 11. & Barbosa *de offic. & potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 93. *num.* 22. Sed cùm neque à Tridentino, neque ab ulla Apostolica Constitutione id cautum reperiatur, verius existimamus, liberum esse Episcopo prædictæ administrationis rationem extra Synodum exposcere; nisi peculiaris cujusque diœcesis consuetudo ferat, ut illa in Synodo reddatur. Quoniam autem prædictorum Auctorum opinio occasionem nobis præbuit de Episcoporum Seminariis, eorumque curæ deputatis hîc loquendi, inopportunum non erit nonnulla sacræ Congregationis Concilii decreta, præfatos Deputatos respicientia, simul conglomerata hîc referre.

In

V. In *Oscen.* anni 1585. *lib.* 4. *decretor. pag.* 84. hæc habentur: „Aliàs „sacra Congregatio ad interpretatio„nem decreti cap. 18. sess. 23. cen„suit, Episcopum Oscen. cum consi„lio Deputatorum teneri tàm circa ins„titutionem, disciplinam, & mores „Clericorum, quàm circa temporalium „rerum administrationem providere; „sufficere tamen, quod Episcopus hu„jusmodi consilium requirat, eorum„que consilio adhibito, posse Epis„copum statuere & deliberare, quæ „pro prudentia sua magis expedire ju„dicaverit; exactionem verò, quæ fit „pro Seminario, ad solum Episcopum „pertinere.

VI. In *Nullius*, anni 1595. *lib.* 8. *decretor. pag.* 97. ita legitur: „Sacra „Congregatio censuit, omnes quatuor „Deputatos, de quibus agitur in cap. „18. sess. 23. adhibendos esse in con„silio, in administratione rerum ipsius „Seminarii, præterquam in compul„sione ad portionem Seminario debi„tam, cujus facultas ad solum Episco„pum spectat.

VII. Instante Capitulo Salernitano, plures quæstiones discussæ, & decisæ fuerunt in eadem sacra Congregatione, quæ habentur *lib.* 6. *decretor. pag.* 22. *& seq.* „Primò, an duo Ca„nonici electi ab Archiepiscopo ad „constituendam educationem puero„rum Seminarii, possit pro libito Ar„chiepiscopi mutari. Secundò, an eo„rum consilium adhibendum tàm in „constituendis regulis universalibus „Seminarii, electione singulorum pue„rorum introducendorum, electione „Magistrorum, librorum legendorum, „Confessoris, punitione discolorum, „expulsione, visitatione, & simili„bus. Tertiò, an alii quatuor sint de„putandi in consilio tantummodo in „taxatione, contributione fructuum ex „unione Beneficiorum, ut in aliis dif„ficultatibus, ob quas Seminarii ins„tructio, vel conservatio impedire„tur, aut pertubaretur, an etiam in „exactione, & temporalium adminis„tratione tàm dicti Seminarii, ut pu„tà, deputatione, vel expulsione mi„nistrorum, & famulorum tempora„lium, expensis quotidianis provisio„nis bladorum, quàm etiam bonorum „quorumcumque, & redituum ipsius „Seminarii, etiam ex Beneficiis uni„tis, ut putà, locationibus, conces„sionibus, aliisque contractibus, li„tibus. Quartò, an hi, quatuor De„putati sint perpetui, vel etiam amo„vibiles, servata, in eorum electione, „ratione Concilii, & dicta electio „spectet ad Capitulum. *En quæsita.* „*Sequuntur responsiones*: Ad primum, „non posse amoveri, nisi ex legitima „causa. Ad secundum, in omnibus „his esse adhibendum. Ad tertium, „teneri Episcopum adhibere Deputa„torum consilium tàm circa institu„tionem, disciplinam, & mores, quàm „temporalium rerum administratio„nem. Ad quartum, esse perpetuos.

VIII. In causa *Fundana Deputationis Officialium Seminarii*, 26. Martii 1689. disceptato sequenti articulo: „An Episcopus potuerit, & possit de„putare Rectorem, aliosque Officiales „Seminarii, absque consilio Deputa„torum à Capitulo:“ responsum fuit *Negative*; & examinato subinde altero dubio: *An Episcopus in revisione, & solidatione computorum dicti Rectoris debuerit sequi consilium Deputatorum*: responsum fuit: *Teneri adhibere consilium, sed non sequi*; *lib.* 39. *decretor. pag.* 129. *& seq.* His cohærent responsa ab eadem sacra Congregatione data in *Tricarien. Administrationis Seminarii* 24. Martii 1736.

IX. Verùm, quod diximus, Semi-

minarii Rectorem esse ab Episcopo constituendum cum Deputatorum consilio, limitationem patitur quoad Seminaria, quæ legitima auctoritate, tradita sint curæ, & regimini alicujus Ordinis Regularis, sub expressa conditione, ut ejusdem Ordinis Prælato integrum sit, quem maluerit, sui Instituti Religiosum in Seminarii Rectorem eligere, & deputare. Ita accidit Romæ, ubi cùm, juxta Tridentini statuta, Clericorum Seminarium à Pio IV. erectum fuerit, & suppositum jurisdictioni, ac tutelæ Cardinalis in Urbe Vicarii, ejus cura, & actualis administratio commissa est Præposito Generali, & Presbyteris Societatis Jesu, quod legere est in Constitut. 134. Urbani VIII. §. 4. *Bullar. tom.* 5. Dubitaverant nonnulli ex iisdem Religiosis, an sine violatione proprii Instituti, fas sibi esset, curam acceptare Seminarii, quòd Episcopi subsit jurisdictioni; sed pervolutis S. Ignatii Regulis perpensisque suarum Generalium Congregationum decretis, nihil inventum est, quod prædicto regimini suscipiendo adversaretur, modò tamen deputatio Rectoris, aliorumque Religiosorum, qui Seminarii præsint regimini, & disciplinæ, ad Præpositum Generalem pertineat, quod à Congregationibus Generalibus, secunda scilicet sub S. Francisco Borgia, quarta sub P. Claudio Aquaviva, & duodecima sub P. Carolo de Novelle fuit declaratum. Cùm nos munere fungebamur Secretarii sacræ Congregationis Concilii, Episcopus Civitatis Conceptionis in America Meridionali, se plurimum adlaborasse retulit, ut Clericorum Seminarium, ad Tridentini normam, in sua erigeret diœcesi, sed vel nullum, vel exiguum sanè fructum ex illius jam propè diem absolvenda erectione sperare, nisi ejus cura demandaretur Patribus Societatis Jesu; cùm difficile esset, homines seculares inibi invenire, ad Clericos in doctrina & pietate imbuendos, & Seminarium ritè administrandum idoneos. Actum fuit de hac re in Congregatione habita die 13. Junii 1722. & deliberatum, dandam esse Episcopo, quam poscebat, facultatem, ita tamen, *ut Seminarium sit sub patrocinio, protectione, & subjectione Episcopi, ejusque alumni nominentur ab Episcopo*; quemadmodum habetur *tom.* 2. *Thesaur Resolut. pag.* 191. sub iisdem legibus, alia quoque Episcoporum Seminaria, aliorum Regularium gubernio reperiuntur commissa; cura siquidem Seminariorum civitatis Albani, & Senogalliæ tradita est Clericis Regularibus, *Scholarum Piarum* nuncupatis; & nos ipsi Seminarii nostri Bononiensis regimen dedimus Clericis Regularibus S. Pauli, vulgò *Barnabitis*, non amotis quidem Deputatis, qui juxta enuntiatas Tridentini sanctiones, Seminarii disciplinæ, aque administrationi invigilent, sed eorumdem auctoritate intra certos limites coërcita. Post primam hujus Operis nostri editionem, ad manus nostras pervenit *Historia Seminariorum Clericalium* studio Joannis de Joanne, Metropolitanæ Ecclesiæ Panormitanæ Canonici, collecta, in qua de omnibus, quæ ad rem pertinent, diligentissimè agitur; quamque consulere poterit, quisquis exordia, & progressus Seminariorum Episcopalium, optimamque eorum regiminis rationem noscere cupiat.

CA-

CAPUT XII.

De nonnullis monitionibus, in Synodo faciendis.

CLerici constituti in Minoribus, nullum possidentes Ecclesiasticum Beneficium, nisi Clericalem habitum, & Tonsuram deferant, aliasque adimpleant conditiones, quas Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 6. *de reform.* exposcit, fori privilegio non gaudent, quemadmodum idem Tridentinum ibidem sancivit. Possunt tamen iidem Clericales vestes, quas dimiserant, resumere, & amissum fori privilegium, hac ratione recuperare; modò tamen id non fiat in fraudem, & nisi ab Episcopo fuerint illo, per sententiam, privati; potest quippè Episcopus Clericum, qui habitum deseruit, ut illum resumat, monere, & si ter monitus non paruerit, potest per sententiam declarare, eum excidisse Clericalibus privilegiis, neque ad ea, quibus jam spontè per habitus dimissionem se abdicavit, esse deinceps admittendum; qua sententia prolata, etiamsi Clericales vestes iterum induere propria auctoritate præsumat, ad fori privilegium non restituitur.

II. His positis, quæ summatim hîc indicata, uberius à nobis inferius exponentur. Putarunt nonnulli, posse Episcopum in sua Synodo universim edicere, ut Clerici, qui Clericalem habitum dimittunt, nisi intra trimestre, numerandum à die, quo illum deponunt, iterum eumdem resumant, statim, & illicò Clericalibus excidant privilegiis, neque illis profuturum, si trimestri elapso, denuò habitum suscipiant; trinæ enim monitioni, quam privationis sententiam præcedere debere diximus, hanc unicam declarationem, in Synodo factam, æquivalere autumant Panimoll. *decis.* 14. *tom.* 1. Monacell. *in formul. legal. pract. tom.* 2. *tit.* 15. *formul.* 5. *n.* 3.

III. Verùm, quamvis hæc monitio, seu declaratio in Synodo laudabiliter fiat ad incutiendum terrorem Clericis contumacibus, sicuti re ipsa in pluribus Synodis eam factam vidimus, inutilis tamen est ad inducendam statim privationem, quam comminatur; quoniam, etiam hac generali monitione præmissa, in singularibus casibus necessariò conficiendus erit judicialis processus super trangressione, & contumacia ejus, qui Synodali decreto non obtemperavit; ac propterea fieri nequit, ut alio ordine judiciario non servato, illa sola declaratio vires habeat quempiam privandi jure resumendi habitum, quo cæteroquin potiretur.

IV. Præterea juxta Constitutionem 18. san. mem. Gregorii XV. Episcopus, unâ cum Prælatis Regularibus, interesse, & præsidere potest electionibus Abbatissarum, quæ præficiendæ sunt in monasteriis iisdem Regularibus subjectis; in cujus Constitutionis sequelam, à sacris Urbis Congregationibus decisum est, debere Regulares futuram electionem Abbatissæ Episcopo denuntiare, & si Episcopus dixerit, se velle per se, vel per alium eidem electioni interesse, teneri Episcopi adventum, usque ad præfinitum tempus, expectare. Jam verò, ne Episcopus gravetur onere suam voluntatem singulis vicibus manifestandi; eîdem consulunt Doctores, ut semel in Synodo generatim declaret, se uti velle facultate à Gregorio XV. sibi facta; & quarumcumque Abbatissarum, quantumvis exemptarum, electionibus semper, & quandocumque interesse; hac enim declaratione semel

mel in Synodo emissa ligari Regulares, nec Episcopo inconsulto, Abbatissarum electionibus præsidere valeant, perindè ac si in singulis specialibus casibus fuisset Episcopi voluntas expressè iisdem significata, rectè probat Monacell. *in formul. legal. tom.* 3. *pag.* 187.

V. Multa, quæ controversias spectant inter Episcopos, & Prælatos Regulares quoad electiones Abbatissarum, his subjectarum, sæpiùs scitatas, legi possunt in folio sacræ Congregationis Concilii, habitæ die 26. Aprilis 1727. à nobis, ejusdem Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus, exarato, & edito à Bartholomæo Liverzani *Thesaur. Resolut. tom.* 4. *pag.* 47.

LIBER SEXTUS.

DE CONSTITUTIONIBUS IN DIOECESANA Synodo edendis, earumque conscribendarum methodo.

CAPUT PRIMUM.

Summa statuendorum in Diœcesanis Synodis.

REM nedùm difficilem, sed planè impossibilem aggrederemur, si in animo nobis esset, cuncta sigillatim exponere, quæ in Diœcesanis Synodis constitui possint; innumera quippè sunt mala, quæ in hanc, aut illam diœcesim irrepere queunt, quibus, opportunis constitutionibus sit occurrendum; cumque non eadem sit omnium locorum indoles, non iidem ubiquè hominum mores, non eædem in omni loco simul inolescant morum corruptelæ, nequeunt omnes leges cuicumque loco, & tempori congruere, sed quod unius diœcesis status hic & nunc decernendum suadet, alteri diœcesi, si ibidem statueretur, inopportunum, inutile, & quandoquè etiam noxium accideret, quod inferius affe-

rendis exemplis ostendimus. Solùm itaque generatim asserimus, debere Episcopum in sua Synodo constituere, quæ ad vitia coërcenda, virtutem promovendam, depravatos populi mores reformandos, & Ecclesiasticam disciplinam aut restituendam, aut fovendam, necessaria, & utilia esse judicaverit. Ut autem faciliùs remedia parare valeat, quæ ingravescentibus in diœcesi morbis medendis sint apta, expedire videtur, ut ante Synodum à Vicariis Foraneis Parochi civitatis, Monialium Confesariis, aliisque probis & prudentibus viris scisciteturr, quænam, eorumdem judicio, in diœcesi, præcipuè, quoad administrationem Sacramentorum, verbi Divini prædicationem, dierum festorum

rum cultum & observationem, videantur corrigenda, & emendanda; in Congregationibus verò, quæ Synodo præmitti solent, Theologos, & Canonistas, doctrina, pietate, ac prudentia præditos, de modo consulet, quo inolescentes abusus suaviter simul, & efficaciter eradicari possint. Has omnes diligentias à Præsule Bonaventura, Episcopo Montis Falisci, & Corneti, præmissas suæ Synodo Diœcesanæ, ut uberem ex illa fructum commissæ sibi diœcesis perciperet, deprehendimus ex Ordine ejusdem Synodi, à Francisco Gervasio typis edito anno 1719. Easdemque in omni Diœcesana Synodo adhibendas, sancitum est in celeberrima Synodo Provinciali Coloniensi, habita anno 1536. ab Archiepiscopo Hermanno, annoque 1544. typis Venetis excusa, & evulgata, in ea siquidem *part.* 14. *capit.* 18. Collectionis Harduini *tom.* 9. *col.* 2028. ubi sermo est de Synodo Episcopali, hæc habentur: "In his ergo Conci»liis .... apud Metropolitanæ, Ca»thedralium, Collegiatarum, Monas»teriorumque Prælatos, & præsertim »Archidiaconos, ac quos vocamus »Decanos rurales, qui vocati sunt in »partem sollicitudinis Episcopalis, per »Vicarium nostrum in Pontificalibus, »ac Officialem, disquisitio diligens »fiat; & quæ ex illorum judicio re»formatione opus habere comperien»tur, communi consilio emenden»tur." Hanc Coloniensem Synodum, saluberrimis sanè, atque utilissimis Constitutionibus refertam, cum laudis significatione commemoramus; at non eamdem laudem attribuere possumus ejusdem Præsidi Hermanno, qui turpiter postea ad Lutheranos defecit, eaque de causa fuit à Paulo III. per judicialem sententiam Coloniensi Archiepiscopatu exturbatus, uti narrat Cardinalis Pallavicinus *in histor. Concil. Tridentin. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 2. & 3. *lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 1. & 2. & *lib.* 9. *cap.* 13. *n.* 1.

II. Opus est etiam, ut Episcopus sanctissima Concilii Tridentini decreta, summorumque Pontificum Constitutiones, sacrarum Urbis Congregationum sanctiones, suorumque Prædecessorum statuta diligenter expendat, cùm ut eorum inhæreat vestigiis, tùm ut videat, an illa excitata, iterumque inculcata, satis sint ad compescendos abusus, quibus obsistere exoptat; non enim necesse est, ut in qualibet Synodo novæ semper condantur leges, sed quandoquè expedit antiquas tantùm instaurare, earumque insistere observationi; quod, inter cæteros, fecisse comperimus Joannem Episcopum Trecorensem, in sua Synodo, quam habuit anno 1423. relata *in sæpiùs cit. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand. *tom.* 4. *col.* 1129. ubi ait: "Communi utilitati, & gra»to regimini gregis nobis commissi »intendere cupientes, nihil de novo »præter unum inferius descriptum ad »præsens statuentes; sed potiùs lau»dabilibus statutis Prædecessorum nos»trorum, infrà designatis, & per nos »maturè advisatis inhærentes, ipsa »statuta dictorum Prædecessorum nos»trorum, inferius per rubricas adno»tata, & per nos ex multis aliis ex»tracta, & alia, quæ de jure proce»dunt, laudamus, & approbamus, ip»saque, juxta eorum formas, & te»nores, volumus, & præcipimus à »subditis nostris inviolabiliter obser»vari." Ita cùm nobis innotuisset, complures abusus in Regno Poloniæ invectos esse in usu Oratoriorum domesticorum, ideoque, ad eos de medio

dio tollendos, Epistolam encyclicam dedimus ad Primatem, Archiepiscopos, & Episcopos ejusdem Regni, quæ incipit *Magno cum animi nostri dolore*, datam die 2. mensis Junii 1751. & impressam *tom. 3. Bullarii nostri numer.* 48. collectis in unum Prædecessorum nostrorum legibus hac de re constitutis, nec non resolutionibus à Congregationibus Urbis, cum eorumdem Prædecessorum assensu, editis circa ea, quæ in hujusmodi Oratoriis domesticis fieri possunt, vel non possunt; demùm §. 26. ita scripsimus: "Quod si vos etiam id præstare cu-"rabitis, ut in Diœcesanis Synodis "vestris, in vestris item Edictis, quæ "à vobis pro bono Diœcesis vestræ "regimine publicantur, Pontificiorum "Decretorum, ac Resolutionum desu-"per indicatarum observantiam incul-"cetis, duplex inde bonum extabit, "ut & vivam in vobismetipsis eorum-"dem memoriam teneatis, atque ab "aliis aut ignorantiam expellatis, aut "eamdem, utpotè crassam deinceps, "atque supinam, inexcusabilem red-"datis. Hanc agendi rationem, & nor-"mam tenuerunt, atque in præsentia "tenent nostri in Italia Episcopi, cùm "aut Pontificiorum Decretorum, quæ "super privatis Oratoriis condita sunt, "summam in Synodis suis inseruerunt, "aut in Appendice ad ipsas Synodos "eadem decreta per extensum adjun-"xerunt.

III. Quoniam igitur specialia decreta, quæ fieri oporteant, Episcopis suggerere non possumus, eosdem monemus, ut scopum, ad quem Synodi colliment, studiosè perpendant, inde enim facili negotio exequentur, quæ hic & nunc specialiter sanciri debeant. Ut porrò finis, quem Synodi respiciunt, magis magisque eorum mente insideat, & oculis obversetur præter ea, quæ *lib. 1. capit. 2.* retulimus, alia subnectimus, illustrium Antistitum allocutiones, & monita, eorum Synodis plerumquè præmissa, quibus disertè causas explicarunt, propter quas illas coegerunt.

IV. In Constitutione edita à Leone X. in Concilio Lateranensi dicitur, Synodos cogi, *ut depravata corrigantur*; quæ verba expendens Erasmus Cokier *in tract. de jurisdictione in exemptos tom. 2. part. 1. §. 18. numer. 206.* ait: "Episcopalis Synodus "instituta est quatuor ex causis, è qui-"bus unam hîc designat Pontifex: pri-"mò, ut depravata corrigantur; se-"cundò, ut ignorantes instruantur; ter-"tiò, ut regulæ morum, statutaque "formentur; quartò, ut quæ in Pro-"vinciali Synodo decreta sunt, in Epis-"copali publicentur.

V. In Pontificali Romano *sub tit. de ordine ad Synodum*, ita Episcopus præsentes alloquitur: *Venerabiles Consacerdotes, & Fratres nostri charissimi, præmissis Deo precibus, oportet, ut ea, quæ de Divinis Officiis, vel sacris Ordinibus, aut etiam de nostris moribus, & necessitatibus Ecclesiasticis à nobis conferenda sunt, cum charitate, & benignitate unusquisque vestrum suscipiat, summaque reverentia, quantum valet, Domino adjuvante, percipiat, vel quæ emendatione digna sunt, omni devotione unusquisque fideliter studeat emendare.*

VI. Initio statutorum Synodalium Ecclesiæ Æduensis anni 1299. quæ referuntur *tom. 4. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand. *col. 480.* hæc leguntur: "Quia humana natura "de facili prolabitur ad delicta, expe-"dit, ut homini noxius appetitus fre-"netur, & ligetur legalibus constitu-"tio-

„tionibus, & præceptis, ut declinet „prohibita, & permissa sequatur." Extant *eod. tom.* 4. *col.* 522. *& seq.* Synodalia statuta Ecclesiæ, & diœcesis Andegavensis, ab Episcopo Harduino anno 1423. edita, in quorum præfatione hæc Episcopus loquitur: "Cura Pastoralis officii, & suscepti „regiminis nos instanti pulsat aculeo, „tantò velocius ad subjectorum nos„trorum culpas, & morum correctio„nem assurgere, quantò eas damna„bilius desereremus incorrectas." Et postquam diœcesis suæ vitia, & corruptelas longa oratione est prosecutus, sic tandem præfationem absolvit: "Hinc est, quod nos præmissorum „consideratione debitum officii nobis „commissi exequentes, vitia extirpa„re, virtutesque inserere, ac saluti, „& periculis animarum subditorum „nostrorum, & nostræ providere cu„pientes, ne sanguis eorum de ma„nibus nostris in districti Judicis exa„mine requiratur, plurimorum scien„tificorum, proborum, & honestorum „virorum ducti consilio, prohibitio„nes, monitiones, ordinationes, & „statuta, quæ sequuntur, fecimus, „constituimus &c.

VII. In amplissima Collectione veterum Scriptorum, & Monumentorum, edita à citatis Martene, & Durand. *tom.* 7. *col.* 1225. referuntur statuta Synodalia Ecclesiæ Ambianensis, condita anno 1464. in quorum initio hæc leguntur: "Cùm solùm illud „benè actum censeatur, quo vita ho„minum corrigitur, nullique dubium „existat, quia ex decretis, & legi„bus statutis, & constitutionibus hu„mana coërceatur audacia, & appeti„tus noxius ad juris tramitem redu„catur; ideo nos subditorum nostro„rum mores in melius reformare cu„pientes, nonnulla statuta decrevimus „promulganda."

VIII. Episcopus Audomarensis in Synodo Diœcesana anni 1583. causam allegans, cur Synodus quotannis cogatur, ait: "Quædam sunt ita com„munia mala, ut diœcesim unam in„tegram obtineant, nec facilè possint, „nisi communi consilio, & auxilio „eorum omnium, qui in diœcesi sunt, „extirpari. Ad hæc congruit, ut una „eadem diœcesis, eodem uno modo, „& eisdem unis legibus universa re„gatur. Quare rectè à Patribus, & „nominatim à Tridentinis statutum „est, ut, præter particulares Eccle„siarum visitationes, quotannis etiam „Synodi Diœcesanæ celebrentur, in „quibus, congregatis totius diœcesis „capitibus omnibus, statuantur ea, quæ „pro communi totius diœcesis bono „statuenda videri possunt, & caveatur, „ne quæ benè constituta sunt, teme„rentur."

IX. Sanctus Carolus Borromæus in præfatione ad Synodum Diœcesanam Mediolanensem undecimam, quam habuit anno 1584. *part.* 2. *Act. Eccles. Mediol. pag.* 399. "Quoniam, *inquit*, „præcipua quædam capita sunt, in „quibus exequendis longè languidiori „studio actum, aut fortassè crebrius „peccatum est; (id quod ex specula„tione nostra Archiepiscopali, quam „in visitatione, alioque munere præs„tare debemus, hoc ipso præsertim an„no, animadvertimus) ideo, ut pros„piciamus, atque adeo caveamus, ne „quid ex eo detrimenti jam insti utæ „disciplinæ ratio, progressioque patia„tur, voluimus his nostris monitis as„siduam eorum executionem excitare, „eamdemque explicationibus augere, „atque adeo ob oculos ponere, quo „distinctiùs, & clariùs ob eamque rem „fa-

„faciliùs & commodiùs in executionis „usum ab ipsis, quorum interest, „inducantur.

X. Similia passim occurrunt in aliorum Episcoporum Diœcesanis Synodis, quæ scopum indigitant, ad quem Synodales Constitutiones collimare debeant. Hunc præ oculis habeat Episcopus, ad illum suas dirigat Constitutiones, & rem totam conficiet, quam ex crebra Synodorum celebratione Ecclesia intendit.

CAPUT II.

Qua methodo, quoque sermonis stylo conscribendæ sint Synodales constitutiones.

NIhil peculiare dicendum occurrit de methodo, qua sint exarandæ Synodales Constitutiones, nisi quod in memoriam revocetur monitum Isidori *lib. 2. etymolog. capit. 10.* relatum *Can. 2. dist. 4.* ubi inter cæteras conditiones, quas in lege requirit, has etiam exposcit, nimirum, ut sit *necessaria, utilis, loco, temporique conveniens.* Haud enim imitatione dignos putamus illos Episcopos, qui ut methodum retineant, quem à suis Prædecessoribus servatam vident innumeras consarcinant, neque necessarias, neque utiles, neque tempori accommodatas Constitutiones; non animadvertentes, sapienter utiquè eas conditas fuisse à suis Prædecessoribus, utpotè maximè convenientes ætati, qua suas celebrarunt Synodos; hodie verò, mutatis rerum circumstantiis, esse prorsus supervacaneas. Inter plurimas Diœcesanas Synodos, quas pervolvimus, Synodum etiam percurrimus, anno 1609. habitam ab Anastasio Germonio, Archiepiscopo Tarantasiensi, cujus Constitutiones ditributæ sunt juxta ordinem titulorum Decretalium. Ideo autem hanc methodum Germonius elegit, ut suo Clero aliquod saltem specimen daret Juris Pontificii, cujus plerosque prorsus jejunos, & ignaros deprehenderat. At si quis vellet eamdem methodum sectari, ubi Juris Canonici studium viget, & scientia emicat, superfluis certè, atque inutilibus Constitutionibus suam repleret Synodum, & potiùs, quam statuta suæ diœcesis indigentiis congruentia, novam videretur conficere collectionem juris communis.

II. Synodus coacta ab Antonio Maria Gratiano, Episcopo Amerino, anno 1595. referta est decretis Concilii Tridentini; & laudabiliter sanè; etenim celebrata cùm fuerit triginta circiter annis post absolutum, & confirmatum Tridentinum, necesse fuit, istius saluberrimis sanctionibus Clerum, & populum imbuere; quod ob eamdem rationem à S. Carolo Borromæo in suis tàm Provincialibus, quàm Diœcesanis Synodis præstitum, ex earumdem discimus lectione. At cùm hodie Tridentini decreta vulgarissima sint, frustraneum profectò videretur illa transcribere, atque in Diœcesanæ Synodi Acta intrudere; sed sat erit, eadem innuere, novis sanctionibus fulcire, earumque observationem urgere. Eadem præterea Amerina Synodus quamplurimis abundat adhortationibus, monitis, & statutis, quæ prudens Episcopus necessaria putavit ad radicitùs evellendum vitiorum lolium, quod ob diu intermissam Synodorum coactionem, in suæ curæ concredito Domini agro nimium supercrevisse, compererat. Hanc methodum illis commendamus Episcopis, qui diœcesi præsunt, in qua abu-

abusus, & corruptelæ, unâ cum rerum Divinarum inscitia, adeo altas egerunt radices, ut non facilè extirpari queant; oportet enim tunc Synodo inserere congruas instructiones, ad erudiendos indoctos, & Synodales Constitutiones crebris conspergere adhortationibus, quibus earum jugo ferendo insuetus populus, ad collum eidem submittendum suaviter inducatur; quinimmò, generatim loquendo, hanc methodum illis etiam Ecclesiarum Præsulibus summoperè convenire arbitramur, qui ferè numquam suum Clerum, & populum encyclicis litteris alloquuntur, nec alias Synodos se facilè deinceps habituros prævident; ita quippè, in unius saltem Synodi lectione, omnes oves sui Pastoris vocem quodammodo audient, quæque facere, quæque declinare debeant, addiscent. Qui verò sæpiùs Synodos celebrant, aut frequenter, prout scilicet se obtulerit occasio, encyclicis litteris commissum sibi gregem pascunt, hortantur, & edocent, satius erit, ut à prolixis instructionibus, in suam Synodum inferendis, abstineant, ne secus inutiliter repetant, quæ jam aliàs edixerunt, rerumque frustrà repetitarum multitudine legentium mentes obruant. Verùm cùm etiam hæc res ab innumeris pendeat circumstantiis, quas prævidere, & considerare est impossibile, idcircò liberum relinquimus Episcopo eam methodum in suis conscribendis Synodalibus Constitutionibus seligere, quæ magis ei arriserit, modò numquam à proposito deviet prospiciendi saluti animarum.

III. Quod attinet ad sermonis stylum in componendis Constitutionibus servandum, meminisse etiam oportet, quod laudatus Isidorus inculcat, nempè: *Erit autem lex..... manifesta, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat*; ac proinde talibus verbis est concinnanda, quæ omnem excludant ambiguitatem, conditorisque mentem, ac voluntatem subditis perspicuè exhibeant. Estque hæc conditio adeo necessaria, ut quamvis, juxta Suarez *lib.* 1. *de Legibus cap.* 11. *num.* 1. ad solam pertineat legis perfectionem, non itidem ad substantiam; attamen si lex verbis ita obscuris sit concepta, ut multiplicem sensum reddat, nec qualem Legislator intenderit, potuerint interpretes, & Doctores determinare, vim, & efficaciam obligandi eam non obtinere, docent Baldus *in l. Data opera*, 11. *Cod. de his, qui accusare non possunt*, & Everard. *Arg. legal. loco à rubro ad nigrum*, *n.* 7. & certè qui in praxi unum ex multis sensibus, quos lex obscura præsefert, sequitur, legis violatæ reus, & pœnæ obnoxius esse nequit; etiamsi postea, eo rejecto, alius sensus legitima auctoritate, usuve approbatus sit, vel receptus, arg. *Cap. Capellanus*, 4. *de feriis*, ubi Panorm. *num.* 60. Imola *num.* 3. Barbos. *num.* 4. Tanti igitur interest, claris ac manifestis verbis legem adornare, quanti exactam ejusdem executionem obtinere, aditumque occludere tergiversationibus, quibus subditi se valeant excusare à legis observatione. Cæterum, dummodo obscuritas, & dubietas in lege evitetur, nihil refert, quo sit exarata stylo. Synodi habitæ annis 1680. 1686. 1692. & 1697. à Guidone de Sebe Rochechouart, Episcopo Atrebatensi, qui annis amplius quadraginta eidem Ecclesiæ præfuit, gregemque suum assidua præsentia fovit, atque à noxiis erroribus, morumque corruptelis, indefessa cura, tutatus est, uti legitur *tom.* 3. *Galliæ Christianæ* Dionysii Sammar-

thani *col.* 353. scriptæ sunt brevi, conciso, & laconico sermone; eumdemque stylum imitantur Synodi habitæ à Cardinali Lanfredino, Episcopo Auximano, & Cingulano, annis 1734. 1735. & 1736. Ex adverso alias multas invenimus Synodos, longo, & asiatico, ut vocant, elucubratas stylo; qui utique rudiorum captui videtur magis accommodatus. Sed etiam in hoc quilibet abundet in sensu suo, & stylum adhibeat, quem maluerit.

CAPUT III.

Quæ utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur : ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Græcis degentibus in Diœcesibus Episcoporum Latinorum.

AUdivimus nuper ab Isidoro, legem convenire debere *loco*, & *tempori* : ex hoc verè illud consequitur, quod jam superius animadvertimus, non posse videlicet certam regulam præscribi, quæ Constitutiones indigitet in qualibet Synodo edendas; quæ enim uno tempore, atque in uno loco saluberrimæ sunt, alio tempore, alioque in loco incasum renovantur. Rem, uti nos facturos promissimus, nonnullis exemplis illustrabimus.

II. Pluribus Ecclesiæ sæculis, liberum fuit parentibus, impuberes filios Deo, & monasterio offerre; iisque semel à parentibus oblatis, integrum deinceps non erat monasterium deserere, atque ad sæculum regredi, sine apostasiæ nota : quocirca communis adagii loco habebatur canon 49. Concilii Toletani IV. *Monachum, aut paterna devotio, aut propria professio facit*; *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 589. Tantam parentum in filios potestatem aliqui profluxisse opinantur à veteri Testamento, ubi 1. *Reg. cap.* 1. legitur, Samuelem, trium annorum puerum, fuisse à matre templo oblatum : alii eam referendam autumant ad antiquas Romanorum leges, per quas tantum parentibus in suos liberos adstruebatur dominium, ut jus vitæ, ac necis in istos haberent, summaque urgente necessitate, possent eosdem in servitium vendere sine redemptione, quemadmodum constat *ex l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 3. *Cod. Theodos. & ex l.* 10. *tit.* 47. *lib.* 8. *Cod. Justinian.* Quamquam autem Christianorum Imperatorum leges ejusmodi enormem parentum in filios potestatem multum coercuerint; facultatem nihilominùs illis reliquerunt, de suis liberis, quamdiu essent impuberes, pro arbitrio disponendi, excepto dumtaxat mortis, & servitutis negotio, uti habetur *in l. unic. tit.* 15. *lib.* 9. *Cod. Theodos.* Verùm quæcumque fuerit origo prædictæ consuetudinis, quam usque ad sæculum XII. perseverasse, ex epistola 1. Sancti Bernardi ad Robertum nepotem, atque ex epistola Siberti ad Rodulphum Abbatem Sancti Trudonis, colligit Constant. *in epist. Romanorum Pontificum tom.* 1. *col.* 317. certum est, quod, quamdiu ea in Ecclesia viguit ferè omnia Concilia aliquid decrevere de pueris, & puellis, à parentibus monasterio oblatis, uti, inter cætera, Aurelianense V. anni 549. *can.* 19. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1447. Matisconense I. anni 581. *can.* 12. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 452. Toletanum X. anni 656. *can.* 6. *ibid. col.* 980. At postquam ea disciplina obsolevit, ineptum planè foret, de iisdem Oblatis in Synodis verba fieri.

III. Quemadmodum porrò diversitas temporum facit, ut in hodiernis Sy-

Synodis nihil statuendum occurrat de impuberibus filiis, à parentibus monasterio oblatis; ita locorum diversitas efficit, ut in aliqua Synodo prudenter atque utiliter, in alia verò imprudenter & inutiliter de alio agatur, adhuc extante, Oblatorum genere. Alii quondàm fuerunt, & alicubi etiam nunc sunt, monasteriorum Oblati, de quibus Mabillonius *in præfat. ad sec. 6. in Act. SS. Ord. S. Benedicti num.* 91. & Carolus Du-Cangius *in Glossar. verb. Oblati monasteriorum*; homines scilicet, qui se, suaque omnia in monasterii usus conferunt, ejusdemque monasterii Prælato ad omnia obediunt. Ejusmodi autem Oblati, qui etiam *Donati* appellantur, habitum quidem assumunt à secularibus paululum diversum, seque monasterio tradunt sub certa verborum formula, nulla tamen solemni professione se obstringunt; quocirca Religiosi verè non sunt, nec matrimonii validè contrahendi incapaces; simplex quippè castitatis votum, si quod fortè in prædicta oblationis formula, quæ, pro monasteriorum diversitate, est diversa, contineatur, impedit utiquè matrimonium contrahendum, sed contractum non dirimit; uti ad rem ponderant Regens Tapia *in Aut. Ingressi, v. Sua, cap.* 10. *num.* 6. Covarr. *in cap. Alma mater, part.* 2. *relect.* §. 2. *cap.* 8. Navarrus *consil.* 81. *primæ edit. num.* 15. *de Regular.* Fagnanus *in cap. Ut privilegia, de privilegiis, num.* 30. Lezana *Oper. moral. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 8. & 9. ubi formulam refert, quam recitant Oblati Ordinis S. Hieronymi. Rocca *tom.* 2. *disp. jur. cap.* 140. ubi expendit formulam oblationis mulierum, sacras ingredientium ædes nuncupatas *SS. Virginis Dolorum de Urbe*, Donatus *tom.* 1. *rer. Regular. part.* 2. *tract.* 13. *de Oblatis Religiosorum quæst.* 6. *per tot.* Rota *in Romana Majoratus*, & *Primogenituræ de Cæsarinis* 16. *Junii* 1698. §. *Siquidem electio, coram Lancetta.*

IV. Quamvis verò prædicti Oblati Religiosi non sint, attamen si omnia bona sua, ne minima quidem eorum parte, neque quoad proprietatem, neque quoad usumfructum, sibi reservata, absque fraude & dolo, in monasterium contulerint, & habitum aliqualiter mutaverint, censentur personæ Ecclesiasticæ, gaudentque privilegio fori, atque immunitate ab exactionibus secularibus; uti colligitur *ex cap. Per exemptionem, de privileg. in* 6. ubi Bonifacius VIII. statuit: *Per exemptionem Ecclesiæ concessam, ipsa Ecclesia, & ipsius Monachi, vel Canonici, Clerici etiam, & Conversi, perpetuoque Oblati...intelliguntur exempti*; atque *ex Clementin.* 1. *de decimis*, in qua Clemens V. postquam declaravit, teneri Regulares, decimas persolvere *de animalibus familiarium, & pastorum suorum*, addit: *Cæterum præmissa extendi nolumus ad animalia, quæ per Religiosorum ipsorum Donatos, seu Oblatos tenentur, dum tamen illi Religiosis eisdem cum affectu donaverint, aut obtulerint se, & sua*: quas Constitutiones rectè perpendunt Fagnanus *in cit. cap. Ut privilegia, num.* 25. *& seq.* & Barbosa *in eod. Cap. n.* 43. Ut verò subtrahantur etiam ab Episcopi jurisdictione, solique subdantur Prælato Regulari, non solùm necesse est, ut prædictas impleant conditiones, juxta apertam decisionem Alexandri III. *in cap. Cum & plantare*, 3. *de privileg. De Confratribus* (hoc nomine *Oblatos* appellat) *hoc constituimus, ut si, non se prædictis Fratribus omnimodò reddiderint, sed in proprietatibus suis omninò duxerint*

remanendum, propter hoc ab Episcoporum sententia nullatenus eximantur, sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos, exerceant, cùm pro suis fuerint excessibus corrigendi; verùm etiam, jure novissimo Tridentino *sess.* 24. *cap.* 11. *de reform.* requiritur, ut actu Religioni inserviant, cujus sunt Oblati; secus, etiamsi ab aliis conditionibus non deficiant, Episcopali foro remanent obnoxii. Ad arcendas autem dissensiones, super prædicta Oblatorum exemptione, sæpè inter potestatem secularem, & Episcopos excitatas, accuratissimum decretum olim editum fuit à sacra Congregatione Concilii, in quo singulæ enumerantur qualitates, quibus præstare debent Oblati, ut habeantur pro personis Ecclesiasticis; atque ad istius decreti normam omnes deciduntur quæstiones Oblatorum immunitatem spectantes. Alia præterea ab eadem sacra Congregatione emanarunt decreta, quibus definitum est, quandonam iidem Oblati etiam à foro Episcopali prorsus subtrahantur, & quandonam tàm Episcopi, quàm Prælati Regulares coercitioni subjaceant. Primum decretum refertur à Cohell. *ad Bullam Boni Regiminis cap.* 50. *num.* 142. Passerino *de hominum stat. tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 4. *num.* 225. Barbosa *cit. loc.* & fusè explicatur à laudato Fagnano. Alia decreta sunt à nobis indicata, & expensa in quadam causa *Anglonen.* sacræ Congregationi proposita 15. & 29. Januarii 1724. de qua *tom.* 3. *Thesaur. Resolut. pag.* 5. & 11.

V. Jam autem Episcopus diœcesim administrans, ubi plures degunt Oblati, sapienter sanè enunciata decreta in suam Synodum inseret, aut illis conformes novas promulgabit Constitutiones; at si in diœcesi ejusmodi Oblati non reperiantur, Constitutiones ad eosdem pertinentes Synodi paginas inutiliter replerent. Idemque judicium ferendum est de Synodalibus statutis fœminas respicientibus, quæ vulgo *Beatæ*, *Beguinæ*, *Tertiariæ*, & *Bizochæ* appellantur; ubi enim ejusmodi fœminarum copia invenitur, prudenti certè consilio aliquid de iis, earumque vivendi ratione, in Synodo decernitur; laudabiliter quoque poterunt certæ regulæ designari, in earumdem admissione ad *Beguinarum* habitum servandæ, quæ jampridem à sacra Congregatione Concilii præscriptæ fuere, & à nobis relatæ sunt in quibusdam ex nostris Institutionibus pro Archiepiscopi munere olim Bononiæ Italico sermone editis; ac deinde in Latinum conversis, videlicet *Institut.* 29. §. *Post Moniales*, & *Institut.* 105. *in Monitis pro Mulieribus Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vitam agunt*, §. 1. Ast ubi aut nullæ, aut raræ sunt fœminæ, quæ *Beguinarum* amplectantur institutum, nemo non videt, supervacaneum esse de illis in Syn. pertractari.

VI. A Religionum Oblatis ad Eremitas progredientes, aliud ad rem nostram appositum ab istis desumimus exemplum. Quatuor sunt Eremitarum genera: alii tria substantialia nuncupant Religionis vota in aliqua ex Religionibus à Sede Apostolica approbatis, quales sunt Eremitæ Camaldulenses, qui propterea sunt veri Religiosi; alii à votorum nexu soluti, in aliqua Congregatione degunt, ab Episcopo approbata, modumque vivendi ibidem tenent ab eodem Episcopo præscriptum; & isti, licèt Religiosi verè non sint, interdum tamen, cum aliqua improprietate sermonis *Religiosi* vocantur; alii sunt

Ere-

Eremitæ, qui nec Religionem professi, neque ulli adscripti Congregationi, habitum Eremiticum ab Episcopo accipiunt, ejusdemque auctoritate, alicujus Ecclesiæ addicuntur servitio; alii demùm sunt, qui pro suo libito Eremiticas vestes induunt, neque ullius Ecclesiæ, legitima auctoritate, alligati servitio, solitariam vitam eligunt. Ex his quatuor Eremitarum speciebus, de quibus à nobis actum est *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 15. secunda, & tertia ordinariæ subsunt Episcopi potestati; Eremitæ verò quartæ speciei, utpotè qui inter personas Ecclesiasticas non numerantur, fori privilegio non gaudent; absonum quippè videretur, ut quis pro suo arbitrio, se à laicali eximeret jurisdictione, cui erat antea obnoxius; quemadmodum rectè considerant Fermosinus *in cap. Nullus, de foro competenti, quæst.* 15. *num.* 1. & 2. Fagnanus *ibid. num.* 63. Cortiada *decis. Catal. tom* 3. *decis.* 137. *num.* 61. Diana *in Oper. coordinat. tom.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 174. aliique passim; licet tamen Episcopo eos compellere ad habitum dimittendum, vivendique rationem deserendam, quam propria auctoritate susceperunt. Hanc potestatem in sua Synodo exeruit Episcopus Gerundensis, prohibens sub pœna excommunicationis ne quis, sine Episcopi decreto, audeat Eremiticas vestes assumere, uti legitur apud Romaguer. *lib.* 3. *tit.* 15. *cap.* 1. 2. 4. & 5. Severiores etiam leges adversus eosdem Eremitas, tamquam apes sine rege, uti Doctores loquuntur, huc illuc discurrentes, tulit clar. mem. Cardinalis Portocarrero, Archiepiscopus Toletanus, in sua Toletana Synodo *lib.* 3. *tit.* 13. *constitut.* 4. Nihil igitur est, quod à similibus Constitutionibus condendis alios detineat Episcopos, qui ejusdem generis vagos Eremitas in sua habent diœcesi. Jure pariter poterunt leges sancire, alios complectentes secundæ, & tertiæ speciei Eremicolas; putà edicere, se nulli in posterum veniam daturum solitariè vivendi, cujus mores sibi non fuerint antea benè perspecti, aliorumque testimonio comprobati: quod laudabiliter sancitum legimus à Cardinali Carolo Barberino in sua Synodo Farfensi, atque à Cardinali Cybo in Synodo Ostiensi, & Veliterna, habita anno 1698. *tit.* 35. Ea siquidem solitariè vivendi ratio, adeo periculosa est, ut Hieronymus *in epist.* 25. *ad Rusticum monachum. num.* 9. eligendam asserat à solis verè, & non ex parte perfectis; & Synodus Venetica anni 465. *can.* 7. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 797. ne Monachis quidem illam permittendam censuerit, *nisi fortè probatis, post emeritos labores.* Multoque magis decet, ut Episcopus in Synodo regulas præscribat ab Eremitis religiosè servandas, quod itidem à præfatis Cardinalibus diligenter præstitum vidimus. Ex pluribus autem, quæ circumferuntur, Eremitarum regulis, optimæ sunt, quæ habentur in Appendice ad Concilium Romanum *pag.* 257. à san. mem. Benedicto XIII. concinnatæ, atque in eodem Concilio *tit.* 22. *cap.* 2. singulis Episcopis propositæ, & commendatæ, ut ad earum normam suos diœcesanos Eremitas vivere cogant. Has igitur rectè Episcopus suæ Synodo adjunget, earumque observationem, ut in eodem Concilio Romano cautum est, *practicè promovebit.* Verùm hæc, ut quilibet videt, solis aptantur diœcesibus, quas aliquot incolunt Eremitæ; neutiquam verò aliis, à quibus absunt. Quamobrem qui istarum regi-

mini præficiuntur Antistites, oleum & operam perderent, si vano pruritu voluminosam conficiendi Synodum, Constitutionem, & Regulas in illam ingererent custodiendas ab Eremitis, qui cæteroquin in nullo suæ diœcesis angulo existunt.

VII. In aliquibus diœcesibus, uti etiam superius dictum est, unâ cum Latinis, commorantur Catholici, Græci ritus, eidem Latino Episcopo omnes subjecti; cui propterea laudi adscribetur, si in sua Synodo proscribat errores, & insectetur abusus, si qui fortè in prædictos Græcos irrepserint. Ita se gessit Cardinalis de Torres, Archiepiscopus Montis Regalis in Sicilia, qui in Diœcesana Synodo interdixit Italo Græcis, suam habitantibus diœcesim, usum *Synaxarii*, quod recitare solebant post lectionem sextam Sabbathi ante Dominicam Sexagesimæ, eò quòd in eo contineretur error, à Catholica Ecclesia jamdiu damnatus, de animabus in cœlum non recipiendis, neque ad æternas ablegandis pœnas ante diem Judicii; vetuit præterea, ne iidem recitarent Officium impii Gregorii Palamæ, Archiepiscopi Thessalonicensis; censuraque perstrinxit quasdam acclamationes, quibus plaudebant eidem Palamæ, ac scelestissimo Phocio, pseudo Patriarchæ Constantinopolitano, auctori Schismatis Græcorum; quæ quidem Synodalia Cardinalis de Torres decreta referuntur à Joanne de Joanne *in tract. de Divinis Siculorum Officiis cap.* 11. Neque idcircò Cardinalis ordinariæ suæ potestatis limites est prætergressus; quamvis enim nequeat Episcopus quætiones definire ad Fidei doctrinam pertinentes, non tamen prohibetur, ne aut in Synodo, aut extra Synodum, cavendos jubeat errores, jam ab Ecclesia proscriptos, quod colligitur *ex cap. Ad abolendam, de hæreticis*, notatque Gonzalez *in cap. Vestra, num.* 3. *de locato, & conducto*, Commendandi igitur erunt etiam alii similium Ecclesiarum Præsules, si suam curam & studium impendant, ut Græcorum, quibus præsunt, præcidant errores, depravatosque mores corrigant. At ubi nulli sunt homines Græci ritus, videretur aërem verberare Episcopum, qui in sua Synodo de illis sana doctrina informandis se valdè sollicitum ostentaret. Sed de Græcorum erroribus, deque his, quæ præstare debent Episcopi Latini, ut Græcos homines, in suis diœcesibus degentes, ab illis immunes servare valeant, alibi fusiùs agemus.

CAPUT IV.

Aliis exempliis demonstratur, non omnes Constitutiones omni Synodo æquè congruere; ubi multa de Judæis degentibus in terris Christianorum.

A Multis Christiani orbis regionibus, uti in Hispania, & Lusitania, Judæi coguntur perpetuò exulare; in aliis autem liberè habitare permittuntur. Ab omni temporali dictione Romanæ Ecclesiæ jussi sunt abesse, excepta Roma, & Ancona, per Constitutionem 110. S. Pii V. quæ incipit *Hebræorum, tom* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 57. Et quamquam Sixtus V. per alias litteras in forma Brevis datas die 22. Octob. 1586. inter cætera privilegia Hebræis concessa, potestatem eisdem fecerit domicilium figendi in quolibet loco, temporali Ecclesiæ dominio subjecto; hæ tamen Sixti V. litteræ revocatæ postea fuere à Clemente VIII. Constitutione 19. quæ incipit *Cœca, & obdurata*, qua ite-

iterum Hebræi expulsi sunt è terris Ecclesiæ, exceptis dumtaxat Roma, Ancona, & Avenione. Cumque sub eodem Clemente VIII. ad Ecclesiam Romanam devolutus fuerit Ducatus Ferrariensis, & subinde sub Urbano VIII. Ducatus Urbinatensis, venia data est Hebræis domicilium retinendi, quod antea habebant, in aliquot istorum Principatuum locis.

II. Quibus præmissis, facile erit cuilibet dijudicare, quibusnam locis statuta conveniant, certum Christianis præfinientia modum cum Hebræis conversandi; illis quippè in regionibus, in quibus Hebræi stabilem sedem habent, omninò expedit, ut Episcopi in suis Synodis nimiam coërceant Christianorum cum illis consuetudinem, jurisque communis sanctiones, summorumque Pontificum instaurarent huc respicientia decreta, quæ ad eorumdem Episcoporum commodum, conglomerata proferimus. *In cap. Judæi, 5. de Judæis,* prohibentur Christiani cum Hebræis cohabitare, & contravenientes subjiciuntur excommunicationi. Quo verò exactiùs huic præcepto fieret satis, atque nimia evitaretur familiaritas Christianorum cum protervis Hebræis, quam omnes antiqui Ecclesiæ canones detestantur, præcipuè canon 50. Concilii Illiberitani *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 255. canon 40. Concilii Agathensis *tom.* 2. Collectionis ejusdem *col.* 1002. canon 15. Concilii Epaonensis *ibid. col.* 1049. canon 15. Concilii Matisconensis I. *tom.* 3. ejusdem Collectionis *col.* 453. jussit Paulus IV. in sua Constitutione 4. §. 1. *tom.* 4. *part.* 1. *Bullar. pag.* 321. ut in locis ditionis Ecclesiasticæ, in quibus degere permittuntur Judæi, habitare debeant in loco separato, & clauso, atque à Christianorum ædibus penitùs sejuncto. Ne verò cum Christianis confundantur, decrevit Innocentius III. *in cap. In nonnullis, 15. de Judæis* ut in qualibet Christianorum provincia habitum deferant à Christianis diversum. In cujus decreti executionem Concilium Ravennatense II. anni 1311. *rub.* 23. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1370. Judæos portare statuit *in pannis superioribus certum signum, scilicet rotam panni crocei coloris; & mulieres eorum in capite.* Eodemque ferè signo eosdem à Christianis distingui, voluere Patres Concilii Albiensis, anni 1254. *can.* 65. *tom. cit.* ejusdem Collectionis *col.* 458. Nemausensis anni 1284. *tit. de perfidis Judæis, ibid. col.* 936. & Avenionensis anni 1326. *can.* 57. *ibid. col.* 1514. Paulus verò IV. in laudata Constitutione §. 3. ab Hebræis masculis semper deferendum constituit *biretum glauci coloris, à fœminis verò aliud signum patens, ita ut nullo modo celari, aut abscondi possit*: & licèt ab istius signi delatione Pius IV. in Constitut. 57. *tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 105. iter facientes absolverit Hebræos, ejus tamen Constitutio rescissa fuit à S. Pio V. in sua Constitutione 10. §. 6. *tom.* 4. *part.* 2. *Bullar. pag.* 286. atque à Clem. VIII. in cit. Constitut. 19. Ne portò Judæi publicis præficiantur officiis, vetitum est ab Innocentio III. *in cap. Cùm sit*, 16. atque à Gregorio IX. *in cap. Ex speciali*, 18. *de Judæis.* Ne iidem fiscalia, ac vectigalia conducant, atque à Christianis exigant, interdictum jam fuerat à Synodo Regiaticina anni 850. *can.* 20. *tom* 5. Collectionis Harduini *col.* 30. iterumque sancitum à Gregorio IX. *cit. loc.* Nec ad suos lactandos filios Christianas nutrices adhibeant, cautum est in *cit. cap.* 8. *& cap.* 13. *de Judæis*, atque à Gregorio XIII. in sua Constitutione

131. §. 11. *tom.* 4. *part.* 5. *Bullar. pag.* 6. Christianis autem non licere aut accepta mercede servitium suum Judæis assiduè impendere, habetur *in cit. cap.* 5. 8. *&* 13. *de Judæis*; aut ad suas curandas infirmitates, Judæum Medicum arcessere, liquet ex citata Constitutione 4. Pauli IV. Constitut. 129. Gregorii XIII. *tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.* 1. quinimmò à Synodo quinisexta *can.* 11. relato à Gratiano *quæst.* 1. 18. *Can.* 13. anathemate percelluntur laici, & depositionis pœna decernitur in Clericos, qui ad suam sive tuendam, sive recuperandam valetudinem, Judæi Medici opera utuntur. Aliæ plurimæ Ecclesiæ sanctiones, hanc materiam spectantes, congestæ sunt à Cardinali Sanctorio *in suo Rituali Sacramentorum tit. de infidelium conversione procuranda*; quibus addenda est Constitutio Clement. XI. incipiens *Propagandæ*, *in ordine* 61. *tom* 10. *Bullar. nov. pag.* 64. ubi prospicitur indemnitati Hebræorum Christi Fidem complectentium, caveturque, ne bonis priventur, quæ antea possidebant, neque excludantur à successione ad parentum hæreditatem. In iis itaque diœcesibus, in quibus licet Hebræis impunè commorari, licebit etiam Episcopo prædictas Constitutiones, ne è Fidelium memoria excidant, renovare. Legere etiam idem poterit nostram Epistolam die 28. Februarii 1747. datam ad Archiepiscopum Tarsensem, nostrum in Urbe Vicesgerentem, in qua ex communi Theologorum doctrina probabimus, Hebræorum infantes baptizandos non esse, invitis parentibus, nisi eæ occurrant peculiares circumstantiæ, quas recenset S. Thomas 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 12. *&* 3. *part. quæst.* 68. *art.* 10. eaque occasione, non pauca allegavimus sacrarum Urbis Congregationum decreta ad eamdem rem pertinentia, è quibus excerpere poterit Episcopus, suæque Synodo attexere, quæ opportuna judicaverit ad suum edocendum gregem, si quem habeat Hebræis permixtum. Hæc Epistola inserta est *in tom.* 2. *Bullarii nostri num.* 28. Aliam quoque Epistolam encyclicam ad Primatem, Archiepiscopos, & Episcopos Poloniæ conscripsimus, datam die 14. Junii 1751. in qua pleraque indicavimus, quæ vetita sunt Hebræis commorantibus in Christianorum regionibus. Eodemque anno sub die 15. Decembris, aliam dedimus Epistolam ad Præsulem Petrum Hieronymum Gugliesmi, Romanæ Inquisitionis Assessorem, de baptizandis Hebræorum infantibus; quæ Epistolæ, separatim tunc editæ, mox impressæ sunt *ejusdem Bull. nostri tom.* 3. *n.* 49. *&* 54.

III. Verùm quod plus negotii interdum facessit Episcopis, est matrimonium ab Hebræis in Infidelitate contractum, & consummatum, de quo disputatur, an & quando per conversionem alterutrius conjugis ad Christianam Fidem, dirimatur. Certum est, Infidelium conjugium, ex privilegio in Fidei favorem à Christo Domino concesso, & per Apostolum Paulum 1. *ad Corinth. cap.* 7. promulgato, dissolvi, cùm conjugum alter Christianam Fidem amplectitur, renuente altero, in sua Infidelitate obdurato, cohabitare cum converso, aut cohabitare quidem volente, sed non sine contumelia Creatoris, hoc est non sine periculo subversionis conjugis Fidelis, vel non sine execratione sanctissimi nominis Christi, & Christianæ religionis despicientia. Ex hoc verò fit, integrum non esse conjugi converso transire ad alia vota, prius quam Infidelis interpellatus, aut absolutè recusaverit cum eo cohabitare, aut

aut animum sibi esse ostenderit, cum illo quidem cohabitandi, sed non sine Creatoris contumelia, uti colligitur ex celeberrima Decretali Innocentii III. *in cap. Quanto, de divortiis*, notantque Sanchez *de Matrimon. lib. 7. disp. 74. num. 12.* Salmanticenses *tom. 2. tract. 9. de matrim. cap. 4. num. 48.* Cardinalis de Lauræa *de matrim. disp. 15. num. 198.* Clericatus *de Sacram. matrim. decis. 21. num. 24.* At quandoquè evenit, conjugem Infidelem in longinquas abiisse regiones, aut ita latitare, ut interpellari nequeat; & tunc dubitatur, an, interpellatione omissa, fas sit converso alias inire nuptias. Affirmant plerique, quibus adstipulantur Sanchez *cit. loc. n. 14.* Genuensis *in prax. Cur. Archiep. Neapolit. cap. 27. num. 20.* Riccius *in prax. part. 1. resol. 241.* Alii ex adverso, inter quos Pontius *lib. 7. de matrim. cap. 48. num 22.* in eo rerum statu necessariam putant dispensationem summi Pontificis, cujus est declarare, in quibusnam circumstantiis desinat obligare præceptum Divinum, quo prædicta interpellatio, ante rescissionem matrimonii, videtur injuncta; atque huic posteriori sententiæ in quadam causa *Florentina*, discussa 17. Januarii 1722. adhæsit sacra Congregatio Concilii, cujus judicio nos omnia subjecimus rationum momenta, quæ à dissidentibus inter se Doctoribus in utramque partem afferuntur, ut legere est *tom. 2. Thesaur. Resolut. pag. 117. & seq.* Nec Sedes Apostolica difficilem se præbet eam petentibus dispensationem, quam urgens causa suadet concedendam; etenim sicuti in præfata causa *Florentina* animadvertimus; Gregorius XIII. locorum Ordinariis, Parochis, & Presbyteris Missionariis Societatis Jesu, in Angola, Æthiopia, & Brasilia degentibus, potestatem fecit dispensandi cum quolibet conjuge, qui Christianæ religioni nomen dedit, ut novum possit matrimonium inire, omissa interpellatione alterius conjugis Infidelis, quem constat legitimè interpellari non posse; & nos ipsi, ad Petri Cathedram evecti, facultatem concessimus Apostolico Nuntio, Venetiis commoranti, ut in simili rerum eventu possit ab ejusdem interpellationis onere relevare conjuges conversos, existentes in loco pio Cathecumenorum ejusdem civitatis Venetiarum; quod habetur *in Constit. 3. nostri Bullarii tom. 1.*

IV. Sed alia hinc oritur controversia de temporis momento, quo rescindatur fœdus connubii, de quo est sermo. Plerique Doctores sentiunt, interpellato conjuge Infideli, eoque aut expressè abnuente legitimè cohabitare cum Fideli, aut intra terminum, sibi in interpellatione præfixum, nihil respondente, dissolutum statim censeri vinculum conjugii, quo erant ambo constricti. Alii arbitrantur, tunc primùm dirimi, cùm conjux conversus alteras nuptias contrahit. Ab istius autem controversiæ decisione, alterius pendet enodatio difficultatis, de qua non semel contigit in Ecclesiasticis foris disputari. Fingite Titium Hebræum Christianam Fidem amplecti; postquam fuit Baptismate ablutus, uxorem suam Næviam, quam in Judaismo pertinacem reliquit, interpellet, an velit secum cohabitare sine Creatoris contumelia; Nævia aut expressè renuat, aut intra præfinitum sibi temporis intervallum nihil respondeat; aliud deinde matrimonium cum Hebræo viro contrahat Nævia, Titius autem Christianus cælibem statum eligat; fingite rursus, post aliquot annos, Næviam, cum

suo

suo secundo viro, ad Christianam Fidem convertI, colenti adhuc Titio cælibatum; gravis statim excitatur quæstio, an Nævia redire debeat ad Titium suum primum virum, an potiùs permanere cum secundo. Hujus autem quæstionis decisio ab alia pendet, quam antea proponebamus; etenim si matrimonium Titii cum Nævia rescissum fuit, statim ac Nævia interpellata renuit cum Titio legitimè cohabitare, uti opinantur Doctores primæ sententiæ; validè profectò potuit eadem Nævia alteri se copulare viro, cum quo propterea perseverare debet, etiam cùm ambo Christianorum sacris sunt initiati; at si matrimonium, in Infidelitate contractum, tùm solùm dissolvitur, quando conjux conversus aliud conjugium init, uti existimant Doctores secundæ sententiæ, cùm Titius, in casu, aliam non duxerit uxorem, illegitimum certè fuit novum matrimonium à Nævia, nondum à priori vinculo soluta, contractum; atque idcircò, cùm Christianam Fidem amplectitur, tenetur ad primum virum redire. Verùm cum res contigerit Florentiæ anno 1726. & de ea disceptaretur in sacra Congregatione Concilii, nos, pro nostro, quod tunc gerebamus, Secretarii munere, dissertationem elucubravimus, qua luculenter ostendimus, ex enunciatis sententiis posteriorem esse tàm inter antiquos, quàm inter recentiores Theologos, & Canonistas, ferè communiter receptam; ex quo conclusimus, virum Hebræum, de quo res erat, quique cum secunda uxore, quam, juxta præmonstratum casum duxerat, Baptismum petebat, post illud susceptum teneri redire ad primam, jampridem Christianam factam, & adhuc perseverantem innuptam; & sacra Congregatio ne latum quidem unguem à nostra sententia recessit, eoque libentius eam est amplexata, quod, nobis pariter suggerentibus, compererit, ita consentientibus Theologis in consilium adhibitis, fuisse ab eadem definitum anno 1679. & 1680. in simili casu, qui Florentiæ quoque evenerat; quæ omnia legenda sunt *in Thesaur. Resol. tom.* 3. *pag.* 346. *& 352. & seq.*

V. Alter ejusdem causæ articulus, sacræ Congregationis discussioni tunc quoque propositus, indecisus remansit. Quærebatur itidem, an saltem jus esset summo Pontifici, primum matrimonium, in Infidelitate contractum, & consummatum, suprema sua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugi, tardius ad Fidem converso, ut, in prædictis rerum circumstantiis, posset cum secunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longè utiquè graviori, quæstione fuit à nobis exarata dissertatio, quæ extat *tom.* 4. *cit. Thesaur. Resolut. pag.* 30. *& seq.* in qua plures allegavimus Doctores, hanc potestatem Pontifici asserentes, simulque contendentes, eam re ipsa exercuisse S. Pium V. & Gregorium XIII. sicut in citata dissertatione fusè habetur; sed sacra Congregatio satius duxit à sententia ferenda se abstinere; quoniam, etiam data Pontifici potestate rescindendi prius vinculum conjugii in Infidelitate contracti, nihilominùs, quod nos sacræ Congregationi insinuare non prætermisimus, meritò dubitabatur, num eæ adessent gravissimæ causæ, quæ necessariæ sunt, ut per Apostolicam dispensationem dirimatur.

VI. Itaque Episcopus diœcesi præsidens, in qua, ob admixtionem Christianorum cum Hebræis, interdum casus occurrunt, de quibus dis-

se-

seruimus, utiliter de iisdem sermonem instituet in sua Synodo. Salubriter in ea formam inseret interpellationis à conjuge converso, alteri faciendæ, in sua persistenti perfidia, quam formulam integram refert Clericatus *cit. loc.* Prudenter denique suis Parochis doctrinam tradet à sacra Congregatione Concilii approbatam, secundùm quam dijudicare debeant, an, & quando, per conversionem alterutrius conjugis ad Christianam Fidem, alter in Infidelitate relictus libertatem nasciscatur à vinculo matrimonii, quo erat obstrictus. Severè autem prohibebit,ne maritus Hebræus, ad Fidem conversus, mittat ad uxorem in sua persistentem Infidelitate libellum repudii, juxta ritum Judaicum, ut hac ratione det illi libertatem transeundi ad alia vota. Hunc enim detestabilem abusum, Judaica utiquè superstitione infectum, nos proscripsimus nostra Constitutione, quæ incipit *Apostolici miñisterii*, edita die 16. Septembris 1747. estque 38. *in ordine Bullarii nostri tom.* 2. Frustrà verò, & incassum hæc constituerentur, aut pertractarentur in Synodo diœcesis, à qua Hebræi coguntur perpetuò exulare, nec proinde umquam in ea casus eveniunt, de quibus hactenùs.

CAPUT V.

Quæ in præcedenti capite dicta sunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum Hæreticis in Divinis, atque adeo etiam Matrimonii Catholicorum cum Hæreticis.

QUantum Ecclesia abominata fuerit Catholicorum cum hæreticis consortia, planè liquet ex epistola secunda Apostoli Joannis, in qua *vers.* 10. & 11. discipulos suos in hunc modum admonuit: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis; qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis*; & insuper ex epistola Apostoli Pauli ad Titum *cap.* 3. *vers.* 10. *Hæreticum hominem, post unam, & secundam correptionem, devita.* Quocirca idem Apostolus Joannes, ut cæteris suo præiret exemplo, noluit cum Cerintho hæretico in eodem balneo lavari, sed dixit ad collegas: *Fugiamus ocyus, ne balneum, in quo est Cerinthus veritatis adversarius, extemplò corruat*; uti Irenæus, Hieronymus, atque Epiphanius testantur. Suique Magistri exemplo edoctus S. Polycarpus, Smyrnensis Episcopus, obvium, & salutantem Marcionem, nec resalutare ausus, reposuit: *Cognosco primogenitum diaboli.* Hujus autem disciplinæ adeo tenax fuit magnus Antonius, ut de eo scribat Athanasius *in Vita num.* 68. *tom.* 1. *part.* 2. *Opor. pag.* 847. *Cum Meletianis schismaticis numquam communicavit, compertam habens eorum ab initio malitiam atque defectionem. Nec cum Manichæis umquam, aut aliis quibuslibet hæreticis amicè collocutus est, nisi admonendi causa, ut mutata sententia piam sectarentur Fidem; ratus, eorum amicitiam & colloquia, animi damnum atque perniciem esse; quod item alios monebat.* Eamdem prohibitionem instaurarunt innumeri Ecclesiæ Canones, sed potisimùm institere, ne Catholici cum hæreticis communicarent in rebus sacris, neve eorumdem frequentarent conventus. Inter Apostolicos Canones, 14. *alleg.* 37. statuit: *Episcopus, Presbyter, & Diaconus, qui cum hæreticis oraverit, tantummodo communione privetur*; & 65. *alleg.* 64. *vel* 57. *Si quis Clericus, aut*

aut laicus, ingressus fuerit in synagogam Judæorum, vèl hæreticorum, ad orandum, deponatur & segregetur. Similem in modum Synodus Laodicena *canon* 9. ex versione Dionysii Exigui, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. decrevit: *Quod non permittantur Ecclesiastici ad hæreticorum cœmeteria, vel ad ea, quæ ab eis martyria appellantur, orationis causa, vel sanitatis, accedere, sed hujusmodi, si Fideles fuerint, certo tempore communione privari*; & rursus *canon.* 33. *col.* 788. *Quod non oporteat cum hæreticis, aut schismaticis pariter orare.* Et Concilium Carthaginiense 4. *canon.* 72. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 983. quem laudat Augustinus in sermone ad populum Cæsariensem, ait: *Cum hæreticis nec orandum, nec psallendum.* Hinc Cyrillus Hierosolymitanus *cathec.* 4. *num.* 37. *in fin.* Cathecumenum suum præcipuè odisse jubet omnia perfidorum hæreticorum conventicula; idemque monent cæteri Patres, quos adducit Christianus Lupus *in schol. & not. ad can. Concil. tom.* 4. *edit. Bruxellen. pag.* 129. *& seq.*

II. Et nihilominùs ea est misera nostrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in quibus hæreses aut dominantur, aut grassantur impunè, duram Catholici subeant necessitatem cum hæreticis conversandi, & familiariter agendi. Quamvis autem per Canonem Concilii Constantiensis à Martino V. approbatum, qui incipit *Al evitanda*, quique in suo semper vigore permansit, non obstantibus contrariis subsequentibus Constitutionibus Conciliorum Basileensis, & Lateranensis, nonnihil relaxata fuerit disciplina in eo, quod pertinet ad conversandum, atque etiam in Divinis communicandum cum hæreticis, qui tolerantur, & expressè denunciati non sunt tamquam vitandi, ut fusè probat Cabasut. *in Theoria, & Praxi Juris Canon. lib.* 5. *cap.* 11. *n.* 3. *& seq.* non idcircò tamen arbitrari debent Catholici, fas sibi esse, indistinctè cum hæreticis, quamvis non denuntiatis, in rebus sacris, & Divinis communicare; siquidem Paulus V. post maturam rei discussionem, neutiquam licere definivit Catholicis Regni Angliæ, hæreticorum templa adire, ritibusque interesse, quos inibi exercent, uti legere est in duobus decretis, ab eodem Pontifice editis, uno scilicet anni 1606. altero anni 1607. quæ referuntur à Cardinali de Lauræa *in* 3. *sent. part.* 2. *tom.* 3. *disp.* 11. *art.* 9. §. 4. *num.* 292. Haud equidem ignoramus, non deesse Theologos, ab omni culpa absolventes Catholicos, qui cum hæreticis, & schismaticis, nominatim non denunciatis, communicant in Divinis, atque etiam Sacramenta ab iisdem recipiunt, dummodò hæ simul concurrant rerum circumstantiæ: primò scilicet, ut ad prædictam Communicationem Catholicos adigat gravissima, & urgentissima causa; secundò, ut hæretici, aut schismatici, à quibus Sacramenta exposcunt, sint validè ordinati, ut Sacra administrent ritu Catholico, absque ulla admixtione ritus damnati; tertiò, ut communicatio cum iisdem in Divinis, non sit externa protestatio falsi dogmatis, qualis erat ingressus in Protestantium Ecclesias, cùm Catholicis Angliæ illum inhibuit Paulus V. ideo quippè Regis edicta omnes adire jusserant hæriticorum templa, ut tali pacto se cum Protestantibus sentire faterentur; quartò demùm, ut Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis, nulli scandalum ingerat. Verùm in primis prædicta Theologorum sententia

tia suos habet adversarios, neque ab omnibus admittitur tamquam in praxi secura; deinde, ea etiam admissa, cùm omnes enumeratæ circumstantiæ, simul & conjunctim adesse debeant, ut Catholicorum cum heterodoxis in rebus sacris societas omni vacet culpa, quemadmodum docent Sylvius *in* 3. *part. S. Thomæ tom.* 4. *quæst.* 64. *art.* 6. *quæsit.* 3. *conclus.* 3. Cardinalis de Lugo *de Fide disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 11. Thomas à Jesu *tract. de omnium gentium salute procuranda lib.* 8. *part.* 2. §. 4. *vers. Sed major est difficultas pag.* 556. Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide c.* 18. *n.* 30. *& seq.* Cardinalis Gottus *in* 2. 2. *S. Thomæ quæst.* 4. *dub.* 6. §. 3. *num.* 2. *& quæst.* 3. *de Infidelibus comparatè ad Fideles dub.* 3. §. 2. idcircò ferè impossibile est usuvenire, ut à flagitio excusari valeant Catholici, se se in rebus sacris cum hæreticis, vel schismaticis admiscentes. Quamobrem sacræ Urbis Congregationes, sancti Officii videlicet, & de Propaganda Fide, illicitam semper reputarunt communicationem, de qua est sermo, doctamque concinnarunt instructionem, nobis in minoribus tunc degentibus, qualemcumque nostram operam navantibus, ad Missionarios, cùm opus fuerit, transmittendam, ubi rationes expenduntur, propter quas vix umquam accedere potest, ut in praxi sit innoxia Catholicorum cum hæreticis communicatio in Divinis.

III. In Divinis porrò cum hæreticis communicant Catholici, qui cum iisdem se se matrimonio jungere non dubitant; etenim cùm matrimonium unum sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis, à Christo Domino institutis, idem est matrimonium cum hæretico contrahere, ac unum idemque Sacramentum una cum eodem vel conficere, si nimirum ipsimet contrahentes sint talis Sacramenti Ministri, quod magis communiter opinantur Scholastici, vel saltem percipere, si scilicet, quod alii præsertim ex recentioribus Theologis autumant, illius minister sit solus Sacerdos. Utrumque autem & illicitum, & sacrilegum esse, nemo dubitat; quare Ecclesia iisdem ferè legibus, quibus Christianis interdixit, ne connubia inirent cum Infidelibus, Catholicos pariter à sacrilegis nuptiis cum hæreticis contrahendis, deterruit. Concilium Laodicenum *can.* 10. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 784. ait: *Quod non oporteat indifferenter Ecclesiasticos fœdere nuptiarum hæreticis suos filios, filiasque conjungere.* Agathense *can.* 67. relato à Gratiano *caus.* 28. *quæst.* 1. *Can.* 16. *Non oportet cum hominibus hæreticis miscere connubia, & vel filios, vel filias dare, sed potiùs accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros, & Catholicos.* Concilium Chalcedonense *can.* 14. Lectoribus, & Cantoribus, inter inferiores Clericos, interdicit, *Hæretico, vel Pagano, vel Judæo se conjungere, nisi fortè promittat se ad orthodoxam fidem persona orthodoxæ copulanda transferre.* Hasce verò sanctiones roboravit Bonifacius VIII. *in cap. Decrevit, de hæreticis in* 6. ubi dote privandam statuit mulierem, quæ scienter viro hæretico nupserit. Iis igitur in provinciis, in quibus ejusmodi conjugia, non sine sacrorum Canonum contemptu, passim celebrantur, debet Episcopus, in sua præsertim Synodo, ab illis in propriam animarum perniciem contrahendis Catholicos absterrere; quod nos faciendum ediximus *in nostra Constitutione*

34. §. 3. *nostri Bullar. tom.* 1. Præcipuè quoque Episcopalis muneris partes erunt, maxima Catholicis denunciare pericula, quæ tàm ipsis, quàm nascituræ soboli, ex præfatis imminent nuptiis; quæ propterea cohonestari nequeunt obtentu solius consuetudinis, (veriùs corruptelam dicerent) nisi ea amoveantur pericula, quod tamen vix evenire posse rectè notant Layman *Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 14. *num.* 2. Pirhing. *ad tit. de sponsal. & matrim. num.* 166. Reiffenstuel *ibid. num.* 360. Engel *ad tit. de matrim. contract. contra interdict. Eccles.* §. 2. *num.* 2. Gobat *Theolog. experim. tract.* 9. *casu* 11. *num.* 216. Nicolaus Serarius *in opusc. de Catholicorum cum hæreticis matrimoniis*; Van-Espen *Jur. Eccles. part.* 2. *tit.* 13. *cap.* 8. *num.* 9. aliique passim.

IV. Diximus autem, vix evenire posse, ut à connubiis Catholicorum cum hæreticis ea amoveantur pericula, quæ ipsis plerumquè conjuncta esse solent; verùm non id omninò impossibile esse pronunciavimus. Tales enim re ipsa concurrere possunt circumstantiæ, quæ cùm ab eo, qui facultatem dispensandi habet, expensæ fuerint, aditum aperiant concessioni legitimæ dispensationis, cujus vi matrimonium inter partes, hæreticam unam, alteramque Catholicam, licitum reddatur, ut alibi demonstrabimus. Quare in iis locis, atque regionibus, ubi hujusmodi matrimonia aliquandò sic contrahi permittuntur, expedit omninò, ut Episcopus, ad tuendum Ecclesiæ decorem, ritus in eorumdem connubiorum celebratione servandos opportunè prudenterque præscribat.

V. Putant aliqui, & fidenter docent, hujusmodi matrimonia à Sacerdote benedicenda esse. Ita censet Theophylus Raynaudus in libro, cui titulus *Heteroclita Spiritualia, Operum tom.* 16. *pag.* 182. *n.* 24. *& seq.* Sed rectiùs judicat Pontius *de Sacram. Matrim.* in Appendice *de Matrimonio Catholici cum hæretico c.* 9. admonens, hujusmodi matrimoniis Sacerdotalem benedictionem impendendam non esse, neque Missam in præsentia hæretici celebrari debere, nec matrimonium ipsum intra Ecclesiæ ambitum contrahi; quoniam nihil horum ad illius validitatem intervenire necesse est. In Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *de Matrimonio tom.* 3. *lib.* 1. *collat.* 2. §. 5. exhibetur ritus, quo celebratæ fuerunt nuptiæ inter Henrichetam è Regio Francorum sanguine Principem, & Carolum I. Magnæ Britanniæ Regem, quibus Apostolicam dispensationem Urbanus Papa VIII. in eum finem concesserat; quæ nuptiæ descriptæ habentur etiam in Historia, seu Commentario, cui titulus *Mercurius Gallicus. tom.* 2. *pag.* 359. Narrant itaque, matrimonium inter prædictam Catholicam Principem, & hæretici Regis Procuratorem, extra Ecclesiam contractum fuisse ad limina Ecclesiæ Metropolitanæ Parisiensis coram Cardinale magno Franciæ Eleemosynario, à quo tamen benedictio nuptialis data non fuit; deinde Britannici Regis Procuratorem novam nuptam deduxisse usque ad ingressum Chori; ibi verò à prædicto Cardinale celebratam solemni ritu fuisse Missam, adstantibus Rege, & Regina Franciæ, & nova Magnæ Britanniæ Regina, ac universa Regia Familia; sed prædictum Regis Angliæ Procuratorem, quamvis ipse Catholicus esset, cùm personam gereret Principis Anglicanæ sectæ addicti, in proximum Archiepiscopi Palatium interim secessisse,

se, donec Missa terminaretur ; qua demùm expleta, ad reducendam ab Ecclesia Reginam accessit. Honoratus Tournely *in Prælectionibus Theolog. de Sacram. Matrim. pag.* 106. juxta editionem Parisiensem, narrat expressè vetitum fuisse à Clemente VIII. ne hujusmodi matrimoniis Benedictio impenderetur ; Gallicanum verò Clerum anno 1670. suas ad Christianissimum Regem preces detulisse, ut eorum importunitatem cohibere curaret, qui Parochos ad benedicendas hujusmodi nuptias compellere sæpè tentabant; aliaque ad rem hanc pertinentia subjungit *ibidem pag.* 108.

CAPUT VI.

De iis, quæ provisa sunt super matrimoniis initis, atque ineundis in Hollandia, & in regionibus fœderatorum ordinum dominio in Belgio subjectis ; quæ scilicet in Synodis eorum regionum, non autem in aliis inseri, & manifestari convenit.

SOlemne judicium de his rebus actum, quas in præsenti capite tractandas suscipimus, promulgatum fuit die 4. Novembris anni 1741. edita Declaratione, & Instructione, quæ in Bullario nostro extat *tom.* 1. *num.* 34. & diligentiæ ea occasione adhibitæ, in volumine foliorum Congregationis Concilii anni 1741. in lucem evulgatæ fuerunt. Quia tamen facillimè evenire potest, ut hujusmodi rerum notitia nequaquam ad omnes perveniat, nos, qui hanc curam assumpsimus, ut quædam hîc indicaremus, quæ laudabiliter inseri possunt in Synodis ab iis Episcopis, ad quos pertinent, id quod ab aliis, ad quorum curam illa non spectant, minus laudabiliter fieret; cùm in hoc rerum genere ea matrimonia meritò recensenda putemus, quæ in Hollandia, aliisque Belgii regionibus, Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, ineuntur, sine Parochi præsentia, inter partes, vel alteram hæreticam, alteram verò Catholicam ; ideo quidquid ad eamdem materiam pertinet, summatim in hoc capite inserendum suscipimus.

II. Cùm sacri Tridentini Concilii acta, atque decreta à Summo Pontifice Pio IV. die 26. Januarii anno 1564. confirmata fuissent, nulla interposita mora, Philippus II. Hispaniarum Rex Catholicus, Concilium ipsum per omnia Regna, cæterasque dominio suo subjectas regiones promulgandum mandavit, ejusque decretorum promptam ubiquè observantiam edixit. Qua in re in Hispaniis quidem mira facilitate Regiis jussis obtemperatum est. Cùm autem ejusdem Philippi dominio Belgium quoque subjectum esset, illisque regionibus Margarita Parmensis Ducissa Gubernatricis munere præsideret ; hæc verita, ne Concilii publicatio gravem aliquem motum excitaret in iis provinciis, quæ contra Hispanorum regimen jampridem tumultuari cœperant, ex sententia etiam Episcoporum, & Magistratuum, qui omninò supersedendum censebant à promulgatione Concilii, pro ea in aliud tempus differenda ad Philippum conscripsit ; à quo tamen responsum eidem, mandatumque est, ut omnibus posthabitis, Concilium publicaretur ; id quod ab ipsa promptè adimpletum est. Ita Belgicarum rerum Scriptores testantur, videlicet Cardinalis Bentivolus, Famianus Strada, Nicolaus Burgundus, Joannes Meursius, Emanuel de Meteren. Et sanè Provincialia duo extant Concilia, alterum à Maximiliano à Bergis Archiepiscopo Cameracensi anno 1565. alterum ab Archiepis-

episcopo Mechliniensi anno 1570. celebratum, quæ legi possunt *tom.* 10. Collectionis Harduini, in quibus secundùm Tridentini Concilii decretum irrita declarantur ea matrimonia, quæ sine Parochi, & duorum testium præsentia celebrari contingat; adeo ut valdè probabile, ac verisimile fiat, Concilii decretum *de Reformatione Matrimonii*, in Belgio, & regionibus Fœderatis publicatum, observatumque fuisse, antequam res in apertam rebellionem erumperent, quod anno 1572. factum est. Ad cujus rei comprobationem facit etiam relatio quædam Præsulis de Turre Archiepiscopi Ephesini, olim in Fœderatis Belgii provinciis Vicarii Apostolici; in qua Religionis statum in Hollandia exponens, anno 1656. ad Pontificem Alexandrum VII. scripsit, Concilium Tridentinum fuisse in iis locis & præceptum, & promulgatum, ejusque decreta in praxim deducta, antequam fera pessima hæresis omnia illuc devoratum venisset. Relatio hæc impressa habetur *in Historia Ecclesiæ Ultrajectinæ* Pauli Hoynck *in Appendice pag.* 95.

III. Cùm igitur eo tempore, quo Tridentini Concilii leges vim suam habere cœperunt, Fœderatæ provinciæ hæreticorum, sed Principis Catholici dominio subjectæ essent, cumque decretum, de quo agitur, in eisdem promulgatum fuerit; id gravi controversiæ viam aperuit, num scilicet, mutato earum regionum temporali dominio, iisque à Catholici Regis ditione in hæreticorum Principum potestatem translatis, matrimonia, quæ ibi fierent inter partes vel utramque hæreticam, vel alteram Catholicam, & alteram hæreticam, sine Catholici Parochi, & duorum testium præsentia, nulla & irrita censeri deberent, veluti facta contra Tridentini Concilii dispositionem, an verò valida, utpotè sub ejusdem Concilii censura minimè comprehensa.

IV. Hîc, quod in omnibus quæstionibus usuvenire solet, in duas classes divisi Auctores fuerunt: alii enim tàm ex Theologis, quàm ex Canonistis, pro nullitate; alii verò pro validitate steterunt. Cùm autem in Romanæ Curiæ Tribunalibus, Cardinalium Congregationibus, occasione quarumdam causarum matrimonialium, super hoc quæstionis capite deliberatum esset; negari nequit, illis ut plurimùm magis arrisisse priorem opinionem, quæ eorum matrimoniorum nullitatem tuetur. Nos quidem, cùm plurium annorum spatio, antequam ad majores dignitates ascenderemus, munera tùm Secretarii Congregationis Concilii Tridentini interpretis, tùm Doctoris in Decretis in Pœnitentiariæ Apostolicæ Officio, tùm etiam Consultoris supremæ Inquisitionis, exercuerimus, memoratarum causarum discusioni interfuimus; sed numquam opinioni illi acquiescere potuimus, per quam prædicta matrimonia nulla judicantur. Quare nobis continenter in votis erat, ut aliqua se opportunitas offerret, in qua generalis regula & lex pro eorumdem matrimoniorum aut nullitate, aut validitate statueretur; quoniam anteacto tempore nonnisi particularia decreta in hac, vel illa causa, condita erant, quæ ne inter se quidem conformia semper fuerant, propter varietatem circumstantiarum, quæ modò in una facti specie aderant, modò in altera desiderabantur.

V. Optata à nobis opportunitas oblata quidem est, sed non eo tempore, quo nos memoratis officiis fungebamur, verùm postquam ad Cardinalitiam dignitatem evecti, Bononiæ ad

ad Archiepiscopalis illius Ecclesiæ regimen residebamus. Eam occasionem attulit factum hujusmodi. Yprensis Episcopus optimo Ecclesiæ suæ moderamini studiosè prospiciens, in relatione status suæ Ecclesiæ, quam ex Sixti V. præscripto, ad Sacram Concilii Congregationem transmisit, certam sibi regulam præfiniri postulavit, secundùm quam posset opportunè se gerere, & matrimonia hujusmodi, quæ in Fœderatis Belgii regionibus, sine Parochi, & duorum testium præsentia, vel ab hæreticis inter se, vel à Catholicis cum hæreticis contracta forent, aut nulla & irrita, aut firma & valida reputare. Ut igitur Episcopi illius postulatis satisfieret Præsul Cavalchinus, Archiepiscopus Philippensis, qui tunc temporis eidem Congregationi à Secretis erat, nunc autem hujus S. R. E. Presbyter Cardinalis, cùm laborem nullum omisisset pro iis colligendis, quæ hac super re ante decreta fuerant, accuratam Dissertationem ad explanandam materiam conscripsit, aliæ verò tres, de Congregationis ejusdem mandato, à tribus eximiis in Urbe Theologis elucubratæ fuerunt. Quæ omnia in unum collecta in tomo foliorum dictæ Congregationis Concilii anni 1741. quemadmodum dictum est, impressa reperiuntur. Cumque sub Clemente XII. Decessore nostro materia minimè proponi, atque examinari potuisset, nosque interea temporis, nullis meritis nostris, ad summum Pontificatum evecti essemus, lectis per nos, examinatisque omnibus, quæ super hac re in præcedenti Pontificatu collecta & conscripta fuerant, opportunum factu existimavimus, Congregationem Concilii coram nobis habere, ut Cardinalium ejusdem Congregationis sententias viva voce prolatas exciperemus; id quod die 13. Maii anni 1741. præstitum est. Decretum autem, quod à Congregatione conditum, atque à nobis die 4. Novembris ejusdem anni approbatum fuit, impressum, ut dictum jam est, *in tom.* 1. *Bullarii nostri* reperitur.

VI. Tres sunt partes illius Decreti, quæ unicuique legenti occurrunt. Prima versatur circa matrimonia inita, vel ineunda in locis Hollandiæ, & Belgii Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, inter duos conjuges hæreticos, sine Catholici Parochi præsentia; & de his quidem decernitur, ea valida esse, tàm quæ jam facta fuerint quàm quæ eodem modo in posterum fieri contingat; ita ut, si ambo conjuges ad Catholicam Religionem convertantur, contracti matrimonii vinculo adstricti remaneant, absque eo quod coram Catholico Parocho renovare consensum obligentur; si verò alter eorum convertatur, altero in hæresi permanente, neutri fas sit ad alias nuptias transire, nisi alterutrius mors intercesserit, per quam maritalis nodus dissolvatur.

VII. In quo sanè conformia fuerunt suffragia eorum, qui in Congregatione convenerant; & licèt alii alia via insisterent, omnes tamen ad eamdem metam, eumdemque finem pervenerunt, ut pro validitate matrimonii sententiam ferrent. Quidam enim existimarunt, certam & perspicuam deesse probationem, quod Concilii decretum publicatum fuerit in unaquaque parochia earum regionum, antequam illæ ab Hispanica dominatione se subtraherent; ideoque ex ejusdem Conciliaris decreti tenore, ea matrimonia nequaquam nullitatis vitio subjacere. Quamvis enim admitterent, edita fuisse Regia mandata pro Concilii publicatione, neque negarent, decre-

tum *de reformat. Matrimonii* in suprà laudatis Provincialibus Synodis insertum fuisse; attamen nil aliud ex his desumi posse dixerunt, nisi quamdam præsumptionem, quod decretum promulgatum fuerit, ut par erat, in singulis parochiis; quod tamen ad effectum, de quo agitur, demonstrari oporteret per positivam probationem, quæ saltem colligeretur ex immediata, nec interrupta serie plurium actuum similium, & decreto uniformium; quæ sanè probatio in proposito casu non adest. Hæc autem eò vel magis confirmari autumabant, quòd si post finem bellis impositum, apertumque Catholicis aditum Hollandia, aliisque Fœderati Belgii regionibus vivendi, pro verisimili habetur, Parochos, & Missionarios Catholicos Conciliaris decreti promulgationem tunc in suis quosque parochiis fecisse; ex hoc ipso arguere licet, hujusmodi publicationem antea factam non fuisse, quantumvis Catholici Regis mandata pro Concilii observatione prodissent. Videatur Marchantius *in Tribunali Sacramentor. lib.* 1. *tit.* 7. *quæst.* 9. *conclus.* 4.

VIII. Alii verò, omissa quæstione, ante defectionem earum gentium ab Hispanorum Principum fide, in singulis locis, atque parochiis publicatum fuerit, necne, Tridentinæ Synodi decretum, ac etiam admittentes publicationem hujusmodi ritè factam; duas reputabant hominum societates, inter se planè distinctas, per occasionem, & in sequelam illiusmet defectionis, efformatas fuisse; alteram Catholicam & alteram hæreticam; quæ nunc invicem permixtæ in iisdem regionibus versantur. Quapropter, etiamsi ante civiles motus publicatum fuisset decretum, de quo agitur, cùm nondum exorta, neque ibi constituta tunc esset altera illa hæreticorum societas; hæc ipsis minimè videbatur ejusmodi decreti publicatione adstringi potuisse.

IX. Alii videntes propositum casum cum adjunctis circumstantiis nequaquam dici posse litteraliter decisum in Conciliari decreto, quo nil aliud statuitur, nisi quod nulla sint matrimonia, quæ coram Parocho, & duobus testibus non contrahantur; quodque hæc nova lex non ante vim habere incipit, quam post triginta dies, ex quo ipsa in singulis parochiis publicata fuerit; ulterius autem decretum non progredi, neque declarare, an ejusmodi lege heterodoxæ societates, quæ tunc essent, æque ac aliæ, quæ in posterum efformari possent, comprehendi deberent; ideo necessarium putabant, ipsam Tridentinorum Patrum mentem indagare, ut secundùm eam de proposita quæstione judicari posset. Quo posito, magnam sanè rationem habendam esse dicebant de ea conditione in decreto apposita, quod nempè decretum ipsum non obligaret, nisi post triginta dies ab ejus publicatione in singulis parochiis elapsos. Quæ quidem conditio (si fides habenda Cardinali Pallavicino *in historia Concilii lib.* 22. *capit.* 8. *num.* 10. ut certè habenda est) idcircò adjecta fuit, quia, absque illa, magnus heterodoxorum quærimoniis campus apertus foret, eoque magis aucta fuisset eorum aversio à Concilio, dum illius decreti vigore, uxores suas pro concubinis haberi, suosque liberos illegitimos declarari doluisset; siquidem numquam futurum erat, idque Patres ignorare non poterant, ut novum decretum ab illis acciperetur, & executioni demandaretur, eorumque matrimonia coram Parocho Catholico celebrarentur. Huic igitur incommodo provide occursum est per conditionem illam decreto adjectam, qua imposita fuit illius publicationis necessitas, ita ut

ut in locis hæreticorum, in quibus procul dubio numquam expleta foret hujusmodi publicatio, non verificata conditione, à cujus existentia Concilium pendere voluit decreti sui efficaciam, nec incolæ hæretici umquam adstricti forent servandæ formæ in ipso decreto præscriptæ. Quod si nunc in proposito casu pronunciaretur pro nullitate matrimoniorum, quæ ab heterodoxis in Hollandia, & in Fœderato Belgio, absque præsentia Catholici Parochi ineuntur, futurum dicebant, ut in ea omnia illa incommoda, & absurda incideremus, quæ Tridentini Patres, laudatum decretum efformantes, tanta prudentia evitare studuerunt.

X. Alii denique Catholicæ Religionis causam, utilitatesque potisimùm præ oculis habentes, ajebant in hujusmodi rerum circumstantiis, id consilii capiendum esse, per quod eadem Religio minus invisa ipsius hostibus redderetur, quodque impedimenta non interponeret his, qui fortè parati essent in illius gremium se se recipere. Hoc autem præmisso, perpendere non omittebant, quod, si matrimonia, de quibus agebatur, irrita declararentur, si quando aliqui conjuges de abjuranda hæresi statuissent, ut ipsis liceret in conjugali societate permanere, necesse haberent consensum renovare coram Parocho Catholico, & duobus testibus; alioquin pro legitimis conjugibus se invicem habere non possent. Quantum porrò in hujusmodi consensus renovationibus periculum insit, & quam gravia incommoda inde metuenda essent, enarrando pergebant. Primum videlicet, quòd plures conjuges, quibus Catholicam Religionem amplectendi desiderium inesset, illud fortassè adjicerent, utrimque metuentes, ne alter ab altero, cum quo multorum annorum spatio libenter vixisset, relinqueretur. Deinde quod si fortè vir uxori, aut uxor viro displiceret, nec alia ipsis suppeteret via, qua se à contracto vinculo liberarent, facillimè evenire posset, ut simularent se ad Catholicam Fidem converti, quo sibi solutionem à matrimoniali vinculo quærerent, requisitam nempè consensus renovationem, post simulatam conversionem, alter alteri denegando. Tertium, quod, etiamsi conjuges ad sanctam Religionem serio ac firmo proposito converterentur, attamen fieri posset, ut præcipua causa, ad conversionem impulsiva, esset spes recuperandæ libertatis, & abrumpendi vinculi, quod ipsis ad fatendum molestissimum esset, quod ubi eveniret, nemo est, qui non videat, quanti conversiones hujusmodi faciendæ essent.

XI. Sanè, quod pertinet ad timorem simulationis, de qua modò dictum est, congruit Innocentii III. responsum ad Episcopum Ferrariensem, relatum *in cap. Quanto, de divortiis*, ubi Pontifex rogatus, num matrimonii vinculum dissolvatur, altero conjugum à Catholica Religione ad Ethnicam superstitionem, aut ad hæresim transeunte, nequaquam dissolvi respondet; & hanc, inter alias, rationem affert: *Quorumdam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, vel quando sibi invicem displicerent, si eas possent in tali casu dimittere, simularent hæresim.*

XII. De altero autem quæstionis capite, quod in secunda Decreti parte definitum fuit, nimirum de matrimoniis, quæ in eisdem Fœderati Belgii provinciis à Catholico viro, aut muliere, cum hæretica fœmina, aut viro, sine Catholici Parochi præsentia, contrahuntur, de quibus quærebatur, valida ne, an nulla, habenda esset; quidam suffragia ferentium, Apostolicæ Sedis instituta præ oculis habentes,

quibus semper ea matrimonia reprobata sunt, quæ inter duos contrahentes, alterum Catholicum, & alterum hæreticum ineuntur, in eam perpendebant partem, ut matrimonia isthæc nulla, & irrita decerni deberent. Verùm ab aliis sapienter responsum fuit, non utiquè id agi, ut à prædictis institutis, & à veteribus hac de re decretis discederetur, quorum observantia etiam in præsentia inculcanda erat, quemadmodum gravibus verbis in Decreto inculcata fuit; sed propositæ difficultatis summam in eo esse, ut dispiceretur, num, contracto jam matrimonio in dictis regionibus à Catholica parte cum alia hæretica, & jam expleto hujusmodi actu, qui sine dubitatione ulla, illicitus est, nullum præterea & irritum declarandum esset matrimonium, propterea quod in eo contrahendo minimè servata fuisset Concilii forma; adeoque, cùm matrimonium inter duos baptizatos, diversæ licèt communionis, de facto initum, non quidem nullum, sed dumtaxat illicitum sit, num, idem pro nullo habendum esset, ex eo quod sine Parochi præsentia in iis regionibus contractum foret. Sensu igitur quæstionis explanato, concordibus suffragiis in eam sententiam itum est, quod sicuti valida declarata fuerant ea matrimonia, quæ in prædictis Fœderati Belgii Provinciis inter duos contrahentes hæreticos, sine Parochi præsentia, inita essent; ita valida dici deberent illa, quæ in iisdem locis inter duas partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eodem modo contracta forent; quoniam, cùm conjugum alter, tùm ratione loci, in quo habitat, tùm ratione societatis, in qua vivit, exemptus sit à Tridentinæ Synodi lege; exemptio, qua ipse fruitur, alteri parti communicata remanet, propter individuitatem contractus, vi cujus exemptio, quæ un ex partibus competit, ad alteram, secundùm etiam civiles leges extenditur, eidemque communicatur.

XIII. Postquam verò suprà memoratum Decretum nostrum anno 1741. in Fœderatis Belgii provinciis promulgatum est, quæsitum à nobis fuit, utrum ea matrimonia comprehenderet, quæ in iisdem regionibus inirentur à contrahentibus utrinque Catholicis, non coram Parocho Catholico, & duobus testibus; quin etiam petitum fuit, ut si fortè illud hæc minimè comprehenderet, ad ea saltem per viam indulti extenderetur; quo conscientiæ Catholicorum, qui in Fœderatis Belgii provinciis habitant, in tranquillo ponerentur. Responsum facile est, & dicta matrimonia in Decreto nequaquam comprehendi, & extensionem, quæ petebatur, absurdam, & mali exempli futuram. Et quidem, matrimonia Catholicorum in Decreto non comprehensa, facilè intelliget quicumque advertat, illud nominatim restrictum esse ad ea matrimonia, quæ in præfatis regionibus vel inter duos contrahentes hæreticos, vel inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam contrahuntur. Extensio autem Decreti ad Catholicorum matrimonia, idcircò absurda, & mali exempli extitisset, quòd, cum in iis locis Missionarii Catholici adsint, coram quibus anteacto tempore à contrahentibus Catholicis celebrata sunt matrimonia, cumque Concilii Tridentini decretum inter Catholicos illarum partium, & in peculiaribus eorum Parochiis, saltem postquam provinciæ Fœderati Belgii à Catholici Principis dominatione in hæreticorum potestatem transierunt, ritè publicatum fuisse constet; unusquisque videt, quanta cum offensione universæ Ecclesiæ auditum fuis-

fuisset, matrimonia Catholicorum, quæ in regionibus illis juxta Tridentini formam celebrari possunt, à tàm providæ legis observantia eximi per viam gratiæ & dispensationis. Videantur Juenin *de Sacram. dissert.* 10. *quæst.* 5. *cap.* 4. & Piette *Quæst. Theologie. part.* 6. *pag.* 441. *edit. anni* 1741. qui docent, à contrahentibus Catholicis servandum esse Concilii decretum etiam in iis regionibus, in quibus ab hæreticis non observatur.

XIV. Ultima Decreti nostri pars ea respicit matrimonia, quæ in Catholicorum Principum regionibus fiunt ab iis, qui domicilium habent in aliis regionibus Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, necnon illa, quæ in Provinciis Fœderatis contrahuntur ab his, quorum domicilium situm est in dominio Principum Catholicorum. De quibus sanè reputatum fuit nihil necesse esse peculiariter statuere, cùm satis provisum sit per Canonici Juris regulas jam pridem constitutas de iis, qui, relicta regione, in qua domicilium habent, nec novo alibi domicilio, vel quasi, adhuc acquisito, matrimonium ibi contrahere cupiunt. De quibus regulis nos ipsi egimus *in nostra Institutione* 33. *editionis Latinæ.*

XV. Hæc autem satis erunt, in Synodis earum diœcesium, quarum conditio exigit, ut de hujusmodi matrimoniis agatur, & opportuna super ipsis decreta, Apostolicis definitionibus consentanea, efformari valeant.

CAPUT VII.

De aliis quibusdam respicientibus Matrimonia, quæ à Catholicis contrahuntur in regionibus Infidelium, aut Hæreticorum Principum dominio subjectis, vel quæ in Regionibus Catholicis ineuntur inter Catholicum ex una parte, & Hæreticum occultum ex altera; de quibus similiter nequaquam in omnibus Synodis agendum est.

QUædam regiones sunt Principum Infidelium dominio subjectæ, in quibus degentes Catholici matrimonia inter se coram Parocho, & duobus testibus contrahunt temporali Principe, cui parent, nullam in hac re molestiam eisdem exhibente. Verùm, quia vel ante, vel post matrimonium ea ratione celebratum, patriis legibus coguntur coram Infideli ministro se sistere, eoque præsente quamdam contractus matrimonialis speciem inire; neque id ab iis prætermitti potest, quin graves ipsis perturbationes obveniant, & magnum præjudicium innocenti proli, quæ alias minimè legitima reputaretur; quæsitum aliquandò est, num id à Catholicis, salva conscientia, fieri possit; & quo modo Rectores animarum in hujusmodi casibus se gerere debeant; & quidem id, quod contingit in regionibus subjectis dominio Principum Infidelium, in aliis pariter evenit, quæ Principum hæreticorum imperio parent.

II. Lessius *in Auctario cas.* 24. *in verb. Hæreticorum conversatio*, id salva conscientia, neque fieri, neque tolerari posse, contendit; ejusque opinio verissima esset, si hæreticus ministellus adhiberetur tamquam persona sacra, quæ sacram cæremoniam intende-

ret exercere, ac per eam, sanctitatem tribuere contractui matrimoniali; tunc siquidem viderentur Catholici eum agnoscere tamquam legitimum Christi Ministrum, ritumque hæreticum approbare, & profiteri. Verùm cùm plerumquè res aliter se habeat, illeque Catholicorum matrimoniis solùm assistat, tamquam minister merè politicus, neque virtute verborum, quibus conjugibus benè apprecatur, ullam credat sanctitatem accedere eorum conjugio, quod Sacramentum esse, nostri temporis hæretici communiter inficiantur; rectius idcircò Catholicos eidem se sistentes, ut patriæ legibus more gerant, graviaque evitent incommoda, quæ secus sibi imminent, à culpa excusant Joannes Verjuys *in suo Pastorali tract.* 13. *art.* 7. Arsdekin *Theolog. tripartitæ tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 4. *de Matrim. cap.* 8. §. 2. *num.* 17. Lacroix *lib.* 6. *part.* 3. *de Matrim. num.* 775. Piette *Quæstion. Theolog. part.* 6. *pag.* 441. In hac quoque sententia fuit sacra Congregatio Sancti Officii, quæ hanc quæstionem diligenter, uti solet, examinavit, & die 29. Novembris 1672. in eam, qui sequitur, modum definivit: "Catholici, qui matrimo-"nio juncti sunt coram Parocho, & "testibus Catholicis, in pluribus locis "(ita invaluit consuetudo) solent co-"ram ministro hæretico, seu protes-"tante, rursus conjungi, ad evitanda "gravia damna; neque potest consue-"tudo hæc à Clero corrigi. Peccant "ne? & quo peccato, Catholici sic "denuò conjuncti coram ministro hæ-"retico? Et quomodò gerere se debeat "erga illos Ordinarius loci? Sacra "Congregatio respondit: Quatenùs "minister assistat matrimoniis Catho-"licorum, uti minister politicus, non "peccare contrahentes. Si verò assis-"tat, ut minister addictus sacris, non "licere, & tunc contrahentes peccare "mortaliter, & esse monendos." Huic nos sententiæ, tunc à laudata Congregatione prolatæ, auctoritatem nostram adjecimus *in nostra Constit.* 89. §. 10. *nostri Bullarii tom.* 1. ubi Fidelibus degentibus in Regno Serviæ, finitimisque regionibus, interdiximus, ne matrimonio inter se Catholicis ritibus celebrato, illud renovare præsumant coram *Caddi*; nostram tamen interdictionem hac temperabimus limitatione, nisi scilicet nuptiarum cæremonia, explenda coram *Caddi*, actus sit merè civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve superstitionis genus includat.

III. Postquam conditum, promulgatumque fuit Decretum illud nostrum, quod in præcedenti capite sexto exposuimus super matrimoniis, quæ in Belgii regionibus Fœderatorum Ordinum dominio subjectis contrahuntur vel inter hæreticos, vel inter partem alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eaque licèt non coram Parocho Catholico contracta, valida esse declaratum est; cùm palam factum fuerit, hujusmodi indulgentiam in illis matrimoniis minimè locum habere, quæ in illis eisdem regionibus inter Catholicos contrahuntur, in quibus videlicet servanda est forma à sacro Concilio Tridentino præscripta; expositum nobis fuit, prædictos Catholicos, in eis locis degentes, non solùm teneri coram ministro hæretico se sistere, atque ibi quamdam contractus matrimonialis speciem celebrare, idque re ipsa ab illis fieri ad gravissima evitanda infortunia, quæ ipsis alioquin imminerent; verùm etiam aliquandò contingere, ut cùm memoratus actus coram hæretico ministello præcedat, celebratio autem matrimonii coram Parocho Catholico, & duobus testibus dif-

differatur, hoc intermedio tempore inter hujusmodi sponsos copula intercedat, ex eaque proles oriatur. Unde controversia orta erat inter Missionarios; quorum aliqui prædictos actus intermedios excusabant, ea nixi opinione, quòd etiam inter Catholicos possit in matrimonio contractus à Sacramento sejungi; alii verò Concilii Tridentini sanctionibus inhærentes, quæ in illis regionibus inter Catholicos vim suam obtinere debent, nulla ratione subsistere, aut validum censeri posse putabant matrimonium illud, quod coram Catholico Parocho, & duobus testibus celebratum non foret, adeoque omnes intermedios actus, quos suprà innuimus, illicitos, & prolem inde susceptam illegitimam esse judicabant; contrariæ autem opinioni connivere, perinde esse contendebant, ac observantiam formæ à Tridentino Concilio præscriptæ ab iis regionibus, & ab ipsis Catholicorum matrimoniis penitùs eliminare.

IV. Re itaque per Missionarios dissentientes ad nos & Apostolicam Sedem delata, unâ cum eorum rationibus hinc inde scripto exaratis, hisque per nos accuratè perpensis, audiendum nobis esse judicavimus consilium nonnullorum S. R. E. Cardinalium, aliorumque virorum sacræ Theologiæ, & Juris Canonici peritorum, quibus antea singulis dissertationem quamdam, super hoc à nobis conscriptam, distribui mandavimus. Qui sanè iisdem principiis inhærentes, quæ nos in dissertatione posueramus, concordibus suffragiis eorum Missionariorum sententiam approbarunt, qui steterant pro nullitate matrimonii, nisi contrahentes Catholici vel ante, vel postquam hæretico ministello, se præsentassent, coram Parocho Catholico, & duobus testibus, matrimonium ritè celebrassent, quippè proinde peccaminosos definierant prædictos actus, intermedio tempore à sponsis exercitos.

V. De hac controversia certiores nos fecerat vir religiosus, multiplici ex capite laudandus, Pater Paulus Simon à San Joseph è Carmelitarum Excalceatorum familia, cui propterea directæ sunt litteræ responsa nostra ferentes, quarum exemplum hic subjicimus, quæque etiam referuntur *tom.* 3. *nostri Bullarii in Suplem. numer.* 3. His deinde omnes in dictis regionibus facilè acquievisse, ac normam in ipsis traditam in posterum sibi sequendam proposuisse, ex posterioribus litteris, inde acceptis, cum gaudio intelleximus. Nostrarum litterarum tenor talis est:

BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem.

»Redditæ sunt nobis per Dilectum »Filium, eumdemque primarium ad»ministrum nostrum, Sylvium Cardi»nalem Valenti, vestræ litteræ, quibus »subortam inter vos in re gravis sa»nè momenti controversiam exponitis, »eamque judicio nostro subjicitis. Non »possumus equidem non magnoperè »commendare propositum vestrum, »quo Sedem Apostolicam consulendam »censuistis, ejusque definitionem ex»poscendam, ut eam unanimi consen»su amplectamini; quam si omnes, »cùm similes emergunt quæstiones pa»ri docilitate exquirerent, & seque»rentur, non tanta succresceret in dies »inter Evangelicos operarios opinio»num varietas, nec doleremus aliquan»dò, ob eorumdem in tradenda mo»rum doctrina diversas sententias, in »partes distrahi Christianum populum,

»eamque scindi mentium, animarum-
»que concordiam, quam Christus Do-
»minus Ecclesiæ suæ commendatam
»voluit usque adeo, ut ea præsertim,
»quasi tessera discipulos suos cognos-
»cendos prædixerit.

»Exposuistis itaque nobis, non ra-
»rò isthic contingere, ut Catholici
»matrimonium inter se contracturi, ci-
»vilem adeant Magistratum, aut hæ-
»reticum ministellum, quibus se sis-
»tere legibus patriæ coguntur, & co-
»ram illis mutuum exprimant in con-
»jugium consensum, quem tamen pos-
»tea renovare coram legitimo Minis-
»tro Catholico, & duobus testibus, uti
»Tridentinum præcipit, aut omninò
»negligunt, aut in longum tempus
»differunt; interim verò, perindè ac si
»legitimi conjuges jam forent, non
»dubitant omnem conjugalem consue-
»tudinem inter se habere. Quæsivis-
»tis deinde, quid de illo consensu sen-
»tiendum sit, coram civili Magistra-
»tu, aut hæretico ministello, præsti-
»to; num scilicet satis fuerit ad perfi-
»ciendum matrimonium validum, sal-
»tem in ratione contractus, quod alter
»ex vobis affirmat, alter inficiatur; et-
»si ad Sacramenti dignitatem non as-
»surgat, quod nemo vestrum in quæs-
»tionem adducit; si enim res ita se ha-
»beret, ut primus existimat, subse-
»quens inter consentientes copula,
»etiam ante renovatum coram Parocho
»Catholico consensum, omni flagitio
»vacaret, & suscepta exinde proles,
»absque ulla dubitatione esset legiti-
»ma reputanda.

»Jam verò ut postulatis vestris bre-
»viter simul, & dilucidè respondea-
»mus, unaque controversiam omnem
»judicio nostro præcidamus, sic habe-
»te: ubicumque promulgatum & re-
»ceptum sit Concilii Tridentini decre-
»tum cap. 1. sess. 24. de refor. matrim.
»ibi nulla prorsus, atque in omni ra-
»tione irrita esse conjugia aliter, quam
»coram alterutrius contrahentium legi-
»timo Parocho, aliove Sacerdote Pa-
»rochi vices agente, & duobus testi-
»bus, celebrata. Scimus profectò, esse
»Theologos, qui in ipso Fidelium ma-
»trimonio contractum à Sacramento
»ita dividunt, ut illum omninò perfec-
»tum quandoquè consistere credant,
»quin ad Sacramenti excellentiam per-
»tingat. Sed quidquid sit de hac opi-
»nione, quam nos quidem nunc in me-
»dio relinquimus, ea certè, quod at-
»tinet ad rem præsentem, locum nul-
»lum sibi vindicare potest apud eos,
»qui Tridentina lege obstringuntur;
»etenim, qui, præter formam à se præs-
»criptam, matrimonium contrahere
»attentant, eorum Tridentina Syno-
»dus non Sacramentum modò, sed
»contractum ipsum irritum disertè
»pronuntiat, atque ut ejus verbis uta-
»mur, eos ad sic contrahendum omni-
»nò inhabiles reddit, & hujusmodi
»contractus irritos esse decernit.

»Quare cùm inter Catholicos in
»istis provinciis degentes, & promul-
»gatum, & receptum jam fuerit illud
»Tridentini decretum, quod ambo fa-
»temini; perspicuum est, matrimonium
»ab ipsis invicem initum coram civili
»Magistratu, aut acatholico ministel-
»lo, & non item coram proprio alte-
»rutrius contrahentium Parocho, &
»duobus testibus, neque in ratione Sa-
»cramenti, neque in ratione contrac-
»tus sustineri, aut ullo pacto validum
»reputari posse. Neque verò rationes,
»propter quas valida pronuntiavimus
»matrimonia, quæ aut ab hæreticis
»inter se, aut à Catholicis cum hære-
»ticis, in istis Fœderatis provinciis
»contrahuntur, non servata forma

»Tri-

„Tridentini, aptari queunt conjugiis „inter se initis à Catholicis, quorum „quilibet Tridentini decreto se obs- „trictum agnoscit, ejusque se auctori- „tatem sequi profitetur.

„Sciant itaque Catholici vestræ „curæ concrediti, cùm civili Magis- „tratui, aut hæretico ministello, ma- „trimonii celebrandi causa, se sistunt, „actum se merè civilem exercere, quo „suum erga leges, & instituta Princi- „pum obsequium ostendunt; cæterum „tùm quidem nullum à se contrahi „matrimonium. Sciant, nisi coram „Ministro Catholico, & duobus „testibus nuptias celebraverint num- „quam se neque coram Deo, neque „coram Ecclesia, veros & legitimos „conjuges fore; nec si interim con- „jugalem inter se consuetudinem ha- „buerint, eam gravi culpa carituram. „Sciant denique, si qua ex hujusmo- „di conjunctione oriretur soboles, eam „utpotè ex non legitima uxore natam, „in oculis Dei fore illegitimam, & „nisi conjuges consensum ex Eccle- „siæ præscripto renovaverint, illegi- „timam perpetuò futuram etiam in „Ecclesiæ foro.

„Erit porrò officii vestri, hæc omnia „cùm commoda se obtulerit occasio, „atque ea, quam rerum circumstantiæ „vobis adhibendam suaserint, cir- „cunspectione & cautela, singulis „explicare prolixius; simulque omnes „commonere, ut siquidem regionis „consuetudini, & terreni Principis „sanctionibus obtemperare coguntur, „faciant illi quidem, sed Religione „salva, potioresque ducant sanctissi- „mas Ecclesiæ leges, quibus fidelium „matrimonia constringuntur. Illud „præterea vobis curandum est, ne „etiamsi duo Catholici civilem illam, „ac merè politicam coram hæreticis „cæremoniam peregerint, nimium inter „se familiariter agant, aut sub tecto in „communi habitent, nisi se prius „veris & legitimis nuptiis, ex norma „Tridentini, alligaverint; quamquam „enim ea familiaritas esse possit sine „flagitio, flagitii certè periculo, & „suspicione non vacat; utrumque au- „tem probis, & benè moratis Christi „fidelibus cavendum est. Ad ejusmodi „porrò evitanda pericula, cognosci- „mus, consultiùs utiquè fore, ut Ca- „tholici, nonnisi matrimonio jam an- „tea in faciem Ecclesiæ inter se legiti- „mè celebrato; ad illam explendam „civilem cæremoniam, secularem „Magistratum, seu hæreticum minis- „tellum adirent; sed quoniam ex ves- „tris litteris deprehendimus, id non „sine periculo, & perturbationibus „posse adimpleri; id saltem pro viri- „bus satagite, ut postquam reipubli- „cæ morem illi gesserunt, non diu „differant Ecclesiæ legibus parere, & „conjugale fœdus juxta præscriptam à „Tridentino normam ritè & sanctè „inire, & si quid tùm super hac re, „tùm super aliis, quæ istam Mis- „sionem respiciunt, nobis sugge- „rendum esse putetis, communicato „inter vos consilio, operam nostram „implorate, quam semper præsentem „invenietis. Epistola hæc nostra tibi, „dilecte fili, Paule Simon à Sancto Jo- „seph, inscripta est; eam tamen vo- „lumus à te communicari etiam dilec- „to filio Hadriano Augustino Won- „Duk Pastori Leidensi, cujus scrip- „tum super ea, de qua nunc agitur, „controversia à supradicto Cardinali „de Valentibus nobis oblatum libenter „perlegimus.

„Postremò vos hortamur majorem „in modum, ut istam Dominici gre- „gis non contemnendam portionem „sedulò sicuti laudabiliter hactenùs „fecistis excolere, atque ad omnem „pie-

„pietatem informare pergatis. Vobis„que interim Apostolicam Benedictio„nem peramanter impertimur. Datum „Romæ apud Sanctam Mariam Majo„rem, die 17. Septembris 1746. Pon„tificatus nostri anno septimo.“

VI. Quæ hactenùs dicta, & narrata sunt, ad ea pertinent loca, quæ infidelium, aut hæreticorum Principum ditioni subsunt. Sed alia loca non desunt, in quibus etiamsi alia Religio, præter Sanctam Catholicam Romanam non toleretur, complures tamen occultè vivunt ab illius communione extranei, qui Catholicorum speciem præ se ferentes, matrimonia cum Catholicis ineunt; eaque occasione Catholicus Parochus accersitur, qui matrimonii celebrationi assistat, licèt hîc privata scientia satis superque compertum habeat, alterum ex contrahentibus hæreticum esse. In arduis hujuscemodi circumstantiis, sunt qui contendant, debere Parochum, nulla opposita difficultate, vel mora, matrimonio assistere, nec in occultam contrahentium fidem subtilius inquirere, quamvis matrimonium inter Sacramenta vivorum connumeretur, cùm etiam Eucharistia, quæ vivorum Sacramentum est, peccatoribus occultis, cùm ad eam recipiendam publicè accedunt, non denegetur, juxta doctrinam S. Thomæ 3. *part. q.* 80. *art.* 6. Contra autem alii reputantes, quod in Sacramento Matrimonii tenetur Parochus suam assistentiam denegare, si noverit privata etiam scientia, impedimentum aliquod adesse, nedum dirimens, sed vel dumtaxat impediens, ut putà sponsalia cùm aliis præcedenter contracta, vel votum simplex castitatis ab alterutro contrahentium emissum; in eoque rerum statu, illius officii partes esse; ut Ecclesiaticum Superiorem, sive Episcopum, de ea re certiorem faciat, qui opportunè consulere, & providere valeat; eadem ratione, docent, atque contendunt, se gerere debere Parochum, qui advocatur ad assistendum matrimonio, in quo ipsi constat, quantumvis privata scientia, alterum ex contrahentibus, pro orthodoxo publicè habitum, hæreticæ sectæ occultè adhærere. In Aquensi Concilio, quod anno 1585. celebratum est, *ad tit. de Parochis* extat decretum hujusmodi: *Nullus Parochus, pœna illis excommunicationis proposita, Sacramentum ullum administrare audeat hæreticis quibusvis, vel quocumque modo à Fide Catholica aversis, nisi prius constiterit, illos resipuisse, & Ecclesiæ ritè conciliatos fuisse*; *tom.* 10. Collectionis Harduini, *col.* 1562.

VII. Altera hæc sententia, non solùm priore tutior, sed etiam communior est. Cùm autem illius defensoribus onus incumbat diluendi argumentum illud, quod contra eam objiciebatur, de peccatore occulto publicè Eucharistiam petente, quam illi administrandam esse paulò ante significavimus; id sanè aggreditur Sanchez *in lib. 3. de Matrimonio disp.* 15. *n.* 13. Verùm feliciùs rem confecisse videtur Cardinalis de Lugo *de Sacramentis disp.* 8. *sect.* 13. *n.* 208. *& seq.* quem super hac re consuli volumus; cùm minimè consilium nostrum fuerit, ut hîc ex professo, ut ajunt, Tractatum de Matrimonio conscriberemus. Illud ad suscepti instituti rationem pertinet, ut Episcopis, in quorum diœcesibus hæretici cùm publicè versari non permittantur, occultè vivunt, magnoperè suadeamus, ut sive in Synodis, sive alia quacumque opportuna ratione, certas præscribant regulas de his, quæ præstari debeant ab illis omnibus, qui occultæ hæresis suspicione laborant, antequam Parochi ad Sacramenta illos admittant, atque adeo antequam eorum ma-

matrimoniis assistant; severiores autem pœnas constituant adversus eos, qui expletis semel illis actibus, qui pro solemni probatione eorum orthodoxæ Fidei præscripti sunt, atque ita ad Sacramenta Ecclesiæ Catholicæ, & ad matrimonii celebrationem admissi, in hæresim postmodum relapsi deprehendantur. Hac enim tuta agendi methodo Parochis suppeditata, si ipsi eam sequantur, ab illis eximentur angustiis, in quibus hærere meritò solent, cùm ad assistendum matrimoniis assersuntur, privata scientia compertum habentes contrahentium alterum, tametsi pro Catholico habeatur, hæreticum esse; poterunt siquidem, atque debebunt, in hujusmodi circumstantiis, eas probationes ab illo exigere, quibus se Catholicum esse, certa, & irretractabili professione demonstret, secundùm ea, quæ ab Episcopo in Sydodo, vel in aliis ordinationibus, præscripta fuerint.

CAPUT VIII.

De Constitutionibus Synodalibus ad Missæ Sacrificium spectantibus, quæ peculiaribus quibusdam Diœcesibus, non verò aliis, congruere possunt.

PRæsens Ecclesiæ disciplina circa numerum Missarum, quæ singulis diebus à Sacerdote celebrari possunt, unum dumtaxat Sacrificium quovis die offerri permittit; excepto Natalis Jesu Christi solemni die, quo recurrente, cuique Sacerdoti fas est ter Missam celebrare, modò à purificatione abstineat, ne alioqui, ea sumpta, frangat jejunium naturale, quod alteram, ac tertiam Missam necessariò præire debet, ut expressè statuitur *in Can. sufficit, de Consecrat. distinct.* 1. *in Cap. Te referente, & in Cap. Consuluisti, de celebratione Missarum.*

II. Nonnullæ tamen à Theologis excitantur quæstiones circa alios casus, in quibus licere ajunt duas eadem die, etiam extra prædictum Nativitatis Domini festum, Missas celebrare; veluti si priore Missa expleta, infirmo jam jam morituro ministranda sit Eucharistia per modum Viatici; si nuptiarum benedictio urgeat; aut festo die, celsioris nobilitatis, aut dignitatis quispiam superveniat, qui Sacrum non audierit, & Missam iterari postulet, ut Ecclesiæ præcepto faciat satis, nec interim in hisce rerum circumstantiis alius Sacerdos præsto sit, præter eum, qui Sacrum pridem obtulit. Regino Abbas, qui floruit decimo Ecclesiæ sæculo, *in libello de Ecclesiasticis disciplinis n.* 33. monet Episcopum, ut visitationem instituens, Parochum interroget, *si tempore statuto, id est circa horam tertiam diei, Missam celebret, & post hæc, usque ad mediam diem jejunet, ut hospitibus, atque peregrè venientibus, si necesse fuerit, possit Missam cantare.* Quidquid verò sit de hujusmodi Theologorum quæstionibus, hodie unus dumtaxat superest casus, quo Sacerdoti fas est uno eodemque die geminum offerre sacrificium; si nempè idem Parochus, duarum Parochiarum curam gerat, quæ ad invicem longo satis intervallo dissocientur, ex quo fiat, ut vix, aut ne vix quidem, utriusque Parochiæ populus in unam se conferre possit Ecclesiam ad Sacrum audiendum. In quo rerum statu concors omnium opinio est, Parochum nedum posse, sed planè teneri bis eodem die Missam celebrare, ac postquam in una Parochia Missam expleverit, ad aliam accedere, ne alterutrius Ecclesiæ populus, die festo, à Sacro audiendo excludatur. Rem hanc fusiore stylo expendimus in tractatu nostro *de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 34. *& seq.* ubi in unum

unum colligere studuimus quidquid circa eam cùm ex veteri, tùm ex recenti Ecclesiæ disciplina, nobis haurire licuit. Itaque ad eamdem lucubrationem lectores amandamus, ne actum agere videamur.

III. Cùm per Oscensis Diœceseos tractum, non uno in loco, duæ Parochiæ, longo intervallo dissitæ, sub uno animarum Rectore socientur, Parochis illis consilium incidit, ut, post sacrum in una Ecclesia peractum, aliud eodem die in alterius Parochiæ Ecclesia celebrarent. Verùm Solers Episcopus, edita Synodali constitutione, id vetuit; non enim deerant Sacerdotes, qui post Missam à Parocho in una Ecclesia Parochiali celebratam, possent illius vice in alia Parochia Sacrum obire. Excitatam hac de re controversiam nos definivimus favore Episcopi, cujus Synodalis Constitutio firmo satis innitebatur fundamento. Tunc enim solummodò permitti potest, die festo, Missarum celebrationem iterari, ne alterutrius Parochiæ populus solemni Sacrificio careat, cùm nemo, præter Parochum, adest, qui in altera ex Parochiis Missam celebrare valeat. Ast ubi alii suppetunt Sacerdotes, qui in secunda Parochia rem divinam facere possunt, prædictæ disciplinæ indulgentia locum non habet; ut accuratè expendimus, tandemque decrevimus in Constitutione nostra, *ordine tertia Bullarii nostri*, *tom.* 2. quam lectores consulere poterunt; nolumus enim, quæ pridem scripsimus, hîc rursum inutili labore repetere.

IV. In quarumdam Civitatum Ecclesiis mos obtinet, speciali quopiam privilegio firmatus, celebrandi Missas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Cumque Synodali sanctione Episcopi decreverint, nulli fas esse Sacrum obire, qui à præcedentis noctis dimidio jejunus non sit, nonnulla hinc prodiere controversiarum capita. Onus quippè minimè ferendum imponi visum est Sacerdoti, si à media nocte, quæ præcessit, ad illud temporis spatium, quo sequenti nocte Sacrificium offerre debet (etiam hujusce noctis dimidium, ex vi privilegii, nondum expectet) jejunio obstringatur. Nec defuere qui arbitrarentur, ex privilegio semel obtento, necessariò sequi exemptionem à lege jejunii, quod aliàs à præcedentis noctis dimidio servandum præcipitur. Itaque existimarunt, Sacerdoti, qui ante noctis dimidium jus habet Missam celebrandi, licere præcedenti die Sacrificium offerre, & ablutionem sumere, immò & prandio se se reficere; tùm maximè, quòd in sacra antiquitate nonnulla suppetunt monumenta, ex quibus colligitur, Sacram Eucharistiam etiam non jejunis ministratum fuisse. Enimverò, ut alibi videbimus, infantibus, quos matrum ubera paulò ante lactaverant, olim Eucharistiæ Sacramentum post Baptismum porrigebatur, ut patet è Sacramentario Gregoriano apud Hugonem Menardum, *tom.* 3. *Oper.* Sancti Gregorii, *pag.* 75. ubi legimus: *Pontifex verò reddit in Sacrarium, expectans, ut, cum vestiti fuerint infantes, confirmet eos qui etiam non prohibentur lactari ante sacram Communionem, si necesse fuerit.* Concordat etiam Ordo XV. Ecclesiæ Apamiensis penes Martene *de Antiquis Ecclesiæ ritibus*, *liber* 1. *c.* 1. *art.* 18. *col.* 206. *lit. C. edit. Antuerp.* Neque primus Ordo Romanus, relatus à Mabillonio *tom.* 2. *Musæi Italici pag.* 28. *n.* 46. statuit, ut infantes à lacte, aliove cibo abstineant à præcedenti nocte, sed jejunium dumtaxat indicit unius horæ spatio servandum, hoc est ab eo tempore, quod à Baptismo ad Eucharistiæ sumptionem intercurrit. Nec

Nec silentio prætereundus mos ille, qui apud Fideles olim invaluerat feria quinta in Cœna Domini, quo die ad sacram Synaxim accedebant post commestionem: *Sacramenta Altaris non nisi à jejunis hominibus celebrentur, excepto die anniversario, quo Cœna Domini celebratur*; uti legitur *in Can. Sacramenta Altaris, de Consecrat. dist.* 1. Qua de re interrogatus S. Augustinus *in epist.* 54. *ad Januarium*, respondit, servandam esse locorum consuetudinem.

V. Ut rectè dissolvatur hæc controversia, quæ nonnisi ad peculiaris alicujus diœcesis gubernium pertinet, hæc, quæ sequuntur, prænotasse juvabit. Et primò, juxta Missalis Rubricas, tempus ad privatam celebrationem Missarum statutum ab auroræ initio incipere, & ad meridiem usque inclusivè protendi; & quamvis ex ejusdem Rubricæ præscripto, pro conventualibus, ac solemnioribus Missis certa quædam hora definiatur, ea tamen eidem limitibus includitur, nimirum ab aurora ad meridiem. Cujus rei causam explicat S. Thomas 3. *part. quæst.* 83. *art.* 2. *ad* 4. nosque nonnulla item adnotavimus in Pastoralibus nostris Institutionibus Bononiæ æditis, ac præcipuè in ea, quæ *tertiadecima* occurrit in Latina editione.

VI. Secundò etiam post constitutam, & usu firmatam ejusmodi disciplinam, adhuc tamen veterem consuetudinem celebrandi Missas vespertinas quibusdam per annum noctibus in more permansisse. De Missis hisce vespertinis consulendus Vicecomes *de Ritibus Missæ lib.* 3. *cap.* 29. ubi fusiori stylo rem tractat. Noctibus, quibus Sacrificium offerebatur, S. Thomas *loc. cit.* accenset noctem Sabbathi Sancti quæ Dominicam Resurrectionis immediatè præcedit, aitque tunc temporis Missam celebrari consuevisse *circa noctis principium*. Sed alii aliud tempus designant, hoc est post noctis dimidium. Ita sentiunt Suarez *tom.* 2. *in* 3. *part. disp.* 46. *sect.* 2. *& tom.* 3. *disp.* 80. *sect.* 3. §. *Secunda exceptio*; Vazquez *tom.* 3. *disp.* 232. *c.* 2. *à n.* 23. Binius *tom.* 1. *Concilior. pag.* 77. *n.* 66. Saussay *part.* 2. *Panopliæ Sacerdotalis l.* 1. *c.* 9. *art.* 2. §. 3. Rursum alii non jam post mediam noctem, sed eo temporis spatio, quod ad dimidium noctis accedit, Sacrificii tempus statuunt, ut refert Cardinalis Bona *Rer. Liturg. l.* 1. *c.* 21. *n.* 4. quæ quidem sententia cæteris probabilior videtur, cum à S. Hieronymo *c.* 25. *in Matth.* doceamur, in Paschæ pervigilio populum ante noctis dimidium non dimitti; quod satis ostendit, Missam vespertinam paulò ante mediam noctem fuisse absolutam, ut sciè ratiocinatur Henaus *part.* 2. *de Sacrificio disp.* 21. *sect.* 3. *n.* 48. Verùm cùm prisca illa consuetudo Missam celebrandi nocte Sabbathi Sancti, justis de causis sublata jam fuerit, nihil est, quod in hanc rem plura congeramus.

VII. Tertiò prænotandum, etiamnum vigere consuetudinem celebrandi Missam ipsa nocte, quæ diem festum Nativitatis Domini antecedit: *Nocte sancta Nativitatis Domini Salvatoris, Missas celebrent Presbyteri, & hymnum Angelicum in illis solemniter decantent, quoniam & eadem nocte ab Angelo Pastoribus nunciatus est*; sic habet textus *in Can. Nocte sancta, de Consecrat. dist.* 1. Quæ verba cùm nullo modo definiant tempus noctis, quo Sacrum offerre liceat, profectò ritum Missas celebrandi post noctis dimidium, à communi, & universali consuetudine, quam Ecclesia probavit, repetamus oportet, ut animadvertit Pasqualig. *de Sacrific. novæ Legis tom.* 1. *q.* 405. *per tot.*

VIII. Quartò præmittendum, non-

numquam summos Pontifices Ecclesiis aliquibus tribuisse privilegium celebrandi Missas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Quo pertinet Indultum Alexandri VI. editum 6. Augusti 1502. favore monasterii Canonicorum Regularium Venetiis erecti sub titulo S. Mariæ Charitatis, quod quidem privilegium refert Flaminius Cornelius *in decade septima* Ecclesiarum Venetarum, quarum ipse monumenta eruditè illustravit. Pius V. Prædecessoris Alexandri exemplum sequutus, die 27. Februarii 1562. pari beneficio donavit Moniales S. Mariæ Miraculorum ejusdem urbis; & sequenti anno 1563. instante Equite Jacobo Superantio, Venetæ Reipublicæ apud S. Sedem Oratore, benignè annuit, ut in Collegiata, & Parochiali Ecclesia S. Pauli, Missæ Sacrificium peragi posset prima hora noctis, quæ Natalem Christi diem antecedit. Præterea ante ejusdem noctis dimidium, solemnis Missa in augusto S. Marci Templo celebratur; idemque ritus in aliis Ecclesiis benè multis, Venetiis obtinet, ut nos ipsi, quo tempore munus à Secretis Congregationis Concilii gerebamus, multis prolatis monumentis olim ostendimus in folio quodam, quod typis evulgatum in causa *Veneta* 13. Julii 1720. prostat *tom.* 1. *Thesaur. Resolut. Sacræ Congregationis Concilii pag.* 345.

IX. Quintò, S. Pontifex Pius V. privilegia omnia de Missæ Sacrificio ante dimidium noctis Nativitatis Domini celebrando, abrogavit per Constitutionem, quæ incipit *Sanctissimus in Christo*, & inter ejusdem Pontificis Constitutiones recensetur *ordine quarta tom.* 2. *Bullarii Romani.* Hinc communi suffragio Scriptores affirmant, non licere post Pianam sanctionem ullibi celebrare Missas in pervigilio Nativitatis ante mediam noctem, esto ex vi præcedentium privilegiorum, id olim in Ecclesiis aliquot obtinuisset. Ita censet Azor *Instit. moral. part.* 1. *l.* 10. *c.* 25. *q.* 3. Francolin. *de tempore Horar. Canon. c.* 29. *n.* 11. & 14. Cardinalis Brancatius *de Privil. Capell. Cardinal. pag.* 16. Clericatus *de Sacrific. Missæ decis.* 39. *n.* 15. & 16. Quod si etiam nostra ætate adhuc Venetiis in Ecclesiis nonnullis mos perseverat Sacrum offerendi ante dimidium noctis, quæ Festum Nativitatis præcedit, id aut ab aliis privilegiis posteriori ævo indultis repetendum est, aut à veterum privilegiorum confirmatione, justis ac rationabilibus causis ita suadentibus, concessa, ut contigisse meminimus in Pii IV. Diplomate favore Collegiatæ, & Parochialis Ecclesiæ S. Pauli, quam suprà memoravimus. Etsi enim Congregatio Concilii die 15. Julii 1720. rescripserit, hocce privilegium per Pii V. Bullam fuisse revocatum, addidit tamen, consulendum summo Pontifici, ut Pii IV. Indultum confirmaret; nec Pontifex confirmationem denegavit.

X. Postremò, aliquid etiam de jejunio ab iis servando, qui aut Missam celebrant, aut sacram Eucharistiam percipiunt, præmittere opportunum ducimus. Vetustissima sanè est Ecclesiæ disciplina, quæ præcipit, neminem ad Eucharistiam accedere posse, qui jejunus non sit; nec desunt qui ejus initia repetant ab ævo Apostolico, ut probat Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 1. *c.* 21. *Ut nullus post cibum, potumque, sive quodlibet minimum sumptum, Missam facere præsumat*, verba sunt decreti, quod Antero Pontifici à nonnullis tribuitur. *Ut nullus accipiat Sacrificium post cibum, aut post aliquam parvissimam refectionem, nisi pro Viatico*; verba sunt alterius decreti,

ti, quod sub Eutychiani Pontificis nomine ab Ivone recitatur *part.* 2. *cap.* 45. Haud ignoramus, ejusmodi decreta apocryphis recenseri. Quidquid verò sit de genuino illorum auctore, nemo tamen, qui sapiat, inficiabitur, jam tùm ab antiquissima ætate invaluisse consuetudinem ministrandi jejunis Eucharistiam, esto definitum originis tempus adhuc sit incompertum.

XI. Statuta autem necessitate jejunii, ejusque jejunii, quod naturale vocatur, superest inquirendum, à quo tempore illius initium desumi debeat. Juxta communem Ecclesiæ consuetudinem, cujus enim exordia adhuc ignorantur, jejunium illud à noctis dimidio incipit, & usque ad tempus, quo Eucharistia sumitur, perseverat. Ita unanimi consensu docent Theologi, duce D. Thoma, qui 3. *part. q.* 80. *art.* 8. *Ad quintum*, ita loquitur: *Ecclesia Romana diem à media nocte incipit; & ideo, si post mediam noctem aliquis sumpserit aliquid per modum cibi, vel potus, non potest eadem die hoc sumere Sacramentum: potest verò, si ante mediam noctem.* Excipit tamen S. Doctor *in præcitato art.* 8. infirmum, cui etiam non jejuno, ministrari poterit Eucharistia, si periculum mortis immineat, ne fortè saluberrimo Corporis Christi Viatico destitutus moriatur. Consonat Rubrica Missalis *tit.* 9. *n.* 1. in eodem jejunii naturalis initio designando; atque huc referri etiam possunt, quæ lato calamo scripsit Theodosius Rubeus *in Horario universali cap.* 20. Hoc naturale jejunium quamcumque vel minimam cibi quantitatem, sive ut ajunt, materiæ parvitatem excludit, quæ tamen cum Ecclesiastico jejunio componi potest. Hinc patet utriusque jejunii latum discrimen, quo multis demonstravimus *in Tract. de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 96. *Latinæ editionis*, contra singularem cujusdam sententiam, quæ adstruere nitebatur, jejunium naturale per modicissimam cibi partem non lædi. Huic sanè non parum favet Petrus Ledesma, qui *in quæst.* 24. *art.* 2. veterum Theologorum opinionem obtendens, asserere non dubitavit, licere Sacerdoti, plures Missas celebraturo, ad secundam, & tertiam Missam progredi, etsi in primo Sacrificio consuetam purificationem sumpserit. At Henaus *in cit. disput.* 20. *sect.* 4. *num.* 46. id falsum esse demonstrat, relatis auctoritatibus Paludani, Durandi, Gabriëlis Biel, Sylvestri, ac aliorum. In Decretali Innocentii III. quæ incipit *ex parte, de celebrat. Missar.* injungitur Sacerdoti, ut purificationem sorbeat, *postquam totum acceperit Eucharistiæ Sacramentum*; mox verò Pontifex monet, ne Sacerdos ita se gerat, si pluries eodem die Sacrificium offerat; *Ne, si fortè vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.* Eadem occurrunt in Sacramentario Gregoriano *tom.* 3. *pag.* 111. *litter. D. Ad vigiliam Sancti Petri, & Pauli* hisce verbis concepta: *Quando Apostolicus duas Missas celebrat una die, inter eas non lavat os, nisi post officium; sed absque intervallo, finita priore incipitur altera.*

XII. Certam igitur Ecclesia constituit disciplinam cùm circa numerum Missarum, quæ à Sacerdote uno eodemque die offerri possunt, tùm circa tempus ad Missas celebrandas statutum, tùm etiam circa jejunii legem à Sacerdote servandam, necnon circa definitum temporis limitem, à quo jejunii naturalis initium ducere oportet. Cùm tamen in hac Ecclesiæ œconomia nihil occurrat, quod à naturali, aut Divina lege suam trahat originem; hinc sequitur, posse Romanum

num Pontificem, graviori quapiam, ac legitima causa impellente, super hujusmodi Ecclesiasticis Constitutionibus dispensare. Sed cùm plura sint relata Ecclesiasticæ disciplinæ capita, eaque ad invicem distinguantur, quippè quæ nullo necessario nexu inter se copulantur; hinc etiam sequitur, dispensationis beneficium ab uno ad alium casum, cujus expressa non fiat mentio, extendi non posse. Quocirca improbanda est illorum opinio, qui ex privilegio Missam celebrandi ante dimidium noctis Navitatis Domini, inferunt, ipsam quoque jejunii servandi legem, quæ à dimidio præcedentis noctis Sacerdoti imponitur, fuisse sublatam; ita ut is, exempli causa, qui Missam de vigilia Nativitatis pridem celebraverit, & ablutionem hauserit, adveniente nocte, ejus tamen dimidio nondum elapso, solemnem Missam de Nativitate Domini celebrare valeat. Indultum prævenienti in ea solemnitate statutam mediæ noctis horam, ideo à nonnullis cum prætensa exemptione à naturalis jejunii lege conjungitur; quia alioquin gravi nimis incommodo premeretur Sacerdos, si à præcedentis noctis dimidio ad insequentem noctem, etiam non expectato illius dimidio, jejunium protraheret; & quia non desunt sacræ antiquitatis exempla, quæ probant, Eucharistiam etiam non jejunis fuisse porrectam. At exaggeratum cùm primis Sacerdotis incommodum, usque adeo grave non est, ut ferri non possit. Siquidem nostra etiam ætate multi numerantur, qui per idem temporis spatium, jejunium tolerant citra ullum valetudinis detrimentum. Quæ ex adverso producuntur monumenta, minus efficiunt. Haud inficiamur, infantibus pridem lacte nutritis, ac Fidelibus feria 5. in Cœna Domini prandio refectis, sacram Eucharistiam olim fuisse distributam. Reponimus tamen, prius exemplum ad rem non facere, ut cuique patet; posterius verò desumptum esse à peculiari dumtaxat quarumdam Ecclesiarum more, qui in memoriam novissimæ Cœnæ, à Christo Domino celebratæ, olim institutus, aliquandiu apud illas viguit, sed jampridem in usu esse desiit.

XIII. Opportunius ad præsentem controversiam produci potuisset exemplum Pontificiæ Capellæ, in qua primam Missam ante noctis dimidium celebrat, qui ut plurimùm à præcedentis noctis dimidio jejunium non servavit. Antequam verò hujusce difficultatis nodum dissolvamus, abs re non erit aliquanto longius digredi, ut quæ hac in re ad Pontificiam Capellam pertinent, accuratiùs explicemus.

XIV. Ex Diariis, quæ Pontificii Cæremoniarum Magistri ab anno 1484. ad annum 1517. digesserunt, colligimus, Matutinum in Pontificia Capella incepisse circa octavam, nonam, ac etiam decimam horam (ab occasu Solis numerando, juxta Italiæ morem) illius noctis, quæ diem Christi Natalem præcedit; ac præterea, sacrum hunc ritum, unâ cum solemni Missa, nonnisi quatuor horarum spatio expleri consuevisse. Leo X. referente in Diariis Paride de Crassis, anno 1517. ob adversæ valetudinis incommoda, Pontificiæ Capellæ initium statuit *hora quinta noctis*. Pontifex Hadrianus VI. veterem morem sequutus, horam noctis nonam restituit. At Clemens VII. Paulus III. ac Julius item III. circa secundam, aut tertiam noctis horam Matutinum inchoandum mandarunt; hinc hora septima noctis ipsi etiam solemniori Missæ finis imponebatur.

Va-

Varius in hoc tempore designando fuit S. Pontifex Pius V. quandoquidem, eo jubente, anno 1566. Matutino initium dedit hora noctis sexta; anno 1567. hora quarta; anno 1568. hora quinta; anno 1569. hora octava cum dimidio; anno demùm 1570. hora nona. Gregorius XIII. juxta veterem morem, tertiam, aut quartam noctis horam in usum revocavit. Atque hic demùm mos in Pontificia Cappella deinde servatus fuit, & adhuc viget, statuta pro Matutini initio quarta hora noctis; ex quo sequitur, ut solemnis Missa paulò ante noctis dimidium perficiatur.

XV. Jam verò à designatione temporis, & horæ, ad jejunium progrediamur. Cæremoniarum Magistri nonnumquam in Diariis referunt, Cardinalem, qui Sacrum obtulit, ad Missam celebrandam accessisse jejunum. Nostra ætate Cardinalis Leander Colloredus, qui per quamplures annos Missam nocte Nativitatis Domini solemni ritu obtulit, jejunium à præcedentis noctis dimidio accuratè servavit. Eadem jejunii lege se se obstrinxit recolendæ memoriæ Benedictus Papa XIII. quem præterea novimus, ad meridiem usque Festi Nativitatis Christi, jejunium protraxisse; siquidem, post Sacrum in pervigilio hora consueta noctis solemniter peractum, alteram Missam in aurora recitabat; ac postremò Missarum solemnia aut in Pontificia Capella, aut in Vaticana Basilica perficiebat. Quia verò haud multa occurrunt eorum exempla, qui jejuni accesserint ad Altare; contra verò frequentius contingit, ut Cardinalis, qui nocte Nativitatis Sacrum explet, die præcedenti à refectione non abstinuerit; superest, ut rationem, quæ id licere suadeat, inquiramus.

XVI. Sunt qui credant, Romanum Pontificem quotannis litteras in forma Brevis expedire, per quas Cardinalis nocte Nativitatis celebraturus eximatur à lege jejunii, quod alioquin à præcedentis noctis dimidio servare teneretur. Ita putat Pasqualig. *in Decisionibus Moralibus decis.* 311. *& decis.* 451. *de jejun.* Id tamen gratis asseritur, & hujusmodi litteræ re ipsa minimè conceduntur, ut apposìtè animadvertit Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 3. *resolut.* 12. *num.* 4. Alii, ut à difficultate se expediant, aliam ineunt viam. Cardinalis de Lugo *de Sacramentis disput.* 15. *de Eucharistia sect.* 2. *à num.* 55. affirmat, Cardinalem, qui in pervigilio Nativitatis ante noctis dimidium Missam celebrat in Pontificia Capella, jejunium naturale non frangere, etsi mane cibum sumpserit, & Sacri oblatio mediam noctem antevertat, nec ullam à Pontifice obtinuerit dispensationem. Cùm enim, expressa Pontificis voluntate, certum temporis spatium ad solemne Officium peragendum fuerit definitum, Pontifex ipse mediam noctem anticipasse censetur, non universim quidem, sed quoad solum Pontificiæ Capellæ locum, & quoad personam dumtaxat Cardinalis, qui Missam canit, ac aliorum, qui ibidem Missarum solemniis adstant. Ad hanc opinionem confirmandam, advertere juvat, fas esse Romano Pontifici Ecclesiasticorum dierum limites statuere, absque eo quod mediæ noctis, vel auroræ physica momenta accuratius inspiciat. Enimverò iis in regionibus, in quibus, ob sublimiorem poli elevationem, punctum mediæ noctis statui vix potest, punctum verò insequentis auroræ magis adhuc latet, quia plerumquè nullum est; Ecclesiasticorum dierum initia à moribus, & consuetudine peten-

da sunt ; nimirum ab eo tempore, quo regionum illarum incolæ aut laboribus se se exercere incipiunt, aut quieti indulgent ; ut olim sub Pontifice Urbano VIII. in Congregatione habita die 2. Novembris 1634. definitum fuisse testantur memoratus Theodosius Rubeus *in Horario universali cap.* 19. *num.* 17. in alio Opusculo *ad Rubricam Missalis de aurora*, Cardinalis Brancatius in Dissertatione *de privilegiis Capellæ Cardinalium pag.* 22. *& seq.* Merati *ad Gavantum tom.* 1. *part.* 2. *pag.* 767. *& pag.* 1378. *Decreto* 276. *Romanæ editionis.*

XVII. Sententiam Cardinalis de Lugo amplectuntur Magri *in Hierolexico verb. Nativitas Domini*, Aversa *de Eucharistia quæst.* 8. *sect.* 8. & Diana *loc. cit. resolut.* 11. *& resolut.* 12. Quia verò numquam fortassè Romani Pontifices de noctis dimidio in Pontificia Capella anticipando cogitaverunt, proindeque fundamentum, cui Cardinalis de Lugo, ejusque sectatores innituntur, satis firmum non est; hinc meliori consilio alii sentiunt, ac docent, in proposito casu, licèt expressa Pontificis dispensatio non appareat, inesse tamen tacitam, ac rationi admodum consonam. Enimverò, cùm nonnisi præhabito summi Pontificis assensu, stata ad Matutinum inchoandum hora definiatur, profectò summus Pontifex haud ignorat, quo tempore in pervigilio Nativitatis Capella incipiat, qua hora solemnis Missa, cui nonnumquam ipsemet Pontifex interesse solet, celebretur. Et quoniam præterea compertum persæpè illi est, eum, qui Sacrum offert, non esse jejunum, & tamen ullus umquam Pontifex edixisse fertur, ut Cardinalis ea occasione ante noctis dimidium celebrans, à præcedenti media nocte jejunium servaret; nil ultra requirendum videtur ad tacitam Pontificis dispensationem inducendam, æquitatis tamen, ac rationis legibus consentaneam. In hanc sententiam descendunt Dicastillus *tom.* 1. *de Sacramentis tract.* 4. *de Eucharistia disputat.* 9. *dubit.* 17. *quæst.* 7. *num.* 404. Gabriel de Henao *part.* 2. *de Sacrificio Missæ disputat.* 22. *sect.* 4. *n.* 44. Martinon. *tom.* 3. *disput.* 35. *num.* 64. Quartus *ad Rubricas Missalis part.* 3. *tit* 9. *sect.* 1. *in dubiis conscientiæ dub.* 6.

XVIII. Hanc tacitam Pontificis dispensationem, æquitati ac rationi consentaneam diximus ; non enim temerè antevertitur Officii nocturni hora in Pontificia Capella ; cùm & hujusmodi anticipatio modica sit, & Cardinalibus, ac Prælatis, qui ea nocte eidem Capellæ intersunt, non modò valdè opportuna, sed ferè necessaria dignoscatur. Nam iidem sequenti die ad aliam Capellam accedere debent, in qua summus Pontifex solemnia ut plurimùm exercet Pontificalia. Quare cùm illi, qui Episcopi, aut Presbyteri sunt, mane tres Missas sint celebraturi, antequam ad tertiam solemnem Missam in Capella peragendam revertantur ; aut tempus illis deficiet, aut angustum nimis supererit, nisi per anticipatum nocturni Officii initium angustia temporis laxetur.

XIX. Quod si rationi & æquitati consonum est horam antevertere; non minore rationis & æquitatis jure innititur tacita dispensatio, quæ celebrantem in Pontificia Capella ante noctis dimidium à naturali jejunio eximit. Si enim humani corporis imbecillitatem, quæ in dies gravior fit, expendamus ; quodque caput est, si ad celebrantis ætatem, quæ ut plurimùm senilis est, oculos convertamus ; facilè

lè apparebit, vix, ac ne vix quidem sperandum esse, ut posit tandiu jejunium tolerare. Pontifex Julius III. die 15. Martii 1554. per litteras in forma Brevis concessit Imperatori Carolo V. ut, antequam sacram Eucharistiam sumeret, paululum cibi gustaret *ad necessariam sustentationem ventriculi*; ac insuper eumdem Imperatorem absolvit, quod antea, citra Romani Pontificis dispensationem, *de Medicorum consilio*, ad sacram Eucharistiam accesserit non jejunus. Pius item IV. à Portugalliæ Rege certior factus, quod nonnulli Sacerdotes, qui Indicas regiones, ejus dominio subjectas, inhabitabant, *aut propriæ infirmitatis, aut aëris intemperiei occasione quibusdam remediis comestibilibus, aut potabilibus nocte uti consueverant*; per alias litteras datas die 10. Februarii 1563. benignè indulsit, ut, *si ipsos illis post mediam noctem uti contigerit, Missam die sequenti celebrare valeant, si urgentissima fuerit celebrandi necessitas; & paululum inde dormierint.* Præterea, inter Innocentii XIII. litteras in forma Brevis, una occurrit sub die 5. Octobris 1722. in qua regnanti Ludovico Galliæ Regi conceditur, ut die coronationis suæ *modicum jentaculum* sumere valeat ante Communionem, habita nimirum ratione diuturnioris temporis, quod in eo solemni ritu peragendo impenditur, ac imbecillis valetudinis ipsius Regis, qui ætate adhuc recens, corporis habitudinem nondum satis firmaverat, ut in memoratis litteris expressum legimus. Pari privilegio idem Pontifex donavit Imperatricem Elisabetham, datis litteris die 20. Augusti 1723. ut scilicet modica refectione uti posset, quamvis communicatura, quo die illius coronatio in Bohemiæ Reginam, solemni pompa, ac in multas horas protrahenda, fieri debebat.

XX. Ex hactenùs dictis colligitur privilegium celebrandi Missam in Pontificia Capella ante noctis dimidium, non quidem per necessariam connexionem secum ferre aliud privilegium exemptionis à lege jejunii; immò verò posterius hocce privilegium esse repetendum à tacita Pontificis dispensatione, quam satis probant eæ rerum, ac temporis circumstantiæ simul sumptæ, quas suprà memoravimus. Hinc sequitur, sublatis hisce circumstantiis, jam nullum tacitæ dispensationi esse locum; ideoque ad jejunium naturale servandum teneri, qui alibi Sacrum offerat, etiamsi ex Apostolico Indulto, mediæ noctis articulum in Missæ oblatione præveniat. Consulendi in rem hanc Andreas Piscara Cataldo *in Prax. Cæremon. lib. 3. sect. 2. cap. 1. num. 4. pag.* 391. *& cap. 3. num. 1. pag.* 393. necnon celebris Gavantus *part. 4. tit. 3. numer. 5.* ubi ita loquitur: »Celebraturus ante mediam noctem ex »privilegio, vel legitima consuetudi»ne, verè non dispensatur in jejunio »necessario ad Missam. Ideo à pridia»na media nocte jejunet, neque in Mis»sa vigiliæ sumat purificationem.« Consonat diligens Scriptor P. Merati *tom. 1. part. 2. Romanæ editionis pag.* 853. *num.* 12.

XXI. Itaque ut rem hanc expediamus, Episcoporum partes erunt, duo hæc in Synodis opportunè secernere: ut scilicet primò edicant, nulli fas esse citra Apostolicam dispensationem, in nocte Nativitatis Christi Missam celebrare ante noctis dimidium; & id quidem fieri prohibeant, indicta in contumaces pœna suspensionis, quam etiam probant, ac laudant Polacus *in suis Aphorismis sacrar. Cæremoniar. Aphorism. 1. n. 4.* Pax Jordan. *Elu-*

cubrat. tom. 1. lib. 4. tit. 1. de Sacrificio Missæ num. 93. secundò apertè declarant, eos, qui ex Apostolico privilegio Sacrum obeunt ante noctis dimidium, adhuc teneri lege jejunii, idque à præcedentis noctis dimidio servandum esse. In ordine quodam pro Divini Officii celebratione, Romæ edito anno 1745. cujus etiam meminit Diana *in edit. coord. tom 3. tract. 1. resolut. 55. num. 3.* hæc legimus: »Missa hujus sacratissimæ noctis de»bet celebrari post mediam noctem; »aliter Sacerdos non celebraret jeju»nus. Celebraturus ante mediam noc»tem ex privilegio, vel legitima con»suetudine, non dispensatur in jejunio »necessario ad Missam; id est à pri»diana nocte jejunet, neque in Missa »vigiliæ sumat purificationem.« Eadem occurrunt in ordinario Patriarchali, quod anno quolibet Venetiis evulgatur, ubi ad diem 24. Decembris hæc legitur, adnotatio: »Celebrantes ante »mediam noctem sint jejuni à media »nocte antecedenti, adeoque non su»mant purificationem in Missa ho»dierna.«

XXII. In Regnis, atque ditionibus Hispaniarum, & Portugalliæ Regibus subjectis, adest privilegium celebrandi tres Missas in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, quod olim pro aliquibus ex dictis Regnis, & pro quibusdam personis ibidem degentibus invectum, à nobis ampliatum, & declaratum est sub ea forma, quæ legi potest in decreto nostro, Apostolicis litteris firmato, quod extat *Bullarii nostri tom. 2. num. 61.* Sanè pro recto hujus privilegii usu plura observanda, pluraque opportunè præscribenda providimus; eaque omnia eodem decreto complexi sumus. Proindeque Episcopi locales earum regionum, in quibus locum habet hujusmodi, indultum, si quid statuendum habeant circa triplicem illam Missarum celebrationem, ut errandi pericula evitent, eidem decreto nostro in omnibus, & per omnia se conformare curabunt.

CAPUT IX.

De Communione sub utraque specie quoad Laicos, Clericos, & Sacerdotes non celebrantes; de qua etsi quibusdam in Synodis actum fuerit, in aliis tamen non expediret sermonem instituere.

DE Communione sub utraque panis, & vini specie latè egimus *in nostro Tractatu de Sacrificio Missæ, editionis Latinæ §. 356. & pluribus sequentibus*; ubi ostendimus primò, Fidei dogma esse, totum ac integrum Christum sub unaquaque specie contineri; secundò, eos, qui sub una tantùm specie Christum sumunt, nulla fraudari gratia, quæ propria sit Sacramenti, & ad æternam salutem necessaria; tertiò, nullo Dei præcepto iis, qui Missam non celebrant, Communionis sub utraque specie necessitatem imponi; quartò, ad Ecclesiasticam disciplinam unicè pertinuisse, quòd Calicis usus aliquandò permissus, & Communio sub utraque specie Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non celebrantibus concessa fuerit, prævia tamen protestatione, per quam agnoscere se profiteantur, totum ac integrum Christum Dominum sub utraque specie contineri, seque ea omnia, quæ suprà exposuimus, tamquam Fidei dogma ab Ecclesia definitum, tenere, & credere.

II. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio Missæ* narravimus, Archiepiscopum Pragensem, ut Hussitas à sedi-

ditionibus, ac cædibus, quas propter sibi denegatum à Constantiensi Concilio Calicis usum passim instaurabant, tandem avocaret, in Synodo habita anno 1426. Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie illis concessisse; mox tamen Martini Papæ V. decreto hocce privilegium fuisse revocatum. Præterea memoravimus, Concilium Basileense, Bohemiæ, ac Moraviæ populis usum Calicis tribuisse, modò in cæteris omnibus cum Ecclesia Romana convenirent, ac crederent, non minus sub panis, quam sub vini specie, totum ac integrum Christum Jesum existere; sed hanc itidem concessionem, ob varios, qui invaluerant, abusus, fuisse sublatam. Insuper addidimus, Romanos Pontifices Paulum III. ac Julium III. Apostolicis Nunciis auctoritatem delegasse, ut Calicis usum Laicis permitterent; eos autem satius duxisse ab hujusmodi privilegii largitione abstinere. Tandem adnotavimus, Concilium Tridentinum hanc ipsam de usu Calicis discussionem, Romani Pontificis arbitrio expediendam reliquisse; ac Pium IV. ut refractarios, ac rebelles ad veritatis semitam revocaret, per litteras in forma Brevis ad Archiepiscopum Pragensem datas indulsisse, ut nonnulli Sacerdotes Catholici destinarentur, qui præhabitis necessariis de Fide protestationibus, possent Eucharistiam sub utraque specie Laicis ministrare; verùm cùm spes à Pio IV. concepta, irrita cecidisset, immò ex hac benigna Calicis concessione non levia prodiissent mala, oportuisse, ut successores Pontifices S. Pius V. & Gregorius XIII. beneficium illud, quod in perniciem vertebatur, è medio tollerent.

III. Nihil igitur hac in parte addendum superest, nisi hoc unum, nimirum temporibus Sixti V. & Pauli V. iterum de Calicis concessione actum fuisse, instantibus Apostolicæ Sedis Nunciis, qui eam indulgentiam, si tunc temporis in usum revocaretur, in magnum Catholicæ Religionis incrementum cesuram pollicebantur. Placuit tamen postulata rejicere, ut patet ex monumentis, quæ in Archivo sacræ universalis Inquisitionis servantur.

IV. In Synodo Diœcesana ab Wratislaviæ Episcopo habita, atque *in cap. sexto de Eucharistia*, quod Apostolicæ Sedis Nuncio, jussu Pauli V. fuit transmissum, post rejectas preces à Nunciis, ut modò narravimus, porrectas, hæc, quæ sequuntur, circa Calicis usum statuta fuere. Ipso capitis initio declarat Synodus, præcepto Eucharisticæ Communionis solo Paschatis tempore Fideles obstringi; addit tamen, monendos eos ac hortandos, ut etiam solemnioribus festis Nativitatis Christi, Pentecostes, & Assumptionis B. Mariæ Virginis ad sacram Synaxim accedant. Mox docet, jam tùm ab Ecclesiæ primordiis Eucharisticam Communionem aut sub una panis, aut sub utraque panis, & vini specie ministrari consuevisse; Ecclesiam tamen successu temporis, justis, validisque rationibus ita suadentibus, hanc, quoad Laicos, probasse consuetudinem, ut nonnisi sub una panis specie sacra Eucharistia reficerentur. *Licèt verò* (verba sunt Synodi *citato capite*) *ab initio Christianæ Religionis aliquandò unius, aliquandò utriusque speciei usus fuerit; progressu tamen temporis Ecclesia, gravibus & justis causis adducta, consuetudinem sub altera tantùm specie communicandi approbavit.* Admittit etiam concessionem à Pio IV. Regno Bohemiæ factam; nec inficiatur, Diœcesim Wratislaviensem sub Bohemiæ Regni ditione contineri; fatetur tamen, se nolle à communi Ecclesiæ disciplina re-

recedere: *Ex concessione autem Apostolicæ Sedis sub Pio IV. Pontifice felicis recordationis Regno Bohemiæ facta, cui Provincia hæc, & Diœcesis Wratislaviensis incorporata est, Laicis Calicis usus liber permittitur. Nihilominùs Ecclesiæ universalis approbatam consuetudinem, quantum Domino suffragante poterimus, rursum introducere cupimus.* Postremò methodum suppeditat, quam hac in re sequantur magistri erga discipulos, Sacerdotes erga parentes, quorum interest filios erudire. Confessarii erga pœnitentes; ut omnes studio pacis & charitatis incensi, communem Ecclesiæ consuetudinem ultrò amplectantur: *Quod obtinebunt faciliùs, ubi illos accuratè erudierint, tantum sub una specie, quantum sub utraque specie contineri.*

V. Pietatis, prudentiæ, ac pastoralis sollicitudinis legibus consentanea profectò est memorata Synodalis constitutio, si temporum circumstantias, quibus edita fuit, inspiciamus. At verò pari digna laude fortassè non esset, aut saltem inutilis videri posset Episcoporum cura, si quæ olim in Wratislaviæ Synodo sancita fuere, ad eas Diœceses, & loca trahere vellent, in quibus, citra ullam controversiam, laudabilis ac inviolatus vigeret usus dispensandi laicis Eucharistiam sub unica panis specie.

VI. Quoad hosce Episcopos, in quorum diœcesi pacifica viget consuetudo Communionis laicis ministrandæ sub sola panis specie, hoc unum notatu dignum superest explicandum. Accidit non semel, ut Lutheranus aliquis, qui pravo imbutus errore, Eucharistiam sub utraque specie sumere consuevit, Catholicam Religionem amplectatur. In hoc rerum statu solent aliquandò Episcopi, pietate moti, ab Apostolica Sede supplices postulare, ut is, qui heresi ejurata, Catholicæ Fidei nomen dedit, valeat in posterum Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie recipere, veteri consuetudine, cui pridem assueverat, non immutata; præmissa tamen protestatione, per quam se credere fateatur, totum integrumque Christum tàm sub panis, quàm sub vini specie contineri, ac spondeat, se nonnisi in privata domus Capella sacram Eucharistiam sub gemina specie sumpturum. In toties memorato Tractatu nostro *de Sacrificio Missæ* multa numerantur exempla Romanorum Pontificum, qui privilegium pro Communione sub utraque specie, Catholicis Principibus aliquandò ministranda, concesserunt. Hæc tamen exempla ad hanc, quam tractamus, causam transferri non possunt, tùm quia Personarum conditio, quæ ad privilegia impetranda plurimùm aliquandò valet, diversa est; tùm etiam quia suspicari non licet, eum, qui in Catholica Fide educatus, ab ea numquam recessit, affirmare, aut docere posse, Communionem sub utraque specie Divino præcepto cunctis Fidelibus fuisse propositam. Contra verò timendum, ne is, qui longo tempore hæresim professus est, in veteri errore adhuc permaneat, quantumvis eum solemni protestatione ejuraverit, atque in hoc ipso articulo nominatim id omne, quod Romana credit Ecclesia, se crediturum spoponderit; cùm præsertim de sinceritate protestationis antea emissæ ex hoc ipso dubitandum videatur, quod nihilominùs sacram Eucharistiam sub utraque specie accipere, post factam hæresis abjurationem, in votis habeat; qui enim ita se gerit, videtur adhuc in eadem versari opinione, quam ante abdicatam hæresim fovebat. Hæc autem, aut his similia rationum momenta, in causa fuisse putamus, cur Prædecessor noster

ter Urbanus VIII. anno 1627. privilegium à Barone quopiam Bohemo petitum, ut in privato domus suæ Oratorio Eucharistiam sub utraque specie acciperet, constanter denegaverit. Neque verò nos ipsi faciliores hac in re fuimus erga nobilem mulierem, pridem Lutheranam, postea Catholicam, quam tamen moneri curavimus, ut quoniam singulari Dei beneficio ad Catholicam Fidem accesserat, æquo animo se submitteret legibus Romanæ Ecclesiæ, quæ mater omnium clementissima, ac de filiorum salute impensius sollicita, quid prosit illis, quid noceat, optimè intelligit. Hujusmodi sensus eruimus ex oratione, quam super usu Calicis habuit in Concilio Tridentino Villalpandeus Segoviensis Theologus, quamque Harduinus retulit in sua Conciliorum Collectione *tom.* 10. *col.* 312. *Tanti enim apud nos, modò pie Christianeque simus instituti, Ecclesiæ auctoritas, & charitatis opinio valere debet, qua nos illa semper tamquam piissima mater liberos tenerrimè prosecuta est, nostraque commoda procurat, ut posthabito, atque abjecto procul quocumque effectu, quem fortassè nos erga Calicem hunc temerè admodum induimus, gerimusque, illi uni nos, atque omnia nostra submittere, illud velle unum, quod illa vult, illud optimum putare, quod optimum illa ducit, suspectamque habere sententiam nostram, quæ non ex obedientia Ecclesiæ orta sit, & ortam jam, continuò deserere debeamus.* Sylvius *in* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 80. *art.* 2. *quæsit.* 4. proposito dubio, *Utrum Calix sit ex dispensatione concedendus hæreticis*, qui sanctæ Romanæ Ecclesiæ imperio, ac legibus se obtemperaturos promittunt, respondet, posse quidem hoc privilegium concedi; addit tamen: *Vix est, ut ejusmodi dispensatio expediat respectu hæreticorum nostri temporis.* Haud equidem ignoramus, celebrem hunc Scriptorem ita sentire de iis, qui, hæresi nondum ejurata, Calicis usum postulant, quo fruantur post hæresim abjuratam. Si tamen rationes, quibus ille utitur, expendantur, unusquisque facili negotio dignoscere poterit, eas sibi locum vindicare etiam quoad eos, qui pro usu Calicis orant post hæresim ejuratam; inquit enim Sylvius, quod instantes pro usu Calicis ante hæresim abjuratam, ut plurimùm ita se gerunt, pravo errore ducti, quod putant, Eucharistiam sub utraque specie ex vi Divini præcepti esse sumendam. Jam verò hujus erroris suspicione non carent, qui hoc ipsum postulant post hæresim ejuratam. Addit quod, privilegio semel concesso, in præconcepta opinione magis adhuc obfirmarentur hæretici, quibus latior aperiretur campus, ut Catholicis audaciores insultarent, & contra infirmiores ac pusillos acceptam dispensationem ostentarent, perinde ac si Romana Ecclesia eorum dogmata tandem probaret. Ac denique subdit, Sedis Apostolicæ indulgentiam cæteris exemplo futuram, ut privilegium peterent, quod aliis concessum scirent; ex quo communis ac perniciosa paulatim inolesceret consuetudo. Tanti Scriptoris animadversiones, & valido non destituuntur fundamento, & si quis eas accuratè perpendat, easdem videbit utrique casui maximè aptabiles, hoc est tàm illi, in quo hæretici ante hæresim abjuratam Calicem petunt, ut eo post ejurationem utantur, quàm alteri, in quo conversi ad Fidem Catholicam, Calicis usum, post hæresim ejuratam efflagitant.

CAPUT X.

De vernacula divinarum scripturarum lectione alicubi prohibenda Synodali decreto, si abusus irrepserit; si tamen nullus abusui locus sit, hac de re silere præstabit.

SPiritus Roterus, inter Dominicanæ familiæ alumnos accuratus Scriptor, & contra hæreticam pravitatem Inquisitor, cujus multa cum laude meminit P. Echardus *tom.* 2. *Scriptorum Ordinis Prædicatorum pag.* 188. celebrem edidit Dissertationem, de non vertenda Scriptura Sacra in vulgarem linguam, quam anno 1548. Henrico II. Francorum Regi nuncupavit. Hæc lucubratio communi plausu in Galliis recepta, anno 1661. publica Cleri Gallicani auctoritate iterum prælo subjecta fuit. Tres item egregii S. R. E. Cardinales hoc idem argumentum pertractarunt, eorum sententiam refellentes, qui aut planè necessariam, aut saltem opportunam, ac valdè utilem, jactabant versionem sacrarum Scripturarum in vulgarem linguam, ut nimirum cuique promiscua esset earum lectio. Hos inter primus occurrit Cardinalis Stanislaus Hosius, qui in Tridentino Concilio Legati munere præclarè functus est, *lib.* 3. *de auctoritate Scripturæ sacræ pag.* 247. alter verò Cardinalis Jacobus du Perron *lib.* 6. *cap.* 6. *Respons. ad Angliæ Regem*; tertius Venerabilis Cardinalis Bellarminus *tom.* 1. *Controversiar. Fidei lib.* 2. *de verbo Dei cap.* 15. Si quis autem nosse cupiat Scriptores alios, & quidem benè multos, qui varios Tractatus, ac Dissertationes erudito calamo elucubrarunt, ut ostendant, lectionem sacrorum Bibliorum, vulgari lingua redditorum, non esse cuique permittendam, consulat volumen jussu Cleri Gallicani Parisiis editum anno 1661. ita inscriptum: *Collectio quorundam gravium Auctorum, qui ex professo, vel ex occasione, sacræ Scripturæ, aut Divinorum Officiorum in vulgarem linguam translationes damnarunt.* Quibus addere possumus, præter Justum Fontanium in Opere *de Italica eloquentia verb. Romanzo, sive Romanzio*, etiam Passavantium *in Speculo veræ Pœnitentiæ*, ubi solidis probat rationibus, quam ardua res sit sacrarum Scripturarum nuda & accurata in vulgarem linguam conversio. Non enim sufficit, ad opus ritè perficiendum, sola linguarum peritia, sed alia insuper scitu necessaria sunt, quæ ab interpretibus ut plurimùm ignorantur. Nolumus hîc silentio præterire Fridericum Furium Coriolanum, virum eruditione clarum, & Carolo V. Imperatori, ac Philippo II. ejus Filio satis acceptum. Hic Auctor scripsit, ac evulgavit Opus *de Consilio, & Consiliario*, communi suffragio comprobatum commendatumque. Mox tamen sobrietatis limites prætergressus, postquam Dissertationem adornavit anno 1556. Basileæ impressam, cui titulus: *Bononia, sive de libris sacris in vernaculam linguam convertendis*; cunctorum indignationem, ac censuram promeritus, in quamplura se se conjecit discrimina, teste P. Michaële à S. Joseph, nunc Episcopo Guadicensi, *tom.* 2. *Bibliographiæ Criticæ pag.* 413.

II. Propositum nobis non est, hanc controversiam universim expendere, ac funditùs exhaurire; ab iis tamen abstinere nolumus, quæ semel cognita, plurimùm prodesse poterunt. Itaque prænotare juvat primò, summum Pontificem Innocentium III. opportuna adhibuisse remedia, ut modum imponeret divinarum Scripturarum versioni, cùm earum in linguam

guam Gallicam translatio Metis vulgata, non leves in Diœcesi illa tumultus excitasset; quippè vernacula lectio in omnium etiam muliercularum manibus, & ore versabatur. Consulenda in rem hanc memorati Pontificis *epist.* 141. *lib.* 1. *pag.* 432. & 434. juxta Baluzii Collectionem. Consulendus item Raynaldus *ad ann. Christi* 1199. *num.* 27. Secundò, Clementem XI. Prædecessorem nostrum, per celebrem Constitutionem *Unigenitus*, nonnullas propositiones, hoc est 79. cum aliis pluribus, quæ sequuntur, ideo proscripsisse, quòd communem omnibus inducerent necessitatem legendi sacram Scripturam; quo semel posito, etiam ipsa Scripturarum in linguam cuique obviam translatio statuenda omninò esset; Errorem hunc Pontificia auctoritate confixum, alii etiam Catholici Scriptores impugnarunt; quos inter numerandi P. Jacobus Fontana Societatis Jesu, *tom.* 3. *Operis*, quod Romæ prodiit anno 1721. contra Quesnellii propositiones. P. Fulgentius Bellelli ex Ordine Eremitarum S. August. *tom.* 2. *Operis*, quod contra easdem Quesnellii propositiones scripsit, ac Romanis typis edidit ann. 1737. P. Viva item Societatis Jesu, in suis lucubrationibus, quas adversus hunc ipsum errorem perfecit, ac evulgavit.

III. Nec defuere complures Episcopi, qui de ovium custodia solliciti, promiscuam sacrorum Bibliorum vulgari lingua lectionem per Synodales Constitutiones è medio sublatam voluere. In Concilio Tolosano, habito anno 1229. atque ab Harduino in Conciliorum Collectione relato *tom.* 7. *col.* 178. cavetur *cap.* 14. ne laici libros retineant veteris, aut novi Testamenti, exceptis Psalterio, & Breviario; mox verò additur: *Sed, ne præmissos libros habeant in vulgari translatos arctissimè inhibemus.* Pari œconomia Concilium Provinciale Oxoniense anni 1480. *cit. tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1491. ita statuit *c.* 7. *Periculosa res est, testante Beato Hieronymo, textum sacræ Scripturæ de uno in aliud idioma transferre, eo quod in ipsis translationibus non de facili idem in omnibus sensus retinetur.* Dein prohibet, ne quispiam ullum Divinarum Scripturarum librum in Anglicum sermonem transferre præsumat; versionem à Wiclefo institutam damnat; ac tandem decernit, nullas translationes recipi, nisi primùm Concilii Provincialis decreto probentur. In novissimorum Conciliorum, quæ in Galliis celebrata sunt, Collectione, à Ludovico Odespun concinnata, occurrit Concilium Provinciale Bituricense, habitum anno 1584. in quo *sub tit.* 4. *de abusu Scripturarum tollendo*, hæc decernuntur *can.* 2. *Omnia Biblia sacra, & quivis alii libri de Fide & Religione, vernacula lingua scripti, respuantur, nisi quos Ecclesiæ Catholicæ, & Ordinarii auctoritas probaverit.* Eadem statuuntur in Concilio Hierosolymitano, ann. 1672. à Patriarcha Dositheo adversus Calvinistas coacto, cujus Concilii Acta prostant in memorata Harduini Collectione *tom.* 11. *col.* 255. & 258. Adstipulantur alia inter Concilia in Belgii provinciis habita, nimirum Cameracense, ac Mechliniense, necnon Synodi Diœcesanæ Brugensis, Yprensis, Gandavensis, Namurcensis, ac Leodiensis, quarum sanctiones promiscuam Divinorum librorum lectionem vulgari idiomate expressam proscribunt, ut testatur P. Fontana *cit. tom.* 3. *pag.* 593. *sub num.* 4.

IV. Hæc tamen Conciliorum, & Synodorum decreta utilitati ac neces-

cessitati consentanea fuisse arbitramur, quod in provinciis, ac diœcesibus in quibus promulgata fuerunt, jam inoleverit abusus promiscuæ lectionis sacrorum librorum, in maternam linguam, pro cujusque lectoris intelligentia, captuque translatorum. At verò iis in locis, in quibus ejusmodi abusus nondum invectus est, minus provido consilio fortassè uterentur Episcopi, qui vetitam lectionem insectarentur, ac propositis pœnis interdicerent. Ea quippè hominum conditio est, ut nitantur in vetitum, ac statuto semel interdicto, perniciosa quadam cupidine illecti, quod prohibitum audiunt, curiosius inquirant; atque hac una de causa vetantem legem infringant, ut quod legis jussu inconcessum norunt, introspiciant. S. Carolus Borromæus, prudentia, ac vigili cura verè magnus, in primo Mediolanensi Concilio, cui præfuit anno 1565. hanc legem servandam decrevit: *Ut Episcopi regulas Indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio à sacrosancta Tridentina Synodo præfecti fuerunt, ex auctoritate Sanctissimi Domini nostri Pii IV. editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, cæterisque omnibus laicis, & Ecclesiasticis personis servari jubeant.* Quarta autem Indicis regula jussu Tridentini Concilii statuta, & Pii IV. Pontificis auctoritate firmata, hæc circa vernaculam sacrorum librorum lectionem servanda præcipit: *Cùm experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri; hac in parte judicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi, vel Confessarii, Bibliorum à Catholicis Auctoribus versorum lectionem vulgari lingua iis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione, non damnum, sed fidei & pietatis augmentum capere posse, quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere, seu habere præsumpserit, nisi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit.*

V. Quia verò insequentibus annis experientia docuit, Episcopos, & Inquisitores, quorum judicio vernacula sacrorum librorum lectio concedi poterat, vel denegari, indulgentiores hac in re se præbuisse; immò verò ipsos etiam Regularium Præsides eamdem, quæ Episcopis, & Inquisitoribus concessa fuerat, auctoritatem sibi arrogasse; hinc quartæ Indicis regulæ hæc, quæ sequuntur, jussu Clementis VIII. fuere superaddita: *Animadvertendum est circa supradictam quartam regulam Indicis fel. record. Pii Papæ IV. nullam per hanc impressionem, & editionem de novo tribui facultatem Episcopis, vel Inquisitoribus, aut Regularium Superioribus; concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, cùm hactenùs mandato, & usu sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis sublata eis fuerit facultas concedendi hujusmodi licentias legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias sacræ Scripturæ tàm novi, quàm veteris Testamenti partes, quavis vulgari lingua edita, ac insuper summaria, & compendia etiam historica eorumdem Bibliorum, seu librorum sacræ Scripturæ, quocumque vulgari idiomate conscripta; quod quidem inviolatè servandum est.*

VI. Itaque, ut rem conficiamus, ubi nullus quoad vernaculam sacrarum

rum Scripturarum lectionem abusus irrepsit, aut sileant Episcopi, aut solùm quartæ Indicis regulæ urgeant, complementum. Ubi verò abusus semel innotuit, etiam Synodali decreto radicitùs evellatur. Concilium Tridentinum *sess.* 22. *de Sacrificio Missæ c.* 8. declarat, non expedire, ut vulgari idiomate Missæ sacrificium offeratur. Uti verò, nullo contradicente, lex ista servatur, superfluum planè est, hac de re in Synodis sermonem instituere. At contra, si fortè paulatim inferenda timeatur prava consuetudo celebrandi Missam novo quopiam idiomate, quod Ecclesia nondum probaverit; Episcoporum intererit non solùm Synodali decreto contra abusum illum totis obniti viribus, sed etiam ab Apostolica Sede consilium, ac præsidium quærere, ut ingruenti malo validiores occurrant. In Ecclesiastica historia notum satis est duorum Monachorum Cyrilli, & Methodii, quorum uterque sanctitatis fama decoratur, exemplum. Cùm enim post evulgatum in Moraviæ regionibus Evangelium; potestatem Sacerdotibus tradidissent, ut Missæ Sacrificium Sclavonico sermone perficerent, judicium subiere Joann. VIII. Summi Pontificis, qui ab iis gesta, Apostolica auctoritate firmavit. Universam rei seriem *in Tractatu de Sacrificio Missæ sect.* 1. §. 79. *& seq.* fusiori stylo explicavimus. Hunc igitur locum, ne futili labore eadem repetamus, lectores consulant.

CAPUT XI.

Recens subortus in diœcesi abusus, modò revera talis sit, & remediis canonicis submoveri valeat, necessariam interdum reddit Constitutionem, quæ in alia fortè Synodo redundaret; ubi de Confessariis, qui pœnitentes adstringerent ad sibi aperiendum nomen complicis in peccato; item de denuntiatione Confessariorum sollicitantium ad turpia, & de sollicitantibus ad alia illicita.

NE *improba usurpatione dissimulatio in deterius convalescat, & fiat de consuetudine regula, quæ non veniat ab ipsa, quæ litteris mandata est disciplina* (uti ad Episcopos, in Toletana Synodo constitutos, appositè scripsit Innocentius I. *epist.* 23. *n.* 2. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1023.) quantotiùs sanè præcidendus est abusus, qui sub specie severioris, & sanctioris disciplinæ, eam labefactat, quæ ab Ecclesia est tradita, veramque Sacramentorum sanctitatem contaminat. Rem enarrabimus, quæ non diu antea contigit. Concilium Tridentinum *sess.* 14. *can.* 7. anathemate perstringit asserentes, non esse in sacramentali Confessione necessariò aperiendas circumstantias, mutantes speciem peccati; an autem sint etiam necessariò aperiendæ, quæ inter eamdem speciem notabiliter aggravant peccatum, litigant quidem Theologi; sed Cathechismo S. Pii V. *tit. de conditionibus, & circumstantiis ad Confessionem requisitis*, S. Carolus Borrom. *in Instruct. Sacerdotum, Actor. Eccles. Mediol. part.* 4. *pag.* 756. pluresque Synodi Episcopales, quas profert Genettus *Theol. moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. c.* 6. *q.* 3. etiam istas ma-

manifestandi gravem obligationem in pœnitente agnoscunt; quod etiam inter Theologos docent Suarez *de Pœnitent. disp.* 22. *sect.* 3. Henriquez *de Pœnit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. Thomas Sanchez *in Summ. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 39. *& lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 24. Gonet. *disp.* 10. *art.* 3. Salmant. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 8. *punct.* 2. Baron. contra Amad. *disp.* 2. *sect.* 3. aliique ab his citati. Cavere nihilominùs debet Confessarius, ne occasione, seu pretextu exquirendi à pœnitente peccati, quod confitetur, circumstantias, eumdem inducat ad pandendum nomen complicis, hoc est personæ, cum qua peccatum illud perpetravit; etenim, quidquid sit, quando liceat pœnitenti sui criminis socium liberè & sponte Confessario revelare; certum tamen est rarò evenire posse, ut liceat Confessario complicis nomen à pœnitente sciscitari, multoque minus ad illud sibi patefaciendum eumdem obligare. Et nihilominùs haud ita pridem rumor ad nos pervenit, aliquos Sacramenti Pœnitentiæ Ministros, suffultos quorumdam Theologorum aut falsa, aut malè intellecta doctrina, cœpisse non solùm à pœnitentibus complicis nomen exquirere, sed ad illud sibi aperiendum, locumque insuper designandum, ubi is habitaret, eosdem adigere, denegata renuentibus alterutrum manifestare Sacramentali absolutione. Hujus verò perniciosæ praxis hanc præferebant causam, videlicet, ut ipsi complicem postea corriperent, atque ita in ejus tantùm utilitatem hujusmodi uterentur revelatione. Verùm nos gravia considerantes mala, quæ inde necessariò consequebantur; proximi enim lædebatur fama, arctum sacramentalis Confessionis sigillum periclitabatur; absterrebantur Fideles à suis culpis Confessario integrè, prout cæteroquin opus est, manifestandis; rixæ & discordiæ disseminabantur, & tota demùm perturbabatur communitas; idcircò, pro nostro supremi Apostolatus munere, prædictum tunc primò pullulantem abusum, priusquam inolesceret, præfocandum duximus nostris Apostolicis litteris, incipientibus *Suprema*, quæ habentur *nostri Bullarii tom.* 1. *num.* 134. aliisque duabus posterioribus Constitutionibus; quarum initia sunt *Ubi primum*, necnon *Ad eradicandum*, quæ insertæ sunt *ejusdem Bullarii nostri tom.* 2. *num.* 8. *& num.* 20. super quibus bon. mem. Ludovicus Antonius Muratorius peculiarem Dissertationem conscripsit, ac typis vulgavit.

II. Quod autem faciendum fuit à nobis, qui omnium Ecclesiarum gerimus curam, non illicò fieri docuisset à quolibet Antistite, cui unius particularis Ecclesiæ commissum est regimen; is siquidem sollicitus esse debet de sua excollenda diœcesi, non de insectandis abusibus, quos audit in aliena inolescere, nisi prudenter prævideat, eosdem, si non statim retundantur, suam pariter esse mox subituros; ubi enim abusus non est, quando novæ Constitutionis freno vitium cohibetur, quod numquam diœcesim invasit, injuriam sibi fieri credunt diœcesani, putantes nimirum, se quodammodo infamari, quasi reos criminis, quod ipsi non admiserunt. Ad Præsules verò, si fortè eorum diœceses exitiosus ille morbus inficeret, spectabat sanè opportunis sanctionibus eum quantotiùs propulsare, quod sanctissimè factum legimus in pluribus antiquis Synodis. In Synodo enim Bajocensi anni 1300. *c.* 82. *tom.* 7. Collect. Hard. *col.* 1238. habetur: *In Confessione sibi caveant Sacerdotes,*

ne

ne inquirant nomina personarum, cum quibus peccaverunt confitentes, sed circumstantias tantùm, quæ possunt aggravare peccatum. In Synodo Lingoniensi anno 1404. *Caveant Sacerdotes, ne in Confessione inquirant ab his, quorum audiunt Confessiones, ut nominent eis expressè personas, cum quibus ipsi confitentes peccaverint, nisi esset tale peccatum, quod oporteat exprimi aliquid de persona; putà peccavi cum filia mea naturali, vel spirituali, vel nepte; & hoc casu non debet dici nomen proprium, aut cognomen personæ.* In Synodo Leodiensi anni 1405. *Inhibemus Sacerdotibus, statuendo, & omnibus Confessoribus, ne à confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirant, vel circumstantias, per quas possint nomina eorum designari. Quod si fecerint, ab officio audiendi Confessiones noverint se ipso facto esse suspensos.* In Synodo Senonensi anni 1524. *In audiendis Confessionibus caveant Sacerdotes, ne inquirant loca mansionum, & nomina personarum, cum quibus peccaverunt confitentes.* His concinunt Synodus Carnotensis anni 1626. Synodus Parisiensis anni 1557. Statuta Synodalia Ecclesiæ Trecensis, & Sifridi Archiepiscopi Coloniensis, quæ videri possunt in Tractatu historico, & dogmatico *de Secreto inviolabili Confessionis*, edito anno 1708. à Langlet du Fresnoy, *pag.* 223. *& seq.* In aliis autem innumeris Synodis, quamquàm speciatim agatur de Sacramento Pœnitentiæ, nulla tamen occurrit peculiaris Constitutio, qua expressè prohibeantur Confesarii, ne à pœnitentibus complicum nomina exquirant; quia scilicet ejusmodi detestandus abusus, non in omnes irrepserat diœceses, ac proinde non ab omnibus erat speciali Constitutione repellendus.

III. Quare iterum concludendum est, quod satis abundè demonstratum arbitramur, nimirum non omnes Synodales Constitutiones omni loco, & tempori convenire; sed prudentis Præsulis esse, eas tantùm in Synodo edere, quas ad obsistendum serpentibus corruptelis, atque Ecclesiasticæ disciplinæ nitorem restituendum, pro locorum, & temporum diversitate, utiles reputaverit, & necessarias. Apostolicas verò Constitutiones, quamvis non omnes Episcopus Synodo inserere debeat, præsertim eas, quæ pertinent ad vitia, quæ in suam diœcesim minimè invecta noverit, nec facilè in eam introducenda prospiciat; expedit tamen, ut ipse eas probè calleat, quo ipsi in promptu sit ad earum præscriptum se gerere earumque executionem ab aliis exigere, quoties abusus, & crimina per eas damnata, aditum sibi in ejus diœcesim aperuerint, aut aperire moliantur. Præter superius adductum de Confessario, complicis nomen à pœnitentibus indebitè exquirente, aliud exemplum afferre juvat de matrimoniis Eunuchorum, & Spadonum, qui utroque teste carent. Eam postquam à Sixto V. per Constitutionem 59. quæ incipit *Cùm frequenter*, nulla & irrita declarata sunt; talia etiam communiter agnita fuerunt ab Autoribus, Schmalzgrueber *ad lib.* 4. *decretal. tit.* 15. §. 2. Anacleto *ad eumdem librum & titulum num.* 31. Clericato *de Matrimonio decis.* 32. *n.* 48. Rosignolio *Oper. Moral. part.* 1. *tom* 6. *prænot.* 17. *contract.* 15. *tom.* 37. aliisque recentioribus. Itaque in iis diœcesibus, in quibus de hujusmodi matrimoniis contrahendis neque cogitatur, neque cogitatum fuisse constat, improvidum esset in Synodo præfatam Sixtinam Constitutionem inserere. Ut autem Episcopus, si quæ forsàn aliquandò inter suos subditos hac

hac in re attentari contigerit, de his rectè decernere valeat, opportunum ipsi, vel potiùs necessarium erit, hujus quoque Sixtinæ Constitutionis legem non ignorare.

IV. Innuimus autem in argumento hujus capitis non omnes semper abusus reverà tales esse, ut novis condendis legibus causam præbere possint. Quod quidem ex iis, quæ mox dicturi sumus, probari poterit. Pervulgatæ sunt Romanorum Pontificum Constitutiones, altera Pii IV. & altera Gregorii XV. contra Confessarios, qui sacramentalis Confessionis obtentu pœnitentes ad turpia sollicitant. In harum postrema injungitur Confessario, qui personæ sollicitatæ Confessionem audit, ut eam adigat ad denunciandum Confessarium sollicitantem apud competens Tribunal, nimirum aut sanctæ Inquisitionis Officio, aut Ordinario loci. Et nos quidem has omnes Constitutiones innovavimus, & declaravimus per nostram, quæ incipit *Sacramentum Pœnitentiæ*, quæque extat *tom.* 1. *Bullar. nostri n.* 20.

V. Cùm itaque aliquandò contingeret, & aliàs contigisse constaret, ut personæ sollicitationem passæ, admonitæ à Confessario de obligatione ipsis imposita denuntiandi sollicitantem, huic antea rem communicarent, ut ipse quoque sibi consuleret, idem Tribunal adeundo, suumque reatum spontè accusando; quidam Episcopi, corrigendorum criminum zelo flagrantes, hujusmodi communicationem pro abusu valdè pernitioso accipientes cogitaverant aut peculiaribus Edictis aut Synodalibus Constitutionibus districtè inhibere, ne personæ sollicitatæ sollicitantibus quidquam significare auderent, quo hi ad spontè comparendum excitarentur.

VI. Favebant ipsis Edicta tùm ab Hispanica Inquisitione, tùm ab ea, quæ per Siciliam constituta est, emanata, quibus injungitur sollicitatis, ut sollicitantem denuncient, hoc addito, ut nemini id antea significent; Bannez *in* 2. 2. *quæst.* 33. *art.* 8. *dub.* 2. *in septimo argumento*, Sanchez *in selectis disputat.* 11. *num.* 57. Diana *editione coordin. tom.* 5. *tract.* 9. *resol.* 68. *num.* 3. Felix Potestas *tom.* 2. *part.* 2. *de denunciatione num.* 257.

VII. Cùm verò hujusmodi clausula in Edictis supremæ Romanæ Inquisitionis minimè appareat, non deerant tamen alia, quibus veluti fundamentis inniteretur dictorum Præsulum sollicitudo, ut ea, quæ meditabantur, re ipsa decernerent atque statuerent. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 33. *art.* 7. *in corp.* expressè docet in criminibus etiam occultis fraternam correctionem judiciali denuntiationi minimè præmittendam, quin immò illa confestim Judici deferenda esse, quoties ejus generis sint, ut etiam in occulto ad spiritualem tendant proximorum perniciem, quemadmodum in hæresis crimine evenire non dubitatur. Præterea Sylvius *ad cit. art* 7. *conclus.* 3. certas quorumdam Regularium Ordinum Constitutiones, tamquam justitiæ consonas tuetur, quæ statuunt, delicta quædam, absque prævia correctione fraterna, Superiori statim denunciari debere. Quod verò plurimum refert, illud est, Alexandrum VII. Pontificem Maximum, in Congregatione S. Officii coram ipso habita die 8. Julii anno 1660. illorum reprobasse opinionem, qui docebant, crimina ad S. Officii jurisdictionem spectantia, denuncianda illi non esse, nisi correctio fraterna præcesserit. Quod quidem decretum in Opere Cardinalis Albitii *de Inconstantia in Fide cap.* 35. *num.* 44. *& seq.* editum est.

VIII.

VIII. Nec silentio prætereundum, quod ex prævia admonitione, quæ à sollicitato ante denunciationem sollicitanti fit, justitia vindicativa non leve patitur detrimentum. Etenim, si reus ad se accusandum coram Tribunali compareat, antequàm sollicitatus ad illum denunciandum accedat; ex consueta Tribunalis pietate, tamquam spontè comparens, salutaribus dumtaxat impositis pœnis, dimittitur. Nec aliter se res habet, ubi sollicitans Judicibus se sistat, semetipsum incusans, etiam postquam à persona sollicitata fuerit denunciatus; tunc enim, si ab unica tantùm persona præventus fuerit, non amplius quidem uti spontè comparens, verùm *ac si esset spontè comparens*, salutaribus solùm mulctatus pœnis, dimittitur.

IX. Dubitari nequit, quin allata rationum momenta aliquam vim præseferre videantur. Verùm, cùm nulla lege, aut decreto prohibitum sit, quominùs sollicitantem sollicitatus admoneat, ut quoniam ab eo denunciandus est, interea temporis cavere sibi festinet; optimum factu visum est, Præsulibus significare, ut à quocumque Edicto, vel Synodali Constitutione super hoc promulganda se se abstinerent, remque totam intactam relinquentes, non quidem approbarent eorum agendi rationem, qui delinquentem Confessarium ante denunciationem monendum censebant, sed neque eam improbarent; cùm in quibusdam rerum circumstantiis hujusmodi admonitio perniciosa esse, & pravos effectus producere valeat; in aliis autem proficua esse possit; siquidem, ut sæpè experiendo dignoscitur, vix umquam sollicitatus adduci posset, ut sollicitantem denunciaret, nisi liberum illi esset eumdem antea admonere. Ex quo sequitur, ut id, non ab Edictis, aut Constitutionibus, verùm à spiritualium directorum prudentia definiri debeat.

X. Diximus autem nullam hactenùs legem, nullumque decretum adesse, quo interdictum sit, ne quis Confessarium à se denunciandum antea commonefaciat. Verùm duos casus distinguamus oportet. Alter ad illum pertinet, qui denunciare omninò recusat, quia secretam admonitionem satis superque esse censet; vel recusat ad tempus, propterea quod nondum fraternè reum denunciandum admonuit; idque ab Alexandro VII. damnatur, qui non ideo quemquam ab onere denunciandi immunem fore decernit, quia fraternam correctionem non antea præmiserit. Alter casus est de eo, qui reum quidem admonet, verùm non idcircò ab eodem denunciando se abstinet. Hoc autem est, quod nulla adhuc lege, aut decreto vetatur; cùm sic, & correctionis naturale præceptum, & simul denunciationis positivum adimpleatur. Ita disserunt Sanchez *in selectis disp.* 11. *n.* 58. Escobar *in tract. de Confess. sollicit. part.* 2. *q.* 4. §. 1. *num.* 56. Roccafull. *in Praxi Theolog. Moral. part.* 3. *lib.* 3. *c.* 6. *n.* 96. & 97. Thomas del Bene *de officio Inquisitionis part.* 2. *dubit.* 218. *sect.* 21. *n.* 20. Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 68. Dandinus *in tract. de suspectis de hæresi c.* 4. *sect.* 2. *subsect.* 1. *n.* 18. Pignatellus *in novissimis Consultationibus tom.* 2. *consult.* 143. *n.* 14..

XI. Quod pertinet ad edictum aliquod, à Superioribus Regularibus promulgatum, de quibusdam criminibus religiosæ communitati noxiis, etiam absque prævia secreta correctione, patefaciendis; Suarez *tom.* 4. *de Religione tract.* 10. *lib.* 6. *c.* 10. *num.* 31. rectè sapienterque animadvertit duas es-

esse quæstiones, quæ super hoc instituí possunt: alteram scilicet, utrum prævia admonitio in hujusmodi casibus necessaria censeri debeat, & ad hanc negativè respondet; alteram verò, utrum sæpedicta admonitio præmitti possit; ad hanc autem respondet affirmativè; ubi potisimùm non alio consilio id agatur, quam ut reus, se denunciandum superiori non ignorans, & ad emendationem, & ad correctionem recipiendam se melius comparare possit. Hanc sententiam planè sectantur Antonius à Spiritu S. *in suo Directorio Regularium tract.* 3. *disp.* 6. *n.* 614. & Castropalaus *part.* 3. *tract.* 16. *disp.* 5. *punct.* 7. *n.* 13.

XII. Nec obstare videtur suprà indicatum justitiæ vindicativæ detrimentum. Ecclesiastica enim Tribunalia misericordiam æquè, ac justitiam fovent, atque id præcipuè spectant, ut delinquentes ad bonam frugem convertantur.

XIII. Illud præterea veluti significando indicavimus, nonnisi canonicis remediis procedendum esse in extirpandis abusibus, etiam cum reverà tales esse comprobentur. Utque à sollicitationis materia, quæ prædictarum Constitutionum objectum est, minimè recedamus, cùm olim in quibusdam regionibus, quæ turbulentis & factiosis hominibus refertæ erant, evenisset, ut in ipsa sacramentali Confessione pœnitentes à Confessariis sollicitarentur ad tumultuandum, & rebellandum adversus legitimum dominum, qui hujusmodi locis, urbibus, aut regnis actu imperabat; non defuerunt Ecclesiastici Præsules, tanta impietate commoti, qui censerent, & affirmarent, ac etiam propositis Edictis decernere vellent pœnitentes ita sollicitatos teneri coram legitimo Ecclesiastico Judice Confessarios ad prædicta sollicitantes denunciare; non solùm quia hujusmodi Sacerdotes in Fide suspecti habendi erant, propter Sacramenti abusum; verùm etiam quia fundamentum prædictarum Constitutionum, quæ statuunt sollicitatos in Confessione ad venerea, sollicitantem denunciare debere, cùm sit irreverentia, & contemptus, quam hic erga Sacramentum ostendit; similis causa æquè militat adversus eos, qui in Confessione pœnitentes sollicitant ad alterius generis crimina, adeoque etiam ad seditiones, atque tumultus: *ille quoque graviter peccat, nec levem contrahit malæ credentiæ suspicionem, qui in sacramento Confessionis vel ad venerem, vel ad quæque flagitia, seu peccata, provocat confitentem; & propterea jure etiam optimo judicio Inquisitorum subjectus est*: verba sunt Peniæ in Commentariis ad Directorium Eymerici *part.* 2. *comment.* 81. *ad quæst.* 56. Cui pariter sententiæ suffragantur Rodericus à Cunha *in tract. de Confessar. sollicit. quæst.* 2. *n.* 20. *& quæst.* 8. *n.* 9. Sanchez *in suis select. disp.* 11. *n.* 23. Trimarca *de Confessar. abus. sacram. Pœnit. disp.* 14. *sect.* 3. *num.* 15. *& seq.*

XIV. Sed cùm Pontificiæ Constitutiones, superiùs laudatæ, de Confessariis dumtaxat, qui sollicitant ad inhonesta, vel turpia, loquantur; cumque hoc delictum frequentius esset, & sæpiùs in Tribunali Pœnitentiæ committeretur, quam alia alterius generis (atque utinam adhuc identidem admitti non pergeret) ideoque Pontifices huic potisimùm occurrere voluerint; denique cùm ageretur de extensione à casu ad casum in re pœnali: hinc factum est, ut neque laudari, neque probari meruerit consilium dictorum Præsulum, qui Constitutiones Apostolicas ad alia crimina, præter

ea,

ea, quæ expressè in illis enuntiantur, extendere cogitabant, atque decernere, ut, sicuti sollicitatus ad venerea in Confessione, Confessarium sollicitantem denunciare tenetur, nec, nisi expleta hujusmodi denunciatione, aut saltem data fide de ea adimplenda, peccatorum suorum absolutione donari potest; & sicuti adversus Confessarios ad præmissa sollicitantes proceditur cum testium singularium depositionibus; ita pariter agendum esset in casibus, quibus pœnitentes à Confessariis sollicitarentur ad crimina diversi generis, quæ ad carnis concupiscentiam non referuntur. His rationum fundamentis innititur sententia priori contraria, cui Doctores communiter suffragantur. Consuli possunt Carena, Diana, Bonacina, Homobonus, Bossius, Sanctarellus, & alii, quos allegat, & sequitur bon. mem. Cardin. Cozza *in suis dubiis selectis* de hac sollicitationis materia *dub.* 1.

LIBER SEPTIMUS.

DE HIS, QUÆ CAVENDA SUNT in Constitutionibus Synodalibus.

Ne factæ ab Episcopo Synodales Constitutiones viribus careant, aut interpositæ ab illis appellationes earumdem executionem retardent, plurima detegemus vitia, ob quæ sæpiùs illas aut recissas, aut saltem impugnatas vidimus, cùm in minoribus constituti sacris Urbis Congregationibus studium, operamque nostram navavimus. Et quoniam hæc præcipua causa fuit, cur huic nostræ lucubrationi manus admoveremus; nimirum ut Episcopos de iis monuerimus, à quibus in suis Constitutionibus cavere debeant; idcircò in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPUT PRIMUM.

De cavendis quoad quæstiones nondum definitas; ubi de quæstione, an sit de Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum.

SApienter monet Fagnanus *in Cap. Sicut olim, num.* 82. *de accusat.* ne in provincialibus Synodis facilè quæstiones decidantur, inter Catholicos Doctores controversæ, & à Sede Apostolica hactenùs non definitæ; *In rebus dubiis, & de jure controversis, non facilè definitiones fiant, præsertim ubi gravi aliquod præjudicium parari potest, velut in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis casibus usurarum, & aliorum vitiorum,*

quibus timoratæ conscientiæ irretiri possunt. Minus Itaque erunt illæ definiendæ in Synodis Diœcesanis, aut quidquam in harum Constitutionibus dicendum, quo statui videatur, quid de illis sentiendum sit.

II. Cùm sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, quidam Episcopus, prudentia ac doctrina præclarus, atque amicitiæ necessitudine nobis conjunctus, suas ad nos misit Constitutiones, quas paraverat, in sua futura Synodo mox promulgandas. In his animadvertimus, Parochis, aliisque animarum Rectoribus continuam inter suas oves residentiam præcipi, & commendari, utpotè quæ iis injuncta esset jure naturali, & Divino; quod insuper dicebatur, à Concilio Tridentino jam definitum. Præsulem amicè admonuimus, ut suos Parochos quidem ad assiduam residentiam pro viribus excitaret, sed abstineret à jure determinando, è quo residentiæ obligatio oriatur; quale enim hoc sit, Divinum ne, an merè Ecclesiasticum, disputant Theologi, & adhuc sub Judice lis est. Nostris monitis morem gessit Episcopus, è sua Constitutione verba expungens, quæ nobis displicuerant; sed simul nobis significavit, sibi innotuisse controversiam jam pridem inter Theologos exagitatam, sed eam existimasse à Concilio Tridentino decisam *sess.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* iis verbis: *Cùm præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus animarum Cura commissa est, oves suas agnoscere; pro his sacrificium offerre; verbique Divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere.... quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt, &c.*

III. Ut amico Præsuli plenè satisfaceremus, hæc nos illi reposuimus. Indubitatum est, assiduæ residentiæ onus cunctis animarum Pastoribus incumbere, illudque à Conciliis, & Patribus frequenter inculcari, quod, longa contexta canonum serie, fusè ostendunt Bartholomæus Carranza *opusc. de resid. Episcop. cap.* 7. & Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. disciplin. part.* 2. *lib.* 3. *à c.* 30. *usque ad* 36. sed non ita certum est jus, à quo illud promanet, contendentibus plerisque, residentiam à jure Divino esse Episcopis, & Parochis imperatam; aliis ex adverso ejus obligationem ad jus merè Ecclesiasticum referentibus. De hac controversia acriter disceptatum fuit in Concilio Tridentino ante *sess.* 6. sub Paulo III. sed ea vehementiùs recruduit sub Pio IV. in conventibus habitis ante *sess.* 19. & 23. ac tanto studio in utramque partem versata est, ut plura pro utraque sententia exarata fuerint opuscula, quæ prodierunt Venetiis anno 1562. impresa typis Jordani Zileti. Cumque dissidentes inter se Patres haudquaquam invicem conciliari potuerint, tandem deliberatum est, ut novo quidem decreto cuncti animarum Pastores ad residentiam adigerentur, ac severæ pœnæ contumacibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continuè inter suas oves versari tenentur; quinimmò ita decretum concinnandum Patres duxere, ut nihil inde alterutri sententiæ detraheretur; quæ omnia enarrantur à Cardinali Pallavicino *in Histor. Concil. Trid. lib.* 7. *cap.* 6. *lib.* 16. *cap.* 4. *liber* 21. *cap.* 12. Hanc Tridentini mentem cùm perspectam habuerit Pius IV. in Allocutione habita ad Cardinales, & Episcopos Kalendis Martii 1564. quæ extat in Actis Consistorialibus, agens de residentia à Con-

Concilio Lateranensi sub Innocentio III. atque à Tridentino animarum Pastoribus, novis sanctionibus injuncta, hæc ad rem subdidit: *Licèt verò neque in illo, neque in isto Concilio clarè definitum sit, an residentia de jure Divino esse censeatur, quod neque etiam nos nunc ex improviso definire audemus.*

IV. Non ignoramus, quosdam præstantissimos Doctores contendere, quæstionem, de qua est sermo, etsi clarè, & expressè definita non fuerit, esse nihilominùs virtualiter, & implicitè, ut ajunt, à Concilio Tridentino decisam; quod hac argumentatione manifestè confici arbitrantur: Quo quisque jure obligatur ad finem, ad ea pariter obligatur, quæ ad assequendum finem sunt necessaria; atqui Episcopi, cæterique animarum Rectores, juxta Tridentinum, jure Divino obligantur ad pascendum sibi commissum gregem, atque ad pascendum, uti decet & oportet, est necessaria residentia, quemadmodum idem Tridentinum declarat: igitur jure Divino iidem ad residentiam obligantur. Sed difficultas est in altera parte secundæ propositionis, quam minorem vocant; etenim non dixit Tridentinum, non posse oves pascere, qui non resident, sed *qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt*; hæc autem verba commodè referri queunt ad animum, cùm verè intelligatur gregi suo invigilare, assistere, eumque non deserere, qui, etsi absens sit corpore, illius tamen regimini & tutelæ sedulo excubat animo, juxta illud Apostoli 2. *ad Corinth.* 11. *instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Quamobrem aliquot ex Tridentini Patribus, qui prædictis decreti verbis obstiterant, metuentes, ne illis controversia decidi, & residentiæ præceptum juri Divino adscribi videretur, eorumdem verborum sensu penitùs inspecto, postea acquieverunt; quod pariter refert laudatus Pallavicinus *cit. lib.* 21. *c.* 12. *n.* 5. Ad hæc docet S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 2. *in corp.* in qualibet obligatione præcipuè spectandum esse obligationis finem; cùm autem finis, propter quem animarum Pastoribus residentia præcipitur, sit spirituale bonum animarum, quibus præsunt; exinde concludit Angelicus, quod si eumdem finem assequi possint in absentia, tunc licitè se à suis ovibus iidem subducere queant. Et profectò, si residentiæ præcepto non satisfacit, qui ita inter suas oves versatur ut animo ab illis absit, nullam gerens earumdem curam, quia tali pacto finem contemnit, propter quem residentia ei imperatur, sicuti sapientissimè perpenderunt Patres Concilii Aquilejensis anni 1596. *rubrica* 5. *Quod de Episcoporum residentia à sacro Concilio Tridentino, & summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil præterea agant, cùm ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa; id, quod duobus præsertim Tridentinæ Synodi verbis egregiè exprimitur, ut pascant, & regant, &c.* Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1886. ob oppositam rationem censebitur residentiæ præceptum adimplere, qui etsi à suis ovibus corpus subducat, animo tamen iisdem adest; finem obtinet illas pascendi & regendi, ad quem localis Pastoris præsentia dirigitur.

V. Hanc eamdem S. Thomæ ratiocinationem prosequentes illi Tridentini Patres, qui residentiæ onus à solo jure Ecclesiastico impositum affirmabant, adhuc clariùs eam expolive-

runt, atque exemplo illustrarunt, apud eumdem Pallavicinum *lib.* 16. *cap.* 4. *num.* 15. Contingit aliquandò, ajebant, adeo exiguam esse diœcesim, cui Episcopus præest, tamque angustis limitibus coarctari, ut à loco suæ diœcesi finitimo meliùs ipse, & commodiùs suas oves pascere, & regere queat, quàm possit alius residens in amplissimæ diœcesis centro; si itaque in residentiæ obligatione, juxta doctrinam Angelici spectandus est obligationis finis, non potest dici, quod residentiæ præcepto non obtemperet, qui in prædicto loco degit, unde pusillo suo gregi æquè imminere, ac prospicere potest, ac alter, qui in amplissimæ suæ diœcesis præcipua urbe commoratur.

VI. Hæc nos amico Præsuli scripsimus eo dumtaxat consilio, ut sibi persuasum haberet, non esse à Tridentino definitam quæstionem, de qua loquimur, sicuti ipse opinabatur, non autem, ut illud distraheremus à sententia, quæ residentiæ obligationem jure naturali, & Divino animarum Pastoribus injunctam defendit; ultrò enim fatemur, hanc sententiam communiorem esse, eique ferè omnes calculum adjecisse, qui post Tridentinum scripserunt, tàm Theologos, quàm Canonistas, inter quos Sotus *lib.* 10. *de justitia, & jure quæst.* 3. *art.* 1. Bellarminus *epist. ad Thanensem Episcopum nepotem suum*, post editionem Coloniensem anno 1619. aliasque, rursum vulgata post *Acta Legationis Helveticæ* Cardinalis Passionei, Vazquez *opusc. de Benefic. cap.* 4. §. 2. *n.* 121. Lessius *lib.* 2. *de just. & jur. cap.* 34. *num.* 153. Azorius *Instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 1. Carranza *cit. tract. de resid. Episcop. cap.* 2. Navarrus *manual. cap.* 25. *num.* 221. Gonzalez *in Cap. Relatum, de Cleric. non residen. num.* 6. *& seq.* Fagnanus *in Cap. Ex parte, eod. tit. n.* 21. *& seq.* Zoesius *ad eumd. tit. num.* 2. Zypæus *num.* 7. Pirhing. *num.* 11. aliique innumeri.

VII. Quod autem accidere posse, *numero præcedenti* indicavimus, id re ipsa contingit in sex Episcopis Cardinalibus, Ostiensi, Portuensi, Sabinensi, Albanensi, Prænestino, & Tusculano, qui, ut omnibus notum est, in Collegio S. R. E. Cardinalium principem locum obtinent, suppresso per Callixtum II. septimo Episcopatu suburbicario, sanctarum videlicet Rufinæ, & Secundæ, seu Sylvæ Candidæ olim nuncupato, cujus Cathedram, & Diœcesim idem Pontifex Portuensi Ecclesiæ perpetuò univit. Sex hujusmodi Episcoporum Diœceses Urbi Romæ admodum proximæ sunt, ac penè contiguæ; sed tamen à Diœcesi Romana verè distinctæ, & separatæ, ut etiam colligere licet ex nostra Constitutione 115. §. 21. *Bullarii nostri tom.* 1. Cùm verò prædicti Episcopi Cardinales in ipsis Diœcesibus non resideant, sed Romæ moram ducant, summo Pontifici assistentes, & Apostolicæ Sedis servitiis addicti; licèt aliquandò ad visitandas easdem Diœceses se conferant, ut alibi videbitur, sicque à residentia in propriis Diœcesibus ex dispensatione Pontificia plerumquè absint; hinc aliquis argumentum desumere posset, ut sustineret, residentiæ debitum, non à precepto Divino, sed ab Ecclesiastica institutione provenire. Neque porrò ullum nobis onus incumberet huic argumento respondendi; cùm nos nec uni, nec alteri ex præmissis sententiis adhærere professi simus. Sed quoniam diximus communiorem post Tridentinum esse opinionem illam, quæ residentiæ præceptum à jure Divino desumit, silentio minimè præter-

tereumdam censemus responsionem, quæ dari posset ab hujus sententiæ propugnatoribus; nimirum, Cardinales Episcopos suburbicarios, dum in Urbe resident, ut Romano Pontifici, & Ecclesiæ universalis negotiis operam præstent, satisfacere debito residentiæ, si non materialis, at saltem formalis; quod quidem summa facilitate adimplent ob parvam Diœcesium sibi commissarum ab Urbe distantiam; Romanum verò Pontificem, dum sciens, & prudens id fieri patitur, & tacitam ipsis dispensationem à residentia materiali concedit, non eos quidem à legis Divinæ vinculo absolvere, sed interpretando definire, Divinam legem illos in casu, de quo agitur, ob adjunctas rerum circumstantias, nequaquam adstringere. Et hæc sanè responsio conformis est doctrinæ S. Thomæ *in quodlibet. 9. art. 15.* cui post Covarrubiam, Sotum, & Vazquez, plenissimè adhæret Fagnanus *in Cap. Ex part. num. 57. & seq. de Clericis non resident.* quamque etiam latè exornat Hurtadus *in suis Resol. Moral. de Residentia tom. 1. resol. 9. n. 29. & seq.* Specialiter autem, pro eo quod pertinet ad prædictos sex Episcopos suburbicarios, plura habet Cardinalis Brancatius in sua disertatione *de Optione sex Episcopatuum.*

CAPUT II.

Iterum de cavendis, quoad quæstiones nondum definitas; ubi de ea, an Clerici Beneficiarii sint Domini, vel administratores fructuum suorum Beneficiorum.

MInus nobis arrisit, quod in alia offendimus Synodo, ubi illata mentione gravis obligationis, quam habent Clerici Beneficiorum, quæ possident, fructus honestæ decentique sustentationi superfluos, erogandi in pauperes, aliasve pias causas, ejusmodi obligationis hæc ibidem afferebatur ratio, nimirum, *quia Clerici Beneficiarii non sunt prædictorum fructuum Domini, sed meri dispensatores*; quamquam enim commendaverimus consilium Episcopi, renovandi, seu veriùs inculcandi observationem præcepti, quo singuli obstringuntur Beneficiarii, neutiquam tamen visa est approbanda adjecta præcepti ratio, qua videbatur assumi, quasi decisa controversia, etiamnum inter Doctores agitata, de qua statim.

II. Quidquid sit, an juxta priorum Ecclesiæ sæculorum disciplinam Ecclesiasticis Beneficiis gaudere possent, quibus opulentum suppetebat patrimonium, quod negare videntur Hieronymus *epist. ad Nepotianum*, Julianus Pomerius *de vit. contemplat. lib. 2. cap. 9.* aliique Patres congesti à Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 3. c. 4.* certum est, hac nostra tempestate, etiam Clericis divitiis affluentibus Ecclesiastica Beneficia conferri; neque est, qui dubitet, quin iidem verum dominium habeant reddituum, quos ex proprio percipiunt patrimonio; in quorum proinde mala distributione, aut etiam pravo usu, possunt utique contra alias virtutes, perinde ac laici, non verò contra strictam justitiam peccare.

III. Certum pariter est, ante factam divisionem bonorum Ecclesiasticorum debuisse Episcopum, ad quem pertinebat eorumdem administratio, partem singulis assignatam fideliter elargiri, nec potuisse, absque violatione justitiæ commutativæ, pauperes fraudare ea quarta parte proventuum, quæ juxta ejus ævi disciplinam, erat pauperum indigentiis sublevandis des-

tinata; quod quidem onus, ex eadem profluens justitiæ virtute, iis in locis, in quibus nondum facta est prædicta divisio, etiamnum incumbit Episcopis, Abbatibus, aliisve Beneficiariis, quorum Ecclesiasticis redditibus sunt illi admixti pauperibus, ac Ecclesiæ fabricæ, juxta priscam institutionem, attributi; ex quibus propterea si aliquid sibi usurpent, sunt injusti rei alienæ detentores, & tenentur ad restitutionem.

IV. Certum denique est, etiam posita Ecclesiasticorum bonorum divisione, & assignata jampridem pauperibus quarta parte fundorum ad Ecclesiam pertinentium, ex quibus, putant Doctores, erecta, & dotata fuisse hospitalia, aliaque instituta opera pia, ad eorumdem pauperum commodum; adhuc nihilominùs teneri Clericos Beneficiarios reditus, quos ultrà sui honestam sustentationem ab Ecclesia percipiunt, distribuere in pauperes, aliave pia opera erogare, nec posse, absque gravi peccato, in convivia, ludos, venationes, & similes profanos usus impendere, aut consanguineis elargiri, nisi tamquam pauperibus, si verè pauperes sint, & tunc, ut minus egeant, non ut ditescant.

V. Hanc obligationem omnes Ecclesiæ Canones aut imponunt, aut omnibus impositam agnoscunt, qui Ecclesiæ militant stipendiis. Canon. 37. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 18. inter Apostolicos, decernit: *Omnium rerum Ecclesiasticarum Episcopus curam gerat, & eas administret, tamquam Deo intuente. Non liceat autem ex eis aliquid sibi vendicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt, largiri. Sin autem sunt pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu vendat, quæ sunt Ecclesiæ.* Huic innumeri consentiunt canones collecti à Gratiano *caus.* 12. *quæst.* 1. aliique, quos profert Theophylus Raynaudus *in Opusculo*, cui titulus *mala è bonis Ecclesiæ*, *lib.* 2. *sect.* 3. *cap.* 3. *num.* 12. *Oper. tom.* 12. Et ne quis hasce Ecclesiæ sanctiones ad solum tempus referri credat, quo nondum facta erat prædiorum, aliorumque fundorum, ad Ecclesia spectantium, divisio, audiat. Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de reformat.* ubi, postquam Episcopos monuit, ut modesta supellectili, mensa, ac frugali victu sint contenti, iisdem interdicit: *Ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cùm & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis, donent; sed si pauperes sint, iis, ut pauperibus, distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa; immò, quam maximè potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitùs deponant. Quæ verò de Episcopis dicta sunt, eadem non solùm in quibuscumque Beneficia Ecclesiastica tàm Secularia, quàm Regularia obtinentibus, pro gradus sui conditione, observari, sed & ad S. R. E. Cardinales pertinere decernit.* Scimus utiquè, Magistrum Lorcam hunc Tridentini locum intellexisse, non de Beneficiorum fructibus, seu eorumdem portione Ecclesiæ Prælatis, aliisque Clericis attributa, sed de bonis immobilibus mensæ Episcopalis, aliorumque Beneficiorum, quorum dominium est penes Ecclesiam. At ipsamet allegata Tridentini verba turpiter deceptum Lorcam evincunt; etenim Tridentinum loquitur de illis bonis, quibus fas est

Be-

Beneficiariis sublevare suorum consanguineorum, si qua verè premantur, inopiam; nemo autem dicet umquam, posse in istos conferri bona immobilia Præbendarum, quemadmodum scitè ponderat Sylvius *in* 2. 2. *D. Thom. quæst.* 185. *art.* 7. *conclus.* 5. Quocirca nullus omninò Doctor, præter unicum Lorcam, ausus fuit umquam eximere Beneficiarios à gravi obligatione distribuendi reditus Ecclesiasticos, suæ honestæ sustentationi superfluos, in pauperes, aliave pia, & religiosa opera; quod eruditissimus Raynaudus, quo fortassè nullus accuratius Doctorum placita hac de re perquisierat, testatum reliquit, *cit. loc.* inquiens: *Denique nemo planè Doctorum dissentit, sive inter Theologos scholasticos, sive morales, sive inter Jurisperitos, ita ut quamvis jampridem lites, & dissidia efferbuerint inter Doctores quoad dominium fructuum superfluorum, sitne penes Beneficiarios, an penes alios, tamen quoad peccatum grave in dispensatione superfluorum aliter, quam ad pios usus, nemo planè, planè inquam nemo, dissentiat.*

VI. Hæc, ut diximus, certissima sunt. Verùm, quod modò à Raynaudo audivimus, acriter decertatur de titulo, seu causa, è qua prædicta gravis oriatur obligatio. Plerique, præcipuè ex antiquioribus, eam oriri arbitrantur ex stricta justitia; docent siquidem, Clericos meros esse administratores, non autem dominos Ecclesiasticorum proventuum, qui honestæ ipsorum sustentationi supersunt; ac proinde eos impendentes in usus profanos, tamquam reos violatæ justitiæ, obligant ad restitutionem aut Ecclesiæ, aut pauperibus faciendam; idemque restitutionis onus imponunt lusoribus, consanguineis, cæterisque pecuniam à Clericis recipientibus, quam certò sciunt ex Ecclesiastico Beneficio illis obvenisse. Ita, præter antiquiores, sentiunt Navarrus de *Ecclesiast. redit. quæst.* 1. *monit.* 21. *num.* 1. Azor. *Instit. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. §. *Prima igitur, & §. Quod attinet*; Comitolus *Respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 70. *&* 71. Moneta *de distribut. part.* 3. *quæst.* 1. *num.* 14. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ord. lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 9. *& regul.* 10. Genettus *Theolog. moral. num.* 2. *tract.* 1. *de Benefic. cap.* 11. Continuator Prælectionum Honorati Tournely, *tract. de Benefic. cap.* 4. *art.* 3. *conclus.* 1. Cardinalis Capisuccus *in suis Controvers. theolog. controv.* 30. *per tot.* sed speciatim §. 5. *& seq.* quorum opinioni præcipuum fundamentum præbent cùm Canones asserentes, bona Ecclesiastica esse *Patrimonium Christi*, sicuti habetur *in cap. Cum secundum, de præben. & dignit. Res Ecclesiæ, & patrimonium pauperum*, uti dicitur *in Can. final.* 16. *quæst.* 1. tùm Ecclesiæ Patres, qui furti, & rapinæ reos faciunt Clericos expendentes reditus Ecclesiasticos in profanos usus, inter quos Hieronymus *in cap.* 3. *Isaiæ vers.* 14. *in fin.* ubi ait: "Rapina paupe-"rum in domibus eorum est, quando "replent thesauros suos, & Ecclesiæ "opibus abutuntur in delicias, publi-"casque stipes, quæ ad sustentatio-"nem pauperum datæ sunt, vel sibi "reservant, vel propinquis distri-"buunt, & alienam inopiam, suas, "suorumque faciunt esse divitias:" Bernardus *in epist.* 2. *ad Fulcon. Canonic. Regul. n.* 11. *Quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est*; aliique relati à Thomassino *de vet. & nov. Eccles.*

discipl. part. 3. *l.* 3. *à c.* 26. *usque ad* 33.

VII. Alii ex adverso, attribuentes Clericis rerum dominium etiam superfluorum redituum, quos ab Ecclesia percipiunt, existimant gravem obligationem illos erogandi in pauperes, aliisve piis operibus applicandi, non oriri ex stricta justitia, sed vel ex lege charitatis, & misericordiæ, Clericos Beneficiarios præ aliis adstringente; vel cum Cardinali de Lugo *de justit. & jur. tom.* 1. *disp.* 4. *num.* 16. ex virtute religionis; vel cum Lessio *lib.* 2. *de just. & jur. cap.* 4. *num.* 47. & Haunoldo *de just. & jur. tom.* 1. *tract.* 4. *num.* 82. ex possitivo præcepto Ecclesiæ; quamobrem prædictos reditus elargientes consanguineis, aliave ratione dissipantes, à gravi quidem culpa non excusant, sed à restitutionis onere absolvunt. Hanc sententiam inter cæteros, propugnant Bannes 2. 2. *quæst.* 32. *art.* 6. Dominicus Soto *de just. & jur. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 3. Sylvius *in* 2. 2. *D. Thomæ quæst.* 185. *art.* 7. *conclus.* 4. Molina *tract.* 2. *de just. & jur. disp.* 143. Vazquez *de reditib. cap.* 1. §. 2. *dub.* 1. Covarr. *in cap. Cum in officiis, de testam. num.* 7. Sarmiento *de reditib. Eccles. part.* 4. *cap.* 6. *num.* 2. Marsilius *eod. tract. part.* 2. *cap.* 1. 15. & 35. Gonzalez *in cap. Si quis sanè, de peculio Clericorum, à num.* 6. *usque ad fin.* Fagnanus *in eod. Cap. à num.* 1. *usque ad* 6. Barbosa *Jur. Eccles. lib.* 3. *capit.* 17. aliique ab his allegati, qui suam opinionem duobus potissimùm sustentant argumentis. Primum desumunt ex Beneficiorum origine, quod in hunc modum exponunt. Cùm Ecclesiæ proventus, inquiunt, in communi administrabantur, & quarta illorum pars, statis temporibus, in Clericos distribuebatur Ecclesiæ obsequiis addictos, nemo facilè credet, alterum ex his evenisse; nimirum vel singulos Clericos adeo exiguam redituum portionem, ubique locorum, atque è qualibet Ecclesia participasse, quæ tantùm ad necessariam sustentationem iisdem sufficeret; vel si aliquid ultrà sui honestam sustentationem perciperent, istius portionis dominium non fuisse penes illos, quibus cæteroquin dabatur in pretium & mercedem laboris. Jam verò, pergunt, cùm post factam bonorum divisionem, quartæ parti, inter Clericos olim dividendæ, subrogatæ sint Præbendæ, & subrogatum induat naturam ejus, cui subrogatur; necessariò inde consequi videtur, ut unâ cum possessione Præbendæ, omnium ejusdem Præbendæ fructuum dominium Beneficiarii consequantur.

VIII. Alterum argumentum eidem opinioni suppeditat Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. & *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* quibus in locis decernit, ut Beneficiarii, qui è Beneficii loco sine legitima causa diu absunt, aut Fidei professionem intra præscriptum tempus emittere negligunt, suorum Beneficiorum fructus *non faciant suos*; hinc enim, per argumentum à contrario, infertur, quod si in loco Beneficii resideant, & Fidei professionem debito tempore emittant, eosdem fructus *faciant suos*. Facere autem *fructus suos*, idem omninò esse, ac eorumdem dominium acquirere, patet *ex cap. unic. de Clericis non resident. in* 6. ubi Bonifacius VIII. loquens de distributionibus quotidianis, iis dumtaxat erogandis, qui Divinis intersunt, ait: *Qui verò aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit.... rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas.*

Ne-

IX. Neque hujus sententiæ patroni aliquid roboris inesse putant argumentis in contrarium allatis. Ad primum enim reponunt, bona Ecclesiastica rectè dici *Patrimonium Christi*, quia scilicet Christi intuitu, ejusque amore sunt in Ecclesiam collata; nuncupantur etiam *Res Ecclesiæ*, quia Beneficialium fundorum dominium penes Ecclesiam est; ac denique appellantur *Patrimonium pauperum*, tùm quia Clericis dantur, qui solis Ecclesiæ stipendiis olim victitabant, eorumque plerique etiamnum, præter id, quod ab Ecclesia percipiunt, aliud non habent, unde valeant sustentari; tùm quia singuli Beneficiarii gravi obstringuntur præcepto elargiendi pauperibus quidquid, ultrà propriam sustentationem, ex Ecclesiæ bonis acquirunt. Ad allegata autem Patrum testimonia, eos ita loquutos, respondent, oratoria quadam exaggeratione, qua etiam in divites laicos, pauperum indigentiis non subvenientes, interdum invehi consueverunt. Hieronymus enim, relatus à Gratiano *sub initium distinctionis* 42. ait: *Aliena rapere convincitur, qui ultrà necessaria sibi retinere probatur*; & Ambrosius, seu quicumque sit Auctor *sermonis* 81. qui inter Ambrosii Opera circumfertur, relatus *in Can. Sicut, dist.* 47. omnes divitiis affluentes ita alloquitur. *Quis tàm injustus, tàm avidus, tàm avarus, quàm qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus est criminis habenti tollere, quam sùm possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines; nudorum indumentum est, quod tu recludis; & miserorum redemptio est, & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis.*

X. Porrò tàm Auctores primæ, quàm secundæ sententiæ, sibi suffragari contendunt Angelicum Doctorem. Duplici in loco S. Doctor hanc versavit quæstionem, in Quodlibetis nimirum, & in Summa. In Quodlibetis, quæ circa annum 1257. ab eo scripta, testantur Echard *de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom. 1. pag.* 272. & Touron *in Vita S. Thomæ pag.* 153. apertè adhæret posteriori sententiæ; etenim *quodlibet. 6. quæst. 7. art. 12. ad 3.* hæc habet: *Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus Ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum hujusmodi; & aliter de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa usibus Ministrorum, sicuti sunt Præbendæ Clericorum, & alia hujusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solùm ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit, quod est alterius; & ideo tenetur ad restitutionem, tamquam defraudator rei alienæ. In secundis verò bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicuti & de bonis patrimonialibus dictum est; unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solùm ad pœnitentiam peragendam.*

XI. Post exarata Quodlibeta, suadente Clemente IV. qui mense Februario 1265. fuerat Pontifex renuntiatus, operam dare cœpit Angelicus suæ conscribendæ Summæ Theologicæ, & Secundam Secundæ circa annum 1269. absolvit, uti prosequuntur Echard *loc. cit.* & Touron *pag.* 203. In hoc autem postremo Opere nempè 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 7. sententiam retractasse, quam in Quodlibetis docuerat, contendunt plerique ex iis, qui primam

mam opinionem propugnant. Verùm, ut ingenuè loquamur, in hoc ipso Theologicæ Summæ loco, quem isti Doctores sibi favere ajunt, videtur Angelicus doctrinam confirmare, quam *in cit. quodlibeto 6.* tradiderat; præmissa siquidem distinctione bonorum, & disserens de Ecclesiasticis proventibus, Episcopi sustentationi assignatis, inquit: *De his autem, quæ sunt specialiter suo usui deputata, videtur esse eadem ratio: quæ est de propriis bonis.* Nihilominùs tamen, quia hîc S. Thomas non ita perspicuè, sicuti aliàs solet, mentem suam explicuit, ideo Genettus, ne sibi contrarium fateatur Angelicum, cujus doctrinæ est addictissimus; de ejusdem, hac in re, sententia ita *cit. loc.* concludit: *Licèt autem Angelicus Doctor singulari quadam perspicuitate mentem suam ut plurimùm aperire soleat, nullumque relinquat de veritate opinionis, & mentis suæ dubitandi locum; fatendum tamen, illum, in hac quæstione resolvenda, verbis ita in speciem ambiguis usum esse, ut etiamsi insigniores illius discipuli significarint, docuerintque, quod juxta ejusdem Sancti Doctoris mentem, Beneficiati non possunt esse domini redituum Beneficiorum suorum; attamen nonnulli reperti sunt, qui contrario planè modo illius mentem interpretati sunt, & fundamentum suæ sententiæ hauserunt ex quodlibeto sexto.*

XII. Aliud suæ opinioni præsidium comparare studuit Natalis Alexander ab auctoritate S. Caroli Borromæi, in cujus Concilio Mediolanensi I. definitum affirmat; Beneficiarios non esse dominos Ecclesiasticorum reddituum, qui suæ honestæ sustentationi supersunt, eosque in profanos usus impendentes, ad restitutionem ab eodem adactos. Verùm nos, qui nullius partis studio abrepti sumus, nihil ejusmodi à S. Carolo decisum comperimus; etenim in primo Concilio Provinciali Mediolanensi, ad restitutionem obligantur Beneficiarii non satisfacientes oneribus, suis Beneficiis impositis, quique reditus ad certos usus, putà ad Templorum ornatum, vel ad dotandas virgines, à fundatore designatos, sibi usurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt usus, de quibus decernitur *Act. Eccles. Mediol. part. 1. pag. 39. Quod si facere omisserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum non impenderint, se ex sacris Canonibus, & sanctorum Patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant, & eorum omnium necessaria restitutione teneri, neque ulla omninò, etiam immemorabili, consuetudine excusari.* Sermonem postea instituit Concilium de Ecclesiasticis proventibus, quos interdum Beneficiarii uberius percipiunt, quam ad vitam honestè traducendam propria cujuslibet requirat conditio; & de hisce eosdem Beneficiarios in hunc modum alloquitur: *Dubitare non debent ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, ut præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus Divini cultus ornatus, & splendor conservaretur, & pauperum inopia, & indigentia sublevaretur.* Monet deinde, ac per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestatur Clericos quibus annui reditus redundant, ne hisce abutantur in augendis consanguineis, aut in nutrienda vanitate, & luxu fovendo; sed ut memores propriæ obligationis, illos pauperibus distribuant, nulla tamen facta mentione justitiæ, immò potiùs sola indicata lege charitatis, qua ad id faciendum obstringantur:

ait

ait quippè: *Ex eo verò, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint intelligant, se, quos non paverint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ charitatis legem, mortale peccatum commississe, quo sibi iram in die iræ thesaurizaverunt.*

XIII. Quod tamen à S. Carolo decisum negamus, ultrò concedimus, in nonnullis Diœcesanis aliorum Episcoporum Synodis affirmari, & veluti certum assumi; in Synodo quippè Nonantulana, anno 1688. habita à Cardinali de Angelis, legimus: *Superfluos Ecclesiæ reditus in pios usus expendant, memores, illorum non esse dominos, sed tantùm commendatarios, & administratores*; & in Synodo Veliterna, habita à Cardinali Cybo anno 1698. *Quicumque reditus Ecclesiasticos possident, noverint, res Ecclesiæ nihil aliud esse, quam vota Fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, earumque propterea ministros se esse, non dominos, ut quod illis superest, in pauperum necessitantibus erogent.* Licèt autem nos ejusmodi Episcoporum effacta haudquaquam reprehendamus, cùm liberum illis fuerit sententiam amplecti, quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, & tutiorem esse, atque in praxi consulendam, etiam alii, qui pro contraria stant, Doctores fatentur, inter quos Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 4. num. 42.* & Duvallius *in 2. 2. D. Thom. part. 2. Tract. de charitate, & eleemosyna quæst. 8. art. 6.* attamen consultius existimamus, ut Episcopus in Synodo abstineat à quæstione decidenda, suoque calculo adjiciendo alteri ex controversis inter Catholicos opinionibus. In hoc autem proposito nos afirmant Patres Concilii Tridentini; scimus etenim, enunciatum decretum *sess. 25. cap. 1. de reform.* quo interdicitur Episcopis, ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant, ita prius fuisse efformatum, ut ejusmodi prohibitionis hæc ibidem adduceretur ratio, videlicet, quia *Ecclesiasticorum proventuum dispensatores tantùm sunt*; & tamen hæc postrema verba in generali congregatione, habita die 23. Novembris 1563. visa sunt Patribus expungenda & re ipsa expuncta sunt; quoniam Cardinalis à Lotharingia Archiepiscopus Remensis, Petrus Guerrerus Archiepiscopus Granatensis, aliique Præsules illis intercessere, ne detrimentum afferrent sententiæ, ut ipsi ajebant, valde communi, quæ Ecclesiasticorum etiam superfluorum proventuum dominium Beneficiariis attribuit. Rem totidem ferè verbis narrat Cardinalis Pallavicinus *hist. Concil. Trident. lib. 24. cap. 3. num. 4.* neque inficiatur Paulus Sarpi *ejusdem Concil. hist. lib. 8.* quamvis, ut indulgeat suo genio aut impugnandi, aut saltem obscurandi veritatem, decreto obstitisse asserat, non Cardinalem à Lotharingia, neque Archiepiscopum Guerrerum, sed Episcopum Sulmonensem; quod tamen falsum esse, fatetur etiam modernus Auctor, qui Sarpi historiam in Gallicum sermonem vertit, eodemque, quo Sarpus, infectus veneno, lividis notis aspersit, uti legere est *tom. 2. pag. 724. num. 22.* Quocirca, si Concilii Tridentini Patres noluerunt quæstionem attingere inter Catholicos exagitatam; jure, meritoque nos consulendum duximus Episcopis, ne illam in suis Synodis definiant, aut tamquam definitam assumant.

XIV. Urgeant ipsi, & inculcent suis Clericis, ex Ecclesiæ stipendiis victitantibus, gravem obligationem, quam habent, elargiendi pauperibus, aliisve piis usibus applicandi, sibi redun-

dundantes Ecclesiasticos reditus; sed adhuc latentem hujus obligationis originem non investigent; ut enim ajebat Cardinalis Bellarminus in epistola ad Theanensem Episcopum nepotem suum *controv.* 8. *&* 9. parum refert determinare, unde illud proveniat gravis obligationis vinculum, quo cæteroquin omnes Beneficiarios obstringi, indubitanter scimus : *Non disputo* (*inquit Bellarminus*) *quæstionem illam, an Prælati sint verè domini redituum Ecclesiasticorum, & an teneantur restituere, quæ malè expenderunt. Parum enim refert, utrum Prælatus damnetur ad inferos quia peccavit contra justitiam, an quia peccavit contra charitatem, non benè distribuendo facultates suas. Solùm quæro, in quos usus debeat expendere suas Ecclesiasticas facultates, ut non amittat vitam æternam.*

CAPUT III.

Regula in præcedentibus capitibus tradita limitatur.

ACcidit interdum, rem aliquam in quæstionem adduci nondum ab Ecclesia definitam, & nihilominùs integrum esse Episcopo, aliquid de illa decernere, citra violationem regulæ, quàm modò tradidimus; etiam aliquandò totius controversiæ cardo unicè vertitur circa jus commune, quo solùm inspecto, disputant Theologi, utrum aliquid fieri liceat, necne; cæterum nullus eorum abjudicat Episcopo potestatem, illud suo peculiari statuto inhibendi, quod plerique contendunt esse à jure communi permissum. Rem pandunt, quæ subnectimus, exempla. Percurrenti Diœcesanam Synodum Neapolitanam, celebratam à Cardinali Pignatello, poterit primo aspectu, decisa videri controversia, magnis animorum motibus inter Doctores agitata, de qua nos egimus *in nostra Institut.* 15. *num.* 20. *& seq.* In ea quippè Synodo *part.* 1. *cap.* 9. *n.* 4. sancitum legitur, Ecclesiastici jejunii sanctitatem ab iis quoque servandam, quibus, valetudinis causa, esus carnium in Quadragesima, aliisque esurialibus feriis indulgetur; quod tamen apud Theologos est in quæstione positum. Verùm, re sedulò examinata controversiæ decisionem ex ejusdem Synodi verbis minimè inferri, animadvertimus; in ea siquidem non dicitur, Ecclesiasticum jejunium cum carnium esu ritè componi, quod plures negarunt Theologi, qui res morales per analogiam ad physicas explicantes, sibi animo finxerunt Ecclesiasticum jejunium instar compositi physici, quod destrui necesse est, si vel una corruat ex partibus, ejusdem essentiam constituentibus; sed abstrahendo ab hac quæstione, jejunium, etsi non integrè, ac sicuti ab Ecclesia præcipitur, suo tamen modo servare, in ea Synodo jubentur, quos à carnibus abstinere ægra valetudo non permittit; quod, ab aliis Diœcesanis Synodis, Lucana videlicet, Adjacensi, & Aleriensi, sanctissimè constitutum, ibidem asseritur; in quarum præsidium adduci etiam potuissent Acta Ecclesiæ Tarantasiensis, edita ab Anastasio Germonio, ejusdem Urbis Archiepiscopo, in sua Diœcesana Synodo, ubi *ad tit. de observat. jejun. lib.* 3. *cap.* 2. hæc habentur : *Nos autem, qui dispensantem huc solùm spectare intelligimus, ut, quantum fieri potest, à male affectis corporibus pericula ex noxiorum ciborum usu imminentia avertantur, non videmus, cur dispensatus* (*quamvis carnes edere licitè possit*) *ab hoc tamen saluberrimo Ecclesiæ præcepto excusari possit; immò, cùm ex robustio-*

re

re alimento valentior factus, facilius jejunaturus præsumatur, nihil obstare putamus, quin, & ipse, sicut cæteri Christiani, tempore jejunii, semel tantùm in die, horaque ab Ecclesia præscripta, cibum sumere debeat; cùm, & inter celeberrimos Theologos non desint, qui se idem sentire scriptis mandaverint. Neque verò quempiam inficiari arbitramur, posse Episcopum ad unicam saltem comestionem præcepto obstringere, quos adversa valetudo ab alia jejunii parte, quæ est abstinentia à carnibus, absolvit; præsertim cùm summi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Benedictus XIII. in Edictis, quæ tamquam Episcopi Romani per Cardinalem suum in Urbe Vicarium super observatione quadragesimalis jejunii, singulis annis, ut moris est, promulgarunt, id ipsum Romæ fieri præceperint, ad quæ Edicta allusit laudatus Cardinalis Pignatellus, præfatam Synodalem Constitutionem ita exorditus: *Quia verò Apostolicæ Sedis, magisterio Spiritus Sancti edoctæ, præceptionibus, & institutis saluberrimis admonemur, &c.* Sed supervacaneum est de hac re pluribus disserere; quoniam nos, postquam supremum Petri solium conscendimus, sinentes, Theologos in suis speculationibus tempus terere, Ecclesiastici jejunii, hominum intemperantia, fatiscentem disciplinam, quantum fert conditio temporum, pro viribus sustentare curavimus, injungentes Episcopis, ne ulli permittant diebus Quadragessimæ, valetudinis causa, carnibus vesci, nisi adjecta lege religiosè servandi alteram jejunii partem, quæ consistit in unica comestione; quod patet ex nostris Apostolicis litteris, quæ extant *in tom.* 1. *nostri Bullarii* 19. 27. 55. 99.

II. Simile judicium ferendum est de aliis Synodalibus Constitutionibus, quibus severè interdicitur, ne Dominicis, aliisque festis diebus, exerceantur negotiationes, neve fiant publicæ nundinæ, sive annuæ, sive hebdomadariæ, quemadmodum non solùm cautum reperimus in Synodo Provinciali Cameracensi II. *tit.* 4. *c.* 2. & Mechliniensi I. *tit. de festis, cap.* 3. verum etiam, teste Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 2. *tit.* 17. *cap.* 4. *num.* 15. & 16. statutum legitur in aliis pluribus Synodis Diœcesanis Belgii, nimirum Buscoducensi *tit.* 12. *cap.* 2. Tornacensi anni 1643. *tit.* 3. *cap.* 7. & Yprensi anni 1609. *tit.* 6. *cap.* 1. quibus ex Italicis addimus Synodum Lauretanam, habitam à Cardinali Roma anno 1626. Senogalliensem, habitam à Cardinali Antonio Barberino 1527. Sutrinam, celebratam à Cardinali Julio Spinola 1671. Farsensem, coactam à Cardinali Carolo Barberino 1685. Cæsenatensem, habitam à Cardinali Denhoff, 1693. aliasque non paucas. Etenim, quamquam plures reperiantur nimium fortassè benigni Theologi, qui negotiationem, etiamsi publicè, & cum strepitu exerceatur, non accensendam opinentur operibus servilibus, festis diebus vetitis, atque aliquod præterea ex iis cùm inficiari nequeant, nundinas, seu mercatus, ne Deo sacratis diebus fiant, expressè saltem prohiberi *in Cap.* 1. *de feriis*; huic tamen præcepto derogatum asserunt per contrariam consuetudinem; uti videre est apud Cajetanum *in Sum. verb. Infesto prohibita.* Silvestrum *in Sum. verb. Negotium* §. 2. Navarrum *manual. c.* 13. *num.* 8. & Layman *Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 2. *n.* 6. *versic. Dico octavo.* Nihilominùs nullus umquam ausus fuit negare Episcopo potestatem, ejusmodi consuetudinem abrogandi, suaque peculiari sanctione interdicendi, ne

ne prædicti profani actus, per quos certè Fideles summoperè distrahuntur à Divinis, exerceantur diebus festis; quod benè observant Ventrigl. *in prax. rer. Eccles. tom.* 1. *annot.* 16. §. 1. *num.* 19. Zaul. *ad Stat. Favent. tom.* 1. *lib.* 7. *observat. ad rubric.* 2. *num.* 24. Nicol. *in prax. Canonic. tom.* 1 *litt. C.* §. 1. *num.* 44.

III. Quamobrem Episcopus removens à diebus, Dei cultui specialiter deputatis, aut solemnes nundinas, aut etiam hebdomadarias, nullam definit quæstionem inter Theologos controversam, sed suo muneri indubitanter adnexam auctoritatem exerit, ad tuendam dierum festorum sanctitatem, quæ per prædictos actus profanatur. De hac materia uberrimè à nobis tractatum est in nostris Apostolicis litteris, ad Ordinarios ditionis Ecclesiasticæ datis 5. Novembris 1645. impressis *tom.* 1. *nostri Bullarii* 144. *in ordine*, in quibus, præmissa distinctione nundinarum annuarum ab hebdomadariis, quas *mercatum* vocant, mercatum diebus festis haberi omninò prohibuimus, annuas verò nundinas, non tàm permittendas, quàm ad evitanda populorum incommoda, ex quadam conniventia, tolerandas duximus, modò non exerceantur iis matutinis, & Vespertinis horis, quibus Divina Officia in Ecclesiis celebrantur, quod in iisdem litteris copiosiùs explicatur.

CAPUT IV.

Præcipuè abstinendum à definiendis quæstionibus respicientibus Sacramenta; ubi de intentione Ministri requisita ad validitatem Sacramenti.

AUdivimus à Fagnano, illas potisimùm quæstiones in particularibus Synodis esse relinquendas intactas, quæ circa Sacramenta versantur. Quoniam autem impossibile foret eas omnes hîc recensere, nonnullas delibabimus, quæ frequentiùs occurrunt.

II. Utque id ordinatim conficiamus, à quæstione exordimur omnia Sacramenta complectente, alias subinde indicaturi ad singula pertinentes. Quæstio est inter Theologos, sæpiùs à Parochis refricari solita, an, & qualis intentio sit necessaria in Ministro ut validum Sacramentum conficiat. Aliquam intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, in eo requiri, Fidei dogma est; etenim Eugenius IV. in suo decreto post Concilium Florentinum, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 438. septem novæ Legis Sacramentis singulatim enumeratis, ait: "Hæc omnia Sacramenta tribus perfi-"ciuntur, videlicet rebus tamquam "materia, verbis tamquam forma, "& persona Ministri conferentis Sa-"cramentum cum intentione facien-"di, quod facit Ecclesia:" & Concilium Tridentinum *sess.* 7. *can.* 11. *de Sacramentis in genere*, contrarium sentientes anathemate perstrinxit: "Si "quis dixerit, in Ministris, dum Sa-"cramenta conficiunt, & conferunt, "non requiri intentionem, saltem fa-"ciendi, quod facit Ecclesia, ana-"thema sit."

Nec

III. Nec verò pauca, nec levia sunt rationum momenta, quibus hoc Fidei dogma fulcitur; nam in primis Christus Dominus, Sacramentorum novæ legis auctor, & institutor, eorumdem administrationem esse voluit, actionem humanam; actio autem humana esse non potest, nisi sit libera; nec libera, nisi fiat ex rationis judicio, & cum intentione voluntatis. Præterea actio Sacramentalis referri potest ad varios fines; infans quippè potest exemp. grat. aqua ablui, vel ad munditiam corporis, vel ad sanitatem; quamobrem, ut ablutio sit Sacramentalis, necesse est, ut ad finem Baptismi determinetur per intentionem abluentis. Demùm, ut Sacramentum validè conferatur, qui illud administrat, gerere se debet ut Christi, & Ecclesiæ Ministrum; ad quod profectò necessarium est, ut illud animo intendat, quod Christus instituit, aut facit Ecclesia.

IV. Ex his porrò, quæ latè exornant Theologi, præcipuè Gregorius de Valentia *tom.* 4. *commentarior. Theologicor. disp.* 3. *quæst.* 5. *punct.* 3. colligitur, eum, qui jocosè ac scurriliter Sacramenti ritum celebrat, Sacramentum non conficere, neque validè administrare. Is quippè animum illudendi sibi adesse ostendit, non verò ponendi religiosam actionem, à Christo Domino institutam, ejusque virtute sacratam; quare Lutheri, & Calvini error, Sacramenta, per jocum administrata, nihilominùs rata esse asserentium, primò confixus est à Leone X. anno 1520. cùm, inter cæteras, hanc quoque Lutheri propositionem proscripsit: "Si per impossi-"bile confessus non esset contritus, "aut Sacerdos non seriò, sed joco "absolveret, si tamen credat se abso-"lutum, verissimè est absolutus:" & deinde expressè damnatus à Concilio Tridentino, cùm *cit. sess.* 7. tùm *sess.* 14. *cap.* 6. *& can.* 9. *de Sacrament. Pœnitent.*

V. Nec quemquam movere debet, quod Socrates *lib.* 1. *hist. Eccles. cap.* 15. Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 17. aliique ex Rufino scribunt de Alexandro Patriarcha Alexandrino; ei nempè, aliisque Episcopis ad Concilium congregatis, ratum visum fuisse, ac validum Baptisma, ab Athanasio nondum ex puerili ætate emerso, cum sociis ludente, collatum. Primò enim, uti nos animadvertimus *Institut.* 8. multi auctores factum illud non modò revocant in dubium, sed planè inficiantur; quoniam, si Hieronymi Chronico fidem adhibeamus, Alexander ad sedem Alexandrinam non est evectus ante annum 321. & Athanasius, eodem Sozomeno referente, anno 325. Concilio Nicæno, jam Diaconus, interfuit, atque in sequenti anno Alexandro vita functo successit; quocirca explicari non potest, quomodò puer luserit, Ecclesiam Alexandrinam regente Alexandro; & quamvis Alexandrum anno 313. Episcopum inauguratum dicamus, uti tradunt Papius *ad ann.* 311. *num.* 26. & Patres Mauro Benedictini *in Vit. Athanas. tom.* 1. *Oper. part.* 3. tunc tamen Athanasium suæ ætatis annum duodevicesimum egisse oportuit, quoniam annorum saltem triginta prædicto anno 326. Alexandrinum Episcopum eumdem renuntiatum, ferè communiter Eruditi consentiunt; numquam enim ei ab Arianis objectum legimus, quod junior Episcopatum arripuisset, ut de Paulino, Hieronymi fratre, narratur; ætas verò duodeviginti annorum ab illis puerilibus nugis jam abhorret, quibus Socrates, & Sozomenus Athanasium distentum scribunt.

Dein-

Deinde, etsi res ita se habuerit, nihil tamen exinde ad astruendum hæreticorum errorem conficitur; Athanasium quippè, non irrisoriè, sed seriò Baptisma contulisse eo ritu, quem ab Alexandro Episcopo adhiberi viderat, ex eo colligitur, quod iidem Historici narrant, eum scilicet, non omnes promiscuè socios, sed solùm Cathecumenos baptizasse; cùm autem Athanasium, tunc lusisse iidem asserunt, nihil aliud sibi voluisse videntur, quam eumdem, in re seriò peracta oblectamentum animi, tamquam extrinsecum finem, sibi proposuisse.

VI. Verùm, quamquam apud Catholicos certissimum sit, in Sacramenti Ministro aliquam intentionem requiri, saltem faciendi, quod facit Ecclesia; valdè tamen inter eosdem disputatur de hujus intentionis objecto, seu quid illud sit, ad quod ferri debeat ejusmodi intentio, quam omnes necessariam fatentur. Ambrosius Catharinus, è Dominicanorum familia, Episcopus Minorensis, & postea Archiepiscopus Compsanus *in Opusc. de intentione Ministri* contendit, ad Sacramentum validè administrandum, satis esse, ut Minister intentionem habeat seriò perficiendi ritum externum, qui ab Ecclesia adhibetur; atque ideo, etiamsi suam intentionem retineat, aut interius dicat, se nolle facere, quod facit Ecclesia, dummodò exterius seriò agat, nulloque signo pravam suam voluntatem prodat, ratum perfectumque Sacramentum ab eo perfici Catharinus propugnat. Catharino præiverant Petrus Cantor, Robertus Cardinalis Pullus, Paludanus, Sylvester; eumque postea sunt sectati Salmeron *lib.* 1. *comment. in epist. D. Pauli* 3. *part. disp.* 2. Joannes Marius Scribonius *in Sum. Theolog. de Sacram. in genere quæst.* 6. & 7. Vincentius Contempsonius *in suo tract. de Sacram. in genere* Hyacintus Serry *in Vind. Catharin.* Natalis Alexander, Gaspar Juenin, aliique recentiores.

VII. Hæc tamen opinio visa est aliis coincidere cum Lutheri, & Calvini doctrina, à Concilio Tridentino expressè damnata; ac propterea non dubitarunt hæresis notam eidem inurere. Verùm hujusmodi censores Concilii Tridentini historiæ se prorsus jejunos ostendunt; etenim sessio septima, ubi primò impium hæreticorum dogma anathemate confossum fuit, habita est die 3. Maji 1547. & laudatum Catharini Opusculum, Romæ typis impressum prodiit anno 1552. quin Opusculi auctor, ea occasione, in aliquam erroris suspicionem venerit; quapropter Cardinalis Pallavicinus, cui Tridentini canones, & decreta, eorumque genuinus sensus, ignota profectò non erant, *in ejusdem Concilii historia lib.* 9. *cap.* 6. *num.* 2. loquens de sententia à Catharino in eodem Concilio propugnata, hæc habet: *Equidem existimo Catharini sententiam falsam esse, sed non ideo per Tridentinos canones disertè damnatam; quapropter fas illi fuit affirmare, eam Concilio non contradicere*; & *lib.* 12. *c.* 10. exponens decreta Pœnitentiæ Sacramentum spectantia, à Concilii Patribus formata, *num.* 34. ait: " Ex hisce " postremis verbis conjicere potest quis- " quis ea legerit, haud esse expunctam " sententiam Catharini, aliorumque " Theologorum, opinantium, Sacra- " mento, quo ratum sit, sufficere in " Ministro voluntatem seriò agendi, " & obesse tantummodo jocum, quem " Sacramentum suscipiens cognoscere " possit."

VIII. Quamobrem melioris judicii Theologi, Catharini opinionem ab hæresi censura vindicant, latumque in-

inter illam, ac Lutheri, & Calvini doctrinam, discrimen intercedere demonstrant, præsertim Vazquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disp.* 138. *cap.* 2. *&* 3. Cardinalis de Lugo *de Sacrament. disp.* 8. *sect.* 2. *n.* 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 1. *lib.* 2. *de Sacrament. in genere cap.* 7. *art.* 3. *reg.* 1. Juenin *de Sacrament. dissert.* 1. *quæst.* 5. *cap.* 2. *art.* 3. §. 1. Quinimmò Marcus Antonius de Dominis *lib.* 5. *de republic. Eccles. c.* 12. §. 12. *&* 13. ubi perversum hæreticorum errorem adstruit, Catharinum à sua sententia prorsus alienum agnoscit, & fatetur. Negari tamen haud potest, grave vulnus præfatæ opinioni inflictum ab Alexandro VIII. à quo die 7. Decembris 1690. hæc inter alias propositio damnata fuit: "Valet Baptismus "collatus à Ministro, qui omnem ri"tum externum, formamque baptizan"di observat, intus verò in corde suo "apud se resolvit; non intendo facere, "quod facit Ecclesia." Sed nihilominùs, à damnationis telo illam defendere conatur Juenin *cit. loc.* Serry *in citatis Vindiciis pag.* 119. Auctor *Oper. de re Sacram. pag.* 113. aliique, confixam propositionem intelligendam rati, cùm ritus externus aut non seriò, sed joco, & mimicè peragitur, aut ab illo exercetur, qui aliunde, hoc est ab aliqua exteriori circumstantia, putà à Sacramenti postulatione, non determinatur ad agendum nomine Ecclesiæ, seu tamquam Ecclesiæ Minister: ultrò enim admittit Juenin, non validè baptizare, qui à nemine postulatus domi infantem abluit cum expressa Sanctissimæ Trinitatis invocatione, si intra se deliberet id, quod fert propositio damnata: *non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

IX. Verùm, ut hæc res coram Deo se habeat, nulla usque adhuc de ea emanavit expressa Apostolicæ Sedis definitio. Quamvis igitur communior sit sententia exigens in Ministro intentionem vel actualem, vel virtualem, faciendi non solùm ritum externum, sed id, quod Christus instituit, seu quod facit Ecclesia, & hæc, veluti tutior, sit omninò servanda in praxi; non est tamen Episcopi priorem opinionem reprobare, atque ad hanc posteriorem, etiam theoricè tuendam, suos diœcesanos adigere; causas quippè majores, difficilioresque quæstiones, Fidem, aut disciplinam spectantes ad Apostolicam Sedem deferendas, statuit perpetua Ecclesiæ consuetudo, ab Innocentio III. *in cap. Majores, de Baptismo,* confirmata. Quare, si constet, quempiam aut Baptismum contulisse, aut aliud Sacramentum ex iis, quæ iterari nequeunt, administrasse, omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Ecclesia, urgente quidem necessitate, erit Sacramentum iterum sub conditione perficiendum; si tamen res moram patiatur, Sedis Apostolicæ oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum faciendum scripsit Ferrandus, Ecclesiæ Carthaginiensis Diaconus, in difficili quæstione, qua tunc Ecclesia fatigabatur, doctis, indoctisque in varias partes scissis, inquiens: "Interroga, "vir prudentissime, si quid veritatis "cupis audire, principaliter Apostoli"cæ Sedis Antistitem, cujus sana doc"trina constat judicio veritatis, & ful"citur munimine auctoritatis." *tom.* 9. *Biblioth. Patr. pag.* 509. Quod semel monitum volumus, ut regula sit etiam pro aliis controversiis, quas mox commemorabimus.

CAPUT V.

Nonnullæ recensentur quæstiones, spectantes Sacramentum Baptismi, à quibus in Synodo definiendis est abstinendum; ubi de Baptismo collato infanti in matris utero latitanti, necnon infanti qui aliquam sui partem ex utero matris emissit.

NEmo sit, qui putet, nos extra propositum vagari, cùm singulis Sacramentis, atque interdum etiam prolixius, disserimus; etenim, quamquam nobis in animo non fuerit, tractatum de Sacramentis elucubrare, attamen quia plerumquè Episcopi in suis Synodis de quolibet Sacramento specialem sermonem instituunt, nostri instituti esse arbitramur, difficultatum scopulos, in singulis latentes, iisdem detegere, per quos medii incedere debeant, neque in unam, alteramve partem deflectere, ne secus in legem delinquant, quam à Fagnano didicimus, suamque Synodum eruditorum hominum dicteriis exponant.

II. Post indicatam igitur controversiam, omnibus Sacramentis communem, nonnullas statim ostendimus quæstiones, ad Sacramentum Baptismi peculiariter pertinentes, quas in Synodalibus Constitutionibus præstat potiùs præterire, quam enodare. Certum est, infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non posse, nec ei quidquam prodesse, quod nonnulli hæretici olim sunt arbitrati, si ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum *lib. 6. contra Julianum cap.* 5. disertè tradit Augustinus, relatus *in Can.* 114. *de Consecrat. dist.* 4. *Si ad matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater baptizata est aliquo mortis urgente periculo, cùm eum gestaret in utero. Nunc verò, cùm etiam ipse baptizatur, non utiquè bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cùm esset in utero, pertinebat*; & prosequitur D. Thomas 3. *part. quæst.* 68. *art.* 11. At quæstio est, an reserato materni uteri ostio, quod puerperii initio contingit, validè baptizetur infans, cujus corpusculum, etsi nulla sui parte in lucem prodierit, aqua nihilominùs, saltem per siphunculum tingi potest. Mirum est, quantum in hac quæstione varient Doctores. Validè eum baptizari affirmant Victoria *in summ. de Sacram. quæst.* 32. Suarez *in* 3. *part. disp.* 2. *quæst.* 68. *sect.* 6. *art.* 11. *in comment.* Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 2. §. *Tertio sequitur.* Chapeaville *de casibus in peste cap.* 2. *quæst.* 10. *sub fin.* quibus ex recentioribus adhærent Peguletus *in tract. probabilit. cap.* 4. *& seq.* Piette *in elucidat. difficil. Theol. quæstionum part.* 5. *de Baptismo quæst.* 8. Florentius Cocq *de Baptismo sect.* 7. Franciscus Henno *disp.* 3. *quæst.* 1. *conclus.* 1. Holzmann *Theolog. moral. tom.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. §. 1. *num.* 137. Sbogar *in Theolog. radicali tract.* 13. *de Baptismo cap.* 5. *num.* 43. & Gabriel Gualdus *in Opusculo de hac re accuratè conscripto*, Patavii impresso anno 1710. & denuò anno 1712. quorum sententiam Theophylus Raynaudus, etsi contrariam sequatur, dicit communissimam. Negant ex adverso idem Raynaudus *Opusc. de ortu infantium per sectionem cæsaream cap.* 6. *num.* 14. *Oper. tom.* 14. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *sent. tom.* 1. *Baptism. disp.* 14. *art.* 4. Martinus Orelli in peculiari de hoc argumento dissertatione. Nicolaus Herminier *de Baptism. cap.* 10. Natalis Alexander *Theol. dogmat.*

&

& moral. tom. 2. lib. 2. c. 7. prop. 2. in fin. Juenin *ae Sacram. dissert. 2. quæst. 7. c. 1. art. 2. in fin.* Gibert *consult. Canonic. tom. 2. consult. 22. de Baptismo per tot.* & præsertim *pag. 242. & seq.* Cardinalis Gotti *tom. 13. pag. 260.* & novissimè Joannes Laurentius Berti *in sua Theolog. tom. 6. lib. 31. c. 18.* Sed non omnes hujus posterioris sententiæ Patroni eidem fidunt argumento. Theophylus Raynaudus validum fatetur Baptismum, collatum infanti è matris utero nondum egresso, si ad ejus corpus aqua quomodocumque pertingat; sed hoc nequaquam evenire posse putat; *nam* (inquit) *& ipse uterus est admodum abditus, ac exquisitè occlusus à momento conceptionis usque ad tempus partus, & intra ipsius uteri latebras fœtus tot undiquè secundinis circumsepitur, ut nesciam, qua ratione dici posse, aquam ita esse applicabilem, ut ad fœtum immediatè possit pertingere*; neque ad rem facere autumat Raynaudus, quod aqua madefiant secundinæ, quibus infantis corpus involvitur; nemo quippè, ait, censebit, verè baptizatum iri puerum sacco coriaceo inclusum, si aqua soli coreo affunderetur, per quod ad pueri corpus non pervaderet.

III. Sed ex duobus, quæ Raynaudus tamquam certa sumit, primum est evidenter falsum; siquidem ex medicorum, & obstetricum testimonio satis constat, infantem, puerperii initio, secundinarum involucris jam spoliatum, posse intra matris uterum tangi, & tractari; alterum verò est in quæstione positum; quamvis enim ferè communiter Doctores concedant, validum non fore Baptismum, si aqua solæ perfunderentur vestes, quibus baptizandus obtegitur, non omnes tamen idem sentiunt de secundinis, quibus infans à natura circumvestitur; hæ quippè censentur quodammodo pars infantilis corporis, quod propterea videtur immediatè ablui, cùm illæ madefiunt; uti præ cæteris ratiocinantur Sylvester *verb. Baptismus 4. quæst. 1.* & Vazquez *in 3. part. tom. 2. disp. 145. cap. 4. num. 31.*

IV. Quamobrem aliud alii argumentum instaurant, ad evertendum Baptisma, de quo est sermo. Baptismus (inquiunt illi) est Sacramentum regenerationis, & secundæ nativitatis spiritualis, cui necesse est, ut prima corporis nativitas præcedat; dixit enim Christus Dominus *Joann. 3. Nisi quis renatus fuerit denuò*; & rursum: *oportet vos nasci denuò*; non potest autem denuò nasci, qui numquam antea natus fuit. Eò autem fidentius huic argumento insistunt, quia ab Augustino se illud accepisse gloriantur; enimverò non semel Sanctus Doctor hac ratiocinatione utitur ad probandum, natum esse oportere, qui regenerationis lavacro ab originali culpa est expiandus; *libro* enim *2. de peccat. merit. & remission. c. 27. tom. 10. Oper. col. 63.* inquit: »Sacramentum Baptismi profectò Sacramentum regenerationis est: »quocirca sicut homo, qui non vixerit, mori non potest, & qui mortuus »non fuerit, resurgere non potest; ita »qui natus non fuerit, renasci non »potest: « *epist. 187.* olim *57.* ad Dardanum *n. 31. tom. 1. Oper. col. 688. Nec renasci quisquam potest, antequam natus sit*; & infra: *Non video, quomodò ædificentur homines in domum Dei, ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati, quod non possunt esse, antequam nati*; ac tandem *n. 33. Si igitur homo regenerari, per gratiam Spiritus, in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci, renascitur ergo, antequam nascitur, quod fieri nullo modo potest.* Idem quod

Augustinus, docet Isidorus *lib.* 1. *sentent. c.* 24. relatus *in Can.* 115. *de Consecrat. dist.* 4. »Qui in maternis ute»ris sunt, ideo cum matre baptizari »non possunt, quia qui natus adhuc »secundùm Adam non est, renasci se»cundùm Christum non potest.«

V. Verùm has, & similes Patrum locutiones facilè evadunt Auctores primæ sententiæ, contendentes, unicum illarum scopum esse, improbare Baptismum collatum matri pro puero, quem in utero gestat, quod quidem Baptisma Augustinus loco paulò ante producto contra Julianum rejecit. Neque urgeri se arbitrantur à ratione petita ex allegatis Christi Domini verbis; verè enim, quantum ad rem attinet, natum ajunt, qui ex abditioribus maternæ alvi penetralibus ad uteri ostium decidit, atque obstetricis manibus pertractatur. Hanc porrò responsionem confirmant auctoritate D. Thomæ, qui *cit. quæst.* 68. *art.* 11. *in corp.* nuper allatis Patrum testimoniis ritè expensis, ideo dumtaxat infantem intra matris uterum latitantem baptizari posse inficiatur, quia salutari aqua immediatè lustrari nequit; ex quo apparet, oppositum ab Angelico statui, cùm infantis corpus potest aliquo modo immediatè ablui: »Dicendum (*verba »sunt Angelici*) quod de necessitate »Baptismi est, quod corpus baptizan»di aliquo modo aqua abluatur, cùm »Baptismus sit quædam ablutio, ut »suprà dictum est; corpus autem in»fantis, antequam nascatur ex utero, »non potest aliquo modo ablui aqua, »nisi fortè dicatur, quod ablutio bap»tismalis, qua corpus matris lavatur, »ad filium in ventre existentem perve»niat, sed hoc esse non potest, &c.«

VI. Hisce argumentis nimium confisus Gualdus *in cit. Opusc. cap.* 12. *n.* 216. Episcopos hortatur, ut parvulos intra matris uterum adhuc occlusos, cùm in vitæ discrimine versantur, & obstetricis manibus tractari queunt, omninò baptizari præcipiant, atque edicant. Verùm, quoniam ipsemet fatetur, ultimum controversiæ judicium à Sede Apostolica esse proferendum, tutius erit, ut Episcopus istud expectet, nec interim quidquam suis Constitutionibus inserat, quod implexæ istius quæstionis decisionem sibi arrogasse videatur. Ad Parochos verò pertinebit obstetrices instruere, ut cùm casus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc sui parte editum, mox decessurum prudenter timeant, illum baptizent sub conditione, sub qua pariter erit iterum baptizandus, si periculum evadat, & foras prodeat, quemadmodum, post alios, faciendum monet Tournely *in suis prælection. de Sacrament. Baptism. q.* 3. *art.* 3.

VII. Hæc de Infante intra matris uterum totaliter abdito. Quid autem de illo dicendum, qui aliquam sui partem ex utero emisit? Huic, instante mortis periculo, in ea parte esse Baptismum conferendum, quæ ex utero emersit, statuit Rituale Romanum *tit. de baptizand. parvulis*; additque, non esse Baptismum ullo pacto repetendum, si salutari aqua infantis caput tinctum fuerit; secus verò faciendum decernit, cùm non caput, sed alia quælibet corporis pars aqua perfunditur; tunc quippè puerulum, si vivus evaserit, iterum sub conditione baptizandum præcipit. Rituali Romano consentit Rituale Sacramentorum, à Cardinali Julio Antonio Sanctorio, jussu Gregorii XIII. Romæ evulgato anno 1584. atque utrique respondent Instructiones S. Caroli Borromæi, *Actor. Ecclesiæ Mediolanen. part.* 4. *pag.* 497. §. *Si verò fœtus.* Hanc eamdem doctrinam disertè tradit D. Thom. 3. *part. quæst.*

quæst. 68. *art.* 11. ubi hæc habet: *Ad quartum dicendum, quod expectanda est totalis egressio pueri ex utero ad Baptismum, nisi mors immineat, si tamen primò caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo imminente, & non est postea rebaptizandus, si eum perfectè nasci contigerit. Et videtur idem faciendum, quæcumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita consistit, sicut in capite, videtur quibusdam, quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non est baptizatus, ego te baptizo.*

VIII. At nihilominùs, licèt Doctores satis communiter admittant, sub conditione esse repetendum Baptismum, cùm abluta fuit exigua pars corporis, putà digitus, & juxta alios etiam sola manus, aut pes, quæ ex matris utero erupit; attamen inter se disputant, an repetendus sit, cùm abluta fuit alia pars æquè principalis, ac caput, putà humeri, pectus, scapulæ, brachia, &c. existimantibus plerisque, tàm à D. Thoma, quàm à Rituali Romano, caput nominatum esse, non restrictivè, sed merè demonstrativè, ut ajunt, seu exempli causa, ac propterea idem judicium esse ferendum de aliis partibus æquè principalibus, sicuti ratiocinantur Sotus *in* 4. *distinct.* 3. *quæst. unic. art.* 7. *circa medium*, Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 20. *quæst.* 66. *art.* 4. *sect.* 2. ubi explicans mentem Div. Thomæ, ait: "Si baptismus fieri potest in capite, illa est "certissima, & sufficientissima materia, quia illa pars præcipua est, & "ab ea maximè potest totus homo denominari. Quod si hoc commodè fieri non potest propter aliquod gravis "nocumenti periculum, si fiat ablutio "in scapulis, aut in pectore, vel in "humeris, erit satis certa & indubitata materia. Interdum verò solet occurrere necessitas baptizandi puerum "in pede propter periculum mortis, & "tunc etiam licitè id fit; tamen, quia "res est dubia, si infans evadat periculum, & perfectè nascatur, iterum "abluendus est sub conditione prout "in Ritualibus Ecclesiasticis Parochi "admonentur." *Et hoc est communis doctrina Theologorum cum D. Thoma:* & prosequuntur Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 1. §. *Quamquam Rectè Sotus*, Coninck *de Sacram. quæst.* 66. *art.* 2. *dub.* 2. *n.* 79. Gonzalez *in cap.* 5. *de Baptismo n.* 3. & alii.

IX. Idem dissidium, quod viget inter Theologos, viguisse olim deprehendimus inter Ecclesiarum Antistites. Etenim statuta Synodalia Ecclesiæ Biterrensis, à Guillelmo Episcopo anno 1342. condita, *n.* 10. *tom.* 4. *Thesaur. nov. Anecdotor.* Martene *col.* 644. validum statuunt Baptismum, quæcumque sit pars corporis, quæ aqua lustretur: "Præcipimus moneri populum, "quod si in ipso partu mulieris immineat grande periculum, ipsa muliere "multo tempore laborante in editione "partus, & caput, manus, vel alia "pars infantis appareat, quòd in illa "baptizetur, & censeatur baptizatus." At antiqua statuta Ecclesiæ Rutenensis in Aquitania, ratum dumtaxat habent Baptismum in capite, non verò in alio quovis membro, collatum; *cap.* enim 6. *tom.* 4. *Thes. Anecdotor.* Martene *col.* 686. ita decernunt: "Si verò muliere in partu laborante, infans extra ventrem matris caput tantùm emiserit, & in tanto periculo "infans positus, commodè haberi nequiverit, infundet aliquis, vel aliqua

»qua de astantibus aquam super ca»put infantis, dicens: Creatura Dei »ego te baptizo &c. & erit baptiza»tus. Si verò, non caput, sed aliud »membrum emiserit, & super illud »membrum aquam effundendo, præ»dicto modo fuerit baptizatus, & pos»tea vivus natus fuerit, non judica»mus, talem esse baptizatum.« Concilium verò Trevirense anni 1310. discrimen faciens inter membra principalia, & minus principalia, idem statuit, quod nuper laudati Theologi opinantur; *c.* enim 114. hæc habet, *eod. tom.* 4. *Thes. Anecdotor. col.* 268. »Si au»tem, muliere in partu laborante, in»fans in ventre matris tantùm caput »emiserit, & nasci nequeat, mox ali»qua de obstetricibus aquam super »caput infantis infundat, dicens: Ego »baptizo te &c. & erit baptizatus. »Idemque dicendum est, prout qui»dam asserunt, si major pars corpo»ris, præter caput, appareat, bapti»zatur; secus, si minor, solus pes, »vel sola manus appareat, baptizari »non debet; quod si fiat, nihil agi»tur. Cùm enim partus tunc non nas»catur, nec tunc etiam renasci potest.«

X. Cùm itaque hæc controversia hactenùs indecisa remaneat, uti scitè animadvertit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo* §. 5. inquiens: *Utrum ratus sit Baptismus, non in capite, sed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immeritò dubitant*; idcircò cavere debet Episcopus, ne in sua Synodo aliquid quoad eam decernat; sed id solùm curabit, ut Parochi, cæterique, quorum interest, illud exactè exequantur, quod in Romano Rituali præscribitur, sicuti optimè animadvertit citatus Gibertus *in consul. Canonic. de Sacramento Baptismi consult.* 22. ubi Synodos affert Rituali Romano conformes, ejusque vestigiis inhærentes.

CAPUT VI.

De forma conditionata Baptismatis, alteriusve Sacramenti characterem imprimentis; ubi de Baptismo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari.

QUoniam *in præcedenti capite* sæpiùs facta est mentio formæ conditionatæ Baptismatis, necessarium ducimus, de eadem hìc ex professo agere, ne deinceps Episcopales Synodi, de illa loquentes, errent; sicuti re ipsa non paucas hac in re errasse comperimus. Eam à Scholasticis esse adinvectam, & in Ecclesiam invectam, plerique viri eruditi existimarunt; sed eos toto cœlo aberrasse ait Martene *de antiquis Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 16. *num.* 10. Siquidem, longè ante Scholasticos, S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus, in suis statutis, circa annum 745. conditis, & *tom.* 1. *Spicilegii* à Luca Dacherio editis, *cap.* 28. hæc habet: *Si de aliquibus dubium sit, utrum sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen verbis præmissis: non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, ego te baptizo.* Idemque, ac totidem ferè verbis, statutum legimus *Capitular. lib. 6. cap.* 181. apud Baluzium *tom.* 1. *pag.* 954. è quibus idem decretum excerpsit, ac suæ Canonum Collectioni *sub tit.* 11. *cap.* 17. inseruit Isaac Episcopus Lingonensis, apud Harduinum *Collect. Concil. tom.* 5. *col.* 447. Licèt porrò, ante sæculum VIII. prædictæ conditionatæ formulæ expressam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus, quemadmodum

dum præter laudatum Martene, obſervarunt Juenin *de Sacram. diſſert.* 1. *quæſt.* 3. *cap.* 5. *art.* 1. & Tournely *prælect. tom.* 6. *de Sacram. in genere quæſt.* 1. *art.* 4. *conclus.* 2. non rectè tamen inde intulit Natalis Alexander *hiſt. Eccles. ſæcul.* IV. *cap.* 4. *art.* 12. illam non fuiſſe in uſu; quin immò ex antiqua, & conſtanti Eccleſiæ praxi oppoſitum colligi putamus; quod hac ratiocinatione oſtendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei doma fuit, unicum eſſe Baptiſma, juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ.* 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma*; quod propterea ſemel ritè collatum, ſine gravi piaculo iterari poſſe, ſemper Eccleſia negavit, uti conſtat *ex can.* 47. *Apoſtolor.* juxta verſionem Dionyſii, *ex can.* 3. Concilii Valentini anni 374. & *ex can.* 38. Concilii Carthaginienſis III. anni 397. quibus in locis temerè rebaptizantes gravibus ſubduntur pœnis, & Eccleſiaſtica communione privantur. At eadem Eccleſia, quæ ita docuit, eos nihilominùs, de quibus dubitabatur, an eſſent in Chriſto regenerati, incunctanter baptizandos præcepit; quod innumeris teſtimoniis comprobatur. Sæculo III. diſputatum fuit de Baptiſmo Clinicorum, num ſcilicet validum eſſet Baptiſma per aſperſionem datum ægrotis in lecto decumbentibus; conſulitur Cyprianus; reſpondet Sanctus Doctor *epiſt.* 76. *ad Magnum*, validum quidem ſibi illud videri; iis autem, qui dubitabant auctorem ſe eſſe, ut illud iterum conferrent: *Si aliquis exiſtimat* (ait Cyprianus) *eos nihil conſequutos, eo quòd aqua ſalutari tantùm perfuſi ſunt, ſed inanes, & vacui ſunt; non deciplantur, ut, ſi incommodum languoris evaſerint, & convaluerint, baptizentur.* Sæculo V. à Legatis Mauro-

rum interrogantur Patres Concilii Carthaginienſis V. (aliàs VI.) anni 401. quid agendum foret de pueris, qui an baptizati eſſent, nemo certò ſciret; ad quod reſponderunt Patres *can.* 6. Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 987. *Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe, ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi Sacramentis reſpondere, abſque ullo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari*; eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anno 401. & alia Synodus Carthaginienſis ſub Bonifacio Epiſcopo anno 525. Idem ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, atque iterum ad Neonam Epiſcopum Ravennatem reſcripſit Leo Magnus. Ad hæc autem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta alluſit Gregorius II. cùm de eadem re interrogatus à Bonifacio Epiſcopo, *epiſt.* 2. *n.* 9. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1859. reſpondit: *De parvulis, qui à parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogaſti; hos ut baptizare debeas, ſecundùm Patrum traditionem, ſi non fuerit, qui teſtificetur, ratio poſcit.* Jam verò, cùm ex his, aliisque ſimilibus teſtimoniis, à laudato Martene prolatis, luculenter pateat, antiquum, atque ipſi Eccleſiæ coævum uſum fuiſſe, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num per regenerationis lavacrum ab originali culpa eſſent expiati, ne dicamus, Eccleſiam in eumdem incidisse rebaptizantium errorem, quem toties deteſtata erat, & damnaverat, neceſſe eſt exiſtimare, non aliter in ea dubietate Baptiſmum conferri voluiſſe, quam ſub tacita, & mente concepta condi-

tione: *Si nondum es legitimè baptizatus.* Hæc autem conditio, quæ prius mente tantùm concipiebatur, cœpit sæculo VIII. in ipsa Baptismi forma exprimi, & pronuntiari; quam quidem disciplinam, multis jam in locis receptam, Alexander III. sæculi XII. non solùm approbavit, sed ubiquè servandam edixit *in cap. 2. de Baptismo*, inquiens: *De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo &c.* eamdemque sanctionem confirmavit Joannes XXII. apud Odericum Raynaldum *ad annum 1333. numer. 42.*

II. Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi eum, qui jam semel fuerit legitimè baptizatus, est illa passim, & temerè adhibenda; sed tunc solùm ea uti licebit, cùm prudens, & probabilis subest dubitatio, an quis fuerit ritè baptizatus, nec diligenti præmissa indagatione, potuit rei veritas innotescere; quemadmodum scitè perpendit Sotus *in 4. dist. 3. quæst. unic. art. 9. §. Circa hanc igitur solutionem*, ubi à sacrilegio non excusat, neque ab irregularitate absolvit Sacerdotem sub conditione rebaptizantem, quem scit domi baptizatum, & nihil est, quod collatum ei Baptisma rationabiliter suspectum reddat. Quare minimè sectanda sunt exempla, quæ congesserunt Gobat *tom. 1. tract. 2. sect. 3.* Marin. *Theolog. tom. 3. tract 19. disput. 1. sect. 8. num. 140.* ubi plures sub conditione baptizatos narrant, qui ob merum scrupulum non tàm dubitabant, quàm imprudenter suspicabantur, se non esse ritè baptizatos; quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob consequutos, seu potiùs adprehensos effectus quietis conscientiarum, idem Auctores videntur approbare; sed potiùs aures præbendæ sunt Estio *in 4. dist. 4. §. 15.* hæc ad rem adnotandi: "Sciendum est, "non quamcumque levem in contra- "rium suspicionem, vel scrupulum "debere sufficere ad hoc, ut sub con- "ditione quis hoc pacto baptizetur; "sed requiri dubitationem probabi- "lem.... Ea autem probabilis dubi- "tatio est, quæ facta etiam diligen- "ti indagine, discuti non potest, ita "ut nec moralis certitudo facti habe- "ri queat." Immò veriùs obtemperandum est Cathechismo Romano *part. 2. de Sacram. Baptism. num. 57.* ubi de forma conditionata ait: "Ea Bap- "tismi forma ex Alexandri Papæ auc- "toritate in illis tantùm permittitur, "de quibus, re diligenter perquisita, "dubium relinquitur, an Baptismum "ritè susceperint; aliter verò num- "quam fas est, etiam cum adjunctio- "ne, Baptismum alicui iterum admi- "nistrare.

III. Quæ hucusque diximus, copiosiùs adhuc, & clariùs à nobis exposita, pluribusque sacræ Congregationis Concilii responsis confirmata fuere *in nostra Instit. 84.* ubi non solùm ex ejusdem sacræ Congregationis sententia ostendimus, non esse Baptismum, ne sub conditione quidem, iterandum, cùm nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptismi validitate, sed etiam ab irregularitate iterantibus Baptisma inflicta ab Alexandro III. *in cap. Ex litterarum, de apostatis, & reiterantibus Baptisma*, non eximi probavimus, qui ob solum apprehensum prioris Baptismi vitium, nullaque præmissa veritatis indagatione, illud denuò sub conditione conferunt, quibus certò sciunt jam semel an-

antea fuisse collatum ; etenim, quamquam plures Doctores istiusmodi, sub conditione rebaptizantes à gravi culpa, atque ab irregularitate absolvant, eo quod per adjectam conditionem satis consultum existiment reverentiæ debitæ Sacramento, ad quod conficiendum non aliter fertur intentio Ministri, nisi si ritè confectum non fuerit aliud antea administratum; hæc tamen sententia rejicitur à Catechismo Romano *cit. loc.* ubi reprobantur asserentes, *nullum scelus admitti, si quemvis sine delectu cum adjunctione illa* (videlicet conditionis) *baptizent*; eidemque opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus Instructionibus, *Act. Ecclesiæ Mediolanensis part.* 4. *pag.* 497. hæc de forma conditionata habentur: *Qua forma utitur, cùm infans, aliusve, qui Baptismo offertur, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, aut certè non apparet, eum baptizatum esse, ut de expositis, inventisque parvulis dubitari, atque ignorari sæpenumerò solet. Quod si re accuratè investigata, exploratum habuerit, illum, forma servata, baptizatum esse, caveat omninò, ne hanc sub conditione baptizandi formam adhibeat, cùm sacrilegium committat, si contra fecerit, & illud impedimentum contrahat, quod sacri canones irregularitatem vocant.*

IV. In alia itidem nostra *Inst.* 8. hanc eamdem materiam tractantes, diximus cum Cardinali Albitio *de inconstantia in Fide cap.* 33. *à num.* 14. *usque ad* 16. improbandas esse Synodos, in quibus generatim, atque indistinctè, iterum sub conditione in Ecclesia baptizari jubentur, quicumque privatim fuere ab obstetricibus domi baptizati. De hisce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus, agit Holzmann *in sua Theologia moral. tom.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. qui licèt, eorumdem Auctores hoc nomine excuset, quòd scilicet dubium illis visum fuerit Baptisma ab obstetrice collatum, fatetur nihilominùs, minus cautè, ac nimium indefinitè eos loquutos, cùm debuerint potiùs rerum circumstantias distinguere, easque determinare, quæ incertam reddunt validitatem collati Baptismi, quem propterea tunc oporteat sub conditione iterari. Enimverò, si obstetrices de Sacramenti materia, forma, & necessaria in Ministro intentione, sint legitimè edoctæ, sicuti nos *in cit. Inst.* 8. eas per Parochos soleiter edoceri jussimus, priusquam ad obstetricum officium exercendum admittantur, eæque in speciali eventu, quo Baptisma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ, omnia ritè à se adhibita, testentur, quæ ad Sacramentum validè conficiendum requiruntur; nulla sanè subest probabilis ratio, cur Baptismus debeat, aut licitè possit sub conditione repeti. Scimus utiquè, in aliis Synodis relatis à Giberto *cit. tom.* 2. *consult. Canonicar. consult.* 16. cautum reperiri, ne plena fides habeatur solius obstetricis testimonio, nisi comprobetur assertione aliorum, qui Baptismo præsentes fuerint. Verùm, quamquam ex plurium attestatione major profectò hauriatur rei gestæ certitudo, attamen sacri canones sufficienter probatam habent collationem Baptismatis per unicum testem, præcipuè si is testificetur de facto proprio, hoc est si affirmet, illud fuisse à se legitimè administratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quod illius testimonio fidem detrahat; uti disertè decernitur *in Can.* 110. *&* 112. *de Consecration. dist.* 4. *cap. Nuper, de testibus*, ubi Interpretes omnes.

V.

V. Aliud est, cùm collati Baptismi testimonium præbetur à persona incerta; etenim cùm juxta rescriptum Imperatoris Hadriani ad Junium Rufinum, Proconsulem Macedoniæ, relatum à Callistrato *in l. Testium* 3. *ff. de Testib. Testibus, non testimoniis*, sit credendum, non debemus rem adeo gravem committere fidei personæ ignotæ, cujus qualitates, uti Callistratus *in cit. leg.* faciendum monet, explorare non possumus. Quare sacra Congregatio Concilii iterrogata, an iterum baptizandi essent infantes, vulgo *expositi*, ad hospitale S. Spiritus in Saxia de Urbe delati, etiamsi habeant collo appensam schedulam attestantem, eos fuisse Baptismate ablutos, die 15. Januarii 1724. respondit, esse denuò baptizandos sub conditione, nisi certa habeatur notitia personæ, à qua schedula sit exarata, aut aliunde indubitatum desumatur indicium Baptismatis ritè eisdem collati; quod nos *in cit. nostra Instit.* 8. animadvertimus, & videre est *in Thesauro Resolut. tom.* 2. *pag.* 412. *& tom.* 3. *pag.* 2.

VI. In eadem sententia fuerant Patres Concilii Provincialis Tolosani, habiti à Cardinali Francisco de Joyosa, anno 1590. in cujus *par.* 2. *cap.* 2. decernitur: *Cum projectis, expositisque puerulis, licèt affixa reperiatur schedula, quæ eos baptizatos esse testetur, in id tamen, an verum, fictumque sit, Parochi diligenter inquirent; si certi nihil compererint in scripto chartulæ nomine, eos sub conditione baptizabunt*; *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1798. Cumque minorem fidem collati Baptismatis, quam schedula incerti auctoris, faciant alia signa exposito infanti apposita, putà sal; ideo rectissimè à Richardo Poor, Episcopo Sarum, cautum legitur: *Si verò pueros cum sale, vel sine sale expositos contingat inveniri, baptizentur*, sub conditione tamen, ut statim ibidem explicatur; *tom.* 2. *Concilior. Britan.* Henric. Spelman. *pag.* 143.

VII. Itaque si Episcopus in sua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profectò nedum utile, sed quandoquè etiam necessarium reputamus, omnia præ oculis habeat, quæ hactenùs enarravimus, atque ad eorum normam, congruam formet instructionem, ad quam Parochi, in illa adhibenda, se debeant conformare. Quòd si diœcesi præsit, in qua sæpè contingat, baptizatos ab hæreticis, ejurata hæresi, qua erant imbuti, in Catholicæ Ecclesiæ gremium se se recipere, & dubitetur, uti alibi dubitatum scimus, an ii iterum sint sub conditione baptizandi, antequam in re admodum sanè gravi & ardua quidquam decernat, diligenter investiget, oportet, num in illa hæreticorum secta, de qua agitur, aliquid innovatum fuerit circa Baptismi materiam, & formam à Christo Domino institutas. Si enim utramque ab ejusdem sectæ pseudoministris ritè adhiberi deprehenderit, non potest permittere, ut Baptismus ullo pacto iteretur, quin veniat in suspicionem erroris rebaptizantium, à S. Stephano I. atque, uti affirmat Augustinus *lib.* 2. *cap.* 8. *de Baptismo contra Donanistas, Oper. tom.* 9. *col.* 103. *à Concilio plenario* proscripti, sive ejusmodi Concilium fuerit Arelatense I. sive magnum Nicænum, de quo litigant Eruditi. Si autem certò compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali; aut formam pronuntiari sine expressa invocatione Sanctissimæ Trinitatis, sive alia ratione, ab illa diversa, quam Christus instituit, Baptismum absolutè renovari jubeat; ob non adhibitam quippè legi-

gitimam formam, canon 8. Concilii Laodiceni, *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. rebaptizandos decrevit hæreticos Montanistas; & Gregorius Magnus *lib.* 11. *indict.* 4. *epist.* 67. tom. 2. *Oper. col.* 1167. scribens ad Episcopos Hiberiæ, universim statuit: *Hi verò hæretici, qui in Trinitatis nomine baptizantur .... cùm ad sanctam Ecclesiam veniunt, baptizantur, quia Baptisma non fuit, quòd in errore positi, Sanctæ Trinitatis nomine minimè perceperunt.* Hæc sapienter respexit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo num.* 6. cùm ait: *Baptizati ab iis hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuò absolutè baptizari debent.* Quod si denique diligenti præmissa perquisitione, rei veritatem certò assequi nequiverit, & dubia sibi atque incerta remaneat validitas Baptismatis, ab hæretico ministro suscepti, illud utiquè erit sub conditione repetendum, quod *in cit. nostra Instit.* 84. declaratum diximus à Sacra Congregatione Concilii, quæ interrogata: *An, & in quibus casibus hæretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur*; die 27. Martii 1682. respondit, non esse rebaptizandos, *nisi dubium adsit probabile invaliditatis Baptismi.*

VIII. Rationabiliter porrò Patribus Concilii Provincialis Mechliniensis anni 1606. incertum saltem, & dubium visum est Baptisma collatum ab hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronuntiaret; ac propterea justè illud iterandum decrevere *tit.* 3. *cap.* 6. *Et quia frequens experientia docet, modernos hæreticos sæpè contra receptam Ecclesiæ consuetudinem, & antiquissimam traditionem, baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronuntiante; ab hæreticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præsto est) baptizati, similiter sub conditione baptizentur*; Collectionis Harduini *tom.* 10. *col.* 1943. cujus quidem Concilii sanctionem tutò sectari possunt, & debent aliarum Ecclesiarum Præsules, à quibus sint Ecclesiæ reconciliandi hæretici, iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum Baptismi ritum plerumquè adhiberi, non ex incerto rumore, sed ex fide dignis testimoniis acceperint, atque ideo meritò suspicentur, eodem modo fuisse etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari, quod eam ob causam cum hæreticis Angliæ faciendum, docuere Sylvius *in* 3. *part. quæst.* 66. *art.* 9. Cardinalis de Lugo *in Respons. moral. lib.* 1. *dub.* 2. *num.* 3. Gobat. *tract.* 2. *n.* 392. Laurentius Neesen *tract.* 2. *de Baptismo dub.* 5. Ludovicus Michon *in usibus de Sacram. cas.* 8. & Lacroix *lib.* 6. *part.* 1. *n.* 322. Idem verò Sylvius *in var. Resolut. verb. Baptismus* III. *Operum tom.* 5. agens de quodam Britanno, baptizato ab hæretico Puritano, de quo valdè dubitabatur, num in Baptismatis collatione orthodoxa forma usus fuisset, ait quod cùm rationabiliter de hoc dubitari posset, sub conditione rebaptizandus erat: *Quia justa prorsus est, ratio dubitandi de valore Baptismi collati, attenta hæreticorum nostri temporis, (qui ut testantur Molanus, & Synodus Mechliniensis Provincialis secunda, frequenter deprehensi fuerant vel formam corrupisse, vel intentionem necessariam non habuisse, vel aliter malè baptizasse) malitia .... quoniam saluti consulere oportet; quandoquidem est probabilis ratio dubitandi de remedio, quod constat esse ne-*

necessarium; *id quod fieri hic potest, etiam expedit, ut fiat.*

IX. Caveat tamen Episcopus, ne incertam & dubiam pronunciet Baptismi validitatem hoc tantùm nomine, quòd hæreticus minister, à quo fuit collatus, cùm non credat, per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout à Christo D. est institutum; siquidem, cùm in Galliis disputatum olim fuerit, an obprædictam rationem rebaptizandi essent baptizati à Calvinistis, S. Pius V. ad quem controversia delata est, minimè rebaptizandos definivit. Sacramenti enim validitati non officit privatus ministri error, cui prævalet generalis ejusdem ministri intentio faciendi, quod Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia; quemadmodum testantur Acta Concilii Ebroicensis anni 1576. ubi hæc ad rem adnotantur: *Ante decisionem Apostolicæ Sedis Romanæ, licuit fortassè cuique in suo sensu abundare. Verùm, quoniam, post habitam de hac facultate disputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum esse Baptisma, quo uterentur Calvinistæ adhibentes formam, & materiam institutam à Christo, cum intentione generali faciendi, quod Christus instituit; licèt errarent in particulari interpretatione, & singulari intentione, ut alii ferè omnes hæretici errarunt, vel circa intelligentiam formæ baptismalis, vel circa aliquem ejus effectum; ob id baptizatos ab ipsis Calvinistis, non iterum tingendos sub conditione, &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris, sub pœna suspensionis ipso facto à Divinis, ne allatos ad se pueros, jam baptizatos à Calvinistis, audeant iterum tingere sub illa conditione.* Alia similia Synodorum statuta legi possunt apud Grancolas *in antiquo Sacramentario Ecclesiæ, part. 2. pag. 153. & seq.*

X. Quædam extant in Orbe Catholico Sanctuaria, ad quæ deferuntur infantes sine Baptismate vita functi. Eorum cadavera ante aliquam Imaginem Salvatoris nostri Jesu Christi prodigiis celebratam, quæ ibidem veneratur, à piis parentibus collocantur, ibique aliquantisper relinquuntur; quo interim spatio enixæ preces Omnipotenti Deo porriguntur, ut hujusmodi infantes demortuos ad vitam revocare velit, quo possint Baptismatis Sacramentum accipere. Quod si deinde aliquod in eis vitæ signum appareat, salutari lavacro *sub conditione* abluuntur; cumque deinde ut plurimùm morti reddantur, tamquam baptizati, in loco sacro sepeliuntur.

XI. De his Sanctuariis, quæ in Germania potissimùm existunt, ac de hujusmodi miraculosis eventibus agunt P. Bagatta in suo Opere *de admirandis Orbis Christiani*, P. Gobat *in sua Theologia Morali tom.* 1. ac recentiùs omnibus P. Amort. *tom.* 3. *suæ Theologiæ in tract. de Sacramento Baptismi.* In Synodis Diœcesanis Lingonensibus, anno 1452. & 1455. habitis, item in statutis Synodalibus Ecclesiæ Lugdunensis, à Cardinali Tournonio Archiepiscopo promulgatis ac in aliis etiam Synodalibus Bisuntinæ Ecclesiæ statutis, an. 1452. & 1656. editis, præmissa omnia vetita fuerunt sub gravium pœnarum interminatione; dictæque Synodales sanctiones relatæ sunt à Thiers in tractatu de superstitione *tom. 2. tert. edit. Paris. an. 1712. cap. 7. de Superstitionibus, quæ ad Baptismum pertinent*, & à Natali Alexandro *in sua Theologia Dogmatica, & Morali, lib. 2. de Sacram. Baptismi cap.*

cap. 7. regul. 3. Fundamentum, quo prædictæ Synodales Constitutiones innituntur, in eo potisimùm constituitur, quòd nimis ambigua sunt signa, ex quibus ejusmodi infantium resurrectio erui contenditur; quodque levis plerumquè fidei, & auctoritatis sunt testes, qui de iisdem testimonium perhibent; cùm pro certis reviviscentiæ signis habeantur aut palidi coloris in rubicundum mutatio, aut membrorum, quæ antea rigebant, flexibilitas, aut sanguis è naribus fluens, aut aliqua sudoris gutta, quæ in fronte, vel in stomacho appareat, cumque de his ipsis rudes mulierculæ testes ut plurimùm sint; quapropter sapientes illi Episcopi Ecclesiasticæ disciplinæ gravitati convenire existimarunt, à suis diœcesibus hæc omnia removere, ac interdicere, ne Baptismus prædictis infantibus conferatur, neve in locis sacris eorum cadavera tumulentur; idque eò magis, quòd supradicti physici effectus facilè adscribi possunt calori, qui ex facibus circum infantium cadavera accensis oritur, aliisque ignibus, quibus ipsa Sanctuaria tepescunt.

XII. Inter hujusmodi Sanctuaria, quod ad rem præsentem attinet, omnium fortassè celeberrimum est illud Uspergæ in Suevia, intra fines diœcesis Augustanæ, sub cura Canonicorum Regularium Præmonstratensium; ad quod nimirum ex remotis etiam regionibus infantium absque Baptismate mortuorum cadavera deferuntur, ut, aliquo in eis vitæ indicio comparente, sacra Baptismatis unda abluantur. Sed cùm ad Congregationem S. Officii delatus fuisset recursus adversus hujusmodi morem baptizandi prædictos infantes *sub conditione*, & quæstio diligenter coram ea examinata fuisset, ipsis etiam Canonicis Præmonstratensibus auditis; die tandem 27. Aprilis anni 1729. decretum fuit, ut hujusmodi consuetudo de medio tolleretur; idemque confirmatum fuit die 19. Decembris ejusdem anni, item Februarii die 20. an. 1737. 30. Januarii 1738. 3. & 6. Junii 1744. ac denique die 11. Maji 1751. Porrò qui consuetudinem hanc tuebantur, ac pro illius approbatione instabant, hæc maximè afferebant; quod scilicet, quamvis oculos aperire, colorem mutare, aliquam sudoris guttam emittere, & alia hujusmodi signa resurrectionis haud evidentia essent, probabilia tamen censeri debebant; cumque proinde dubium subesset, an infans revixisset, necne, id satis superque erat, ut baptizari posset, vel potiùs deberet, sub conditione, *si vivùs es.* Verùm prædicta Congregatio rectè, sapienterque animadvertit, quod minimè agebatur de infautibus, de quorum vita, aut morte, ambiguis in utramque partem concurrentibus indiciis, disputaretur; sed de infantibus procul dubio vita functis, quique saltem tanto jam tempore vita caruerant, quantum in itinere plurimum quandoquè dierum, nullo prorsus alimento ipsis dato, impensum fuerat; ac proinde rem esse de vero miraculo resurrectionis; quod sanè admitti non debet, nisi perspicuis, & planè concludentibus probationibus evidenter demonstretur, quemadmodum verò, deficientibus hujusmodi probationibus, nec resurrectio admitti, nec Baptismus sub conditione conferri debet; ita, si resurrectio pro certa habeatur (quod tamen ex signis superius enuntiatis, aliisque similibus nequaquam inferri potest) jam non conditionata, sed absoluta Baptismi forma adhibenda erit.

erit. Quod autem innuimus, resurrectionem ex prædictis signis minimè inferri posse, id sine ulla dubitatione confirmamus, quantumvis eadem signa per testes idoneos, atque inter se concordes comprobarentur. Sanè, cùm aliquandò illa in Servorum Dei, aut Beatorum extinctis corporibus conspiciuntur, an, & quibus in casibus miraculosa, aut naturalia censeri debeant, latè ostensum per nos est in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 4. part. 1. cap. 31.* Sed numquam ulli hominum in mentem venit asserere, prædictos Servos Dei, atque Beatos, in quorum corporibus id genus signa reperta sunt, à mortuis resurrexisse, vel saltem pro verisimili, aut probabili habendum esse, eosdem fuisse ad vitam revocatos. Illud autem silentio prætereundum non est, quod inter signa, quæ in eorum infantium cadaveribus apparere dicuntur, neque vagitus, neque ejulatus connumerari perlegimus, quæ cæteroquin infantium indoli adeo prona sunt, quæque in resurrectionis materia, utpotè minus fraudi ac falsitatis subjecta, magni quidem momenti existimarentur.

CAPUT VII.

De Sacramento Confirmationis relativè ad Presbyteros Græcos, qui illud pueris post Baptismum administrant, & primo de Ministro hujus Sacramenti.

CUM vetusta apud Græcos consuetudo obtinuerit, ut simplices Sacerdotes Sacramentum Confirmationis administrent, puerosque statim post Baptismum sacro Chrismate liniant; Episcopi Latini, in quorum diœcesibus Græci habitant, suorumque majorum institutis utuntur, persæpè dubitarunt de ejusmodi Confirmationis robore. Hanc autem quæstionem potissimùm movere, & refricare solent in eorum Synodis, in quibus, juxta salutare monitum Fagnani *in cit. cap. Sicut olim, num. 91. de accusat.* ea sunt accuratiùs enucleanda, quæ in singulis Sacramentis, ut rata sint, dignoscuntur necessaria. Quapropter in hac nostra lucubratione, quam ad omnium Ecclesiarum Antistitum utilitatem & commodum exaramus, operæ pretium est, præfatis mixti ritus diœcesium Præsulibus viam sternere, quam tutò calcare queant, quin impediantur innumeris molibus difficultatum, quæ à Doctoribus excitantur circa legitimum Sacramenti Confirmationis Ministrum, nullique incertæ, & controversæ inter Catholicos opinioni adhærentes, veram sectentur Doctrinam, ab Apostolica Sede approbatam, quidque de Confirmatione à simplici Sacerdote administrata sentiendum sit, pro locorum diversitate, absque errandi periculo, in suis Synodis statuant. Quo verò clariùs id fiat, nunnulla sunt præmittenda.

II. Ordinarium Ministrum Sacramenti Confirmationis esse solum Episcopum, definitum est à Concilio Constantiensi in damnatione errorum Wiclefi, ab Eugenio IV. in decreto instructionis ad Armenos, atque à Tridentino *sess. 7. de Confirmatione can. 7. Si quis dixerit, sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum; sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.* Hanc veritatem didicit Catholica Ecclesia ab Apostolis, qui cùm *Actor. 8.* audivissent, Samariam recepisse verbum Dei, miserunt illuc Petrum, & Joannem Apostolos, ideo-

ideoque Episcopali charactere insignitos, qui recèns à Philippo Diacono baptizatis manus imponerent, ac Spiritum Sanctum traderent. Hinc Innocentius I. epistola ad Decentium Eugubinum Episcopum *cap.* 3. *num.* 6. ex recensione Petri Coustant *tom.* 1. *epist. Roman. Pontif. col.* 858. scripsit: *De Consignandis verò infantibus manifestum est, non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere. Nam Presbyteri, licet secundi sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium solis deberi Episcopis, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solùm consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verùm & illa lectio Actuum Apostolorum, quæ asserit, Petrum, & Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum; nam Presbyteris, sive extra Episcopum, sive præsente Episcopo; cùm baptizant, Chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis, cùm tradunt Spiritum Paracletum.*

III. Neque huic Catholico dogmati illud contrariatur, quod adnotavit Lucas Holstenius *in dissert.* 1. *de Ministro Confirmationis c.* 1. nimirum ab Anania non utiquè Apostolo, sed Discipulo, manus fuisse impositas Saulo, uti legitur *Act.* 9. *versic.* 17. Etenim ea manuum impositio, utpotè quæ Baptismum præcessit, non fuit confirmatoria, sed curatoria, hoc est adhibita ad restituendam Paulo visus sanitatem; quod *ex ejusdem capitis* 9. *versic.* 18. liquet. De simili manuum impositione, adhibenda nimirum ad curandos energumenos, loquitur Innocentius I. *in cit. epist. ad Decentium cap.* 6. *n.* 9. ubi eam, ex Episcopi delegatione, fieri permisit etiam à Diacono, inquiens: *De his verò baptizatis, qui postea dæmonio, vitio aliquo, aut peccato interveniente, arripiuntur, est sollicita dilectio tua, si à Presbytero, vel Diacono possint, aut debeant designari. Quod hoc, nisi Episcopus præceperit, non licet. Nam eis manus imponenda omninò non est, nisi Episcopus auctoritatem dederit id efficiendi.* Quem Innocentii locum non rectè considerarunt Morinus *in dissertat. de Sacramento Confirmationis cap.* 16. & citatus Lucas Holstenius, qui inde erui affirmarunt, potestatem confirmandi quondàm fuisse Diaconis delegatam; nam, uti melius observavit Morini Editor Moretus, & pluribus confirmat Petrus Coustant *ad cit. epist.* nullus est sermo de Sacramento Confirmationis, quod tunc temporis statim post Baptismum conferebatur, quemadmodum in sequenti capite ostendemus; sed de ritu, quo eis succurrebatur, qui à dæmonio, post susceptum Baptismum, essent arrepti.

IV. At gravis olim exarsit inter Doctores controversia an speciali delegatione Romani Pontificis, possit simplex Sacerdos, saltem Chrismate ab Episcopo jam consecrato, Sacramentum Confirmationis administrare. Negabant quamplurimi non infimæ notæ Theologi, inter quos Robertus Cardinalis Pullus *part.* 5. *sentent. cap.* 23. Hugo Victorinus *lib.* 2. *de Sacram. part.* 7. *cap.* 2. Hadrianus *in* 4. *dist.* 7. *art.* 3. Durandus ibidem *quæst.* 3. & 4. quibus ex recentioribus adhæserunt Estius *in* 4. *dist.* 7. §. 21. & 22. Sambovius *tract. de Sacram. Confirmat.* Duhamel *tom.* 6. *Theolog. tract.* 2. *lib.* 2. *dissert.* 3. *cap.* 4. Herminier *eod. tract. cap.* 7. Affirmant ex adverso Jacobus Cardinalis à Vitriaco *serm. in vigilia Pentecostes*, D. Thomas *in* 4. *dist.* 7. *quæst.* 3. & 3. *part. quæst.* 72. *art.* 11. Sotus *in* 4. *distinct.* 7.

q. 1. *art.* 11. Bellarminus *de Sacrament. Confirmat. cap.* 12. *Oper. tom.* 3. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 36. *sect.* 2. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 5. *quæst.* 2. *punct.* 1. Covarrubias *lib.* 1. *var. cap.* 10. Navarrus *manual. cap.* 22. *num.* 8. Cardinalis de Lugo *in Respons. moral. lib.* 1. *dub.* 6. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *disp.* 2. *art.* 2. Cardinalis Gottus *tom.* 2. *in* 3. *part. quæst.* 2. *de Ministro Confirmat. dub.* 2. §. 1. Juenin *de Sacrament. distinct.* 3. *quæst.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. §. 3. Tournely *de Sacram. Confirm. quæst.* 3. *art.* 2. Dovret *de re Sacramentaria lib.* 3. *q.* 7. Boucat *diss.* 2. *de Confirm. art.* 4. *sect.* 2. *tom.* 5. Simonet. *tract.* 13. *disp.* 2. *art.* 2. Berti *Theolog. tom.* 7. *lib.* 32. *cap.* 7. quorum sententia, etsi neque à Concilio Florentino, neque à Tridentino fuerit definita, sicuti contra Gregorium de Valentia observant Tournely *cit. loc.* & Vuitasse *de Minist. extraord. Sacram. Confirm. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 5. *sect.* 1. attamen non videtur posse amplius in controversiam & dubitationem revocari.

V. Etenim S. Gregorius Magnus, cùm *epist.* 9. *lib.* 4. *indict.* 12. *tom.* 2. *Oper. col.* 689. Presbyteris Calaritanis interdixisset : *Ne baptizatos infantes signare in fronte præsumerent, sed eos ungerint in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte*; audiens postmodum, hac sua prohibitione multos offensos, *epist.* 26. *ead. indict. col.* 705. *tom. cit.* relata *in Can. Pervenit, dist.* 95. facultatem, quam illis denegaverat, concessit, hæc ad Januarium, Calaritanum Episcopum, scribens : "Pervenit quoque ad nos, "quosdam scandalizatos fuisse, quod, "Presbyteros Chrismate tangere in "fronte eos, qui baptizati sunt, pro- "hibuimus. Et nos quidem secundùm "usum veterem Ecclesiæ nostræ fe- "cimus; sed, si omninò hac de re "aliqui contristantur, ubi Episcopi "desunt, ut Presbyteri etiam in "frontibus baptizatos Chrismate tan- "gere debeant, concedimus." Sunt quidem, qui Gregorium loquutum putant, non de unctione Confirmatoria, sed de mera cæremonia, seu Sacramentali quadam unctione, illi simili, quæ fit in vertice baptizati, quam Presbyteri Calaritani, contra usum cæteroquin Romanæ Ecclesiæ, aut ante, aut post Baptismum, faciebant in fronte. Ita Gregorium intelligendum affirmat Hadrianus *cit. loc.* cujus interpretationem approbat etiam Petrus de Marca *dissert. ad can.* 28. *Concilii Claromontani anni* 1095. licèt enim hic Auctor non neget, posse à summo Pontifice potestatem confirmandi delegari simplici Sacerdoti, id tamen ex eo Gregorii loco, & facto, minimè confici autumat. Verùm hanc interpretationem validissimis argumentis refellit Suarez *cit. sect.* 2. Quoniam in primis Gregorius Magnus *epist.* 26. eam ipsam facultatem Episcopis Calaritanis elargitur, quam *epist.* 9. denegaverat; in hac autem de Sacramento Confirmationis sermonem fuisse, videtur manifestum; solius enim cæremoniæ abolendæ tantam curam, & sollicitudinem Pontifex non suscepisset; deinde, si de mera cæremonia quæstio fuisset, illius usum non limitasset Gregorius ad solam circumstantiam temporis, quo Episcopus abest; ac tandem Eugenius IV. in laudato decreto, præfatam sanè respiciens Gregorii epistolam, certum ponit in ea potestatem fieri simplici Sacerdoti, non solius ritus exercendi, sed verum Sacramentum Confirmationis administrandi, inquiens: *Legitur tamen aliquando per Sedis Apostolicæ dispensationem, ex ratio-*

na-

nabili & urgenti admodum causa, simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum.

VI. Idem privilegium, quod Calaritanis Gregorius Magnus, plures posteriores Pontifices aliis Presbyteris sunt elargiti; Refert siquidem Lucas Wadingus *in Annal. Minorum tom.* 11. *ad ann.* 1444. *&* 1447. *& tom.* 16. *ad ann.* 1521. *&* 1522. nonnullos Fratres Minores hoc privilegio donatos fuisse à Nicolao IV. Joanne XXII. Urbano V. Eugenio IV. Leone X. atque Hadriano VI. cujus diploma in Cœnobio Franciscanorum Hispali asservari, idem Wadingus asserit; ex quo colligere licet, Hadrianum, ad Petri Sedem evectum, è sententia recessisse, quam antea docuerat. Narrat pariter Arcudius *Concord. lib.* 2. *cap.* 15. se accepisse à Patre Ludovico Fonseca, Societatis Jesu, paucis quibusdam ejusdem Societatis Religiosis à Sede Apostolica indultum, ut Christianos Brasiliæ sacro Chrismate inungerent. Eamdem facultatem Abbati Montis Casini concessit Sixtus V. confirmavitque Benedictus XIII. *in sua Constitut.* 8. *post Concilium Romanum.* Recens pariter est exemplum san. mem. Clementis XI. qui eodem ann. 1721. quo summum diem obiit, P. Custodi Terræ sanctæ, Ordinis Minorum, permisit Confirmationis Sacramentum, Chrismate ab Episcopo confecto, conferre. Hæc, aliaque ejusdem generis exempla nos congessimus in quadam causa *Americana*, sacræ Congregationi Concilii, cui tùm eramus à secretis, proposita die 13. Junii 1722. *tom.* 2. *Thesaur. Resolut. pag.* 187. eademque repetita fuere à bon. mem. Cardinali, Lanfredino, idem munus obeunte, in alia causa pariter *Americana*, eidem Congregationi proposita die 24. Januarii 1733. *tom.* 6. *Thesaur. pag.* 14. Evectique ad Petri Cathedram, etiam nos potestatem fecimus Patri Custodi, & Guardiano sancti Sepulchri D. N. Jesu Christi, Ordinis Minorum de Observantia, idem conferendi Sacramentum Confirmationis in locis Terræ sanctæ, in quibus actu non degunt Episcopi Latini, & quoad Fideles Græci ritus, ubi desit Episcopus Græcus Catholicus, qui in propria resideat diœcesi, aut ubi istius ibidem residentis accesserit consensus, uti habetur *in nostra Constit.* 10. atque *in Constit.* 87. §. 14. *nostri Bullar. tom.* 1. *pag.* 28. *& pag.* 294.

VII. Quare non videtur hodie fas esse, potestatem, de qua olim disceptabatur, summo Pontifici abjudicare. Quoniam, ut ait Veracrux *in specul. part.* 2. *art.* 27. *De Pontificis potestate, postquam dispensavit, dubitare instar sacrilegii est. Esset enim Christo quasi exprobrare, quod non satis Ecclesiæ suæ providisset*; & magis ad rem Sotus *cit. dist.* 7. *quæst. unic. art.* 11. *Non est dubitandum, quin simplex Sacerdos ex commissione Papæ possit Sacramentum Confirmationis exhibere. Et qui de hoc jam modò hæsitaret, Ecclesiasticis sanctionibus adversaretur. Etenim, quamvis hæc conclusio ex sacris litteris non planè colligatur, sufficere tamen debet orthodoxis, quod Gregorius* (addimus nos, & alii Pontifices) *illam fecerit dispensationem.*

CAPUT VIII.

De adhibendo Chrismate ab Episcopo benedicto, si Presbyter uti minister extraordinarius Confirmationis Sacramentum administret; & an ad solum Pontificem, excluso Episcopo, pertineat jus delegandi simplici Sacerdoti dicti Sacramenti administrationem.

HActenùs expositæ quæstioni, quam Romanorum Pontificum facta enodarunt, alia succedit nondùm dirempta controversia. Privilegium, à laudatis Pontificibus inferioris ordinis Presbyteris concessum Chrismate consignandi baptizatos, semper limitatum audivimus hac lege, modò scilicet Chrismate uterentur ab Episcopo sacrato. Quærunt autem Doctores, an potuisset iisdem fieri etiam potestas conficiendi Chrisma in sacra unctione adhibendum. Nemo est, qui dubitet, Chrismatis benedictionem annumeratam semper fuisse inter propria, & præcipua Episcopalis Ordinis munera. In Concilio enim Carthaginiensi II. anni 380. *tom.* 1. Collect. Hard. *col.* 952. *cap.* 3. *Ab universis Episcopis dictum est, Chrismatis confectio, & Puellarum consecratio à Presbyteris non fiant.* Carthaginiense III. anni 397. *cap.* 36. *ibid. col.* 964. edixit: *Ut Presbyter, inconsulto Episcopo, virgines non consecret; Chrisma verò numquam conficiat.* Concilium Bracarense anni 561. *cap.* 19. *num.* 2. Collect. Hard. *col.* 352. deponi jussit Presbyteros, Chrisma conficere præsumentes. In Actis pariter Concilii Toletani II. anni 531. editis à Cardinali de Aguirre *tom.* 2. *pag.* 271. refertur epistola Montani Episcopi Toletani ad Theoribium, in qua Montanus sacrilegam increpat quorumdam Presbyterorum audaciam, qui contra antiquissimum, ipsique religioni Christianæ coævum morem, jus sibi arrogabant consecrandi Chrisma: "Quidam, (*ait*) ut ad nos "perlatum est, Presbyteri, ausu teme"rario, res sacras non tàm consecrare, "quàm violare præsumunt; & cunc"tis ab initio Fidei Catholicæ sæcu"lis inusitatum summis sui Ordinis "hominibus, nisi tantùm Pontificibus "debitum, jus consecrationis Chris"mæ, nescio quo typho, an dementia "dicam, indubitanter assumunt; quod "quam sacrilegum sit, piissimam cons"cientiam tuam latere non credo." At cùm isti, aliique similes canones de sola loquantur potestate ordinaria, quam nullus umquam simplici Presbytero asseruit, non adimunt quæstionem, quæ versatur circa potestatem extraordinariam; solùm enim disputatur, an, sicuti summus Pontifex potest simplici Sacerdoti facultatem impertiri administrandi Sacramentum Confirmationis, ita eidem committere etiam valeat potestatem conficiendi Chrisma Affirmant Cajetanus *in* 3. *part. quæst.* 72. *art.* 3. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 5. *punct.* 2. §. *Ad hoc in primis*, Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *disp.* 2. *art.* 3. Berti *in sua Theolog. tom.* 7. *lib.* 32. *c.* 5. *propos.* 4. quorum sententiam valdè probabilem existimant Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæst.* 72. *disp.* 33. *sect.* 2. §. *Tertia sententia*, Bonacina *de Sacram. disp.* 7. *quæst. unic. punct.* 2. *n.* 2. Etenim, si summus Pontifex suprema sua auctoritate potest simplici Sacerdoti munus demandare conficiendi Sacramentum Confirmationis, de se cæteroquin annexum Ordini Episcopali, eò magis poterit facultatem eidem elargiri præparandi ejusdem Sacramenti materiam. Neque desideran-

tur

tur ejusmodi concessæ facultatis exempla. Nam, si qua fides Wadingo *in Annal. Minor. tom.* 11. *ad ann.* 1444. Eugenius IV. Fabiano de Bachia Ordinis Minorum, ad Indos proficiscenti veniam dedit non solùm Chrismate consignandi Fideles, sed etiam ipsum Chrisma conficiendi. Apud Mabillonium itidem *tom.* 1. *part.* 2. *Musei Italici*, extat epistola Joannis Diaconi, hæc ad Senarium scribentis, *n.* 8. *pag.* 73. »Sed nec illud tangat animum, quod sibi aliquandò quædam »vis necessitatis assumit, veluti (quod »nunc per Africam fieri dicitur) ut »Presbyteri sanctum Chrisma confi»ciant; quod meritò moveret, si is»tam Pontificalis auctoritas licentiam »non dedisset. Unde constat, etiam »nunc à Pontificibus quodammodo fie»ri, quod in tanta rerum necessitate, »ut à Presbyteris effici possit, supe»rior Ordo constituit.

II. Ultrò tamen fatemur, ejusmodi exempla, si vera sint, paucissima tamen esse, atque ut plurimùm non aliter consuevisse à summis Pontificibus simplices Sacerdotes insigniri potestate administrandi Sacramentum Confirmationis, nisi sub expressa conditione adhibendi Chrisma, non à se, sed ab Episcopo consecratum; quemadmodum perpendit Auctor Theologiæ moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.* 3. *lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 6. quare insuetum foret, hac etiam prærogativa, Episcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare. Accedit, nullam adesse necessitatem, hanc potestatem faciendi simplici Presbytero; is quippè, quocumque se conferat, potest secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum; & siquidem à sacris Canonibus, præcipuè *Can. Litteris, de Consec. dist.* 3. & *Can. Si quis de alio, de Consec. dist.* 4. vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, satis erit, ut ab hoc positivo Ecclesiæ præcepto, summi Pontificis auctoritate, eximatur; sicuti nos in *cit. nostra Constit.* 10. ab eodem absolvimus prædictum Custodem sancti Sepulcri, si in loco degat, ubi novi Chrismatis ei non suppetat copia.

III. Sed omnium in hac materia gravissima controversia versatur circa auctoritatem Episcoporum; adeo enim diversa sunt hominum ingenia, ut eam ipsam potestatem, quam plerique summo Pontifici abjudicarunt, alii cuilibet Episcopo asserere non dubitent. Cardinalis Pallavicinus *hist. Concil. Trident. lib.* 9. *cap.* 7. *n.* 16. Christianus Lupus *in notis ad canones octavæ Synodi cap.* 5. *tom.* 2. *pag.* 1423. & *seq.* Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *n.* 6. Franciscus Farvacquius *de Sacramento Confirm. c.* 4. & 5. Van-Espen *Jur. Ecclesiast. part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. & *seq.* Juenin *cit. diss.* 3. *quæst.* 5. *cap.* 2. *art.* 1. §. 3. *in fin.* Petrus Coustant *in epistolas Roman. Pontific.* 1. *col.* 857. aliique recentiores opinantur, sola inspecta institutione Divina, & seclusa Ecclesiæ prohibitione, posse Episcopum simplici Sacerdoti committere, ut Chrismate à se confecto Fideles consignet, ne secus degentes in locis, ad quæ ipse accurrere nequit, Sacramento Confirmationis perpetuò careant. Nec verò pauca, nec levia sunt rationum momenta, quibus hæc opinio innititur. Nam, cæteris prætermissis, quæ videri possunt apud laudatum Lupum, Concilium Toletanum I. celebratum anno 400. cui Patres undeviginti subscripsere, *can.* 20. Collect. Hard. *tom.* 1. *col.* 989. ita statuit: *Quamvis penè ubiquè custodiatur, ut absque Episcopo Chrisma nemo con-*

ficiat; tamen, quia in aliquibus locis, vel Provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac die nullum alium, nisi Episcopum Chrisma facere, & per diœcesim destinare.... Statutum est, & Diaconum non chrismare; sed Presbyterum, absente Episcopo; præsente verò, si ab ipso fuerit præceptum. Toletano concinunt Concilium Arausicanum I. anni 441. & Epaonense anni 517. *tom.* 1. Collect. Hard. *col.* 1783. *&* *tom.* 2. *col.* 1049. quorum primum *can.* 1. ait: »Hæreti»cos in mortis discrimine positos, si »Catholici esse desiderant, si desit »Episcopus, à Presbyteris cum Chris»mate, & benedictione consignari pla»cuit; *alterum autem* can. 16. *inquit*: »Presbyteros, propter salutem anima»rum, quam in cunctis optamus, des»peratis, & decumbentibus hæreti»cis, si conversionem subitam petant, »Chrismate permittimus subvenire. »Quod omnes conversuri, si sani sunt, »ab Episcopo noverint expetendum.« Ad hæc, Martinus Archiepiscopus Bracarensis *in sua canonum Collect. cap.* 51. non de hac, aut illa religione, sed veluti de consuetudine ubiquè recepta, ait: *Presbyter, præsente Episcopo, non signat infantes, nisi fortè illi ab Episcopo fuerit præceptum.*

IV. Sed licèt hæc momentosa sint, non tamen leviora sunt, quæ in contrarium proferuntur. Etenim Innocentius I. qui statim post allegatam Synodum Toletanam, hoc est anno 402. fuit Pontifex renuntiatus, *cit. epist. ad Decentium Eugubinum Episcopum*, ex actis Apostolorum colligi asseruit, solius Episcopi esse, baptizatorum frontem inungere, eaque unctione *Spiritum Paraclytum tradere.* Non potuisset autem Pontifex, sine ulla hæsitatione, hæc affirmare, si eadem ætate viguisset alicubi consuetudo, ut baptizati infantes à simplici Presbytero confirmarentur; quare etsi Thomassinus dixerit, se non videre, nec suspicari posse, quidnam aliud, quam Sacramentum Confirmationis, Patres Toletani simplici Sacerdoti permiserint; attamen alii ex hac ipsa Innocentii I. Decretali manifestè confici arbitrantur, eos de sola loquutos unctione, fieri solita post Baptismum ex mera cæremonia, à qua facienda jusserunt Presbyterum abstinere, si Episcopus adstaret. Ita Toletanum canonem interpretatur Binius *in notis ad eumdem*, apud Cardinalem de Aguirre *tom.* 2. *Concilior. Hispanic pag.* 248. inquiens: *Hæc verba canonis intelligenda sunt, non de sacramentali unctione Chrismatis in fronte, sed de unctione cæremoniali, quæ in solemni Baptismo in vertice baptizandi adhibetur. Hanc cæremonialem unctionem, olim Presbyteris interdictam, nonnisi cum licentia Episcopi ab iisdem usurpatam fuisse.... recensuimus.* Hanc verò fuisse mentem præfati Concilii Toletani, suadent etiam Acta Concilii Hispalensis II. habiti anno 619. adversum Agapium, Cordubensem quondàm Episcopum, cui, inter cætera, crimini datum est, quod meris Sacerdotibus potestatem delegasset *conficiendi Chrisma, & Chrismate baptizatorum frontem signandi. Hæc enim omnia* (dixerunt Hispalenses Patres *c.* 7.) *illicita esse Presbyteris, vel Chorepiscopis, quia Pontificatus apicem non habent, quem solis deberi Episcopis, auctoritate canonum præcipitur*; *tom.* 3. Collect. Hard. *col.* 560. Minimè autem reprehendendus fuisset Agapius, si rem gessisset à Patribus Toletanis Episcoporum arbitrio permissam.

V. Minus porrò hujus sententiæ patroni se urgeri opinantur ab allegatis

Arau-

Arausicani, & Epaonensis Conciliorum locis; incertum quippè esse ajunt, num in illis sermo sit de Confirmatione, an potiùs de unctione, per quam hæretici ad Eclesiam redeuntes, ritu valdè affini ritui Confirmationis, olim recipiebantur, & verosimiliùs credunt ad hanc solam illa referri; ea siquidem tempestate, qua Confirmatio statim post Baptismum conferebatur, vix evenire poterat, ut hæretici in Ecclesiæ Catholicæ gremium se recipi exoptantes nondum essent confirmati, ac propterea in mortis articulo sacro Chrismate signandi forent. At hæc Theodulfus Aurelianensis Episcopus, cui certè canones Conciliorum Galliæ ignoti non erant, *lib. de ordine Baptismi c.* 17. *tom.* 14. *Biblioth. Patr. pag.* 13. absolutè ait: *Quod ergo Presbyteris baptizatos Chrismate ungere licet, Spiritum verò Sanctum per manus impositionem tradere non licet, antiquus iste mos ab Apostolis Ecclesiæ est traditus.* Nulla autem ratione potuisset Theodulfus id ab Apostolis traditum asserere, si oppositum scivisset Galliæ moribus olim usitatum.

VI. Ita ratiocinantur Doctores, jus, de quo agimus, uni vindicantes Romano Pontifici, quorum longun catalogum contexuit Verricellus *de Apostol. Mission. quæst.* 130. *sect.* 1. *& duabus seq.* eorumque agmen ducit D. Thomas 3. *part. quæst.* 72. *art.* 11. *ad primum*, ubi hæc habet: »Dicendum, quod Papa in Ecclesia habet »plenitudinem potestatis, ex qua po»test quædam, quæ sunt superiorum »Ordinum, committere quibusdam in»ferioribus, sicut quibusdam Presby»teris concedit conferre minores Or»dines, quod pertinet ad potestatem »Episcopalem. Et ex hac plenitudine »potestatis concessit Beatus Gregorius »Papa, quod simplices Sacerdotes hoc »Sacramentum conferrent, quamdiu »scandalum tolleretur.

VII. Cæterum, quidquid sit de hac difficili & valde implexa controversia, omnibus in confesso est, irritam nunc fore Confirmationem à simplici Presbytero Latino, ex sola Episcopi delegatione collatam, quia Sedes Apostolica id juris sibi unicè reservavit, quam quidem reservationem non tantùm à consuetudine in tota Ecclesia Latina jamdiu recepta tacitè inductam arbitrantur, sicuti opinantur Juenin *cit. loc.* & Tournely *de Sacram. Confirm. quæst.* 3. *art.* 2 sed jam ante IX. sæculi finem expressè factam colligimus *ex epist.* 70. Nicolai I. ad Hincmarum, & cæteros Archiepiscopos, atque Episcopos, in Regno Caroli constitutos, in qua legitur, Græcorum Imperatores, eosque, qui illis parebant, calumniari sanctam Romanam Ecclesiam, immò omnem Ecclesiam, quæ Latina utitur lingua, *quia Presbyteros sortiri conjuges prohibemus, & quoniam eosdem Presbyteros Chrismate linire baptizatorum frontes inhibemus; tom.* 5. Collect. Hard. *col.* 309. Posita autem reservatione facultatis, de qua est sermo, à summo Pontifice sibi facta, nec licitè, nec validè potest Episcopus Latinus illa uti; nam, quamvis confirmare sit actus Ordinis Episcopalis, cujus firmitas & validitas à Pontificis nutu non pendet, delegare tamen simplici Presbytero potestatem exercendi ejusmodi actum, potiùs ad jurisdictionem, quam ad Ordinem, pertinet; Episcoporum verò jurisdictio, sive sit immediatè à Christo Domino, sive à summo Pontifice, ita semper huic subest, ut consentientibus omnibus Catholicis, ejusdem autoritate & imperio limitari, atque ex legitima causa, omninò auferri possit. Illud etiam ad rem fa-

cit, quod modò audivimus à D. Thoma, nempè delegationem, de qua est sermo, esse actum potestatis & jurisdictionis supremæ, à Christo Domino soli suo in terris Vicario commissæ. Quamobrem Clemens VI. priusquam ad catholicam communionem reciperet Consolatorem, Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an cum Ecclesia Romana sentiret etiam in hisce articulis, expressis in Apostolicis litteris ad eumdem Patriarcham datis, quæ habentur apud Raynaudum *ad annum* 1351. *num.* 12. nimirum: »Primò de consecratione Chrismatis, »si credis, quod per nullum Sacerdo»tem, qui non est Episcopus, Chris»ma potest ritè & debitè consecrari. »Secundò, si credis, quod Sacramen»tum Confirmationis per alium, quam »per Episcopum, non potest ex offi»cio ordinariè ministrari. Tertiò, si »credis, quod solùm per Romanum »Pontificem, plenitudinem potestatis »habentem, possit dispensatio Sacra»menti Confirmationis Presbyteris, »qui non sunt Episcopi, committi. »Quartò, si credis, quod chrismati »per quoscumque Sacerdotes, qui non »sunt Episcopi, neque à Romano Pon»tifice super hoc commissionem seu »concessionem aliquam receperunt, »iterum per Episcopum, vel Epis»copos sint chrismandi.« Quæ verba perpendant oportet, qui potestatem, de qua disserimus, Episcopis attribuunt.

CAPUT IX.

In quo finis imponitur propositæ quæstioni de pueris, qui post Baptismum à Presbytero baptizante confirmantur.

Dicendum nunc restat de Græcorum consuetudine, quæ nos ad hanc materiam tractandam induxit. Longè ante Photianum schisma fuisse Græcorum moribus receptum, ut simplices Sacerdotes baptizatos infantes statim sacro Chrismate inungerent, demonstrant Morinus *cit. dissert.* 2. *de Sacram. Confirm.* & Lucas Holstenius *dissert.* 1. *de Ministro Confirm. apud Græcos*; eumdemque usum invaluisse apud alias Orientales Ecclesias, testantur Ambrosiaster *in comment. in epist. Pauli, ad c.* 4. *epist. ad Ephes. vers.* 12. *tom.* 2. *Oper. edit. Paris. ann.* 1690. *col.* 241. *in Append.* inquiens: *Apud Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus*; & Auctor *Quæstion. veter. & nov. Testam. quæst.* 101. *in Append. ad* 1. *part. tom.* 3. *Oper.* S. August. *col.* 93. *in Alexandria, & per totum Ægyptum, si desit Episcopus, consignat Presbyter*; quibus in locis verbum *consignat*, non merum ritum, sed veram confirmationem denotare, tamquam indubitatum ponit Christianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1424. Sunt qui hanc Græcorum consuetudinem semper ab Ecclsia Latina improbatam affirmant. Etenim, inquiunt, Nicolaus I. vix exorto Photiano schismate, cùm audierit, Græcos Presbyteros, auctoritate & suasionibus Photii, Sacramentum Confirmationis per Bulgariam administrasse, misit illuc Paulum Populoniensem, & Formosum Portuensem Episcopos, Legatos suos, qui omnes

nes Bulgaros à prædictis Presbyteris inaniter comfirmatos, iterum sacro Chrismate ritè signarent; quod constat tùm ex epistola Photii ad omnes Episcopos Orientales, ubi de hoc facto acerbè conqueritur, tùm ex epistola Metrophanis Metropolitæ Smyrnensis ad Manuelem Patricium, *tom.* 5. Collect. Hard. *col.* 1114. testanturque Patres octavæ Synodi in sua epistola Synodali ad Hadrianum II. *ibidem*, ac ipsemet Nicolaus I. scribit Hincmarum, apud Baronium *ad annum* 867. *n.* 50. Adhuc etiam expressiùs præfatam consuetudinem damnatam ajunt ab Innocentio III. *in c. Quanto,* 4. *de consuet.* ubi Lucio Vicario suo, in Constantinopolitana urbe constituto, scripsit: *Pervenit ad audientiam nostram, quod quidam simplices Sacerdotes apud Constantinopolim ea Sacramenta præsumunt Fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorum tempore fuerunt solis Pontificibus reservata, id est Sacramentum Confirmationis .... conferre; ad excusandas excusationes in peccatis solùm consuetudinem prætendentes, &c.* Quam quidem Innocentii III. Decretalem corroboratam dicunt ab Innocentio IV. qui de pluribus interrogatus quæstionibus inter Archiepiscopum Nicosiensem, ejusque Suffraganeos Latinos ex una parte, atque Episcopos Græcos regni Cypri ex altera, subortis, hæc ad Othonem Cardinalem Tusculanum, Apostolicæ Sedis Legatum, inter alia rescripsit: " Soli autem »Episcopi consignent Chrismate in »frontibus baptizatos; quia hujus unc»tio non debet, nisi per Episcopos, »exhiberi; " Collect. Hard. *tom.* 7. *col.* 364.

II. At si Doctoribus hæc nobis obtrudentibus assentiremur, cogeremur quoque cum iisdem admittere, vacuam, inanem, atque irritam esse Confirmationem Græcorum; hæc enim à simplici Presbytero administrata, non potest aliunde vires sortiri, quam à delegatione, sive expressè, sive tacitè, eidem Sacerdoti facta à Romano Pontifice; hujus autem delegationis nullum haberemus indicium, si Græcorum consuetudini, de qua est sermo, semper Romani Pontifices obstitissent. Asserere verò cum præfatis Doctoribus, quos citant, & sequuntur Sambovius *cit. disp.* 7. *de Sacram. Confirm.* & Duhamel *cit. tom.* 6. *tract. de Sacram. Confirm. cap.* 4. *in fin.* Sacramentum Confirmationis ab Ecclesia Græca nunc penitùs exulare, multis nominibus absurdissimum, rectè ostendit Goarius in suis notis ad Euchologium Græcorum *pag.* 367. Equidem ex Concilio Florentino certò conjicimus, Græcorum Confirmationem, etsi à simplici Sacerdote administratam, à Latinis Patribus ratam habitam; cùm enim Græci, inter undecim quæstiones sibi à Latinis post unionem propositas, ad hanc quoque jussi sunt respondere: *Quare Episcopi non inungunt sacro Chrismate, sed Sacerdotes, cùm hoc Pontificibus sit datum? tom.* 9. Collect. Hard. *col.* 430. plenè, quoad hanc, per Mitylenensem Præsulem Latinis satisfecisse, ex eadem historia colligimus, in qua, post undecim illas quæstiones, habetur: *Hæc à Latinis objecta Mitylenensis canonicè omnia legitimeque dissolvit, præterquam duo, de quibus Papa significavit Imperatori; cur scilicet matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur.* Magis autem disertè ejusdem rei testimonium nobis præbet Gregorius Protosyncellus, qui eidem Concilio interfuit tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, postea creatus est Patriarcha Constantinopolitanus; is quippè scribens adversum epistolam Mar-

ci Ephesini, apud Harduinum *tom. 9. col.* 641. ait: " Verùm Latini etiam »nostros consignabant, & chrisma»tos appellabant. Sed hæc non fuisse »in æquo, & bono facta, constat ex »eo, quòd in nostra unione nihil ob»jicerent; sed cùm essemus orthodo»xi, habiti sumus ab orthodoxis or»thodoxi.

III. Neque Confirmationem Græcorum irritam evincunt facta Romanorum Pontificum in contrarium adducta. Etenim Nicolaus I. iterum Bulgaros consignari voluit; cùm quia Confirmationem receperant à Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti, eam contulerant jure ordinario, existimantes nimirum, potestatem eam conferendi & Episcopis, & Sacerdotibus, pari jure competere; tùm quia idem Sacerdotes delegati fuerant à *Photio mæcho*, & *invasore*, uti loquebantur Apostolici Legati, hoc est pseudo Patriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant; tùm denique, & præcipuè quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Christianus Lupus *cit. tom.* 2. *pag.* 1404. & *seq.* atque ideo delegatio, de qua est sermo, à Romano Pontifice Græcis Presbyteris sive expressè, sive tacitè facta, ministrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis, nequaquam iisdem Presbyteris ad ipsum in Bulgaria peragere permittebat. Decretalis autem Innocentii III. solos respicit Sacerdotes Latinos; etenim cùm tunc temporis urbs Constantinopolitana subjecta esset imperio Francorum, ejusque Patriarcha esset Venetus, ex Francis, & Venetis incolis magna ex parte conflabatur; cùm autem audierit Innocentius, Sacerdotes Latinos inibi degentes, Græcorum ritus adoptasse, Græcorumque more Confirmationem ausos conferre, hunc Latinorum abusum compescuit, scribens ad Lucium: *Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos Divinæ majestatis offendunt, de agro Dominico extirpari, discretioni tuæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenùs omnibus Latinis Presbyteris, apud Constantinopolim constitutis, districtè prohibeas, ne talia de cætero sua temeritate præsumant.* Ita quippè habet integra Decretalis apud Baluzium *tom.* 1. *epist. Innocent. III. pag.* 480. & Gonzalez. Sed quia in compilatione Decretalium, qua in scholis, & foro utimur, omissum est verbum illud *Latinis*, hinc Auctores contrarii ansam acceperunt asserendi, Innocentium irritam pronuntiasse Confirmationem à Græcis etiam Sacerdotibus collatam; sicuti scitè animadvertunt Morinus *cit. dissert. cap.* 22. & Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 2. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Innocentius IV. viribus carere voluit Confirmationem administratam à simplici Sacerdote, sed unicè quoad regnum Cypri, in quo prævalere incœperat ritus Latinus ob multitudinem Latinorum Antistitum ibidem degentium; ut enim idem ritus per totum regnum propagaretur, & foret perpetuus, necessarium duxit Innocentius IV. revocare delegationem à Romanis Pontificibus tacitè saltem factam Sacerdotibus Græcis conferendi Sacramentum Chrismatis. Cæterum in aliis locis, in quibus Chrismatio data à Sacerdotibus Græcis, non est à Sede Apostolica expressè improbata, ea pro valida est habenda, ob tacitum saltem privilegium à Sede Apostolica illis concessum; cujus quidem privilegii præsumptionem inducit ipsamet conniventia, & tolerantia Romanorum Pontificum, qui prædictum Græcorum morem scientes, non contradixe-

xerunt, neque umquam illum damnarunt; sicuti post Goarium, & alios, rectè ratiocinatur Arcudius *de Concord. Eccles. Occident. & Orient. lib. 2. de Confirm. cap. 15. pag. 96.* inquiens: *Tutissimum est dicere, Græcorum Presbyteros, per suos Patriarchas, & Antistites, ejusmodi facultatem à summo Pontifice obtinuisse, à quo omnis jurisdictio, quasi à Capite, in alios, veluti membra, immediatè, vel mediatè derivatur & diffunditur.*

IV. Sed, quoniam omnis præsumptio cedit veritati, eadem Confirmatio est irrita reputanda in locis, in quibus certò novimus talem facultatem Græcis, alteriusve Orientalis ritus Sacerdotibus esse ab Apostolica Sede expressè ademptam. Præter autem Sacerdotes in Bulgaria, quibus eam ademptam audivimus à Nicolao I. & Sacerdotes in regno Cypri, quibus eamdem abstulit Innocentius IV. scimus, à Clemente VIII. severè interdictum Sacerdotibus Italo Græcis, ne baptizatos Chrismate consignare præsumant, cujus decretum nos confirmavimus in nostra Constitutione 57. *Bullar. nostri tom. 1. pag. 167.* in cujus §. 3. hæc ad rem ediximus: *Episcopi Latini, infantes, seu alios in suis diœcesibus baptizatos à Presbyteris Græcis absolutè Chrismate in fronte consignatos confirment; cùm neque per Prædecessores nostros, neque per nos Græcis Presbyteris in Italia, & Insulis adjacentibus, ut infantibus baptizatis Sacramentum Confirmationis conferant, facultas concessa sit, aut concedatur; quinimmò usque ab anno 1595. à fel. rec. Clemente VIII. Prædecessore nostro fuit Presbyteris Italo-Græcis expressè interdictum, ne baptizatos Chrismate consignent. Secus sub conditione, & cum cautela eos confirmare debent, de quibus verosimiliter dubitari potest, utrum ab Episcopis Græcis, ordinem Baptismi juxta eorum Euchologium servantibus, fuerint baptizati.* In alia pariter nostra Constitutione 129. §. 4. *cit. tom. ejusdem Bullar. pag. 513.* illata mentione ejusdem Græcorum consuetudinis, hæc addidimus: " Quemadmodum "enim Græcis incolis Italiæ expressè "vetita est administratio utriusque Sa"cramenti, ab eodem Ministro con"temporanee facienda; ita patientia "quadam, & facilitate Sedis Aposto"licæ factum est, ut unum, & alte"rum Sacramentum ab eodem Sacer"dote in Oriente Græcis conferretur;" & §. 5. permittendum duximus Cophtis perseverare in eodem ritu, jamdiu, ab ipsis recepto, atque ab Apostolica Sede tolerato.

V. Hæc non incassum sunt prænotata; ex omnibus quippè simul consideratis optima, & secura confiatur regula, ad quam dirigi debeat judicium Episcopi, in cujus Synodo accidit disputari de robore Confirmationis, à simplici Sacerdote Græci ritus administratæ. Antequam is quidquam definiat, diligenter inquirat oportet, num in tali loco, ejusmodi Græcorum mos fuerit umquam ab Apostolica Sede expressè improbatus; an potiùs ex ejusdem Sedis conniventia, & lenitate toleratos. Si primum, Confirmationem irritam pronuntiabit, atque à Sacerdote Græco inaniter confirmatos, absque scrupulo iterandi Sacramentum, iterum sacro Chrismate inunget; si alterum, Confirmationem ratam habebit. Quod si res dubia sit, nec possit certò dijudicari, num ejus regionis Sacerdotibus aut expressè, aut saltem tacitè data sit ab Apostolica Sede facultas conferendi Sacramentum Confirmationis, se abstinebit à proferenda sententia, eamque expectabit à Romano Pontifice, cui decet adeo

adeo grave negotium significari. Omnes ejusmodi circumstantias prudenter examinatas invenimus à pluribus Synodis, & pro earumdem diversitate diversam ab illis prolatam deprehendimus de Confirmatione, Græco ritu administrata, sententiam. In Synodo Maronitarum, habita tempore Gregorii XIII. eodem Pontifice jubente, Synodi Præses, liberum esse declaravit, confirmatis à simplici Sacerdote, denuò idem Sacramentum recipere ab Episcopo; quia non satis constabat, an Presbyteris Ecclesiæ Hierosolymitanæ, cui subduntur Maronitæ, concessum fuerit umquam ab Apostolica Sede tacitum saltem privilegium, Sacramentum illud administrandi, quemadmodum referunt Verricellus *de Apostol. Mission. tit. 7. de Confirmat. quæst.* 131. *num.* 1. & Thomas à Jesu *de conversione omnium Gentium lib.* 3. *cap.* 5. *pag.* 484. *& pag.* 508. In Synodo Provinciali, seu Nationali Albana, habita anno 1703. atque à summo Pontifice confirmata, decisum videtur, solius Episcopi esse, baptizatorum frontes Chrismate linire; *cap.* enim 3. ubi de Confirmatione est sermo, hæc habentur: *Tanti porrò Sacramenti, quod sola Episcopalis persona suæ vindicat dignitati &c.* Contra in Synodo Provinciali Ruthenorum, celebrata Zamosciæ anno 1720. cujus Acta à nobis, qui Congregationis Concilii Secretarii munere tunc fungebamur, diligenter antea recognita, fuere pariter ab Apostolica Sede approbata, sancitum est, validam habendam fore, neque idcircò sine sacrilegio posse iterari Confirmationem receptam à simplici Sacerdote, quia scilicet compertum est, ad ea quoque loca extendi tacitam delegationem, Græcis Sacerdotibus factam à Romano Pontifice: *Sacramentum Confirmationis* (verba sunt præfatæ Synodi) *à Christo Domino institutum, quod Parochi in Orientali Ecclesia extraordinario jure, & delegata ab Episcopo facultate, ex Apostolicæ Sedis dispensatione, statim post Baptismum administrare solent, in genere visibilium signaculorum, sacrosanctum est, ut ipse Baptismus, illudque nefas est iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit.* Denique in nupera Synodo Nationali Maronitarum, coacta in Monte Libano ann. 1736. atque à nobis confirmata ann. 1741 ut in nostra Constitutione 31. *Bullar. tom.* 1. *pag.* 74. hæc ad rem edita sunt decreta: videlicet. *c.* 2. *de Sacramento Baptismi can.* 15. "Majores nostri sicut & cæteri Orientalium Ecclesiarum filii, statim post Baptismum tàm infantes, quàm adultos consueverunt sacro Chrismate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre; idque per simplices etiam Sacerdotes, quibus Patriarchæ, & Episcopi hanc facultatem concesserant, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia verò Patriarchæ nostri, ut eo, quo par est obsequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gerent, Latino ritui consentientes, decrevere, ut deinceps nemo, nisi Episcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis administraret; ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archi-Presbyteris, Chorepiscopis, cæterisque dignitate Episcopali carentibus, ne audeant in posterum baptizati frontem sacro Chrismate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Episcopum tamquam ordinarium illius Ministrum spectant, recitare; sed illis emissis, intingant pollicem in

»in sacro Chrismate, & ungant bap»tizatum in summitate capitis in »modum Crucis, dicentes Orationem »ex rituali Romano desumptam, quæ »sequitur: Deus omnipotens, Pater »Domini nostri Jesu Christi &c. si »verò adfuerit Episcopus, & ipse vel »simplex Presbyter, adultum quem»piam baptizaverit, poterit idem »Episcopus post baptismum, si velit »(ac præcipuè cùm contigerit ab illo »baptizari adultum, seu infantem in »mortis periculo constitutum) pro»sequi cætera, quæ ad collationem »Sacramenti Confirmationis in Ri»tuali pertinent, ita tamen, ut pa»trinus, vel matrina adhibeatur, & »nomen confirmati in libro ad id »destinato à Parocho, vel Episcopo »adnotetur. Hinc in Rituali, quod »auctoritate Reverendissimi Domini »Patriarchæ propediem est edendum, »ante illa verba: quibus juxta ritum »nostrum, Confirmationis Sacramen»tum confertur, apponenda est admo»nitio ad simplices Sacerdotes, cum »supradicta oratione: Deus omnipo»tens &c. & altera admonitio ad Epis»copos cum ritu conferendi Sacra»mentum Confirmationis, quem om»ninò à ritu Baptismi distingui, & »separari præcipimus.

VI. »*Et* cap. 3. de Sacram. Con»firmationis §. 2. Quia verò tàm in »hotra, quàm in reliquis Orientali»bus Ecclesiis, antiquus mos obti»nuerat, ut statim post Baptismum »etiam Sacramentum Confirmationis »conferretur, quemadmodum & in »Ritualibus continetur, & à Concilio »Laodiceno his verbis præscribitur, »quod oportet eos, qui illuminantur, »post baptismum inungi super cœlesti »Chrismate, & esse regni Christi par»ticipes; hac tamen in re servandum »præcipimus, ac mandamus, quod du»dum à Reverendissimis Dominis Pa»triarchis injunctum est, nosque su»prà de Baptismo monuimus, ne sim»plices Sacerdotes de cætero præsu»mant hoc Sacramentum administra»re; sed illud Episcopi duntaxat con»ferant, illum sacrosanctæ Triden»tinæ Synodi canonem præ oculis ha»bentes: Si quis dixerit, sanctæ Con»firmationis ordinarium Ministrum »non esse solum Episcopum, sed »quemvis simplicem Sacerdotem; ana»thema sit.

CAPUT X.

Rursus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam constitutione Synodali cautum est, ut pueris mox decessuris administretur.

NOn multis antea annis dubitatum, & disceptatum fuit, an sustineretur quædam Synodalis Constitutio, in qua Episcopus declaraverat, paratum se esse ad Sacramentum Confirmationis administrandum pueris mox decessuris, ne privarentur incremento gratiæ, & gloriæ, quod certò forent ab eodem consecuturi; quapropter operæ pretium erit, hanc controversiam, utpotè quæ ad Synodum pertinet, hîc elucidare.

II. Catechismus Concilii Tridentini, jussu S. Pii V. editus, *part.* 2. *de Confirm. num.* 15. observandum statuit, ut omnibus, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum administretur; sed minus expedire, addit, hoc fieri, priusquam pueri usum rationis adepti fuerint; atque ideo decere, ut sacro Chrismate non inungantur, nisi cùm ad septimum suæ ætatis annum pervenerint. Contrà, Pontificale Romanum, Clementis VIII. primùm, deinde Urbani VIII. auctoritate recognitum,

tum, *tit. de Confirmandis*, tamquam certum ponit, Sacramentum Confirmationis etiam infantibus ab Episcopo administrari; ait enim: *Infantes per patrinos ante Pontificem confirmare volentem, teneantur in brachiis dextris.* Pugnare proinde inter se videntur Catechismus, & Pontificale; sed omnis cessabit antimonia, si res accuratiùs, uti decet, expendatur.

III. Extra omnem controversiam est Sacramentum Confirmationis validè conferri omnibus baptizatis, absque ulla ætatis differentia, quod colligitur *ex Can. de his, de Consecrat. dist.* 5. notatque Sotus *in* 4. *dist.* 7. *quæst. unic. art.* 8. Certum insuper est, olim tàm adultos, quàm pueros, statim post Baptismum fuisse confirmatos. Disertè id testantur Tertullianus *lib. de Baptismo c.* 7. *&* 8. ubi ait: *Egressi de lavacro perungimur benedicta unctione..... dehinc manus imponitur per benedictionem, advocans, & invitans Spiritum Sanctum*; Cyprianus *epist.* 73. *ad Jubajanum*: *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem Spiritum Sanctum consequantur, & signaculo Dominico confirmentur*; Cyrillus Hierosolymitanus *catechesi* 21. *mystag.* 3. *num.* 1. *Vobis quoque similiter, postquam ex sacrorum laticum piscina adscendistis, datum est Chrisma*; Gennadius *de dogmat. Eccles. cap.* 52. *Si parvuli sunt, vel hebetes, respondeant pro illis, qui eos offerunt, juxta morem baptizandi, & sic manus impositione, & Chrismate communiti, Eucharistiæ mysteriis admittantur.* Baluzius *in suis notis ad Reginonem lib.* 1. *cap.* 69. duos exhibet antiquos codices manuscriptos Pontificales ex sæculo IX. & X. in quibus ordo confirmandi infantes statim post Baptismum continetur; in eorum enim altero sic legitur: *Statim autem confirmetur infans*; in altero verò: *Si Episcopus adest, statim confirmari eum oportet Chrismate.* Hæc eadem disciplina sæculo XIII. licèt in Ecclesia nonnihil remitti cœpisset, nondum tamen penitùs obsoleverat; quod pluribus monumentis demonstrat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *art.* 1. *num.* 3. sed subsequenti ætate congruentiùs visum est, expectare, ut confirmandus rationis usum adeptus fuerit. Concilium Provinciale Mediolanense I. à S. Carolo Borromæo anno 1565. celebratum *part.* 2. *Actor. Mediol. Eccles. part.* 1. *pag.* 7. decrevit: *Minori septennio Confirmationis Sacramentum nemini præbeatur.* Concilium Turonense anni 1583. *cap.* 7. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1403. loquens de eodem Sacramento: *Quod ut decentiùs conferatur, statuit, ne ad illud facilè minores septennio. . . admittantur.* Concilium Cameracense anni 1586. *tit.* 7. *cap.* 2. *tom.* 9. ejusdem Collectionis *col.* 2160. *Non infrà septimum, aut octavum annum pueri confirmentur.* Concilium Tolosanum anni 1590. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. *tom.* 10. Collectionis ejusdem *col.* 1799. *Ni summa quædam impellat necessitas, septennio minores pueri nequaquam veniant ad Confirmationem admittendi.* Tandem Catechismus Romanus *loc. cit.* hæc. habet: *Illud observandum est, omnibus quidem, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum posse administrari, sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare si duodecimus annus non expectandus videatur, usque ad septimum certè hoc Sacramentum differri maximè convenit.*

IV. Hanc tamen disciplinæ mutationem, justis de causis in Ecclesiam

La-

Latinam invectam, non est amplexa Ecclesia Orientalis; ea quippè retinet etiam nunc veterem morem Sacramentum Confirmationis statim post Baptismum ministrandi, sicuti ex iis colligitur, quæ in præcedenti capite diximus, testanturque Allatius *de perpet. consens. Eccles. Occid. & Orient. lib.* 3. *cap.* 18. Thomas à Jesu *de conversion. Gent. lib.* 7. *cap.* 7. ac Joseph Vicecomes *in observat. Ecclesiast. de antiquis Baptismi ritibus lib.* 5. *c.* 32. atque de Maronitis, & Syris asserit Naironus in *Evoplia Fidei Catholicæ part.* 2. *cap.* 3. Diversam utriusque Ecclesiæ hac in re consuetudinem considerans Pater Drovet *tom.* 2. *de re Sacramentaria quæst.* 9. inquit: »Habent suæ consuetudinis idoneas causas Græci, habent & suæ Latini. »Illi subjecti, magis quam Sacramenti, respectum habentes, voluerunt, »Confirmationem statim post Baptismum conferri; ac nimirum, quidquid gratiæ poterant, promptiùs »neophytis procurarent: isti decori »magis, ac dignitati Sacramenti, »quam exigentia Fidelium, consulentes, eousque differendum statuerunt, donec instructionis capaces »essent, & possent Divini beneficii »pretium pro meritis æstimare.« Hanc eamdem rationem respexerunt Patres Concilii Coloniensis anni 1536. *part.* 7. *cap.* 6. ajentes: »Cùm enim »hoc Sacramentum Confirmationis »non sit necessitatis absolutæ, con»venientiùs, & utiliùs dabitur, si »addatur admonitiuncula. At ante»quam infans suprà septimum ætatis »annum progressus fuerit, parùm, »aut nihil horum, quæ aguntur, in»telliget, ne dicamus meminerit;« *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2004. Prædictas diversas utriusque Ecclesiæ diversi ritus causas nos præ oculis habuimus, cùm *in cit. nostra Constit.* 129. relinquendos diximus Cophtos in sua antiqua consuetudine recipiendi Confirmationem statim post Baptismum; sed simul summoperè reprehendendos, quod à Baptismo, ritu Latino collato, hoc potisimùm nomine abhorreant, quod scilicet seorsum à Confirmatione administretur, quod in *ejusdem Constit.* §. 5. & 6. legitur.

V. Verùm, ut ad propositum redeamus, quamvis Catechismus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante septennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo umquam in eventu iisdem conferri queat; quod scitè perpendentes Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 35. *sect.* 2. Sylvius *in* 3. *part. Divi Thomæ quæst* 72. *art.* 8. Layman *Theolog. moral. lib.* 5. *tractat.* 3. *c.* 5. *num.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 19. Cotonius *lib.* 2. *de Sacram. controv.* 3. *cap.* 3. Juenin *de Sacrament. dissert.* 3. *quæst.* 8. *cap.* 1. Sylvester Maurus *tom.* 3. *Theolog. lib.* 11. *quæst.* 119. *num.* 4. Roncaglia *de Sacram. tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. bon. mem. Cardinalis Gottus *tom.* 13. *Theolog. pag.* 336. *num.* 6. aliique plurimi affirmant, sanctè ac licitè, etiam juxta præsentem disciplinam, sacro Chrismate inungi pueros ante septennium, cùm aut prævidetur futura diutina absentia Episcopi, aut iidem versantur in discrimine vitæ, aut alia urget necessitas, seu justa causa.

VI. Et profectò, quod Confirmatio non sit deneganda pueris ante septennium, si tali morbo laborent, ut decessuri prævideantur, apertè deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæst.* 73. *art.* 8. *ad* 4. ubi docet, etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum esse: *Ut confirmati decedentes, majorem glo-*

gloriam consequantur, sicut & hic majorem obtinent gratiam; quod nos ipsi advertimus, & cum eodem Angelico Præceptore tradidimus *in nostra Inst.* 6. ac pluribus prosequitur recens Auctor Cathalanus *tom.* 3. *in Pontificale Romanum pag.* 227. *num.* 22. Licèt enim Confirmatio non sit pueris ante usum rationis necessaria ad pugnam tunc subeundam pro Fide Christi, non est tamen inutilis; tùm quia auget illis gratiam; tùm quia eis jus tribuit ad accipienda gratiæ auxilia, quibus suo tempore roborentur ad sustinendam pugnam pro casu, quo ex morbo convalescant; quamobrem Duhamel *tom.* 5. *Theolog. tract. de Sacram. dissert.* 3. *cap.* 1. postquam docuit, expedire, ut Sacramentum Confirmationis conferatur habentibus usum rationis, id limitat in infantibus constitutis in mortis articulo, quibus laudabiliter conferri affirmat.

VII. Quod verò, præter periculum mortis, alia insuper adesse possit justa causa, ob quam confirmatio pueris ante usum rationis ministretur, asserunt Patres Concilii Mediolanensis V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 220. ubi explicantes decretum editum in Concilio I. Mediolanensi, quod nos suprà retulimus, hæc habent: *Alio decreto, quod in Concilio Provinciali primo sancivimus, cautum est, ne Confirmationis Sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores natu sunt; si tamen Episcopus, ob aliquam causam justam, atque adeo necessariam, parvulo, & infanti, qui non modò eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquandò censuerit; ne sit vetitum.* Idemque ab aliis Synodis sancitum esse, refert Vuitasse *de Sacrament. Confirmation. tom.* 2. *quæst.* 4. *art.* 1.

VIII. Ex his porrò planè conficitur, nullam esse contrarietatem, nullam antilogiam inter Catechismum, & Pontificale Romanum. Catechismus prohibet, ne regulariter Sacramentum Confirmationis conferatur pueris ante septennium; Pontificale supponit, quod in aliquo extraordinario casu, justaque urgente causa possit idem conferri. Quæ traduntur in Catechismo, constituunt regulam; quæ adduntur in Pontificali, constituunt limitationem regulæ. Quibus positis, si Episcopus in suis constitutionibus diceret, paratum se esse ad conferendum Sacramentum Confirmationis pueris, & infantibus baptizatis, sed constitutis in mortis periculo; aut juberet, ut sibi Sacramentum Confirmationis ministraturo, in hoc, aut illo loco suæ diœcesis, exhibeantur pueri, & infantes, cùm facilis ad eos in posterum sibi non sit futurus accessus, vel propter sui ingravescentem ætatem, vel propter eorum distantiam à civitate, aut propter itineris difficultatem, nihil profectò in hujusmodi Constitutionibus Synodalibus videretur reprehendendum; cùm in præfatis circumstantiis non sit locus regulæ traditæ in Catechismo, sed potiùs limitationi ejusdem regulæ, de qua in Pontificali. Cujus quidem limitationis exemplum præbuit Concilium Parisiense anni 829. *can.* 33. *tom.* 4. Collectionis Harduini *col* 1318. ubi à lege decernente, ut Baptismus, & Confirmatio dumtaxat conferantur tempore Paschatis, & Pentecostes, excepit infirmos, & periclitantes, quibus ait, *sicut Baptismatis gratia succurrendum, ita incunctanter donum Spiritus Sancti est tradendum*; de qua re plura Gibert *consult. Canonic. tom.* 2. *consult.* 2. *de Sacramento Confirmationis.*

IX. Tria tamen advertere debet Epis-

Episcopus: primò, ne in sua Constitutione quidquam dicat, quo insinuare videatur necessitatem, seu præceptum suscipiendi Sacramentum Confirmationis in ea ætate, & statu; secundò, ut Sacramentum administret ea dignitate, cui consulere voluit Ecclesia, cùm illud negavit infantibus ante adeptum usum rationis, quemadmodum suprà audivimus à Drovet; tertiò tandem, ne postquam paratum se dixit ad Confirmationem conferendam omnibus pueris, positis in vitæ discrimine, libenter accurrat ad nobiliores, sibique benè visos, & ire detrectet ad pauperes, aliosve de infima plebe; hoc siquidem fieret cum acceptione personarum, & multorum scandalo; à qua quidem personarum acceptione quantum sit abhorrendum, præcipuè in Sacramentorum administratione, ex iis colligitur, quæ habentur *in nostra Constitut.* 107. *pag.* 410. *& pag.* 417. *Bullar. tom.* 1.

CAPUT XI.

De evitandis in Synodo quæstionibus Theologicis circa Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum; ubi de Viatico exhibendo, necne his, qui eadem die Eucharistiam susceperunt; item de Communione danda reis capite damnatis, & deneganda peccatoribus publicis & manifestis.

NEminem Episcoporum adeo desipere putamus, ut velit in sua Synodo ne leviter quidem quæstiones attingere, quæ de sanctissimæ Eucharistiæ effectibus moventur à Scholasticis, atque in utramque partem versantur. Ejusmodi esset illa ex. gr. utrum Eucharistia æqualem conferat gratiam, ex opere operato, eam sumentibus sub utraque specie, quam sub una tantùm accipientibus. Hanc quippè controversiam, teste Francisco Blanco, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio Tridentino interfuit, & cujus, tacito nomine, meminit Henriquez *de Sacram. lib.* 8. *cap.* 44. §. 5. *in margine*, declinare voluere Patres Tridentini, cùm *sess.* 21. *de Communione &c. cap.* 3. disserentes de fructu, quem Fideles è sanctissima Eucharistia percipiunt, cautè dixere: *Nulla gratia, necessaria ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solàm accipiunt*; noluerunt siquidem definire, an isti tota ubertate participes fierent gratiæ, qua donantur illam sub utraque specie degustantes. Non solùm autem inutile, sed incongruum esset, in Diœcesana Synodo quæstionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam. Similis naturæ, & adhuc sub opinione posita est alia controversia, quam Theologi examinant: num scilicet sanctissima Eucharistia causet *per accidens* primam gratiam; hoc est, an Fidelis prudenter existimans, se esse in gratia, si ad Eucharistiam saltem attritus accedat, consequatur remissionem lethalium, quorum est invincibiliter oblitus. Enimverò irrisionibus se exponeret Episcopus, qui inter hasce Scholasticorum tricas se implicaret, præsertim cùm de rebus agatur, quæ unicè pendent à Divina institutione, nobis hactenùs per Ecclesiam non manifestata. Satiùs igitur erit, ejusmodi inutilibus quæstionibus prætermissis, unicè insistere, ut Parochi, cæterique animarum Rectores crebrò in Fidelium memoriam revocent præceptum Apostoli 1. *ad Corinth.* 11. *Probet autem se ipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus*

pus Domini; simulque declarent, *eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat*; quemadmodum definivit Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 7. *de Eucharistia.*

II. Verùm aliqua interdum occurrunt de administratione sanctissimæ Eucharistiæ, in Synodo statuenda, quæ cæteroquin summam exigunt circunspectionem; ne secus Synodale statutum ad difficultatis scopulum allidat, quem in præsens suademus evitandum. Rem, ne ab instituto deflectamus, quod hucusque servavimus, exemplis patefacimus. Rectè, ac sanctè in plerisque Synodis commonitos legimus Parochos, ut solliciti sint de sanctissimo Viatico iis statim porrigendo, quos vita periclitari deprehenderint; in aliis gravem insuper pœnam iisdem inflictam invenimus, si ipsorum inertia evenerit, ut aliquis, sine sanctissimi Christi Corporis Viatico, ex hac vita decesserit. At fingamus, Sacerdotem, corpore sanum, mane Missam celebrasse, aut laicum, ex mera devotione, sanctissimam Eucharistiam percepisse; corripitur eadem die subito morbo, aut lethali percutitur vulnere, ita ut, medicorum judicio, prudenter timeatur, ne ea ipsa die intereat; cupit ægrotus refici santissimo Viatico, illudque à Parocho instanter exposcit, quod tamen Parochus ad eum deferre renuit; non tamen idcircò damnandus erit Parochus, tamquam transgressor Synodalis statuti; nec quidquam de hac re, quæ fortè sæpiùs in diœcesi acciderit, erit in Synodo deliberandum, nisi maxima adhibita circunspectione, & cautela. Etenim, licèt communiter Theologi cum S. Thoma 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. in illis Christi Domini verbis *Joann.* 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; contineri existiment præceptum obligans omnes Fideles ad Eucharistiam percipiendam aliquoties in vita, atque imminente mortis periculo, neque ulli fas sit, sine temeritatis nota, contrarium opinari, uti probant Valentia *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 4. & Vincentius Baronius 2. *part. manuductionis pag.* 258. atque ex iis liquet, quæ ad prædictum præceptum comprobandum adducunt Suarez *de Eucharist. disp.* 69. *sect.* 1. Vazquez *disput.* 213. *cap.* 2. & Cardinalis de Lugo *de Eucharist. disp.* 16. *sect.* 1. *& sect.* 2. *num.* 17. *& num.* 33. nihilominùs tamen iidem Theologi dissident inter se, num, adveniente repentino mortis periculo, sanctissimi Christi Corporis Viatico sit etiam illi succurrendum, qui eadem die, cùm cæteroquin nondum ulla laboraret corporis infirmitate, Eucharistiam accepit. Docent plerique, etiam hunc, inopinatò incidentem in mortis periculum, teneri denuò se reficere Eucharistico cibo, quo fiat validior ad ultimam sustinendam cum dæmone luctam; neque enim inquiunt, per Communionem ante vulnus, vel morbum peractam, potuit satisfieri præcepto, quod nondum urgebat, Eucharistiam sumendi in mortis articulo. Ita Hurtadus *de Eucharist. disp.* 11. *diff.* 2. Pellizzarius, Dicastillo, Quintanaduefias, aliique relati à Diana *part.* 10. *tract.* 11. *resol.* 40. Alii ex adverso cum Suarez *cit. disp.* 69. *sect.* 3. §. *Rogabis*, Coninck *quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. *num.* 100. Cardinali de Lugo *cit. loc. num.* 52. aliisque à nobis allegatis *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.* 5. *cap.* 38. *num.* 22. ubi aliquid de hac quæstione delibavimus, sen-

sentiunt, in prædicto rerum eventu non solùm non urgere præceptum sumendi Viaticum, sed recipi non posse sine piaculo; siquidem ex una parte, Divinæ Legi, qua jubentur Fideles sanctissimam Eucharistiam percipere, cùm in ultimo versantur vitæ discrimine, veluti prævia quadam solutione, jam satisfactum autumant per Communionem mane peractam; ex alia verò parte, nemini licet bis eadem die Christi Corporis participare mysteria; solumque id permittitur Parocho, in aliquo extraordinario eventu, de quo nos pariter egimus *cit. cap.* 38. cùm scilicet duas administrat parochias, & in utraque debet eadem die celebrare. Inter has duas, è diametro oppositas opiniones, mediam viam ineuntes alii, quos tacito nomine citat de Lugo *eod. cit. loc. num.* 50. & sequuntur Gobat *Theolog. experim. tract.* 8. *num.* 175. & Marin. *tom.* 3. *disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 13. dicunt, prædictum hominem, qui mane benè valens ad Eucharistiam accessit, & deinde in periculosum incidit morbum posse, si velit, denuò Eucharistiam sumere per modum Viatici, nullo tamen præcepto ad id faciendum obstringi, atque huic sententiæ adstipulatur praxis quorumdam Religiosorum, à quibus, uti referunt Diana *part.* 8. *tract.* 2. *resolut.* 87. Hurtado *de Sacram. disp.* 10. *de Eucharist. difficult.* 2. & Cardinalis de Lugo *cit. loc. num.* 51. in prædicto eventu sanctissimum Viaticum porrigi consuevit Sacerdotibus, qui ea ipsa die celebrarunt. In tanta opinionum varietate, Doctorumque discrepantia, integrum erit Parocho, eam sententiam amplecti, quæ sibi magis arriserit, quin fiat reus violati statuti Synodalis quod certè non potuit casum istum extraordinarium respicere; neque fas erit Episcopo, aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit, aut quidquam de ejusmodi controversia in sua Synodo decernere, ne videatur sibi arrogare partes Judicis inter gravissimos hac super re inter se contendentes Theologos.

III. In hac eadem materia, nimirum administrationis sanctissimæ Eucharistiæ, non abs re erit aliquid dicere de eo, quod alicubi in dubium revocatur, an scilicet concedenda, vel deneganda sit Communio Corporis Christi iis, qui ob grave delictum ultimo supplicio damnati sunt. De hac quæstione fusè egimus in nostro Tractatu *de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 175. ubi, indicatis variis locorum consuetudinibus, eam sequendam esse insinuavimus, quæ in unoquoque loco respectivè obtineri dignoscitur; tametsi innuere non omisimus, Christianæ pietati magis conforme esse, ut vivifici Sacramenti participatio iis etiam, qui ob grave delictum sententia capitali damnati sunt, petentibus, & alioquin rectè dispositis, non denegetur. Nunc autem addendum meritò censemus, Episcoporum partes esse, hanc disciplinam in suis diœcesibus invehendam curare, ut delinquentibus ultimo supplicio afficiendis Eucharistia præbeatur, idque in Synodalibus Constitutionibus inserere; auctore nimirum immortalis memoriæ Pontifice S. Pio V. qui in epistola ad Archiepiscopum Rossanensem, suum in Hispaniis Nuntium, quam videre licet inter collectas à Francisco Goubau *lib.* 2. *num.* 2. id ipsum ab eo cum Catholico Rege agendum, eique suadendum mandat. Quodque earum regionum Judices prohibere solebant, ne graviorum criminum reis capite damnatis Communio ministraretur, id apertè improbat sequentibus verbis:

Id nos Sacramentum nempè Eucharistiæ, *minimè esse denegandum censemus; cùm Christianæ charitati magis conveniat, eos, ad resistendum tali tempore fortiùs diabolicis tentationibus, sacra Communione muniri, ut perituro corpore, saluti animæ, quantum fieri potest subveniatur.*

IV. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio Missæ edit. Latin. sect.* 2. §. 174. disseruimus etiam de sacra Communione peccatoribus deneganda. Quoniam verò deinceps super hac materia gravissimæ in quibusdam regionibus agitatæ sunt controversiæ, haud inopportunum duximus quosdam hîc veluti canones à præstantioribus Theologis prolatos atque receptos inserere, quos præ oculis habere poterunt Episcopi, si fortè, pro recto diœcesium suarum regimine, necessarium putaverint regulas in hoc rerum genere sequendas Synodali Constitutione præscribere. Porrò Salvator noster, *Matth. cap.* 7. apertis verbis edixit: *Nolite dare sanctum canibus.* Peccatores autem canum nomine designari, satis est exploratum. Ex his verò aliqui occulti sunt, alii autem publici & manifesti. Itaque, cùm peccator occultus est, & publicè Eucharistiam petit, poterit quidem Sacerdos, si occultè id facere valeat, illum monere, ut à sacra mensa se abstineat; poterit etiam, Eucharistiam publicè ministraturus, omnibus in communi edicere, ne quis peccati labe inquinatus, nec antea Ecclesiæ reconciliatus, ad sacram mensam accedat; verùm si nihilominùs peccator ejusmodi ad Sacramentum percipiendum se se offerat, minimè licebit illum repellere, & sacri doni participationem ei denegare. Ita docet S. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 6. *per tot.* Atque ita agendum demonstravit exemplo suo Dominus noster Jesus Christus, dum Judæ, occulto adhuc peccatori, Sacramentum Corporis sui dare non recusavit; ut idem S. Doctor advertit *ibid. quæst.* 81. *art.* 2. *in corpore, & in respons. ad secundum.* Quamvis enim peccator occultus, coram Deo jus non habeat filiorum pane vescendi; jure tamen contendere potest, se publica infamia afficiendum non esse; prout eveniret, si publicè ipsi denegaretur Eucharistia, cùm ad eam percipiendam se comparasset; ut rectè disserit Sylvius *in suis Comment. in* 3. *part. S. Thomæ quæst.* 80. *art.* 6. *quæsit.* 2. & prosequitur bon. mem. Cardinalis Gotti *tom.* 3. *in* 3. *part. ejusdem S. Thomæ, de ministro, subjecto, & usu Eucharistiæ dub.* 3. §. 4. *num.* 12.

V. Hæc pertinent ad peccatorem occultum, qui Eucharistiam publicè petit. Videndum nunc est de peccatore occulto, qui in occulto postulat eam sibi ministrari. Quo quidem casu, si illius peccatum Sacerdoti compertum certumque sit, cùm præterea cesset infamiæ eidem irrogandæ metus, regula est, ut Communio ei denegetur: *Occultos verò peccatores, si occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem, si publicè petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeat;* verba sunt Ritualis Romani; cui sententiæ non modò consentanea docet S. Thomas *in* 4. *sent. dist.* 9. *art.* 5. *in respons. ad quintam quæstionem*; sed etiam addit, occulto peccatori, Eucharistiam in occulto petenti, denegandam eam esse, licèt Sacerdos de Communionis administratione requisitus, requirentis peccatum ex illius Confessione Sacramentali cognoverit: *Si Sacerdos sciat peccatum alicujus, qui Eucharistiam petit, per Confessionem, vel alio quolibet modo; distinguendum est: quia aut peccatum est occultum, aut ma-*

manifestum. Si est occultum, aut exigit in occulto, aut in manifesto. Si in occulto, debet ei denegare, & monere, ne in publico petat. Si autem manifestò petit, debet ei dare. Verùm, cùm Sanctus Doctor *in* 3. *part. Summæ, loco superiùs cit.* minimè repetisse dignoscatur id, quod *in* 4. *l. sent.* scribens posuerat, quamvis ibi opportuna illius doctrinæ repetendæ occasio fuisse videatur; oritur hinc quæstio inter illius sectatores, utrum id, quod *in* 4. *sententiarum* dixerat, in posteriore Summa confirmasse, non retractando, an revocasse, prætermittendo, censendus sit.

VI. Nos quidem hujusce controversiæ pelagus ingredi nolumus. Sed eam procul dubio sententiam cautiorem, & magis tutam esse, ac meritò sequendam existimamus, ut scilicet, quoniam omni ratione vitari oportet ea, quæ Pœnitentiæ Sacramentum odiosum Fidelibus reddere possunt, & adeo districta est lex sigilli Confessionis sacramentalis, ut Confessarius ne cum ipso quidem pœnitente extra Confessionem loqui possit de illius delicto, quod per Confessionem unicè novit, nisi ipse pœnitens expressam ei licentiam tribuerit; ut inquam, debeat Sacerdos Eucharistiam ministrare peccatori occulto, eamdem in occulto petenti, quoties illius peccatum ex audita dumtaxat ejusdem Confessione sacramentali cognoverit; quod si præterea delictum illud aliunde, quam ex ipsa delinquentis Confessione, compertum habeat, & propterea eidem delinquenti, licèt occulto, & Communionem in occulto petenti, denegandam hanc esse duxerit; non omittat eidem significare, salvo semper notitiæ auctore, cognitum sibi esse illius statum alia ratione, quæ nihil commune habeat cum Sacramento Pœnitentiæ. Hæc sententia deducitur *ex cap. Si Sacerdos, de officio Judicis Ordinarii*; eamque insinuat Sylvius *loc. cit.* §. *Singularis tamen difficultas*, pluribus autem illustrat & firmat Cabassutius *in Theor. & Prax. Jur. Canon. lib.* 3. *c.* 7. *num.* 4. Denique P. Maurus Societatis Jesu Theologus, qui plures annos in Romano Societatis Lyceo, magno cum plausu, Theologiæ Cathedram moderatus est, *tom.* 3. *lib.* 12. *quæst.* 170. *num.* 11. post relatam opinionem ab Angelico Doctore prolatam *in* 4. *sentent.* quam etiam magni nominis Theologi, Suarez, & Vazquez amplexi sunt, eam quidem speculativè sustineri posse, dicit; sed in eadem ad praxim deducenda non parum periculi fore, ait, ne fortè in aliquem scopulum incidatur ex iis, quos suprà innuimus.

VII. Hactenùs de peccatore occulto, qui vel publicè, vel occultè Eucharistiam petit. Jam verò dicendum est de publico peccatore, qui Sacramenti Communionem postulat sive in publico, sive in occulto. De hoc autem tutissima & generalis regula est, ut à sacra mensa repellatur. *Si peccatum est manifestum, debet denegari Eucharistia, sive in occulto, sive in manifesto petat.* Ita S. Thomas *loc. cit. in* 4. *sent.* qui etiam alibi *in* 3. *part. quæst.* 80. *art* 6. *Ad primum*, Salvatoris sententiam repetens, ait: *Sancta prohibentur dari canibus, id est peccatoribus.* Item sentit S. Bonaventura, aliique Theologi communiter docent, post S. Cyprianum, cujus sententia relata est *in Can. Pro dilectione, de Consecrat. dist.* 2. Plena sunt autem hujusmodi prohibitionum Synodalia Episcoporum statuta; ut videre est in iis, quæ S. Carolus Borromæus edidit, & in aliis, quæ indicantur à Genetto *Theol. Moral. tom.* 3. *tract.* 4. *de Sacram. Eucharist. c.* 9. *quæst.* 3. Quare nil aliud

in hac materia quærendum superest, nisi ut statuatur, quinam sint publici & manifesti peccatores, quibus deneganda est Eucharistia, sive eam publicè, sive in occulto petant.

VIII. Quæstionem tractat Angelicus Doctor *in cit. art.* 6. ubi *in corpore* hæc habet: *Quidam sunt occulti peccatores, quidam verò manifesti, scilicet per evidentiam facti, sicut publici usurarii, aut publici raptores, vel etiam per aliquod judicium Ecclesiasticum, vel seculare.* Cumque deinde *in quæst.* 82. *art.* 9. *in respons. ad tertium* statuat, assistendum non esse Missæ concubinarii Sacerdotis, ita subdit: *Sed hoc intelligendum est de notorio vel per sententiam, quæ fertur in convictum, vel per confessionem in jure factam, vel per evidentiam facti, quando non potest factum aliqua tergiversatione celari.* Itaque hoc tutò asserendum videtur cum Sylvio *loc. cit. ad art.* 6. *dictæ q.* 80. *quæsit.* 1. manifestos peccatores, ad effectum, de quo agitur, censeri eos, *quorum peccata noscuntur aut per Judicis sententiam, aut per propriam confessionem in judicio factam, aut per evidentiam facti, quæ nulla possit tergiversatione celari*; quod etiam ante illum statuerat Sotus *in* 4. *sentent. dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 6. §. *Ambiguitas*, & rectè deducitur *ex cap. Tua nos, & ex cap. Quæsitum, de cohabit. Clericorum.* Eorum autem opinio est rejicienda, qui asserunt, neminem publici peccatoris censura notandum, aut ab Eucharistica mensa segregandum esse, præter eum, quem Judicis sententia talem esse declaraverit, cùm ex præmissis constet, manifesti quoque peccatoris nomine, ad hunc effectum, censeri eum, qui notoriè talis est, quamvis nec ipse in judicio delictum confessus sit, nec super eo Judex Ecclesiasticus, aut Laicus sententiam tulerit; ut probè etiam animadvertit Juenin *de Sacrament. diss.* 4. *quæst.* 6. *cap.* 7. *art.* 1. Continuator Operis Tournely, *tract.* 3. *de Censuris part.* 1. *cap.* 5. Genett. *tom.* 3. *de Sacram. Euchar. pag.* 182. *quæst.* 8. *editionis Latinæ*, Gamachæus *tom.* 3. *quæst.* 79. *c.* 2. *pag.* 445. quibus consonant decisiones relatæ in Collationibus Andegavensibus anni 1716. *tom.* 2. *pag.* 236. & in Rhotomagensibus *de Sacramento Eucharistiæ.* Ita denique intelligenda esse Synodorum decreta, & Ritualium præscripta, quibus, ut suprà innuimus, publici peccatores à Communione arcentur, sine dubitatione censuit Van-Espen *Jur. Eccles. Univers. part.* 2. *tit.* 4. *cap.* 2. *n.* 20. sic scribens: *Cùm ergo Ritualia atque Synodalia decreta velint universim publicos & notorios peccatores à Communione repelli, manifestum est, à verbis, & mente Ecclesiæ omninò deviare, qui hujusmodi peccatores non prius volunt esse repellendos, quam per sententiam Judicis sint ut notorii peccatores declarati; quasi non possent per notorietatem facti esse verè notorii, & publici peccatores, antequam per sententiam tales essent declarati. Num forsàn scandalum non esset, aut Sanctum non daretur canibus, si notoriis peccatoribus notorietate facti administraretur publicè Eucharistia, quamvis necdum per sententiam domini Officialis ut tales condemnati essent?*

CA-

CAPUT XII.

In quo agitur de Viatico pueris exhibendo; item de iis, qui perseverante eodem morbi periculo, instant, Viaticum sibi exhiberi; & aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione.

RECTÈ tamen, & sine reprehensione poterit Episcopus Synodali Constitutione Parochos compellere ad administrandum sanctissimum Viaticum pueris mox decessuris, si eos compererint tantam assequutos judicii maturitatem, ut cibum istum cœlestem, & supernum à communi, & materiali discernant; haud enim leviter delinquere credimus, qui pueros etiam duodennes, & perspicacis ingenii, sinunt ex hac vita migrare sine Viatico, hanc unam ob causam, quia scilicet numquam antea, Parochorum certè incuria & oscitantia, Eucharisticum panem degustarunt. Ad ejusmodi autem gravem abusum radicitùs extirpandum, quem nulla profectò cohonestare valet probabilis Theologorum opinio, ad quam Parochi confugiunt, ut suam aut prorsus excusent, aut ad minus elevent culpam, nonnulla sunt breviter præmittenda. Cuilibet antiquitatis studioso notissimum est, antiquam Ecclesiæ consuetudinem obtinuisse, ut sanctissimæ Eucharistiæ participes fierent infantes statim post Baptismum; quod pluribus monumentis demonstrat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *art.* 15. §. 11. iisdemque infantibus, perinde ac adultis, consuevisse frequenter sacra Mysteria ministrari, testantur Cyprianus *tract. de lapsis*, Auctor *Constit. Apostol. lib.* 8. *cap.* 12. *&* 13. Dionysius, seu quicumque sit Auctor *Eccles. Hierarch. cap.* 2. *&* 7. Augustinus *serm.* 8. *de verbis Apostoli*, *&* *epist.* 106. *ad Bonifac.* & constat ex Sacramentario, quod inscribitur nomine Sancti Gregorii, *tit. de Sabbatho Sancto*, aliisque testimoniis adductis à Cardinali Bona *Rer. liturg. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 11. *à* Martene *cit. lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. à Juenin *de Sacram. diss.* 4. *quæst.* 6. *cap.* 2. atque etiam ab hæretico Binghamo *Origin. Eccles. tom.* 4. *lib.* 12. *cap.* 1. §. 3. *& tom.* 6. *lib.* 15. *cap.* 4. §. 7. *& cap.* 7. §. 4. Hic mos, quem à Græcis, sua ætate retentum observat D. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 9. *ad* 3. & etiamnum apud eosdem perseverare, tradit Arcudius *lib.* 3. *de Sacram. Euchar. cap.* 11. quandonam in Ecclesia Latina obsoleverit, incertum est; hoc unum certò scimus, ejusdem ritus vestigia inveniri apud Hugonem à Sancto Victore, qui sæculo XII. scripsit, *de Sacram. lib.* 1. *cap.* 20. & apud Guibertum Abbatem, Auctorem XII. sæculi, *lib.* 1. *de Pignoribus Sanctorum cap.* 2. §. 1. Sed subsequenti ætate ea deprehendimus omninò deleta, nec quadringentis abhinc annis usquam legimus fuisse infantibus sanctissimam Eucharistiam in Ecclesia Latina administratam. Utramque disciplinam, habita ratione diversitatis temporum, commendavit Tridentinum *sess.* 21. *de Communione cap.* 4. ubi hæc habentur: *Denique sancta Synodus docet, parvulos, usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ Communionem .... Neque ideo tamen damnanda est antiquitas si eum morem in quibusdam locis, aliquandò servavit; ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam, pro illius temporis ratione, habuerunt; ita certè, eos nulla salutis necessitate id*

id fecisse, sine controversia credendum est.

II. Facta porrò prædicta disciplinæ mutatione, Innocentius III. *in cap. Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remis.* omnes Christi fideles, *postquam ad annos discretionis pervenerint*, obligavit ad Eucharistiam, ad minus in Paschate, reverenter percipiendam. Hinc verò orta est inter Scholasticos dissensio in determinando tempore, quo ejusmodi præcepto urgeri incipiant pueri. Plerique Doctores non improbabiliter docent omnes pueros, statim ac sunt doli capaces, sicuti obstringuntur sacramentalis Confessionis præcepto, ita obligari ad communicandum in Paschate, nisi fortè, ut decernitur *in cit. cap. Omnis utriusque sexus, de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.* Allegata enim Decretalis Innocentii III. utrumque præceptum conjungit, & absque ullo inter unum, & alterum discrimine, utrumque onus imponit omnibus utriusque sexus Fidelibus, *postquam ad annos discretionis pervenerint.* Ita Paludanus, S. Antoninus, Tabiena, quos refert, & sequitur Joannes Sanchez *in selectis disput.* 26. quibus adde Castropalaum *tract.* 21. *disp. unic. punct.* 10. *numer.* 11. & Philippum de Lacroix *in Thesaur. Eccles. tract.* 1. §. 11. *num.* 3. atque huic sententiæ patrocinatur Manuale Henrici Episcopi Sistaricensis, in Synodo Sistaricensi approbatum, *in cujus can.* 16. habetur: *Moneant autem Sacerdotes parochianos suos, ut pueros à septennio, & suprà, Pater noster, & Credo doceat, ac in die sancto Parasceve ad Ecclesiam adducant ad osculandum Crucem & in die sancto Paschæ, ut Corpus Christi, prius tamen confessi, recipiant*; *tom.* 4. *Anecdot.* Martene, & Durand. *col.* 1082. At alii, quos citant, & sequuntur Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. quæst.* 80. *disp.* 70. *sect.* 1. Vazquez *disp.* 214. *cap.* 4. Dicastillo *tract.* 4. *disp.* 10. *dubit.* 5. *num.* 110. perfectiorem usum rationis expectandum censent, ut pueri ad annuam Communionem constringantur; non omnis quippè discretio, quæ sufficiens habetur ad se expiandum sacramentali Confessione, satis est ad ritè percipiendam Eucharistiam, cujus excellentia majorem exigit in suscipiente judicii maturitatem, ut debita religione ac reverentia ad eam accedat. Quo verò ætatis anno eam maturitatem advenisse, sit præsumendum, non potest certa regula definiri; cùm allii tardiùs, alii citiùs perfectum rationis usum, rerumque spiritualium intelligentiam assequantur; id autem intra decimum, & decimum quartum ætatis annum communiter evenire, notat citatus Suarez.

III. Verùm etsi Doctores ita inter se dissentiant, ferè tamen communiter fatentur, tantam non desiderari ætatem, ut quis in mortis articulo & possit, & debeat sanctissimo Viatico muniri; quinimmò laudatus Suarez expressè docet, omnibus, qui sunt doli capaces, positis in vitæ discrimine, illud esse, ex Divino præcepto, porrigendum; citatam quippè sectionem in hunc modum absolvit: *At verò de Communione facienda in articulo mortis non est eadem ratio..... Unde existimo, in illo articulo dandam esse Communionem cuicumque homini habenti usum rationis ad peccandum, & capaci Confessionis, & extremæ Unctionis. Quod Narvarrus quidem fatetur esse omnibus consulendum; ego verò existimo, esse obligationem tàm ex parte petentis, quàm dispensantium &c.* Suaresii sententiam pluribus comprobat Cardinalis de Lugo

de

de Euch. disp. 13. *sect.* 4. *n.* 37. eidemque suffragatur Auctor Anonymus in Carmine Ms. prolato à Martene *de antiq. Eccl. ritib. cit. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *art.* 10. §. 14. inquiens:

Non pueris infrà bis quinque manentibus annos
Des Corpus Domini, quamvis sint corpore puri:
Quid sumant, cùm ignorent, ergo prohibentur.
Excipe quos urget fera mors, anni licet hi sint
Octo, sive novem, vel septem, dum sibi constet
Scire Pater noster, & eorum vita probata.

Quare nulli controversæ opinioni calculum adjicit Episcopus, qui in sua Synodo Parochos seriò adhortatur, & monet, ne patiantur, omnes pueros indiscriminatim interire sine Christi Corporis Viatico, illudque iis præbendum præcipit, quos iidem Parochi, diligenti præmisso examine, tanta compererint pollere ingenii perspicacia, ut latentem sub speciebus sacramentalibus Christum, & firmiter credant, & reverenter adorent; tunc verò securiùs id in Synodo decernitur, cùm non determinatur certa ætas, in qua decessurus puer sit Christi Corpore reficiendus, circa quam unicè vertitur Theologorum dissensio, sed ipsiusmet prudentis Parochi judicio permittitur definire, an moriturus puer, spectata ejus indole, sit tanti Sacramenti capax; hoc siquidem adhibito temperamento, nemo facilè contradicet Synodali Constitutioni, cui penè omnes Theologi suffragantur.

IV. Similiter absque formidine se aliqua involvendi controversia, & potest, & interdum debet Episcopus constituere, ne Parochi renuant sanctissimam Eucharistiam iteratò deferre ad ægrotos, qui, etiam perseverante eodem morbi periculo, illam sæpiùs, per modum Viatici, cùm naturale jejunium servare nequeant, percipere cupiunt. Quamvis enim Vazquez *in* 3. *part. disp.* 214. *cap.* 2. *in fin.* doceat, Divino præcepto satisfieri per unicam perceptionem sanctissimi Viatici in eadem ægritudine; nullum tamen invenimus alicujus nominis Theologum, qui neget, & licitum, & pium, ac laudabile esse, illud sæpiùs repetere. Ita quippè expressè tradunt Sylvester *verb. Eucharistia* 3. §. 6. Tabiena *verb. Communicare num.* 48. Sotus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 8. Toletus *in Summa lib.* 10. *cap.* 15. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. & *cap.* 50. *num.* 1. Suarez *disp.* 68. *sect.* 5. Layman *lib.* 5. *Summ. tract.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 6. *num.* 20. Diana *tom.* 1. *tract.* 7. *resolut.* 57. Cardinalis de Lugo *disp.* 35. *sect.* 3. *num.* 64. qui malè traducit Vazquez, quasi Auctorem contrariæ sententiæ, cùm hic de sola loquatur obligatione, ut diximus, & legenti patebit.

V. Aliqua dumtaxat dissensio est in præfiniendo temporis spatio, quod debeat intercedere, ut, intra eamdem infirmitatem, possit iterum non jejuno dari Eucharistia. Aliqui enim cum Navarro, multum temporis interfluere debere existimant inter unam, & alteram Communionem; quam indefinitam Navarri assertionem, de spatio triginta dierum, explicat Villalobos *in Summ.* 1. *part. tract.* 5. *dub.* 38. Alii cum Suarez *cit. loc.* decem, aut octo dies exposcunt. Alii cum Ludovico à Sancto Joanne in summa Hispano sermone edita *tom.* 1. *quæst.* 7. *art.* 10. *difficult.* 4. *de Sacram. Euch.* post elapsos tres dies, Viaticum iterari concedunt. Alii demùm cum Layman *cit. cap.* 6. *num.* 20. etiam inse-

quenti die illud repeti permittunt, si videatur instare mortis periculum, & ægrotus, qui, cùm sanus esset, frequenter consueverat Eucharisticum panem degustare, eo denuò nutriri, & roborari cupiat. Abstrahat igitur Episcopus ab hisce quæstionibus, solumque Parochis insinuet, posse, & debere sanctissimum Viaticum in eadem infirmitate iterum, & tertiò administrari, præsertim si ipsimet ægrotantes iterum cœlestem illum panem esuriant; & si velit, pœnam etiam in Parochos decernant, qui, post plurimum temporis, Eucharistiam ad eumdem infirmum, eam devotè efflagitantem, falsis quibusdam, & emendicatis prætextibus, denuò deferre obstinatè detrectant; nihil quippè in hac saluberrima Constitutione invenietur censura, & castigatione dignum.

VI. Quod si in Synodo aliquid etiam dicendum occurrat de sacramentalis Communionis frequentia, caveat Episcopus, ne aut universim improbet, aut omnibus indiscriminatim suadeat quotidianum ad sacram mensam accessum. Etsi enim prisci Fideles consueverint quotidie Eucharisticum panem degustare, quod discimus ex S. Justino *in apologia* 1. quam pro Christianis obtulit Imperatori Antonino, ex S. Cypriano *in expositione Orationis Dominicæ*, ex S. Hieronymo *epist.* 50. ex *Can. Omnes Fideles, de Consecrat. dist.* 1. *& Can. Peracta ibid. dist.* 2. quidquid sit, an ad quotidianam Communionem ex Ecclesiæ præcepto adigerentur, quemadmodum opinatur Vazquez 3. *part. disp.* 214. an potiùs ex mera devotione, & charitatis ardore quotidianus ejusdem usus fuerit à Fidelibus receptus, quod existimant Suarez *cit. disp.* 69. *sect.* 3. & Juenin *de Sacram. dissert.* 4. *quæst.* 9. *cap.* 3. *art.* 1. *in fin.* indubitatum est, posterioribus sæculis, postquam scilicet elanguit Fidelium charitas, non solùm intermissam fuisse Communionis frequentiam, sed jam dudum, hoc est à sæculo XII. inter pios, & doctos vehementer dubitatum, an consulendus esset Fidelibus quotidianus Christi Corporis esus; siquidem apud Innocentium III. *de Myster. Miss. lib.* 4. *c.* 41. legimus: *Dixerit ergo quispiam, communicandum esse quotidie; dixerit alius, quotidie communicandum non esse;* quæ certè verba indicant rem positam in quæstione, quam Innocentius non solvit, subjungens: *Faciat unusquisque, quod piè crediderit faciendum*; atque ad id comprobandum affert Augustinum relatum *in Can. Quotidie, de Consecrat. dist.* 2. ubi ait: "Dixerit "quispiam, non quotidie accipiendam "Eucharistiam; alius affirmet quoti-"die; faciat unusquisque, quod, se-"cundum fidem suam, pie credit esse "faciendum." Eamdem quæstionem distinctè & perpiscuè, suo more, pertractavit D. Thomas 3. *part. quæst.* 80. *art.* 10. in qua docet, esum quidem Eucharistici panis, in se spectatum, semper esse salutarem, & nihilominùs non semper cuicumque expedire illum sumere; quia non semper reperitur in sumente dispositio requisita ad dignam illius comestionem; ex quo concludit: "Et ideo, si aliquis se "quotidie ad hoc paratum inveniat, "laudabile est, quod quotidie sumat. "Unde Augustinus, cùm dixisset: "Accipe quotidie, ut quotidie tibi "prosit; subjungit: Sic vive, ut quo-"tidie merearis accipere. Sed, quia "multoties in pluribus hominum mul-"ta impedimenta hujus devotionis oc-"currunt propter corporis indisposi-"tionem, vel animæ, non est utile "omnibus hominibus quotidie ad hoc "Sacramentum accedere."

Hæc

VII. Hæc perpendentes sapientissimi Tridentini Patres, duobus à se editis decretis, Fideles hortati sunt ad sanctissimæ Communionis frequentiam, sibique in votis esse demonstrarunt, ut quilibet tanta emineat morum integritate, ut dignè possit etiam quotidie Christi carnibus pasci; consultò tamen abstinuerunt ab universali regula hac de re tradenda, cùm satis exploratum habuerint, eam unicè desumi posse à cujuslibet peculiari statu, devotione, & charitate. Primum decretum habetur *sess.* 13. *de Eucharistia cap.* 8. estque hujusmodi: "Paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat, & obsecrat per viscera misericordiæ Dei nostri, ut omnes, & singuli, qui Christiano nomine censentur.... hæc sacra Mysteria Corporis, & Sanguinis ejus, ea Fidei constantia, & firmitate, ea animi devotione, ea pietate, & cultu credant, & venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint. *Alterum extat* sess. 22. cap. 6. de Sacrif. Miss. Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solùm spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret.

VIII. Sed nihilominùs hæc saluberrima Tridentini decreta non extinxerunt antiquam, quam innuimus, controversiam; quin immò hæc, sæculo elapso, acriùs inter Theologos recruduit; plures quippè quotidianæ Communioni plus æquo patrocinantes, eam omnibus, sine ullo personarum delectu, suadendam dictitarunt; è quorum numero fuit, qui hanc etiam propositionem non est veritus asserere, quam die 2. Martii 1679. Apostolicæ damnationis telo confixit Innocentius XI. *Frequens Confessio, & Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis*; alii contrà frequentiorem, multoque magis quotidianum ad sacram mensam accessum, nimium imprudenter, universim damnarunt. Utriusque classis Auctores referunt Rhodes *disp.* 1. *q.* 4. *sect.* 1. §. 2. & 3. Joannes Sanchez *disp.* 22. Cardinalis de Lugo *de Euch. disp.* 17. & Cardenas *Crisis Theolog. tom.* 3. *disp.* Ad hanc verò litem præcidendam, jubente, atque approbante Innocentio XI. die 12. Februarii 1679. promulgatum est decretum, quod integrum legitur apud citatum Cardenas *cap.* 1. & Lacroix *lib.* 6. *part.* 1. *n.* 665. è quo hæc verba, ad Episcopos maximè pertinentia, transcribimus. "In hoc igitur Pastorum diligentia potisimùm invigilabit, non ut à frequenti, aut quotidiana sacræ Communionis sumptione, unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis quid singulis permittendum per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet, illudque omninò provideat, ut nemo à sacro convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur; & nihilominùs det operam, ut unusquisque dignè, pro devotionis, & præparationis modo, rariùs, aut crebriùs Dominici Corporis suavitatem degustet.... Proderit etiam, præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut, cùm Fideles ad sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accederint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant; generatimque ostendant, eos, qui ad fre-

»frequentiorem, aut quotidianam sa»lutiferi cibi sumptionem, devoto stu»dio excitantur, debere, sive laici ne»gotiatores sint, sive conjugati, si»ve quicumque alii, suam agnoscere »infirmitatem, ut dignitate Sacramen»ti, ac Divini judicii formidine, dis»cant cœlestem mensam, in qua Chris»tus est, revereri; & si quando se mi»nus paratos senserint, ab ea abstine»re, seque ad majorem præparatio»nem accingere.

IX. Si itaque in Synodo instituatur sermo de frequenti, aut etiam quotidiano sanctissimæ Eucharistiæ usu, non est deviandum ab hujus decreti semita; sed, si qua Parochis tradenda sit instructio, curandum est, ut hæc illi adamusim respondeat; præcipuè verò monendi sunt Confessarii, ne frequentem ad Eucharistiam accessum iis aut suadeant, aut permittant, qui in gravia peccata sæpè labuntur, nec de pœnitentia peragenda, suaque vita emendanda sunt solliciti, sicuti nec illis, qui, etsi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem; qua de re legendi sunt S. Franciscus Salesius *Philotheæ part.* 2. *cap.* 20. Joannes Thaulerus *serm.* 4. *in festo Ven. Sacramenti.*

CAPUT XIII.

De pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ, & signanter de Quæstione, ejusque usu in Synodalibus constitutionibus, quoad necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta, aut dictæ necessitatis exclusionem.

SAncta Tridentina Synodus *sess.* 14. *cap.* 4. *de Pœnit.* duplicem distinguens Contritionem, utriusque virtutem, & efficaciam in hunc modum explicat: *Docet præterea, etsi Contritionem hanc aliquandò charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominùs reconciliationem ipsi Contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam verò Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam, vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat, non solùm non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.*

II. Ex his Concilii Tridentini verbis celebris orta est quæstio, qualis sit illa Attritio, quæ ad Dei gratiam, in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, disponit. Atque, ut in primis de ipso Attritionis vocabulo aliquid dicamus, illud non esse antiquissimum, neque ante annum 1220. in scholis vulgari cœptum, Eruditi omnes optimè norunt, cum Morino *de Pœnit. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 14. Quod tamen per nomen significatur, & Patribus, & Theologis semper perspectum fuisse, nemo dubitat; omnes quippè duplicem semper agnoverunt Contritionem; unam perfectam, quæ ex se justitiam & sanctitatem affert; alteram imperfectam, quæ sola homini justificando impars est. Hanc verò Contritionem imperfectam, visum est Scholasticis, congruo vocabulo, appellare Attritionem. *Sicut enim*

(in-

(inquit Estius in 4. *distinct.* 16. §. 9.) *in corporalibus attritum dicitur, quod aliquo modo, nempè forinsecus tantùm læsum, est, aut comminutum; contritum verò, quod totum intus & foris fractione in minima resolutum est; ita in spiritualibus Attritio ab illis dicta est imperfecta quædam, & aliquo usque tantum progressa pœnitentia: Contritio verò pœnitentia intima, & perfecta.*

III. Porrò ex multiplici capite potest hæc Contritionis imperfectio dimanare; & primo loco valdè imperfecta est Contritio, quæ non est supernaturalis, sed unicè movetur ab objecto naturali, aut non elicitur viribus gratiæ. Hanc sufficientem non esse ad justificationis gratiam, tàm extra, quàm intra Sacramentum consequendam, omnes fatentur; est enim similis pœnitentiæ Antiochi, qui peccatum deflebat, non quòd esset offensa Dei, sed propter gravissimum morbum, quo cruciabatur; qua de causa veniam à Deo non est consequutus, 2. *Machab. cap.* 9. & quamvis aliquot ex veteribus Scholasticis visi sint huic naturali Attritioni vires tribuere ad hominem Deo reconciliandum; eorum tamen opinio proscripta est ab Innocentio XI. qui anno 1679. hanc propositionem *num.* 57. damnavit: *Probabile est, sufficere Attritionem naturalem, modò honestam.* Advertendum tamen, ne quis confundat motivum pœnitentiæ, cum occasione, quæ ad pœnitentiam excitatur; etenim multi, morbo, aliove temporali malo vexati, perpetrata crimina mente revolvunt, & Dei gratia auxiliante, illa ex motivo superno, seriò detestantur, sicuti accidit Ninivitis, qui timore mortis temporalis, ac subversionis urbis, quam Jonas prænuntiabat, commoti, per veram, sinceram, & supernaturalem Contritionem ad Deum conversi sunt.

IV. Imperfecta pariter est Contritio, quæ ab aliquo dumtaxat peccatorum genere, non ab omnibus, voluntatem avertit; evenire enim potest, ut quis ex speciali affectione erga aliquam virtutem, peccata eidem oposita detestetur, quin tamen propositum habeat cætera præcavendi, quæ aliis virtutibus adversantur. Ac demùm imperfectissima erit, nec Contritionis nomen ea merebitur, quæ non procedat ex deliberata voluntate, sed potiùs sit quædam velleitas, seu sterilis, atque inefficax displicentia de peccato, absque absoluto proposito in posterum non peccandi. Evidens porrò est, neutram ex hix posterioribus Contritionibus ad justificationem prodesse, quia neutra excludit voluntatem peccandi, sicuti Tridentinum exposcit, neque ad illam pertinet pœnitentiam, quam à nobis exigit Dominus, *Ezechielis cap.* 18. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum.*

V. Alia est Contritio supernaturalis, & efficax, omnem excludens voluntatem peccandi, quæ nihilominùs, aliis nominibus, dicitur, imperfecta, & in quam unicè cadit controversia, quam proposuimus. Et primò quidem potest Contritio esse imperfecta, imperfectione *merè negativa*; quia scilicet, etsi concipiatur ex eodem motivo charitatis, seu amoris Dei super omnia, ex quo concipitur Contritio perfecta, ad istius tamen intensionis gradum non pertingit, sed est debilis, tenuis, & remissa. Secundò dicitur imperfecta, quia peccata detestatur propter Deum dilectum, non tamen amore amicitiæ, sed concupiscentiæ, hoc est dilectum,

non

non quatenus est in se summè bonus, sed quatenus est bonus nobis, seu quatenus nostra felicitas, beatitudo, & finis ultimus. Tertiò, & plerumquè, nomine Contritionis imperfectæ intelligitur dolor de peccatis, unicè conceptus, atque elicitus propter eorumdem turpitudinem, aut solum metum pœnarum, & gehennæ, absque ulla Dei dilectione. Verùm hæc eadem Contritio imperfecta potest ita moveri ex timore gehennæ, ut simul conjungatur cum aliquo Dei amore initiali, quatenus scilicet voluntas, quæ peccata odit propter supplicia, simul fertur quodammodo in Deum, ut objectum diligibile, eumque incipit amare, quamvis nondum amet amore perfectæ charitatis. Difficile tamen est explicare hunc amorem inicialem, nisi dicamus, eum esse verum actum amoris, sed debilem, tenuissimum, atque in minimo gradu; ac proinde hæc quarta species Contritionis imperfectæ videtur ferè coincidere cum prima ex nuper enumeratis, neque in alio ab ea differre, nisi quod illa sit ex solo charitatis motivo, hæc verò admixtum etiam habeat timorem pœnarum.

VI. His positis, quamvis ante Tridentinum communiter Theologi docuerint, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, satis esse Contritionem imperfectam, quam jam tùm *Attritionem* nuncupabant; Attritionis tamen nomine, numquam dolorem intellexerunt de peccatis, aliunde excitatum, quam ex motivo charitatis, seu omninò sejunctum ab aliquo saltem remisso, tenui, debili, seu initiali amore benevolo Dei; sicuti testatur doctissimus Morinus *cit. lib. 8. cap. 4. num. 2.* Omnium autem primi Franciscus Victoria, & Dominicus Soto, ambo ex Ordine Dominicanorum docuerunt, ad peccatorum remissionem, virtute Clavium assequendam, satis esse Attritionem merè servilem, seu conceptam ex solo metu gehennæ, modò tamen hæc à pœnitente bona fide reputetur Contritio, ad quam cæteroquin eliciendam eum pro viribus conari debere affirmarunt. At Melchior Canus, Victoriæ, & Soti sententiam sequutus, eam præterea extendit ad Attritionem merè servilem, sic cognitam, hoc est, quæ à pœnitente non existimetur vera Contritio, sed talis esse cognoscat, qualis reverà est. Enimverò si materia proxima Sacramenti Pœnitentæ esset vera Contritio, error pœnitentis, bona fide se contritum reputantis, cùm reverà contritus non sit, eum quidem excussaret à culpa, sed non disponeret ad gratiam assequendam in Sacramento, quod ex defectu materiæ proximæ esset irritum; eo pacto, quo, qui, solo elicito actu doloris merè naturalis, quem tamen credit supernaturalem, ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit, non fit utiquè sacrilegii reus, sed Sacramenti effectu privatur; quemadmodum rectè ratiocinatur Suarez *tom. 4. in 3. part. disp. 20. sect. 4. n. 15. & seq.* Quamobrem, si ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficit Attritio servilis, quæ reputetur Contritio, ut voluit Sotus, necessariò inde consequitur, sufficientem etiam esse Attritionem merè servilem, ut docuit Melchior Canus.

VII. Melchioris Cani sententia, vix nata, scholas omnes pervasit, & tanto plausu excepta est, ut plurimos, ac magni nominis statim invenerit patronos: *Sed præ cæteris* (inquit Morinus *cit. loc.*) *hanc opinionem celebrem reddiderunt duo Theologiæ scholasticæ clarissima & famosissima lumina, Franciscus Suarez, & Gabriel Vazquez, quos innumeri nunc sequuntur Theologi.* Verùm, qui inter istos doctio-

tiores & sapientiores habentur, pavidi quoadmodo, & meticulosi, ac magna cum cautela, illi recenti opinioni subscripserunt, quam ipsemet Canus nonnisi dubitanter extruxerat *part. 5. relect. de Pœnit.* inquiens: "Contritio ponitur pars Sacramenti, "quia est certa & indubitata materia. Quod autem Attritio sufficiat, "quamvis verum sit, non est adeo "certum & indubitatum; & ideo "Concilium Florentinum, communisque sententia, tenens certum, relinquens incertum, ponit Contritionem "partem esse hujus Sacramenti." Hac eadem moderatione loquitur Suarez *tom. 4. in 3. part. quæst. 90. art. 4. disp. 15. sect. 4. num. 17.* ubi obligans Fideles, qui lethalem culpam admiserunt, ad habendam Contritionem charitate perfectam in articulo mortis, hanc affert rationem: "Nam, licèt sit "probabilis opinio, Attritionem cognitam cum Sacramento sufficere ad "justificationem, tamen non est certa, "& potest esse falsa. Quod si fortassè in re ita est, probabilis ista exis"timatio non sufficit, ut homo sal"vetur. Ergo qui sciens, & videns ita "se mori permittit, voluntariè expo"nit se periculo morali æternæ damnationis. Nam, ubi est morale dubium, est morale periculum, præsertim in re tam gravi. Hîc autem "est morale dubium, cùm illa opinio "nec valde antiqua, nec multum com"munis sit." Suaresii monitum confirmat Philippus Gamachæus *Summ. Theolog. cap. 8. de Pœnit.* inquiens: *Etiamsi agnoscamus, Sacramentum Pœnitentiæ reverà facere ex attritis contritos, non tamen id omninò indubitatum... Ergo debet tunc conari ad veram Contritionem, ut hoc modo Attritio saltem evadat certior.* Et Paulus Comitolus *Respons. moral. lib. 1. q. 32.* licèt absolvi posse doceat, qui ex sola formidine æternæ pœnæ, de peccatis dolet, hæc tamen prudenter addit: "Plures, magnique Theologi, in pœ"nitente, antequam absolvatur, Con"tritionem veram, charitate forma"tam, requirunt, neque usque adeo "certum est, Attritionem pœnitenti "esse satis. Quocirca Sacerdotis partes "præcipuè esse debent, veræ Contri"tionis motum in corde pœnitentis, "auxiliante Deo, elicere, ardentîque "cum cohortatione urgere, ut propter "Deum peccata admissa execretur omnia." Sed, quod isti, tanta adhibita circunspectione, affirmarunt, posteriores Doctores, ob auctum sibi consentientium numerum, animosiores facti, non solùm absque ulla dubitatione, & limitatione asseruerunt, sed contrariam sententiam, requirentem in pœnitente aliquem charitatis amorem, saltem initialem, carpere, & censura afficere non dubitarunt, eam omninò improbabilem, periculosam, Tridentini menti contrariam, atque implicitè, & virtualiter quodammodo ab eodem Tridentino proscriptam, dictitantes. Verùm istos redarguit Cardinalis Pallavicinus, disertè affirmans, unicum Tridentini scopum fuisse, damnare hæreticos improbantes timorem servilem, tamquam inhonestum, neutiquam verò definire controversiam, jam tùm inter Doctores Catholicos agitatam; *lib.* enim 12. *hist. Tridentini cap.* 10. *num.* 25. hæc ad rem apposite scribit: "Quantum ex actis conjicio, Theolo"gorum mens erat, ut error hæreti"corum damnaretur, tamquam inho"nestum improbantium pœnæ timo"rem; non item, ut ferret sententiam "de scholastica quæstione, an hujus"modi timor non solùm absque Con"tritione animi perfecta (de quo con"troversia vix fuit, sicut patebit;) sed "etiam

»etiam absque eo quod ullus excitetur »amor imperfectus, sufficiat ad peccatorum remissionem in Sacramento. »Id verò clarè liquet ex ipsa probatione Concilii, quæ hujus articuli »doctrinam firmat *cap.* 4. nimirum Ni»nivitarum pœnitentiam ex timore pro»fectam ipsis profuisse, cùm certum »esset, eo tempore, quo Sacramentum »Pœnitentiæ adhuc non extabat, eam »formidolosam pœnitentiam minimè »suffecisse, per se ipsam, ad peccatum »delendum, sed vim tantummodo ha»buisse ad impetrandam novam gra»tiam, cujus ope adjiceretur charitas.« Testatur deinde idem probatissimus Historicus, suprà citatum decretum *cap.* 4. *sess.* 14. fuisse prius ita concinnatum, ut in eo diceretur, Attritionem ex metu gehennæ, & pœnarum, *sufficere* ad Dei gratiam Sacramento impetrandam, sed, intercedente Joanne Æmiliano, Tudetano Episcopo, ablatum fuisse verbum illud *sufficere*, ejusque loco subrogatum verbum *disponit*, quod profectò æquivocum est, & referri potest tùm ad dispositionem proximam, tùm ad remotam, sicuti opportunè observant Petrus Lambertus le Drou *in Tract. de Contrit. & Attrit. disser.* 1. §. 1. *& seq.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 3. *proposit.* 5. Juenin *de Sacram. dissert.* 6. *quæst.* 4. §. 3. Tournely *de Pœnit. quæst.* 5. *art.* 2. Vuitasse *eod. tract. quæst.* 3.

VIII. Ad hæc, ut observant Launojus dissert. de mente Concilii Tridentini circa Contritionem, & Attritionem *part.* 2. *cap.* 2. & citatus le Drou §. 3. ex ipsismet Patribus, & Theologis, qui Concilio Tridentino interfuerant, eodem Concilio absoluto, aliqui propugnarunt necessitatem inchoatæ Contritionis, seu amoris initialis, ad Sacramentum Pœnitentiæ, inter quos Fredericus Nausea, Episcopus Viennensis in Austria, in suo Catechismo, & Franciscus Sonnius Episcopus Antuerpiensis *tract.* 4. *de Pœnit. cap.* 6. alii pro sufficientia Attritionis merè servilis dimicarunt, uti Andreas Vega, & citati Dominicus Soto, & Melchior Canus. Non autem fuissent Præsules, & Theologi in has oppositas sententias distracti, si quid à Concilio Tridentino de hac re definitum scivissent.

IX. Cùm itaque versemur in quæstione ab Ecclesia hactenùs non definita, jure ac merito Alexander VII. die 5. Maii 1667. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Sedi Apostolicæ reservatæ, præcepit »cunctis, & »singulis Fidelibus... ut, si deinceps »de materia Attritionis scribent, vel »libros, aut scripturas edent, vel do»cebunt, vel prædicabunt, vel alio »quovis modo pœnitentes, aut schola»res, cæterosve erudient, non au»deant alicujus theologicæ censuræ, »alteriusve injuriæ, aut contumeliæ »nota, taxare alteram sententiam, sive »negantem necessitatem aliqualis di»lectionis Dei in præfata Attritione, »ex metu gehennæ concepta, quæ ho»die inter Scholasticos communior vi»detur, sive asserentem dictæ dilectio»nis necessitatem; donec ab hac sancta »Sede fuerit aliquid hac in re defini»tum.« Caveant proinde Episcopi, ne in suis Synodis, aut in instructione Sacerdotum, quam Synodis quandoquè attexunt, aliquid decernant aut de Attritionis merè servilis ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficientia, aut de amoris saltem initialis necessitate. Adhuc quippè sub Judice lis est; adhuc impunè pro una, & altera sententia dimicatur. Paucis antea annis Cardinalis Gottus *Theolog. tom.* 3. *in* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 4. *de Contritione dub.*

dub. 4. §. 1. sententiam propugnavit non requirentem in pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad justificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ assequendam. Hæc ipsa in Urbe, opera, & cura P. Caroli Jacobi Romilli, Ordinis Minorum Conventualium Generalis Ministri, typis recusum est Opus Claudii Frassen inscriptum *Scotus Academicus*; cujus Auctor *tom.* 10. *pag.* 563. strenuè defendit, Attritionem ex solo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiscentiæ, seu affectu spei, conceptam, modò supernaturalis sit, omnemque excludat voluntatem peccandi, esse sufficientem dispositionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in se derivandum. Contrà verò Cardinalis Denhoff, Episcopus Cæsenatensis, *In sua Instructione Pastorali de Pœnitent. Sacram. pag.* 33. aliqualem amorem in Attritione requirit, ut sit sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia. Franciscus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubravit Dissertationem Theologico-Scholasticam, in qua totis viribus conatus est demonstrare necessitatem aliqualis amoris Dei, saltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur *Mortuorum*. Et laudatus Petrus Lambertus le Drou, Episcopus Porphyriensis, Apostolici Sacrarii Præfectus, cùm per Urbem evulgatam vidisset Dissertationem, à Bartholomæo Rivio, ejusdem sui Augustiniani Instituti Theologo, exaratam, in qua Auctor decertat pro sufficientia Attritionis, omnis charitatis expertis, ad validè, & cum fructu recipienda Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, eidem statim contradictorem se præbuit, aliisque editis Dissertationibus, san. mem. Clementi XI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens, Attritionem merè servilem, ne à Sacramento quidem vires sortiri, quibus valeat hominem proximè disponere ad Dei gratiam vel primò obtinendam, vel amissam recuperandam. Hinc rectè intulit Berti *Theolog. tom.* 7. *lib.* 34. *cap.* 5. nihil hactenùs à Sede Apostolica de hac quæstione decisum, sed libertatem cuique datam, ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit.

X. Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere, ut pœnitentes ad veram & perfectam Contritionem hortentur & excitent; id siquidem faciendum suadent etiam præcipui Auctores, qui pro sufficientia doloris, ex solo metu gehennæ, steterunt, uti Suarez, Gamachæus, Comitolus, quorum testimonia suprà retulimus. Et quod magis est, ita fieri præcipit Rituale Romanum, jussu Pauli V. editum, *tit.* 18. Confessario injungens, ut audita pœnitentis sacramentali Confessione, ejusque peccatis diligenter expensis, *opportunas correctiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur*, cui consonat Rituale Argentinense, editum à Cardinali de Rohan, *tit. de Pœnit.* §. 1. ubi hæc habentur: *Cæterùm pœnitentes suos admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, si præter fidei, & spei actus, non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, ut loquitur sacrosancta Synodus Tridentina.*

CA-

CAPUT XIV.

De Confessione, quam nonnullæ Synodi excipiendam prohibent Confessario, qui est in opere carnali complex criminis cum Pœnitente peracti.

UT jam, post dispositionem requisitam in pœnitente, aliquid de Confesarii jurisdictione, quod ad propositum pertineat, dicamus, unum animadversione dignum censemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ sit à Christo Domino institutum per modum judicii, & nemo esse queat Judex in causa propria; nihilominùs communiter existimant Theologi, duce D. Thoma, sola spectata natura Sacramenti, posse Confessarium, sui criminis socium, à secum perpetrato peccato, cujuscumque speciei illud sit, in foro Sacramentali absolvere; siquidem tunc, non de propria, sed de aliena culpa judicium profert; neque, seclusa legum prohitione, repugnat, ut quis Judicis personam assumens, de commisso ab altero delicto sententiam dicat, licèt ejusdem delicti ipse, tamquam privatus, particeps fuerit. Ita D. Thomas *in supplem. 3. part. quæst. 26. art. 2.* "Ad primum ergo dicendum, quod in "tali casu nec Sacerdos debet audire "Confessionem mulieris, cum qua pec"cavit, de illo peccato, sed debet ad "alium mittere, nec illa debet ei con"fiteri, sed debere petere licentiam ad "alium eundi, vel ad Superiorem re"currere, si ille licentiam denegaret, "tùm propter periculum, tùm quia est "minor verecundia. Si tamen absolve"ret, absoluta esset. Quod enim Au"gustinus dicit, quod non debeat esse "in eodem crimine, intelligendum est, "secundùm congruitatem, non se"cundùm necessitatem Sacramenti." An verò non solùm validè, sed etiam licitè id fiat, non consentiunt Auctores. Aliquam certè labem in ea Confessione D. Thomam agnovisse, ex citatis ejusdem verbis palam est. Et S. Petrus Damian. *opusc. 7. cap. 7.* adeo vehementer in eamdem Confessionem invehitur, ut certè videatur, illam non solùm illicitam reputare, sed tamquam irritam rejicere; ait enim: "Legis præ"ceptum est, ut, cùm quis lepra per"funditur, Sacerdotibus ostendatur; "tunc autem, non Sacerdotibus, sed "leproso potiùs ostenditur, cùm im"mundus immundo peractam commu"nem nequitiam confitetur. Sed cùm "Confessio utiquè manifestatio sit; "quid, obsecro, manifestat, qui au"dienti cognitum narrat? Aut quo pac"to Confessio illa dicenda est, ubi ni"hil à confitente manifestatur, nisi "quod jampridem ab audiente cognos"citur? Et qui sociali vinculo peractæ "iniquitatis adstringitur, qua lege, quo "jure, alterum poterit ligare, vel sol"vere? Frustrà enim quis alium solve"re nititur, qui & ipse vinculis irreti"tur." His ex Theologis moralibus assentitur Stephanus Fagundez *in secundum præceptum Ecclesiæ lib. 4. cap. 3. n. 35.* ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem, excipientem Confessionem suæ concubinæ. At ex adverso Sylvester *in Summ. part. 1. verb. Confessio 1. n. 17.* Joannes Sanchez *disp. 10. select. n. 16.* Theophylus Raynaudus *tom. 16.* in Opere, cui titulus *Heteroclita spiritualia, pag. 128.* La-Croix *tom. 2. pag. 227.* aliique affirmant, Confessionem factam complici, tàm ex parte pœnitentis, quàm ex parte Confessarii, culpa vacare, modò uterque à perpetrato crimine, abhorreat, & longè absit periculum novi consensus in illud.

II. Et tamen in multis Synodis de-

decretum est, nedum illicitam, sed inanem pariter, nullam, atque irritam fore absolutionem, à Sacerdote datam socio sui criminis adversus sextum Decalogi præceptum. Ita quippè statutum legimus in Synodo Leodiensi anno 1662. *pag.* 74. in Veliterna sub Cardinali Cybo anno 1698. *pag.* 36. in Synodo Fulginatensi sub Episcopo Baptistellio anno 1722. *pag.* 76. in Bononiensi sub Cardinali Jacobo Boncompagno *lib.* 2. *cap.* 6. in Anconitana sub Cardinali Massæio anno 1738. *pag.* 11. atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia *in sua Morali Theolog. tom.* 2. *tract.* 19. *cap.* 3. Numquid igitur prædicti Episcopi peccarunt contra regulam, quam hucusque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque inter Theologos controversis, materiam præcipuè Sacramentorum respicientibus?

III. Nihil illos peccasse ex eorumdem statutis deprehendimus; illi siquidem non deciderunt quæstionem, an Confessarius, generali cæteroquin jurisdictione instructus, validè, & licitè pœnitentem absolvat à crimine secum perpetrato; sed eumdem privarunt jurisdictone, seu facultate absolvendi socium sui, seu complicem in peccato impudicitiæ. Quam verò sapienter, & sanctè id præstiterint, ex iis fas est judicare, quæ Doctores, de hac re agentes, maturè ponderarunt. Atque, ut ea prætermittamus, quæ à S. Petro Damiano, & Thoma nuper audivimus, Basilius Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 38. *num.* 3. illata mentione Confessionis, de qua agimus, gravia mala describit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipuè cùm Confessarius in sacramentali foro fœminam audit, cum qua, non semel tantùm, & diu antea peccavit, sed in turpi contubernio perseverat. Verjuys *t.* 9. *art.* 5. afirmat, longa experientia compertum, ejusmodi Confessiones plerumquè sacrilegas esse, novisque peccatis fœdatas. Theophylus Raynaudus, quamvis *cit. loc.* eamdem Confessionem in se licitam dixerit, periculosam tamen fatetur. Et Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. tom.* 1. *lib.* 2. *de Pœnit. c.* 4. *art.* 10. *regul.* 66. hæc ad rem adnotavit: *Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipsos hujusmodi crimen deponunt, sinceram illius pœnitentiam agant; vix contingit, ut criminosi illi Sacerdotes salutaria dent consilia, & convenientem satisfactionis modum præscribant; & si peccata sint impudicitiæ, periculum est, ne nova cùm pœnitenti, tùm Sacerdoti, in ipsa Confessione peccati nascatur occasio.* Quare S. Carolus Borromæus, ne sordidis hisce maculis illud fœdaretur Sacramentum, quo Christi Sanguine perfundimur, ut à peccatorum lepra mundemur, in sua Synodo Diœcesana XI. *Act. Eccl. Mediol. part.* 2. *pag.* 409. Confessariis generatim, atque universim facultatem interdixit sui cujuscumque criminis socium; seu quoquo modo participem, absolvendi; »Confessario (*inquit*) qui cujuscum»que criminis, etiam minimi, socius, »particepsve ullo modo fuit, munere »interdictum sit Confessionis eorum »audiendæ, quos illius socios habue»rit.... Nec verò absolutio, quam »impertierit, ullius roboris sit, sed »irrita planè, ac rescissa, nullaque »omninò, tamquam ab eo impertita, »qui jurisdictionis, & facultatis ex»pers est. Et verò, si quis Confessa»rius culpæ sotius, particepsve aliquid »contrà ausus erit, excommunicatio»nis sententiam statim subeat; cujus »vinculo irretitus, ab alio Sacerdote, »nisi à nobis, absolvi non possit.

IV. Quamquam autem hæc sanctissimi Præsulis statuta, etiam generatim, uti sonant, sint, summoperè commendanda, & quilibet Antistitum sanctè queat eorumdem vestigiis insistere; negari tamen haud potest, majorem quamdam, & graviorem inhonestatem in eo adesse, ut Sacerdos illius personæ Confessionem excipiat, cum qua impudicitiæ scelus admisit; ac proinde, statim ac nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominici gregis curam suscepimus, universali lege ediximus, ne ullus Confessarius, *extra casum extremæ necessitatis, nimirum, in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confesarii munus obire possit, Confessionem sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere audeat, sublata propterea illi, ipso jure, quacumque auctoritate, & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendum*; ut legi potest in nostris Apostolicis Litteris, datis Kalendis Junii 1741. quæ extant *Bullar. nostri tom. 1. Constit.* 20. §. 4. Ut porrò conscientiarum tranquilitati consuleremus, aliis similibus litteris, datis die 8. Februarii 1745. quæ habentur *cit. tom. Bullar. Constit.* 120. declaravimus, ad rem, de qua agimus, perinde esse, nullum adesse Sacerdotem, præter illum, cum quo pœnitens inhonestè peccavit, aut eum tantùm adesse, quem idem pœnitens, constitutus in mortis articulo, eligere nequit sine periculo se ipsum infamandi, aliisque malam sui suspicionem ingerendi; atque ideo, in eo rerum statu, non prohiberi, diximus, Sacerdotem suæ impudicitiæ complicem absolvere; eumdem tamen simul monuimus, ne prædictæ infamiæ, aut scandali pericula sibi configat, que revera absint: quinimmò voluimus, ut ea, cùm potest, antevertat, & removeat; secus enim pœnas non effugiet, in nostra prima Constitutione inobedientibus inflictas.

CAPUT XV.

De forma conditionata in Sacramento Pœnitentiæ.

CUM in superiore capite sexto hujus libri, de Sacramento Baptismatis, quod in anima characterem imprimit, ageremus, plura disseruimus de forma conditionata, quæ in ejus administratione adhibetur, deque ejusdem vetustate, necnon de circumstantiis necessariis, ut quis ea licitè uti possit; quæque ibi tradidimus, congrua congruis referendo, cæteris etiam Sacramentis, quæ characterem imprimunt, facilè aptari possunt. Ut autem aliqua dicamus de iis, quæ non imprimunt characterem, cùm in his Pœnitentiæ Sacramentum adnumeretur, disputant Theologi, an absolutio sub conditione in illo impertiri possit; quod idem est, ac dicere, an in hoc Sacramento, quod non imprimit characterem, quodque idcircò reiterari potest, quibusdam concurrentibus circumstantiis, conditionata forma admitti, & adhiberi valeat.

II. Qui eam nullatenus admittendam existimant, asserere solent, hujusmodi formam conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ numquam in Ecclesia adhibitam fuisse longo XVI. sæculorum spatio, quibus nec Concilium ullum, nec ullus ex Patribus eam commemorasse dignoscitur, nec ulla ipsius mentio reperitur in Ritualibus Latinis, aut Græcis, nec etiam in Rituali Romano, quod à Paulo V. confirmatum fuit, licèt in his de forma conditionata

ta agatur, quæ in Baptismi, ac extremæ Unctionis administratione adhibetur; præterea S. Carolum Borromæum accuratissimam Instructionem pro Confessariis composuisse, in qua loquitur de modo, quo teneriores pueri, atque puellæ ad Confessionem admitti debent, quin ullum de conditionata forma verbum faciat; item Albertum Castellanum, Ordinis Prædicatorum, ann. 1497. quoddam edidisse Opus, *Sacerdotale Romanum* inscriptum, à summis Pontificibus approbatum (quod idcircò dici potest auctoritatem legis habere) ubi *pag.* 11. *à tergo cap.* 4. *edit. Venet.* 1585. postquam egit de conditionata Baptismi forma, & casuum circumstantias indicavit, quibus ea adhiberi potest, sequentia verba in margine adnotavit: *Secus in Sacramento Pœnitentiæ, quod non licet.* Contra conditionatam sacramentalis Pœnitentiæ formam clamat Cardinalis Cajetanus *in sua Summa verb. Absolutio*; *primò*, sequentibus verbis: *Errat Sacerdos sic faciens, quia præsumit sub forma dubia tradere, quod Christus mandavit sub forma certa ministrari*; ac paulò infrà: *De nullo magis debet curare absolvens, quam de contritione, & satisfactione pœnitentis*; *& tamen Ecclesia, absque conditione aliqua, credit pœnitenti dicenti, se contritum, & habere propositum satisfaciendi, & absolutionis beneficium impertitur absque conditionali nota. Unde exterminanda est hujusmodi superstitio ab Ecclesia Dei.*

III. Utque eò magis sententiam suam confirment, qua usum conditionatæ formæ in Sacramento Pœnitentiæ rejiciunt, casum proponunt de Confessario, qui ita absolveret: *Te absolvo, si habeo potestatem absolvendi*; vel hoc modo: *Si tu es verè pœnitens*; vel hoc alio: *Si restitues alienum, aut tale aliquid feceris*; & absolutionem quidem duobus prioribus modis impertitam validam esse affirmant; at conditionem inutilem prorsus, atque superfluam esse, utpotè quæ nihil aliud efficiat, nisi ut Minister incertus remaneat, utrum Sacramentum administraverit, pœnitens verò, num illud susceperit; absolutionem autem tertio modo impertitam, nimirum sub conditione de futuro, nullam omninò, ac irritam esse; cùm Ministri voluntas, absoluta, & efficax *de præsenti* esse debeat, quo tempore ponitur materia & forma Sacramenti. Sicuti enim propositio conditionata *nihil ponit in re*; ita conditionata voluntas, quamdiu talis est, in suspenso remanet, & nihil prorsus operatur. Ita disserunt Genet. *tom.* 4. *suæ Theologiæ Moralis tract.* 6. *de Sacramento Pœnitentiæ cap.* 12. *quæst.* 6. Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacramento Pœnitentiæ tom.* 2. *art.* 3. *quæst.* 8. *pag.* 200. *edit. Paris.* 1728. Gibert *tom.* 2. *Consultationum Canonicarum de Pœnitentia, consult.* 1. *& tom.* 3. *consult.* 39. *sive ultima.*

IV. Alii tamen, qui formæ conditionatæ in Sacramento Pœnitentiæ favent, præmissis rationibus nihil moventur; eamque licitè, & rectè adhiberi posse statuunt, dummodò necessariæ adsint circumstantiæ, ac de conditionibus *de præterito*, vel *de præsenti* agatur, minimè verò *de futuro*. Animadvertunt siquidem, nihil esse in forma conditionata, quod Sacramentum irritum faciat. Si enim conditiones illæ *de præterito*, vel *de præsenti*, adsunt, dum forma adhibetur, Sacramentum non secus perficitur, ac si forma absoluta adhibita fuisset; si verò desunt, tunc, licèt ob earum defectum absolutio irrita sit, id tamen formæ conditionatæ, qua Sacerdos usus est, adscribi non debet; quo-

niam idem omninò contingeret, si forma absoluta, dum impertiebatur absolutio, adhibita fuisset. His addunt, per hujusmodi conditionatæ formæ usum, reverentiæ Sacramento debitæ maximè consuli, dum per eam protestatur Minister, si aliquod intersit obstaculum, se nolle Sacramentum perficere, & simul eumdem Ministrum à gravibus angustiis se expedire, quibus aliquandò vexatur, dum ex una parte venerationi erga Sacramentum deesse nollet, ex altera verò necessarium periclitantibus animis auxilium denegare veretur. Ita disserunt Theologi Scholastici, ac etiam Morales, qui formam conditionatam rectè adhiberi tuentur, dummodò tamen necessariæ, ut suprà dictum est, adsint circumstantiæ, ad quas nimirum, dum agitur de illius usu in Pœnitentiæ Sacramento, veram redigi difficultatem affirmant.

V. Et quoniam hæc eorum opinio tamquam XVI. sæculis incognita traducitur, & nulla in Conciliis, ac Rituali-bus mentio de ipsa reperiri dicitur; quinimmò in Sacerdotali prædicti Alberti Castellani expressè reprobata apparet; aliquis ex ipsis non deest, qui formam conditionatam in Sacramento Pœnitentiæ ab Henrico Gandavensi, qui sæculo XIII. floruit, *in suo Quodlib. de Pœnitentia*, admissam esse contendat. Sed quia Henrici textus non satis clarus, nec ad rem conficiendam idoneus videri potest; ad Joannem Gersonium confugiunt, qui scripsit ineunte sæculo XV. quique de absolutione conditionata in Sacramento Pœnitentiæ pluries in suis Operibus verba facit, nimirum *in Responsionibus ad Chartusianorum interrogationes tom. 2. pag.* 461. *littera A. in Tractatu de unitate Ecclesiæ, eod. tom. 2. pag.* 118. *littera A. in tractatu de Schismate, t. 2. pag.* 79. *litt. C. Tenendum est hic pro certissima conclusione Theologiæ, quod sicut potest fieri Confessio in multis casibus dubiis, vel scrupulosis, sub conditione, tùm in eis, quæ sunt de jure, quam quæ sunt de facto; sic potest dari absolutio conditionalis*; ubi tamen docet, opus non esse, ut quis conditionem verbis exprimat (id quod aliquibus in more positum erat) sed satis esse, ut eam dumtaxat mente concipiat; quod etiam de Baptismi forma conditionata asseruerat *eodem. t. 2. pag.* 406. *B.* juxta ejus Operum editionem Amstelodami cusam, qua nos usi sumus.

VI. Iidem verò, qui formæ conditionatæ in Pœnitentiæ Sacramento favent, fatentur quidem, nullam illius mentionem in aliquo Rituali, aut Concilio, vel Canone factam reperiri; verùm advertunt, in nullo quoque Rituali, Concilio, vel Canone illam damnari; quod quidem prætermissum non esset, si prædictam conditionatam formam adhibere, minus rectum, aut illicitum visum esset; siquidem complures occurrunt libri, in quibus legitur sententia conditionatæ formæ favens. Albertus dumtaxat Castellanus *in suo Sacerdotali Romano*, quod à Summis Pontificibus approbatum fuisse asseritur, eam expressè in Pœnitentiæ Sacramento condemnat. Verùm egregius hic Ordinis Prædicatorum Professor, qui exeunte sæculo XV. ac ineunte XVI. floruit, eximiis quidem dotibus conspicuus fuit, idemque *Sacerdotale Romanum* concinnavit, quod ab ipso dicatum Leoni X. Pontifici Maximo, deinde Pii IV. Pontificis jussu emendatum fuisse dicitur, juxta ea, quæ leguntur *tom. 2. Scriptorum Ordinis Prædicatorum* P. Jacobi Echard. *pag.* 48. Sed hujusmodi Opus legis auctoritatem, & vim obtinere, ad-

admisso etiam quod Pii IV. auctoritate correctum fuerit, admodum ad probandum difficile judicatur. Gratiani enim Decretum, quantumvis pluries Romanorum Pontificum cura emendatum fuisse non ignoretur, vim ac pondus legis non habet; quinimmò inter omnes receptum est, quidquid in ipso continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ex se habuisset, si numquam in Gratiani Collectione insertum foret; ut videre est in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 4. part. 2. cap. 17. num. 10.* Et hæc quidem respondendi ratio prudentibus viris facilè arridebit; cùm & firmo rationis fundamento innitatur, & magnam præseferat modestiam, dum assertam Operis revisionem, de mandato Pii IV. factam, nullo modo attingit; cujus tamen Pontificii mandati probatio valdè difficilis esset. Consulatur Berti *tom. 8. Theolog. lib. 34. cap. 8. §. ultimo.*

VII. Nos quidem in hac, atque in aliis hujusmodi controversiis, neutri ex partibus nos addicimus, atque ita ab Episcopis in Synodis agendum existimamus; quinimmò de illa ne verbum quidem à nobis factum esset, nisi, præter connexionem materiæ cum conditionata Baptismi forma, de qua nuper sermonem habuimus, hujus controversiæ notio necessariò præmittenda nobis visa fuisset, antequam de quibusdam casibus practicis in hoc capite ageremus, de quibus aliqui Episcopi in suis Synodis decreta, & statuta edere, opportunum duxerunt.

VIII. Accidit sæpè, ut aliquis, gravi morbo se opprimi sentiens, Confessarium arcessi jubeat; verùm interea temporis, antequam Confessarius adveniat, loquelam & cognitionem amittit; attamen etiam sine verbis, aliqua dat pœnitentiæ signa tùm ante adventum Confessarii, tùm in illius conspectu; aliquandò etiam nullum coram Confessario pœnitentiæ signum ostendit, quamvis antea nonnulla ipsius indicia dederit. Hæc porrò quotidie contingunt; sicut etiam quotidie fit, ut postquam ægrotus duo, vel tria peccata confessus fuerit, Confessionem prosequi amplius non possit. In his omnibus casibus impertiri absolutio debet. Ita enim in antiquo Carthaginiensi Concilio decretum fuit, relato *in Can. Is qui, 26. quæst. 6. Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit; si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam.* Item in epistola S. Leonis, à Gratiano pariter relata *in Can. Multiplex, de pœnitentia dist. 1. Quod si ægritudine aliqua ita fuerint aggravati, ut quod paulò ante poscebant, sub præsentia Sacerdoti significare non valeant; testimonia eis Fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul & Pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium consequantur.* Et ut ad recentiora tempora descendamus, addenda est constitutio Synodi Nemausensis, anno 1284. habitæ, relata à Grancolas *t. 3. veterum Liturgiarum pag. 772. Si infirmus petierit Sacerdotem pro pœnitentia recipienda, vel aliqua signa pœnitentiæ fecerit, & interim, dum Sacerdos veniret, obmutuit infirmus, vel factus est amens, aut phreneticus; Sacerdos veniens, sive ad nutum infirmi, sive ad testimonium eorum, qui audierunt ipsum petentem pœnitentiam, vel Presbyterum, vel aliqua signa pœnitentiæ facientem, debet ei, quidquid humanitatis, vel consolationis po-*

terit, impendere, absolvendo eum, & reconciliando, & orationes dicendo, & Crucis osculum, si præsens Crux fuerit, sibi dando. Cum his concordat Rituale Romanum *tit.* 18. ubi de infirmo loquens, ait: *Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægro deficiet, nutibus & signis conetur* (loquitur de Confessario) *quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiamsi confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Cumque nonnulli existimarent, ægrotum illum absolvendum non esse, qui coram Confessario nullum pœnitentiæ signum dedit, quantumvis antea dederit coram aliis, qui id ipsi Confessario testificantur, suamque opinionem ea ratione fulcirent, quod Clemens VIII. Pontifex Maximus anno 1602. sequentem propositionem, veluti scandalosam, ac temerariam damnavit: *Licere per literas, seu internuntium, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*; uti videre est in Constitutione 87. ejusdem Pontificis *Bullar. tom.* 3. eorum tamen error ab aliis facilè deprehensus est. Longè enim discrepat unus casus ab alio. Consulantur Cardinalis de Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ disput.* 17. *sect.* 5. §. 2. Cardinalis Gotti *tom.* 14. *Theologiæ, de Sacramento Pœnitentiæ quæst.* 8. *dub.* 3. §. 2. *n.* 9. Diana *edit. coord. tom.* 1. *tract.* 3. *resolut.* 74. Elbel *Theolog. Moral. part.* 2. *de Sacramento Pœnitentiæ, conferent.* 8. §. 1. *num.* 207. Narrat hic Auctor, prædictum Clementem VIII. interrogatum fuisse, an prohibendo Confessionem in absentia, sive per litteras, sive per nuncium factam, in animo habuerit, hanc quoque Confessionis speciem, de qua loquimur, prohibere, & consequenter absolutionem, quam Sacerdos impertitur ægroto jamjam morituro, & nullum pœnitentiæ signum, aut Confessionis desiderium in sui præsentia demonstanti, de quibus tamen signis antea editis certior fit per testes; eumdemque Pontificem negativè respondisse, asserit. Et quamvis ipse nullum hujusmodi responsionis documentum afferat; nihilominùs, ita se rem habuisse, constat ex testimonio Petri Lombardi, Archiepiscopi Armacani, qui hoc idem audivisse se affirmat ex ore ipsius Pontificis, cum quo de hac quæstione tractaverat. Id autem responsum non solùm relatum legitur in Operibus P. Conick *de absolutione moribundi, in fin.* verùm etiam in laudato Opere Cardinalis de Lugo *sect.* 4. *num.* 76. & 77. Quare cùm olim Major Lusitaniæ Inquisitor supremæ Inquisitioni Romanæ hanc proposuisset quæstionem: *An censuram, & quam, mereatur hæc propositio: validè impenditur absolutio, quando ægrotus coram uno, vel altero teste signa contritionis exhibet, deinde, superveniente Confessore, nullo externo signo confitendi voluntatem ostendit; constat tamen ex relato internuncii, ægrotum ostendisse signa contritionis, & confitendi voluntatem*; Summus Pontifex Urbanus VIII. in Congregatione coram ipso habita die 24. Februarii 1632. non solùm absolutionem impertiri posse, respondit: *Sanctissimus dixit, huic ægroto posse impertiri absolutionem*; verùm etiam, ne laudatum decretum Clementis Papæ VIII. negotium ullum facessere posset, addidit: *nec id repugnare decreto Clementis VIII. cùm diversam contineat rationem.* Uno verbo, in ca-

casu de quo agimus, pœnitens per alios ostendit suum confitendi propositum; idque satis est, ut in eo statu, in quo positus est, absolutionem consequi possit, ut in suprà citato Rituali statuitur. Nec disputandi locus est, utrùm in hoc casu absolutio conditionata, an simplex, & absoluta esse debeat. Hæc enim controversia locum non habet, nisi cùm signa ab infirmo edita, seu quæ Confessario à testibus referuntur, dubia prorsus, ac æquivoca per se ipsa sint, aut fuerint. In his namque circumstantiis, sunt qui putant, absolutionem sub conditione impertiendam esse. Ita legitur in Instructione pro Sacerdotibus ad Confessarii ministerium recèns deputatis, Romæ edita per quemdam Presbyterum Congregationis Missionis, ac pluries etiam alibi typis excusa, & præsertim Papiæ anno 1720. *part. 2. cap. 12. §. 1. num. 191. & seq.* Et Cardinalis de Lugo, suprà laudatus, explicans modum impertiendi absolutionem conditionatam, quando dubia sunt signa, quæ ab infirmo ostenduntur, aut ostensa sunt, ita prosequitur in dicto Tractatu *de Sacramento Pœnitentiæ disp. 17. sect. 5. §. 2. num. 91.* "Si dubitat Sacerdos, an signa ab in-"firmo exhibita fuerint ad significan-"dum dolorem de peccatis, & volun-"tatem absolutionis, an verò ex do-"lore morbi; item an, quando dixit, "se velle confiteri, esset compos sui, "an impos, & sine rationis usu; in "his enim & similibus casibus, prop-"ter reverentiam Sacramenti, absolu-"tio impendi debet sub conditione ex-"plicita, interius concepta."

IX. Quæ hactenùs dicta sunt, ad eos pertinent, qui in mortis articulo constituti, pœnitentiæ signa, aut confitendi votum ostenderunt, vel coram Confessario, vel coram aliis sibi adstantibus, qui hoc ipsum Confessario testificantur. Nunc agendum est de absolutione illorum, qui gravi aliquo, & repentino casu oppressi, vel morbo correpti, extremum agunt spiritum, absque eo quod ulla dederint, vel dare valeant pœnitentiæ signa. Quod cùm & iis contingere possit, qui vitam ex Christianæ legis præscripto semper duxerunt, & Sacramenta frequenter suscipere consueverunt, atque illis etiam, qui de æterna salute sua plerumquè nihil cogitantes, flagitiis sæpè se contaminasse noscuntur; de prioribus potisimùm intelligenda sunt ea, quæ subjicimus. Antiquorum Theologorum communis opinio fuit, quam multi adhuc tuentur, quod nullis editis à pœnitente actibus, absolutioni Sacramentali impertiendæ locus esse non possit; Ita Natalis Alexander *in Theologia Dogmatico-Morali lib. 2. de Sacramento Pœnitentiæ art. 7. regula 17.* & Pontas *in verb. Absolutio casu 4.* ob eam nempè rationem nuper indicatam, quod scilicet, cùm pœnitentis actus non adsunt, deest materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ; cumque præterea Sacerdoti notus non sit præsens pœnitentis status, ejusdemque voluntas, non potest is, judicantis in modum, absolutoriam sententiam proferre. Afferunt etiam in hujus sententiæ confirmationem, quod Sorbonæ facultas Theologica anno 1665. propositionem damnavit ex quodam libro excerptam, quæ sequentibus verbis concepta legitur: "Qui amiserit loque-"lam, vel usum rationis, si benè "vivebat, ut bonus & fidelis, & fre-"quentabat Confessionem, & Com-"munionem, quamvis non petierit "Sacramenta, quia ex insperato talia "acciderunt, debet præsupponi con-"tritus, & faciente aliquo confessio-

»nem pro eo sicut fit in populo, Sa»cerdos faciat absolutionem ab omni »sententia & peccato ;« quam quidem prædicta Parisiensis facultas sequenti censura notavit: *Doctrina hujus propositionis, universim, & absolute sumpta, est in praxi periculosa.*

X. Adversus hanc, quæ communis appellari poterat opinio, insurrexit celebris Auctor Joannes Morinus *in suo Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ lib.* 10. *cap.* 10. hac innixus ratione, quòd si jam receptum, & ratum est, ut qui loquelæ usu destituitur, nullumque pœnitentiæ signum coram Sacerdote exhibet, absolutione donetur, quoties adstantes Sacerdoti testificantur, eumdem, ante illius adventum, vel confessionem suam audiri postulasse, vel dolorem de peccatis significando, absolutionem consequi expetiisse; eò fortiùs absolvi poterit, vel potiùs debebit is, cui licèt nemo testimonium reddat, quòd ante adventum Confessarii pœnitentiæ signa dederit, tot tamen testes sunt de ejus proposito recipiendi Sacramenta in supremo vitæ discrimine, quot sunt actus Christianarum virtutum, quot Confessiones sacramentales, & Communiones Corporis Christi, quot demùm religionis, & pietatis opera, quibus in universo suæ vitæ cursu manifestum probitatis specimen præbuit. Ad hanc verò opinionem roborandam, Morinus ipse quoddam Clementis VIII. Pontificis factum refert, qui fabro murario è Vaticanæ Basilicæ fastigio fortè decidenti, ita absolutionem impertitam fuisse dicitur: *Si es capax, absolvo te à peccatis tuis*; ut legitur apud Homobonum *in exam. Eccles. part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 18. *quæst.* 84. Præterea affert Gregorii Papæ XV. auctoritatem, qui dum Bononiensem Archiepiscopatum obtinebat, *in suo Memoriali Confess. c.* 1. *de forma Sacram. Pœnitentiæ num.* 16. S. Antonini doctrinæ adhærens, docuit, *posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit.* Ac denique in medium profert Ecclesiæ Lemovicensis Constitutiones editas anno 1620. in Synodo, cui undecim Abbates, Decani tres, Præpositi septem, ac decem Priores, totidemque Archipresbyteri interfuerunt: »Poterit quoque idem applicari »remedium, *videlicet Sacramentalis* »*absolutionis*, ei qui judicio, omnium»que sensum usu statim captus est, »non petita pœnitentia, nulloque sig»no contritionis edito, cùm violen»tia morbi judicatur de repente & ex »improviso prævenus, & oppressus, »& Christianè vixit; ferrique potest »judicium ex actionibus vitæ, & »moribus, eum libenter Pœnitentiæ »Sacramentum petiturum fore, si »tempus, & morbi violentia permi»sissent; licèt hoc in casu nihil de »absolutionis effectu promittere pos»simus; sed animarum salvandarum »causa, nullum remedium omittere »debemus, quod Deus potestati nos»træ commisit, Deum orantes, ut »immensa bonitate, & misericordia, »quod deest ægrotorum dispositioni »suppleat, cætera inscrutabilibus Dei »judiciis commendantes.«

XI. Morini opinio complures sectatores invenit ex his, qui post eum scripserunt; quos inter numerandi sunt Merbesius *diss.* 4. *de Pœnitent. quæst.* 85. item Juenin *de Sacrament. dissert.* 6. *de Pœnitent. quæst.* 7. §. 3. qui observat, hoc idem in Rituali Ecclesiæ Tullensis, jussu Cardinalis de Bissy, olim Tullensis Episcopi, edito præscriptum fuisse; cui nos addimus etiam illud bon. mem. Cardinalis

lis de Rohan Argentinensis Episcopi, in cujus Proœmio *num.* 4. ita legitur: „Si qui Fidelium subitò obmutescerent, vel omni rationis usu destituerentur; iis ultimo casu correptis, non neganda absolutio, & extrema Unctio; modò cùm sani essent, vitam duxerint homine Christiano dignam. Tunc enim præsumi debet habere sufficientem ad illa Sacramenta recipienda intentionem.“ Genett. *tom.* 4. *Theologiæ Moralis tract.* 6. *de Sacram. Pœnitent. cap.* 12. *quæst.* 5. Tournely *in Prælectionibus Theologicis de Sacram. Pœnitent. tom.* 2. *pag.* 175. *& seq. edit. Parisiens. an.* 1728. Vanroy *in Theologia Morali part* 4. *tom.* 5. *cap.* 9. *quæst.* 13. Vuitasse *de Sacrament. Pœnit. part.* 2. *pag.* 836. Henricus à S. Ignatio *tom.* 3. *lib.* 5. *c.* 196. *&* 197. Neesen *tom.* 2. *tract.* 5. *de Sacrament. Pœnitent. dub.* 14. Auctor verò, qui Opus citati Pontas, Latinè redditum, additionibus locupletavit, *præd. casu* 4. animadvertit, non tanti quidem faciendam esse rationem illam ab adversariis celebratam, quod scilicet, cùm Pœnitentiæ actus non adsunt, materia desit Sacramenti Pœnitentiæ. Nec enim certum est, materiam Sacramenti esse hujusmodi Pœnitentis actus, cùm Tridentinum Concilium illos, haud præcisè *materiam*, sed *quasi materiam Sacramenti* appellaverit; uti videre est *sess.* 14. *de Pœnitentia cap.* 3. Quod si etiam necessaria Sacramenti materia in hujusmodi actibus constitui deberet, ipsi jam antea præcessisse dicendi essent, & tunc pro præsentibus haberi possent; non secus ac petitio absolutionis, quam Pœnitens ante Confessarii adventum emisit, sed coram eo amplius exprimere, aut repetere non potest, pro præsenti habetur ad eumdem effectum, ut scilicet Confessarius ejusmodi Pœnitentem, jam sensibus, & loquelâ destitutum, absolvere non dubitet.

XII. Et hæc quidem sententia inter Theologos novissimis temporibus tantum invaluit, ut Auctor Theologiæ Moralis ad usum Seminarii Petrocorensis, dum eam sibi nequaquam probari significat, ad ultimum tamen admittat, ejusmodi moribundis absolutionem dari posse *sub conditione*; ut videre est in illius *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 1. *quæst.* 10. Similiter P. Berti *loco superiùs citato* apertè docens, quod, juxta scholæ rigorem, ejusmodi infirmi minimè dici possent absolutionis capaces (id quod etiam fusè comprobat Cabassut. *in Theor. & Prax. Jur. Can. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 10.) cùm tamen tot esse videat doctissimos viros, qui eorum capacitatem admittunt, eamque constituunt in retroacta illorum vitæ probitate, ac pietate, conditionatam absolutionis formam cum ipsis adhiberi posse, non inficiatur. Hanc verò licèt aliqui nec rejiciendam putent, ubi agitur de hominibus in mortis articulo constitutis, qui neque recenter pœnitentiæ significationes ediderunt, & dissolutam flagitiosamque vitam, sceleribus semper inquinatam, egisse palam dignoscuntur, quive etiam in actuali peccato moriuntur, dummodo Catholicam Fidem retinuerint, & pro Catholicis se gesserint; ut videre licet in suprà dicta Instructione pro Confessariis Tyronibus *part.* 2. *cap.* 10. §. 1. *num.* 193. id tamen nullo pacto probatur iis, qui cum Morino putant, rectam & religiosam vitæ rationem, & Sacramentorum frequentiam, qua ægrotus ipse in omni vita fidem suam ex operibus comprobavit, justam præbere causam, ut, quamvis idem in mortis articulo, morbi vi oppressus, nullum pœnitentiæ signum dederit, aut dare valeat, nihilominùs sacramen-

mentali absolutione vel sub absoluta, vel sub conditionata forma donari possit.

XIII. Hæc sunt, quæ circa usum formæ conditionatæ in Sacramento Pœnitentiæ ea, qua fieri poterat, brevitate ac diligentia colligere nobis datum est. Et quoniam hæc omnia, quemadmodum hucusque narravimus, in utramque partem à Theologis disputantur; optimum factu judicaremus, ut Episcopi in suis Synodis intra Rituales Romani terminos se continerent; relinquentes nimirum scholis, & Conferentiis, seu Collationibus, quæ de Casibus Moralibus haberi solent, totam hanc quæstionem de conditionata absolutionis forma, & de peculiaribus casibus, quibus adhiberi illa possit, aut debeat. Porrò in Synodo Montis Falisci, quæ anno 1710. habita fuit, *cap. 6. de Pœnitentia n. 6.* decernitur, *ut absolutione saltem sub conditione moribundus donetur, quamvis nullus adsit, aut illius pœnitendi vota signis aut verbis prodita testetur.* In Synodo Isclana habita anno 1716. *part. 2. de Sacram. Pœnit. cap. 1. num. 19.* legitur etiam de eo, qui in mortis articulo reperitur, si *nulla signa præstiterit, saltem sub conditione absolvatur, modò in actuali peccato non decedat.* In Synodo Feltriæ celebrata anno 1627. *tit. 10.* decernitur, ut etiamsi adstantes Sacerdoti asserant, infirmum suorum peccatorum pœnitentiam demonstrasse, & confitendi propositum ostendisse, *absolvatur in Domino sub conditione*; hoc tamen addito: *cognitis ejusdem moribus, ac vitâ, vel si in Deum, à Fide discedendo, non peccaverit.* Si hæc Synodalia statuta cum Theologorum nuper indicatis opinionibus comparentur, facile erit agnoscere, aliqua ex ipsis alteram ab altera circumstantia non rectè secernere; alia verò rem totam nimis ampliare, alia denique eadem nimis in arctum constringere. Quod sanè propositam à nobis agendi rationem magis magisque confirmat; ut nempè, controversiarum decisione Theologorum disputationibus relicta, prudens Episcopus ea dumtaxat Synodalibus statutis inserere studeat, quæ in Ritualibus Libris, ab Ecclesia Romana propositis, indicantur & præscribuntur.

CAPUT XVI.

De reprobatione doctrinæ, quæ in nonnullis Synodis legitur, Confessionis videlicet factæ in mortis articulo Laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.

BErnardus Lemoviciensis anno 1374. factus Bononiensis Episcopus, suam Synodum coegit, pluresque edidit Constitutiones, quas etiam Bernardi Successores religiosè ac sanctè custodiri & servari jusserunt; uti testatur Sigonius *lib. 3. de Episcopis Bononiensibus, in dicto Bernardo.* Illas easdem Constitutiones, in posterioribus Bononiensibus Synodis iterum, iterumque publicatas, Augustinus Zanetus Episcopus Sebastenus, Laurentii Cardinalis Campegii, Episcopi Bononiensis, Vicarius Generalis, & Suffraganeus, anno 1535. typis editas vulgavit. In harum Constitutionum *rub. 5. de Pœnitent.* hæc habentur: "Nullus "alieno Sacerdoti peccata sua confitea- "tur, nisi prius à proprio petita licen- "tia, & obtenta, quam nullus, requi- "situs, dolosè vel malitiosè denega- "re præsumat. In quibusdam tamen "casibus potest quis alieno Sacerdoti "confiteri, à suo non petita licentia: "primò, si Episcopus aliis specialiter "delegaverit; secundò, si peccans in "alie-

„aliena parochia, iterum vult de pec„cato illo Sacerdoti illius parochiæ „confiteri; tertiò, si suum domicilium „ad aliam transtulit parochiam; quar„tò, quando quis est vagabundus; „quintò, si periculum mortis sibi im„minet, nec habere potest proprium „Sacerdotem, quo casu, deficiente „alieno Sacerdote confiteri posset lai„co, & etiam mulieri. " Id ipsum dictum comperimus in Diœcesana Synodo Sabinensi, habita anno 1312. ab Arnaldo de Faugeriis S. R. E. Cardinali, Episcopo Sabinensi, quam ex codice bibliothecæ Othoboniane, publici juris fecit Hannibal Cardinalis Albanus in Appendice ad suam Synodum pariter Sabinensem, habitam anno 1736. Andræas quoque Minorita, Episcopus Megarensis, *in Lumine Confessorum*, quod anno 1429. obtulit Jordano Ursino, Episcopo Albanensi, S. R. E. Cardinali Pœnitentiario, eamdem tradidit doctrinam, uti videri potest in Dissertatione, quam Constantinus Ruggerius attexuit citatæ Syno. do Sabinensi Cardinalis Albani, *pag.* 324. In Commentariis Pii II. *lib.* 6. *pag.* 151. *editionis Francofurtensis anni* 1614. refertur concio, quam habuit Henricus Angliæ Rex ad milites suos, dum eos ad confligendum cum Gallorum exercitu cohortaretur; ubi, inter alia, sic eos admonet: *Verùm non tàm vestris ex manibus, quàm Dei dextera salutem sperate, quæ ut nobis secunda sit, peccata nostra confiteamur, humilique corde Divinam misericordiam imploremus.* Sed in antiquioribus, hæc alia verba leguntur: *Alter alteri peccata nostra confiteamur, & Eucharistiæ loco, cujus copiam non habemus, terram sumentes.*

II. De Confessione, hoc est de doctrina illa, seu consuetudine, ut laici cum laicis confiterentur, mox agemus. Ad illud autem, quod ibidem de Eucharistia dicitur, breviter observasse juvat, teneri nos Jure Divino Eucharistiæ Sacramentum in mortis periculo sumere, juxta communiorem Theologorum sententiam, quam aliis compluribus allegatis, referunt, & tuentur Sylvius *tom.* 4. *in* 3. *part. S. Thomæ disp.* 80. *art.* 11. *quæst.* 1. Cardinalis de Lugo *de Sacram. Eucharistiæ disput.* 16. *sect.* 2. *num.* 25. *& seq.* Cumque duobus modis Sacramentum hoc percipiatur, vel scilicet re ipsa & facto, vel spiritualiter & in voto, hoc est, vel ipsum Eucharisticum panem ore manducando & deglutiendo, vel, si hoc fieri nequeat, id ipsum enixis votis desiderando; fortè evenit, ut, ad hujusmodi desiderium externa aliqua actione significandum, simplices aliqui, & rudes terram ore sumendam excogitaverint; quod tamen aliorum judicio subjicientes, id unum addimus, quod in Libello Benedicti XI. aliàs XII. *de erroribus Armenorum*, quem edidit Raynaldus *ad annum Christi* 1341. *n.* 48. inter alios Armenorum errores, hic, etiam *sub n.* 107. refertur: *Item Armeni tenent, quod, si aliquis sit in periculo moriendi, & non habeat tempus recipiendi Communionem, quod faciunt Crucem cum manu in terra, & de quolibet brachio dictæ Crucis accipiunt modicum de terra, & comedunt, & hæc comestio terræ habetur per eos pro Communione.* Interim ad propositam materiam Confessionis à laico cum alio laico peragendæ regrediamur.

III. Plerique ex hæreticis dixerunt, non solùm Sacerdotem, sed quemcumque Fidelem, etiam laicum, posse esse Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ, præsertim si probus sit & justus. Hoc errore imbuti fuerunt Flagellantes, qui, spreto Sacerdotum tribunali, peccata

sua

sua laicis confitebantur, & ab eis absolvebantur; uti videre est *in lib.* 3. *de gestis Baldewini de Luczemburg cap. Miscellaneor.* Baluzii *tom.* 1. eumdemque docuit Wiclefus, teste Waldensi *tom.* 2. *cap.* 135. & 145. à quibus illum hausit, iterumque excitavit Lutherus, apud Rofensem *art.* 13. Quare Henricus VIII. Angliæ Rex, in suo Opere *de septem Sacramentis adversus Lutherum, de Confessione*, postquam necessitatem adstruxit peccata sua aperiendi Sacerdotibus, quam non solùm ex pluribus sacræ Scripturæ textibus, sanctorumque Patrum testimoniis, sed ex ipsa Fidelium antiqua & constanti praxi evidenter ostendit, inquiens: "Verùm de Confessione si "verbum nullum neque nominatim, "neque in figura legeretur, neque quid- "quam à sanctis Patribus diceretur, "tamen, cùm videam, totum populum "tot sæculis peccata sua patefacere "Sacerdotibus, cùm ex ea re tàm assi- "duè videam tantum boni proventum, "tàm nihil enatum mali, aliud neque "credere, neque cogitare possem, quam "eam rem, non humano consilio, sed "Divino planè mandato, & constitu- "tam esse, & conservatam. Neque "enim ulla humana auctoritate popu- "lum umquam potuisset adduci, ut "occultissima scelera, quorum tacitam "conscientiam horrebant, quæ ne pro- "dirent in lucem, tanti referebant ip- "sorum, in alienas aures (qui posset, "cum vellet, prodere) tanto cum pu- "dore, tanto cum periculo, tàm in- "cunctanter effunderent; neque fieri "potuisse, cùm tàm numerosi Pres- "byteri, boni malique, qui promis- "cuè Confessiones audiant, ut audita "continerent etiam hi, qui aliàs ni- "hil continent, nisi Deus ipse, qui "Sacramentum instituit, rem tàm sa- "lubrem speciali gratia defenderet. "Mihi ergo, quidquid ait Lutherus, "non ex aliqua populi consuetudine, "nec ex institutione Patrum, sed ab "ipso Deo videtur instituta, & præser- "vata Confessio:" postquam, inquam de sacramentalis Confessionis institutione hæc contra Lutherum scripserat, eumdem alio etiam nomine exagitat, quod nimirum Confessionem cuicumque laico, immò etiam fœminæ fieri permitteret, addens: *Nunc igitur judicet quisque, quam verè sentit Lutherus, qui contra Sanctorum omnium sententiam, Claves Ecclesiæ trahit ad laicos, trahit ad mulieres, & ait, verba Christi, Quæcumque ligaveritis, &c. non Sacerdotibus tantùm, sed omnibus dicta Fidelibus.*

IV. Ecclesiæ itaque Catholicæ certissimum dogma est, solos Sacerdotes posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare, & à peccatis absolvere; quoniam ad sacramentalem absolutionem, qua anima solvatur à culpæ nexu, necessaria est potestas Clavium, quam Christus Dominus solis contulit Sacerdotibus, cùm *Joann.* 20. solis Apostolis, eorumdem successoribus, riteque ab his ordinatis, dixerit: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Quamobrem S. Ambrosius *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 2. *n.* 7. *tom.* 2. *Oper. col.* 392. loquens de potestate absolvendi à peccatis: *Jus hoc* (inquit) *solis permissum Sacerdotibus est*; & S. Basilius *in Regulis brevius tractatis, Oper. tom.* 2. *pag.* 516. *ad interrogat.* 288. *Qui confiteri vult peccata sua, debetne confiteri omnibus, & quibuslibet, aut quibus?* respondet: *Peccata iis confiteri necesse est, quibus mysteriorum Dei concredita dispensatio est*; ac S. Leo Magnus *epist.* olim 91. nunc 82. *cap.* 2. ait, Divinitùs esse ordinatum, *ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacer-*

cerdotum, nequeat obtineri. Atque, ut missa faciamus alia plurima sanctorum Patrum testimonia, quæ congerunt Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 21. *sect.* 1. Vazquez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæst.* 93. *art.* 1. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 10. *punct.* 1. Natalis Alexander *hist. Eccl. tom.* 3. *ad sæcul. III. dis.* 4. Juenin *de Sacram. diss.* 6. *q.* 5. *art.* 2. & alii; Eugenius IV. in decreto unionis Armenorum, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. definivit: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens auctoritatem ad absolvendum vel ordinariam, vel ex commissione Superioris.* Et *in Constit.* 44. Leonis Papæ X. *Bullar. tom.* 3. *part.* 3. *pag.* 489. inter cæteros errores Lutheri, hic etiam proscribitur, quod videlicet: "In Sacramento Pœnitentiæ, ac remissione culpæ, non "plus facit Papa, aut Episcopus, quam "infimus Sacerdos; immò, ubi non est "Sacerdos, æquè tantum quilibet Chris"tianus, etiamsi mulier, aut puer "esset." Ac demùm sancta Tridentina Synodus *sess.* 14. *de Pœnit. cap.* 6. hæc habet: "Declarat sancta Synodus, "falsas esse, & à veritate Evangelii "penitùs alienas doctrinas omnes, quæ "ad alios quosvis homines, præter "Episcopos, & Sacerdotes, Clavium "ministerium perniciosè extendunt, "putantes, verba illa Domini, Quæ"cumque alligaveritis, &c. & Quorum "remiseritis, &c. ad omnes Christifi"deles indiferenter, & promiscuè, con"tra institutionem hujus Sacramenti, "ita fuisse dicta, ut quivis potestatem "habeat remittendi peccata;" & can. 10. ejusdem sessionis, anathema profert adversus eum, qui asserit, *non solos Sacerdotes, sed omnes Christianos esse Ministros absolutionis.*

V. At, primo aspectu, oppositum sensisse videtur S. Cyprianus *epist.* 12. ubi permittit, Confessionem fieri Diacono, cùm Sacerdos abest; ait enim: "Occurrendum puto fratribus nostris, "ut qui libellos à Martyribus accepe"runt, & prærogativa eorum apud "Deum adjuvari possunt, si incommo"do aliquo, & infirmitatis periculo oc"cupati fuerint, non expectata præsen"tia nostra, apud Presbyterum quem"cumque præsentem, vel, si Presbyter "repertus non fuerit, & urgere exitus "cœperit, apud Diaconum quoque "Exomologesin facere delicti sui pos"sint, ut, manu eis in pœnitentiam "imposita, veniant ad Dominum cum "pace, quam dari Martyres litteris ad "nos factis desideraverunt." Cypriano adstipulantur tùm antiquissima Synodus Eliberitana *can.* 32. Collectionis Harduini *tom.* 1. *col.* 253. inquiens: *Apud Presbyterum, si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, sed potiùs apud Episcopum; cogente tamen infirmitate, necesse est, Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum, si ei jusserit Sacerdos;* tùm Concilium Triburiense anni 895. relatum *in Cap. Fures, de furtis,* ubi sic legitur: "Fures, & latrones, si in fu"rando, vel deprædando occiduntur, "visum est pro eis non esse orandum; "sed, si comprehensi, aut vulnerati, "Presbytero, vel Diacono confessi fue"rint, communionem eis non nega"mus;" tùm demùm alia plurima veterum testimonia, congesta à Martene *de antiquis Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 6. *art.* 6. *n.* 7.

VI. Attamen hæc, quæ fucum faciunt, ritè expensa minimè pugnant cum veritate Catholica. Etenim, prætermissis cæteris responsionibus, quæ videri possunt apud nuper laudatos Doctores, & Duhamel *tom.* 7. *Theolog. tract.* 7. *de Pœnit.* hæc sola, quam subnec-

nectimus, sufficere posse videtur ad omnem eluendam difficultatem. Nomen *Exomologesis* non semper apud Patres significat Confessionem arcanam, auricularem, & sacramentalem, sed frequenter usurpatur pro ultimo illo ritu, seu actu externo, qui totius publicæ pœnitentiæ clausula erat & complementum; cum nimirum publicè pœnitentes, humi substrati, flentes, atque ingemiscentes, se ipsos incusabant, veniam exposcebant, & Ecclesiæ tandem reconciliari, atque iterum ad Sacramenta admitti, petebant; quemadmodum fusè demonstrant Albaspineus *lib. 2. observationum observat. 26.* Morinus *lib. de Pœnit. cap. 2. n. 4. & seq.* Petavius *suis in Sanctum Epiphanium animadversionibus, ad hæresim 59.* quæ est Novatianorum; & planè constat cùm ex Tertulliano *lib. de Pœnit. cap. 9.* ubi ait: *Exomologesis prosternendi, & humilificandi hominis disciplina est; & lib. de Oratione cap. 7. Exomologesis est petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur*; tùm ex eodem laudato Cypriano *epist. 55.* ad Cornelium Papam, ubi de lapsis agens, qui publicam pœnitentiam subire detrectabant, hanc pariter Exomologesin appellat, inquiens: *Sublata pœnitentia, nec Exomologesi criminis facta, despectis Episcopis, atque calcatis, pax à Presbyteris verbis fallacibus prælicatur*; atque in eodem sensu *epist. 11.* ait: *Cùm in minoribus delictis, quæ non in Deum committuntur, pœnitentia agatur justo tempore, & Exomologesis fiat.* Hanc porrò publicam Exomologesin, deficiente Sacerdote, & urgente neccesitate, excipere poterat Diaconus, isque potestatem habebat publicum pœnitentem Ecclesiæ reconciliandi eo pacto, quo etiam nunc posset, facultate ab Episcopo accepta, excommunicatum absolvere, & Ecclesiæ communioni restituere.

VII. De hac Exomologesi loquitur Cyprianus *in cit. epist. 12.* & de ea intelliguntur cæteri Patres, & Concilia, cùm idem, quod Cyprianus, affirmant. Quidque hic sit proprius & genuinus Cypriani, aliorumque Patrum sensus, apertè insinuant posteriores Ecclesiarum constitutiones, quæ eamdem potestatem faciunt Diacono, excipiendi scilicet pœnitentium Confessiones, absente Sacerdote, sed simul apertè denegant eidem potestatem Clavium, & auctoritatem absolvendi à peccatis. Concilium Eboracense anni 1195. *decret. 4. tom. 6. part. 2.* Collectionis Harduini *col. 1931. Decrevimus* (ait) *etiam, ut, nonnisi summa & gravi urgente necessitate, Diaconus pœnitentiam confitenti imponat, ut juxta paternorum tenorem canonum huic Ordini Sacerdotali propriè convenire decernit antiquitas,* Constitutiones Odonis Parisiensis Episcopi circa annum 1198. *cap. 56. tom. 6. part. 2.* Collectionis Harduini *col. 1946.* inquiunt: *Prohibetur districtè, ne Diaconi ullo modo audiant Confessiones, nisi in arctissima necessitate; Claves enim non habent, nec possunt absolvere.* Constitutiones Walteri, Episcopi Dunelmensis, anni 1255. *tom. 7.* Collectionis ejusdem *col. 492.* ajunt: *Et quia solis Sacerdotibus est potestas ligandi, & solvendi commissa, prohibemus, ne Diaconi Confessiones audiant, aut admittant, pœnitentias injungant... nisi necessitas urgeat, aut compellat, ut in casu mortis, per absentiam Sacerdotis.* Videri poterunt de hac re disserentes Estius *in 4. distinct. 17. §. 13. in fin.* Natalis Alexander *cit. dissert. 4. ad sæc. III.* & Cardinalis de Aguirre *tom. 1. Concilior. Hispaniæ pag. 729.* ubi loca, quæ in contrarium objici possunt, ita explicanda censet, ut sensus sit: *Absente Sacerdote, & urgente extrema necessitate, Diaconos, olim interdum,*

dum, & aliquibus locis solitos, ex delegatione Episcoporum, audire Confessiones lapsorum pœnitentium, non quidem ad absolvendum illos (non enim umquam id facere potuerunt, aut possunt adhuc per delegationem Episcopi, immò nec Romani Pontificis) sed ad explorandum illorum statum, & veram contritionem, sive plenam conversionem ad Deum.

VIII. Quod autem specialiter attinet ad Concilium Eliberitanum, illud, nomine *communionis*, vel intellexit Communionen Eucharisticam, vel Canonicam reconciliationem cum Ecclesia; uti prosequitur Cardinalis de Aguirre *loc. cit.* Similiter, & textum *in Cap. Fures*, nonnulli intelligendum existimant de absolutione ab excommunicatione, qua irretiti erant publici latrones; alii verò eum interpretantes de Eucharistia, dicunt, allegatum textum id unicè permittere, nimirum, ut Diaconus præbeat furi vulnerato Eucharistiam, si ei constet de illius contritione; cùm inter cæteros casus, in quibus sufficit contritio, sine sacramentali Confessione, ad percipiendam Eucharistiam, enumereretur etiam ille hominis constituti in mortis articulo, cui deest Sacerdos, à quo sacramentalem absolutionem obtineat. At Antonius Augustinus in notis ad primam collectionem Decretalium *ad Cap. Fures, de furtis*, contendit, verba illa, *vel Diacono*, non esse autentica, & reverà in antiquis manuscriptis codicibus illorum loco, legitur: *vel Deo.* Quod si hoc secundo modo legendum sit, tunc allatus textus Concilii Triburiensis concordat cum Capitularibus Theodori Cantuariensis *cap.* 35. *Spicilegii tom.* 1. cùm *can.* 3. inter eos, quos Gregorius III. ex variis Patrum sententiis excerpsit, apud Harduinum *tom.* 3. *col.* 1876. quibus in locis dicitur, in casu necessitatis, cùm scilicet Sacerdos deest, Confessionem faciendam esse *soli Deo.*

IX. Majorem difficultatem faciunt, quæ apud antiquos Patres, & Theologos legimus de Confessione facienda laico, urgente necessitate: *Tanta itaque vis Confessionis est, ut, si deest Sacerdos, confiteatur proximo*; verba sunt textus *in Can. Qui vult, de Pœnit. dist* 6. excerpto ex libro *de vera & falsa Pœnitentia*, inter Opera Augustini; ex quibus Petrus Cantor *in Summa de Sacram. fol.* 203. concludit: *Ecce ex hac auctoritate habemus, quod in necessitate confitendum sit laico, si Sacerdos desit, & non solùm venialia, sed etiam mortalia.* Idem docuere antiquiores Theologi, inter quos D. Thomas *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 3. *art.* 3. *quæst.* 2. ubi ait: *Minister Pœnitentiæ, cui Confessio est facienda ex officio, est Sacerdos; sed in necessitate etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei Confessio fieri possit.* Hæc, aliorumque testimonia collecta sunt à Morino *de Pœnit. lib.* 8. *c.* 24. Juenin *de Sacram. diss.* 6. *quæst.* 5. *art.* 2. Martene *cit. lib.* 1. *c.* 6. *art.* 6. *n.* 8. quibus addi potest, ex Canonistis, Ostiensis *lib.* 5. *Summæ tit. de Pœnit. & remiss. n.* 14. ubi casus explicans, in quibus licet alieno, & non proprio Sacerdoti, seu Parocho, peccata sua sacramentali Confessione aperire, ait: *Tanta est vis Confessionis, quod, si immineat necessitatis articulus, ut quia infirmatur ad mortem is, qui vult confiteri, vel oportet eum intrare bellum, & deest Sacerdos, non solùm proprius, sed & quilibet, in tali articulo potest etiam laico, vel etiam mulieri, si non adsit alius, confiteri.*

X. Verùm hæc omnia facilè explicantur. Duobus modis Confessio fieri potest homini laico: primò, ut ab eo tamquam à Judice, & Christi Ministro, habente potestatem Clavium, obti-

tineatur sacramentalis absolutio; & sic esset inutilis, perniciosa, & conjuncta cum errore contra Fidem; altero modo posset quis confiteri laico, ut ipsa animi demissione, seu humilitate, atque erubescentia Confessionis, magis flectatur Deus ad ei elargiendum uberem gratiam, qua excitetur ad perfectam contritionem, & justificetur, atque ejusmodi Confessio esset in se proficua, eaque multo tempore in usu fuit. De hac loquuntur textus, & Doctores suprà allegati, quemadmodum, se aliosque explicando, tradit D. Thomas, qui, postquam dixerat, posse, deficiente Sacerdote, Confessionem fieri laico, statim addit ejusmodi Confessionem esse quidem aliquo modo sacramentalem, quia est conjuncta cum voto Sacramenti; non tamen esse perfectum Sacramentum, nec gratiam causare ex opere operato, ac propterea reiterandam docet coram Sacerdote. En Angelici verba *in responsione ad primum*: »Confessio laico ex desi»derio Sacerdotis facta, sacramentalis est »quodammodo, quamvis non sit Sa»cramentum perfectum, quia deest ei »id, quod est ex parte Sacerdotis. *Et »clariùs* in responsione ad tertium: »Quamvis ille, qui laico confessus est »in articulo necessitatis, consecutus »sit veniam à Deo; eo quòd proposi»tum confitendi, secundùm manda»tum Dei, quod concepit, sicut po»tuit, implevit; non tamen adhuc »Ecclesiæ reconciliatus est, ut ad Sa»cramenta Ecclesiæ admitti debeat, »nisi prius à Sacerdote absolvatur; si»cut ille, qui Baptismo flaminis bap»tizatus est, ad Eucharistiam non ad»mittitur; & ideo oportet, quod ite»rum confiteatur Sacerdoti, cùm co»piam habere potuerit; & præcipuè »quia, ut dictum est, Sacramentum »Pœnitentiæ perfectum non fuit.« Hanc D. Thomæ explicationem confirmat, ac præterea quænam fuerit ea in re Ecclesiæ doctrina, nobis patefacit D. Thomæ coævus, ejusdemque condiscipulus, Thomas Cantipratensis: hic siquidem *lib. 2. de apibus cap. 53.* postquam narravit, Ludovicum Comitem Leodiensem, in extremis constitutum, Christianam Virginem arcessivisse, *eique omnia peccata sua maximis cum lacrymis recitasse*, statim addit: *& hoc quidem, non pro indulgentia, quam dare non potuit, sed ut magis ad orandum pro se, tali piaculo moveretur.* Morem istum pandendi peccata sua laico, cùm instabat mortis periculum, & deerat Sacerdos, perdurasse utque ad sæculi xv. initium, discimus ex Guillelmo Lyndewode, qui per idem ferè tempus, uti ex Operis præfatione desumitur, glossemata adjecit ad Constitutiones Angliæ; is quippè Glossator *ad tit. de Sacramentis iterandis, vel non*, verb. *Pœnitentia pag. 32.* hæc habet: *Laico posset quis confiteri in necessitate, ut per hoc appareat Ecclesiæ de sua contritione. Non potest tamen laicus absolvere, vel ligare, cùm non habeat Claves Ecclesiæ.*

XI. Sed posteriori ætate ea consuetudo justis de causis cœpit pedetentim remitti, donec tandem penitùs obsoleverit. In suprà citato *Sacerdotali Romano* Alberti Castellani *c. 26. de Pœnit. imponenda infirmo*, sequentia verba leguntur: *Si autem haberi non possit copia Sacerdotis, quamvis bonum sit in hujusmodi periculis, in mari videlicet, bello, vel in infirmitate, vel morte violenta, laico confiteri, tamen non est necessarium. Quod si fiat, & evadit, tenetur talis iterum de illis peccatis confiteri, quia non habebat ille Claves Ecclesiæ.* Dominicus Soto, celebris Theologus Ordinis Prædicatorum, in sua Prælectione *de ratione tegendi, & detegendi secre-*

cretum, edita Romæ anno 1574. *pag.* 159. *& seq.* agens de Confessione, quæ in necessitate fit laico, inquit: "At "Confessionem fieri laico, ubi non "est copia Sacerdotis, multò minùs "necesarium est in quacumque ne- "cessitate; nam quamvis Augustinus "dicat, tantam esse vim Confessionis, "ut ubi non est copia Sacerdotis, fa- "cienda sit proximo, de Pœnit. dis- "tinct. 1. cap. Quem pœnitet, & dist. "6. cap. 1. non tamen insinuat, esse "præceptum; sed solùm id consulit, "ut merito verecundiæ majorem gra- "tiam consequatur apud Deum. Immò "verò jam non est tanta consuetudo "hujusmodi Confessionis, quanta in "primitiva Ecclesia. Nec forsàn est "consilium, tametsi eam non damna- "verim; mansit enim consuetudo so- "lùm inter nautas." At, quidquid sit de assertione tanti viri, hodie neque quoad nautas ejus doctrina videtur recipienda; multa siquidem ex ejusmodi Confessione imminent damna, multa timentur pericula, quæ ponderat Clericatus *de Pœnitentia decis.* 18. *sub n.* 13. neque ea evitantur, aut ideo contemni possunt, quod laicus Confessionem audiat, ut illam, ex confitentis mandato, referat Sacerdoti; quoniam ut capite præcedenti dictum est, à summo Pontifice Clemente VIII. nedum illicita, sed invalida declarata fuit Confesio facta Sacerdoti per internuntium. Meritò propterea Navarrus *manual. cap.* 12. *num.* 41. Gregorius de Valentia *suprà cit. disp.* 7. *quæst.* 10. *punct.* 1. aliique ab hoc allegati, concludunt, nisi excusetur ab ignorantia, in præsenti rerum statu, graviter eum peccare, qui etiam in casu necessitatis peccata sua confitetur laico; quia sine ulla causa semetipsum infamat, & fortassè præbet aliis occasionem de se suspicandi quod adhæreat Lutheranorum hæresi.

XII. Quibus stantibus, ut illuc redeamus, unde digressi sumus, etsi in suprà relatis Constitutionibus Synodalibus tàm Bononiensibus, quàm Sabinensibus, insinuata fuerit Confessio facienda laico, deficiente Sacerdote, quia nondum hæc consuetudo extincta erat tempore, quo illæ conditæ sunt, attamen meritò in subsequentibus utriusque Ecclesiæ Constitutionibus, neque ad titulum de Pœnitentia, neque in ullo alio loco, facta est mentio necessitatis, aut utilitatis prædictæ Canfessionis; sed communis doctrina tradita est de actu contritionis in eo rerum eventu eliciendo.

LIBER OCTAVUS.

DE PERTINENTIBUS AD SACRAMENTA Extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramento Extremæ Unctionis; ubi de materia hujus Sacramenti, de olei benedictione ab Episcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Græcis illud benedicendi, & Catholicos Græci ritus inungendi, si in Latinorum diœcesibus Græci inhabitent.

QUamvis immemores haud simus nostri propositi, quod jam semel, atque iterum significavimus, neutiquam scilicet nobis in animo esse, tractatum de Sacramentis hîc exhibere; attamen innumeræ difficultates, quibus hoc Sacramentum scatet, nos vel nolentes cogunt aliquantulum prolixius de eo disserere; quo securiùs possit Episcopus è tot senticetis pedem subducere, suamque de Sacramentis administrandis Synodalem Instructionem ita adornare, ut communem, receptamque ab universa Ecclesia doctrinam contineat, nullamque adoptet inter Catholicos controversam opinionem.

II. Extremam Unctionem verum esse novæ Legis Sacramentum, à Christo Domino institutum, apud Marcum quidem insinuatum, sed per Apostolum Jacobum Fidelibus commendatum, & promulgatum, definivit Tridentinum *sess.* 14. *de Extrema Unctione cap.* 1. inquiens: *Instituta est autem sacra hæc Unctio infirmorum, tamquam verè & propriè Sacramentum novi Testamenti, à Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem Apostolum, ac Domini Fratrem, Fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit* (*epist. cap.* 5.) *quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum; & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Consultò autem dixere Tridentini Patres, ejusmodi Sacramentum fuisse apud Marcum insinuatum; quamvis enim Marci *cap.* 6. de Apostolis à Christo ad prædicandum missis dicatur: *Et euntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent, & dæmonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros,*

ægros, & *sanabant*; secum tamen contendunt Theologi, num talis unctio esset illa sacramentalis, de qua est sermo, an potiùs tantùm adhibita ad restituendam corporum sanitatem; quod posterius, non sine gravi fundamento, post Hugonem à S. Victore, Alensem, S. Bonaventuram, aliosque antiquiores, opinantur Dominicus Soto *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 1. *art.* 1. & Bellarminus *de Sacram. Extrem. Unction. lib. unic. cap.* 2. *Controv. tom.* 3. tunc quippè Apostoli nondum erant Sacerdotes, omnesque ægrotos promiscuè inungebant, qui cæteroquin, cùm nondum Baptismum suscepissent, non erant aliorum Sacramentorum capaces. Quia verò Tridentini Patres tanta semper circumspectione sua concinnarunt decreta, ut nullam vulnerarent Catholicorum opinionem, ideo adhibuerunt verbum illud *insinuatum*, quod sanè referri potest tàm ad institutionem, quàm ad figuram, typum, & symbolùm Sacramenti Extremæ Unctionis, quod Christus Dominus in ea unctione, de qua Marcus loquitur, voluerit præmonstrare; quemadmodum ex iis constat, quæ Pallavicinus narrat *hist. Concil. Trident. lib.* 12. *cap.* 12. ac rectè expendunt Bellarminus *cit. loc.* Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 39. *sect.* 2. *n.* 4. & 5. Estius *in loca difficiliora sacræ Scripturæ ad cap.* 6. *S. Marci*, & *in* 4. *sent. dist.* 23. §. 2. Tournely *de Sacram. Extrem. Unct. quæst.* 1. *art.* 2.

III. Pergunt deinde Tridentini Patres, atque ex allegatis S. Jacobi verbis colligunt, nobisque pandunt hujus Sacramenti materiam, formam, Ministrum, & effectus, ajentes: *Quibus verbis, ut ex Apostolica traditione, per manus accepta, Ecclesia didicit, docet materiam, formam, proprium Ministrum, & effectum hujus salutaris Sacramenti; intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum; nam unctio aptissimè Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat; formam deinde esse illa verba: Per istam Unctionem &c.* Quibus Tridentini vestigiis inhærentes, singula dissertiùs explicabimus. Itaque Sacramenti Extremæ Unctionis materia remota est oleum, liquor videlicet ex baccis olivarum expressus, qui solùm in communi modo loquendi, absolutè, & sine addito, *oleum* nuncupatur; quemadmodum cum communi ponderat Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 1. Debet autem ejusmodi oleum, saltem ex Ecclesiæ præcepto, esse simplex, hoc est absque ulla alterius liquoris admixtione. Diximus, *saltem ex ecclesiæ præcepto*; quoniam Suarez *cit. loc. n.* 10. defendit, non solùm non esse contra Christi Domini institutionem, alium liquorem huic oleo admiscere, sed insuper opinatur, aliquandò fuisse illi balsamum admixtum; siquidem Innocentius I. *epist. ad Decentium*, allegata exponens Apostoli Jacobi verba, infirmorum oleo Chrismatis nomen attribuit, inquiens: *Quod non est dubium de Fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo Chrismatis perungi possunt*; ac sub eadem Chrismatis nomenclatura idem infirmorum oleum à pluribus designatur Conciliis, Wormatiensi præsertim, atque Aquisgranensi, ex quibus conjicit Suarez, aliquid balsami tunc consuevisse illi admisceri. At meliùs alii, quos sequuntur Juenin *de Sacrament. diss.* 7. *quæst.* 3. *cap.* 1. & Tournely *cit. quæst.* 1. *art.* 3. hanc admixtionem, ex Chrismatis nomenclatura nequaquam colligi arbitrantur; Chrisma

quippè frequenter appellatum, advertunt, omne unguentum, seu liquorem, quo corpus inungitur. Omnes tamen Suaresio concedunt, nihil detractum iri Sacramenti validitati, si contra communem cæteroquin, & perpetuam Ecclesiæ praxim, infirmorum oleo admisceatur aliquid balsami; modò admixtio tanta non sit, ut destruat exteriorem olei speciem, ita ut non ampliùs oleum, sed potiùs unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale censeatur.

IV. Debet præterea oleum, in Extrema Unctione adhibendum, esse Episcopi benedictione antea sacratum; quod ab antiquissima Patrum traditione accepimus; etenim Innocentius I. *in cit. Epist. ad Decentium*, ægros inungendos dixit *oleo Chrismatis ab Episcopo confecto.* Beda quoque *in Comment. ad cap. 6. Marci lib. 2. cap. 24. in fin. Oper. tom. 5.* affirmat, *ab ipsis Apostolis hunc sanctæ Ecclesiæ morem traditum, ut... ægroti ungantur oleo, Pontificali benedictione consecrato.* Et Concilium Cabilonense II. anni 813. *cap.* 48. ait: *secundùm beati Apostoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum consonant, infirmi oleo, quod ab Episcopis benedicitur, à Presbyteris ungi debent*; *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1040. ac denique, ut cætera prætermittamus antiquorum Patrum testimonia, ita nos docuerunt Eugenius IV. *in decreto pro instructione Armenorum*, & Tridentinum *cit. loc.* Sed quæstio est, num Episcopi benedictio sit necessaria ex Christi Domini institutione, an solùm ex Ecclesiæ præcepto. Diversæ sunt hac in re Theologorum sententiæ. Victoria *in Sum. de Sacram. num.* 216. Emanuel Sá *verb. Extrema Unctio*, Sambovius *tract. de Extrem. Unct.* Juenin *de Sacrament. dist. 7. quæst. 3. c. 1. conclus. 3.* putant, benedictionem fuisse oleo superadditam ab Ecclesia, non verò institutam à Christo Domino; ac proinde illicitum quidem, sed validum pronuntiant Sacramentum, oleo non consecrato administratum; quinimmò, urgente necessitate, etiam absque culpa ita administrari posse, tradit citatus Victoria. Istis è diametro opponuntur Suarez *cit. disp. 40. sect. 1. n. 3. & 4.* Estius *in 4. dist. 23. §. 9.* docentes, olei consecrationem, non tantùm præcepti, sed etiam Sacramenti necessitate requiri; eamque præterea consecrationem ita à Christo Domino Ordini Episcopali annexam ajunt, ut simul asseverent, nec à summo Pontifice quidem eam posse secundi Ordinis Presbyteris delegari. Inter hasce duas extremas sententias, medii quodammodo incedentes Cajetanus *3. part. quæst. 72. art. 3.* Scotus *in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 3. §. De oleo ergo*, aliique, quos citant, & sequuntur Gregorius de Valentia *tom. 4. disp. 8. quæst. 1. punct. 2.* & Tannerus *tom. 4. disp. 8. quæst. 1. dub. 1. num. 10.* tria statuunt: nimirum primò, aliquam consecrationem, ex Christi institutione, requiri, ut oleum fiat apta materia Sacramenti Extremæ Unctionis; secundò, numquam in Ecclesia Latina fuisse ægrotantes oleo inunctos, ab Episcopo antea non consecrato; tertiò denique, ad Sacramenti validitatem satis esse affirmant, oleum à simplici Sacerdote benedictum. Et profectò posse, saltem ex commissione sive expressa, sive tacita Romani Pontificis, à simplici Sacerdote præparari materiam aptam ad conficiendum Sacramentum Extremæ Unctionis, res videtur exploratissima, quam nemini liceat in quæstionem adducere; siquidem in Ec-

Ecclesia Orientali mos viget, à mille & amplius annis in ea receptus, ut ipsimet Presbyteri, cùm se accingunt ad infirmum inungendum, oleum, in ea sacramentali Unctione adhibendum, benedicant; uti testantur Joannes Nathanael *in epist. ad Episcopum Anagninum, apud Arcudium*, Arcudius *lib. 5. c. 2.* Allatius *de consensu utriusque Ecclesiæ cap. 16.* & legitur in Græcorum Euchologio, à Goario notis illustrato, *pag.* 436. Eumdemque morem ab Armenis retineri, asserit Joannes XXII. epistola ad Ossinium Armenorum Regem scribens, in hæc verba: *Ipsi etiam Sacerdotes oleum, quod infirmorum dicitur, consecrant pro Sacramento Unctionis Extremæ; cùm tamen id apud nos, ad Episcopos solos spectet.* Hanc autem Orientalium consuetudinem Ecclesia Latina non solùm non improbavit, sed ratam habuit; refert quippè citatus Goarius, à sacra Congregatione de Propaganda Fide approbatam, ejusque impensis Romæ editam *Synopsim vernaculam* Neophyti Rhodini, in qua hæc habentur: *Materia Sacramenti Extremæ Unctionis est oleum oliva expressum, à Pontifice, vel Sacerdotibus, qui præsentes fuerint, juxta Ecclesiæ morem, benedictum.* Consultò ait, *à Pontifice, vel à Sacerdotibus*; quia, uti narrat Arcudius, etiam Episcopi Græci, perinde ac Latini, feria quinta majoris hebdomadæ solemni pompa, & apparatu oleum infirmorum consecrant, quamvis postea suis Sacerdotibus non distribuant, sed iisdem curam relinquant illud consecrandi, quo mox in Sacramenti administratione utantur; de qua re jure miratur laudatus Auctor *Theolog. moral. ad usum Sem. Petrocorens.* Sed quod adhuc clariùs ostendit, ab Ecclesia Latina validum haberi Sacramentum Extremæ Unctionis, à Sacerdotibus Græcis, oleo tunc à semetipsis benedicto, administratum, est Decretum editum à Clemente VIII. in quo permittuntur Italo-Græci in prædicto ritu perseverare: *Circa oleum sanctum infirmorum* (sunt verba Decreti) *non sunt cogendi Presbyteri Græci olea sancta, præter Chrisma, ab Episcopis Latinis diœcesanis accipere; cùm ejusmodi olea ab eis, in ipsa oleorum, & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, ac benedicantur*; quod Clementis Decretum fuit à nobis totidem ferè verbis renovatum, & confirmatum *in nostra Constit. 57. §. 4. nostri Bullar. tom. 1. pag.* 172. Neutiquam autem id tolerandum fuisset, si oleum, simplicis Sacerdotis benedictione sacratum, ne per potestatem quidem à Romano Pontifice sive expressè, sive tacitè eidem Sacerdoti factam esset materia idonea ad conficiendum Sacramentum Extremæ Unctionis. Quare Episcopi Latini, partem populi Græci ritus sibi subjectam habentes, etsi teneantur feria quinta sacratioris hebdomadæ, unâ cum cæteris sacris oleis, etiam illud infirmorum Latino ritu consecrare, Latinisque Parochis distribuere, cæteraque implere, quæ nos ediximus *in nostra Instit.* 81. ubi de infirmorum oleo, ejusque benedictione ex professo egimus, quod Sacerdotes Græci ritus nihil innovent, sed ea exequantur, quæ à Clemente VIII. iterumque à nobis decreta sunt. Legi etiam potest Dissertatio Benedicti de Gaetanis *de suprema Unctione*, post hæc jam scripta, à nobis visa, *cap. 7.*

CAPUT II.

De forma Sacramenti Extremæ Unctionis, de qua multa in Synodis, & institutionibus Episcopalibus.

IN Dissertatione Benedicti de Gaetanis nuper citata, plura eruditè collecta legi possunt de forma hujus Sacramenti, desumpta ex variis Ecclesiarum Ritualibus tùm Latinis, tùm Græcis. Lectorem ad eum adlegamus; & nunc tantùm animus est ea subdere, quæ Episcopi in suas Synodos inserere possunt, si in eis de forma Sacramenti loqui velint.

II. Formam Sacramenti Extremæ Unctionis non esse à Christo Domino institutam *in specie infima*, ut ajunt, hoc est certis verbis præscriptam, Theologi omnes admittunt; atque ex mox referendis diversis formulis, etiam in Ecclesia Latina in illius administratione usurpatis, evidenter demonstratur. Quæ nunc in Ecclesia Latina sit adhibenda, jam à Tridentino accepimus, & clariùs in Rituali Romano explicatur; neque est, qui non intelligat, eam esse deprecativam; quemadmodum deprecativam pariter esse, quæ adhibetur à Græcis, liquet ex eorumdem Euchologio *in Officio Olei Sancti*, testanturque Gabriel Philadelphiæ Metropolita *in suo de Sacramentis Opere*. Arcudius *lib.* 5. *cap.* 5. & Neophytus Rhodinus *in cit. Synopsi vernacula*. Sed quæstio est, an necessariò debeat esse deprecativa; ita ut indicativo modo pronuntiata, irritum reddat Sacramentum. Deprecationem pertinere ad Sacramenti essentiam, docent S. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 1. *art.* 4. *quæstiunc.* 2. *& in supplem. quæst.* 29. *art.* 8. S. Bonaventura *ead. dist. art.* 1. *quæst.* 4. Suarez *cit. disp.* 40. *sect.* 3. Valentia *cit. disp.* 8. *quæst.* 1. *punct.* 2. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 8. aliique plurimi, præsertim ex antiquioribus; id manifestè confici existimantes ex allegatis S. Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum... & oratio fidei salvabit infirmum &c.* quibus certè tota Sacramenti efficacia Sacerdotis orationi tribuitur. Nihilominùs Albertus Magnus *ead. dist.* 23. *art.* 4. atque ibidem Richardus, Durandus, Paludanus, quibus ex recentioribus adhærent Tannerus *cit. disp.* 7. *dub.* 1. *n.* 22. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 10. Menardus *in notis ad lib. Sacramentorum S. Gregorii*, Juenin *cit. diss.* 7. *quæst.* 4. Tournely *de Sacrament. extrem. Unction. quæst.* 2. *art.* 2. Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 3. §. 9. nihil Sacramenti substantiæ detrahi arbitrantur per formam modo absoluto, non deprecativo prolatam, dummodò per eam significetur, Unctionem fieri in nomine Domini. Ad hanc autem sententiam comprobandam innumeras exhibent formas absolutas, & non deprecativas in variis Ecclesiis Latinis olim usurpatas, quin majores nostri eas tamquam insufficientes respuerint. Non ignoramus quid ad hoc, efficax certè argumentum, reposuerit Cardinalis Sanctorius *in suo Rituali pag.* 324. ubi ad illud refellendum, hæc scripsit: »Sciat autem (Sacerdos) formam »hujus Sacramenti esse verba illa de»precatoria, quæ in Unctionibus pro»feruntur, veluti, secundùm usum »Romanæ Ecclesiæ: Per istam sanc»tam Unctionem, & suam piissimam »misericordiam, indulgeat tibi Do»minus quidquid per visum deliquis»ti. Tùm etiam noverit, formam »non servari, & nihil agi, per verba »indicativa tantùm, putà: Ungo

»ocu-

„oculos tuos, vel manus tuas, & „similia, sine verbis deprecativis, „cujusmodi hactenùs ego non reperi. „Et quamvis ea occasione aliqui „Theologi referant, quod multæ „Ecclesiæ habent pro forma verba „indicativa, ut Ungo oculos tuos „&c. & ideo quæsierint, an valeat, „& de ea re plura extra rem dixerint; „cùm nusquam reperiatur talis forma „per verba indicativa tantùm, seu „per orationem indicativam tantùm, „sine verbis deprecativis, hoc Sacra„mentum conferri; sed & libri, & „ritus Ecclesiarum, qui pro ea parte „citantur, quod habent verba indi„cativa, paulò post habent etiam „verba deprecativa &c. Quare quæs„tio inanis, & frustranea est. Quo„niam autem hujusmodi forma variis „verbis traditur in diversis Ecclesiis, „etiam præmittendo verba indicativa, „subjungendo deprecativa, unaquæ„que Ecclesia suam potest retinere „formam, modò semper adhibeantur „verba deprecativa &c. Cæterum „apud Sanctam Romanam Ecclesiam, „unam tantùm in hoc Sacramento „deprecandi formulam traditam, & „pasim in Italia, & toto orbe re„ceptam esse, compertissimum & „exploratissimum est.“ Verùm, etsi Sanctorio concedamus, aliquam deprecationem posse deprehendi cùm in antiquissima illa forma Ambrosiana, quam refert S. Bonaventura *cit. loc. quæst.* 4. *Ungo te oleo sanctificato, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut more militis uncti præparatus ad certamen, aëreas possis superare potestates*; tùm in alia desumpta ex libro Sacramentali Venetorum, à Leone X. ut fertur, approbato: *Ungo te oleo sancto, ut hac Unctione protectus, fortiter stare valeas adversus aëreas catervas, in nomine Patris, &c.* tùm demùm in ea, quæ ex vetustissimo libro Sacramentorum Ecclesiæ Catalaunensis profertur à Martene *cit. loc.*: *In nomine Patris &c. sit tibi hæc porrectio olei sanctificati, ad purificationem mentis, & corporis*; etenim verba illa *ut*, & *sit*, optativa cùm sint, non incongruè referre possunt proferentis votum, orationem, & preces; at nescimus, quo pacto possit deprecatio inveniri in aliis formis, ex pluribus antiquis Ritualibus à Menardo, & Martene productis, in quibus solùm adhibetur verbum *ungo*, absque alio additamento, è quo deprecatio colligi, aut fingi queat; nec facile erit ad deprecativum sensum hanc detorquere, quæ extat in antiquo Pontificali Narbonensi: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti regnantis in sæcula sæculorum, accipe sanitatem corporis, & remissionem peccatorum tuorum.* Sed utcumque hæc res se habeat, cùm nihil de ea ab Ecclesia definitum habeamus, non decet in Synodo, seu Synodali Instructione, ejusmodi quæstionem commemorare, sed dumtaxat injungendum est Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præscriptam, quæ certè, sine gravi flagitio, non potest privata auctoritate immutari.

CAPUT III.

De Corporis partibus inungendis; de quo multa in nonnullis Synodis, & ritualibus habentur.

SED quonian in Decreto Eugenii pro instructione Armenorum, in hujusce Sacramenti administratione septem Unctiones fieri jubentur, videlicet: „In oculis propter visum, in „auribus propter auditum, in nari„bus propter odoratum, in ore prop„ter gustum, vel loquutionem, in

„manibus propter tactum, in pedibus „propter gressum, in renibus propter „delectationem ibidem vigentem;“ earumque singulis respondere debeat forma, tunc à Ministro pronuntianda, hoc est: *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti*, cùm inunguntur oculi; *quidquid per auditum deliquisti*, cùm inunguntur aures; & sic deinceps, quemadmodum fusè exponitur in Rituali Romano; hinc alia gravis suboritur controversia, utrum omnes prædictæ Unctiones, & formæ prolationes sint de Sacramenti substantia; de qua controversia multa habentur in citata Dissertatione *de suprema Unctione* Benedicti de Gaetanis *cap.* 8.

II. Ultrò Doctores omnes fatentur cum Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 2. *num.* 6. duas postremas Unctiones, pedum scilicet, & renum, necessarias non esse ad validam Sacramenti confectionem; tùm quia non sunt in usu apud omnes Ecclesias; tùm quia illa renum, honestatis, & pudoris causa, semper omittitur in fœminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactatas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt sine gravi incommodo; quod adnotatur à Rituali Romano, atque à Cardinali Sanctorio *in suo Rituali pag.* 325. Haud difficulter quoque iidem admittunt, cæteras quinque sensuum Unctiones, necessarias esse necessitate præcepti; sed dissentiunt, & disputant, num etiam necessariæ sint necessitate Sacramenti. Antiquiores Scholastici existimarunt, omnes pertinere ad substantiam, & integritatem Sacramenti, quod ex singulis, tamquam ex suis partibus essentialibus, constitui, atque integrari, sunt opinati. Ita *in* 4. *dist.* 23. docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Sotus, quibus subscripsere Bellarminus *de Extrem. Unction. lib. unic. cap.* 10. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 2. §. *secundo asserimus*, Gonetus *tom.* 5. *pag.* 466. aliique plurimi, præcipuè ex Theologis moralibus. Citatur etiam pro hac sententia S. Thomas; sed Auctor *supplem.* 3. *part. quæst.* 32. *art.* 6. exponens Angelici Præceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens: *Illa Unctio ab omnibus observatur, quæ fit ad quinque sensus, quasi de necessitate Sacramenti*; & dubitanter quoque loquitur Suarez *cit. disp.* 40. *sect.* 3. *num.* 16. quamvis *sequenti disp.* 41. *sect.* 2. *in fin.* videatur in sententiam propendere, tunc temporis ferè communiter à Scholasticis receptam.

III. Alii ex adverso validum censent Extremæ Unctionis Sacramentum, si vel una tantùm inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda, forma universali, omnes sensus complectente. Ita Sylvius *in supplem. quæst.* 32. *art.* 6. *quæst.* 2. Nicolaus Serarius *tract. de Extrem. Unction. c.* 7. Becanus *in Summ. Theolog. de Sacrament. in specie c.* 27. *quæst.* 7. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 15. Natalis Alexander *Tholog. dogmat. & moral. tom.* 5. *lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 6. Juenin. *cit. dissert.* 7. *quæst.* 3. *cap.* 2. Tournely *cit. quæst.* 2. *art.* 1. *in fin.* Vanroy *in sua Theolog. moral. part.* 4. *tom.* 2. *de Sacram. tract. de Extrem. Unction. quæst.* 3. Piette *Quæst. Theolog. part.* 6. *quæst.* 3. *vers. Dico septimo*, aliique recentiores passim. Huic opinioni validissimum fundamentum præbet diversa in Unctionum numero disciplina, quam in diversis Ecclesiis sua ætate viguisse, affirmat Albertus Magnus *in* 4. *dist.* 23. *art.* 16. inquiens: „Diversarum Ec„clesiarum, & Ordinum, diversus „est

„est usus, quia in quibusdam Ecclesiis „unguntur loca plura, & in quibus„dam pauciora. " Atque exordiendo ab Ecclesia Orientali, licèt Græci, teste Arcudio *Concord. lib.* 5. *cap.* 7. nunc inungant frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, & pedes; attamen, ineunte sæculo IX. tres tantùm Unctiones ab iisdem fieri consuevisse, asserit Theodulphus, Aurelianensis Episcopus *Capitular.* 2. apud Baluzium *tom.* 7. *Miscellan.* In Ecclesia verò Occidentali, invenimus quidem in S. Gregorii Sacramentario, edito à Mevardo, præscriptas Unctiones quinque sensuum; at in codice Abbatis Rotaldi, illis additas legimus unctionem colli, pectoris, & scapularum; in veteri Pontificali Prudentii, Episcopi Tricassini, imperatam insuper reperimus *Unctionem umbilici, seu loci, ubi plus dolor imminet*; antiquus codex Turonensis, Unctionem fieri mandat „in genibus quoque, & in cruribus, „suris, pedibus, ac plantis, & penè „in omnibus membris, seu in loco, „ubi dolor plus imminet: " quæ omnia videri possunt apud Morinum *in append. ad tract. de Pœnit.* & Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 7. *art.* 4. Tanta autem in Unctionum numero difformitas non fuisset singularum Ecclesiarum arbitrio permissa, si certum earumdem numerum Sacramenti validitas exposceret.

IV. Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni suppeditant recentiora peculiarium Ecclesiarum Ritualia; unicam Unctionem fieri permittentia, si omnes perfici nequeant; siquidem Pastorale Mechliniense, cujus non levis est auctoritas, tùm quia ab Academia Lovaniensi anno 1588. approbatum, tùm quia ab Octavio Frangipanio, Episcopo Tricariensi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apostolico, ad diœcesis quoque Coloniensis usum protractum, hæc de Extrema Unctione statuit: *In morbis contagiosis, & peste grassante, ut periculum vitetur, sufficit inungi sensus organum magis ad Unctionem expositum, aut detectum, dicendo: Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, tactum, & gressum.* In antiquo codice Remigio-Remensi, à Sambovio laudato, legitur ritus *abbreviatus* confenrendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis fit mentio. In Rituali Parisiensi, prolato à Tournely *cit. art.* 1. dicitur: *Si non possit super infirmum fieri, nisi unica Unctio, ungatur oculus, vel aliud sensuum organum, & cæteris precibus prætermissis, dicatur: Per istam sacri olei Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus.* Eamdemque praxim approbant Cameracensis, Atrebatensis, aliarumque Ecclesiarum Manualia, apud citatum Natalem Alexandrum.

V. Sed quoniam neque de hac quæstione, quæ sanè gravissima est, ulla hactenùs ab Apostolica Sede prodiit sententia, non debet Episcopus in sua Synodo aliquid de illa decernere; sed dumtaxat Parochos monebit, ut cùm prudenter timent, ægrotum decessurum, priusquam omnes absolvantur quinque sensuum Unctiones, unicum sensum inungant, formam universalem pronuntiando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus, quinimmò in prædicto eventu consultiùs esse, ut caput, è quo omnium sensuum nervi descendunt, sub eadem forma universali inungatur, non immeritò advertit Coninck *de Sacram. disp.* 19. *dub.* 3. *num.* 2. Ne verò Parochi hac li-

libertate abutantur, expedit, ut Episcopus simul seriò eosdem admoneat, à gravis culpæ reatu non excusari, qui extra casum veræ necessitatis, vel unam ex quinque sensuum Unctionibus prætermitti.

CAPUT IV.

De Sacramenti Extremæ Unctionis Ministro tùm quoad Ecclesiam Latinam, tùm quoad Ecclesiam Græcam; quidve Episcopi Latini, in quorum Diœcesibus Græci inhabitant, statuere valeant de eorum ritu hac in re.

SAcramenti Extremæ Unctionis Ministros, solos esse Sacerdotes, contra Novatores, definivit Tridentinum *cit. sess.* 14. *can.* 4. *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiæ, quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed etiam seniores in quavis communitate, ob idque proprium Extremæ Unctionis Ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit.* Neque ullam difficultatem facit, quod de hujus Sacramenti administrandi ritu legitur apud Guidonem *in Disciplina Farfensi*, nempè, *Tunc sint quatuor Conversi, quorum unus accipiat Aquam sanctam, alius Crucem, tertius Thuribulum, quartus Oleum sacrum*; hic quippè *Conversus* oleum deferebat, quo infirmus, non à se, sed à Sacerdote inungeretur; sicuti ibidem postea adnotatur, & scitè animadvertit Monachus Benedictinus Congregationis S. Blasii in Sylva nigra, *c.* 127. præfationis ad Opus inscriptum *Vetus Disciplina Monastica*, quod anno 1726. evulgavit. Aliquid tamen negotii facessit Innocentius I. in sæpiùs laudata epistola ad Decentium, in qua videtur omnibus Christianis facultatem asserere, se ipsos, aliosque infirmos inungendi; loquens quippè de sacro oleo, ait: *Quod ab Episcopo confectum, non solùm Sacerdotibus, sed & omnibus uti Christianis licet, in sua, aut in suorum necessitate ungendum*, seu ut meliùs alii legunt, *ungendo*, aut *ad ungendum*. Verùm ab Innocentii mente per quam longè aberrare, qui eum hoc loco omnes Christianos Sacramenti Extremæ Unctionis ministros facere arbitrantur, optimè advertit Petrus Coustant *in notis ad eamd. epist. tom.* 1. *col.* 863. Siquidem ibidem ad aliam statim progrediens quæstionem, de qua fuerat à Decentio interrogatus, an scilicet ita Presbyterorum proprium sit Sacramentum Extremæ Unctionis administrare, ut illud conferre Episcopis non liceat; hanc opinionem, quæ plurimorum mentes invaserat, confutat Pontifex, respondens: *Cæterum illud superfluum esse videmus adjectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non est dubium. Nam idcirco Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non possunt.* Cuinam autem in mentem veniat, potuisse Innocentium omnibus Christianis potestatem tribuere, quam plerique, per eam ætatem, ex verbis Apostoli Jacobi inferebant, adeo propriam esse Presbyterorum, ut eam etiam Episcopis abjudicarent?

II. Quocirca allegatum Innocentii textum, quem totidem verbis repetitum legimus à Beda *in cit. epist. Jacobi cap.* 5. *Oper. tom.* 5. Atque ab Anonymo Scriptore, qui Canonicorum regulam, è Crodogango, atque ex Capitularibus Aquisgranensibus anni 816. consarcinavit, *tom.* 4. Collectionis Harduini *col.* 1207. plerique intelligendum censent de unctione, non sacramentali,

li, sed quæ unicè fieret ad medendos corporis languores, ideoque, non de Unctione Jacobi, sed de alia, cum illa magis comparanda, de qua *Marci 6.* Etenim, cùm viderent Fideles, Extremæ Unctionis beneficio plures infirmos in pristinam restitui sanitatem, cœperunt eodem sacro oleo uti ad sui, aliorumque curandas infirmitates; cujus rei fidem faciunt Rufinus *lib. 11. hist. Eccl. cap.* 4. Palladius *hist. Lausiacæ. c.* 20. Severus Sulpicius *in Vita S. Martini c.* 21. Gregorius Turonensis *in Vitis Patrum c.* 4. & clariùs Coustant ex Vita S. Gothardi Episcopi apud Surium die 4. Maji, qui Presbytero jussit, ut cujusdam mulieris, oculorum morbo laborantis, *sacro oleo, quod infirmorum dicitur, ejus ungeret oculos; quæ quidem unctio, & sancti viri precs, ab illo dolore, usque ad vitæ finem, eam immunem conservarunt.* Hunc autem morem, sua ætate maximè vigentem, voluisse Innocentium *cit. loc.* approbare, interpretantur Alphonsus de Castro *lib. de hæres. verb. Extrema Unctio*, Sotus *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 1. Gregorius de Valentia *cit. t.* 4. *disp.* 8. *q.* 2. *punct.* 1. quorum explicationem probabilem putant Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 12. & Tournely *cit. q.* 2. *art.* 4.

III. At meliùs fortassè Jansenius Gandavensis *in cap.* 6. *Marci*, Maldonatus *ibid.* Bellarminus *cit. lib.* 1. *c.* 9. Baronius *ad ann.* 63. *n.* 14. Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 43. *sect.* 1. *n.* 6. *in fin.* Estius *cit.* §. 12. *versic. Potest & aliter*, quos sequitur laudatus Coustant, Innocentium loquutum arbitrantur de Unctione, non *activa*, sed *passiva*, hoc est, non de collatione, sed de receptione Sacramenti; cùm enim aliquibus persuasum fortè fuerit, oleo sancto solos inungi posse Sacerdotes, à quibus conficitur, eo pacto, quo in veteri, atque etiam in nova lege, quædam aliæ sacræ unctiones sunt Regum, & Sacerdotum propriæ; ad hunc refellendum errorem, docet ibidem Innocentius, oleum sanctum confici quidem ab Episcopo, adjuvantibus aliis inferioris Ordinis Sacerdotibus, non tamen ut subinde ipsi soli, verùm etiam ut omnes Christiani, positi in vitæ discrimine, ungantur.

IV. Posito jam, hujus Sacramenti administratione solis esse commissam Sacerdotibus, dubitare quis posset, num ad illud validè conficiendum unus sufficiat, vel plures requirantur Presbyteri. Rationem dubitandi præbent sæpiùs allegata verba Apostoli Jacobi ajentis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* At nihilominùs firmiter tenendum est, per unum tantùm Sacerdotem validè Sacramentum confici; quod & definivit Alexander III. *in c. Quæsivit; de verb. significat. Nos itaque tibi taliter duximus respondendum, quod Sacerdos, uno præsente Clerico, & etiam solus, potest infirmum ungere*; hodieque vigens in Ecclesia Latina usus confirmat. Neque refragantur verba S. Jacobi, qui, cum dixit *Presbyteros Ecclesiæ*, significavit aliquem ex Presbyteris Ecclesiæ; novum quippè non est, in sacris litteris numerum pluralem poni pro singulari, quemadmodum advertit Augustinus *l.* 3. *de consens. Evangelist. c.* 16. *Oper. tom.* 3. *part.* 2. cujus auctoritate fretus S. Thomas *lib.* 4. *contra Gentes c.* 73. scripsit: *Jacobus dicit: Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & oratio fidei sanabit infirmum. Si tamen unus solus Presbyter adsit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Ecclesiæ, cujus Minister existit, & cujus personam gerit.*

V. Sed quamquam unus certè sufficiat, plures nihilominùs Sacerdotes fuis-

fuisse olim in Ecclesia Latina adhibitos, ex pluribus antiquis Ritualibus colligit Menardus *nota* 909. *ad Sacramentarium S. Gregorii*; quibus alia ejusdem generis, præcipuè Cadurcense, Rutenense, & Tutelense, addit Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.* 1. *c.* 7. *art.* 3. §. 3. eumdemque morem nobis exhibent Constitutiones Angliæ, collectæ à Guillelmo Lindewode, in quibus *ad tit. de Extrema Unctione p.* 26. legimus: *Cum magna reverentia deferatur oleum infirmorum ad infirmos, & ipsos inungant Sacerdotes cum magna devotione, & orationum celebritate, quæ ad hoc sunt ordinatæ*, ubi adnotavit Glossator *verb. orationum*, à singulis Sacerdotibus pronuntiatam fuisse formam deprecativam, cuilibet Unctioni accommodatam. Cumque eamdem Constitutionem, totidem prorsus verbis, repetitam inveniamus inter Constitutiones Odonis Episcopi Parisiensis, *t.* 6. Collectionis Harduini *p.* 2. *col.* 1941. inde conjicimus, eam disciplinam in Galliis adhuc perdurasse sæculo XII. quo illæ sunt editæ; quinimmò sequenti etiam sæculo XIII. & ultrà, retentam alicubi eamdem disciplinam, non obscurè significant posteriora Synodalia statuta tùm Ecclesiæ Æduensis *c.* 19. tùm Ecclesiarum Cadurcensis, Rutenensis, & Tutelensis *c.* 17. *t.* 4. *Anecdotor.* Martene, & Durand. *col.* 470. & 714. Rectè tamen observat laudatus Martene *cit. art.* 3. §. 5. hanc ipsam Ecclesiæ Latinæ consuetudinem non fuisse firmam, constantem, atque universalem, cùm ex aliis æquè antiquis monumentis, ab eodem productis, constet, sæpiùs infirmos ab unico Sacerdote inunctos. Nam Artemium febre correptum ab unico *sancto Nepotiano visitatum, atque oleo sancto perunctum*, narrat S. Gregorius Turonensis *l.* 1. *hist. c.* 41. & S. Eungendum *ab uno de fratribus* pariter inunctum, legimus in ejus Vita apud Bollandum 2. *Januarii*. Hic verò ritus sacræ Unctionis, ab unico recipiendæ Sacerdote, à paucis tunc, nec fortassè extra casum necessitatis usurpatus, adeo postea in Ecclesia Latina invaluit, ut Theologi Scholastici cum Suarez *cit. disp.* 43. *sect.* 2. *in fin.* & Cardinali de Lauræa *in* 4. *sent. tom.* 3. *disp.* 11. *art.* 9. *n.* 114. illicitum tunc reputent, seclusa necessitate, ejusmodi Sacramentum à pluribus simul administrari; quoniam nemini integrum est, in Sacramentis administrandis, à norma recedere in Rituali præscripta. Si autem plures simul Sacerdotes reipsa Sacramentum hoc conficiant, nemo ambigit, illud esse ratum, modò singuli diversos inungant infirmi sensus, & quilibet congruentem inuncto sensui formam pronuntiet; quemadmodum iidem Auctores scitè animadvertunt. Sed de hoc fusiùs alibi disseremus. Præterea, etiam spectata hodierna Ecclesiæ disciplina, nedum licitum, sed valdè laudabile est, ut omni Sacramentum administranti alii plures assistant Sacerdotes, ob rationem, quam adducit S. Thomas *cit. c.* 73. *l.* 4. *contra Gentes*, ubi ait: »Quia »hoc Sacramentum perfectæ curatio»nis effectum habet, & in eo requi»ritur copia gratiæ, competit huic Sa»cramento, quod multi Sacerdotes in»tersint, & quod oratio totius Eccle»siæ ad effectum hujus Sacramenti »coadjuvet.« Et si plures Sacerdotes interesse nequeant, alios arcessendos probos viros, qui commodè haberi valeant, ob eamdem rationem, adnotavit Cardinalis Sanctorius *in sæpè citato Rituali Sacramentorum pag.* 324. inquiens: »Sacerdos, ubi commodè fieri »potest, ut in Ecclesiis Collegiatis, plu»res secum adhibeat Presbyteros, cùm »ungit infirmum; in aliis verò Eccle-

siis,

„siis, saltem uno Clerico præsente, „aut aliis pluribus scholaribus, vel „confratribus Ecclesiæ.“

VI. Si porrò causam investigemus, cur Ecclesia Latina, quamvis etiamnum plures adesse cupiat, per unicum tamen Sacerdotem velit Sacramentum administrari, quantum ex conjecturis assequi licet, non aliam, nisi hanc fuisse suspicamur. Cùm plures simul Sacerdotes ad infirmum inungendum advocabantur, quilibet pro sua opera haud exiguam exposcebat mercedem; cui solvendæ cùm pauperum vires non sufficerent, ii sine Extremæ Unctione decedebant; quamobrem hæretici Waldenses, seu pauperes de Lugduno, uti narrat Rainerus Ordinis Prædicatorum in Opere contra eosdem circa ann. 1254. exarato, inter cæteras falsas rationes, propter quas Sacramentum Extremæ Unctionis reprobabant, hanc etiam adducebant, *quia tantùm divitibus datur.* Curaverant sanè Ecclesiarum Præsules prædictam turpem Sacerdotum avaritiam reprimere, severisque sanctionibus interdixerant, pro sacramentali Unctione, quidquam exigere; quod potissimùm statutum reperimus ab Odone Episcopo Parisiensi *in cit. c.* 8. *suarum Constitutionum*, atque in Synodis Andegavensi anni 1283. Remensi, & Trecensi, habitis initio sæculi xv. Verùm, cùm hæc repagula haud sufficientia comperta sint ad compescendam Sacerdotum petulantiam, visum est deliberandum, ut deinceps Extrema Unctio, nulla petita mercede, à solo conferretur ægrotantis Parocho.

VII. Enim verò, etsi quilibet Sacerdos possit illam validè conferre, solus tamen Parochus est ordinarius ejusdem Minister, nec ulli fas est, extra necessitatis eventum, sine ejusdem Parochi licentia, sacro Oleo ægrotantes inungere, uti disertè statuitur in Cathecismo Romano *part.* 2. *de Sacram. extrem. Unct.* §. 21. Quinimmò Religiosi, qui nulla petita à Parocho venia, Sacramentum Extremæ Unctionis administrare præsumunt, præter gravis culpæ reatum, in excommunicationem incidunt Sedi Apostolicæ reservatam, uti habetur *in Clementina* 1. *de privilegiis*; quam quidem Clementinam cum tanta severitate, post Archidiaconum, accipit Navarrus *manual. cap.* 27. *n.* 102. ut asserat, eadem censura irretiri Regulares Extremam Unctionem ministrantes ægroto, etiam constituto in mortis articulo, cumque Parochus abest. Sed jure ac meritò Navarri opinionem refellunt Sotus *in* 5. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 1. Saintebeuve *de Sacram. extrem. Unct. disp.* 6. *art.* 2. Natalis Alexander *eod. tract. lib.* 2. *c.* 5. *regul.* 10. Tournely *cit. quæst.* 2. *art.* 4. Juenin *cit. dissert.* 7. *quæst.* 6. *cap.* 2. aliique passim; etenim, cùm Ecclesia, urgente mortis periculo, cuilibet Sacerdoti potestatem fecerit absolvendi à quibuslibet censuris, & peccatis, verosimile certè non est, quod cuipiam Sacerdoti interdixerit, ne in eodem statu, ac vitæ discrimine constituto, cùm Parochus abest, administret Extremam Unctionem, quæ est perfectio & complementum Pœnitentiæ, neque ad sui validitatem requirit in Ministro potestatem jurisdictionis, sicuti Sacramentum Pœnitentiæ; Quare S. Carolus Borromæus, etsi Parochorum jura studiosè semper tutatus fuerit, nihilominùs in Concilio Mediolanensi V. *part.* 1. *Actor. Eccl. Mediolen. part.* 1. *pag.* 223. deficiente Parocho, cuilibet Sacerdoti integrum esse voluit, sacro oleo inungere infirmum in mortis periculo constitutum, inquiens: *Ne alius Sacerdos, nisi Parochus, hoc Sacramentum*

tum ministret; si porrò is impeditus, aut aliàs in mora est, mortisque periculum instat; tunc Sacerdos alius ministret, licet.

VIII. Quæ autem diximus de Extrema Unctione, per unicum Sacerdotem administranda, locum tantùm habent in Ecclesia Latina, non verò in Græca, in qua antiqua retinetur consuetudo septem adhibendi Sacerdotes in hujusce Sacramenti collatione, uti legitur in eorumdem Euchologio; testanturque Simeon Thessalonicensis apud Saintebeuve *cit. tract. de Sacram. extrem. Unct.* & Arcudius *Concord. lib. 5. cap. 3.* qui insuper ejus numeri rationes, & causas adducunt. Quod si septem Sacerdotes præsto non sint, tres saltem ad Sacramentum conficiendum ab ipsis adhiberi, iidem Arcudius, & Thessalonicensis enarrant; neque Ecclesia Latina hanc Græcorum disciplinam, quam & ipsa pluribus sæculis religiosè servavit, umquam improbavit, modò Græci nobiscum credant, & fateantur validè posse idem Sacramentum ab unico Sacerdote administrari; quemadmodum adnotarunt Goarius *in comment. ad Græcorum Euchologium*, Leo Allatius *de consens. Eccl. Occid. & Orient. lib. 3. c. 16.* Arcudius *cit. c. 3.* & Auctor *Theolog. moral. ad usum Semin. Petrocorens. t. 4. lib. 2. tract. 2. cap. 2.* Quamobrem, si Episcopus Latinus, diœcesi præpositus, quam Catholici Græci ritus inhabitant, velit aliquid de hac re in sua Synodo delibare, vestigia sectetur superiùs citatæ Synodi Provincialis Ruthenorum, habitæ Zamosciæ anno 1720. atque à Benedicto XIII. anno 1724. confirmatæ, in qua hæc habentur: "Quamquam in Græca Ecclesia receptum "fuerit, prout aliquandò etiam in La"tina, ut septem Sacerdotes, hisque "deficientibus, tres saltem advoca"rentur ad ministrandum hoc Sacra"mentum, iique omnes & materiam "subministrarent, & formam profer"rent, sciant autem Pastores, plures "ea de causa adhiberi solitos Sacerdo"tes tùm ob reverentiam ejusdem, ac "gratiæ copiam, quam confert, tùm "ut plurium Sacerdotum preces effec"tum Sacramenti coadjuvent; qua de "causa sancta Synodus statuendum "censet, ut si septem, aut tres Sacer"dotes haberi commodè non possint, "unus, qui totius Ecclesiæ personam "gerit, & cujus virtute hoc Sacra"mentum perficit, illud conferat, ac "infirmo ministret. " Poterit etiam Synodo inserere §. 5. *cit. nostræ Constitutionis* 57. ubi hæc ad rem ediximus: "Nec refert, utrum eadem Ex"trema Unctio per unum, vel plures "Presbyteros fiat, ubi hujusmodi vi"get consuetudo, dummodò credant, "& asserant, illud Sacramentum, ser"vata debita materia, & forma, ab "uno Presbytero validè & licitè con"fici. Idem Sacerdos materiam adhi"bere, formamque pronuntiare res"pectivè debet, ac præterea qui ungit, "idem dicat formam respondentem, "nec alius ungat, & alius formam "pronuntiet."

CAPUT V.

De subjecto hujus Sacramenti, & præsertim de more Græcorum sanos oleo inungendi; & quid de eo Episcopi Latini, in quorum diœcesibus Græci inhabitant, in Synodo disserere possint.

A Sacramenti Ministro ad Subjectum progredientibus, statuendum primo loco occurrit, quibusdam personis illud conferri valeat. Ecclesiæ Latinæ perpetua, & constans traditio fuit, Extremam Unctionem solis infirmis esse exhibendam, & quidem tali mor-

morbo laborantibus, unde peritorum judicio, mors sequutura prudenter timeatur; eamque traditionem, ex sæpiùs allegatis Apostoli Jacobi verbis deductam, omniumque Theologorum consensione firmatam, cum D. Thoma *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiunc.* 2. explicarunt, & inculcarunt Eugenius IV. in Decreto, *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. inquiens: *Hoc Sacramentum, nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*; Concilium Tridentinum *cit. sess.* 14. *c.* 3. *Declaratur etiam, esse hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis verò præsertim, qui tàm periculosè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur; unde, & Sacramentum exeuntium nuncupatur*; ac demùm Catechismus ejusdem Concilii §. 18. *de Extrem. Unctione.* Hinc verò fit, ut Extrema Unctio illis denegetur, qui, cùm sano sint corpore, probabile, aut etiam certum adeunt vitæ periculum, putà quia mare transgressuri, prælium commissuri, aut ultimo suplicio plectendi sunt, sicuti statuunt Concilium Mediolanense IV. anni 1576. sub S. Carolo *part.* 2. *tit.* 6. & Cameracense an. 1586. *tit.* 12. *cap.* 3. & docuerat S. Thomas *cit. lib.* 4. *contra Gentes c.* 73. inquiens: »Hoc Sacramentum non debet dari »propinquis ad mortem absque infir»mitate, putà damnatis ad mortem;« quibus tamem postremis etiam alio nomine denegari, perpendunt Maldonatus *tract. de Jejunio c.* 9. *tom.* 2. *pag.* 337. & Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 1. *num.* 1. quia nimirum damnati ad ultimum supplicium recensentur quodammodo inter publicos peccatores, quos, ante reconciliationem sicuti à cæteris Sacramentis, ita & ab hoc arceri, respondisse visus est citatis Doctoribus Innocentius I. *in cit. epist. ad Decentium: Pœnitentibus istud infundi non potest.... Nam quibus cætera Sacramenta negantur, quomodò unum genus putatur posse concedi?* Sed consulendus est Petrus Coustant *in notis ad hanc epistolam col.* 864. *litter. B.* Hinc etiam Extrema Unctione muniri nequeunt fœminæ partui propinquæ, nisi alia insuper iisdem accesserit extraordinaria, & lethalis corporis ægritudo; quod benè ponderant Doctores, apud Clericatum *de extrem. Unction. decis.* 79. *n.* 22.

II. Neque huic Ecclesiæ Latinæ doctrinæ, & praxi adversantur exempla ex probatis Historicis prolata à Martene *cit. loc.* videlicet Odiliæ, filiæ Comitis Herimanni, & Mathildis, quæ à Ricardo Abbate monasterii S. Vitoni, de futura sequenti die, ejus morte præmonita, licèt corpore sana *nullam gravedinem pateretur*, attamen *liquore sancti olei inuncta... inter verba orationis læta spiritum efflavit*, sicuti narrat Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi; & cujusdam Monachi, apud Mabillonium *sæcul.* VI. *Benedict. part.* 2. qui, post Nocturnos festi S. Martini, divinitùs admonitus de proxima sua ex hoc sæculo migratione, revelationem Abbati manifestavit, cujus venia sacro oleo unctus, *& Dominicis munitus mysteriis, sanus & incolumis cum cæteris in conventu versatus*, sequenti die obiit; necnon cujusdam Cinguriani Fratris laici, qui similiter corpore sanus, *oleo sancto*, uti rogaverat, *unctus*, mox decessit, quod habetur in Vita S. Gildasii *sæcul.* I. *Benedict. pag.* 151. neque demùm adversatur exemplum, quod allatis à Martene adjicimus, videlicet S. Hedwigis, quæ, referente ejus vitæ Scriptore *cap.* 8. priusquam ægrotare cœpisset, voluit extremæ Unctionis Sacramento muniri; Hæc, inquam, & si qua sunt alia hujus generis exempla,

pla, communi Latinæ Ecclesiæ doctrinæ, & praxi non adversantur; nam, præterquamquod extraordinaria sunt, & derivata è speciali afflatu Spiritus Sancti, qui interdum homines solvit ab ordinariæ providentiæ legibus; quod opportunè adnotavit laudatus Auctor Vitæ S. Hedwigis, scribens: "Hoc tamen, quod hîc diximus, admirandum potiùs est, quam imitandum, cui Spiritus Domini per revelationem tribuit efficaciam, & in quo ut piè creditur, sancta devotio dispensavit;" atque ad rem prosequitur Thiers *de superstitione circa Sacramentum Extremæ Unctionis lib. 8. c. 6. pag. 377. & seq.* possumus prudenter existimare, in prædictis rerum circumstantiis, eos, qui sunt divinitùs admoniti de sibi instante vitæ interitu, jam tùm cœpisse lethali morbo interius laborare, quo citò perducerentur ad mortem, quamquam exterius viderentus sani & incolumes; quamobrem fuit illis administranda Extrema Unctio ob eamdem rationem, propter quam à citato Concilio Mediolanensi IV. *part.* 2. & Aquensi anni 1585. *tit. Quæ pertinent ad Sacramentum Extremæ Unctionis, t.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1535. atque à Theologis cum Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 2. *n.* 11. *in fin.* conceditur senibus, qui præ decrepita ætate, licèt nulla alia speciali afficiantur ægritudine, in dies morituri creduntur ipsa enim gravis & annosa senectus, infirmitas est, quæ interiora vitæ organa labefactat, & mox ducit ad interitum.

III. Verùm ab exposita Latinæ Ecclesiæ traditione deviarunt Græci; hi siquidem etiam sanos & benè valentes, solent sacro oleo inungere in remissionem peccatorum, quod liquet ex eorumdem Euchologio, asseruntque Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in sua censura adversus Augustanam Lutheranorum confessionem lib.* 1. *c.* 7. Leo Allatius *de cons. Eccles. Occid. & Orient. lib.* 9. *c.* 16. & Arcudius *Concord. lib.* 5. *c.* 4. *& c. ult.* Quinimmò ipsemet Episcopus, postquam feria v. majoris hebdomadæ infirmorum oleum solemni ritu consecravit, non jubet illud asservari, ad ægrotos suo tempore deferendum, sed totum statim insumit omnes inungendo adstantes, quod accepimus à Goario *in suis ad Euchologium notis.* Ac denique Joannes Nathanael, Presbyter, ac magnus Œconomus Cretensis, apud citatum Arcudium *lib.* 5. *cap.* 4. respondens ad quæsita sibi facta à Viviano, Episcopo Anagnino, circa mores Græcorum, inter cætera narrat, Græcos Sacerdotes, loco satisfactionis, in sacramentali Confessione pœnitentibus imponendæ, solere interdum, haud exigua tamen accepta mercede, eosdem sancto oleo inungere, ut tali pacto à peccatorum reliquiis, pœnisque pro iis subeundis absolvantur; quem abusum ipse Nathanael, & cum eo Arcudius *cit. cap.* 4. acriter reprehendunt & damnant.

IV. Hæc certissima & exploratissima sunt, sed non æquè certum, an ejusmodi Unctio, sanis adhibita, habeatur à Græcis pro vero Sacramento. Goarius *in cit. comment. pag.* 432. fieri contendit, tamquam meram cæremoniam sacram, seu sacramentalem quamdam benedictionem, per quam Sacerdotes unicè intendunt inunctos sublevare ab aliqua levi corporis infirmitate, aut etiam à graviori morbo præservare; quod etiam in Ecclesia Latina olim factitatum, in præcedentis capitis initio prænotavimus. Arcudius contra affirmat, sanos ac vegetos corpore à Græcis Sacerdotibus, perinde ac infirmos, sancto oleo perungi, animo verum conficiendi Sacramentum;

in

in cujus rei confirmationem plures affert Græcorum Auctores, docentes, etiam sanos esse capaces Sacramenti Extremæ Unctionis. Quodque magis mirandum est, hæc doctrina, quam Arcudius exagitat, nec defendere ausus Goarius, negavit, umquam Græcorum menti insedisse; suos invenit, inter nostros Latinos, defensores; nempè Juenin *cit. diss. quæst. 7. cap. 3.* & Saintebeuve *de Sacramento Extrem. Unct. disp. 7. art. 1.* qui triplici argumento illam defensare conantur. Etenim ajunt, de prædicta consuetudine, quam antiquissimam esse, nemo ambigit, nulla lis fuit Græcis intenta in Concilio Florentino, in quo cæteroquin jussi sunt de omnibus rationem reddere in quibus à Latinis differrent. Secundò, etsi ex Apostolo Jacobo habeamus, Extremæ Unctionis Sacramento esse infirmis succurrendum, non tamen inde legitimè infertur, solos infirmos esse illius capaces; quocirca Eugenius IV. in citato Decreto, non dixit: *Hoc Sacramentum, nisi infirmo, dari non potest*; sed *dari non debet*; quod sanè verbum merum præceptum denotat, cui contraria consuetudine potest derogari, non absolutam importat necessitatem; similiter Concilium Tridentinum decrevit, Extremam Unctionem *esse infirmis exhibendam*, de quo nullus dubitat, sed non dixit *solis infirmis*, de quo est quæstio. Tertiò demùm, pergunt iidem Doctores, cùm à Græcis Sacerdotibus, sancto oleo inunguntur homines perfecta fruentes valetudine, nihil prorsus desideratur ad veram Sacramenti confectionem; siquidem à legitimo Ministro idonea & apta adhibetur materia, debita simul pronuntiatur Sacramenti forma, nec illi deest necessaria intentio, cùm eam Unctionem facere intendat ad detergendas animæ sordes; quemadmodum testatur Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in cit. censura lib. 1. cap. 7.* scribens: "Illis verò, qui "post Baptisma peccaverunt, Pœni"tentiæ, & consecrati olei Unctio con"ducunt. Hæc aut remissionem pecca"torum largiuntur, aut sordes animæ "inhærentes expurgant."

V. At ejusmodi argumenta frivola sunt, nulloque labore evertuntur. Ad hoc quippè postremum, ut singula inverso ordine expendamus, respondetur, ad validam Sacramenti confectionem, satis non esse, à legitimo Ministro debitas adhiberi materiam, & formam, cum intentione illud administrandi, si desit subjectum illius recipiendi capax, quod inter Sacramenti causas meritò annumeratur à Suarez *cit. tom. 4. disp. 42. in princ.* Id autem in re nostra evenire perspicuum est, nisi illud ipsum, tamquam certum assumatur, quod esset probandum, nimirum hoc Sacramentum etiam pro sanis fuisse institutum; sicuti assumere videntur citati Juenin, & Saintebeuve, qui cætera recensentes ad Sacramentum perficiendum requisita, subjecti capacitatem silentio prætereunt. Quod autem soli infirmi sint Extremæ Unctionis capaces, licèt clarè & expressè non sit à Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitimè infertur; quoniam Eugenius IV. definiens, eam, *nisi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere*, sanos profectò exclusit; quamvis enim verbum *non debet*, possit de se merum præceptum inducere, plerumquè tamen absolutam denotat necessitatem, uti observant Doctores allegati à Barbosa *tract. de usu frequent. dist. 77. n. 1.* atque in decretis dogmaticis, in quibus Sacramentorum doctrina ab Ecclesia explicatur, ut plurimùm denotare necessitatem non tan-

tantùm præcepti, sed etiam Sacramenti, observat Suarez *cit. disput.* 43. *sect.* 2. *num.* 2. idem verò, quod Eugenius, sibi voluit Tridentinum, cùm dixit, *esse hanc Unctionem infirmis adhibendam* : integram quippè hujusce Sacramenti *credendam & tenendam* doctrinam nequaquam nobis tradidisset, quod cæteroquin in finem ejusdem capitis se fecisse protestatur, si etiam non infirmis posset illa adhiberi. Accedit consensus omnium Theologorum, qui verba S. Jacobi ita sunt interpretati, ut inde planè confici existimaverint, solum infirmum esse subjectum capax Extremæ Unctionis; unanimem quippè Theologorum consensum efficax esse argumentum ad Catholicum dogma stabiliendum, docet Melchior Canus *de Locis Theologicis lib.* 8. *cap.* 2. *& seq.* A silentio denique Concilii Florentini rectiùs deducimus, sapientissimis illis Patribus fuisse persuasum, sanctam Unctionem à Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus benè valentibus tamquam Sacramentum, sed veluti meram cæremoniam, & sacramentalem quamdam benedictionem ; Græci enim, qui de singulis suis ritibus coacti sunt rationem reddere, gravem utiquè reprehensionem non evasissent, si comperti fuissent hac in re à communi & constanti Ecclesiæ Latinæ traditione & praxi aberrare.

VI. Jure itaque Græcorum morem inexplicatum, uti voluit Arcudius, gravis erroris insimulant, & damnant Theophylus Raynaudus *in Heteroclitis sect.* 1. *punct.* 12. *Oper. tom.* 16. *pag.* 164. Gonzalez *in cap. Quæsivit, de verb. signific. num.* 2. Tournely *de Sacram. extrem. Unct. cit. quæst.* 3. Benedictus de Gaetanis *in sæpè citata Dissertatione cap.* 13. §. *Ex adverso*, aliique, quibus, post quæstionem sedulò examinatam, tandem adhæret Herminier *de Sacram. tom.* 3. *cap.* 5. Quocirca Episcopi Latini, in quorum potissimùm commodum hanc materiam prolixiùs tractavimus, diœcesibus præsidentes, quas Fideles incolunt Græci ritus, diligenter invigilent, ne iidem in eo versentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri, & severè interdicant, ne ea unctio, loco satisfactionis per Confessarios imponendæ, pœnitentibus injungatur. Id illis vetitum est à nobis *in cit. nostra Constit.* 157. §. 5. ubi decrevimus: "Nulli per Sacerdotes, vel Confessa„rios, pro satisfactione pœnitentiæ „unctio aliqua solummodò injunga„tur; infirmis verò, juxta verbum „Jacobi Apostoli, Unctio exhibeatur „Extrema."

CAPUT VI.

De eodem subjecto Extremæ Unctionis, & signanter de ætate, in qua eadem pueris exhiberi potest ; ubi etiam de amentibus, & furiosis ; ac nonnulla de Synodis, in quibus de prædictis rebus disseritur.

QUod autem diximus, hoc Sacramentum esse pro infirmis institutum, non est ita accipiendum, quasi omnes omninò Fideles, graviter decumbentes, sint illius recipiendi capaces, illud siquidem alio nomine denegatur pueris ante usum rationis, etiamsi in gravi versentur vitæ discriminæ, quia nimirum, cùm nondum potuerint ulla vel levi culpa fœdari, illis non congruit Sacramenti forma : *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti, &c.* quod bene perpendit D. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. inquiens : "Nulli debet dari „Sa-

„Sacramentum, cui non competit for„ma Sacramenti; sed forma hujus Sa„cramenti non competit pueris, qui „non peccaverunt per visum, & audi„tum, ut in forma exprimitur: ergo „eis non debet dari hoc Sacramen„tum.“ Rectè propterea S. Carolus Borromæus in suis Instructionibus, communem sequutus Theologorum doctrinam, statuit *part.* 4. *Act. Eccl. Mediol. pag.* 543. *Ministratur hoc Sacramentum Extremæ Unctionis adultis periculosè ægrotantibus... at non infantibus, puerisve, qui nullum adhuc rationis usum habent, neque peccata admittunt.* Neque aliam umquam fuisse Ecclesiæ doctrinam, & praxim, ostendit Martene *cit. lib.* 1. *de antiq. Eccles. ritib. c.* 7. *art.* 1. §. 2. Quamvis enim Nicolaus Cusanus *epist.* 3. *ad Bohemos*, & Maldonatus *de Sacram. tom.* 2. *de Extrem. Unction. col.* 389. asserant, olim consuevisse etiam infantes infirmorum oleo inungi; eos tamen sine fundamento loquutos, affirmat Cornelius à Lapide *in comment. ad epist. S. Jacobi c.* 5. *vers.* 14. atque ex iis liquet vetustis monimentis, quæ citatus Martene adducit; nisi fortè Cusanus, & Maldonatus sunt intelligendi de unctione, absque forma sacramentali, quam olim fuisse in usu præmonuimus.

II. At quæ ætas erit in pueris expectanda, ut censeantur hujus Sacramenti capaces? Certè non est expectanda ætas quatuordecim annorum, quam videntur exigere plures Synodales Constitutiones, relatæ ab eodem Martene, ac Provinciale Anglicanum, editum à Lyndewode *lib.* 1. *de sacra Unctione*; quamquam reverà, si ritè expendantur, tantam ætatem non absolutè requirant, sed eos *maximè* inungendos statuant, qui ad eam pertigerunt; in hunc quippè modum loquuntur Constitutiones Odonis Episcopi Parisiensis *cap.* 8. Synodalia statuta Ecclesiæ Meldensis *cap.* 28. Nannetensis *cap.* 50. & citatum Provinciale Anglicanum §. *Cum magna.* Multoque minùs expectanda est ætas octodecim annorum, quam expressè exposcunt cùm antiquus codex manuscriptus S. Martini Turonensis, à Martene pariter prolatus, tùm Fredericus Nausea Episcopus Viennensis *in suo Catechismo lib.* 3. *cap.* 107. Sed etiam ac pueri, rationis compotes, judicantur doli & culpæ capaces, si in gravem incidant morbum, poterunt infirmorum oleo liniri; quod rectiùs sancitum legimus inter Synodalis statuta Ecclesiarum Cadurcensis, Rutenensis, & Tutelensis *cap.* 17. *tom.* 4. *Anecdotor.* Martene, & Durand. *col.* 714. & nuper à Cardinali de Rohan in Rituali Argentinensi *tit. de Extrem. Unction.* §. 2. *pag.* 174. ubi dicitur: *Non denegetur etiam pueris, si septimum attigerint annum, nec iis, in quibus malitia supplet ætatem, etiamsi septenarii non sint.* Quamobrem minimè approbandam censemus Synodalem Constitutionem, à Germano Valente Guellio, Episcopo Aurelianensi, ann. 1587. promulgatam, in qua decernitur: *Non detur hoc Sacramentum pueris, qui nondum communicaverunt*; etenim quandocumque censentur capaces Sacramenti pœnitentiæ, sunt pariter idonei reputandi ad Extremam Unctionem, quæ est illius complementum, quamvis nondum tanta polleant judicii maturitate, ut videantur apti ad ritè participandam Eucharistiam, de cujus inæffabili excellentia & sanctitate, non ita facilè edoceri queunt. Quare scitè & appositè Pastorale Mechliniense, apud Van-Espen *part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 2. *num.* 9. postquam retulit hæc Ritualis Roma-

ni verba : *Non ministretur pueris rationis usum non habentibus* ; addit : *Secus de pueris periculosè ægrotantibus, qui peccati mortalis, ac Confessionis capaces sunt, licèt sint solùm octo aut novem annorum, & quamvis numquam communicaverint.*

III. Ob eamdem rationem, propter quam ab ejusmodi Sacramento arcentur pueri, quibus nondum rationis lumen effulsit, illud pariter denegatur perpetuò amentibus, & furiosis, qui nullum ab ortu lucidum intervallum obtinuerunt, quod expressè cautum est à S. Carolo Borromæo *in Actis Eccles. Mediolanens. loc. cit.* atque à Concilio Cameracensi anni 1586. *tit.* 12. *num.* 3. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2164. & communiter tradunt Doctores apud Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. quia nec isti potuerunt ulla gravi, aut levi culpa se contaminare, ad cujus abstergendas reliquias institutum est hoc Sacramentum. Quamvis enim Suarez *cit. disp.* 42. *sect.* 2. *num.* 8. opinetur, Extremam Unctionem etiam illi posse conferri, qui nullum umquam actuale peccatum admisit, atque idcircò ea non caruisse censeat Beatissimam Virginem ; id tamen de iis dumtaxat intelligendum, ait Tannerus *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 1. *dub.* 3. qui, quantum est ex parte sui status, & adepti usus rationis, peccare potuerunt, etsi per accidens, atque ex speciali Dei privilegio, numquam re ipsa peccarint; secus nulla esset ratio, cur eodem Sacramento fraudentur infantes, quibus certè contra S. Thomæ doctrinam, & communem Ecclesiæ praxim, illud ministrari non permittet Suarez. Quod verò speciatim attinet ad Beatissimam Virginem, res valdè dubia, & controversa est, an ea, utpotè omnis peccati expers, fuerit capax & particeps Sacramenti Extremæ Unctionis. Affirmant S. Antoninus 3. *part. tit.* 14. *cap.* 8. & 13. Canisius *lib.* 1. *de Beata Virgine cap.* 9. Henriquez *de Sacrament. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. & modò laudatus Suarez ; quia habebat potentiam, quam vocant *antecedentem* ad peccandum, etsi, ob singularem Dei erga ipsam providentiam, illa potentia numquam proditura erat in actum ; eo planè modo, quo dicimus numquam fore, ut prædestinatus ex hac vita decedat cum lethalis culpæ reatu. Contra Victoria *in Summ. num.* 222. Vazquez *in* 3. *part. disput.* 119. *cap.* 8. & citatus Tannerus, Beatissimam Virginem Extremæ Unctionis incapacem, pronuntiant ; licèt enim, inquit Tannerus, absolutè loquendo, potuerit peccare, attamen ex privilegio, non utcumque eidem concesso, sed veluti consentaneo, & quasi debito excellentiæ & dignitati, qua præstabat, Divinæ maternitatis, fuit ab omni peccato præservanda ; ac proinde non potuit ullo pacto eidem aptari Extremæ Unctionis forma : *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti &c.* Sed quidquid sit de hac quæstione, quam Scholasticis relinquimus,

IV. Indubitatum sit, Extremam Unctionem exhiberi non posse perpetuò amentibus, & furiosis. Aliud verò est de adultis, qui aliquandò usum rationis habuerunt, & postea in phrenesim, aut amentiam inciderunt ; his quippè Unctionem tribuendam, juxta illud Concilii Arausicani *can.* 3. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 1785. *Amentibus quæcumque pietatis sunt conferenda*, declaravit Theodulphus Episcopus Aurelianensis *in secundo Capitulari*, apud Baluzium *Miscell. tom.* 7. docetque S. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.*

quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 3. cui, teste Suarez *cit. disp. 42. sect. 1. num. 6.* omnes Theologi consentiunt. Necesse tamen est, ut cætera adsint, quæ requirit Navarrus *in manual. cap. 22. num. 13.* inquiens: *Cuilibet tamen ejusmodi infirmo est ministrandum, etiamsi jam sit amens, & phreneticus, si, absque irreverentia Sacramenti, id fieri possit, & potuerit ante peccare, & antequam insaniret, expressè, aut tacitè petierit illud, aut, si meminisset, petiturus fuisset, nec in peccato mortali notorio insanierit.*

V. Porrò de quolibet Fideli, de quo contrarium non constant, præsumendum est, fuisse hoc Sacramentum petiturum, si potuisset; passim siquidem videmus, Extrema Unctione muniri, qui subita vi morbi oppressi, sensibus destituuntur, nec ullum Sacramenti desiderium significare valent; eorum quippè perspecta pietas, ac fides, non obscurum præbet argumentum desiderii, quod, si possent, demonstrarent. Hanc verò praxim approbat S. Thomas *loc. cit.* cui, præter Ritualia omnia, suffragantur etiam apud Natalem Alexandrum *de Sacram. Extrem. Unct. cap. 5. regul. 16.* Concilium Parisiense anni 1557. & S. Carolus Borromæus *in laudatis Instructionibus pag. 543.* inquiens.: *Infirmis, qui sana mente dum erant; illud petierunt, aut verisimile est quod petiissent, etiamsi postea in amentiam inciderint, vel ratione, sermoneve uti desierint, ministrabitur item.* Quinimmò observat Suarez *cit. disp. 42. sect. 1. n. 6.* maximè oportere, ut prædicto ægroto, sensibus destituto, qui aliorum Sacramentorum est incapax, subveniatur remedio Extremæ Unctionis: »Quia »(*ait*) inter fines præcipuos hujus »Sacramenti est supplere vices Sacra-»menti Pœnitentiæ, quando vel illud »applicari non potest, vel de facto »non satis utiliter applicatum est.« Quamobrem plerique Theologi, inter quos Chapeaville *de Ministr. Sacrament. tempore pestis cap. 1. quæst. 12.* Layman *Theolog. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 7.* Thomas Tamburinus *in methodo celebrandæ Missæ lib. 2. cap. 7. §. 7.* permittunt Sacerdoti Missam interrumpere, ut Extremam Unctionem administret infirmo morti propinquo, cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri, quoniam in hoc eventu ab unica Extrema Unctione potest ille, si sit sufficienter attritus, obtinere primam gratiam justificantem, qua fortè indigeat; atque in prædictis circumstantiis, sive primariò, & per se, sive secundariò, & per accidens, ab Extrema Unctione causari, docent Theologi in sequenti capite referendi.

CAPUT VII.

De tempore, quo infirmis Extrema Unctio est exhibenda, & quid in Synodis, & instructionibus Episcopi de dicto tempore statuere debeant.

QUamquam demonstratum jam sit, Extremam Unctionem solis infirmis esse conferendam, qui decessuri prudenter timentur, attamen dubitare quis potest quonam infirmitatis tempore sit administranda; statim ne, detecto gravi, in quo versantur, vitæ discrimine; an potiùs, cùm iisdem mox imminet interitus? Abusus olim in plerasque irrepserat regiones, ut sancto oleo tunc tantùm linirentur infirmi, cùm prorsus desperata salute, jam essent extremum spiritum exhalaturi. Huic abusui ansam præbuit falsa persuasio, quæ sæculo XIII. pluri-

morum invaserat animos, nempè, post semel receptam Extremam Unctionem, non ampliùs licere conjugatis, si convalescerent, ad conjugale opus reverti, nullique fas esse carnes deinceps comedere, nudisque pedibus incedere, quod narrat Martene *sæpiùs cit. lib. 1. cap. 7. art. 2. §. 2.* Thiers. *in suo tract. de superstitione tom. 2. cap. 7.* Quocirca plures Synodi, eodem sæculo XIII. celebratæ, populum de hoc errore, quo à Sacramento percipiendo deterrebatur, solerter dedoceri curarunt; inter quas Synodus Wigorniensis, anni 1240. *cap. 19. tom. 7.* Collectionis Harduini *col.* 337. ubi statuit: *Sunt quidam, ut audivimus, qui, post perceptionem hujusmodi Sacramenti, sanitati pristinæ restituti nefas reputant vel uxores suas cognoscere, vel carnes comedere, vel etiam aliqua ratione nudis pedibus ambulare. Horum autem errorem, utpotè doctrinæ sanæ contrarium, exsecramur, & eos excommunicationibus, & monitionibus duximus corrigendos*; & Synodus Exoniensis anni 1287. *cap. 6. tom. 7.* ejusdem Collectionis *col.* 1081. inquiens: *Quoniam quidam laici imperiti, de hoc Sacramento nequiter sentientes, illud abhorrent in tantum, quod vix velint illud suscipere etiam in extremis, fatuè æstimantes, post ipsius susceptionem, carnis esum, nudis pedibus incessum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima, sibi fore penitùs interdicta; præcipimus parochialibus Presbyteris, ut, ubi noverint tantam hæresim pullulare, contrarium prædicent.* Quibus præiverat Ricardus Episcopus Sarum in Anglia, qui in suis Constitutionibus anni 1217. *c.* 68. relato in citato Provinciali Anglicano *cap. Cum magna, de sacra Unctione*, infirmum secretò moneri jusserat, *quod post Sacramentum susceptum licitè posset reverti ad opus conjugale.* Prædicto errore eliminato, alia insequenti ætate, alicubi invaluit opinio, quæ Fideles pariter remorabatur ab Extrema Unctione recipienda, nisi jam essent in ultimo agone constituti; putabant quippè, per sacram Unctionem sibi adimi testamenti factionem, hoc est potestatem condendi testamenti. Hunc verò errorem, præcedentis sæculi initio in Belgio perseverantem, proscripsit Concilium Mechliniense anni 1607. *tit. 8. cap. 2. tom. 10.* Collectionis Harduini *col.* 1946. inquiens: *Falluntur qui existimant, suscepto hoc Sacramento, vel testamentum condi non posse, vel spem convalescendi ob id imminui. Ideoque Pastores contrarium subinde populum doceant. Et, si fortè alicubi usu introductum sit, ut testamentum à susceptione hujus Sacramenti conditum non subsistat, declarat hæc Synodus ejusmodi consuetudinem pro corruptela habendam esse.*

II. Hac nostra ætate liberi profectò sunt Fideles ab enarratis præjudiciis; & nihilominùs humani generis hostis hanc plerisque rudibus & ignaris mentem injecit, ut credant actum esse de vita illius, qui sancto oleo est inunctus, & solùm ei superesse sepulchrum; ex quo fit, ut à sacra Unctione, perinde ac ab ipsa morte, abhorreant. Opportunum idcircò, & perutile, ut Episcopus in sua Synodo, aut Synodali Instructione, hunc detestandum errorem è rudium hominum mente evellere satagat; quod nos, pro nostro Pastorali munere præstare curavimus *in nostra Instit. 22.* Quo verò faciliùs propositum sibi finem assequatur, suæ Synodali Instructioni rationes inserat, propter quas non decet ejusmodi Sacramentum ad tempus differri, quo *jam jam anima*

in

in primoribus labris laborat; sicuti nobis exprobrabat impius Calvinus *lib.* 4. *Inst. cap.* 19. occasionem inde arripiens nobis illudendi, quia, *non infirmos*, ut ipse calumniabatur, *sed semimortua cadavera pinguedine inficimus.* Prima autem ratio illa est, quam, ad rem, de qua agimus, Fidelibus insinuari voluit Synodus Burdigalensis, anni 1583. *tit.* 13. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1347. Parochis præcipiens: *Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani & impia opinione abducere, qua plerique sinistrè de hujus Sacramenti virtute sentiunt, perinde ac si mortem ægris accelleret, cùm certum sit, ex Apostoli doctrina, Deum non animæ tantùm, verùm etiam corpori, si expedierit, virtute hujus Sacramenti, salutem conferre*; & nuper Cardinalis de Rohan *in suo Rituali Argentinensi* §. 2. inquiens: *Solantur Sacramenta, non occidunt; hoc sæpè sæpiùs Pastor mentibus Fidelium inculcet.* Enimverò, cùm inter cæteros, quos Extrema Unctio producit effectus, causet etiam corporis valetudinem, si hæc conferat ad animæ salutem; quod non solùm eruitur ex sæpiùs allegatis verbis Apostoli Jacobi, sed liquidò constat ex Sacramentario S. Gregorii Magni, ubi ad olei infirmorum consecrationem hæc præscribitur Oratio: *Ut tua sancta benedictione sit omni hoc unguentum tangenti tutamentum mentis, & corporis, ad evacuandos omnes dolores, omnesque infirmitates, omnem ægritudinem corporis*; ac disertè declararunt tàm Eugenius IV. in citato Decreto inquiens: *Effectus est mentis sanatio, & in quantum autem expedit, ipsius etiam corporis*; quàm Tridentinum *cit. sess.* 14. *cap.* 2. ubi de effectibus hujus Sacramenti disserens, ait: *Sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, (infirmus) consequitur*; idcircò ad inungendum infirmum expectanda non est ultima ejus vitæ periodus, qua extremum agat spiritum, hunc enim effectum non operatur Sacramentum per modum miraculi, quod in illis circumstantiis esset necessarium, sed virtute quadam, supernaturali quidem, sed quodammodo ordinaria, quæ causas naturales adjuvat; sicuti ratiocinatur Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 41. *sect.* 3. *num.* 5.

III. Altera ratio, qua efficaciùs alliciendi sunt Fideles ad Extremam Unctionem celeriter petendam & recipiendam, priusquam sensibus & mente destituantur, desumenda est ex aliis nobilioribus effectibus, quos eadem in decumbentium anima operatur, quorum haud faciliter particeps esse potest ægrotus, jam sensibus & rationis usu carens. Concilium Tridentinum *loc. modò cit.* Extremæ Unctionis Sacramentum non solam attribuit virtutem causandi corporis sanitatem, sed cæteros ejusdem effectus singulatim enumerans, hæc habet: *Res porrò, & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia est Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus, morbi incommoda ac labores levius fert, & tentationibus dæmonis, calcaneo insidiantis, faciliùs resistit, & sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.* Porrò inter hos Extremæ Unctionis effectus, à Tridentino enumeratos, curiosè magis, quam utiliter, investigant Scholastici, quinam sit dicendus hujus Sacramenti

proprius, & primarius; & in diversas scinduntur opiniones, quas supervacaneum esset hîc recensere; sed legi possunt apud Suarez *cit. tom.* 4. *disp.* 41. Gregorium de Valentia *cit. disp.* 8. *q.* 1. *punct.* 3. Estium *in* 4. *dist.* 23. §. 4. Juenin *cit. diss.* 7. *quæst.* 8. & Tournely *cit. tract. quæst. ult. art.* 1. Apud omnes tamen indubitatum esse, per ejusmodi Sacramentum deleri peccata venialia, testantur Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 13. & Suarez *cit. loc. sect.* 1. *num.* 1. & 3. Ferè etiam communiter admittunt, ejusdem virtute interdum remitti peccata lethalia, cùm scilicet peccator, sufficienter cæteroquin attritus, alia Sacramenta recipere nequit, aut, post illa suscepta, peccato irretitur, quod invincibiliter ignoret; quidquid sit, an in hujusmodi eventu illa remittat directè, & per se, sicuti opinantur Bellarminus *de Extrem. Unct. lib. unic. cap.* 8. §. *Dicet aliquis*, Maldonatus *de Sacram. Extrem. Unction. q.* 2. & Saintebeuve *de Extrem. Unct. disp.* 5. *art.* 1. sive indirectè, & per accidens, uti arbitrantur Suarez *cit. loc. num.* 16. Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 7. Coninck *dis.* 19. *de Extrem. Unction. dub.* 5. *num.* 19. & 20. Utramque virtutem Extremæ Unctioni attribuit S. Thomas *cit. lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. ubi ait: "Contingit, quod homo "omnium peccatorum, quæ commi-"sit, notitiam vel memoriam non "habet, ut possit per Pœnitentiam "singula expurgare; sunt etiam quo-"tidiana peccata, sine quibus præ-"sens vita non agitur, à quibus opor-"tet hominem in suo exitu per hoc "Sacramentum emundari; & *clariùs* "*in supplem.* 3. *part. quæst.* 80. *art.* "1. Si invenit peccatum aliquod vel "mortale, vel veniale, quoad cul-"pam tollit ipsum, dummodò non-"ponatur obex ex parte recipientis." Cui S. Thomæ doctrinæ adhæsit S. Carolus Borromæus *in Actis Eccles. Mediol. part.* 4. *p.* 541. ubi loquens de Extrema Unctione ait: *Prima igitur utilitas, & effectus hujus Sacramenti est, quod peccati reliquias tollit, tamquam complementum Sacramenti Pœnitentiæ, quæ reliquiæ peccata esse intelliguntur sive mortalia, sive venialia, quæ post alia Sacramenta remanent; potest enim fieri, ut ignorante eo, qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat; in quo delendo, ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri posset, eum per hoc Sacramentum salvari, qui alioqui fuisset damnatus.* Jam verò neutrum effectum potest Extrema Unctio operari sine pio aliquo ipsius suscipientis actu; nec enim peccata venialia remittit absque aliqua eorumdem displicentia, nec lethalia delere valet sine eorumdem detestatione, eaque saltem imperfecta contritione, quæ est necessaria ad veniam, & justificationem assequendam in Sacramento Pœnitentiæ, quod cum communi advertit idem Suarez *num.* 22. Ejusmodi autem actus cùm certè elicere nequeat, qui est sensibus & mente jam destitutus, nisi fortè eos jam antea elicuerit, utroque sanè Sacramenti effectu fraudatur. Quocirca Catechismus Concilii Tridentini §. 18. *de Extrem. Unction.* graviter objurgat animarum Pastores, qui se falsæ vulgi persuasioni accommodantes, tunc primùm infirmum sacro oleo linire curant, cùm vita & sensibus carere incipit: "In quo tamen (*sunt verba* "*Catechismi*) gravissimè peccant, qui "illud tempus ægroti ungendi obser-"vare solent, cùm jam, omni salutis "spe amissa, vita & sensibus carere "incipiat. Constat enim, ad uberio-"rem Sacramenti gratiam percipien-"dam plurimum valere, si ægrotus, "cùm

„cùm in eo adhuc integra mens & „ratio viget, fidemque & religiosam „animi voluntatem afferre potest, sa„cro oleo liniatur.“ Idemque decernunt Concilium Mediolanense I. anni 1565. Burdigalense, & Remense ejusdem anni 1583. Bituricense anni 1584. & S. Carolus Borromæus in suis Instructionibus, apud citatum Natalem Alexandrum *regul.* 14.

IV. Hæc exempla imitetur Episcopus, & in sua Synodo omnem operam conferat, ut sui diœcesani, omni, si quo sint imbuti, errore abjecto, sacram Unctionem exposcant, statim ac ex morbi violentia se ad interitum vergere sentiunt, tempusque præoccupent, quo, emota jam mente, nec Sacramenti efficaciam agnoscere, nec illud eo devotionis affectu percipere valent, quem ad uberem ejusdem gratiam participandam requirit Sanct. Thomas *cit. dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. *quæstiunc.* 3. & 4. & *in supplem.* 3. *part. quæst.* 32. *art.* 4. Cùm tamen celerem commendat hujus Sacramenti administrationem, abstineat à verbis, quæ videantur significare ejusdem recipiendi absolutam necessitatem, ne secus videatur ipse quæstionem dirimere hactenùs indecisam; adhuc quippè litigant Theologi, num Fideles periculoso morbo laborantes, quique jam Pœnitentiæ Sacramento sua peccata expiarunt, & Eucharistico pane sunt refecti, teneantur insuper aut Divino, aut saltem Ecclesiastico præcepto, Extremam Unctionem suscipere. Negant quamplurimi magni nominis Theologi, quos citant, & sequuntur Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. *num.* 4. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 3. Estius *in dist.* 23. §. 15. Cabassutius *in theor. & prax. Juris Canonici lib.* 3. *c.* 15. *n.* 8. Sambovius *cit. tract. pag.* 352. qui tamen hanc addit limitationem, nisi ægrotus gravibus prematur tentationibus, ad quas superandas novo indigeat hujus Sacramenti munimine. Contra, quemlibet, in eo statu, jure tàm Divino, quàm Ecclesiastico, obstringi ad sacram recipiendam Unctionem, sentire videntur Magister Sententiarum, & S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 23. *circa textum*, Petrus Sotus *lect.* 2. *de Extrem. Unct.* & expressè defendunt Juenin *cit. diss.* 7. *quæst.* 9. *cap.* 2. ac Tournely *cit. quæst. ult. art.* 2. quibus non obscurè favet Concilium Coloniense I. anni 1536. *part.* 7. *cap.* 50. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2011. ubi cùm dixerit: *Est autem Unctio impendenda, cum expositione Unctionis, & mandati Apostolici, quod sic habet: Infirmatur aliquis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, &c.* indicavit profectò, se in hisce Apostoli verbis verum præceptum agnoscere. Verùm, etsi expediat, ut Episcopus hanc controversiam declinet, indubitanter tamen asserere poterit, non posse sine gravi culpa, ejusmodi Sacramentum aut contemni, aut cum aliorum offensione & scandalo negligi, & prætermitti; id siquidem à nemine negari, fatetur Suarez *cit. loc. n.* 5. & 6. nec præterea incongruum esset addere, facilè Sacramenti contemptum præsumi in infirmo, qui, cùm vita periclitetur, Extremam Unctionem, sciens & volens, petere negligit, multoque magis, si eam sibi à Parocho exhibitam recipere renuat. Propterea Synodus Coloniensis II. anni 1549. *c.* 38. *t.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2110. idem esse rata, Sacramentum respuere ac contemnere: *Relatum nobis in Concilio est, impios quosdam homines, infirmitatis suæ tempore, Unctionem sacram respuisse ac contempsisse*; hujuscemodi homines Ecclesiastica sepultura privandos decrevit; quod rectè ponderant Natalis Alexan-

xander *cit. loc. regul.* 20. ac modò laudati Juenin, & Tournely.

CAPUT VIII.

De ordine, quo Extrema Unctio infirmis administranda est; & de reiteratione administrationis ejusdem Sacramenti.

SED & illud quoque edoceri cupiunt Parochi, quonam ordine debeant Extremam Unctionem infirmis administrare, ante ne, an post Sanctissimi Christi Corporis Viaticum? Nemo, qui Ecclesiasticæ historiæ non sit omninò imperitus, inficiabitur, usum quondàm fuisse, ut sacro oleo linirentur infirmi post peractam quidem sacramentalem Confessionem, sed priusquam Christi Corporis reficerentur Viatico; quod multis exemplis probat Suarez *disp.* 44. *sect.* 1. *num.* 8. atque ex pluribus Ritualibus, ac Synodorum statutis demonstrant Launojus *observat.* 8. *t.* 1. *Oper. pag.* 608. Hugo Menardus *nota* 915. *in Sacramentario S. Gregorii*, Van-Espen *Jur. Eccl. univ. part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 2. *num.* 22. *& seq.* Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 3. Saintebeuve *cit. tract. disp.* 8. *art.* 3. fusè Pouget *Institutionum Catholicarum tom.* 1. *part.* 3. *sect.* 1. *cap.* 6. §. 4. Neque ad hanc inducendam consuetudinem, legitimam defuisse causam, ait citatus Suarez; cùm enim Extrema Unctio sit *perfectio, & consummatio Pœnitentiæ*, uti communiter appellatur à Patribus, quæ peccatorum reliquias abstergit, uti à Tridentino edocemur; non sine rationabili causa, Pœnitentiæ conjungebatur; ut per utrumque Sacramentum homo perfectè expiatus, sine ulla animæ sorde celestem panem degustaret. At nihilominùs prædicta consuetudo ne priscis quidem temporibus fuit ubiquè, atque apud omnes inviolatè servata; alia quippè præsto sunt æquè vetusta Ecclesiarum statuta, sacram unctionem post Viaticum exhiberi præcipientia; nec desiderantur exempla sanctorum virorum, qui Viaticum Extremæ Unctioni præmiserunt, quæ pari diligentia congesta, atque ingenuè producta sunt à citato Martene *eod. art.* 2. *num.* 4. Hæc verò posterior praxis adeo postea prævaluit, ut Cathecismus Concilii Tridentini, S. Carolus Borromæus in suis Instructionibus, ac innumera Ritualia, Extremam Unctionem, post Viaticum, præberi decreverit; quemadmodum animadvertit Cardinalis Sanctorius *in suo Rituali pag.* 323. *Quamvis apud veteres aliquandò consuetudo fuerit, ut post Pœnitentiam, & reconciliationem infirmorum, Extrema primùm eis Unctio, ac deinde sacra Communio exhiberetur (ut ex diversis sacris Canonibus, ac vetustis codicibus, Pontificalibus, & Ordinibus administrandorum Sacramentorum manifestè liquet) postea tamen ex generali consuetudine, quæ & hodie universaliter in Latina, & Occidentali Ecclesia viget, factum est, ut prius sacra Communio, postmodùm verò Extremæ Unctionis Sacramentum infirmis exhibeatur. Atque ideo & hunc ordinem hic servare oportet.* Hujus porrò disciplinæ mutationis aliam æquè rationabilem causam affert idem Suarez *num.* 8. quia scilicet (sunt ejus verba) Eucharistia "ut cibus ad confortandum in via "præbetur, & ideo, ut detur, non "est expectandum ultimum vitæ periculum; hoc verò Sacramentum exeuntium est quasi in ultimum subsidium "institutum."

II. Sed licèt res ita se habeat, aliqua nihilominùs Ritualia collecta, à Pouget *Cathol. Inst. loco citato* Extremam

mam Unctionem, ante Viaticum, conferri permittunt, si ægrotus, ex pio desiderio se meliùs ad Eucharistiam præparandi, ita secum fieri expostulet. Idem indulget etiam Cardinalis de Rohan *in suo cit. Rituali Argentinensi* §. 2. ubi hæc habet: *Si eodem tempore ægroto detur Eucharistia, & Extrema Unctio, hæc ante illam dari poterit, si ita fieri postulet ægrotus; & pia illa ægrotorum postulatio hisce fulcitur momentis: quod nempè, quia effectus Unctionis Extremæ abstersio est reliquiarum peccati, ipsa Unctio Extrema spectari potest quasi amplior ad Eucharistiam præparatio; & quod aliunde eam ante Viaticum conferendi usus antiquus est, & probatur, licèt non ubique admissus. Faciat autem super ea re Parochus, quod magis expedire videbitur pro astantium ædificatione, maximè autem pro temporis opportunitate; si enim vis morbi urgeret, Viaticum primò detur, & postea Extrema Unctio ministretur.* Verùm nos, quamquam hanc permissionem nequaquam improbemus; siquidem à laudato Saurez discimus, contrariam consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, à Concilii Tridentini Catechismo pariter approbatam, non esse, sub gravi saltem obligatione, ab omnibus Christiani orbis regionibus receptam, ac præterea à Natali Alexandro *cit. loc. regul.* 21. accipiamus, apud Cistercienses etiam hodie, perseverare antiquum morem sacram Unctionem præmittendi Viatico; nihilominùs in locis, in quibus hic mos obsolevit, vigetque disciplina à Concilii Tridentini Catechismo præscripta, non facilè permitteremus, ab hac recedi, solùm ad indulgendum privatæ & peculiari infirmi devotioni; sed potiùs Parochis injungeremus, ut Extremam Unctionem petentibus ante Viaticum, suaderent, tutiùs & utiliùs fore, Ecclesiæ Romanæ ritui ac usui, à majori parte Ecclesiæ Catholicæ jam recepto, se accommodare.

III. Dicendum nunc restat de hujus Sacramenti iteratione. Labente sæculo XI. & ineunte XII. hac nonnulli imbuti erant opinione, ut illicitum reputarent, Fidelem sancto Oleo semel inunctum, umquam deinceps eodem linire; & si vera narrarent Ciacconius, & Ughelius, eadem opinio, saltem apud aliquos, etiam sæculo XV. perseverasset; ambo enim referunt, ille *tom. 2. in Vita Pii II. p.* 1005. hic verò *Italiæ sacræ tom. 2. pag.* 553. disputatum fuisse, an summo Pontifici Pio II. graviter ægrotanti, administrari posset Extrema Unctio, eò quòd pluribus antea annis eam recepisset Basileæ, cùm peste laboraret, quæ in ea urbe grassabatur. Verùm cùm hujus memorandi certè facti nulla mentio occurrat neque in Vita ejusdem Pii II. à Joanne Antonio Campano, Episcopo Aprutino, accuratè descripta, neque in Commentariis Cardinalis Papiensis, qui cæteroquin quam minutissimè scribit, quæ in Pii II. morte contigerunt, illud propterea aut fabulosis, aut saltem suspectis narrationibus accensemus. Opinabantur alii, Extremam Unctionem posse iterum eidem conferri, modò tamen à die, qua semel inunctus fuerat, tres integri anni effluxissent. Hanc falsam persuasionem sibi induxisse Monachos Hirsaugienses, refert Auctor *Veteris Disciplinæ Monasticæ in præf. cap.* 128. ubi postquam antiquum exhibuit eorumdem Monachorum usum ponendi infirmum, Extrema Unctione jam munitum, & cui mortis momentum instaret, *super sagum cilicinum cinere aspersum*: hæc ex Guidone Farfensi addit:

dit: „Cæterum Hirsaugienses existi„mabant Unctionis Sacramentum ab „eodem iterari non posse, nisi effluxo „triennio; hinc statuerunt, eumdem „Fratrem, si mortem evaserit, post „tres annos iterum perungi posse.“ Censuerunt denique alii, apud Petrum Cantorem *in Summ. c.* 132. & Durandum *lib.* 1. *Rational. Divin. Offic. c.* 8. *n.* 25. non licere Extremam Unctionem intra ejusdem anni spatium repetere, etiamsi contingeret, quempiam in periculosum morbum iteratò incidere. In hac sententia fuit ille idem anonymus Auctor codicis Turonensis, cujus suprà meminimus; ait quippè: *Nonnisi mense semel tantùm communicet æger. Hic idem solo non bis ungatur in anno.* Neque eam sæculo xvi. ab omnium mente deletam, colligimus ex Synodo Yprensi, eodem sæculo labente, habita ab Episcopo Rithovio, in qua *tit.* 17. *c.* 3. postquam declaratum fuit, posse Extremam Unctionem, quandocumque opus fuerit, eidem denuò administrari, additum legimus: *Proinde consuetudinem, secundùm quam non consuevit hoc Sacramantum intra annum secundò suscipi, etiamsi altera gravis obveniat infirmitas, tamquam noxiam abrogemus.* Equidem jamdiu antea prævaluerat, & communi usu recepta atque approbata fuerat sententia hujus Sacramenti iterationem permittens, quotiescumque Fidelis in novum incidit morbum, & in diversum adducitur vitæ discrimen. Ideo enim, uti ratiocinatur S. Thomas in *supplem.* 3. *part. q.* 33. *art.* 1. Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, nequeunt, sine sacrilegio, iterari, quia imprimunt characterem, & producunt effectum perpetuum; „Sacramentum autem, quod habet „effectum non perpetuum, potest „iterari sine injuria, ut effectus deper„ditus iteratò recuperetur. Et quia „sanitas corporis & mentis, quæ est „effectus hujusmodi Sacramenti, po„test amitti, postquam fuerit per Sa„cramentum effecta; ideo hoc Sacra„mentum, sine sui injuria, potest „iterari.“ Idem quod S. Thomas, docuere Magister sententiarum *in* 4. *dist.* 23. Guillelmus Altissiodorensis *lib.* 4. *Summ. Tract.* 7. *cap.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 23. *art.* 2. *quæst.* 4. cæterique Scholastici, quorum sententiam sua tandem infallibili auctoritate firmarunt Tridentini Patres *sess.* 14. *cap.* 3. definientes: *Quod si infirmi post susceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, cùm in aliud simile vitæ discrimen inciderint.*

IV. Verùm, adeo diversa sunt hominum ingenia, ut illud idem Sacramentum, quod plerique numquam iterari posse affirmarunt, alii etiam in eadem infirmitate, sæpiùs repeti voluere; etenim in antiquo codice manuscripto S. Remigii, circa annum millessimum exarato, & prolato ab Hugone Menardo *in notis Sacramentar. S. Gregorii*, statuitur, infirmos vita periclitantes, per septem continuos dies & Christi Corporis Viatico recreandos, & sancto Oleo esse perungendos; eumdemque ritum clariùs adhuc, & magis apertè præscribunt Theodulphus Aurelianensis *in suo secundo Capitulari*, apud Baluzium *tom.* 7. *Miscell.* aliique multi antiqui libri rituales, apud Martene *cit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 5. Sed usus postea ab universa Ecclesia receptus, à Theologis communi calculo approbatus, & Synodorum, ac Ritualium auctoritate roboratus, obtinuit, ut semel dumtaxat, in eadem infirmitate, Extrema Unctio adhibeatur; una siquidem ne-

necessarias suppeditat vires ad illa incommoda evitanda, quæ morbus affert, quo actu æger laborat. Atque ut Theologos prætermittamus, qui innumeri sunt, ita servandum decernunt statuta Synodalia Danielis Nannetensis, Stephani Parisiensis Episcopi, Synodus Cameracensis anni 1586. *tit.* 12. *c.* 4. Pastorale Mechliniense, Viennense, Lemovicense, aliaque quamplurima congesta à Launojo, *tom.* 1. *pag.* 552. & Van-Espen *cit. part.* 2. *tit.* 8. *c.* 3. *num.* 32. *& seq.* Durante autem infirmitate, si post susceptam Extremam Unctionem morbus ita remittat, ut ægrotus mortis periculum evasisse videatur, sed antequam convalescat iterum in vitæ discrimem relabatur, juxta præsentem disciplinam, poterit, absque scrupulo, denuò sacra Unctione muniri; quemadmodum dissertè tradit D. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *q.* 2. *art.* 4. §. *Ad secundam quæstionem*, inquiens: "Hoc Sacramentum non res-"picit tantùm infirmitatem, sed etiam "infirmitatis statum, quia non debet "dari, nisi infirmis, qui secundùm "humanam æstimationem videntur "morti appropinquare. Quædam ergo "infirmitates non sunt diuturnæ; un-"de si in eis datur hoc Sacramentum, "tunc cùm homo ad illum statum "perveniat, quod sit in periculo mor-"tis, non recedit à statu illo, nisi infir-"mitate curata; & ita iterum non de-"bet inungi; sed si recidivum patia-"tur, erit alia infirmitas, & poterit "fieri alia inunctio. Quædam verò "sunt ægritudines diuturnæ, ut hec-"tica, & hydropisis, & hujusmodi; "& in talibus non debet fieri inunctio, "nisi quando videntur perducere ad "periculum mortis; & si homo illum "articulum evadat, eadem infirmita-"te durante, & iterum ad similem "statum per illam infirmitatem redu-"catur, iterum potest inungi, quia "jam est quasi alius infirmitatis sta-"tus, quamvis non sit alia infirmitas "simpliciter." Idem quod à D. Thoma audivimus, decernunt Synodus Lingonensis anni 1404. Senonensis anni 1524. Carnotensis anni 1526. apud Natalem Alexandrum *suprà cit. lib.* 2. *cap.* 5. *regul.* 19. quibus consentiunt Rituale Romanum *tit. de Extremæ Unctione*, Rituale Cardinalis Sanctorii *pag.* 334. ubi legitur: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, & infirmus, cùm visus esset melius se habere, iterum in periculum mortis incidit*; Rituale Argentinense *tit. de Extrem. Unction.* §. 4. ac omnia Pastoralia modò commemorata; uti videre est apud citatum Van-Espen, qui non inopportunè Parochos monet, ne nimium scrupulosè in hoc se gerant; sed si dubitent, an reverà morbi status sit mutatus, seu num idem, vel diversum sit vitæ periculum, in quo ægrotus versatur, expedire ait, ut ad Sacramenti iterationem propendeant, eò quòd hæc iteratio conformior sit veteri Ecclesiæ consuetudini, & per eam novum spirituale subsidium & levamen infirmo obveniat.

CAPUT IX.

De cautela in constitutionibus Synodalibus adhibenda, cùm in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quæstione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Episcopi in suis constitutionibus Synodalibus aut decidisse, aut ignorasse visi sunt.

VIdimus multis in Synodis, cùm de sacris Ordinationibus habetur sermo, graviter increpari, qui ad Ordines suscipiendos accedere audent cum

cum conscientia peccati lethalis, eosdemque sacrilegii reos denuntiari, eò quòd Ordinationis Sacramentum, quod vivorum cùm sit, exigit in suscipiente statum gratiæ, mortali culpa fœdati participare præsumunt. Equidem ejusmodi reprehensionem summoperè commendamus, multis quippè nominibus illicitum, & turpe credimus, quempiam ullo etiam minori Ordine initiari, qui gravis culpæ reatu se non ignorat obstrictum; cui enim nefas non videatur, inter Ecclesiæ Ministros cooptari, sacrisque addici ministeriis, qui actu est dæmonis servituti alligatus? Fatemur præterea, ejusmodi hominem vix eximi posse à sacrilegii reatu; tùm quia plerumquè, post susceptum etiam minorem Ordinem, sanctissimæ Eucharistiæ fit particeps; tùm quia, quamvis ab hac percipienda abstineat, adhuc se exponit periculo sacrilegii; quod rectè notavit Juenin *dissert. 8. quæst. 7. cap. 2. in princip.* & ex mox dicendis patebit. Sed non itidem approbamus adjectam objurgationis causam, quæ displicet etiam Navarro *manual. cap. 22. num. 18. verb. Quare probabilis*; per eam siquidem videtur affirmari, & pro certo haberi, in cujuslibet etiam minoris Ordinis collatione verum confici Sacramentum; quod tamen esse in quæstione positum, ad rem monuit idem Navarrus, & hîc paucis exponemus.

II. Ordinem, seu veriùs sacram illam cæremoniam, qua inaugurantur Ecclesiæ Ministri, cujus effectus est ipse Ordo, esse verum & proprium novæ Legis Sacramentum, perfractè quidem negarunt Lutherus *in lib. de captiv. Babylon. cap. de Ordine*, Illyricus *in confess. Antuerpiensis cap. 11.* Kemnitius *in 2. part. examinis Concilii Tridentini disp. de Sacram. Ordin.* aliique Novatores; sed omnes Orthodoxi constanter asserunt, & definitum est à Tridentino *sess. 23. cap. 3. Cùm Scripturæ testimonio, Apostolica traditione, & Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quæ verbis, & signis exterioribus perficitur; gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem esse verè & propriè unum ex septem sanctæ Ecclesiæ Sacramentis; & can. 3.* Novatorum perstringens audaciam: *Si quis dixerit, Ordinem, sive sacram Ordinationem non esse verè & propriè Sacramentum, à Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum à viris rerum Ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantùm ritum quemdam eligendi Ministros verbi Dei, & Sacramentorum; anathema sit.* Hinc omnes Theologi inferunt, Fide Divina tenendum, saltem Ordinationem Sacerdotum esse verum & proprium Sacramentum; ad veritatem enim prædictæ definitionis universalis, necesse est, ut ea ad minimum complectatur Ordinum præstantissimum, quale est Sacerdotium. Inter eosdem etiam communiter convenit, veram Sacramenti rationem participare Episcopatum, & Diaconatum; quinimmò de Episcopatu, etiamsi ab aliquibus non censeatur Ordo diversus à Sacerdotio, cujus tamen, juxta omnes est extensio, perfectio, & complementum, id esse pariter de Fide, affirmat Petrus Soto *in Instit. Sacerdotum lect. 4. de Sacram. Ord.* aut saltem non posse, sine periculo, & gravis erroris nota, hoc tempore negari, asserunt Medina *lib. 1. de sacrorum hominum continentia c. 15.* & Vazquez *tom. 3. in 3. part. S. Thom. disp. 240. cap. 4. in princip.* De Diaconatu verò, quamvis Bellarminus *Controv. 3. de Sacram. Ord. c. 6. in princ.* existimet, id non esse de Fide; *Quia non potest id evidenter deduci ex verbo Dei scripto, vel tradito; neque extat ullæ*

Ec-

Ecclesiæ, de hac re, expressa determinatio; idemque asserant Dominicus Soto *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 4. & Estius *ead. dist.* §. 8. *vers. Ad quæstionem porrò*; attamen de Tridentini definitione liquidò inferri autumat Vazquez *eodem tom.* 3. *disp.* 238. *capit.* 2. inquiens: „Ego tamen valde miror, viros non „vulgariter doctos aut decretum „Concilii Tridentini sess. 23. cap. 6. „non legisse, aut planè non intelle„xisse, ubi definitur in hunc modum: „Si quis dixerit in Ecclesia Catho„lica non esse Hierarchiam, Divina „ordinatione institutam, quæ constat „ex Episcopis, & Presbyteris, & Mi„nistris; anathema sit. Ex quo canone „expressè liquet, Hierarchiam jure „Divino institutam, non solùm cons„tare Episcopis, Presbyteris, seu „Sacerdotibus, sed etiam Ministris. „Per Ministros autem, ut minimùm „Diaconos intelligere oportet; cum„que de cæteris inferioribus Ordini„bus nemo, etiam probabili con„jectura ductus, asserere possit, ca„nonem esse intelligendum, superest, „ut dicamus, de Diaconis non posse „non intelligi."

III. Consultò autem, pergit Vazquez, Concilium eam vocem *Ministris* adhibuit, ut Diaconos denotaret: *de reliquis autem nihil definiret, sed scholæ disputationi relinqueret*; siquidem quæstio valdè admodum difficilis & implexa est an reliqui Ordines, Diaconatu inferiores, verum sint Sacramentum. Omnes veram Sacramenti rationem participare docent S. Thomas *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 1. *quæstiunc.* 3. *& in supplem.* 3. *part. q.* 37. *art.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 24. *art.* 2. *quæst.* 4. Franciscus Victoria *in Summ. de Sacram. quæst.* 226. Petrus Soto *de Instit. Sacerdotum lect.* 4. *circa medium.* Sylvester *in Summ. verb. Ordo*, 1. *quæst.* 1. *in fin. & quæst.* 2. *in princip.* Melchior Canus *de Loc. Theol. lib.* 3. *cap.* 4. Bellarminus *cit. lib.* 1. *de Sacram. Ord. cap.* 7. *&* 8. quorum sententiam, & communiorem & probabiliorem vocant Gregorius de Valentia *tom.* 4. *dis.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 4. §. *Tertia opinio*, Hallier *de sacris Elect. & Ordinat. part.* 2. *sess.* 2. *cap.* 1. *art.* 2. §. 6. *&* 7. Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 3. Auctor Theologiæ moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.* 4. *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 4. *&* 5. Estius *in* 4. *dist.* 24. §. 8. *vers. Alii denique*, qui etiam paulò inferiùs *vers. Ad quæstionem porrò*, sibi videri addit, in hanc sententiam propendere Concilium Florentinum, ac Tridentinum. Nec prætereà defuere aliquot Juris Canonici Periti, quos refert Vazquez *disp.* 237. *cap.* 1. qui etiam primæ Clericali Tonsuræ veram Sacramenti rationem adscripserint.

IV. Censent alii ex Ordinibus, infrà Diaconatum, solum Subdiaconatum pertinere ad Sacramentum Ordinis; cæteros verò, quamvis certum Ministrorum ordinem in Ecclesia constituant, ad Sacramenti tamen dignitatem non assurgere, opinantur. Ita sentiunt Michaël Medina *lib.* 1. *de Continent. cap.* 46. Vazquez *cit. disp.* 237. *cap.* 2. *& disp.* 238. *per tot.* & Navarrus *man. cap.* 22. *num.* 18. *vers. Quare probabilis videtur*; in quorum sententiam videtur nonnihil inclinare Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 25. ubi *num.* 16. *de Subdiaconis* dubitat, an fuerint à Christo Domino instituti: „Secundus Ministrantium „locus Subdiaconorum est, quorum „licèt expressa mentio in sacris litte„ris non reperiatur, eorum tamen ins„titutio vel ad Christum, ut recentio„res Scholastici existimant, vel ad „Apos-

„Apostolos referenda est: " cæteros verò inferiores Ordines recentioris esse instituti, non obscurè affirmat, inquiens *seq. num.* 17. " Tertia classis „Ministrantium Clericos minorum „Ordinum complectitur, Acolythos „scilicet, Exorcistas, Lectores, & „Ostiarios; quos antiquissimos esse, „& ab Apostolis, vel ab immediatis „eorum Successoribus institutos, Doc„tores scholastici asserunt, sed non „probant."

V. Alii denique omnibus Ordinibus, exceptis Presbyteratu, & Diaconatu, veram Sacramenti rationem, virtutem & excellentiam adimunt. Hinc sententiam tenuit Scholasticorum princeps Petrus Lombardus *lib.* 4. *dist.* 24. quem à suis discipulis penè relictum, sectati postea sunt Habertus *in notis ad Pontificale Græcorum p.* 48. Goarius *in notis ad Euchologium pag.* 247. Morinus *de sacr. Ordinat. exercit.* 11. *cap.* 1. *num.* 3. ubi tanta firmitate huic sententiæ inhæret, ut eidem neminem facilè contraire posse arbitretur: " Cùm ego examino, & perpen„do (*ait Morinus*) antiquiorum Pa„trum de Subdiaconatu, & minori„bus Ordinibus testimonia, propo„sitionem illam, qua asseritur, & „Subdiaconatum, & quatuor mino„res Ordines non esse Sacramenta, „judico tàm esse certam, & eviden„tem, ut qui ea consideraverit, ire „contra vix possit." Morino consentiunt Juenin *de Sacram. diss.* 9. *quæst.* 6. *cap.* 1. Tournely *de Sacram. Ord. quæst.* 6. *art.* 4. *& art.* 5. aliique plurimi recentiores, Boucat *in Theologia Patrum tom.* 5. *diss.* 6. *de Ordinis institutione art.* 8. ubi latè ostendere conatur, opinionem hanc esse valdè probabilem, Vuitasse *in tract. de Sacram. Ordinis part.* 2. *quæst.* 4. *art.* 2. Habert. *in Theologia dogmatica & morali tom.* 7. *de Ordine part.* 1. *cap.* 6. *per tot.* Herminier *in tract. de Sacramentis tom.* 3. *cap.* 3. *concl.* 3. *&* 4.

VI. Ideo autem Doctores in tot diversas scissi sunt opiniones, quia obscura & incerta est Ordinum, infrà Diaconatum, origo, à qua unicè pendet quæstionis decisio; etenim, si ea referenda sit ad Christi Domini institutionem, nemo audebit illis detrahere Sacramenti dignitatem, cujus cætera habere requisita, facilè demonstrabunt; si verò adinventi & constituti sint ab Ecclesia, non poterunt sanè veram participare rationem Sacramenti, ad quod de novo instituendum sola Ecclesiæ auctoritas non protenditur. At hanc originem indagare est operosum, assequi verò ferè impossibile. Fatentur omnes, in sacris litteris nullam fieri mentionem de Ordinibus Diaconatu inferioribus; sed non exinde rectè inferri, eos non esse à Christo Domino institutos, ajunt Auctores primæ sententiæ; potuit quippè evenire, eorumdem institutionem fuisse à Christo Domino Apostolis ore traditam; atque ita reapse evenisse, hac ratiocinatione planè ostendi opinantur. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum rectissimè creditur*; firmissima regula est, quam nobis præbet Augustinus *lib.* 4. *contra Donatistas c.* 24. *n.* 31. *tom.* 9. *Oper. col.* 140. Hanc autem regulam rei nostræ convenire, est manifestum; etenim quin ullum reperiatur Concilium, in quo instituti fuerint Ordines Diaconatu inferiores, eos nihilominùs semper, ab Ecclesiæ primordiis, in Ecclesia fuisse, semperque constanter retentos, scimus. Equidem, quòd speciatim attinet ad Subdiaconatum, expressam illius mentionem faciunt Cyprianus *epist.* 42.

Sy-

Synodus Eliberitana *can.* 30. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 253. Laodicena *can.* 21. & 22. *ibid. col.* 785. Athanasius *epist. ad Solitarios*, & Synodus Cathaginiensis IV. anni 398. *cap.* 5. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 979. Quod verò ad alios pertinet minores Ordines, idem Cyprianus *in ead. epistola*, præter Hypodiaconum, nominat Acolythum, cujus pariter meminit Augustinus *epist.* 194. aliàs 104. quam se, per Albynum Acolythum, Syxto misisse significat. Cyprianus itidem *epist.* 33. affirmat, Aurelium Confessorem fuisse à se in Lectorem ordinatum; & Confessores ad eumdem Cyprianum scribentes *epist.* 17. & Lectorem, & Exorcistam commemorant; *Præsento* (inquiunt) *de Clero, & Exorcista, & Lectore.* Lectoris quoque fit mentio in Concilio Sardicensi anni 347. *can.* 13. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 645. & Chalcedonensi *can.* 13. *tom.* 2. ejusdem Collectionis *col.* 607. Narrant præterea Theodoretus *lib.* 3. *cap.* 2. Socrates *lib.* 3. *cap.* 1. Julianum, ante apostasiam, fuisse Lectorem in Ecclesia, & post apostasiam jussisse, ut ad instar Ecclesiæ Catholicæ, in templis Gentilium essent Lectores. Sed quod magis est Cornelius Papa epistola ad Fabium, Episcopum Antiochenum, circa annum 251. exarata, Romanum Clerum enumerans, omnes nominatim & majores & minores Ordines recenset, Romæ adesse affirmans *n.* 3. ex recensione Coustant *col.* 150. »Presbyteros quadraginta sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem; »Acolythos duos & quadraginta, »Exorcistas autem & Lectores, cum »Ostiariis, quinquaginta duos.« Et citata Synodus Carthaginiensis IV. *can.* 5. 6. 7. 8. & 9. non solùm singulos prædictos Ordines nominat, sed modum designat, quo eorum quilibet ab Episcopo conferretur. Porrò recentiores hujus sententiæ patroni missa faciunt antiquiora testimonia, quæ ad eamdem roborandam assertionem olim proferebantur ex Canone Apostolorum 69. ex Constitutionibus Apostolicis *lib.* 3. *cap.* 11. ex epistola Ignatii ad Antiochenos, ex Dionysio *cap.* 3. *Eccles. Hierarch.* atque ex Synodo Romana sub Sylvestro, in quibus idem Ordines singillatim pariter enumerantur; quia sciunt, ab hodiernis Criticis rejici, & supposititia haberi; neque hisce dubiis monimentis se indigere autumant, cùm ex allatis, certò genuinis, satis luculenter demonstratum credant, omnes Ordines ab Apostolis ad nos pervenisse. »Si »enim (*concludit Melchior Canus cit. »lib.* 3. *cap.* 4. *ubi regulam ab Augus»tino acceptam rei, quam versamus ap»plicat*) consuetudinis cujusquam, »diu in tota Ecclesia observatæ, ori»ginem, & principium nec ad sum»mos Pontifices, nec ad Concilia »Episcoporum referre possumus; sed »ea consuetudo ad Apostolorum usque »tempora retrotrahitur; conficitur pla»nè, illam ab Apostolis esse profec»tam.

VII. Verùm plura ad hæc reponunt Auctores contrarii. Atque in primis, esto (inquiunt) omnium Ordinum origo ad Apostolos referatur, attamen non inde conficitur, eos esse à Christo Domino, omnium Sacramentorum novæ Legis primo, & unico Auctore, institutos; ut enim ibidem fatetur idem citatus Melchior Canus, ipsimet Apostoli pleraque ad Ecclesiæ utilitatem constituere, potestate quidem à Christo Domino accepta, sed quæ sibi non fuerant ab eodem Christo immediatè tradita, quæque propterea obnoxia fuere mutatio-

nibus, quibus certè non potuerunt subesse præcepta à Christo data, multoque minùs Sacramenta ab eodem instituta. Hujus autem secundi generis esse Ordines Diaconatu inferiores, etiamsi Apostolis suam deberent institutionem, vel ex hoc evidenter constat, quod nec semper, nec ubiquè iidem, atque eodem numero sint habiti. Etenim Ecclesia Græca, quidquid sit, an proxima ab Apostolis ætate omnes habuerit minores Ordines, quod negat quidem Morinus *exercit.* 14. *cap.* 1. sed affirmat Schelstratus *ad Concil. Antiochen. diss.* 4. *cap.* 17. & pluribus probat Hallier *de sacr. Elect. & Ordin. part.* 2. *sect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. *num.* 27. nunc certè alios Ordines infrà Diaconatum non admittit, nisi Subdiaconatum, & Lectoratum, cæteros verò in suis Euchologiis, à mille, & ampliùs annis, numquam recensuit. Similem mutationem factam deprædicant in Ecclesia Latina, in qua ultrà quatuor minores Ordines, quos retinemus, quondàm numerabatur etiam Ordo *Cantorum*, seu *Psalmistarum*, de quo fit expressa mentio in Concilio Carthaginiensi III. anni 397. *can.* 21. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 963. *Ut Clericum alienum, nisi concedente ejus Episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita. Clericorum autem nomen etiam Lectores, & Psalmistæ, & Ostiarii retinent*; & in citato Concilio Carthaginiensi IV. *can.* 10. ubi specialis ritus præscribitur ordinandi Psalmistam, seu Cantorem; & magis disertè Isidorus Hispalensis *etymol. lib.* 7. *cap.* 12. relat. *in Can. Cleros dist.* 21. inter Ecclesiæ Ministros proprium & distinctum locum assignat Psalmistis: *Generaliter Clerici nuncupantur omnes, qui in Ecclesia Christi deserviunt, quorum gradus, & nomina sunt hæc: Ostiarius, Psalmista, Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus.* Præter Cantores, fuisse etiam decantant alios minores Ordines, postea obliteratos, præcipuè *Fossariorum*, qui etiam *Laborantes*, & *Copiatæ* sunt appellati; *Custodum* Martyrum, & *Notariorum.* De Fossariis, quorum officium erat operam impendere in sepeliendis Fidelium corporibus, meminit Hieronymus, seu quicumque sit Autor tractatus *de septem Ecclesiæ gradibus*, ad Rusticum Narbonensem; iidemque Clericis annumerantur in Codice Theodosiano *leg.* 15. *tit. de Episcopis lib.* 16. Custodibus Martyrum, ita dictis, quod ipsis concrederetur custodia Ecclesiarum, ubi sepulta erant Martyrum corpora, peculiarem in Ecclesia gradum attribuit Synodus, quæ dicitur Romana sub Sylvestro Papa, ubi de iis, qui in Ecclesia militare ac proficere desiderant, decernitur, ut in pluribus gradibus, aliquo temporum intervallo, morentur, ac quinque annis Custodes Martyrum existant, antequam ad Diaconatus, vel Presbyteratus Ordinem ascendant; quamvis enim hæc Synodus spuria habeatur, exhibet tamen disciplinam sexti sæculi, quo creditur conficta. Notarios denique, qui curam habebant instrumentorum, & tabularum Ecclesiæ, peculiarem constituisse Clericorum Ordinem, colligunt ex Ennodio Ticinensi in Vita Antonii Monachi Lirinensis, quem refert à Constantino Antistite, inter Ecclesiasticos Exceptores, seu Notarios, cœlestem militiam jussum ordiri; atque ex libro Pontificali *in* Hadriano I. quem Notarium Regionarium, postea Subdiaconum, demùm Diaconum factum, ad Pontificatum ascendisse, narrat.

VIII. Sed ut quod sentimus, apertè

te dicamus, numquam Ecclesiam Latinam alios Ordines agnovisse credimus, præter eos, quos singulatim recensuit Cornelius Papa. Quia verò Clericis, aliquo ex iis Ordinibus initiatis, diversa committebantur officia, ex istorum diversitate diversam pariter sortiebantur nomenclaturam, putà Cantoris, Fossarii, Custodis Martyrum &c. quod benè ponderavit Bellarminus *de Clericis lib.* 1. *cap.* 11. & fusè probat Hallier *de sacr. Elect. & Ordinat. part.* 2. *sect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. Et profectò, quòd Cantores, de quibus videtur esse specialis difficultas, merum haberent officium sine vero Ordine à cæteris distincto, eruitur ex ipsomet Concilio Carthaginiensi IV. *cap.* 10. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 979. in contrarium allegato; ibi enim omnium Ordinum collatio ab Episcopo dicitur facienda; Cantoris autem munus sola Presbyteri jussione suscipi, atque exerceri permittitur: *Psalmista, id est Cantor, potest absque scientia Episcopi, sola jussione Presbyteri officium suscipere cantandi.* Cæterum, si ex diversis Officiis, quibus Clerici addicebantur, & diversa, quam inde assequebantur, nominis appellatione, Ecclesiasticorum Ordinum diversitas inferretur; nimium ingens sanè fuisset, apud majores nostros, minorum Ordinum numerus. Etenim in Ecclesiasticis tabulis recensentur *Catechistæ*, veluti specialem gradum in Ecclesia obtinentes; & tamen discimus à Cypriano *epist.* 24. ad hoc munus obeundum, aliquem inferioris Ordinis Clericum seligi consuevisse, quin idcircò ad novi Ordinis gradum promoveretur; *Optatum* (ait Cyprianus) *inter Lectores doctorem audientium constituimus. In l.* 42. *&* 43. *tit.* 2. *cit. lib.* 16. *Cod. Theodosiani*, commemorantur *Parabolani*, hoc est, ut *in ead. l.* 43. explicatur, homines *ad curanda debilium ægra corpora deputati*, quos è Clericorum cœtu fuisse, ibidem adnotavit Gothofredus, testaturque Baronius *ad annum* 416. quin tamen, eodem Baronio observante nostrum, & peculiarem Clericorum Ordinem constituerent. Erant pariter Defensores pauperum, & Defensores Ecclesiarum. De illis sermo est in Concilio Carthaginiensi V. anni 401. *cap.* 9. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 988. De istis mentio fit in Concilio Chalcedonensi *canon.* 23. Utrosque verò quamvis Petavius *in notis ad Epiphanium hæres.* 62. *num.* 10. inter laicos collocet, attamen Morinus *excercit.* 16. *cap.* 6. *num.* 16. ex Ecclesiasticis monumentis constare asserit, ea munera nonnisi Clericis consuevisse committi. E Clericorum insuper numero eligebantur Ecclesiarum *OEconomi*, de quibus in Concilio Ephesino *act.* 1. & in Concilio Chalcedonensi *can.* 2. *& can.* 26. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 601. *&* 611. Ex eodem designabantur *Apocrisarii*, de quibus Liberatus *Breviar. cap.* 12. Evagrius *lib.* 4. *cap.* 38. & Justinianus Imp. *Novell.* 6. *cap.* 2. quorum id erat officii, ut tamquam Procuratores, omnes causas Ecclesiasticas, ad eos, à quibus mandatum acceperant, attinentes, in aula Imperatoris agerent. Atque, ut alios hujus generis multos prætereamus, Epiphanius *exposit. Fid. num.* 21. Ecclesiæ Ministris accenset *Hermeneutas*, seu Interpretes, quorum munus erat, ex una in aliam linguam transferre tàm lectiones Scripturarum, quàm conciones ab Episcopis ad populum habitas. Ejusmodi verò munus fuisse speciale, atque ab aliis distinctum, liquet ex Actis Passionis Procopii Martyris,

à Valesio publicatis in notis ad Eusebium *de Martyr. Palæstin. cap.* 1. hæc de Procopio narrantibus: *Ecclesiæ tria ministeria præbebat. Unum in legendi officio; alterum in Syrii interpretatione sermonis; & tertium adversus dæmones, manuum impositione.* Nisi igitur dicamus, omnia, quæ retulimus, & quamplurima similia, quæ referri possent, nomina fuisse officiorum, non Ordinum, admittere cogeremur in antiqua Ecclesia Ordines ferè innumeros; quod nemo facilè credet. Quamobrem, quod ex Morino retulimus argumentum, suas quidem vires habet, qua parte pervetusta innititur consuetudine Ecclesiæ Græcæ, tres minores Ordines jamdiu respuentis; sed inefficax est quantum ad variationem, quam factam astruit in Ecclesia Latina, quoad eorumdem numerum. Majoris ponderis sunt alia, quæ ab eodem Morino, eique adstipulantibus Theologis proferuntur, ad suam sustentandam opinionem.

IX. Verum Sacramentum, ajunt, gratiam producit ex opere operato; eaque gratia per aliquod signum sensibile significatur; at in collatione quinque Ordinum inferiorum, nihil fit, quod gratiæ productionem arguat; non enim conferuntur per manus impositionem, sicuti tres Ordines supremi; qua gratiam significari, & causari, docet S. Thomas *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 1. *art.* 1. *&* 3. *part. quæst.* 84. *art.* 4. nec Episcopus eos conferens dicit: *Accipe Spiritum Sanctum*; aut his æquivalentia verba pronuntiat. Neque in hoc ullum intercedit, aut unquam intercessit discrimen inter Subdiaconatum, aliosque inferiores Ordines; nam laudatum Concilium Carthaginiense IV. postquam *can.* 2. 3. & 4. dixerat, Episcopum, Presbyterum, & Diaconum ordinari per manuum impositionem, *can.* 5. expressè statuit: *Subdiaconus cùm ordinatur, quia manus impositionem non accipit, Patenam de Episcopi manu accipiat vacuam, & Calicem vacuum.* Sacramentarium pariter S. Gregorii, vetus Ordo Romanus, & hodiernum Pontificale Romanum, Subdiacono denegant manus impositionem; quinimmò idem Subdiaconatus olim in Ecclesia Latina accensebatur minoribus Ordinibus, in quorum classem etiamnum à Græcis rejicitur; tùm verò primùm apud nos cœpit sacris annumerari, cùm Urbanus II. in Concilio Beneventano anni 1091. *can.* 1. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis Harduini *col.* 1696. permisit, ut interdum, *sed rarissimè, opportunitate exigente, & non sine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia,* Subdiaconus eligi posset in Episcopum quem ex solo cœtu eorum, qui sunt in sacris constituti, assumendum, veteres Canones sanciverant; quod testatur Innocentius III. *in cap. A multis, de ætat. & qualit. & ordin. præficiendorum*; *Cùm hodie Subdiaconatus inter sacros Ordines computetur, sicut Urbanus Papa II. sub his verbis expressit... Qui in sacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu sunt positi*; immò observat Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 33. non ab Urbano II. sed ab ipsomet Innocentio III. fuisse Subdiaconatum in sacros, & majores Ordines relatum, cùm scilicet ipse in citata Decretali statuit; ut absque ulla dispensatione *Subdiaconum in Episcopum valeat liberè eligi, sicut Diaconus, vel Sacerdos*; hanc verò sanctionem adscribit Urbano II. quia is illi præluserat, ejusque jecerat fundamenta, permittens ex venia, & indulgentia fieri, quod ne ex venia quidem antea fiebat, & postmodum

In-

Innocentius liberè fieri permisit. Sed sive Innocentius, sive Urbanus Subdiaconatum è minorum in majorum Ordinum classem evexerit, sat est, eum quondàm locum habuisse inter minores Ordines, ne in re, de qua agimus, ulla inter eumdem, & minores Ordines ponenda sit differentia.

X. Sed quid aliunde argumenta quærimus (pergit Morinus) ad probandum, Subdiaconatum, eoque inferiores Ordines, non pertinere ad Hierarchiam Divina ordinatione institutam, cùm id clarè, & expressè asseruerit idem Urbanus II. *in cit. can.* 1. hisce verbis: *Nullus deinceps in Episcopum eligatur, nisi qui in sacris Ordinibus religiosè vivens inventus est. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum. Hos siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse; super his solùm præceptum habemus Apostoli &c.* Urbano concinit Gratianus, qui medio sæculo XII. suum compilavit Decretum, scribens initio *dist.* 21. *Levitas ab Apostolis ordinatos legimus.... Subdiaconos, & Acolythos, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit.* Ante Gratianum, & Urbanum II. sæculi IX. initio id ipsum apertè tradiderat Amalarius *lib.* 2. *de Divinis Officiis cap.* 6. inquiens: *Primò notandum est, eos Ordines, qui potissimùm necessarii sunt in Ecclesia, Apostolum Paulum denominasse, & eorum mores depinxisse, sine quibus non potest ritè immolatio Altaris celebrari, scilicet sine Sacerdote, & Diacono.... Cæteri Ordines his adjecti sunt. Crescente Ecclesia, crevit Officium Ecclesiasticum, ut multitudini Ecclesiæ subveniri posset adjiciuntur inferiores in adjutorio Præpositorum. Unde Ambrosius in tractatu epistolæ ad Timotheum: Illud verò dictis nostris adjici dignum est, quoniam non convenit demirari, si neque Subdiaconorum, neque Lectorum memoriam Apostolus fecisse videatur; illis etenim gradibus functionum, qui in Ecclesia necessariò habentur, isti postea magis sunt adjecti propter utilitatem ministerii.*

XI. Idem affirmavit Magister sententiarum *cit. lib.* 4. *dist.* 24. *Canones duos tantùm sacros Ordines appellari censent, Diaconatus scilicet, & Presbyteratus, quia hos solos primitiva Ecclesia legitur habuisse... Subdiaconos verò, & Acolythos, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit.* Et quod magis est, S. Thomas, qui aliis in locis singulis Ordinibus veri Sacramenti, à Christo Domino instituti, excellentiam asserit, *in cap.* 3. *epist.* 1. *ad Timoth. lect.* 2. Magistrum sequutus, ait: *In primitiva Ecclesia solùm erant tres Ordines.... Episcoporum, Presbyterorum, & Ministrorum; & non dividebantur per diversos gradus; sed omnia erant in uno Ordine propter paucitatem Ministrorum, & propter novitatem Ecclesiæ;* ex quo colligitur, dubiam saltem fuisse hac in re Angelici Præceptoris mentem.

XII. Dubii pariter & nos hæremus, nec ullam in hac difficillima controversia sententiam ferimus; ideo autem rationes attigimus, quæ in utramque partem adducuntur, & paulò prolixiùs illas expolivimus, quæ postremæ favent opinioni, ut videant Episcopi, non posse indubitanter sacrilegii damnari, qui cum conscientia peccati lethalis Ordines Diaconatu inferiores suscipere non reformidant: *Durum quippè videtur* (ad rem inquit Navarrus *cit. cap.* 22. *man. n.* 18. loquens de Ordinibus minoribus) *damnare omnes, qui accipiunt eos, non præmissa Confessione, vel saltem con-*

tritione sufficienti, quorum infinitus videtur esse numerus; quod tamen necesse esset facere, si essent Sacramenta vera, gratiam conferentia ex opere operato. Loquitur verò Navarrus in eventu, quo conferantur extra Missarum solemnia, nec subinde debeant illis initiati Sanctissimam Eucharistiam percipere; quod tamen regulariter fieri non solet, nec fortassè sine rationabili causa, licet, ut paulò inferius dicetur. Quocirca Episcopus in sua Synodali Instructione, seu Edicto, tutò poterit prædictos temerarios, & pervicaces homines, hoc nomine, sacrilegos declarare, quod peccati sorde contaminati, non vereantur immaculatis Christi carnibus vesci; & solùm cavere debet ab alia adducenda sacrilegii causa, quod scilicet ad Sacramentum Ordinis accedere præsumant; ne tali pacto aut controversiam ignorare, aut illam videatur decidere.

CAPUT X.

Quòd nihil in Synodo sit decernendum de trium hierarchicorum ordinum materia, & forma, insinuatur exemplo desumpto ex quadam quæstione Congregrationi Concilii proposita.

SI Episcopus velit in sua Synodo peculiariter disserere de singulis Ordinibus, quod à plerisque, ad ordinandorum instructionem prudenter factitatum comperimus, diligenter curet, ut omnia adamussim iis respondeant, quæ de iisdem Ordinibus à Catechismo Romano traduntur; atque omninò declinet quæstiones in scholis agitatas, maximè circa materiam, & formam trium hierarchicorum Ordinum; ne secus in ea se conjiciat difficultatum dumeta, à quibus vix possit explicari. Quod ne perperam à nobis monitum videatur, ad rem facientem quæstionem subnectimus, de qua, priusquam huic Operi extremam manum admoveremus, fuit in sacra Congregatione Concilii disceptatum. Quidam Sacerdotio initiandus, etsi omnes consuetas manuum impositiones ab Episcopo accepisset, ad Episcopum tamen, solita Patenæ cum hostia, & Calicis cum vino instrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis distractus, non accessit. Re postea detecta, quid facto opus esse, dubitatum, atque à sacra Congregatione petitum est. Difficultatis decisio ab illa pendebat gravissima controversia, inter Theologos agitata; circa materiam, & formam Ordinis Presbyteratus.

II. Antiquiores Scholastici, quos Sotus *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 3. & teste Goneto *in clypeo disp.* 2. *art.* 3. plerique alii Thomistæ sectantur, aliam non agnoverunt Ordinationis materiam, quam porrectionem instrumentorum, neque aliam formam, quam verba huic porrectioni adjuncta. Eorum præcipuum fundamentum situm est in Decreto ab Eugenio IV. edito in Concilio Florentino ad Armenorum instructionem, ubi cùm singulorum Ordinum materiam, & formam singillatim Eugenius recenseat, solam porrectionem instrumentorum, & quæ eam comitantur verba, commemorat; inquit enim *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 440. Sextum Sacramentum „est Ordinis, cujus materia est illud, „per cujus traditionem confertur Or„do; sicut Presbyteratus traditur per „Calicis cum vino, & Patenæ cum „pane porrectionem; Diaconatus ve„rò per libri Evangeliorum dationem; „Subdiaconatus verò per Calicis va-

„cui

„cui cum Patena vacua superposita, „traditionem ; & similiter de aliis, „per rerum , ad ministeria sua pertinentium , assignationem. Forma „Sacerdotis talis est : Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia „pro vivis , & mortuis , in nomine „Patris, & Filii , & Spiritus Sancti; „& sic de aliorum Ordinum formis, „prout in Pontificali Romano latè „continetur.“ Cujus quidem Decreti auctoritate suffulti præfati Auctores, adeo tenaciter suæ opinioni adhæserunt , ut interrogati , cujusnam instrumenti traditione , Evangelicæ prædicationis initio , ab Apostolis ordinarentur Diaconi , cùm nondum Evangeliorum liber esset conscriptus, sine hæsitatione responderunt , ejus loco porrectam fuisse ordinando chartam , in qua Fidei nostræ mysteria erant conscripta; quàm sanè ridiculam, & planè absurdam responsionem explodit Isambertus *de Sacram. Ordinis disp.* 3. *art.* 6.

III. Alii cùm ex una parte prædictum Eugenii Decretum præ oculis habuerint , atque ex alia animadverterint , in sacris litteris , ubicumque de sacra Ordinatione fit mentio , non aliter eam explicari , quam per manuum impositionem; *Act.* enim 6. cùm de constituendis Diaconis Apostoli deliberassent , eorumque electionem Discipulorum multitudini permisissent , septem ab his designatis , *orantes , imposuerunt manus* ; & *cap.* 13. de Ordinatione Pauli , & Barnabæ dicitur: *Tunc jejunantes, & orantes , imponentesque eis manus , dimiserunt illos* ; Paulus itidem 1. *ad Thimoth.* 4. scribit : *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi, cum impositione manuum Presbyterii* ; & *epist.* 2. *ad eumd. c.* 1. *Admoneo te , ut resuscites gratiam Dei , quæ est in te, per impositionem manuum mearum* ; ut hæc testimonia cum prædicto Decreto simul conciliarent , docuerunt , tàm porrectionem instrumentorum , quàm manuum impositionem, esse Episcopatus , Presbyteratus , & Diaconatus adæquatam materiam ; formam verò esse verba , quæ in utraque actione ab Ordinante proferuntur. Ex tribus autem mox referendis manuum impositionibus , quæ adhibentur in Ordinatione Presbyteri , tertiam dumtaxat, quæ fit sub hac formula : *Accipe Spiritum Sanctum , quorum remiseris peccata, &c.* ad Sacramenti essentiam pertinere, isti Auctores autumant. Ita Bellarminus *de Sacram. Ord. lib. unic. cap.* 9. Maldonatus *tract. de Sacram. Ordin. q.* 3. *part.* 2. *prop.* 1. & 4. ubi hanc assertionem quoad manuum impositionem esse de Fide, quoad porrectionem instrumentorum proximè ad Fidem accedere , ait Vazquez *in* 3. *part. disp.* 239. *cap.* 2. 3. & 4. Hallier *de sacris Elect. & Ordin. part.* 2. *sect.* 2. *cap.* 2. *art.* 1. §. 10. & *seq.* Estius *in* 4. *dist.* 24. §. 24. Isambertus *cit. loc.* Piette *de Sacram. Ordin. quæst.* 9. Vanroy *eod. tract. cap.* 3. *quæst.* 1. Simonet. *tract.* 17. *de Ordin. disp.* 3. *art.* 1. aliique innumeri.

IV. Alii demùm existimant , trium Ordinum hierarchicorum, Episcopatus videlicet , Presbyteratus , & Diaconatus , adæquatam materiam , & formam solam esse manuum impositionem, cum ei respondentibus verbis ; porrectionem autem instrumentorum ritum censent merè accessorium , & integrantem , ab Ecclesia adjunctum ad majorem dumtaxat significationem , & expressionem collatæ potestatis. Quoniam verò in Ordinatione Presbyteri ter Episcopus manus imponit ordinando ; primò , absolutis litaniis , unâ cum sibi astantibus Presbyteris , nihil dicens ; secundò , immediatè

post primam, advocans in electum gratiam, & dona Spiritus Sancti; tertiò, post Communionem, proferens illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* non primam, neque tertiam, sed tantùm secundam, cum adjunctis precibus, totam Sacramenti essentiam perficere, hujus sententiæ patroni contendunt. Non immeritò tamen advertit mox citandus Martene, secundam manuum impositionem non differre à prima, sed esse illius continuationem; quod reverà utramque inspicienti est manifestum. Ultrò porrò iidem concedunt, cæteros Ordines, Diaconatu inferiores, per solam instrumentorum traditionem conferri; quoniam, ut ipsi opinantur, non sunt à Christo Domino instituti, sed ab Ecclesia adinventi, ac proinde, cùm non participent veram rationem Sacramenti, neque conferant gratiam ex opere operato; potuerunt quocumque alio modo ad Ecclesiæ placitum institui, & conferri. Hanc sententiam propugnant Hugo Menardus *in notis ad lib. Sacramentor. S. Gregorii*, Joannes Morinus *de Sacram. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 7. *cap.* 1. Martinus Beccanus *de Sacram. Ordin. cap.* 26. *quæst.* 4. *conclus.* 3. Goarius *in not. ad Euchologium Græcorum pag.* 256. *num.* 11. Arcudius *Concord. lib.* 6. *cap.* 7. quibus in locis hi duo posteriores Doctores, non de sola Ecclesia Græca, sed etiam de Latina expressè loquuntur, Juenin *de Sacram. dist.* 9. *quæst.* 3. *cap.* 2. & *quæst.* 4. *cap.* 2. & 3. Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 1. *n.* 9. & *seq.* Martene *de antiq. Eccl. ritib. lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 9. *num.* 11. 16. & 18. & Tournely *de Sacram. Ordin. q.* 3. *conclus.* 1. & 2. aliique recentiores, quibus facem prætulerant S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 24. *part.* 2. *art.* 1. *q.* 4. & Petrus Soto *lib. de Instit. Sacerd. lect.* 5. quorum primum hanc sententiam expressè docuisse, alterum verò maximè in eam inclinasse, fatetur Vazquez *cit. disp.* 239. *c.* 2. *n.* 5.

V. Duo autem sunt argumenta, quibus hanc assertionem nedum probari, sed evidenter demonstrari putat Morinus. Primum ex eo desumitur, quod per annos ad minimum nongentos, Ordines hierarchici in universa Ecclesia collati fuerint per solam manuum impositionem, absque ullius instrumenti traditione, quod etiam Doctores contrariæ sententiæ, cum Bellarmino, & Hallier *cit. loc.* coguntur admittere; nulla quippè traditionis instrumentorum occurrit mentio in antiquis Ritualibus, & Sacramentariis, à Menardo, Morino, & Martene diligenter perquisitis, & prolatis; quinimmò in suprà citato Concilio Carthaginiensi IV. anni 398. cui Episcopi 214. inter quos Augustinus interfuere, per hoc Subdiaconatus ab hierarchicis Ordinibus distinguitur, quòd iste manuum impositione, ille verò instrumentorum porrectione conferretur, sicuti animadvertimus; eamdemque differentiam fieri legimus in antiquo Sacramentario Romano, edito à Cardinali Thomasio *pag.* 229. Nullam etiam instrumentorum traditionem commemorant Amalarius Fortunatus, Rabbanus Maurus, & Walafridus Strabo, etsi de ritibus conferendi sacros Ordines fusè, atque ex professo agant. Altum similiter apud eosdem Scriptores, atque in vetustissimis libris Ritualibus est silentium de tertia impositione manuum, nunc fieri solita in Ordinatione Presbyteri, cum illis verbis: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* cujus nullum inveniri monumentum illo antiquius, quod extat in Vita Lietberti Episcopi Cameracensis qui vixit sæculo

lo x. testatur Martene *cit. art. 9. n. 12.* unde infert idem Martene, hunc ritum, saltem quoad totam Ecclesiam Latinam, esse adhuc recentiorem altero porrigendi instrumenta, quem cæteroquin non ante annos 700. aut ad summum 800. in Ecclesiam Latinam invectum, ex iisdem Ritualibus planè constat. Quare, inquiunt laudati Doctores, ne alterum ex his dicamus, nimirum, aut mutatam fuisse Sacramentorum substantiam, quod erroneum, aut antiquam Ecclesiam caruisse vero Sacerdotio, & legitimis Ministris, quod apertè hæreticum foret; necessariò dicendum est etiam nunc Ordines hierarchicos sola manuum impositione, & quidem distincta ab illa tertia, quæ est recentioris ævi, conferri.

VI. Porrò, non aliud Ecclesiam sibi voluisse, credendum est, cùm prædicta additamenta sacræ Ordinationi fieri præcepit (pergunt iidem Doctores) quam magis disertè explicare potestatem, quæ secunda manuum impositione est abundè ordinato collata; quemadmodum, priusquam Scholasticorum opinio omnium mente altius insederet, fassi sunt Hugo à Sancto Victore *lib. 2. de Sacram. Fidei, part. 3. cap. 12.* inquiens: *Accipiunt Calicem cum vino, & Patenam cum hostiis de manu Episcopi, quatenus his instrumentis potestatem se accepisse agnoscant, placabiles Deo hostias offerendi*; ac totidem ferè verbis Petrus Lombardus *lib. 4. dist. 24. Accipiunt etiam Calicem cum hostiis, ut per hoc sciant, se accepisse, potestatem, placabiles Deo hostias offerendi*; quibus consentit antiquum Pontificale Romanum Ms. bibliothecæ Colbertinæ, ubi legitur: *Accipiat Patenam cum oblatis, & Calicem cum vino, & ponat simul in manibus ordinati cujuslibet per se*; etenim, cùm dicat *ordinati*, & non *ordinandi*, apertè denotat, ante instrumenti traditionem absolutam, & perfectam jam esse Ordinationem.

VII. Alterum, nec minùs validum argumentum huic sententiæ astruendæ, suppeditat Ecclesia Græca, quæ in sacris Ordinationibus perficiendis aliam non adhibuit, neque adhibet materiam, præter manuum impositionem; uti legere est in Græcorum Euchologio, & testatur Arcudius *cit. lib. 6. c. 2.* quin tamen Ecclesia Romana ejusmodi Græcorum Ordinationes umquam irritas habuerit, aut ullo pacto improbaverit; immò de illarum validitate non solùm nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunensi, & Florentino, quibus Græci cum Latinis adfuere, sed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Russorum Episcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admisit cum Ordinibus, quibus, secundùm ritum Græcorum, insigniti fuerant in suo schismate; uti latè prosequuntur Natalis Alexander *in Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. de Sacram. Ordin. art. 7. §. 2.* Morinus *de Sacram. Ordin. part. 3. exercit. 7. c. 1. num. 8.* Cabassut. *in Notit. Eccles. sæculi IV. in append. ad can. Concilii IV. Carthaginiensis num. 4. & 5.* Tournely *in Prælection. theolog. de Sacram. Ordin.* Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp. 2. sect. 5. n. 85.* Cardinalis Albitius *de Inconst. in Fide cap. 30. sub n. 374. §. divers. autem ritu.* Verricell. *de Apostol. Mission. tit. 11. quæst. 168. sect. 3. n. 22.*

VIII. Hoc autem eodem argumento, è Græcorum more petito, Auctores quorum sententiam in præsens exponimus, antevertunt fundamentum contrariæ opinionis, Eugenii Decreto subnixum; qua enim ratione, inquint, potuisset Eugenius IV. definire, in ins-

instrumentorum porrectione, eique respondentibus verbis, consistere essentiam sacræ Ordinationis, postquam in eodem Concilio ad communionem admiserat Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos Græcos, sola manuum impositione ordinatos? Necesse est igitur fateri, Eugenium loquutum de materia, & forma integrante, & accessoria, quam optavit ab Armenis superaddi manuum impositioni, jamdiu ab illis adhibitæ, ut Ecclesiæ Latinæ moribus se prorsus accommodarent, ac rituum uniformitate, firmiùs eidem adhærerent; quod benè ponderant Menardus, Beccanus, & Morinus. Neque hanc explicationem respuere possunt Auctores contrarii; siquidem in eo Decreto nulla fit mentio tertiæ impositionis manuum, quam nihilominùs ab Ordinationis Presbyteri essentiam pertinere, iidem affirmant; atque idcircò fateri coguntur, non fuisse mentem Pontificis, ibidem explicare, quæ Ordinationis substantiam perficiunt.

IX. Ut hæc argumenta, quibus profectò nimium se premi sentiunt, declinent, varia prædicti Doctores tentarunt effugia. Dixerunt plerique; etiam nunc in Ecclesia Latina Ordines hierarchicos sola conferri manuum impositione, quia Episcopus suis manibus instrumenta exhibet ordinando. At in primis, si porrectio instrumentorum vera esset manuum impositio, etiam inferiores Ordines dicerentur conferri per manuum impositionem, contra id, quod à Concilio Carthaginiensi IV. audivimus; per manus etiam impositionem perficerentur Baptismus, & Extrema Unctio, quia Ministri manibus baptizandi corpus abluitur, & sancto Oleo perungitur infirmus, quod tamen nemo umquam dixit. Deinde hac responsione difficultatis nodus non solvitur; nam neque hodie Græci, neque olim Latini, in conferendis Ordinibus hierarchicis, instrumenta adhibuere; ac propterea alia diversa est impositio manuum, in quam cadit præsens controversia.

X. Dicunt alii, reverà olim Latinos, sicuti nunc Græci, ordines hierarchicos sola contulisse manuum impositione; & nihilominùs hodie in Ecclesia Latina necessariam esse traditionem instrumentorum, quia Christus Dominus non instituit, neque determinavit materiam, & formam Ordinationis in specie infima, seu *atoma*, uti ajunt, sed permisit Ecclesiæ, illas pro suo libito determinare, justisque de causis mutare; modò & res, & verba semper usurpet, quæ apta sint ad significandum sacræ Ordinationis effectum. Ecclesia autem, quæ solam olim designaverat manuum impositionem, cum verbis eam comitantibus, mutatis postea rerum circumstantiis, illa Græcis relicta, aliam materiam adhibendam statuit à Latinis. Verùm hæc doctrina duas gravissimas ostendit difficultates. Primò quippè non satis probatur, quod Christus Dominus prædictam potestatem fecerit Ecclesiæ; immò oppositum videtur evinci ex Tridentino *sess.* 21. *cap.* 2. ubi declarat, à Christo relictam esse Ecclesiæ potestatem mutandi, quæ Sacramentorum dispensationem respiciunt, *salva illorum substantia*: mutatio verò materiæ, & formæ, non ad ritum, & dispensationem, sed ad substantiam pertinet. Deinde, data Ecclesiæ facultate, de qua est sermo, gratis omninò, & arbitrariè fingitur, quod Ecclesia ea usa fuerit; dicant enim, ubi, & quando, quo sæculo, in quo Concilio, à quo Pontifice facta sit ejusmodi mutatio? Enimverò, si Ecclesia ab Ordinationis ritu ea ablegasset, quæ antiquitùs fiebant, cogeremur utiquè affir-

affirmare, Ordinationis materiam, & formam fuisse, Ecclesiæ auctoritate, mutatas, novasque antiquis subrogatas. Sed cùm omnia, quæ habentur in antiquis Ritualibus, perseverent intacta, ac sanctè & integrè etiam nunc peragantur, nemo facilè credet, illa eadem, quæ jampridem satis erant, nunc ad Ordinis Sacramentum perficiendum, ampliùs non sufficere.

XI. Hæc omnia placuit hîc exponere, non ut huic postremæ sententiæ calculum adjiceremus, sed eo tantùm consilio, ut perspicuum fieret, eam, quamvis habeat contra se universam ferè aciem Scholasticorum, ab istorum tamen ictibus nihil sibi metuere, immò & sua jacula habere, quæ in eos intorqueat.

XII. Quare, ut ad propositum redeamus, cùm valdè incertum sit, an is, de quo in casu, per secundam manuum impositionem esset ritè ordinatus, id utiquè faciendum erat, quod præscribit Gregorius IX. *in Cap. Presbyter, de Sacram. non iteran.* ubi in casu haud absimili decrevit: *Nihil esse iterandum, sed cautè supplendum, quod per errorem extitit prætermissum*; quod præcipuè in illo rerum statu servandum erat, ne Sacramentum, quod in multorum sententia, censebatur undiquè perfectum, iterationis periculo subjiceretur; quemadmodum optimè, atque ad rem omninò appositè adnotavit Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Ordin. cap. 1. art. 7. §. 2. in fin.* inquiens: *Unde, si quis horum rituum, qui ad materiam, vel formam pertinet, secundùm varias Theologorum opiniones, in ordinatione fuisset omissus, v. g. manuum impositio prima, vel adjuncta Oratio, aut Calicis cum vino, & aqua, & Patenæ cum hostia traditio, adjunctave formula verborum, aut unctio, aut denique manuum impositio postrema, vel hæc verba ipsam concomitantia: Accipe Spiritum Sanctum, &c. supplere deberet Episcopus, quod in Ordinatione fuisset incautè prætermissum, ut colligitur ex cap. Pastoralis, & ex cap. Presbyter extra, de Sacramentis non iterandis.*

XIII. Quia autem nonnulli non infimi Theologi dixerunt, impositionem manuum, præambulam porrectioni instrumentorum, simul cum hac, in unam coalescere materiam, qua unâ cum verbis ab Episcopo instrumenta exhibente prolatis, prima confertur Sacerdotalis potestatis pars, conficiendi nimirum Corpus Christi; idcircò sacra Congregatio, scitè animadvertens, præviam illam manuum impositionem, jamdiu antea peractam, non posse moraliter conjungi cum traditione instrumentorum, quæ postmodum fieret, ut etiam hujus opinionis, in re tanti momenti, rationem aliquam haberet, totam Ordinationem sub conditione iterandam rescripsit.

CAPUT XI.

De protestatione in aliquas Synodos inserta, & per Archidiaconum, Episcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Episcopus Ordines collaturus protestatur, se intentionem non habere Ordinandi Irregulares, aut Canonico impedimento irretitos; & de ordinatis ad majores ordines ab Episcopo in Missa, non ab ipso celebrata, sed à Sacerdote; de qua re in Synodo Episcopali aliquandò disceptatum est.

IN Pontificali Romano habetur edictum, quo Episcopus Ordines collaturus, sub pœna excommunicationis præcipit, ne quisquam canonico im-

impedimento irretitus ad Ordines suscipiendos accedere audeat. Idem solent Episcopi in suis Synodis clariùs adhuc edicere, & explicare, ac præcipuè solent illorum audaciam censuris compescere, qui emendicato, & ficto patrimonii titulo, quo reverà carent, ad sacros Ordines promoveri præsumunt. Hæc omnia laudabiliter fiunt, neque ulli sunt reprehensioni obnoxia. At plerique Episcopi, his diligentiis nequaquam contenti, alias ulteriores adhibent, quæ non omnibus probantur; solent quippè, priusquam sacræ Ordinationis cæremonias incipiant, per Archidiaconum, aliumve, publicè denuntiare, se intentionem non habere ordinandi irregulares, censuris innodatos, carentes legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel litteris dimissorialibus proprii Ordinarii, &c. Quamquam autem præsumendum sit, unicum ejusmodi protestationis scopum esse, deterrere eum, qui aliquo ex enuntiatis vitiis laborans, ad Ordines sacrilegè suscipiendos se accingit; ne enim gravis peccati reus fiat, tenetur Episcopus absolutam intentionem habere Ordinem conferendi homini præsenti, cui manus imponit, & consueta porrigit instrumenta, quemadmodum rectè animadvertunt Navarrus *consil. 5. de tempor. Ordinat.* Gobat. *Theolog. experim. tract. 8. num. 316.* & Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp. 8. sect. 7. num. 119.* nihilominùs tamen, cùm prædictam protestationem Ordinationi præmittit, innumeris scrupulis, & animi anxietatibus occasionem præbet, & quandoquè etiam probabilis, & prudens dubitatio exinde excitatur, num reverà quis fuerit legitimè ordinatus, eo quod aliquo ex enuntiatis impedimentis esset obstrictus. Quare, ne cum maximo totius Christianæ reipublicæ detrimento, & perturbatione, dubii, atque incerti Ministri sacris ministeriis addicantur, præstat omninò, ut Episcopus ab illa generali protestatione abstineat; quod opportunè monet citatus de Lugo his verbis: *Ego quidem usum talis protestationis nullo modo probo; tùm quia in ritibus Ecclesiasticis fundamentum non habet; nam, licèt in Pontificalibus antiquis, & modernis apponatur formula, qua ordinandi moneantur ex parte Episcopi, ne ullus accedat irregularis absque ætate, vel facultate legitima &c. in nullo tamen Pontificali invenitur talis protestatio de defectu intentionis... tùm etiam quia, licèt existente gravissima causa posset aliquandò Episcopus habere intentione sub conditione.... Cæterum ejusmodi voluntas conditionata universalis cum omnibus haberi non potest, absque gravissimis inconvenientibus propter dubia, quæ inde oriuntur circa valorem Ordinis.* Minùs itaque decet, aliquid Synodo inseri, quod prædictam protestationem contineat, aut eidem æquivaleat; etenim, cùm Synodales sanctiones sint de se stabiles & perpetuæ, simile edictum, in Synodo promulgatum, incertos redderet etiam Ordines ab Episcopis successoribus conferendos; quamvis enim isti nihil fortassè dicant, quo significent, se non habere intentionem quemquam initiandi, qui canonico detineatur impedimento, semper nihilominùs dubitari poterit, an suam intentionem conformaverint Synodali statuto nondum revocato.

II. At quid faciendum, si re ipsa contingat, aliquem canonico impedimento ligatum Ordines recepisse ab Episcopo, qui eam solemnem protestationem sacræ cæremoniæ præmisit? Fusè de hac quæstione à nobis actum

est

est *in nostro Tractatu de Sacrificio Missæ sect.* 2. §. 70. ubi ex sacræ Congregationis Concilii sententia diximus; interrogandum Episcopum, si sit superstes, à quo Ordines sunt collati; & si is asserat, suam intentionem verè alligasse præmissæ protestationi, Ordinationem diximus absolutè iterandam, si verò dubia & incerta remaneat Episcopi intentio, eò quòd non satis constet qua mente eam protestationem emiserit, & an illi reverà suam aptaverit intentionem, Ordinatio erit sub conditione repetenda. Quare, ad consulendum conscientiarum securitati & quieti, omnemque dubitationem de re sanè gravissima removendam, cavere utique debet Episcopus, ne ullus ad Ordines suscipiendos admittatur, qui, diligenti præhabita inquisitione, non fuerit dignus & idoneus repertus, omnibusque ornatus qualitatibus, quæ à sacris canonibus requiruntur; at, in ipso actu collationis Ordinum, opus est, ut absolutam habeat intentionem initiandi omnes, & singulos sive à se antea approbatos, sive quoquo modo intrusos, qui ad illos suscipiendos accedunt, & per consuetam materiæ exhibitionem, formæque prolationem, voti compotes fiunt; neque expedit, ut aliquid, ne ad terrorem quidem, tunc dicat, unde fas sit ejus intentionis defectum conjicere, aut leviter suspicari.

III. Aliam ob causam non semel dubitatum fuit de collatorum Ordinum validitate. Quidam Episcopus Græci ritus, cui, ob ingravescentem ætatem, & adversam corporis valetudinem, laboriosum erat Misam celebrare, cùm esset Ordines collaturus, eam per alium Sacerdotem fieri curabat; eoque Sacrum peragente, ipse consueto ritu Ordines conferebat. Dubitatum fuit de Ordinationis ita peractæ validitate, & quid de ea sentiendum ab Apostolica Sede quæsitum. Rei examen commissum fuit sacræ Congregationi sancti Officii, nobisque, qui ejusdem Consultoris officium tunc gerebamus, demandatum, ut in scriptis sensum nostrum panderemus. Mandato obsequentes Dissertationem elucubravimus, qua prædictam Ordinationem, illicitam quidem, sed validam ostendimus. Illicita quòd fuerit, saltem quoad Ordines sacros, nullo labore demonstravimus; etenim, si antiquam Ecclesiæ disciplinam respicimus, indubitatum est, primis dumtaxat exceptis temporibus, quibus ob ferventes persecutiones integrum non erat Fidelibus in unum locum congregari, Ordinationes, non alibi, nisi intra Ecclesiam fuisse celebratas; quocirca S. Gregorius Nazianzenus *carm. de vita sua*, Maximo Cynico, Constantinopolitanæ Sedis invasori, exprobravit, quod Ecclesia exclusus, in ædibus cujusdam Aulœdi fuerit ordinatus; & teste Socrate *lib.* 4. *cap.* 29. Ursino pariter, seu Ursicino, contra legitimam Damasi electionem à factiosis quibusdam in Antipapam electo, inter cætera objectabatur, quod non in Ecclesia, sed in obscuro quodam Basilicæ Sicinii loco ordinatus esset. Intra Ecclesiam verò, non alio umquam tempore fuisse Ordines, saltem sacros, collatos, nisi cùm inibi Divina celebrarentur mysteria, pluribus probat Hallier *de sacram. elect. & ordin. pag.* 3. *sect.* 8. *cap.* 5. *art.* 1. cui assentitur etiam hæreticus Binghamus *Origin. Ecclesiast. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 6. §. 8. eumque morem ex Apostolica traditione derivatum colligit idem Hallier *ex Actor. cap.* 13. ubi Ordinatio Sauli, & Barnabæ cum Sacrificio perfecta describitur: *Ministrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus; Segregate mihi Saulum, & Barnabam.* Per *minis-*

tes

terium enim denotari Sacrificium, per *segregationem*, collationem Episcopatus Interpretes omnes adnotarunt. Eamdem disciplinam nobis exhibent antiqui Patres, qui Ordinationes, quas referunt, semper Sacrificii tempore peractas asserunt. Theodoretus *hist. relig. c.* 13. *tom.* 3. loquens de Ordinatione Macedonii anachoretæ, eam factam dicit tempore *mystici Sacrificii*. Epiphanius *epist.* 51. *olim.* 60. *ad Joannem Hierosolymitanum, tom.* 1. *Oper.* S. Hieronymi *col.* 241. Paulinianum fratrem Hieronymi, invitum & reluctantem, à se, sacriis Mysteriis operam dante, primùm in Diaconum, deinde in Presbyterum ordinatum, narrat. Synodus verò Laodicena paulò etiam accuratius tempus definit peragendæ sacræ cæremoniæ; cùm enim *can.* 4. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 781. dixerit: *Quòd non oporteat, ordinationes sub conspectu audientium celebrari*; uti legit Dionysius; vel: *Non licere manus impositionem super ordinandos, præsentibus catechumenis, fieri*; juxta versionem Isidori; significavit profectò, Ordinationes fieri debere tempore oblationis, cui adesse prohibebantur catechumeni, & audientes; quo nomine denotari potuit tàm certus ordo catechumenorum, qui ad sermones in Ecclesia audiendos admittebantur, quàm cœtus pœnitentium, quibus privilegium erat ingrediendi Ecclesiam; utrosque enim *audientes* appellatos, norunt Eruditi.

IV. Nec solùm Ordines sacros, quibus (ut superiùs diximus) nondum annumerabatur Subdiaconatus, sed etiam istum, cæterosque minores Ordines, intra Missarum solemnia collatos, affirmat Auctor *Constit. Apost. lib.* 8. ubi omnes exhibens ritus, quibus tempore Collectæ, sacri Ecclesiæ Ministri inaugurabantur, modum etiam recenset ordinandi Lectorem. Neque inter majores, & minores Ordines aliud, quoad hoc, intercedebat discrimen, nisi quod illi in sanctuario ante Altare, isti verò extra sanctuarium, & longè ab Altari conferrentur; quod testatur Amalarius *cit. lib.* 2. *de Divinis Officiis c.* 6. Eamdemque consuetudinem etiam nunc à Græcis retineri, post Morinum, observat Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 4. §. 10. Ex hac autem consuetudine conferendi Ordines minores extra sanctuarium, & Altare, evenisse arbitramur, ut vetus Ordo Romanus, & Pontificale Romanum severè quidem interdixerint, ne Ordines sacri, inter quos etiam Subdiaconatus fuit postea cooptatus, extra Missarum solemnia conferantur; *minores verò Ordines conferendos* (uti loquitur citatus Hallier) *etiam extra ipsa, favorabiliter indulgent*. Negari tamen non potest, congruum esse, magisque conforme ritui in eodem Pontificali præscripto, ut, quantum fieri potest, etiam hodie omnes Ordines in Missa conferantur; *Quia omnes Ordines* (ut *eodem cit. cap.* 5. *art.* 1. *num.* 3. prosequitur Hallier) *ad Sacrificium Missæ, tamquam ad finem suum, & scopum referunt; omnium ipsum consummatio, ac perfectio est... Consentaneum est itaque, ut coram Divinis symbolis, quæ Jesum in sacro Altari præsentem continent, Ordinationes perficiantur.*

V. Sed, quod de Ordinibus minoribus congruum diximus, de sacris est, ex gravi præcepto, servandum; nullus quippè à gravi culpa eximeret Episcopum, qui contra communem Ecclesiæ morem, ritumque in Romano Pontificali præscriptum, sacrum Ordinem extra Missarum solemnia conferret. Ad sacram verò cæremoniam licitè explendam, Missa, non ab alio, *sed ab eo celebrari debet* (inquit Hal-

Hallier *cit. capit.* 5. *art.* 3.) *à quo Ordines sunt conferendi*; idemque adnotaverat Glossa *in Cap. Quod sicut, de elect. verb. Dividatur*; & meritò; tùm quia, ut eadem Glossa ibidem advertit, ita obtinuit constans & perpetua Latinæ Ecclesiæ consuetudo, cui consonat etiam Græcorum praxis, de qua Arcudius *lib.* 6. *Concord. cap.* 2. Goarius *in notis ad Euchолog. Græcor. pag.* 292. & Morinus *de sacr. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 11. *cap.* 6. tùm quia, nisi Missa ab eo fiat, à quo Ordines conferuntur, *dividitur mysterium unitatis*, uti loquitur Innocentius III. *in cit. cap. Quod sicut, de elect.* cùm enim omnes ordinati debeant sanctissimam Eucharistiam percipere, & manibus Ordinantis, quod ab Ecclesiæ primordiis usitatum, ac severa lege præscriptum, ostendit sæpiùs citatus Hallier *sect.* 8. *cap.* 11. *art.* 6. asseritque Autor *Eccles. Hierarch. cap.* 6. *Sub fine eorumdem sanctissimæ consecrationis, Divinissimæ Eucharistiæ Communio traditur, à Pontifice, qui illos consecravit*; nisi Eucharistia ab illo eodem conficiatur, à quo initiatis porrigitur, non adeo perfectè repræsentatur unio ipsorum cum suo Præsule; quemadmodum exhibetur, cùm cœlestem panem ab eodem paratum, suaque consecratione in Christi Corpus conversum omnes simul accipiunt; quæ quidem ratio fortiùs adhuc urget, si agatur de Ordinatione Episcopi, vel Presbyteri, qui ad eamdem Ecclesiæ unionem repræsentandam, debent idem Sacrificium cum Ordinante conficere, seu simul concelebrare. Denique tenetur sacrorum Ordinum collator Missam facere per se ipsum, ut obtemperet Pontificali Romano, Clementis VIII. & Urbani VIII. auctoritate roborato; ibi enim alius non apparet descriptus ritus conferendi sacros Ordines, nisi in Missa conferentis.

VI. Quare hæc, quæ adduximus, ad propositam referentes quæstionem, jure indubitatum diximus, prædictum Præsulem, qui Ordines etiam sacros contulerat, cùm, non ipse, sed alter Sacrificium offerret, multis nominibus graviter deliquisse; sed, quod attinebat ad collatorum Ordinum validitatem, hanc sustineri, neque ulla probabili ratione posse in dubitationem adduci, affirmavimus. Quamvis enim inventi sint pauci aliqui Auctores, quos commemorat Hallier *cit. cap.* 5. *art.* 2. qui opinati sunt, Sacrificium Missæ esse de substantia consecrationis, seu promotionis ad Sacros Ordines, attamen in primis nemo umquam dixit, esse de Ordinationis substantia Missam Pontificis ordinantis; deinde ea ipsa paucorum opinio jamdiu rejecta & explosa fuit ab omnibus Theologis, & Canonistis; quos congerit Sanchez *Consil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 4. Quocirca Hallier *cit. loc.* indubitanter ratam habendam ait Ordinationem, extra Missarum solemnia factam: „Adeo „ut hocce tempore de ea re dubitare, „frivolum videatur; nec cum condi„tione repetendam eam esse sacram „Ordinationem censerem, in qua Sa„crificium Missæ defuisset; nullus „enim canon legitur, qui ad subs„tantiam promotionis ad sacros Or„dines Sacrificium Missæ pertinere „ostendat.“ Minùs itaque dubitandum erit de validitate Ordinis collati, non absolutè extra Missarum solemnia, sed non intra Missam ab Episcopo celebratam, à quo fuit collatus.

VII. Hæc nos pro veritate tunc scripsimus; nostrumque suffragium approbatum fuit à Congregatione generali, anno 1715. habita coram felic. rec. Clemente XI. Cumque postea ad Sedem Apostolicam delatum fuerit, quemdam Episcopum in Hibernia sacros

cros Ordines contulisse, cùm sacra Mysteria, non à se, sed ab alio Sacerdote conficerentur, eadem Controversia iterum excitata, atque ad novum examen in eadem Congregatione est adducta; & Cardinalis Petra, tunc ejusdem Consultor, jussus pariter sententiam suam proferre, à nostro sensu non recessit, Ordinumque collationem illicitam & ipse pronuntiavit, validamque sustinuit; ejusque sententiam confirmavit fel. rec. Innocentius XIII. in Congregatione generali, habita die 5. Februarii 1722. qui simul prædictum Episcopum per Bruxellensem Internuntium seriò moneri jussit, ut conscientiæ suæ consuleret, cùm certè graviter in canones peccasset, quemadmodum legere est in ejusdem Cardinalis Petra *Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 5. pag.* 288.

VIII. Neque hæc extra propositum dicta censeantur; scimus quippè, non multis antea annis in quadam Synodo disceptatum, an à sacrorum Ordinum exercitio forent arcendi, qui à finitimo Episcopo illos receperant tempore Sacrificii ab alio Sacerdote oblati. Quapropter à nostro instituto minimè alienum judicavimus, hujus controversiæ decisionem referre, ut, si in posterum contingat, in aliqua Synodo eamdem refricari, sciat Episcopus, quid sit deliberandum.

CAPUT XII.

Ad demonstrandum, quam circunspectè sit in Synodo loquendum de Ministro Sacramenti Matrimonii, nonnulla præmittuntur respicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt Matrimonia clandestina.

HAudquaquam satis explicare possumus, quantum intersit, ne in Episcopales Synodos ullum obrepat verbum, quo videatur aliqua approbari opinio, inter Catholicos controversa; quamvis enim illud fortassè ex Episcopi, seu potiùs Scriptoris calamo, oscitanter excidat, statim nihilominùs Auctores stantes pro ea sententia, sibi adstipulari decantant Synodorum auctoritatem, quam omnes jure meritoque plurimi faciunt privatorumque Doctorum placitis anteponunt. Rem enarrabimus, è qua vel sola apparebit, quanta circunspectione opus sit in concinnandis Synodalibus decretis, ne in ullam deflecti valeant de re aliqua dissidentium Theologorum partem.

II. Concilium Tridentinum *sess. 24. de reformat. matrimonii cap.* 1. irrita esse decrevit matrimonia, quæ aliter deinceps contraherentur, *quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus*; simulque statuit, *ut hujusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat à die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos.* Absoluto, atque ab Apostolica Sede confirmato Concilio Tridentino, quamplurimi Episcopi suas coëgerunt Synodos, in quibus prædicti decreti promulgationem, uti par erat, urgentes per singulas Parochias, populo denuntiari jusserunt, firmitate caritura quælibet conjugia in postremum contrahenda, nisi fuerint celebrata *coram legitimo Ministro.* Equidem nobis persuasum est, hanc unam ob causam ab hisce Synodis Parochum appellari legitimum matrimonii Ministrum, quia scilicet ipse est publicus Minister, cui soli Ecclesia auctoritatem tribuit, sua præsentia roborandi matrimonii contractum, eique vires & firmitatem adjiciendi; at nihilominùs plures Doc-

to-

tores, præcipuè Serry *in præfat. ad nov. edit. Operum* Melchioris Cani *c.* 7. §. *Novam*, ejusmodi loquutionibus à Synodis inconsideratè, ut nos opinamur, usurpatis, atque à se diligenter collectis, usi sunt ad probandum, etiam ex Synodorum sententia, Sacerdotem esse verum & proprium Sacramenti matrimonii Ministrum; quod proinde, nisi fuerit Sacerdotali benedictione sacratum, neque gratiam conferre, neque ulla ratione ad Sacramenti dignitatem pertingere, iidem Auctores defendunt. Verùm, quot, & quantis difficultatibus hæc opinio sit obnoxia, quotque habeat contradictores, necessarium ducimus hîc exponere, ut deinceps cautiores fiant Episcopi in suis conscribendis decretis, atque ut acturi de matrimonio, à prædicta, plerisque Theologis invisa, loquendi formula abstineant.

III. Fidelium matrimonium à Deo in officium naturæ ab initio institutum, fuisse postea à Christo Domino elevatum ad dignitatem veri & proprii Sacramenti novæ legis, causantis gratiam ex opere operato, veritas Catholica est, definita ab Eugenio IV. in Decreto pro Armenis §. *Septimum*, atque à Tridentino *cit. sess.* 24. *de reformat. Matrim. c.* 1. quam à Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum telis vindicat Bellarminus *de Sacram. matr. lib. unic.* Quamobrem, quo religiosiùs fideles matrimonium celebrarent, quod *magnum esse Sacramentum in Christo, & in Ecclesia*, prædicaverat Apostolus *ad Ephes.* 5. ab Ecclesiæ primordiis cautum est, ne aliter illud inirent, quam coram Sacerdote, cujus benedictione quodammodo obsignaretur. Hujus disciplinæ testimonium nobis perhibent antiquissimi Patres. Etenim S. Ignatius *epist. ad Polycarpum num.* 5. ex recensione Cotelerii *tom.* 2. *pag.* 41. ait: *Decet verò, ut sponsi, & sponsæ de sententia Episcopi conjugium faciant, quo nuptiæ sint secundùm Dominum, & non secundùm cupiditatem. Omnia ad honorem Dei fiant*; & juxta aliam editionem: *Decet verò, ut mariti, & maritæ cum Episcopi arbitrio conjugium faciant, quo nuptiæ juxta Dominum sint, non autem juxta cupiditatem.* Tertullianus *lib.* 2. *ad Uxorem cap.* 8. *edit. Paris. ann.* 1634. *pag.* 191. scribit: *Unde sufficiamus ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Ecclesia conciliat, & confirmat oblatio, & obsignat benedictio; & lib. de pudicitia, ejusdem edit. pag.* 718. *& in Pamelii edit. cap.* 4. *Ideo penes nos occultæ quoque conjunctiones, id est non prius apud Ecclesiam professæ, juxta mœchiam, & fornicationem judicari periclitantur &c.* Ad quem locum Rigaltius *in notis pag.* 114. animadvertit, iis verbis à Tertulliano prolatis: *Non prius apud Ecclesiam professæ*; indicari conjugia, in quibus non fuerat servata consuetudo, qua solebant Fideles conjugandi per Presbyteros Ecclesiæ offerri, *ut communibus votis conjugia benedicerentur*: quam quidem consuetudinem firmavit Concilium Carthaginiense IV. *can.* 13. relat. à Gratiano *can.* 5. 30. *quæst.* 5. *Sponsus, & sponsa, cùm benedicendi sunt à Sacerdote, à parentibus suis, vel à paranymphis offerantur.* Ad eumdem verò morem allusit Synesius Cyrenensis, qui floruit initio sæculi v. *epist.* 105. ad Evoptium, fratrem, & successorem suum in Metropolitana Sede Ptolomaidis in Lybia Pentapolitana, cùm scripsit *pag.* 248. ex recensione Petavii: *Mihi & Deus ipse, & lex, & sacra Theophyli* (Patriarchæ Alexandrini) *manus uxorem dedit*; ut enim opportunè observavit Christianus Lupus *in schol. & not. ad canones octavæ Synodi tom.* 2. *pag.* 1421, hæc S. Synesii

verba : *Mihi sacra Theophyli &c. ostendunt , Fidelium nuptias palam in Ecclesia fuisse semper ab Episcopo , aut Presbytero benedictas , & sanctificatas.* Demùm in Capitularibus Regum Francorum *l.* 7. *c.* 179. *tom.* 1. *col.* 1062. ex recensione Baluzii , hæc in nuptiis præscribuntur servanda: *Prius conveniendus est Sacerdos , in cujus Parochia nuptiæ fieri debent in Ecclesia coram populo ; & ibi inquirere unâ cum populo ipse Sacerdos debet , si ejus propinqua sit , an non , aut alterius uxor, vel sponsa , vel adultera ; & si licita, & honesta omnia pariter invenerit , tunc per consilium , & benedictionem Sacerdotis , & consultu aliorum bonorum hominum , eam sponsare , & legitimè dotare debet.*

IV. Hæc aliaque hujus generis multa , à viris eruditis congesta , probant quidem , semper ab Ecclesia vetita clandestina conjugia ; sed , num ante Tridentinum fuerint insuper ullo umquam tempore etiam irrita, quæstio est de qua secum contenderunt ejusdem Concilii Tridentini Patres ; ut videre est apud Cardinalem Pallavicinum *in hist. Trident. lib.* 22. *cap.* 4. Etenim, cùm plerique Patrum abnuerent enuntiato decreto *cap.* 1. *sess.* 24. eo quod absonum reputarent , tunc primum irrita decerni matrimonia , aliter quam coram Parocho celebrata , quæ etsi semper Ecclesia esset detestata , numquam tamen antea firmitate carere voluerat ; alii , qui pro decreto stabant, illis opposuerunt modò à nobis allegatas vetustissimas Ecclesiæ sanctiones, quibus Sacerdotalem benedictionem præscriptam contendebant, non solùm ad cohonestanda , verùm etiam ad firmanda Christianorum conjugia; Idque adhuc clariùs colligi ajebant ex decreto , Evaristo Papæ adscripto, & relato *in Can. aliter* , 30. *quæst.* 5. ubi habetur : *Aliter legitimum non fit conjugium, nisi ab his , qui super ipsam fœminam dominationem habere videntur.... uxor petatur... & suo tempore sacerdotaliter, ut mos est , cum precibus , & oblationibus à Sacerdote benedicatur... Ita peracta , legitima scitote esse connubia ; aliter verò præsumpta , non conjugia , sed adulteria , vel contubernia , vel stupra, aut fornicationes.* Aliud addere poterant , & fortassè addiderunt , indubitatum testimonium Nicolai I. qui , cùm rescivisset , Lotharium , Imperatoris Lotharii filium , & Caroli Calvi Regis Francorum nepotem , repudiata priore uxore Teuthberga,cui perpetrati incestus cum Huberto fratre suo crimen affinxerant, aliam duxisse nomine Waldradam, seu Gualdradam , quam tamen,ad suum excusandum flagitium, ante Teuthbergam, ad se ductam affirmabat , Concilium Metis celebrandum indixit , suisque Apostolicis Legatis, Radoaldo Portuensi , & Joanni Ficolensi Episcopis , illuc missis , ut de hac causa judicarent , præcepit , ut diligenter investigarent, an reverà Lotharius,priusquam conjugali fœdere se devinceret Teuthbergæ , matrimonium celebrasset cum Gualdrada *coram testibus , secundùm legem , & ritum , quo nuptiæ celebrari solent. Si verò* (ait *in Can. Lotharius* , 31. *quæst.* 2.) *minimè probatum fuerit , Gualdradam fuisse uxorem legitimam , neque nuptiis secundùm morem celebratis, per benedictionem scilicet Sacerdotis , filio nostro Lothario extitisse conjunctam ; suggerite illi , ut non molestè ferat , legitimam sibi (si ipsa innocens apparuerit) reconciliari uxorem.* Hinc enim videtur evidenter inferri, medio sæculo IX. quo Nicolaus I. universalem regebat Ecclesiam , ratas non fuisse Christianorum nuptias, nisi essent *secundùm morem celebratæ per Sacerdotalem benedictionem* , uti ajebat Ni-

Nicolaus. Ex quibus omnibus prædicti Tridentini Patres, qui decretum urgebant, quo irrita fierent matrimonia clandestina, nihil per illud novi decerni, concludebant, sed antiquas tantùm Ecclesiæ leges instaurari, quas, aliquot dumtaxat ante Tridentinum sæculis, sola contraria consuetudo abrogaverat.

V. Verùm alii Theologi, & Patres, qui decreto obsistebant, non satis constare affirmabant Sacerdotalem benedictionem fuisse ullo umquam tempore necessariam ad vires impertiendas Christianorum connubiis. Ad Tertullianum enim quod attinet, aliosque Patres, & Canones, eumdem in modum loquentes, eos commodè intelligi, ajebant, de sola necessitate præcepti, quo cogebantur Fideles suas nuptias celebrare coram sacro Ecclesiæ Ministro, cujus benedictione uberiorem assequerentur sanctitatem. Siquidem Siricius Papa *epist. ad Himerium, Episcopum Tarraconensem, c.* 4. Sacerdotali benedictione obsignari voluit etiam sponsalia de futuro, scribens: *De conjugali autem violatione requisisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere. Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus; quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud Fideles cujusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur.* Hic quippè sermonem esse de sponsalibus de futuro, non dubitat Coustant *in notis ad epist. Pontif. t.* 1. *col.* 628. inquiens: *Obvius verborum Siricii sensus postulat, ut ea potiùs de prima desponsationis fide, qua etiam Virginem conjugem vocari Patres ex Evangelio probant, interpretemur.* Nec tamen inde conficitur, etiam promissionem matrimonii inanem fuisse sine Sacerdotis benedictione. Ad Canonem porrò Evaristi, de quo specialis erat, & nunc quoque est difficultas, non quòd genuinus credatur Evaristi fœtus, sed quia (uti aliàs diximus de similibus epistolis decretalibus ab Isidoro productis) præsumitur fabricatus ad normam disciplinæ, quæ in Ecclesia vigebat in fine octavi, aut initio noni sæculi; Ad Canonem (inquam) Evaristi reponebant, si ille accipiendus esset, sicuti verba sonant, non sola Sacerdotis benedictio, verùm etiam alia quamplurima, ibidem enumerata, fuissent de forma conjugalis contractus; quod tamen nemo unus asseruit; ait quippè Pseudo Evaristus: *Aliter legitimum non fit conjugium, nisi ab iis, qui super ipsam fœminam dominationem habere videntur, & à quibus custoditur, uxor petatur, & à parentibus, & propinquioribus sponsetur, & legibus dotetur, & suo tempore sacerdotaliter, ut mos est cum precibus, & oblationibus à Sacerdote benedicatur, & à paranymphis, ut consuetudo docet, custodita, & sociata, à proximis congruo tempore petita, legibus detur, ac solemniter accipiatur, & biduo, vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant. Ita peracta, legitima scitote esse connubia; aliter verò præsumpta, non conjugia, sed adulteria &c.* Ne itaque tot conditiones ad matrimonii validitatem umquam ab Ecclesia requisitas putemus, necesse est ita Pseudo Evaristum explicare, uti illis verbis: *Aliter legitimum non fit conjugium*; solùm significare voluerit, aliter non fieri *licitè*, omnibusque servatis ritibus, atque solemnitatibus à legibus præscripsit. Aliter porrò facta conjugia, appellanda dixit *adulteria*, & *contubernia*; quia, ut ibidem adnotavit Glossa, *verb. Contubernia*, matrimonia clandestina occasionem, & securitatem præbent alia postea ineundi, in foro quidem externo legitima, sed quæ verè, & coram

ram Deo sunt adulteria, & contubernia. Cæterum ipsemet Canonis Auctor ratas, etsi legitima non essent, reputavit nuptias, sine prædictis solemnitatibus celebratas; postquam enim dixerat, aliter inita conjugia esse adulteria, contubernia, &c. hanc statim limitationem apposuit: *nisi voluntas propria suffragaverit, & vota succurrerint legitima*; quam limitationem opportunè ponderavit, ac Tridentinis Patribus, de allegati Canonis sensu inter se disputantibus, considerandam proposuit Didacus Laynez, uti idem Pallavicinus refert *cit. cap. 22. numer. 25.* Et sanè, quamquam hodie nomine matrimonii legitimi, & non rati, communiter intelligamus matrimonium Infidelium; olim tamen à Juris Canonici Peritis, etiam inter matrimonia Fidelium fuisse hanc adhibitam distinctionem, ut alia dicerentur legitima, & rata, alia rata dumtaxat, sed non legitima, testis est Gratianus, qui *in fin. quæst. 1. caus. 28.* loquens de conjugiis Fidelium, hæc scripsit: "Horum quædam sunt "legitima, veluti cùm uxor à parentibus traditur, à sponso dotatur, "& à Sacerdote benedicitur. Hæc "talia conjugia legitima, & rata appellantur. Illorum verò conjugia, "qui, contemptis omnibus illis solemnitatibus, solo affectu aliquam "sibi in conjugem copulant, hujusmodi conjugium, non legitimum, "sed ratum tantummodo esse creditur.

VI. Faciliùs fuit Nicolai I. epistolæ genuinum sensuum aperire. Siquidem Lotharius, minimè sibi constans, nunc unam, nunc alteram obtendebat sui repudii causam; quod ex pluribus constat ejusdem Nicolai epistolis; præsertim 22. 23. 32. 49. 52. & 58. hac super causa datis, quæ extant in Collectione Harduini, *tom. 5. col. 236. & seq.* & fusè enarrant Natalis Alexander, *diss. 9. in Histor. Eccles. sæc. IX. & X.* & Pagi junior, *in Vitis Nicolai I. & Hadriani II.* Ad Pontificem autem scripserat, se Teuthbergam repudiasse, quia priusquam ei nuberet, jam erat obstrictus vinculo alterius connubii, initi cum Gualdrada. Videns porrò Pontifex, quam parùm fidendum esset assertionibus parùm sibi cohærentis Lotharii, nullam, quoad hoc, ei fidem habendam rescripsit, nisi probaret, se legitimè, omnibusque adhibitis juris solemnitatibus, nupsisse Gualdradæ, quam cæteroquin aliunde notum erat habuisse loco pellicis, sicuti iidem citati Auctores testantur. Cæterum à Nicolao validum habitum Matrimonium, clanculum solo contrahentium consensu celebratum, liquet ex ejusdem responsis ad consulta Bulgarorum, ubi, postquam omnes descripsit nuptiales ritus, in Romana Ecclesia usitatos illis prorsus respondentes, quos nuper à Pseudo Evaristo audivimus, inquit *c. 3. tom. 5.* Collectionis Harduini, *col. 355.* "Peccatum autem esse, si hæc "cuncta in nuptiali fœdere non interveniant, non dicimus, quemadmodum Græcos vos adstruere dicitis; præsertim cùm tanta soleat "arctare quosdam rerum inopia, ut "ad hæc præparanda nullum his suffragetur auxilium; ac per hoc sufficiat, secundùm leges, solus eorum "consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus si solus "in nuptiis fortè defuerit, cætera "omnia, etiam cum ipso coitu, celebrata frustrantur." Jure autem Bulgari ad Nicolaum scripserant, se à Græcis accepisse, non posse recensitas nuptiarum solemnitates sine peccato omitti; quoniam Leo Imperator

No-

Novell. 89. publica lege sanciverat, ut *sacræ benedictionis testimonio* matrimonia confirmarentur, *adeo ut, si qui citra hunc matrimonium ineant, id ne ab initio quidem ita dici, neque illos in vita illa consuetudine matrimonii jure potiri velimus.* Verùm hæc constitutio, cùm à Principe laico prodierit, non potuit matrimonii validitatem quoad forum conscientiæ, infringere.

VII. Hæc in utramque partem à Tridentinis Theologis, & Patribus versata sunt, & tandem deliberatum, ut matrimonia clandestina, sive ullo umquam tempore fuerint antea invalida, sive non, quod dubium profectò, atque incertum remansit, ad ea nihilominùs præcavenda gravissima mala, quæ in animarum perniciem, ac totius Christianæ reipublicæ perturbationem ex illis obveniebant, & quibus, experientia docente, haud satis occurrere poterat sola eorumdem prohibitio, à Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. *in cap. Cùm inhibitio, de clandest. desponsat.* renovata, deliberatum (inquam) est, ut invalida in posterum decernerentur; quod re ipsa factum legimus per sæpiùs laudatum saluberrimum decretum, *sess.* 24. *cap.* 1. *de reformat. matrimonii.*

CAPUT XIII.

Ex eo quòd præsentia Parochi necessaria nunc sit ad vires tribuendas Christianorum connubiis, recruduit quæstio, jam antea à nonnullis excitata, an scilicet ille sit Sacramenti Matrimonii Minister. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum præcipua argumenta proferuntur; concluditurque non esse in Synodalibus constitutionibus de hujusmodi controversia ferendum judicium, nec aliquid asserendum quod uni, aut alteri opinioni refragetur.

CUM prædicta controversia inter Tridentinos Patres ferveret, aliquot Theologi Parisienses, duce Simone Vigorio, in medium protulere sententiam Guillelmi Parisiensis, qua rem totam facilè componi, arbitrabantur. In unoquolibet matrimonio, etiam Fidelium, distinguendam voluit Guillelmus *in suo Tract. de Sacram. matrim. cap.* 9. rationem contractus à dignitate Sacramenti; docuitque, illam quandoquè ab hac separari; etenim (ajebat) Minister Sacramenti matrimonii est Sacerdos, qui solus potest contractum conjugii, de se merè civilem, & profanum, sua benedictione consecrare, & efficere, ut per eam, tamquam formam, elevetur ad causandam gratiam ex opere operato; eo pacto, quo aqua elementaris, quæ est materia Sacramenti Baptismi, per verba à Ministro prolata, quæ sunt ejusdem Sacramenti forma, virtutem acquirit abluendi interiores animi sordes, producendique gratiam; quare, pergebat Guillelmus, si contingat, matrimonium sine Sacerdotis præsentia iniri, validum & firmum utiquè erit in ratione contractus; nequaquam autem Sacramenti naturam, ac virtu-

tem participabit. Posita porrò hæc opinione, omnem explanatam difficultatem, deprædicabant Parisienses; præjactis quippè Guillelmi principiis, perspicuum fit, matrimonia clandestina, quamvis semper ab Ecclesia vetita, semper nihilominùs firmitatem habuisse insolubilis contractus, sed Sacramenti natura, dignitate, ac virtute caruisse; Canones proinde, & Patres validitatem illis attribuentes, solùm respexerunt civilem contractum quibus verò eadem visa sunt minùs rata, considerarunt in illis rationem Sacramenti, quam sine Sacerdotis benedictione minimè assequi, existimarunt.

II. Hæc Parisiensium doctrina, à Vigorio proposita, si vera narrat Pallavicinus *cit. hist. lib.* 20. *cap.* 4. *n.* 1. paucos quidem habuit sectatores; attamen non erat adeo singularis, uti dictitavit Sotus *in* 4. *dist.* 26. *q.* 2. *art.* 3. siquidem præter Guillelmum, eamdem tradiderat Palludanus *in* 4. *dist.* 5. *q.* 2. eidemque adstipulati fuerant Patres Concilii Provincialis Coloniensis I. anno 1536. *part.* 7. *c.* 40. *tom.* 9. Collectionis Harduini *col.* 2010. ubi non obscurè insinuarunt, contractum matrimonii nonnisi per Sacerdotis benedictionem Sacramentum effici, ajentes: *Quod Sacramentum, si quis, sicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore casto, sicut Christus dilexit Ecclesiam*; & clariùs id ipsum expressit, qui eidem Concilio præfuit, & postea ad Lutheranos defecit, Hermanus, Archiepiscopus Coloniensis, in suo Catechismo, ubi *pag.* 273. agens de Sacramento matrimonii hæc habet: *De Ministro hujus Sacramenti postremò videndum. Ut forsàn quidam non improbanda ratione dicant, matrimonium certum Ministrum non exigere, quod conjuges in se casto amore, ac religiosè consentientes Deus ipse conjungat; tamen videmus, & in veteri lege quosdam fuisse, qui Dei vice conjuges conjungerent, quanto ergo magis putandum est in nova lege Sacerdotes qui legatione pro Deo funguntur, legitimos hujus Sacramenti Ministros esse?* Præterea paulò ante, quam Vigorius Guillelmi opinionem Tridentinis Patribus exponeret, anno nimirum 1562. publici juris factum fuerat, etsi fortassè nondum omnibus innotuisset, celeberrimum Opus Melchioris Cani *de locis Theologicis*, ubi *l.* 8. *c.* 5. doctissimus Auctor Guillelmi sententiam instaurat, & validissimis sustentat argumentis; nam præterquamquod (inquit Canus) numquam Patres Christianorum matrimonium verum Sacramentum nominarunt, nisi simul meminerint Sacerdotalis in illo intervenientis ministerii, quod percurrenti, quos jam præmissimus textus, patebit; certum est Sacramentum esse opus Divini cultus & religionis. Matrimonium autem, solis verbis viri, & fœminæ contractum, sine ullo ministerio Sacerdotis aliquam ponentis sacram cæremoniam, licèt rei sacræ signaculum sit, non potest tamen dici opus Divini cultus & religionis. Ad hæc Augustinus *in epist. ad Bonifacium* tradit, oportere, res ipsas corporeas, quibus Sacramenta constant, imaginem, & similitudinem gerere ejus sanctificationis, cujus sunt signa, & causæ; cùm autem connubiale fœdus, sine ullo sacro ritu, & Sacerdotis ministerio contractum, nullam exterius exhibeat speciem interioris sanctificationis, consequens est, ut propriè Sacramentum non sit. Deinde Concilium Florentinum docet, omnia Sacramenta constare rebus tamquam materia, & verbis tamquam forma; nemo autem sibi facilè suadebit, formam Sacramen-

menti matrimonii esse verba, quibus contrahentes suum exprimunt consensum, quæ merè profana sunt, atque etiam ab Ethnicis usurpata. Insuper verba, quæ sunt alicujus Sacramenti forma, non possunt suppleri per nutus, scripturam, aliudve signum, eorum loco substitutum, quod consideranti alia Sacramenta est manifestum; at contrahentes, si, verborum loco, nutus, scripturam, aliudve signum supponant, æquè matrimonium perficiunt ac si verbis uterentur; non igitur eorum verba sunt Sacramenti matrimonii forma. Tandem Auctores, qui tenent, contrahentes esse Sacramenti matrimonii ministros, multum inter se dissentiunt in determinanda ejusdem Sacramenti materia, ac forma. Aliqui enim cum Catharino *de Matrim. q.* 1. docuere, consensum contrahentium exterioribus signis expressum, esse materiam; verba verò à Christo Domino semel prolata *Matth.* 19. *Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ*; esse formam pro omnibus Fidelium matrimoniis. Alii cum Victoria *in Summ. de Matrim. n.* 245. opinantur, verba unius contrahentis, qui primò suum præstat consensum, esse materiam, & verba secundò proferentis esse formam, per quam prima determinantur ad constituendum contractum, & Sacramentum; quam quidem opinionem probabilem putat Henriquez *de Sacram. lib.* 11. *c.* 2. Alii cum Covarr. 2. *part. de Matrim. cap.* 1. *num.* 8. Vazquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disp.* 129. *cap.* 3. *& disp.* 3. *de Matrim. cap.* 5. & Basilio Pontio *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 12. existimant, consensus utriusque contrahentis, verbis, seu signis manifestatos, esse formam, corpora esse materiam remotam, eorumque traditionem, & acceptationem (quam nescimus quo pacto à consensu distinguant) esse materiam proximam. Alii cum Cardenali de Lugo *disp.* 2. *de Sacram. num.* 29. dicunt, contrahentium verba, seu signa, prout sunt traditio corporum, esse materiam; ut verò significant, & causant personalem obligationem in utroque contrahente, esse formam. Alii demùm, magisque communiter, cum Soto *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 2. *art.* 1. Belarmino *lib.* 1. *de Matrim. c.* 6. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. de Sacram. disp.* 2. *sect.* 1. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 5. *num.* 6. & Gonet *disp.* 2. *art.* 5. defendunt, utriusque contrahentis consensum, verbis, seu signis expressum, esse materiam simul, & formam, sed sub diversa consideratione; est enim materia, quatenus significat corporum traditionem; est forma, quatenùs mutuam exhibet eorumdem acceptationem. Jam verò, clamat Melchior Canus, nonne tanta, in re gravissima, varietas, & disonantia haud leve indicium esse falsitatis opinionis; ad quam adstruendam coguntur illius assertores tot diversas asignare unius Sacramenti materiam & formam, quarum pleræque hæreticis nugatoriæ, ipsisque Catholicis aut commentitiæ, aut certè parum solidæ videntur? Ad tot igitur evitandas ineptias, concludit Canus, à junioribus Theologis excogitatas, teneamus oportet, Sacramenti matrimonii Ministrum esse Sacerdotem, formam esse benedictionem, seu sacra verba, quibus ille conjugibus benè precatur; materiam verò esse contractum civilem, ab ipsismet contrahentibus mutuo consensu perfectum.

III. Hactenùs Melchior Canus, cujus argumenta etsi totis viribus convellere studuerit Bellarminus *cit. lib.* 1. *cap.* 7. non ideo tameu à Cani opinione omnes retraxit; siquidem eam-

dem sunt postea sectati Sylvius *in* 3. *part. D. Thom. tom.* 4. *dist.* 42. *art.* 1. *quæst.* 1. Estius *in* 4. *sentent. dist.* 26. §. 10. Juenin *de Sacram. dissert.* 11. *q.* 3. Serry *cit. præfat. ad Oper.* Melchioris Can. *c.* 7. du Hamel *Theolog. tom.* 7. *tract. de Matrim. cap.* 6. Tournely *de Sacram. matrim. pag.* 120. *& seq. edit. Parisiens.* Herminier *tract. de Sacram. tom.* 3. *cap.* 5. Piette *part.* 6. *Quæst. Theologicar. quæst.* 13. Gibertus *Consult. Canonic. de Matrim. tom.* 1. *consult.* 55. & allii.

IV. Verùm, quamquam hucusque explicata Melchioris Cani sententia, tot Doctorum suffragiis communita, sit valdè probabilis, ac cuique liberum, absque ulla erroris nota, eam amplecti, uti fatentur Habert *in Theolog. dogmat. & moral. tract. de Matrim. c.* 4. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. de Sacram. Matrim. art.* 5. §. 2. & Genett. *Theolog. moral. tom.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. attamen nullus inficiabitur, communiorem esse contrariam aliorum opinionem, qui constanter defendunt, solos contrahentes esse ministros Sacramenti Matrimonii; quod, proinde necesariò ab illis confici docent, simul ac validum inter se ineunt conjugii contractum. Hanc quippè sententiam propugnarunt ferè omnes antiqui Theologi, Jurisque Canonici Interpretes, quos citant, & sequuntur Vazquez *cit. disp.* 3. *de Sacr. Matrim. dub.* 3. Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 5. *&* 6. Theophyl. Raynaud. *in Heterocl. spiritual. punct.* 14. *Oper. tom.* 16. Frassen *in suo Scoto Academico tom.* 12. *tract.* 3. *disp.* 2. *art.* 1. *q.* 3. *conclus.* 3. Cardinalis de Lauræa *in* 4. *tom.* 3. *de Matrim disp.* 13. *art.* 6. Clericatus *decis.* 6. *de Matrim.* Cardinalis Gottus *tom.* 4. *in* 3. *part. dub.* 5. §. 1. *quæst.* 2. Nec verum est, quod nonnulli jactitant, hanc opinionem, ultrà montes, esse jam ferè antiquatam; ex illis quippè, qui ultrà montes non diu antea scripserunt, eamdem tuentur Van-Espen *Jur. Eccles. univers. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5. *n.* 4. Simonet. *Instit. Tholog. tom.* 3. *tract.* 18. *disp.* 1. *&* 2. Boucat *in Theologia Patrum tom.* 5. *disp.* 7. *de Instit. matrim. art.* 5. *sect.* 1. *& sect.* 2. Auctor Theologicæ moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.* 4. *c.* 4. Merbesius *in summ. Christiana tom.* 2. *de Sacram. matrim. diss.* 7. *q.* 5. Pontas *in suo dictionario verb. Matrim. tertio cas.* 1. aliique non pauci; quocirca Tournely, quamquam Melchiori Cano adhæserit, nihilominùs ingenuè fassus est *cit. loc. Si ex auctoritate, & numero Scholasticorum pugnandum hic foret, vinceret haud dubiè oposita sententia.*

V. Neque tàm ingens Theologorum numerus tanti animi fortitudine pro hac sententia dimicaret, nisi & ipsi validissima haberent argumenta, quæ suis adversariis oponat; inter quæ non contemnendum utiquè est, quod in hunc modum instaurant. Quidquid sit, an matrimonia clanculum celebrata, fuerint umquam ante Tridentinum irrita, apud omnes tamen indubitatum est, ea, aliquot ante Tridentinum sæculis, firmitate non caruisse; id quippè disertè declamarunt ipsimet Tridentini Patres *cit. cap.* 1. hisce verbis: *Tametsi dubitandum non est, clandestina Matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata, & vera esse matrimonia, quandiu Ecclesia ea irrita non fecit; & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata esse negant*; & siquidem idem Tridentinum, suum decretum, quo irrita illa fecit, robur habere noluit, nisi pos triginta dies à die primæ ejusdem publicationis in unaquaque Parochia factæ nume-

merandos, certum pariter est, etiam nunc matrimonia clandestina vera ac rata esse in locis in quibus prædictum decretum numquam fuit promulgatum. Jam autem numquam Tridentini Patres illa *vera ac rata* conjugia dixissent, & declarassent, nisi credidissent, ea esse vera Sacramenta; uti enim perpendit Bellarminus *cit. cap.* 7. sapientissimis illis Patribus notum erat à sacris Canonibus, quibus suum loquendi modum conformasse est præsumendum, ea tantùm matrimonia dici *vera ac rata*, quæ non solùm sunt contractus civiles, sed etiam Sacramenta religionis; quod potisimùm discimus ab Inocentio III. *in cap. Quanto, de divortiis*, ubi ait: *Etsi matrimonium verum inter Infideles existat, non tamen est ratum; inter Fideles autem verum & ratum existit, quia Sacramentum Fidei, quod semel est admissum, numquam amittitur, sed ratum efficit conjugii Sacramentum.* Porrò si semel evincitur, matrimonium sine Sacerdotis præsentia clanculum contractum, aliquandò fuisse, & alicubi nunc quoque esse Sacramentum; necessariò inde conficitur, illius ministros esse contrahentes, & non Sacerdotem.

VI. Præterea, si Sacerdos esset Minister Sacramenti Matrimonii, verba ab eodem prolata: *Ego vos conjungo, &c.* essent ejusdem Sacramenti forma; quod ultrò concedunt Doctores Cano adstipulantes. At, inquiunt adversarii, nec ea verba, nec alia illis æquivalentia, semper, atque ubiquè adhibita fuere, neque eadem, aut illis similia inveniuntur in omnibus Ritualibus; quemadmodum testatur Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *art.* 3. *num.* 6. inquiens: *Inaudita apud eos (majores nostros) erant illa verba Parochi: Ego vos conjungo, &c. in quibus aliqui ex recentioribus Scholasticis formam hujus Sacramenti constituunt, quæ tamen desideratur in duobus antiquis Ritualibus mss. Bec ensis Monasterii, in Pontificali Senonensi annorum* 300. *in antiquo Rituali Bituricensi, & in aliis penè omnibus, quæ á nobis postea exhibebuntur*; additque Simonet. *cit. tract.* 18. *disp.* 2. *art. unic.* §. 3. alicubi hæc tantùm verba à Sacerdote fuise pronuntiata: *Quod Deus conjunxit homo, non separet*; quæ certè nihil commune habent cum illis: *Ego vos conjungo, &c.* Et quamvis Tridentinum *cit. loc.* hanc posteriorem formulam judicaverit, quamcumque tamen aliam, juxta cujuslibet regionis usum, adhiberi permisit: *vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum.* Tantam porrò varietatem Ecclesia non tolerasset, multoque minùs cujuslibet provinciæ arbitrio permisisset, si existimasset, per verba à Sacerdote prolata confici Sacramentum matrimonii.

VII. Sunt qui insuper hoc idem argumentum confirment exemplo secundarum nuptiarum, quæ quamquam validè, & licitè contrahuntur, quidquid in contrarium sentiant aliquot Orientales, quos hac in re errantes, nos redarguimus *in nostra Constit.* 57. §. 8. *num.* 3. *& in alia nostra Constit.* 129. §. 29. *Bullar. nost. tom.* 1. attamen prohibentur benedici tàm apud Latinos, ut habetur in *cap.* 1. *de secundis nuptiis*, quàm apud Græcos, ut *in cit. nostra Constit.* 57. §. 8. *num.* 4. hinc quippè iterum inferri autumant, Sacerdotis benedictionem necesariam non esse ad perficiendum matrimonii Sacramentum. Verùm ejusmodi argumentum inane & fallax est; etenim secundæ nuptiæ non sunt quidem benedicendæ ea solemni benedictione, quæ continetur in especiali Missa pro sponso, & sponsa, de qua nos egimus *in nostra Instit.* 80. quamque nullus

umquam dixit pertinere ad essentiam Sacramenti matrimonii; sed ut validæ sint, contrahi debent coram Parocho, qui eodem planè ritu eademque verborum formula, in quam unicè cadit præsens controversia, illis benè precatur. Non ignoramus, Glossam Canonicam adnotasse, ideo secundas nuptias non esse benedicendas, ne Sacramenta iterentur; sed nomine Sacramenti intellexisse arbitramur *Sacramentale*, quod licèt in se spectatum semper iterari queat, hîc tamen obstat specialis ratio, ne iterari permittatur; siquidem, uti scitè, atque ad rem ponderat S. Thomas, *in* 4. *dist.* 42. *quæst.* 3. *art.* 1. quamvis secundum matrimonium verum Sacramentum sit, deficit tamen ab illa perfecta significatione unionis Christi cum Ecclesia, quæ cùm fuerit, & sit unius cum una, melius, & perfectius repræsentatur per primum; propter hunc autem significationis defectum Ecclesia denegat secundis nuptiis eam solemniorem benedictionem, quam primis impertitur.

VIII. Meliùs, & solidiùs fulciri potest eadem opinio alia ratiocinatione, quam à suis Auctoribus prætermissam advertimus. In locis, in quibus Tridentinum jam est promulgatum, non rarò contingit, virum, & fœminam, matrimonium inter se contracturos, inopinantem Parochum adire, & coram eo, quamvis invito, & reluctante, ac duobus testibus, ibidem fortuitò adstantibus, mutuum in conjugium consensum exprimere, atque inde statim se subducere, quin Parochus ullum, nisi fortassè objurgationis, verbum protulerit. Ejusmodi matrimonium in sententia Melchioris Cani est validum in ratione contractus; sed, ob defectum Sacerdotalis benedictionis, non est Sacramentum. Ne itaque sic copulati Fideles perpetuò careant gratia, quæ ex Sacramento matrimonii in contrahentes derivatur, deberet Ecclesia illos compellere, aut saltem hortari, atque inducere ad suum contractum legitimè, consuetisque adhibitis, sacris ritibus, iterum renovandum coram eodem Parocho cujus verbis fiat Sacramentum; atque ob eamdem rationem, coram Sacerdote, aut præciperet, aut saltem instaurari curaret clandestina conjugia, in locis inita, ubi Tridentini decretum non est receptum. Cùm autem in neutro casu conjugii renovationem ab Ecclesia urgeri videamus, non temerè inde conjicimus, utrumque contractum, quamquam Sacerdotis benedictione non obsignatum, jam ab Ecclesia haberi pro Sacramento. Ad hanc excutiendam difficultatem, respondere possunt Cani asseclæ ideo Ecclesiam nequaquam sollicitam esse de prædictis conjugiis, debito ritu instaurandis, quia contractus conjugii semel validè initus, nisi cùm iniretur, Sacramenti naturam induerit, numquam deinceps poterit Sacramentum effici; quod docent Durandus *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 3. *num.* 14. Vazquez *tom.* 2. *in* 3. *part. disp.* 138. *c.* 5. *tom.* 4. *disp.* 2. *de matrim. cap.* 10. aliique, quos citat, & sequitur Basilius Pontius *de matrim. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 8. Verùm hac responsione difficultatem non evadunt; siquidem alii longè plures Doctores, quos recenset, & sequitur Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disp.* 9. existimant, matrimonium, quod fuit validum solùm in ratione contractus, posse deinde renovari, & assequi virtutem Sacramenti, qua priùs caruit. In hac porrò dubietate, non negligeret Ecclesia Fideles urgere, ut in prædictis rerum eventibus sua connubia debito modo renovarent, ne frustrarentur ad mi-

minimum spe consequendæ gratiæ, quæ, saltem in multorum probabili, & communiori sententia, ex contractus iteratione ipsis obveniret.

IX. Utriusque opinionis solidiora fundamenta innuimus, non animo quemquam inducendi ad unam, aut alteram amplectendam; sed ut Episcopis sit persuasum, utramque esse probabilem, suosque habere magnæ auctoritatis patronos: atque inde non decere discant, ut ipsi Judicis partes assumant, quæstionemque definiant, de qua Ecclesia nihil hactenùs pronuntiavit, sed Theologorum disputationi permisit. Quare acturi in Synodis de matrimonio, proponant quidem, explicentque doctrinam à Conciliis Florentino, & Tridentino de ejusmodi Sacramento dissertè traditam; sed caveant, ne aut Parochum, aut ipsos contrahentes, ejùsdem ministros appellent; suorum verò Prædecessorum Synodos, in quibus ministri nomen, vel istis, vel illi inditum reperient, intactas relinquant; ne, eas corrigendo, aut approbando, in idem incidant vitium alterutri suffragandi ex controversis inter Theologos opinionibus; à quo Diœcesanas Synodos prorsùs immunes esse debere, hucusquè inculcavimus.

CAPUT XIV.

Corrigitur falsa doctrina, quæ in quasdam Synodos irrepsit quoad idem matrimonii Sacramentum.

IN Synodo Bononiensi, habita anno 1634. dicitur, non posse viros, & fœminas à matrimoniis contrahendis hoc nomine prohiberi, quòd doctrinam Christianam ignorent, quamvis deceat, ut Parochus ejusmodi prohibitionem illis comminetur, quo faciliùs eosdem inducat ad Fidei rudimenta addiscenda. Idem sentit Romaguerra in notis ad constitutiones Synodales Gerundenses *lib.* 4. *tit.* 1. *cap.* 2. ubi, cùm in hanc offenderit Synodalem sanctionem: *Renovantes Constitutionem in ultima Synodo editam circa doctrinam Christianam, statuimus, & ordinamus, quòd de cætero ad sponsalia, per verba de præsenti, non admittantur, qui doctrinam Christianam nescierint, & confirmati non fuerint*; loco eam illustrandi, uti aliàs solet, tacitè impugnat, docens, fas non esse Episcopo, quemquam à matrimonio arcere hanc solam ob causam, quod doctrinam Christianam ignoret, sed dumtaxat posse blandis verbis, atque adhortationibus eum inducere ad matrimonium differendum, donec Christianis imbuatur institutis. Nec dissimilia sunt quæ in hanc rem adduxit Marcellus Severoli *in suo Voto impresso part.* 14. *Recent. decis.* 535. *n.* 52. *&* 53.

II. Fulcitur hæc opinio quorumdam Theologorum auctoritate, qui, cùm ignorantiam doctrinæ Christianæ non invenerint in vulgatis versiculis, in quibus enumerantur impedimenta matrimonium impedientia, asserere proinde non dubitarunt, neminem posse, ob illam solam, à matrimonio celebrando cohiberi. Ita docuit Thomas Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 15. *num.* 9. inquiens: *Nescio tamen, qua ratione possit* (*Episcopus*) *ob hanc ignorantiam arcere aliquos à matrimonio contrahendo, cùm ipsius non sit impedimenta matrimonii statuere, nec hoc impedimentum ab Ecclesia statutum sit*; & sequitur Diana *in edit. coord. tract.* 6. *tom.* 2. *resol.* 95.

III. Verùm huic doctrinæ, & Rituale Romanum, & S. Carolus Borromæus, & quamplurimæ Episcopales Synodi, ac summorum Pontificum Edic-

Edicta adversantur. Etenim Rituale Romanum, *tit. de Matrim.* de iis loquens, qui matrimonio sunt jungendi, ait: *Uterque sciat rudimenta Fidei, cùm ea deinde filios suos docere debeant.* S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 287. hæc statuit: *Parochus, quos sponsos experiundo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta planè ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit didicisse, quæ eo de genere illos planè scire oportet*; quæ verba advertens Franciscus Amatus Pouget *instit. Catholic. tom.* 2. *part.* 3. *sect.* 1. *c.* 8. §. 5. *n.* 6. inquit: *Non accedendum priùs ad connubii legem, quam teneantur præcipua religionis mysteria, Christianæque vitæ ratio, & conjugatorum officia probè noscantur.* In Archiepiscopali Bononiensi Cardinalis Gabrielis Palæoti, *part.* 3. *pag.* 157. cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat matrimonii denuntiationem, nisi certò noverit, sponsos principalia Fidei nostræ mysteria didicisse, & saltem *Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apostolicum, & Præcepta Decalogi* memoriæ mandasse. Idem edixere innumeræ Synodi, collectæ à Genetto *Theolog. Moral. tom.* 5. *tract.* 9. *c.* 2. *quæst.* 17. quibus addimus Syhodum Farfensem, habitam anno 1685. à Cardinali Barberino, Cæsenatensem habitam ann. 1693. à Cardinali Denhoff, Neapolitanam habitam anno 1694. à Cardinali Cantelmo, Ariminensem habitam an. 1724. à Cardinali de Via, Neapolitanam habitam anno 1726. à Cardinali Pignatello, Sabinensem habitam anno 1736. à Cardinali Albano, omnes *ad titulum de matrimonio.* Ac demùm Congregatione habita coram san. mem. Innocentio XII. anno 1697. decretum est, non esse à Parochis matrimonium in Ecclesia proclamandum, nisi antea sponsos repererint in Christianæ religionis rudimentis sufficienter instructos, quod quidem decretum confirmatum fuit à fel. rec. Clemente XI. *in suo Bullario pag.* 326. Idem edixit Cardinalis de Rohan *in suo Rituali Argentinensi ad tit. de Matrimonio, pag.* 254. ubi Parochos diligenter investigare jussit, *an matrimonio jungendi teneant rudimenta Fidei.* Ac denique nos ipsi in nostra encyclica Epistola ad universos Episcopos, quæ est 42. *in nostro Bullario* §. 11. *tom.* 1. hæc scripsimus: *Verùm, cùm matrimonio jungendi non sint, si Parochus, ut debet, priùs interrogando, deprehenderit, marem, seu fœminam, quæ ad salutem necessaria sunt, ignorare; vix tantæ, ac tàm luctuosæ ignorantiæ locum relinquet Episcopus, qui Pastores animarum admoneat officii sui, &, huic si desint, negligentiæ repetat pœnas.*

IV. Quamobrem, cùm doctrina tradita in citata Synodo Bononiensi anni 1634. à communi Ecclesiæ sensu, & praxi discordet, est omninò reformanda, & corrigenda, sicuti reapse correcta fuit in alia Synodo Diœcesana Bononiensi, celebrata à Cardinali Boncompagno anno 1698. *lib.* 2. *cap.* 9. atque iterum à nobis *Instit.* 9. & *Inst.* 49. ubi ad matrimonium contrahendum, neminem admitti præcepimus, Christianis institutis nondum satis edoctum.

V. Neque in contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum non posse Episcopum nova impedimenta, matrimonium impedientia statuere; huic enim difficultati in primis reponimus, ab Episcopo, repellente à matrimonio contrahendo ignorantes Christianæ religionis necessaria rudimenta, nullum de novo poni impedimentum, sed illud explicari, & in-

inculcari, quo iidem jam detinentur; enimverò, cùm matrimonium inter Fideles, unum sit ex septem novæ Legis Sacramentis, à Christo Domino institutis, atque è numero eorum, quæ dicuntur *vivorum*, nemo sine gravi sacrilegio, illud celebrare potest in statu peccati mortalis, quod optimè perpendit Didacus Covarrubias *super* 4. *Decret. part.* 2. *de matrim. cap.* 6. *in princip.* inquiens: *Existens in mortali crimine, non potest absque novo peccato matrimonium contrahere, tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum*; nec Parochus licitè eidem matrimonio assistit; quamvis enim juxta communiorem magisque receptam sententiam, non sit Sacramenti matrimonii Minister, ut *in præcedenti capite* diximus, nihilominùs in multis comparatur Ministro, nec licitè sua præsentia, & auctoritate firmare potest contractum, quem scit à contrahentibus sacrilegè iniri; quemadmodum prosequitur Cardinalis de Lauræa *in* 4. *sent. tom.* 3. *disp.* 22. *art.* 22. *num.* 549. & pluribus Franciscus Maria Muscettola, Archiepiscopus Rossanensis, *in sua diss. de Sponsalibus, & Matrimoniis*, quæ extat post secundam impressionem *Observ.* bon. mem. Zauli *ad Statuta Faventina*, iterumque edita est Neapoli anno 1742. Qui autem Fidei rudimenta ignorat, quæ ex gravi præcepto scire tenetur quandiu illa non addiscit, cùm potest, versatur in statu peccati mortalis, ac propterea jure ac merito à matrimonio contrahendo arcetur. Deinde idem Sanchez *cit. disp.* 15. *num.* 5. *& lib.* 7. *disp.* 6. *num.* 6. Basilius Pontius *de Matrim. lib.* 6. *cap.* 7. Gaspar Hurtado *disp.* 25. *difficult.* 1. *num.* 1. & Perez *de Matrim. disp.* 23. *sect.* 1. *num.* 1. non solùm in Episcopo, sed etiam in Parocho facultatem agnoscunt impediendi ad tempus matrimonium ex aliqua rationabili causa, putà ad sedandum scandalum, vel ad detegendam alicujus objecti impedimenti veritatem; nec tamen inde confici autumant, verum & proprium impedimentum, eorum auctoritate, matrimonio apponi; siquidem illa prohibitio temporaria est, atque, ablato scandalo, & detecta falsitate objecti obstaculi, sine ulla dispensatione, cessat, & extinguitur. Idem autem contingit in re nostra: Episcopus enim ignorantibus Christianæ religionis instituta, & præcepta, matrimonium interdicit, solùm ad tempus; donec scilicet illa addiscant; quòd si hæc prohibitio diuturna sit, & perseveret, id per accidens est, atque unicè oritur ex culpa eorum, qui illis erudiri aut recusant, aut negligunt.

VI. Unum tamen advertendum addimus, quod rectè consideravit Giribaldus *de Sacram. matrim. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 111. nimirum quandoquè evenire, ut quis præcipua Fidei nostræ mysteria & sciat, & credat cætera pariter, quæ necessitate præcepti sunt addiscenda, aliquo saltem rudi modo perceperit; sed, quia hebetis est ingenii, & exilis memoriæ, post omnem adhibitam diligentiam, illa memoria retinere, & recitare non valeat; in hoc autem rerum statu, non debet perpetuò arceri à matrimonio, quod est institutum in officium naturæ, & propterea nemini, sine propria culpa, est denegandum; sed curabit Parochus, ut qui eo memoriæ defectu laborat frequenter audiat quæ semel crassè didicit, ne ab ejus mente penitùs elabantur. Inter celeberrimas Constitutiones Gibertinas, editas à Joanne Matthæo Giberto, Episcopo Veronensi, quas alibi commendavimus, *tit.* 5. *cap.* 23. legitur: *Cùm autem quilibet Christianus Ora-*

Orationem Dominicam, Symbolum Apostolorum, & Præcepta Dei, atque Ecclesiæ scire debeat, retinendo saltem sensum, & Sacerdotibus, ac Prædicatoribus munere sibi imposito, prout tenentur, fungentibus, nullus se in veritate excusare poterit, quod, à quo necessaria ad salutem addiscere possit, non habeat. Ideo præmissa nescientes, ut magis confundantur &c. in faciem Ecclesiæ ad matrimonium contrahendum non admittantur: ubi Cardinalis Augustinus Valerius *in notis* ad rem subdit: *Adverte, non esse arcendos &c. qui, ut necessaria ad salutem perdiscant, faciunt quod in se est, sicuti qui scholas doctrinæ Christianæ frequentat; quia, non ob incuriam, aut negligentiam, sed ob ingenii, memoriæve imbecillitatem, ea non addiscunt.* In Concilio quodam Limano *can.* 4. *act.* 2. relato per Mendozam *in notis ad can.* 42. *Concilii Illiberitani* agitur de hisce hominibus, qui, cùm adeo crassa, ut vocant, minerva prædiți sint, ut Christianam doctrinam, juxta methodum, qua ab aliis memoriæ mandatur, nullo modo addiscere valeant, ad Sacramenta tamen accedere, & signanter matrimonium contrahere cupiunt; atque ita cum his agendum statuitur: "Qui verò iis tantis "impedimentis gravati fuerint, ut co- "piosiorem Catechesim non admittant, "doceantur demùm pro suo modo "præcipua Fidei capita, scilicet unum "esse Deum omnium rerum auctorem, "qui accedentes ad se vita æterna re- "muneret, improbos & rebelles æter- "nis suppliciis in alio sæculo puniat; "deinde hunc ipsum Deum esse Pa- "trem, & Filium, & Spiritum Sanc- "tum, tres quidem Personas, sed "unum Deum verum; præterea Filium "Dei, propter reparandam salutem "hominum, factum hominem ex Vir- "gine Maria, pro nobis passum, & "mortuum, ac tandem resurrexisse, "& regnare in æternum; hunc esse "Jesum Cristum Dominum, & Salva- "torem nostrum; postremò neminem "posse esse salvum, nisi credat in Je- "sum Christum, & pœnitens de pec- "catis commissis, Sacramenta ipsius "suscipiat; Baptismatis quidem, si "infidelis est; Confessionis autem, "si lapsus post Baptismum; ac deni- "que statuat ea servare, quæ Deus, "& Ecclesia sancta præcipiunt, quo- "rum summa est, ut Deum diligat "super omnia, & proximum sicut se "ipsum."

LIBER NONUS.

DE CAVENDIS IN SYNODO, QUÆ Auctoritati & Juribus Apostolicæ Sedis refragari possunt; item de non assumenda definitione controversiarum jurisdictionalium inter potestatem Ecclesiasticam, & Secularem; de sobrio in Synodo usu Legum Civilium; & de non lædendis Privilegiis Regularium.

CAPUT PRIMUM.

Nihil in Synodo decernendùm, quod præjudicium inferat auctoritati & juribus Apostolicæ Sedis; ubi de falsitate assertionis tribuentis Episcopo potestatem statuendi in sua Diœcesi, iis dumtaxat exceptis, quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt, quidquid Papa sibi specialiter non reservavit; & incidenter de erectionibus Monasteriorum, & domuum Regularium.

NIhil, quod juribus Apostolicæ Sedis præjudicium afferat, aut ejusdem auctoritati sit injuriosum, inveniri debet in Constitutionibus sive Provincialium, sive Episcopalium Synodorum; &, si quid ejusmodi in eas fortè irrepserit, statim erit à Romano Pontifice rescindendum.

II. Urbanus VI. sub quo schisma omnium teterrimum, & diuturnissimum exortum est, ut suæ obedientiæ Prælatos novis sibi devinceret beneficiis, & magis magisque à partibus retraheret Roberti Gebennensis, qui à nonnullis Cardinalibus, adversum eumdem Urbanum, in Pontificem electus, Clementis VII. nomen assumpserat, & in Galliam secesserat, inter cætera privilegia, hoc etiam est illis elargitus, ut in eorum civitatibus, & diœcesibus Apostolicæ litteræ exequutione carerent, nisi ab ipsismet Prælatis, vel eorum Officialibus essent antea examinatæ, atque approbatæ; idque statim in consuetudinem, & veluti in legem deductum est, pluribusque Synodalibus statutis firmatum, ac roboratum. E vivis erepto Urbano VI. ejusdem Successor Bonifa-

facius IX. prædictam concessionem, ab Urbano factam, revocavit, & peculiaria locorum statuta, quæ ad illam fulciendam & stabiliendam emanaverant nullius esse roboris, decrevit. Cùm verò anno 1417. in Concilio Constantiensi ad Petri Cathedram evectus fuerit Martinus V. ejus electione sublatum est schisma, quod quadraginta ferè annos Christi Ecclesiam dirè laceraverat; nam, etsi Petrus de Luna, dictus Benedictus XIII. à Concilio exauctoratus, Pontificiæ dignitatis insignia, invicta pervicacia, retinuerit, attamen penè ab omnibus, qui ei obedientiam præstiterant, post Concilii sententiam, & Martini electionem, desertus est. Jam verò probè animadvertens indubitatus Pontifex Martinus V. rationi congruum esse, ut, quæ schismatis calamitas in detrimentum Apostolicæ Sedis concedenda suaserat, restituta Ecclesiæ pace & tranquillitate, rescinderentur; sacro approbante Concilio, eamdem Urbani VI. Constitutionem denuò abolevit.

III. Et nihilominùs in Toletana, & Carthaginiensi Ecclesiis, obtentu obviandi falsitatibus, conditæ postea fuerunt Synodales Constitutiones, quibus edicebatur, ne Tabelliones, & Notarii, etiam ab iis, quorum intererat, requisiti, Apostolicas litteras reciperent, à loci Ordinario, ejusve Officialibus priùs non examinatas. Petita est hujusmodi Constitutionum confirmatio à Leone X. supremum Ecclesiæ clavum tunc temporis tenente; sed hic, indecens, absonum, quinimmò & temerarium reputans, quod quæ erant à summo Pontifice gesta, ea inferiorum examini & judicio subessent, nedum porrectam sibi supplicationem rejecit; sed, nova insuper edita Apostolica Constitutione, memoratas Bonifacii IX. & Martini V. sanctiones approbavit & restauravit, & quæcumque illi contraria statuta tàm in præfatis Toletana, & Carthaginiensi, quam in aliis quibuslibet Synodis facta, & attentata, irrita esse voluit; &, ne ulla eorumdem memoria ullo umquam tempore extaret, eadem è libris, seu codicibus, in quibus scripta, atque adnotata reperiebantur, ita obliterari & radi præcepit, ut ampliùs legi non possent.

IV. Bonifacii IX. Martini V. & Leonis X. vestigia sectatus Clemens VII. *in sua Constitutione* 47. *Bullar. t.* 4. *part.* 1. *pag.* 105. id ipsum sancivit, quod illi hac de re edixerant, addiditque se in suis litteris, in die Cœnæ Domini lectis & promulgatis, anathemate perculisse, & iterum percellere, quicumque litterarum Apostolicarum exquutionem quovis prætextu impedirent, aut impedientibus consilium, auxilium, & favorem præberent. Hoc unicum exemplum satis esse existimamus ad cautos reddendos Episcopos, ne in suas Constitutiones aliquid obrepere sinant, quod, ulla ratione, Apostolicæ Sedis aut auctoritati injuriam irroget, aut jura imminuat; ob eam quippè conjunctionem & necessitudinem, quam membra cum suo capite habere oportet, maximè decet, ut ipsi primæ Sedis prærrogativas, quæ hac præsertim tempestate, multorum invidia, in discrimen vocantur, sedulò defendant, & pro viribus promoveant; suam enim causam agunt, cùm supremi Pastoris auctoritatem propugnant, & sustinent; quoniam, si hujus jura evertantur, paulatim pariter inferiorum Præsulum jurisdictio nutabit & corruet. Hæc optimè considerarunt Patres Concilii Duziacensis I. habiti anno 871. cui Episcopi unus & vi-

gin-

ginti per se octo per suos Procuratores subscripsere, cùm ad Hadrianum II. Papam in Synodali epistola, quæ extat in Collectionis Harduini *tom.* 5. *col.* 1321. ad rem appositè, atque ad posterorum exemplum maximè opportunè ita scripsere: *quia ergo nos, quantum scimus, & possumus, privilegium sanctæ ac primæ Sedis Romanæ & conservare, & obaudire, & extollere cupimus, atque satagimus, pro suo scilicet principatu, quem Beatus Petrus Apostolus, Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominùs obsequente, & tenuit semper & retinet; servet vestra Paternitas, & à Deo in prima Sede constituta auctoritas, nobis filiis, & subjectis sibi Episcopis Ecclesiastica privilegia, à sacris Canonibus, & vestris Decessoribus, ac Prædecessoribus, nostris Decessoribus, ac Prædecessoribus conservata; quatenus & Apostolica Sedes proprium vigorem retineat, & à se concessa aliis sua jura non minuat.*

V. Verùm accidit interdùm, aliquot Episcopos, cæteroquin erga Apostolicam Sedem obsequentissimos, ejusdem auctoritatem, non consultò, sed potiùs incogitanter sibi usurpare; deceptos nimirum à quibusdam Doctoribus, qui potestatem, uni Romano Pontifici competentem, quarumcumque Ecclesiarum Præsulibus adjudicant. Astruunt scilicet ejusmodi Auctores, & veluti indubitatum axioma venditant hanc propositionem: »Quid»quid potest Pontifex in universo or»be, si ea excipias, quæ totius Eccle»siæ statum respiciunt, uti Fidei ar»ticulum definire, potest Episcopus »in sua diœcesi, nisi specialiter Papa »sibi illud reservavit;« eoque fundamento præjacto, Episcopalem jurisdictionem mirum in modum extollunt, ac ultrà præscriptos ei limites protendunt. Hanc porrò opinionem, plurium, & non infimæ notæ Doctorum auctoritate munitam, quos referunt Fagnanus *in c. Dilectus, de tempore Ordinat. n.* 16. *& in cap. Perniciosam, de offic. Ordin. n.* 28. atque Arcudius *Concord. lib.* 2. *de Confirmat. pag.* 110. facilè hauriunt Episcopi, eaque imbuti, sibi licere autumant, nonnulla in suis Synodis statuere, quæ ad solam pertinent Apostolicam Sedem. Quamobrem laudatus Fagnanus *cit. loc.* operæ prætium existimavit, præfatam propositionem totis viribus convellere, ejusque falsitatem & ratione & auctoritate demonstrare.

VI. Ratione quidem; etenim, uti pariter argumentatur Suar. *lib.* 6. *de legib. c.* 14. *n.* 4. *&* 6. etiam seclusa Superioris prohibitione, nequit inferior legem, ab eodem Superiore latam, aut abrogare, aut relaxare: Superior quippè, statim ac aliquid per suam legem præscribit, aut prohibet, illud subtrahit ab ordinaria potestate inferioris, cui propterea non licet, in illam falcem immittere, nisi velit suam voluntatem anteponere voluntati Superioris, per legem manifestatæ; quod profectò esset suæ subjectionis jugum excutere, & *qui majoris potestatis est, judiciis suis addicere, aut propriis definitionibus subjugare*; quam intolerabilem insolentiam reprehendit Nicolaus I. in epistola ad Michaëlem Imperatorem, relata *in Can. Inferior dist.* 21. Præterea, si integrum esset Episcopo, legem relaxare à Concilio Generali, aut à summo Pontifice rogatam; tota everteretur Ecclesiæ disciplina, caput subjiceretur membris, & proinde actum jam esset de Ecclesiastica Hierarchia Divinitùs instituta; quod benè ponderavit idem Fagnanus *in cap. Nimis, num.* 44. *de filiis Presbyterorum*; inquiens: »Unde etiam apparet, lon»gè minus admittendum esse, jure »or-

»ordinario Episcopum dispensare con»tra legem Concilii Generalis, vel »summi Pontificis, quoties dispen»sandi facultas illi non adimitur; »hæc enim doctrina, nisi temperetur, »secundùm ea, quæ dicta sunt, falsa »& periculosa est, & nullatenùs ad »praxim deducenda; nam inferiorem »posse contra legem Superioris abso»lutè dispensare, nihil est aliud, quam »caput membris, & superiora infe»rioribus subjicere, & ordinem na»turalem invertere, & Ecclesiasticam »Hierarchiam confundere, Dei or»dinatione institutam; præsertim ve»rò quia mos sacrorum Canonum, & »Conciliorum est ferè ubiquè sim»pliciter præcipere, aut prohibere, »quid faciendum sit, vel non facien»dum, rarò autem descendunt ad »prohibitionem dispensationis. Unde, »si liceret Episcopis dispensare, quo»tiescumque dispensatio in specie »non prohibetur, consequenter esset »in eorum facultate, totum Jus »commune, & Concilia universa»lia subvertere, in singulis casibus »dispensando, quod est erroneum »asserere.«

VII. Ad auctoritatem quod attinet, Fagnanus *in cit. cap. Dilectus, de tempor. Ordinat.* ex hoc ipso textu inferri autumat, falsitatem propositionis, quam impugnat; cùm enim Episcopus Rossensis in Hibernia tres sacros Ordines eadem die contulisset cuidam Canonico Ymilicensi, in hujus Ecclesiæ Episcopum electo, obtentu mandati sibi facti ab Archiepiscopo Casselensi, suo Metropolitano, rem gestam improbavit, & Rossensis excusationem respuit Innocentius III. rescribens, etamsi constitisset de mandato Archiepiscopi, adhuc illi non fuisse obtemperandum, eò quòd talis dispensatio nulli sit â canone permissa; *Tùm quia* (sunt verba vulgatæ Decretalis, quæ habentur in compilatione, qua utimur) *si de mandato Archiepiscopi constaret, cùm illi hujusmodi dispensatio à canone minimè sit permissa, ipsi obtemperare non debuit in hac parte.* Ad ligandas agitut inferiori manus, ejusque jurisdictionem coarctandam, non est necesse, inquit Fagnan, ut sit illi expressè interdictum, ne quidquam, contra Superioris legem, audeat intentare; sed sat est, id ei non esse ab ipsa lege permissum, sicuti ab Innocentio audivimus. Verùm, cùm in ea Innocentii III. Decretali, quæ refertur à Gonzalez, post verbum *permissa*, hæc alia subdantur: *Quam ad solum Romanum Pontificem non est dubium pertinere*; ex quibus potest quis conjicere, potestatem relaxandi legem, de qua agebatur, fuisse à jure Episcopis adeptam, unique Romano Pontifici reservatam; jam corruit argumentum, quod ex ea Decretali Fagnanus instaurat. Clariores, nullique cavillationi obnoxii sunt alii textus, qui ad Fagnani opinionem roborandam, & contrarium axioma confodiendum, producuntur. Primus est *in Clem. V. Romani, de elect.* in qua Clemens V. ait: *Nos, inter cætera, præcipuè attendentes, quod lex Superioris per inferiorem tolli non potest*; idque ita intelligendum declarat, ut nequeat ab inferiori *corrigi, vel immutari, aut quidquam ei detrahi, sive addi, vel dispensari quomodolibet circa ipsam, seu aliquam ejus partem.* Alter textus est *in cap. Sancta Romana, de religiosis domibus, inter Extravag.* Joannis XXII. ubi legitur: *Quidam autem eorum dictum habitum & vivendi ritum à quibusdam Episcopis, seu eorum Superioribus vel aliis Ecclesiarum Prælatis habuisse, profitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilii generalis*; ad

quem

quem locum opportunè notat Glossa *litt. N. Non licet igitur Episcopis contra inhibitionem Generalis Concilii facere, cum sint adstricti ad observantiam canonum*; idemque latè ostendunt Innocentius *in cit. cap. Dilectus, de tempor. Ordinar. Num.* 2. & 3. & *in cap.* 2. *de eo, qui furtivè Ordinem suscepit*, Panorm. *in cap. Tàm litteris, num.* 3. *de testibus*, Covarr. *in* 4. *part.* 2. *c.* 6. *n.* 15. Gutierrez *can. Quæst. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Suarez *cit. cap.* 14. Vazquez *tom.* 2. *in* 1. 2. *disp.* 178. *cap.* 2. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 5. *n.* 9. & *lib.* 2. *Summ. cap.* 40. *num.* 1. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 2. Cabassutius *in theor.* & *prax. Jur. Canon. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 3. Diana *in edit. coord. tom.* 3. *tract.* 2. *resolut.* 25. *per tot.* aliique innumeri, ab his allegati. Et quamvis adversus hæc afferatur textus *in cap. Nuper, de sententia excommunicationis*, ubi dicitur, ab inferiore concedi posse censuræ relaxationem, si conditor canonis eam sibi non reservaverit; sapienter tàmen Gonzalez *ad dictum cap. Nuper, num.* 3. animadvertit, id non esse extendendum ad alias materias, in quibus ex eo dumtaxat, quòd aliquid non sit expressè Episcopis prohibitum, non licet inferre, idem esse eisdem positivè concessum; speciale enim illud esse, ait, in absolutione à censuris; eademque specialitate gaudere, asserunt Doctores, dispensationem in impedimentis quibusdam matrimonii merè impedientibus, de quibus infrà loquemur.

VIII. Alius est nonnullorum error, qui videntes, Episcopi consensum, tamquam necessariam conditionem, requiri pro alicujus actus validitate, aut legitimitate; ab hujusmodi consensu rem totam pendere putant, eamque Episcopali dumtaxat auctoritate, inconsulto Romano Pontifice, licitè & validè expleri posse, arbitrantur; quamvis adsint Apostolicæ Constitutiones, aut Conciliaria Decreta, quibus supremum & privativum, ut vocant, jus in id rerum genus Apostolicæ Sedi reservatur. Exemplo sit res ista, quam subjicimus.

IX. Statuit sacra Tridentina Synodus *sess.* 25. *de Regularibus c.* 3. ne monasteria, seu domos tàm virorum quàm mulierum, de cætero erigantur *sine Episcopi, in cujus Diœcesi erigenda sunt, licentia priùs obtenta.* Hinc verò aliqui inferunt, ad erectionem monasterii in aliqua diœcesi, sufficere licentiam Episcopi Diœcesani, absque eo quod Romani Pontificis auctoritas ad id requiratur, & maximè ubi agatur de Episcopis ultrà montes constitutis; propterea quod Innocentii X. Constitutio, quæ habetur *num.* 27. *in Bullar. Rom. tom.* 4. quæque Romani Pontificis auctoritatem in hujusmodi erectionibus necessariam declarat, de Italia, & adjacentibus Insulis tantummodò loquitur. At, cùm jampridem ante Tridentinum Concilium Regularibus interdicta fuerint novorum monasteriorum acquisitio sine expressa licentia Apostolicæ Sedis, ut videre est *in cap. Religionum*, §. *Confirmatos, de religiosis domibus, in sexto*, & *in cap. Cùm ex eo, de excessibus Prælatorum, eodem lib.* 6. satis patet, nihil à Tridentina Synodo detractum fuisse ejusdem Apostolicæ Sedis auctoritati jam præcedenter stabilitæ; sed illuc dumtaxat statutum fuisse, ut, præter eam, Episcopalis quoque auctoritas & licentia in iisdem erectionibus interveniret. Quare communis hodie, & in Tribunalibus recepta est opinio, non licere Regularibus tàm intra, quàm extra Italiam nova monasteria, aut conventus, sive collegia fundare, sola Episcopi

localis auctoritate, sed Apostolicæ Sedis licentiam præterea necessariam esse. De monasteriis autem, seu conventibus, aut collegiis tantummodò loquimur; nam, si res esset de aliquo simplici hospitio, quod pro Regularium iter habentium commodo ædificari vellet, Episcopi localis licentia ad id sufficeret, etiam non accedente Apostolicæ Sedis auctoritate. Quæ omnia maturè discussa, & definita fuerunt occasione cujusdam causæ *Eysteten. Fundationis Hospitii*, in qua tres decisiones Auditorii Rotæ emanarunt, una die 10. Maji 1726. altera die 26. Aprilis 1728. coram bon. mem. Gamaches, ac tertia demùm coram bon. mem. Ratto, postea Episcopo Cordubensi, quæ in illius Decisionum Collectione jam typis edita legitur *tom.* 3. *num.* 258.

CAPUT II.

Ex iis, quæ dicta sunt, decernitur, quibus in casibus fas sit, aut non sit Episcopo relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium; agitur etiam de consuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Episcoporum facultatem spectantibus.

EX iis, quæ hucusquè stabilita sunt, sequitur fas non esse Episcopis, removere impedimenta dirimentia matrimonium, seu quemquam solvere ab impedimento, quo detinetur, veniamque eidem concedere, ut, impedimento non obstante, matrimonium contrahat; quoniam ejusmodi impedimenta ortum habent aut à Concilio Generali, aut à summis Pontificibus, quorum decreta nequit inferior infringere, iisque ulla ratione contraire, quod ex modò dictis liquet, & ad rem perpendunt Sanchez *cit. lib.* 8. *disp.* 6. *num.* 15. & Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 1. Ne autem hac doctrina, quam communem esse citati Auctores asseverant, jurisdictionem nimium coarctari conquerantur Episcopi; priusquam ea uberiùs explanetur, plura sunt prænotanda. Et primò animadvertendum est, sermonem hîc non esse de impedimentis merè impedientibus, quæ nullus dubitat posse ab Episcopo relaxari, si excipias impedimentum ortum ex sponsalibus cum altero initis, quod isto invito, sine ejusdem injuria remitti nequit, & illud, quod provenit ex voto, aut ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ castitatis, quæ vota, nisi fuerint conditionata, summo Pontifici reservantur, necnon alterum proveniens ex hæresi, de quo in capite sequenti dicturi sumus; Sotus, *in* 4. *dist.* 37. *quæst. unic. art.* 1. Navarrus *man. cap.* 22. *n.* 85. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 17. *n.* 15. Salmanticenses *in cursu Morali Theolog. tom.* 2. *tract.* 9. *de Matrim. c.* 13. *punct. unic. num.* 16. & 17. Perez *de Matrim. disp.* 23. *sect.* 8. *n.* 5. Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canonic. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 7. Natalis Alexander *Theolog. Dogmat. & moral. de Matrim. lib.* 2. *art.* 13. *reg.* 14. aliique communiter. Neque res est de impedimento, quod irritum reddidit matrimonium jam publicè contractum; ultrò enim concedimus Episcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adscribunt Sylvester *verb. Dispensatio* §. 9. Sotus *cit. dist.* 37. *quæst. unic. art.* 2. Navarrus *cit. cap.* 22. *num.* 85. Sanchez *lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 3. Pontius *lib.* 8. *c.* 13. *n.* 2. Zerola 1. *part. verb. Dispensatio* §. *Ad quintum*, Cabassutius *cit. cap.* 27. *n.* 3. Sylvius *Operum tom.* 5. *inter resolutiones in verb. Dispensatio secundo.* Fagnanus *in cap. Nimis, num.* 33. *de filiis Presbyterorum.* Natalis Alexander *cit. loc. reg.* 10. qui ta-

tamen unanimiter monent, non posse Episcopum eam potestatem sibi usurpare, nisi simul concurrant sex circumstantiæ: primò scilicet, ut jam matrimonium fuerit contractum in faciem Ecclesiæ, omnibus adhibitis solemnitatibus; secundò, ut contractum fuerit bona fide, ex juris, aut facti ignorantia; tertiò, ut sit consummatum; quartò, ut impedimentum sit occultum; quintò, ut non possit facilè adiri prima Sedes, seu dispensatio à Papa obtineri, ob conjugum paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, aliasque similes causas; sextò denique, ut non possit separatio fieri sine scandalo; *Si verò* (ait Cabassutius *loc. cit.*) *aliqua absit ex præfatis circumstantiis, & personæ sint pauperes, aut rudes, ac rusticæ, officium erit Ordinarii prosequi hanc dispensationem, in forma pauperum, apud Sedem Apostolicam, ut planè gratis, & sine compositione obtineatur.* Notant itidem iidem Doctores, dispensationem ab Episcopo in prædictis circumstantiis obtentam, prodesse dumtaxat pro foro conscientiæ, non autem pro foro externo; non enim plus potestatis tribuendum est Episcopo, quam habeat Major Pœnitentiarius Papæ, qui in prædicto rerum eventu impedimentum aufert, ut matrimonium convalescat solùm in foro interno. Quocirca, si impedimentum antea occultum, postea detegatur, & deducatur ad forum contentiosum, opus erit nova dispensatione à Summo Pontifice impetranda.

II. Tandem advertendum est, nec quæstionem hîc esse de impedimento dirimente occulto, quod obstet matrimonio nondum contracto, sed proximè contrahendo. Scimus quippè, non deesse Doctores, qui Episcopo facultatem asserant illud auferendi, cùm tales urgent rerum circumstantiæ, ut nec summus Pontifex consuli, nec matrimonii contractus, ad quem omnia sunt disposita, differri possit sine scandalo, & paratorum ad nuptias infamia; ad præcavenda enim prædicta gravia mala, si alius non suppetat modus illis occurrendi, præsumendum est, summum Pontificem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam certè, requisitus, non esset ei denegaturus. Hanc facultatem, nullius præcedentis Doctoris patrocinio fretum, se omnium primum Episcopis vindicasse, gloriatur Sanchez, *cit. lib. 2. dis. 40. num. 7.* sed eum postea sequuti sunt Pontius, *cit. lib. 8. cap. 13. num. 6.* Hurtadus *disp. 26. de Matrim. n. 7.* Perez *de Matrim. disp. 44. sect. 6. num. 12.* Bonacina *de Matrim. lisp. 3. punct. 15. num. 5.* verb. *Rursus addo*, Barbosa *de Offic. & Potest. Episc. part. 2. alleg. 35. num. 5.* Cabassutius *cit. cap. 27. n. 4.* de Justis *de dispensationibus matrimonial. lib. 2. cap. 2. num. 129. & plurib. seq.* Wiestner *ad tit. 16. lib. 4. Decretal. num. 66. & seq.* Anacletus *in Jus Canonic. tom. 4. in append. de dispensat. super impedim. n. 62. & 63.* Sed quamvis hæc opinio, teste citato Bonacina, hodie sit ferè communis, eam tamen acriter reprehendit & exagitat Fagnanus in *cit. cap. Nimis, n. 34. & 35. de Filiis Presbyter.* fortassè, quia, ut adnotavit Perez *cit. sect. 6. num. 13.* est moraliter impossibile eas omnes concurrere rerum circumstantias, quas sibi fingit Sanchez, in quibus nequeat matrimonium retardari absque scandalo, cùm alii plurimi semper præstò sint modi, ab eodem Perez indicati, protrahendi tempus nuptiis, absque ulla suspicione criminis, & infamia eorum, qui jam erant ad eas celebrandas accincti.

III. Sed, quidquid sit de ea extraordinaria potestate, quæ ex præsumpta summi Pontificis voluntate in

aliquo eventu, urgentissimæ videlicet necessitatis, & impedimenti occulti, competat Episcopis, nullum in præsens de ea ferimus judicium; sed tantùm disserimus de ordinaria potestate dispensandi in quibusdam impedimentis dirimentibus publicis. Hanc potestatem, communi ferè calculo, Doctores denegant Episcopo; quinimmò sacræ Urbis Congregationes Concilii videlicet, ac supremæ Inquisitionis, non semel proscripserunt, tamquam falsam & temerariam propositionem asserentem Episcopo jus dispensandi super impedimento dirimente publico, quod obsistat matrimonio contrahendo, etiamsi gravis urgeat illud contrahendi necessitas; uti videre est apud Joannem Baptistam Rigantium, virum apprimè doctum, *tom.* 4. *Commentar. in regul. Cancellar. in notis ad regul.* 49. *num.* 1. & 2. ubi sacrarum Congregationum responsa, summa diligentia congesta, per extensum, ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita copiòse allegantur. Et nihilominùs aliquot Episcopi eamdem potestatem etiam nunc sibimet ipsis adscribunt, & contra Juris communis principia, ac communem Doctorum sensum, etiam in suis Synodalibus Constitutionibus sibi asserere quandoquè non dubitant; & quod magis dolendum est, non desunt aliqui licèt pauci Doctores, hac in re Episcopis blandientes, quorum nonnulli innituntur prædicto axiomate, cujus falsitatem deteximus; alii verò innituntur diuturna consuetudine, per quam, acquisitam decantant quibusdam Episcopis potestatem relaxandi aliqua impedimenta dirimentia, qua, spectato Jure communi, carerent. Hinc Gibertus *suarum Consultationum, tom.* 12. *consult.* 59. *de Matrim.* absolutè docet, Episcopos in hoc negotio unicè spectare debere suorum Prædecessorum praxim, libereque posse, legitima exigente causa, eas dispensationes indulgere, quas à suis Prædecessoribus concessas deprehenderint. Hinc pariter Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. cit. lib.* 2. *de Matrim. c.* 4. *art.* 13. postquam *reg.* 11. auctoritatem dispensandi super impedimentis matrimonium dirimentibus, publicis & notoriis, uni vindicavit Romano Pontifici, inquiens: »Hodierna Ecclesiæ disciplina, secundùm quam dispensationes in gradibus prohibitis consanguinitatis, vel affinitatis, aliisve impedimentis dirimentibus, Romano Pontifici reservatæ sunt, cùm publicum impedimentum est, & de matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Episcopi his in circumstantiis dispenset. Cùm enim ab Ecclesia universali sive illius capite Romano Pontifice, sint instituta impedimenta matrimonium dirimentia, dispensatio super eis, communi Jure, ad caput universalis Ecclesiæ Romanum Pontificem, non ad Episcopum, pertinet; ut colligitur ex cap. Cùm inferior, extra, de major. & obed. Conciliaque Provincialia plurima, Ritualia Ecclesiarum, Auctores omnes id confirmant, & auctoritatem dispensandi competere negant Episcopis, cùm publicum impedimentum est, vel de contrahendo Matrimonio agitur:« postquam (inquam) hanc communem doctrinam dissertè tradidit, & insinuavit *in sequenti regul.* 12. eamdem in hunc modum limitat: *Si tamen antiqua sit, & legitimè præscripta diœcesis consuetudo, ut Episcopus in quarto gradu, etiam de contrahendo, certis in casibus dispenset, quia ejus Decessores hac usi sunt ab antiquo ad hanc usque diem facultate, quæ*

à Sede Apostolica concessa creditur (quod in quibusdam Galliarum diœcesibus fieri novimus) de his dispensationibus haud movenda lis est; siquidem consuetudo legitimè præscripta Juri positivo præjudicat, ususque longævi non levis est auctoritas, ut dicitur cap. Cum consuetud. & cap. Cum tanto, extra, de consuet. Hinc denique nonnulli Gallicani Episcopi, uti narrant Pontas *in verb. Dispensatio matrim. cas.* 35. Herminier *de Sacram. tom.* 3. *c.* 17. Auctor Collationum Ecclesiasticarum Parisiensium sub Cardinali de Noailles, *tom.* 3. *lib.* 5. *colat.* 2. *c.* 2. Gerbesius in tractatu quem edidit, *de Potest. Ecclesiæ, & Principum super impedimentis matrim.* & Saintebeuve, *tom.* 1. *resol. casuum conscientiæ, cas.* 66. *&* 67. usum prætexentes suorum Decessorum, dispensant in impedimento quarti, & alicubi etiam tertii gradus consanguinitatis, seu affinitatis; & alii jus sibi vindicant relaxandi insuper impedimenta cognationis spiritualis, criminis, & publicæ honestatis; licèt alii ejusdem Regni Antistites, observante eodem Saintebeuve, sibi integrum non esse arbitrentur, ab ullo cujuscumque generis canonico impedimento, matrimonium dirimente, quemquam solvere; prout scilicet, sicuti idem Auctor prosequitur, fert diversa, quæ in qualibet diœcesi inolevit, consuetudo. Ab eadem quoque consuetudine, quæ ex privilegio, & indulto Apostolico initium sumpsisse censenda sit, contendunt similiter Episcopi Leodienses, se potestatem adeptos dispensandi in quarto, & in tertio, hinc inde, consanguinitatis gradu: *Si imminens appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei hostes mutuæ internecionis parentum, & amicorum inter se, ob corruptam puellam, & partes non habeant media recurrendi ad Urbem*, quemadmodum referunt Lessius, *in auctar. verb. Matrimonium, cas.* 9. Gobat, *Theolog. experim. tract.* 9. *num.* 596. & Van-Espen *Jur. Eccl. univers. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 11. quod tamen jus sibi non arrogare alios Belgii Episcopos, ne eos quidem, quorum Diœceses auctoritate Pauli IV. à Leodiensi divulsæ sunt, opportunè animadvertit Zypæus *ad tit. de eo, qui cognovit consanguineam uxoris, num.* 3.

IV. Verùm, sicuti graviter errant, qui potestatem, de qua agitur, Episcopis adjudicant, unicè freti illo axiomate, cujus falsitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Ecclesiarum, Auctoresque omnes agnoscere, fatetur etiam citatus Natalis Alexander *in allegata regul.* 11. ita periculum est, ne se, aliosque decipiant, qui eam à consuetudine mutuantur. In primis enim prudenter dubitari potest, an ejusmodi consuetudo in florentissimo Galliarum Regno, Apostolicæ Sedi obsequentissimo, & sacrorum canonum religiosissimo custode, ullo umquam tempore viguerit, cùm non solùm contingere poterit, hunc, illumve Episcopum in hoc, aut illo impedimento dispensasse, ex privilegio sibi à prima Sede specialiter concesso; sed etiam, ita rem se habuisse constet ex regestis sacræ Congregationis de Propaganda Fide, & Sancti Officii, in quibus frequentes adnotatæ reperiuntur hujusmodi speciales concessiones, Episcopis Gallicanis indultæ, dispensandi super impedimentis tertii, & quarti gradus; unde Ducasse, Auctor Gallicanus, *in sua Practica Jurisdict. Ecclesiast. cap.* 10. *sect.* 7. scribit, timoratæ conscientiæ, & excellentis doctrinæ Gallicanos Episcopos dispensasse post indultum sibi à Sede Apostolica concessum, &

à dispensatione abstinuisse, postquam cessaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad certum tempus obtinuerant. In hac autem dubietate, non licere Successori similes dispensationes elargiri, rectè adnotavit idem Natalis Alexander *in fine cit. regul.* 12. scribens : *At, si dubitet, vel meritò dubitare debeat Episcopus, an dispensationes à suis Decessoribus concessæ, sint ex privilegio reali & perpetuo, an ex privilegio personali, dispensare non potest, nisi & ipse dispensandi privilegium à summo Pontifice obtineat. In re enim Sacramenta spectantia, non licet minùs probabilem, ac minùs tutam opinionem sequi, relicta probabiliore, atque tutiore.*

V. Quod autem aliquot Galliarum Episcopi ex privilegio merè personali, non verò ex consuetudine, nacti sint facultatem super aliquo impedimento dispensandi, inde etiam conjicimus, quòd ex una parte incredibile videtur, talem consuetudinem intrà unius, vel alterius diœcesis limites constitisse, nec conterminas permeasse; id quippè evenire vix potuit in re Episcopis favorabili, atque in Regno servandæ inter Pastores disciplinæ, morumque concordiæ, & unitatis studiosissimo; ex alia verò scimus, quamplurimos Galliarum Antistites dissertè declarasse, sibi fas non esse, ullum auferre, seu relaxare impedimentum, matrimonium dirimens; siquidem Concilium Turonense anni 1583. *tit. de Matrim. tom.* 10. Collectionis Harduini, *col.* 1405. definivit : *In quarto consanguinitatis, & affinitatis, necnon cognationis spiritualis prohibitis gradibus, Episcopis dispensare non licere declaramus*; in Concilio Tolosano anni 1590. *c.* 8. ibidem, *col.* 1804. legimus: *Quos cognationis gradus impedit, licèt jam legibus solutos, & dispensatos, nisi vissa summi Pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant*; Synodus Lingonensis apud Natalem Alexandrum, *cit. regul.* 12. post enumeratas personas, in aliquo usque ad quartum consanguinitatis gradum, inter se conjunctas, ait : *Inter istos non est legitimum matrimonium, nisi cum eis sit per Sedem Apostolicam dispensatum*; idemque sancitum, declaratumque reperiri in Synodo Trecensi, idem Natalis Alexander textatur. Additque Diot in Opere, cui titulus *Sacramentarium Pastorum, tract.* 13. *de dispensationibus matrimonialibus c.* 8. *edit. Parisiens. an.* 1709. in generali Congregatione Episcoporum, & universi Cleri Gallicani declaratum esse, dispensationes omnes matrimoniales ad solum Papam pertinere, & Parlamentis esse obsistendum, si aliquandò Episcoporum dispensationes admittant. Quis autem credat, tot Gallicanos Episcopos, suæ jurisdictionis tenacissimos, sibi spontè abjudicasse eam auctoritatem, quam passim viderent ab aliis finitimarum diœcesium Præsulibus jure ordinario, & non merè delegato exerceri?

VI. At, etiam dato, in aliquam diœcesim irrepsisse consuetudinem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Episcopo legitimum jus auferendi impedimenta, à Conciliis Œcumenicis, aut à Summis Pontificibus inducta; diligenter prius examinandum est, an ea consuetudo omnes habuerit conditiones necessarias, ut potuerit prævalere legi Episcopo inhibenti, ne Superioris statutum infringere, aut quoquo modo relaxare præsumat. Quinimmò, cùm talis consuetudo non solùm tendat ab abrogandam legem, verùm etiam ad tollenda & minuenda jura uni competentia Romano Pontifici; præter cæteras con-

di-

ditiones, necesse est, ut centum ad minùs annorum spatio, sine ulla interruptione, perseveraverit. Quocirca citatus Van-Espen, *Juris Eccles. univ. part. 2. tit. 14. cap. 1. num. 11.* ut Episcopo Leodiensi auctoritatem astruat dispensandi in tertio, & quarto, & in tertio hinc inde, consanguinitatis, seu affinitatis gradu, eamque ex legitima consuetudine ab eo acquisitam evincat, ejusmodi consuetudinem contendit esse immemorabilem. Ad consuetudinem quoque, cujus initii memoria non extet, confugit citatus Auctor Collationum Parisiensium, *tom. 3. collat. 2. §. 2.* Verùm postremò, & potissimùm considerandum est, an per eam consuetudinem, si qua inoleverit, *disrumpatur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ*; in quo eventu, numquam per eam adversus legem præscribi declaravit Innocentius III. *in cap. Cùm inter de consuet.* Num porrò prædicta consuetudo ejusmodi inficiatur vitio, potiùs quam à nobis præstat audire à Gallicano Auctore Cabassutio, qui *cit. lib. 3. cap. 47. num. 6.* loquens de auctoritate dispensandi, quam sibi vindicant nonnulli suæ nationis Præsules, hæc habet: *Si, in oppositum reclamantibus Conciliis Oecumenicis, quæ hanc potestatem uni Summo Pontifici, Legatoque reservant, sibi ausint vindicare Gallicani ducenti circiter, & quadraginta nimirum Episcopi, cum suis Vicariis, seorsim in suis diœcesibus, singuli pro suo arbitrio, hujusmodi licentiam; ingruet profectò in tota Gallicana ditione admodum exuberantior, & inordinatior inter tot, tamque diversa sibi, aliisque indulgentium Prælatorum capita, in dispensandis matrimoniis licentia. Quin etiam, si per universum regnum ista invalesceret consuetudo (quod malum Deus avertat) contingeret demùm, ut quilibet laici, etiam subalternorum tribunalium Judices per captionem, & distractionem bonorum Episcopalium, ipsosmet Episcopos cogerent, pro suo peculiari, aut amicorum, aut partim postulantium affectu, ad sic dispensandum, sicut jamdudum compellunt invitos ad monitoria, & excommunicationes decernendas; sicque simile quid illis obveniret Divinæ huic apud Isaiam comminationi: Pro eo quod abjecit populus iste aquas Siloe, quæ vadunt cum silentio; propter hoc ecce adducet Dominus super eos aquas fluminis fortes, & multas. Sic enim renuentes hac in parte summo universalis Ecclesiæ Pontifici subjici, compelluntur indignissimè laicorum Judicum infimorum decretis obtemperare, aut propriorum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pati.* Et post adducta modò à nobis relata loca Conciliorum Turonensis, & Tolosani, inanem decernentia hac in re dispensationem, quæ à summo Pontifice non dimanarit, concludit Cabassutius: "Sanè istæ ab Episcopis concessæ dispensationes pro contrahendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem causant Sacramenti. At verò in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non esse licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo medio prætermisso, quod adhiberi possit. Atque ita licentia ista vel nefariam inducit Sacramenti nullitatem, aut ad summum, tutiore simul, & probabiliore opinione rejecta, minùs probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento, consectatur opinionem."

VII. Huic Cabassutii monito morem gerant Episcopi, & nullius consuetudinis prætextu eam exerceant facul-

cultatem, quam dubiam saltem, atque incertam esse, dissimulare non possunt. Quod si quis eam sibi certò competerè obstinatè contendat, adhuc abstineat, oportet, ab illa in sua Synodo ostentanda, & Synodali statuto sibimet ipsi asserenda; etenim (uti inferiùs suo loco demonstrabitur) ne ea quidem, quæ Episcopis certò licent ex tacita permissione, & conniventia Apostolicæ Sedis, possunt ab iisdem per edictum, aut Synodalem Constitutionem decerni, & juri suo ordinario quodammodo attribui: id quippè manifestam saperet ambitionem, qua viderentur se quodammodo æquiparare summo Pontifici, ejusque affectare supremam jurisdictionem.

VIII. Quare si aliquis Antistes, ob nimiam suæ diœcesis ab Urbe distantiam, aliamve legitimam causam, necessariam sibi reputet auctoritatem dispensandi in uno, aut pluribus impedimentis matrimonium dirimentibus, eam exposcat à Romano Pontifice, qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc magis, nunc minùs amplam pro temporum, & locorum varietate.

CAPUT III.

De Pontificiæ auctoritatis læsione in eo, quod pertinet ad dispensationes Matrimoniales inter unam partem Catholicam, & alteram Hæreticam.

ILlicita esse ea matrimonia, quæ inter partes contrahuntur, quarum altera Catholica sit, altera hæresim profiteatur, dictum in superioribus à nobis est; neque tamen prætermissum, tales interdum circumstantias occurere, quibus hujusmodi etiam matrimonia licita esse possint. Idem hoc loco asserimus, pariterque confirmamus. Et quidem, quod pertinet ad primam partem, *si aliquis Fidelis cum hæretica baptizata matrimonium contrahit, verum est matrimonium, quamvis peccet contrahendo, si sciat eam hæreticam; sicut peccaret, si cum excommunicata contraheret; non tamen, propter hoc, matrimonium dirimeretur.* Ita S. Thomas *in 4. sent. dist. 39. q. 1. art. 1. Ad quintum.* Cùm autem quæritur, quænam sint eæ circumstantiæ, quæ licita reddant hujusmodi matrimonia, non desunt, qui ea permissa esse contendant in iis locis, in quibus notabilis populi pars ex hæreticis constituitur, dummodò à Catholica parte perversionis periculum absit, & gravis aliqua vel privata vel publica causa intercedat; cujusmodi ab eis reputatur publicæ pacis conservandæ studium, si ea turbari posse prospiciatur intestino aliquo bello, inter Catholicos, & hæreticos excitando, ubi illi animum alienum ostenderent, à contrahendis matrimoniis cum hæreticis.

II. Alii præterea hæc matrimonia, de quibus agimus, pluribus in locis licita fore asserunt in vim consuetudinis, quam summis Pontificibus notam, neque ab eisdem (ut ipsi ajunt) improbatam, verè dispensationi æquivalere, affirmant. Alii demùm considerantes, ut hujusmodi matrimonia licita sint, Ecclesiasticæ auctoritatis interventu opus esse, ne vel penes simplicem Parochum, vel penes ipsos, quorum perfici negotium interest, arbitrium sit judicandi de sufficientia illius causæ, quæ contrahentem ad ineundum matrimonium inducat, Superioris Ecclesiastici nomine localem etiam Episcopum comprehendunt; idque etiam in quibusdam Episcopalibus ordinationibus insertum reperitur. At verò, si interdictum, quo fit, ut matri-

trimonia hæc illicita sint, ex Concilii Generalis Chalcedonensis lege, aliisque contrariis sacrorum Canonum sanctionibus originem habet; iis insistendo regulis, quas suprà posuimus, facili negotio perspicere est, hujuscemodi matrimonia licita aliter evadere non posse, præterquam in vim dispensationis à Romano Pontifice, obtentæ; exclusis Episcopis, nisi à Pontifice facultatem acceperint, ut super iisdem dispensare possint; uti fusè demonstrat Henricus à S. Ignatio in Opere, cui *Ethica amoris, seu Theologia Sanctorum tom. 3. lib. 8. part. 2. cap. 36. num. 296.* Neque est, ut hac in re, contraria ulla consuetudo opponatur, quoties non adsit positiva Pontificia dispensatio, quæ sanè ex sola Pontificum Romanorum scientia, ac tolerantia deduci nullo pacto potest. Ita firmat Natalis Alexander *Theologiæ dogmaticæ & moralis tom. 2. art. 8. in regulis ad praxim spectantibus regul. 10.* Qua de re cùm olim in Congregatione S. Officii disceptatum fuerit, ea inter Consultores & Cardinales Inquisitores sententia vicit, quæ pro Pontificia steterat auctoritate; super quo videndus Cardinalis Albitius *in tractatu de Inconstantia in Fide cap. 36. num. 164. & seq.* ac præcipuè *num. 204. & 205. ac num. 225. & num. 238.*

III. Pontificiæ ergo auctoritati injuria fit ab iis, qui illius interventu opus non esse contendunt, ut matrimonia inter partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, licitè contrahantur; sed non minùs graviter eamdem auctoritatem ab illis lædi dicendum est, qui aliquo ab hinc tempore asserere & jactare cœperunt, dispensationes hujusmodi à Romano Pontifice minimè concedi posse, etiamsi gravis causa concurrat, atque omne perversionis periculum absit; ea scilicet ratione ducti quod dum pars Catholica cum hæretica parte matrimonio conjungitur, illa Sacramentum huic administret; quod est contra legem Divinam, quæ vetat, Sacramenta indignis administrari, atque iis, qui in lethalis peccati statu versantur, & peccatores notorii dici debent. Hoc modo Gamachæus *de matrim. cap. 28.* ratiocinatur, cujus sententiam studiosè tuetur Saintebeuve *tom. 2. cas. conscientiæ*, ac post ipsum Pontas *in verb. Dispensatio matrimonio cas. 33.* Sanè in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *col. 2. de matrimonio tom. 3. lib. 1.* pluribus hac super re disputatis, hac denique ratione res tota concluditur, quod, quemadmodum Moyses, dum Judæorum duritiæ victus, libellum repudii eisdem permisit, non peccavit, nec actum illicitum commisit; ita omnis expers culpæ summus Pontifex dicendus sit, qui gravibus causis abductus, omnique adhibita cautione, ut perversionis periculum removeatur Catholicum, dispensando, habilem reddit ad matrimonium cum hæretico contrahendum.

IV. Verùm hujusmodi temperamentum non satis tollit difficultatem tanta ratiocinationum mole propositam. Etenim, quemadmodum non desunt, qui affirment, Moysis permissione non obstante, Judæum illum nihilominùs peccavisse, qui libello repudii utebatur; ite facilè quispiam existere posset, qui, non obstante Pontificia dispensatione, ad exemplum Moysis indulta, matrimonium Catholici, cum hæretico peccaminosum esse contenderet. Quare, ad difficultatem illam de medio tollendam, alia via insistendum est. Pontius gravis Theologus *in Appendice ad tractatum de matrimonio Catholici cum hæretico*, temerarium appellat eum, qui in dubium revocat, an ma-

matrimonium Catholici cum hæretico licitum sit, ubi præcesserit Pontificia dispensatio, in circumstantiis suprà memoratis concessa; ut videre est, *ibi cap.* 8. *n.* 7. *Temeritate non carere eum, qui in dubium revocaverit, an licitè illud matrimonium possit contrahi.* Et Cardinalis de Lugo *in Tractatu de Sacramentis disp.* 8. *sect.* 14. ad idem comprobandum plura persequitur.

V. Nobis profectò propositum hoc loco non est scholasticam illam quæstionem attingere, utrum matrimonium unicum Sacramentum sit, an verò in eodem partialia duo Sacramenta interveniant, adeoque utrum dici possit, quod, ubi matrimonium, prævia dispensatione, inter partem Catholicam Sacramenti capacem, & partem hæreticam, quæ ejusdem incapax est, contrahitur, ipsum in persona quidem Catholica Sacramentum sit, in altera autem contractus merè civilis; quemadmodum docent Frassen *in Scoto Academico tom.* 12. *tract.* 3. *disp.* 2. *art.* 1. *q.* 2. §. *Quæres primò*, Henricus à S. Ignat. *in Ethica amoris cit. tom.* 3. *lib.* 8. *part.* 2. *c.* 8. Tournely *de Matrim. pag.* 95. *editionis Parisiensis anni* 1730. Sed ipsam rei naturam expendentes, hoc afirmandum habemus, quod ubi exclusum sit à Fideli perversionis periculum, quod semper excludendum non ambigitur, cuique rei per conditiones in dispensationibus apponendas consulitur, ubi etiam opportunè cautum sit, ut sancta Religio in liberis sive fœminis ex eo matrimonio suscipiendis servetur, suscepto item à Catholica persona onere curandi, ut hæreticam partem ad orthodoxam Religionem amplectendam perducat, iis rationibus adhibitis, quas aptiores & opportuniores existimaverit, ac præterea intercedenti gravi aliqua, ac plerumquè publica causa, quæ si deficiat, licèt cæteræ suprà memoratæ adsint conditiones, dispensatio nequaquam impertiri solet; ut colligere licet ex Clementis XI. responso ad Episcopum Herbipolensem, qui pro dispensatione ad contrahendum matrimonium inter partes, alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eidem Pontifici supplicabat: *Nos itaque etsi pro magnitudine spiritualis hujusmodi periculi* (de perversionis periculo loquitur,) *quod tamen, propitio Deo, averti posse confidimus, intimè commoveamur; majoris tamen momenti, esse existimamus, Ecclesiæ Dei, Apostolicæ Sedis, Prædecessorum nostrorum, ac sacrorum Canonum, à Catholicorum cum hæreticis conjugio abhorrentium, regulas, nisi id totius Christianæ reipublicæ bonum exposcat*; ut *in t.* 1. *Brevium* ejusdem Pontificis, *pag.* 321. habetur. Cumque in dispensatione concedenda neque Divinum, neque naturale Jus ullatenùs lædatur, sed Ecclesiastico Juri tantummodo derogetur; nullam sanè causam, vel rationem reperire est, cur matrimonium, in vim hujusmodi dispensationis contractum, pro illicito, aut peccaminoso habendum sit; ut appositè animadvertit Sylvius *in* 3. *part. S. Thomæ tom.* 4. *quæst.* 59. *quæsit.* 2. *art.* 1. §. *Cæterum.* Et licèt objiciatur, partem Catholicam hæreticæ parti occasionem præbere profanandi Sacramentum, facilè respondebitur, quod profanatio hujusmodi per accidens, & præter Catholicæ partis intentionem contingit; hæc enim jure suo utens quoad se, nihil aliud agit, quam quod ad proprias rationes pertrahit voluntatem partis hæreticæ, cui paratus jam ac certus animus est, ut matrimonium in statu peccati contrahat, & contra legis præscriptum, cùm illud idem licitè, & fructuosè præstare posset, si vel ante nuptias, vel dum eas contrahit, in Ecclesiæ gremium se se reciperet. Ita

respondent Tournely *loc. cit. pag.* 107. Isambertus *de Matrimonio pag.* 393. *num.* 7. Herminier *in Tract. de Sacramentis tom.* 3. *tit. Cultus disparitas*, §. *His non obstantibus*, Maurus *in Cursu theologico tom.* 3. *lib.* 10. *q.* 82. *n.* 4. qui ad rem nostram ita scribit: *Catholicus ministrans Sacramentum, facit actionem ex se indiferentem. Nam posset alter conjux converti ad Fidem, & per contritionem justificari, & recipere Sacramentum dignè.* Quod si pro vero habendum esset, contra Jus Divinum facere Catholicum illum, qui etiam remoto perversionis periculo, matrimonium cum hæretico contrahit, ejusque peccatum in eo consistere, quod personæ indignæ Sacramentum ministret; dicendum esset (quod hactenùs à nemine affirmatum est) sanctas illas Mulieres Catholicas peccasse, quæ nedum cum hæreticis, sed cum infidelibus matrimonium contraxerunt; uti factum constat tùm à S. Monica D. Augustini matre cum Patritio Ethnico, à S. Anastasia cum Publio Idololatra, à S. Cæcilia cum Valeriano nondùm ad Christianam Fidem converso, atque ab aliis pluribus. Nec replicare juvat, impedimentum *disparitatis cultus* temporibus illis nondùm introductum fuisse; nam vicissim reponere in promptu est, in prædictorum Auctorum sensu obstitisse semper Divini Juris impedimentum, ne Sacramenta indignis ministrarentur; *Nec Sanctos, qui cum infidelibus contraxerunt, naturæ legem, Jusque Divinum violasse, & in perpetua fornicatione vixisse putandum est*; ut optimè disserit Natalis Alexander *in Theologia dogmatica & morali lib.* 2. *de Sacramento matrimonii art.* 8. *de cultus disparitate.* Improvida etiam ratione (quod asserere temerarium esset) à citato magno Calcedonensi Concilio, jam usque à quinto Ecclesiæ sæculo, statutum fuisset, quod legitur in ejusdem Concilii canone decimoquarto, ne scilicet Catholicus matrimonio jungatur cum parte hæretica, Judæa, aut Ethnica, *nisi fortè persona orthodoxæ copulanda promittat, se ad orthodoxam Fidem transferre.* Etenim hîc etiam dici posset, à parte Catholica Sacramentum contrahenti indigno administrari, dum matrimonium eo tempore contrahit, quo altera pars meram Catholicæ Religionis amplectendæ promissionem emissit; nemo autem ex hoc tantummodo Sacramenti percipiendi dignus evadit, quod se perfidiam adjuraturum, aut sanctam Fidem amplexurum promittat, sed tunc solùm, cùm, ejuratis re ipsa erroribus, in sanctæ Ecclesiæ gremium fideliter ingreditur. Dicendum denique esset, Catholicos Principes, eorumque Consiliarios, necnon Romanos Pontifices, & Congregationes ab eis deputatas pro examinandis eorum instantiis, qui dispensationes petunt ad contrahendum matrimonium cum parte hæretica, non obstante impedimento gradus, & sine clausula *abjurata priùs hæresi*, intervenientibus tamen aliis suprà memoratis conditionibus, eos (inquam) omnes & irrationabilia postulasse, & postulata non rectè expendisse, & quæ petebantur, perperàm indulsisse; nulla ratione habita gravissimi reatus, quo se obstrinxere tàm ii, qui dispensationes concesserunt, quàm qui easdem obtinuerunt; quod sanè affirmare nimiæ audaciæ esset, quemadmodum Tournely, Herminier *locis suprà citatis*, & Chardon *tom.* 6. *Historiæ Sacramentorum cap.* 13. *pag.* 402. probè animadvertunt.

VI. Quæ hactenùs dicta sunt, eò spectant solummodò, ut Apostolicæ Sedis jura integra inviolateque serven-

ventur; minimè verò, ut facilior aperiatur via concedendis Apostolicis dispensationibus ad contrahenda matrimonia inter Catholicos, & hæreticos; circa quas operæ pretium erit nostram Constitutionem consulere, cujus initium, *Magnæ nobis*, quæque legitur *tom. 2. nostri Bullarii num. 51.* in qua scilicet rectæ disciplinæ regula indicatur, cui Apostolica Sedes constanter insistit, quoties hujusmodi dispensationes ab ea requiruntur.

CAPUT IV.

Examen instituitur Synodalis constitutionis, adscribentis Episcopo facultatem absolvendi ab hæresi, quæ, nisi congruè explicetur, jura deturbat Apostolicæ Sedis.

IN nonnullis antiquis Synodis indubitanter adjudicatur Episcopo facultas absolvendi ab hæresi. Ita quippè disertè statutum legimus in Synodis Andegavensibus annorum 1216. & 1493. atque in Synodo Ambinensi anni 1411. apud Pontas *verb. Casus reservati cas.* 4. Eamque facultatem nullo posteriori jure esse Episcopis adeptam declarasse Cardinalem Gasparem Quirogam, Archiepiscopum Toletanum, atque in Hispaniarum Regno supremum Inquisitorem, in sua Synodo Toletana anni 1583. referunt Hurtadus *de Fide disp.* 84. *sect.* 2. §. 11. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 44. & novissimè Milante *exercit.* 3. *in tertiam propopositionem damnatam ab Alexandro VII. pag.* 20.

II. Verùm, ne hisce, aliorumque plurium Synodorum vetustis exemplis se abduci patiantur Episcopi, eamque sibi vindicent jurisdictionem, qua carent; piusquam quidquam in hac re in suis Synodis statuant, oportet, ut certa ab incertis secernant, rerumque, ac temporum varietatem accuratè dispiciant; potestas quippè absolvendi à crimine hæreseos, quæ olim indiscriminatim omnibus competebat Ecclesiarum Pastoribus, neque hodie illis denegatur in aliquibus circumstantiis; in aliis tamen communiter censetur summo Pontifici nunc reservata. Omnia singulatim expendamus.

III. Inter præcipuas Pastoralis muneris curas est, solerter invigilare, ne ullus contra orthodoxam doctrinam error in suam diœcesim irrepat; quod luculenter expressit Apostolus 1. *ad Timothæum cap.* 3. *& ad Titum cap.* 1. Hinc nemo dubitat, quin ad Episcopum potissimùm pertineat, in hæreticos inquirere, atque in illos, quos in suis erroribus pertinaces compererit, canonicis pœnis severè animadvertere. Hanc Episcoporum obligationem agnovit, & inculcavit Auctor epistolæ ad Episcopos in Galliis, atque in Hispaniis consistentes, quam Lucio Papæ adscripsit Isidorus, ita Episcopos alloquens: "Ideo Fratres, "hortor dilectionem vestram, obtes- "tor, & moneo, ut qua debetis, & "potestis sollicitudine, vigiletis ad "investigandos hæreticos, & inimicos "sanctæ Ecclesiæ, & à sanis menti- "bus, ne pestis hæc latiùs divulgetur, "severitate, qua potestis, pro viri- "bus extirpetis; " *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 140. Quamquam porrò hoc Lucii testimonium credatur adulterinum, adulterinum certè non est Decretum Concilii Remensis anni 625. vel 630. quod *can.* 4. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 571. ab Ecclesiarum Pastoribus hæreticos diligenter perquiri, & ad Fidem Catholicam pro viribus revocari mandavit. Et, ne inutiliter tempus teramus in re

re exornanda apud omnes indubitata, satis abundè erit, unam allegare sanctionem Innocentii III. in Concilio Generali Lateranensi IV. anni 1215. *in cujus cap.* 3. *de hæreticis*, jubentur Episcopi singulis annis vel per se, vel per Archidiaconos, suas circumire diœceses, & sedulò indagare, an ullus in ea latitet hæretica contagione infectus; socordes verò, & negligentes, in expugnanda concredita sibi diœcesi ab hæretica lue, veluti gravis flagitii reos, & Pastorali ministerio indignos, è gradu dejici, ibidem decernitur, *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 22. »Volumus igitur, »& mandamus, & in virtute obe»dientiæ districtè præcipimus, ut ad »hæc efficaciter exequenda Episcopi »per diœceses suas diligenter invigi»lent, si canonicam effugere volue»rint ultionem. Si quis enim Epis»copus super expurgando de sua »diœcesi hæreticæ pravitatis fermento »negligens fuerit, vel remissus, cùm »id certis indiciis apparuerit, & ab »Episcopali officio deponatur, & in »locum ipsius alter substituatur ido»neus, qui velit, & possit hæreti»cam confundere pravitatem.« Neque per hoc, quod à Sede Apostolica institutum fuerit Inquisitionis tribunal, cujus initium ad ejusdem sæculi XIII. initium, post tamen absolutum Concilium Lateranense IV. in quo certè nulla de Inquisitoribus à Sede Apostolica delegatis occurrit mentio, refert Ludovicus à Paramo *de Origine sacræ Inquisitionis lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 2. non est (inquam) per hoc Episcopis subductum onus, aut adempta facultas in hæreticos inquirendi; sicuti disertè declaravit Bonifacius VIII. *in cap.* 17. *de hæreticis*, *in* 6. »Per hoc quod ne»gotium hæreticæ pravitatis alicui, »vel aliquibus ab Apostolica Sede »generaliter in aliqua provincia, civi»tate, vel diœcesi delegatur, diœce»sanis Episcopis, quin & ipsi aucto»ritate ordinaria, vel delegata (si ha»bent) in eodem procedere valeant, »nolumus derogari:« sed possunt, & debent, perinde ac antea, omnem suam operam impendere, ut eamdem pestem, & sua quilibet diœcesi, eliminent; solumque cavere, ne delegatos ab Apostolica Sede Fidei Quæsitores, ubi sunt constituti, à suo munere obeundo impediant, sed pari studio, animarumque concordia, debent in opus adeo salutare incumbere, juxta modum præscriptum *in eodem cap. Per hoc*, atque *in Clementina* 1. *eod. tit. & in Extravag.* Benedicti XI. *cap.* 1. *de hæreticis.* Jam verò tàm Inquisitor, quàm Episcopus potest resipiscentem hæreticum, aut spontè coram se comparentem, aut ad suum forum quoquo modo deductum, Ecclesiæ reconciliare, & pro utroque foro absolvere à censura, in quam propter hæresim incidet; quod pluribus ostendunt Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide cap.* 25. *num.* 35. *& seq.* Farinaccius *in hæresi quæst.* 92. §. 4. *num.* 52. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 52. Thomas del Bene *de offic. S. Inquisitionis part.* 1. *dubitat.* 57. & Cardinalis Petra *tom.* 3. *ad Constit.* 18. *Innocentii IV. n.* 27. *& seq.* Quinimmò uterque potest pœnitentem hæreticum, postquam suos ejuravit errores, ad simplicem Confessarium remittere, ut ab eo absolvatur; eamque absolutionem, licèt à Confessario datam in foro Sacramentali, prodesse etiam pro foro externo, à cujus jurisdictione promanat, rectè observat idem del Bene. Plura de ordinaria potestate Episcoporum inquirendi in hæreticos, eosque Ecclesiæ reconciliandi, congesta sunt

ab

ab Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 4. *cap.* 3. & novissimè à P. Joanne Antonio Bianchi *de Potestate Ecclesiæ tom.* 3. *lib.* 1. §. 10. *num.* 2. *&* 3. Plura itidem ad rem facientia legi possunt in Colloquiis Andegavensibus mensis Maii 1713. *quæst.* 4. *pagin.* 110.

IV. Hæc certa sunt. Communiter quoque Doctores non tantùm Episcopo, verùm etiam cuilibet simplici Confessario facultatem concedunt absolvendi ab hæresi purè interna & mentali, nullo exteriori signo manifestata; absolutio quippè ab hæresi est summo Pontifici reservata solùm ratione censuræ, eidem hæresi annexæ; Ecclesia autem, sicuti non potest per se, directè & immediatè præcipere, aut prohibere actum merè internum, juxta communem Theologorum sententiam, quam cum S. Thoma 1. 2 *quæst.* 91. *art.* 4. *quæst.* 110. *art.* 9. docet Suarez *lib.* 4. *de legibus cap.* 12. *per tot.* ita non potest hæresim, quæ in exteriorem actum non prodit, censura perstringere; uti ad rem tradunt Navarrus *man. cap.* 27. *num.* 56. Suarez *de censuris disp.* 4. *sect.* 2. *& disp.* 21. *sect.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 8. *num.* 1. *& seq.* Bonacina *de censuris in Bulla Cœnæ contentis disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 2. *&* 3. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi part.* 2. *alleg.* 40. *n.* 6. *& num.* 9. *& in Collect. ad c.* 6. *sess.* 24. *Concil. Trident. num.* 50. *&* 51. Censuram pariter evadere, possetque pro foro conscientiæ ab Episcopo, aliove simplici Confessario absolvi, qui exterius verbo, vel facto, aliquem negaret Fidei articulum, retento tamem interiori assensu circa illum; nam iste, etsi graviter contra Fidem peccaret, non tamen esset formaliter hæreticus, ac propterea non irretiretur censuris in hæreticos inflictis; quod benè perpendunt Lessius *de just. & jur. cap.* 43. *dub.* 2. *num.* 11. Suarez *de Fide disp.* 14. *sect. ultim. num.* 3. & Sanchez *cit. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 8. In foro autem externo esset puniendus tamquam hæreticus, nec ei crederetur asserenti, se interiori assensu firmiter adhæsisse veritati, cui visus est exterius dissentire; uti prosequuntur Simanca *de Catholic. Instit. cit.* 13. *num.* 15. Roxas *tract. de Hæret.* 1. *part. num.* 304. *& seq.* & Farinaccius *de Hæresi quæst.* 179. *num.* 55.

V. Sed difficultas unicè circa eum versatur, qui interius Fidei articulo dissentitur, suumque dissensum aliquo exteriori signo pandit, quin tamen idcircò fuerit ad forum judiciale deductus; de hoc quippè, quem hæreticum esse, censurisque in hæretico latis innodatum, nemo dubitat, controvertitur, an, quamdiu ejus delictum occultum est, possit ab Episcopo pro foro conscientiæ absolvi. Difficultatem faciunt Tridentinum, & Constitutio Apostolica, quæ singulis annis in die Cœnæ Domini promulgatur. Etenim ex una parte Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* facultatem tribuit Episcopis dispensandi in qualibet irregularitate proveniente ex delicto occulto, ea tantùm excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario, & insuper absolvendi in foro conscientiæ à quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, non solùm non excepto, sed nominatim expresso etiam crimine hæresis: *Liceat Episcopis.... in quibuscumque casibus occultis* (sunt verba Tridentini) *etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in diœcesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœni-*

nitentia salutari. Idem & in hæresis crimine, in eodem foro conscientiæ eis tantùm, non eorum Vicariis, sit permissum. Ex alia verò parte summus Pontifex in prædicta Constitutione, postquam anathemate perculit omnes hæreticos, sibi uni facultatem reservat eos absolvendi. Hinc verò oritur controversia, an per hujusmodi Constitutionem, quotannis renovatam, censeatur derogari præfato decreto Tridentini. Enim verò extra controversiam est, per illam ademptum esse Regularibus, aliisve privilegium, si quod antea habuerint, quempiam absolvendi ab hæresis crimine; quinimmò, quamvis ab ipsomet summo Pontifice, tempore Jubilæi, cuilibet Confessario, ex approbatis à locorum Ordinariis, amplissima concedatur potestas omnia remittendi facinora, atque in foro Sacramentali quaslibet relaxandi censuras, sibi quomodocumque, etiam virtute Bullæ Cœnæ reservatas; per eam tamen, aliasve similes concessiones, numquam collatam censeri auctoritatem absolvendi à crimine hæresis, nisi hoc fuerit specialiter & nominatim expressum, declaravit Alexander VII. in suo decreto, à nobis relato, & accuratè expenso *in nostra Instit.* 4. quod est hujusmodi; *Sanctissimus Dominus noster Alexander Papa VII. sub die* 23. *Martii* 1656. *inhærendo declarationibus aliàs à Prædecessoribus suis factis, ad removendam omnem dubitandi occasionem, & ne circa id in posterum ullo tempore hæsitari contingat, cùm crimen hæresis, præ cæteris gravissimum, speciali nota dignum sit, decrevit, facultatem absolvendi ab hæresi, in Jubilæis, vel aliis similibus concessionibus, non censeri comprehentam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab hæresi.* Et siquidem hæc facultas non exprimitur in Bulla Cruciatæ, idcircò Gregorius XIII. jam antea edixerat, neminem posse, illius tantùm obtentu, solvi à censura, in quam propter hæresim incidit; quod videre est apud Emmanuelem Rodericum *in addit. ad Bullam Cruciatæ* §. 9. *num.* 66.

VI. Sed nihilominùs specialis est ratio dubitandi, num per eamdem Bullam Cœnæ sit ablata etiam Episcopis potestas absolvendi ab hæresi occulta, iisdem tributa à Concilio Tridentino; huic quippè existimant plerique cum Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 26. *num.* 7. *circa medium*, non derogari, sine expressa ejusdem mentione; qualis in Bulla Cœnæ non occurrit. Accedit, incredibile videri, Pium IV. qui decreta Concilii Tridentini approbavit, omnemque adhibuit operam, ut per omnes orbis Christiani provincias promulgarentur, eodem ipso anno, quo hoc negotium urgebat, atque eorumdem decretorum acceptationem, & religiosam observationem impensè commendabat, in Bulla Cœnæ, quam consueto more evulgavit, voluisse derogare præfato decreto Episcopis favorabili; indignati enim fuissent Episcopi, si audivissent, se compelli ad subeunda onera sibi à Tridentino imposita, eo ipso tempore, quo privabantur privilegio sibimet ipsis ab eodem Tridentino indulto. Cùm autem Bulla Cœnæ etiam tùm munita esset iisdem clausulis derogatoriis, quibus nunc est referta, præsumendum est, per istas voluisse, & velle Pontifices revocare dumtaxat facultates absolvendi ab hæresi, à suis Antecessoribus concessas, non verò illam, qua justis de causis sunt Episcopi à Concilio Tridentino donati. Ita ratiocinatur Bannes *in* 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. Aragonius *ibid. art.* 1. *col.* 10. Hurtadus *disp.* 84. *sect.* 2. Gutier-

rez *Canonicar. Quæst. lib. 1. c. 13.* Fagundez *in 2. præceptum Ecclesiæ lib. 8. n. 33.* Campegius in additione ad Zanchinum *de hæres. c. 34.* Bossius *de Jubilæo sect. 1. c. 10. §. 5.* Leander *part. 4. tract. 2. disp. 17. q. 45.* aliique, quos referunt Sanchez *lib. 2. in Decalogum c. 11. n. ult.* Diana *1. part. tract. de absolutione ab hæresi resol. 2.*

VII. Verùm utrumque argumentum nullo labore refellunt Auctores contrarii, quos citant, & sequuntur Sanchez *lib. 2. moral. disp. 3. §. 2. num. 22.* Garcia *de Benefic. part. 11. cap. 9. num. 121.* Barbosa *ad dict. c. 6. sect. 24. de reform. & de offic. & potest. Episc. allegat. 40. num. 3.* Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp. 25. sect. 3. §. 1.* Rosignolus *de censuris tom. 1. quæst. 1. cap. 25. num. 7.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib. 3. §. 2. quæst. 11. n. 43.* Clericatus *de Pœnit. decis. 45. num. 4. & seq.* Anacletus Reiffenstuel *lib. 5. Decretal. tit. 7. §. 7. n. 351. & seq.* aliique quamplurimi. Meliori sanè, & veriori judicio contendunt isti, facultatem, de qua loquimur, esse Episcopis per Bullam Cœnæ ademptam, & Romano Pontifici reservatam; nec multum negotii ipsis facesserunt argumenta in contrarium adducta. Ad primum quippè ajunt, sufficienter derogari Concilio Tridentino per illam generalem clausulam, in Bulla Cœnæ contentam: *Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & cujusvis Concilii decretis*; etenim, cùm nullum, præter Tridentinum, reperiatur Concilium, à quo data sit Episcopis potestas absolvendi ab hæresi, allegata verba, quibus Pontifex eamdem potestatem sibi deinceps reservat, unicè alludere queunt ad enuntiatum Tridentini decretum, cui in hac parte se derogare declarat. Ad hæc, ut Papa deroget Concilio Tridentino, non est necesse, ut expressam faciat ejusdem mentionem, sed satis est, ut aliquid statuat, quod Tridentini decretis adversetur; siquidem, cùm ipsimet Tridentini Patres *cap. ultim. sess. 25. de reform.* sua decreta subjecerint judicio & voluntati summi Pontificis: "Omnia, & singula, sub "quibuscumque clausulis, & verbis, "quæ.... in hoc sacro Concilio sta- "tuta sunt, declarat, ita decreta "fuisse, ut in his salva semper aucto- "ritas Sedi Apostolicæ & sit, & esse "intelligatur:" idcircò Pontifex aliquid edicens contra aliquam Tridentini sanctionem, non operatur contra mentem ejusdem Concilii, neque illam exerit supremam auctoritatem, sibi à Christo Domino collatam, relaxandi, & immutandi, cùm opus fuerit, quamcumque legem Ecclesiasticam; sed potiùs eo utitur arbitrio, à cujus nutu voluit idem Tridentinum suarum sanctionum firmitatem pendere; quod appositè expendunt Garcia *de Benefic. part. 4. c. 5. num. 32. & 33.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 6. num. 120.* Bonacina *de censur. in Bulla Cœnæ disp. 1. q. 2. punct. 2. n. 2.* & Fagnanus *in cap. Nulla, n. 86. de concess. Præbendæ.*

VIII. Alterum, quod proferunt argumentum, ut aliquid haberet roboris, in primis probandum esset, quod gratis assumitur, nimirum Bullam Cœnæ, à Pio IV. de more promulgatam, iisdem fuisse munitam clausulis, quæ leguntur in similibus Constitutionibus, à posterioribus Pontificibus editis. Enim verò enuntiata verba: *Non obstantibus cujusvis Concilii decretis*; non leguntur in Bulla Cœnæ promulgata à Martino V. quæ refertur à S. Antonino *3. part. tit. 24. c. 22.* neque in Bulla Cœnæ promulgata à Paulo III. quæ est 10. inter Consti-

tu-

tutiones ejusdem Pontificis *Bullar. tom.* 1. quinimmò Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei cit. disp.* 23. §. 1. *num.* 48. testatur, se ea verba non invenisse in ulla Bulla Cœnæ ante Gregorium XIII. ex quo conjicit, neque à Pio IV. fuisse adhibita; ac proinde corruit potissimum argumentum, cui plurimùm fidunt Auctores stantes pro contraria opinione.

IX. Deinde, cùm hæc controversia non versetur circa jus, sed circa factum; nemo quippè Catholicorum dubitat, potuisse Pontificem facultatem, de qua agitur, Episcopis adimere, sed solùm disputant, an re ipsa ademerit; non est ex meris præsumptionibus, & conjecturis colligenda voluntas summorum Pontificum, quam ipsimet disertè explicuerunt. Etenim S. Pius V. & Gregorius XIII. de hac re interrogati, indubitanter responderunt, nulli præter Papam, hodie integrum esse, quemquam absolvere ab hæresi etiam occultissima; eò quòd Papa, per Bullam Cœnæ, ejusmodi facultatem sibi reservet; situti totidem verbis refert Navarrus, *man. cap.* 27. *num.* 275. addens, ab iisdem Pontificibus ne Cardinali quidem summo Pœnitentiario fuisse talem facultatem tributam, nisi multis limitationibus circumscriptam. Præterea in Vita S. Francisci Salesii, descripta à Petro Hyacintho Gallizia *lib.* 2. *cap.* 32. atque in alia alterius Auctoris, relata à Gobat *Theol. experim. tract.* 7. *cas.* 8. *num.* 370. legitur, eum ad Episcopatum promotum, coram Clemente VIII. examen subiisse, promovendis ad Episcopatum ab eodem Pontifice indictum, atque inter quæstiones eidem propositas de hac fuisse à Pontifice interrogatum: *Possent ne Episcopi ab hæresi absolvere?* Respondit Salesius: *Posse, virtute facultatis iisdem factæ à Tridentino.* At, aliam sibi mentem, aliam esse voluntatem, mox subjecit Pontifex. Ad quod Salesius: *Siquidem hæc est mens Sanctitatis vestræ, eidem acquiesco, atque è mea sententia recedo.* Idem nec semel decisum est à sacris Urbis Congregationibus, quarum ministerio solent Pontifices mentem suam manifestare. Ita quippè declaratum à sacra Congregatione S. Officii testantur Penia, Romanæ Rotæ Auditor, in notis ad Eymericum 3. *part. q.* 92. *comment.* 141. §. *Equidem*, & Cardinalis Albitius, qui ejusdem Congregationis Assessoris munus obierat, *in suo Tract. de Inconst. in Fide cap.* 25. *num.* 4. *& seq.* idemque responsum datum à sacra Congregatione Concilii, narrant Fagnanus *in cap. Quoniam, n.* 29. *de Constitutionibus, & in cap. Dilectus, n.* 30. *de tempor. Ordinat.* ac Cardin. Petra *in comment. ad constitut.* 18. *Innocentii IV. tom.* 3. *num.* 19. *& seq.* Quocirca Suarez, qui *in tract. de censur. disp.* 21. *sect.* 3. *num.* 5. probabilem censuerat opinionem, Episcopis favorabilem, cùm postea diligentiùs expenderit allegata summorum Pontificum, sacrarumque Congregationum responsa, è priori sententia recessit, & *in tract. de Fide disp.* 21. *sect.* 4. *n.* 13. apertè docuit, nulla probabili ratione posse hodie astrui Episcopis potestatem absolvendi ab hæresi. Et Cardinalis de Lugo *cit. sect.* 3. §. 1. *n.* 46. post quæstionem in utramque partem versatam, eadem respiciens decreta, concludit: *Mihi moraliter certa est Pontificis mens, & sensus Romanæ Curiæ, in qua omnes Pontificis ministri pro certo supponunt, singulis annis denuò eam facultatem Episcopis auferri, & ea solùm de causa, ad eumque finem addita esse in Bulla Cœnæ verba illa, quibus revocantur facultates concessæ etiam per cujusvis Concilii decreta.* Ac

denique Fagnanus *in cit. cap. Dilectus, num.* 31. postquam indicatam retulit declarationem editam à sacra Congregatione Concilii, ait: *Unde frustrà nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controversiam adducunt, cùm habeamus claram determinationem sacræ Congregationis.*

X. Sed majorem adhuc firmitatem huic sententiæ adjecit Alexander VII. cùm die 24. Septembris 1665. hanc inter cæteras propositionem proscripsit: "Sententia asserens, Bullam Cœ»næ solùm prohibere absolutionem »hæresis, & aliorum criminum, quan»do publica sunt, & id non derogare »facultati Tridentini, in qua de oc»cultis criminibus sermo est, anno »1629. 18. Julii in Consistorio Sacræ »Congregationis Eminentissimorum »Cardinalium visa, & tolerata est." Fatemur equidem, damnationis telum non directè confodere opinionem asserentem Episcopis auctoritatem absolvendi ab hæresi occulta, sed solùm directè perstringere quorumdam audaciam & imposturam, qui ut eamdem opinionem validissima fulcirent auctoritate, in vulgus jactabant, eam à sacra Congregatione examinatam, omnem evasisse censuram; uti advertunt Salmanticenses *in Cursu morali tom.* 4. *tract.* 18. *de Privilegiis cap.* 4. §. 1. *n.* 163. & Milante *exercit.* 3. *in tertiam propositionem damnat. ab Alexandro VII. pag.* 19. At nihilominùs nemo facilè inficiabitur, damnationis ictum grave vulnus indirectè inflixisse etiam opinioni, quam sui Auctores prædicta impostura tutabantur; parum enim sollicitus fuisset Pontifex de præcipuo evertendo argumento, quo ea fulciebatur opinio, si illam quoquo modo probabilem, ac tolerabilem reputasset; quemadmodum ratiocinatur Dominicus Viva *in eamdem tertiam propositionem Alexandri VII.* rectè inde inferens, præfatam opinionem è sua probabilitate, si quam antea haberet, plurimùm saltem fuisse deturbatam.

CAPUT V.

Alia evertuntur argumenta, quibus speciatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem absolvendi ab hæresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in suæ nationis Episcopis intactam perseverare, asseverant.

POtestatem, de qua hactenùs disseruimus, aliis innixi argumentis, suæ gentis Episcopis vindicare conantur plures Doctores Galli, quos sequuntur Tournely, seu veriùs Continuator *Theolog. moral. ejusdem tom.* 2. *tract.* 3. *de censuris part.* 1. *pag.* 471. *edit. Venet.* & Pontas *verb. Casus reservati cas.* 4. Aliqui enim teste Thomassino *de vet. & nov. Eccles. discip. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 8. §. *Accessit*, eam in Galliarum Præsules derivatam volunt à consuetudine, tacito Romani Pontificis consensu roborata, quæ jamdiu obtinuit, ut Episcopi occultos hæreticos in foro Sacramentali absolvant; *Absolvunt tamen ab hæresi* (ait Thomassinus) *Episcopi Galliarum, non contradicente, adeoque, ut ex regulis Juris ipsi interpretantur, consentiente Pontifice.* Alii verò, cum Gibert *in suo tract. de usu Ecclesiæ Gallicanæ in materia censurarum tit.* 17. ideo per Bullam Cœnæ non revocatam absolvendi ab hæresi occulta, iisdem concessam à Tridentino, quia præfata Bulla, ut ipsi ajunt, & pluribus suadere conatur Gibert, numquam fuit in Galliis recepta.

II. Verùm neque ejusmodi argumenta tantæ sunt efficacitatis, ut illud evin-

evincant, quod prædicti Auctores contendunt; etenim, quod spectat ad non acceptationem Bullæ Cœnæ, mirum est, non vidisse Gibertum, ejusmodi argumentum in ipsum retorqueri; nam, sicuti in Galliis, uti Gibertus, ejusque asseclæ ajunt, neque promulgata, neque usu recepta umquam fuit Bulla Cœnæ, ita pariter, iisdem asserentibus, nec publicatum, nec receptum ibidem fuit Concilium Tridentinum quoad decreta respicientia disciplinam; *Episcopi illarum regionum, in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum non est, non possunt uti hac facultate concessa in hoc decreto*, scilicet *cap. 6. sess.* 24. de quo disputabatur; rescripsit sacra Congregatio Concilii apud Cardinalem de Lugo *cit. disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *n.* 54. Equidem cùm facultas absolvendi ab hæresi occulta, unicè ex Concilio Tridentino, in Episcopos dimanaverit, non potuit illam participare, qui Tridentino aditum in suam diœcesim occlusit, neque æquum est, ut id commodi ex Concilio reportent, qui ejus onera subire detrectant; quemadmodum cum eodem de Lugo ad rem prosequuntur Doctores congesti à Sanchez *cit. lib. 2. in Decalogum cap.* 11. atque à Barbosa *ad cit. cap. 6. sess.* 24. *num.* 3.

III. Quod verò attinet ad consuetudinem, tacito Romani Pontificis consensu approbatam, quam in plerisque Galliarum diœcesibus jamdudum obtinuisse, ajebat Thomassinus, ut earumdem Præsules passim ab hæresis crimine suos subditos absolvant; Thomassinum confundere suspicamur hæresim occultam, de qua est quæstio, cùm hæresi ad Episcopi forum jam deducta, à qua, jam prænonuimus, jus esset cuilibet Episcopo resipiscentem reum in utroque foro absolvendi. Hanc porrò suspicionem nobis injiciunt Comitia Cleri Gallicani, anni 1585. ab eodem Thomassino indicata, quæ, teste du Tair, communi suffragio rogandum statuerunt Pontificem, ut Episcopis, eorumque Officialibus veniam daret absolvendi hæreticos, ad Ecclesiæ Catholicæ gremium redeuntes; necessarium etenim non fuisset, hanc facultatem pro omnibus Regni Episcopis à Pontifice efflagitare, si jam plerique illam consuetudinem, aliove modo à se acquisitam ibidem exercuissent. Idem privilegium, quod omnibus concedi exoptarunt Cleri Comitia, non diu antea sibi fieri curaverant Patres Conciliorum Provincialium Rotomagensis, anni 1581. & Turonensis, anni 1583. Primi siquidem, postquam decretum edideranr, quo adstruebatur Episcopis potestas absolvendi ab hæresi iisdem à Tridentino tributa, re meliùs considerata, eam potestatem, post Bullam Cœnæ, dubiam saltem, atque incertam agnoverunt, ac proinde sibi fieri à Pontifice postularunt, ita ad Gregorium XIII. scribentes: *Circa decretum de casibus reservatis, ubi dicitur ex Concilio Tridentino, Episcopos absolvere ab hæresi, videtur contra Bullam de Cœna Domini, & reservationem factam per Dominos Pios Quartum & Quintum. Sed plures potiùs manebunt in hæresi, quam propter eam mittant ad Sedem Apostolicam; & interea, dum mittitur, & expectatur absolutio, multæ incidere possunt tentationes, & mutationes. Ideo humillimè supplicant Episcopi, ut dignetur sua Sanctitas illis potestatem ex decreto Tridentino concedere.* Hisce verò precibus indulgendum censuit Pontifex, sed solùm ad tempus, rescribens: *Pro necessitate provinciæ concedetur ad tempus hæc facultas*

absolvendi , juxta decretum Concilii Tridentini , cui magis visum fuerit; *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1266. Patres autem Turonenses *eod. tom.* 10. *col.* 1393. in Synodi proœmio *cap.* 2. sanxere : " A sua Sanctitate , cu "jus judicio & censura omnia in "præsenti Concilio sancita & defi- "nita subjiciuntur , supplex Synodus, "quam potest eflagitat obnixè , ut "Episcopis Provinciæ , eorumque Vi- "cariis , Officialibus , & Pœnitentia- "riis , facultatem ab hæresi absolven- "di , ac hæreticos Ecclesiæ restituen- "di , iis interdictam , concedere dig- "netur; quo faciliùs hæresis labe infec- "ti eadem ejurata , ad Ecclesiæ Catho- "licæ gremium revertantur." Habemus igitur viginti Patres Gallos , septem videlicet , qui Concilio Rotomagensi , & tredecim , qui Turonensi, vel per se , vel per suos Procuratores interfuere , præter plures Abbates, & Procuratores Capitulorum , qui eorumdem Conciliorum, decretis subscripsere , quibus persuasum fuit , virtute Bullæ Cœnæ , vetitum sibi esse uti facultate Episcopis facta à Tridentino, & occultos hæreticos , sine speciali Pontificis venia , Ecclesiæ restituere. Idem universim sentiunt aliarum nationum Episcopi , qui non audent hæreticos à censurarum nexu absolvere sine speciali privilegio summi Pontificis , à quo illud & petere & impetrare solent ; quod de Episcopis Germaniæ testantur Gobat *Theolog. experim. tract.* 7. *cas.* 8. *num.* 371. & Reiffenstuel *ad cit. tit.* 7. *lib.* 5. *Decretal. num.* 397. de Episcopis verò degentibus in Anglia , Hibernia , & Hollandia , refert Arsdekin *Theolog. tripartit. tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 2. *cap.* 5. §. 1. 5. & 6.

IV. Judicent nunc alii Antistites, an ipsi valeant , sine temeritatis nota, tot illustrium & amplissimorum Præsulum exemplis contraire , eamque auctoritatem sibi arrogare , atque etiam in Synodo ostentare , quam primæ Sedi reservatam sacræ Urbis Congregationes , ac ipsimet summi Pontifices non semel declararunt, omnesque ferè Theologi , sacrorum Canonum Periti , paucis quibusdam exceptis , Episcopis per Bullam Cœnæ ablatam docent. Neque quoad hoc postpositos se credant Inquisitoribus, sicuti nonnullos Episcopos conqueri audivimus , quasi Inquisitoribus illa detur facultas , quæ ipsis denegatur. Etenim (ut jam prænotavimus) aut sermo est de hæretico ad forum judiciale deducto , sive spontè suum delictum ad idem forum deferente ; & tàm Episcopus , quàm Inquisitor potest illum pro utroque foro absolvere, & in Ecclesiæ gremium recipere ; aut sermo est de hæretico occulto ; & istum neque Episcopus , neque Inquisitor potest solvere à vinculo excommunicationis, qua coram Deo, atque in foro conscientiæ est innodatus; ac propterea Cardinalis Albitius *cit. cap.* 25. *num.* 16. opportunè , & fortassè ad prædictam præoccupandam Episcoporum quærimoniam, scripsit: "Quod "dictum est de Episcopis idem di- "cendum est de Inquisitoribus , qui "nullo modo habent facultatem ab- "solvendi hæreticos in foro cons- "cientiæ ; *idemque animadvertit Car- "dinalis Petra* loc. cit. num. 28. tom. "3. pag. 180. *inquiens*: Quamvis au- "tem Inquisitores ab hæresi in foro "judiciali absolvere possint , & ta- "lis absolutio pro utroque foro suf- "fragetur , ut dixi , in foro tamen "conscientiæ ejusmodi facultatem nec "habent ; nec expedit , ut habeant." Equidem non ignoramus , quod refert Pallavicinus *in hist. Concil. Trident. lib.*

23. *cap.* 10. *num.* 4. optasse nimirum Oratores Hispanos, & Lusitanos, ut in eo ipso decreto *cap.* 6. *sess.* 24. quo data est Episcopis potestas absolvendi ab hæresi occulta, prohiberentur iidem hac potestate uti in regnis, & locis, ubi est tribunal Inquisitionis, ex quo plerique conjiciunt, Inquisitoribus Hispaniæ, & Lusitaniæ idem jus jam antea fuisse, quod à Tridentino fuit etiam Episcopis concessum; secus quippè (ajunt) nulla fuissset ratio, cur præfati Oratores vellent, à decreto excipi loca, in quibus viget tribunal Inquisitionis. Scimus præterea, nonnullos Doctores, congestos à Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 8. *resolut.* 19. & 20. opinari, eamdem facultatem in iisdem Inquisitoribus etiamnum perseverare. Verùm, quidquid sit, an Inquisitores, præsertim Hispaniæ, & Lusitaniæ, auctoritatem umquam habuerint absolvendi in foro Sacramentali ab hæresi occulta, quod probabiliùs negat Thomas del Bene *de offic. S. Inquisit. part.* 1. *dub.* 57. *num.* 11. & *seq.* certum est, eam per Bullam Cœnæ esse revocatam, nec posse ab iisdem usurpari, nisi speciale privilegium obtineant à Sede Apostolica; quemadmodum ex iis, quæ de Episcopis diximus, planè deducitur, aliisque allegatis docent Barbosa *de offic. & potest. Episc. allegat.* 40. *n.* 28. del Bene *num.* 13. & *seq.* ac Cardinalis Petra *cit. loc. num.* 29.

CAPUT VI.

Eadem jura Romani Pontificis læduntur etiam per Synodalem Constitutionem, infligentem degradationis pœnam Clericis quorumdam attrociorum criminum reis.

TAM in antiquis, quàm in nuperis Synodis, quò magis Clerici à delictis deterreantur, recensentur pœnæ canonicæ, in delinquentes infligendæ, & fit specialis mentio *degradationis*, cui fiunt obnoxii quorumdam attrociorum criminum rei. Hæc prudenter sanè, & laudabiliter in Synodos inseruntur; sed iterum periculum hîc est, ne Episcopus, cùm degradationem Clericis hujus, aut illius delicti sontibus commina tur, suæ potestatis terminos prætergrediatur, & jura invadat Romani Pontificis; quod qua ratione contingere queat, paucis ostendimus.

II. Adeo indecens semper & probrosum visum est, sacris addici ministeriis hominem non integræ famæ, ut, qui grave scelus admisit, in cæterorum Fidelium offensionem incurrens, si laicus adhuc sit, juxta vetustissimas & sanctissimas Ecclesiæ leges, in perpetuum arceri debet à sacris suscipiendis Ordinibus; si verò jam fuerit inter Clericos cooptatus, sit è Clericali gradu dejiciendus. Primum ex Apostolo Paulo tradit Augustinus *tract.* 41. *in Joann. num.* 10. *tom.* 3. *oper. part.* 2. *col.* 575. ubi præmissa distinctione, inter leviores culpas, quas *peccata* vocat, & graviora flagitia, quæ *crimina* appellat, ea singulatim enumerat, quorum Apostolus prorsus insontes esse voluit sacris initiandos Ordinibus: »Apostolus »Paulus, quando elegit ordinandos

»vel Presbyteros, vel Diaconos, & »quicumque ordinandus est ad præ»posituram Ecclesiæ, non ait, si quis »sine peccato est; hoc enim si dice»ret, omnis homo reprobaretur, »nullus ordinaretur; sed ait, si quis »sine crimine est, sicuti est homici»dium, adulterium, aliqua inmun»ditia fornicationis, furtum, fraus, »sacrilegium, & cætera hujusmodi.« Alterum præscribunt innumeri canones, è quibus paucos exhibemus. Canon 25. ex Apostolicis, ex recensione Cotellerii, statuit: »Episcopus, aût »Presbyter, aut Diaconus, qui in »fornicatione, aut perjurio, aut furto »captus est, deponatur; non tamen »communione privetur; *&* *Canone* 30. »Si quis Episcopus, aut Presbyter, »aut Diaconus per pecunias hanc ob»tinuerit dignitatem, dejiciatur & »ipse, & ordinator ejus, & à com»munione modis omnibus abscinda»tur.« S. Basilius *epist. ad Amphilochium de Canonibus, can.* 3. *tom.* 3. *Oper. pag.* 271. »Diaconus post Dia»conatum fornicatus, Diaconatu eji»cietur quidem, sed in laicorum de»trusus locum à communione non »arcebitur,« Concilium Aurelianense III. anni 538. *can.* 7. »Si quis »adulterasse aut confessus fuerit, vel »convictus; depositus ab officio, com»munione concessa, in monasterio »toto vitæ suæ tempore retrudatur;« *tom.* 2. Collectionis Harduini, *col.* 1425. Et ibidem *can.* 8. »Si quis »Clericus furtum, aut falsitatem ad»miserit, quia capitalia & ipsa sunt »crimina, communione concesa, ab »Ordine degradatur.« Ex his, aliisque hujus generis multis, quæ in antiquis Synodis passim occurrunt, non solùm crimina addiscimus, propter quæ Clerici è gradu deturbantur, sed etiam colligimus, ejectionem è Clericali gradu minorem fuisse pœnam, quam esset segregatio è consortio Fidelium, seu excomunicatio; aliquos enim audivimus è gradu deponendos, quin tamen idcircò essent communione privandi; quod adhuc clariùs liquet *ex can.* 29. Apostolorum, ubi Clericus Ordinis ministerium exercere præsumens, à quo esset depositus, veluti gravioris criminis reus, severiori anathematis pœna plecti jubetur: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus depositus justè super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitùs abscindatur.* Placuit autem ib obiter animadvertere, ut vel ex hoc appareat, quam gravis pœna sit excommunicatio, qua majores nostri longè leviorem existimarunt ejectionem è gradu, atque hanc regulariter illi præmiserunt, ut delinquentes Clericos corrigerent; neque facile fuerunt in ferenda anathematis sententia, quam plerique nostri temporis Antistites in Synodalium decretorum transgressores immoderatè quandoquè decernunt; de quo abusu plura suo loco.

III. Quamquam porrò in sequenti ætate nonnihil remissa fuerit antiquæ disciplinæ severitas, non tamen exolevit degradationis pœna, sed etiamnum viget, & fertur in Clericos aut cujusdam atrocioris criminis reos, aut inemendabiles. Hanc pœnam Theologi morales, & Canonistæ sæpè confundunt cum simplici depositione; sed reverà, licèt fortassè antiquioribus Ecclesiæ sæculis nullum intercederet inter utramque discrimen, attamen illud aut induxit, aut jam inductum agnovit Clemens III. sive (uti habetur in Collectione qua utimur) Cælestinus III. *in cap. Cùm non ab homine* 10. *de judiciis*, ubi Clericum homicidii, furtii, per-

perjurii, seu alterius gravis criminis legitimè convictum, primò jubet deponi; deinde excommunicari, & crescente contumacia, anathematis, hoc est solemnioris excommunicationis, cum execratione, mucrone feriri; ac demùm, si in profundum malorum venerit, degradari, seu Curiæ seculari puniendum tradi, præcipit. Differentia verò inter simplicem depositionem, & degradationem, in hoc sita est, ut scilicet per simplicem depositionem, Clericus perpetuò quidem removeatur aut à suscepti Ordinis exercitio, aut ab officio, & Ecclesiasticæ jurisdictionis usu, aut à Beneficio, aut denique ab Ordine simul, Oficio, & Beneficio; non tamen spolietur privilegio canonis, & fori, sed remaneat subjectus foro Ecclesiastico, neque ulla ratione subjiciatur jurisdictioni laicali; quod *ex modò cit. cap. Cùm non ab homine*, inferunt Abbas *in cap. At si Clerici*, 4. §. *De adulteriis, num.* 2. *de judiciis*, Suarez *de censuris disp.* 30. *sect.* 1. *num.* 8. Engel *ad tit.* 35. *lib.* 5. *Decretal. n.* 11. Wiestner *ibid. num.* 73. Schmalzgrueber *n.* 135. nec obscurè etiam inde colligitur, quod Clerici depositi, plerumquè à sacris canonibus jubeantur detrudi in arctum monasterium, sicuti de Sacerdote revelante peccatum, sibi in sacramentali Confessione manifestatum, statuit Innocentius III. *in cap. Omnis utriusque sexus, de pœn. & remiss.* nemo enim facilè credet, Sacerdotem in monasterium detrusum, esse extra forum Ecclesiasticum, & laicali jurisdictioni obnoxium. At per veram degradationem Clericus, non solùm arcetur in perpetuum ab omni Ecclesiastico ministerio, omnique privatur Ecclesiastico officio, & Beneficio, verùm etiam exuitur privilegio fori, & subjicitur potestati seculari, à qua post degradationem judicari, in carceres detrudi, secundùm leges civiles puniri, & condemnari potest, perinde ac si esset laicus. Ante degradationem tamen *realem*, & *actualem*, retinet privilegium canonis, ita ut injiciens violentas manus in Clericum, solùm *verbaliter* degradatum, & nondùm *actu* traditum Curiæ seculari, incidat in excomunicationem *Can. Si quis suadente*, 17. *quæst.* 4. quod docent Glossa *in cap. Degradatio, verb. Privilegio, de pœnis, in* 6. Panorm. *in cap. Ad abolendam, num.* 11. *de hæreticis*, Barbosa *in cit. cap. Degradatio, n.* 9. Wiestner *ad cit. tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. num.* 78.

IV. Enimverò duplicem degradationem distinguit Bonifacius VIII. *in cit. cap. Degradatio*: unam vocat *verbalem*, & est ipsa prolatio sententiæ, per quam Judex Ecclesiasticus Clericum ejicit è gradu, & foro laicali addicit; aliam nominat *actualem*, seu realem, & est actus ipse, seu solemnis cæremonia, qua Episcopus Clericum, verbali sententia antea degradatum, sacris spoliat insignibus, & re ipsa tradit Curiæ seculari. Degradatio verbalis olim fiebat in Provincialibus Episcoporum Synodis, ad quas Presbyterorum, aliorumque Ecclesiæ Ministrorum criminales causæ referebantur, ut ibidem discuterentur, & deciderentur juxta canonem quintum Nicænum. Verùm, cùm haud facilitèr, & quotiescumque opus erat, ejusmodi Synodi congregarentur, propterea, ne Clericorum enormia facinora diu manerent impunita, in Concilio Carthaginiensi II. anni 390. *can.* 10. relato à Gratiano *Can.* 4. 15. *q.* 7. statutum est, ut in posterum quæcumque Clericorum causæ etiam extra Synodum agitari, & terminari possent; hac tamen adjecta limitatione, ut, si age-

ageretur de delicto exauctorationis sententiam merente, hæc in Episcopum, nonnisi à duodecim, in Presbyterum, à sex, in Diaconum, à tribus simul congregatis Episcopis ferri posset; quem canonem renovavit Concilium Carthaginiense III. anni 397. *can.* 8. relato *eadem causa, & quæst. Can.* 5. ac proinde Concilium Hispalense II. anni 619. *can.* 6. relato pariter à Gratiano *cit. loc. Can.* 7. ait: *Episcopus Sacerdotibus, ac Ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest.* Statutum à priscis canonibus Episcoporum numerum, ad verbalem degradationem Clericorum majorum Ordinum, præscripsit etiam Bonifacius VIII. *in cit. cap. Degradatio*; solumque permisit, ut Clerici minorum Ordinum possent sola proprii Episcopi sententia exauctorari. At, quoniam nonnulli maledici Ecclesiam calumniabantur, quasi tot Episcopos ad degradationis sententiam requireret, quod haud facilè possent congregari, ut tali pacto majoribus Clericis, quocumque enormi flagitio conspurcatis impunitatem daret, quod videre est apud Bohemerum *Jur. Eccles. Protestantium tom.* 5. *tit.* 37. *de pœnis num.* 118. cumque insuper ea de re conquesti essent etiam Principes Germaniæ, qui inter centum gravamina, quibus levamen & remedium afferri ab Hadriano VI. summo Pontifice postulaverant, hoc *art.* 12. exposuerant: »Et tandem, ut in peccatis, male»ficiisque perpetrandis magis adhuc »foveantur, præter omnem æquitatis »rationem, aliquatenus interdictum »est Archiepiscopis, & Episcopis, »ne malefactores hos publicè crimi»nali judicio reos agere possint, nisi »prius degradatos; id quod tantis »sumptibus, tantaque pompa cele»brari oportet, ut propterea per»quam rarissimum uncti illi malefac»tores merita plectantur pœna: « idcircò Tridentini Patres *sess.* 13. *cap.* 4. *de reform.* ad obstruendum os malignantium, sanxere, ut deinceps liceret Episcopo per se, vel per suum Vicarium Generalem, ad verbalem Clerici degradationem » in ca»sibus, in quibus aliorum Episco»porum præsentia in numero à cano»nibus definito requiritur, etiam abs»que illis procedere; adhibitis ta»men, & in hoc sibi assistentibus »totidem Abbatibus, usum Mitræ, »& Baculi ex privilegio Apostolico »habentibus, si in civitate, aut »diœcesi reperiri, & commodè in»teresse possint; alioquin aliis perso»nis in Ecclesiastica dignitate consti»tutis, quæ ætate graves, ac Ju»ris scientia commendabiles existant.« Ejusmodi porrò sive Abbates, sive alias personas in Ecclesiastica dignitate constitutas, non adhiberi tamquam meros consiliarios, sed esse Judices assesores, quibus competit suffragium decisivum, rectè docent Suarez *de censuris disp.* 30. *sect.* 1. *num.* 20. & Barbosa *ad cit. cap. Tridentini n.* 8. sunt enim suffecti in locum Episcoporum, quos veros fuisse Judices, constat ex allegatis juribus, & adhuc clariùs *ex cap.* 3. *de sententia, & re judicata*, ubi dicitur: *Non potest quemquam à Sacerdotali gradu (nisi justis ex causis) concors Sacerdotum sententia submovere*; quinimò ex hoc textu inferri arbitrantur Maranta *de ordin. Judic. part.* 4. *dist.* 11. *n.* 71. Barbosa *do offic. & potest. Episc. alleg.* 110. *n.* 28. Reiffenstuel *cit. tit. de pœnis n.* 44. Schlimalzgrueber *ibid. n.* 146. aliique ab his citati necesse esse, ut in degradationem Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, omnes prædicti, Episcopo assidentes, unanimiter consentiant.

Post

V. Post degradationem verbalem, si procedendum sit ad realem, Clericus degradandus, sacris vestibus indutus, ac si celebrare, vel si infrà Sacerdotium sit constitutus, alium sui Ordinis actum exercere deberet, adducitur ad Episcopum, præsentibus aliis Episcopis, seu Abbatibus, aliisve qui degradationis sententiam protulerunt, atque adstante etiam Judice seculari; Episcopus verò eum gradatim exuit singulis Ordinum insignibus, incipiens ab illo, quod eidem in Ordinatione ultimo loco traditum est, cæterisque adhibitis cæremoniis, quæ præscribuntur *in cit. cap. Degradatio*, & habentur in Pontificali Romano; quibus expletis, degradatum tradit Judici seculari, secundùm laicorum leges puniendum; sed simul eumdem Judicem seriò, atque ex animo rogat, ut sententiam moderari, atque à pœna sanguinis abstinere velit, sicuti habetur *in cap. Novimus*, 27. *de verbor. significat.* Eædem cæremoniæ, & solemnitates, juxta laudatam Decretalem Bonifacii VIII. & Pontificale Romanum, essent adhibendæ in actuali degradatione Clerici minorum Ordinum, aut etiam primæ Tonsuræ; sed multis saltem in locis, teste Van-Espen *Jur. Eccles. univers. part.* 3. *tit.* 11. *cap.* 2. *num.* 61. *& seq.* quoad Clericos ejusmodi non sunt in usu.

VI. Actualis degradationis, per quam Clericus Sacerdotali, & Clericali dignitate quodammodo denudatur, & quasi redigitur ad laicalem conditionem, rudimenta habemus *in Novella* 83. ubi Justinianus Imperator ait: *Illud palam est, si reum esse putaverit, eum qui convenitur, provinciæ Præses, & pœna judicaverit dignum; prius hunc spoliari à Deo amabili Episcopo Sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu.* Verùm Gothofredus *ad leg.* 39. *tit.* 2. *lib.* 16. *Cod. Theodos.* observat, Clericos exauctoratos non semper tùm fuisse traditos Curiæ seculari, ut afficerentur morte, vel alia capitali pœna, uti nunc fit, sed ut jam dejecti ab Ecclesiastici gradus honore, ac Clericalibus exuti prærogativis, addicerentur *Curiæ*, id est Collegio alicujus civitatis, in quo perinde ac laici, subire cogerentur officia, ad quæ cæteri cives tenebantur; ipsis autem, utpotè qui se indignos præbuerant Clericatu, & ob morum improbitatem fuerant ex Ecclesiæ Ministrorum alvo expuncti, plerumquè demandabantur humiliora, magisque abjecta Curiæ ministeria, iisque in perpetuum addicebantur, ut tali pacto omnem amitterent spem pristinum recuperandi in Ecclesia gradum. Quare Honorius Imperator eam tulit legem, quam Gothofredus exornat, ubi de Clericis ab officio depositis in hunc modum statuit: *Quemcumque Clericorum indignum officio suo Episcopus judicaverit, & ab Ecclesiæ ministerio segregaverit, aut si qui professum sacræ Religionis sponte dereliquerit, continuè sibi eum Curia vindicet; ut liber illi ultrà ad Ecclesiam recursus esse non possit; & pro hominum qualitate, & quantitate patrimonii, vel Ordini suo, vel Collegio civitatis adjungatur, modò ut, quibuscumque apti erunt, publicis necessitatibus obligentur.*

VII. Sed, ut res tunc se habuerit, hodie nullus Clericorum solemniter degradatus reipsa traditur Curiæ seculari, nisi qui ob grandia delicta meretur pœnam capitalem. Quinimmò, non ob quodlibet crimen, cui est à legibus inflicta pœna ultimi supplicii, potest Clericus exauctorari, & seculari foro subjici; sed debet esse crimen, cui à Jure communi Ecclesias-

siastico, aut à Pontificiis sanctionibus sit expressè & nominatim annexa degradationis pœna. Ejusmodi autem crimina sunt: Primò, hæresis, & multò magis apostasia à Fide, saltem cùm quis in illam relapsus, aut in ea pertinax est, *cap. Ad abolendam*, §. *Præsenti*, *cap. Excommunicamus*, 1. §. *Damnati*, *de hæreticis*, *cap. Quoniam*, *& cap. Super eo*, *eod. in 6.* Inter hæreticos verò magis adhuc specialiter actuali degradatione puniendi decernuntur negantes mysterium Sanctissimæ Trinitatis, vel Christi Domini conceptionem opera solius Spiritus Sancti, seu intactam Deiparæ Virginitatem, aut ejusdem Christi Domini mortem, juxta Constitutionem Pauli IV. innovatam à Clemente VIII. *constit. 97. Bullar. tom.* 3. Secundò, falsificatio litterarum Apostolicarum, *cap. Ad falsariorum*, 7. *de crimine falsi*, *& cap. Novimus*, 27. *de verb. signific.* Tertiò, gravis contumelia, vel calumnia proprio Episcopo illata, seu structæ eidem insidiæ, & in ejus necem conspiratio, *can. Si quis.* 11. *quæst.* 1. Quia tamen plerique auctores, ac præsertim Glossa *in cit. cap. Novimus*, *verb. Tradatur*, Panormitanus *in cap. At si Clerici*, *de Judiciis*, *num.* 37. docent non posse Clericum ob ejusmodi crimen degradari, nisi fuerit incorrigibilis; si eorum doctrina admittatur, non poterit illud recenseri inter specialia delicta, quæ in præsens enumeramus; nam, ut ad rem advertit Oliva *de foro Ecclesiastico part. 2. quæst. 12. num.* 14. quæcumque alia enormia Clericorum flagitia poterunt actuali degradatione animadverti, si in illis Clerici obstinatè perseverent, quod paulò inferiùs declarabitur. Quartum est, quod vulgari nomine dicimus *assassiniam*, *cap. 1. de homicidio*, *in 6.* Quintum est nefandum crimen, frequentatum, hoc est non semel tantùm commissum ex Constitutione 95. S. Pii V. quæ incipit *Horrendum*, *tom. 4. part. 3. Bullar. pag.* 33. Sextum est sollicitatio ad turpia in Confessione sacramentali; si enim eam aggravent peculiares quædam circumstantiæ, Sacerdos illius reus degradari permittitur in Constitutione 34. Gregorii XV. *Bullar. tom.* 3. Notandum tamen, quod ab eo tempore, quo hæc Constitutio edita fuit, nullum exemplum reperire datum est quo hujusmodi sollicitationis, cum circumstantiis etiam quantumcumque aggravantibus, reus, degradatione punitus, & foro seculari traditus fuerit; quod etiam observat Cardinalis Albitius *in cit. Tractatu de Inconstantia in Fide part. 1. cap. 15. num.* 13. Unde Constitutio ipsa ad terrorem præcipuè incutiendum facta fuisse videtur. Septimum est celebratio Missæ, aut exceptio Confessionis sacramentalis, temerè præsumpta ab eo qui sacro Presbyteratus Ordine non est initiatus ex Constitutionibus Clementis VIII. atque Urbani VIII. à nobis innovatis in nostra Constitutione 97. *nostri Bullar. t. 1. pag.* 342. Octavum est fabricatio, tonsio, aut adulteratio monetæ aureæ, vel argenteæ, ejusque adulteratæ erogatio, vel expositio in regnis, provinciis, & civitatibus Italiæ, ex Constitutione Urbani VIII. quæ incipit *in suprema Bullar. tom.* 4. Nonum est sacrilegum, & execrabile furtum sanctissimæ Eucharistiæ, sive cum sacra Pyxide, sive sine illa, quis sacram Hostiam surripiat, & apud se retinere, aut aliò transferre præsumat, juxta Constitutiones Innocentii XI. & Alexandri VIII. à nobis confirmata in nostra Constitutione 93. *nostri Bullar.*

lar. tom. 1. *pag.* 314. Decimum est illius crimen, qui abortum fœtus animati vel per se, vel per alium procurat, effectu sequente, ex Constitutione Sixti V. quæ incipit *Effrenatam.* Diximus autem fœtus animati, licèt Sixtus pari jure habendum statuerit inanimati, ac animati fœtus abortum, quia Gregorius XIV. per aliam suam Constitutionem, quæ incipit *Sedes Apostolica*, Sixtinam prædictam moderando, illius sanctionem ad abortum fœtus animati restrinxit; & hoc etiam casu facultatem absolvendi ab incursa excommunicatione, quam Sixtus Apostolicæ Sedi reservaverat, locorum Ordinariis concessit.

VIII. Undecimum ab aliquibus recensetur maleficium, seu sortilegium, ex quo unius, aut plurium personarum mors sequuta comprobetur; hujusmodi enim maleficii, seu sortilegii reus, etiam primo lapsu, Curiæ seculari tradendus decernitur in Constitutione 46. Gregorii XV. data die 20. Maji 1623. quæ incipit *Omnipotentis Dei*, *Bullar. tom.* 3. Verùm hæc Constitutio de Clericorum degradatione non loquitur, ut observat & probat Cardinalis Albitius *in dict. tract. de Inconst. in Fide part.* 1. *c.* 32. *num.* 150. Nos autem hîc agimus de Clerici degradatione, ejusque traditione brachio seculari. Duodecimum pariter ab aliquibus numeratur polygamia, cùm quis nimirum, falsum professus nomen, & cognomen, uxore vivente aliam ducit; quem scilicet Urbanus VIII. per suam Constitutionem, quæ incipit *Magnum* die 20. Junii 1637. editam, Curiæ seculari tradendum sanxit. Sed, cùm nec in ea Constitutione degradationis mentio ulla fiat, evidens est, Clericos in ipsa comprehensos non esse. Præterea dici potest, hanc etiam Constitutionem ad terrorem potisimùm editam fuisse; siquidem Congregatio S. Officii anno 1647. nimirum vix annis decem ab illius promulgatione elapsis, ab Archiepiscopo Beneventano interrogata, qua pœna puniendus esset polygamus, ita respondit: " Polygamorum pœna, " si falsos testes ad suum liberum " statum comprobandum non indu- " xerint, post abjurationem de vehe- " menti, solet esse damnatio ad tri- " remes per quinquennium; si verò " induxerint, per septennium. Falsi " testes ipsi quoque, damnantur ad " triremes per quinquennium, aut bre- " vius tempus, pro delicti sui qua- " litate."

IX. Præter præmissa igitur nominatim excepta, alia etsi æquè gravia, aut etiam graviora Clericorum scelera, tùm demùm actuali degradatione vindicari permittit Cælestinus III. *in cit. cap. Cùm non ab homine, de judiciis*, cùm Clericus, depositionis, & excommunicationis pœnis antea coërcitus, non resipiscit, sed *in profundum malorum veniens contemnit*; tunc quippè (uti textus loquitur) *cùm Ecclesia non habeat ultrà quid faciat, ne possit esse ultrà perditio plurimorum, per secularem comprimendus est potestatem.* At nihilominùs plures Doctores ita hanc Decretalem interpretantur, ut per eam minimè prohiberi opinentur, ne Clericus parricidii, homicidii insidiosi, aut sacrilegii, vel alterius attrocissimi criminis reus, prædictis pœnarum gradibus non servatis, statim tradi possit Curiæ seculari. Ita *ad præd. cap.* docuere Ancharanus *num.* 10. Alciatus *num.* 22. Martinus del Rio *Disquisit. magicar. lib.* 5. *sect.* 16. §. *Si quæras quid Judici liceat*, aliique relati à Farinaccio *Prax. crim. quæst.* 8. *num.* 81.

X. Verùm communis Doctorum sententia indubitanter affirmat, ad actua-

tualem Clerici, cujuscumque criminis rei degradationem, præter enumeratos casus, à Jure speciatim expressos, non posse procedi; nisi ille sit incorrigibilis, hoc est, uti à Cælestino audivimus, nisi Ecclesiæ monita, sibique gradatim inflictas canonicas depositionis, & excommunicationis pœnas, pervicaciter contempserit; superfluum quippè fuisset, in quædam peculiaria Clericorum flagitia degradationis pœnam nominatim decernere, si hæc potuisset cuicumque Clerico flagitioso statim, irrogari. Neque ad rem facit, immanius scelus esse parricidium, quam fortè sit aliquod ex iis exceptis, ob quod Clericus, nulla præmissa canonicarum pœnarum gradatione, permittitur statim tradi Curiæ seculari; etenim leges pœnales non complectuntur delicta, quæ non exprimunt, etiamsi sint expressis graviora; quod argumento *cap. in pœnis de regul. jur. in 6.* probant Castro *de lege pœnali lib. 1. c. 7. docum. 3.* & Suarez *lib. 6. de legib. cap. 3. num. 5.* Quare Innocentius III. qui statim post Cælestinum III. Pontificatum tenuit, interrogatus ab Episcopo Londinensi, quid agendum foret de Clericis in latrociniis, aliisque magnis sceleribus deprehensis; eos deponendos quidem, seu verbaliter tantùm degradandos, non tamen Curiæ seculari tradendos, rescripsit *in cap. Tuæ, 6. de pœnis: Ad illud, quod à nobis tertiò requisisti, qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, puniri debeant; respondemus, quod à suis Ordinibus degradati, detradi debeant in arctis monasteriis ad pœnitentiam peragendam.* Et Bonifacius VIII. *in cap. Felicis, eod. tit. in 6.* etsi hostiliter insectantes, aut percutientes S. R. E. Cardinalem reos declaret criminis læsæ majestatis, & veluti tales infames, atque intestabiles pronuntiet, variisque pœnis addicat, non tamen si fuerint Clerici, actuali degradatione plectendos statuit.

XI. Instar igitur regulæ sit, neminem Clericorum, quantumvis flagitiosum, posse ab Episcopo actu degradari, & Curiæ seculari tradi, nisi post ei inflictas alias pœnas *in cit. cap. Cùm ab homine* præscriptas, deprehensus fuerit inemendabilis; aut nisi sit reus alicujus ex enumeratis criminibus, à Jure communi, vel à Pontificiis sanctionibus nominatim expressis; quemadmodum docent Ostiensis *in cap. n. 2. de homicid.* Berojas *in c. At si Clerici, n. 181. de judiciis, verb. Mihi autem.* Covarr. *lib. 2. var. cap. 20. num. 7.* Farinaccius *cit. Prax. criminal. quæst. 8. n. 81.* Fagnanus *in cit. cap. Cùm non ab homine, num. 6.* Pignatellus *tom. 7. consult. 33. num. 25. & seq.* aliique apud Raynaldum *ad Bannimenta Bonon. cap. 5. §. 1. à n. 154.* Ab hac regula, communi usu recepta, non recedat Episcopus, neque ad compescenda scelera, quæ frequenter à suæ diœcesis Clericis fortè perpetrantur, fas sibi esse putet, in suo Synodo, solemnis, & actualis degradationis pœnam in illorum sontes decernere; id quippè cùm sit contra canones, unicè pertinet ad Romanum Pontificem, cujus certè supremam jurisdictionem invadit, qui sua auctoritate maleficis Clericis eamdem pœnam irrogare præsumit. Quòd si alicubi tanta sit alicujus enormis criminis frequentia, & experientia compertum jam sit, alias pœnas haud sufficientes esse ad Clericos ab illo deterrendos; poterit Episcopus summum Pontificem rogare, ut in Clericos, vel semel illud deinceps perpetrantes, decernat actualis degradationis sententiam, eamque à summo Pontifice latam, in sua Synodo, ad omnium ter-

terrorem, promulgare; sicuti faciendum monent Farinaccius *cit. q.* 8. & Panimoll. *decis.* 14. *adnot.* 1. *n.* 25.

CAPUT VII.

De læsione jurium Apostolicæ Sedis in unione beneficiorum, quæ Seminario fit ab Episcopis in vim Decreti Concilii Tridentini cap. XVIII. sess. XXIII. de Reformatione.

SAcrum Tridentinum Concilium inter alia adjumenta, quæ Episcopis attulit, ut Clericorum Seminaria, prout vehementer optabat, sustentari possent, facultatem ipsis concessit uniendi Seminario *Beneficia aliquot simplicia, cujuscumque qualitatis & dignitatis fuerint &c. etiam ante vacationem, sine cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio &c. quod locum habeat, etiamsi Beneficia sint reservata, vel affecta,* uti legitur *in c.* 18. *sess.* 23. *de reform.* Siquidem compertum est omnibus, aliqua existere Beneficia Ecclesiastica, quorum collatio reservata semper est Romano Pontifici aut in corpore Juris communis, uti videre est *in cap. Licet, & in cap. Statutum, de præbend. in* 6. aut in Extravagantibus communibus, ut *in cap. Injunctæ, tit. de electione* in Extravaganti *Execrabilis, de Præbend. & dignit.* in Extravagant. *ad regimen, eod. tit.* aut in Bullis S. Pii V. Gregorii XIII. aliorumque Romanorum Pontificum; aut in Regulis Cancellariæ, inter quas celebris est regula mensium reservatoria, in qua sibi reservat Pontifex collationem omnium Beneficiorum, quæcumque per octo anni menses vacare contigerit, quorum deinde mensium duos Episcopis in residentiæ præmium remittit, quæ omnia efficit in vim plenariæ suæ auctoritatis; ut videre est apud Auctores, qui materiam hanc planè cumulateque pertractant.

II. Necessarium quidem non est, ut Beneficiorum Seminario uniones in Synodo fiant; quinimmò satiùs videtur, ut, si faciendæ sint, extra Synodum expleantur cum consilio quatuor Seminarii deputatorum, de quibus alibi verba fecimus; quorum quidem consilium à Tridentina Synodo in unionibus hujusmodi *pro forma*, ut dici solet, requiritur, ut observat Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *quæst.* 29. *num.* 60. & ut resolutum fuit à Congregatione ejusdem Concilii interprete in causa *Giennen.* 14. Februarii 1554. *lib.* 8. *Decret. pag.* 14. *Sacra &c. censuit, uniones factas Seminario absque consilio eorum quatuor, quos jubet Concilium adhiberi, minimè valere*; & in alia *Ferrarens.* 3. Martii ejusdem anni, *eod. lib.* 8. *Decretor. pag.* 16. *à tergo* : *Sacra &c. censuit, in unionibus Beneficiorum faciendis Seminario, satis esse, servare formam traditam à Concilio c.* 18. *sess.* 23. *de reform. nec requiri consilium Capituli.* Verùm, quia aliquandò in Synodis actum vidimus de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, ad hoc ut Clerus Episcopalem hac etiam in re sollicitudinem agnosceret, ideo opportunum existimamus, aliquid hîc de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, attingere; ne eas invalidè fieri contingat, neque Apostolicæ Sedis jura ex unione Beneficiorum affectorum, aut ipsi reservatorum aliquid detrimenti capiant.

III. Porrò, ut Seminarii sustentationi provideatur, initium minimè ducendum est à Beneficiis Ecclesiasticis ipsi uniendis, sed dismembratio priùs fieri debet, seu detractio aliqua portionis fructuum tùm mensæ Capitularis, ac Dignitatum, Canonicatuum,

&

& Beneficiorum, etiamsi de jure patronatus existant: *Ex fructibus integris mensæ Episcopalis, & Capituli, & quarumcumque Dignitatum, Personatuum, Officiorum, Præbendarum &c. & Beneficiorum quorumcumque, etiam Regularium, etiamsi jurispatronatus cujuscumque fuerint*; verba sunt Concilii *loc. cit.* eaque dismembratio vulgò dicitur *Taxa.* Et quidem recitata Concilii verba satis indicant, Seminarium jam erectum præsupponi, scilicet paratam jam domum, Præceptores conductos, Deputatos electos, designatosque Consultores, ad Taxam statuendam; ex quo sequitur unionem Beneficiorum, quæ fieret Seminario, non adhuc, uti suprà dictum est erecto, sed erigendo, irritam fore, juxta resolutionem Congregationis Concilii in causa item *Giennen.* 1588. quæ à Sixto V. Pontifice confirmata fuit per litteras in forma Brevis datas die 26. Octobris ejusdem anni, ut videre est apud Garciam *de Benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 193. Præterea Concilium faciendam decernit Seminario unionem simplicium aliquot Beneficiorum: *necnon Beneficia aliquot simplicia.* Hinc est, quod Episcopi non omnia Beneficia, nec majorem ipsorum partem, Seminario unire possunt. Cumque aliquis id efficere præsumpserit, & ipse reprehensus est, & uniones abrogatæ fuerunt; ut patet ex monumentis fideliter à Rigantio collectis, relatisque *in tom.* 2. *ad Regulas Cancellar.* & speciatim *regul.* 13. *num.* 88. *& seq.*

IV. Sed jam ad jurium Apostolicorum læsionem gradum faciamus, quæ aliquoties in hisce unionibus contingit, quæque cuilibet Episcopo effugienda omninò est. Retroactis temporibus Episcoporum aliquis Beneficium affectum, aut Apostolicæ Sedi reservatum, Seminario univit, postquam illud jam vacaverat, & qui de eo ab Apostolica Sede provideri meruerat, jam expediverat Bullas, aut Beneficii possessionem nactus fuerat. Id quidem, ut par erat, minimè tolerandum visum fuit; ac propterea Congregatio Concilii jure ac meritò decrevit, ut ab Episcopis Beneficia hujusmodi ante illorum vacationem Seminario unirentur. Ita ipsa respondit anno 1586. mense Augusto, ut videre est *lib.* 4. *Decretor. pag.* 169. *à terg. & seq.* in causa *Caputaquen.* sequentibus verbis proposita: "Seminarium Caputaquense humiliter petit, "sibi declarari, postquam Episcopus "auctoritate Concilii Tridentini potest unire Seminario Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis, an "Episcopus, vel ejus Vicarius potuerit unire dicto Seminario Beneficia simplicia, quæ vacarunt in "mense Pontificis. *Responsum verò fuit:* "Sacra &c. censuit, uniri posse, modò uniantur ante vacationem. *Huic "alia concors est resolutio in causa* Pa"lentina 1588. *mense Junio*, lib. 5. "Decretor. pag. 150. Sacra &c. censuit uniones de Beneficiis vacantibus "in mense reservato non esse validas, "cùm factæ fuerint post eorum va"cationem, & provisos à Sede Apos"tolica debere mitti in possessionem "Beneficiorum; *cui sequens etiam ad"di potest edita in causa* Elboren. 31. "*Augusti* 1600. lib. 9. Decretor. pag. "102. à terg. Sacra &c. censuit, si "hujusmodi Beneficia, quo tempore "vacarunt, erant reservata, vel af"fecta, minimè potuisse post vaca"tionem ab Archiepiscopo Seminariis "uniri, & provisos Apostolicos in "eorumdem Beneficiorum possessio"nem esse mittendos."

V. Hoc itaque constituto, & satis ubi-

ubiquè cognito, quod Beneficia affectioni & reservationi subjecta, antequam vacarent, Seminario unienda essent, aliquid ulteriùs excogitari cœpit, quod in Apostolicorum jurium detrimentum cedere inventum est. Quædam existunt affectiones, quæ beneficiatorum personas comitantur, quocumque loco decedant, uti est exempli gratia, alicujus Cardinalis familiaritas. Nonnulli Episcopi in Beneficia sic affecta potissimùm oculos injicientes, eaque, antequam vacarent Seminario unientes, certum Datariæ Apostolicæ damnum inferebant, quæ, eveniente eorum vacatione, de ipsis, utpotè jam Seminario unitis, disponere non poterat. Hanc jurium Apostolicorum perturbationem rectè animadvertit Congregatio Concilii; atque idcircò censuit, viam aliquam arcendis in posterum fraudibus excogitandam esse; uti legitur *lib.* 9. *Decretor. pag.* 117. *à terg.* die 26. Februarii 1601. *Sacra &c. censuit, de cætero ad obviandum fraudibus, opportere decerni, ut non possint etiam ante vacationem uniri Seminario Beneficia, quæ obtineant personæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem, tales sint, ut, quocumque mense decedant, certum sit, ea fore affecta Sedi Apostolicæ. Cæterum in præteritum nihil statuendum, sinendumque, ut causa suo marte decurrat.* Consilium hoc à Clemente VIII. Pontifice approbatum fuit, ut videre licet apud Fagnanum *in cap. Sicut unire, num.* 37. *de excessibus Prælatorum.* Jamque id jus obtinet, ut Beneficii affecti unio, ne quidem ante illius vacationem, per Episcopum Seminario fieri valeat, quando affectio stabilis est, continua, atque immutabilis, cujusmodi est illa Familiarium Pontificis, & Cardinalium, Protonotariorum, aliorumque Apostolicæ Sedis Officialium; relicta tamen ei facultate Beneficium affectum affectione non continua, sed fortuita, qualis est illa mensis, aut loci, ante vacationem uniendi; ignoratur enim, dum unio fit, ubi, aut quo mense beneficiatus obiturus sit.

VI. Cujus legis ratio cùm in eo posita sit, ut suprà attigimus, ne fraus fiat Apostolicæ Datariæ juribus; consequens est, ut ne illa quidem unio sustineatur, quam Episcopus Seminario fecerit de Beneficio non ita constanter affecto, & nondum vacante, si appareat, expectatum ad id fuisse tempus, quo beneficiatus ægrotans proximus erat obeundæ morti, quam re ipsa in mense reservato obiit; sicuti nec illæ sustineantur, quas fecerit Episcopus aliquis, quem constet nullum umquam Beneficium ex his, quæ in suo mense vacarunt, Seminario univisse, sed ad illa dumtaxat unienda animum intendisse, quæ in mense Apostolico vacare poterant. Hæc omnia accuratissimè exposita sunt à Rigantio *loc. cit. n.* 110. *& seq.* cujus quidem Scriptoris auctoritate libenter utimur, quòd & ipse, dum vixit, nos omni amici hominis officio est persequutus, & nos testes sumus incredibilis illius laboris ac diligentiæ in colligendis & discutiendis iis omnibus, quæ suis Operibus inseruit.

VII. Refert præterea idem Auctor *ad prædictam regulam* 13. *num.* 117. *& seq.* controversiam exortam post Clementis VIII. decretum; cùm scilicet dubitatum fuit, utrum S. R. E. Cardinales, aliique, qui Indulta habent conferendi Beneficia Apostolicæ Sedi reservata & affecta, possent hæc, licèt non eventuali dumtaxat, & variabili reservationi obnoxia, sed fixa & immutabili affectione reservata, Seminario unire. In favorem siquidem Cardinalium dicebatur, quod, cùm ipsi in de-

creto Clementis VIII. expressè nominati non fuerint, illius lege minimè tenebantur. Pro omnibus autem Indultariis illud in genere afferebatur, quod nempè, sublata per Indultum reservatione, libera in ipsis reviviscebat auctoritas ordinaria, qua poterant, juxta Tridentini præscriptum, Beneficia quæcumque, licèt antea Apostolicis reservationibus & affectionibus subjecta, Seminario unire. De hac quæstione in Congregatione Concilii disputatum est; & quidem Cardinalis Ubaldinus prolixo suffragio edito, quod, suppresso illius nomine, refert Fagnanus *in cit. cap. Sicut unire à n.* 18. *ad* 46. *de excessibus Prælatorum*, intentioni Cardinalis Lantes tunc Episcopi Tudertini adstipulatus, reliquos Collegas, in ea causa judicantes in suam sententiam pertraxit; ut colligitur ex resolutione ejusdem Congregationis in *Tudertina unionis* 20. Januarii 1622. *lib.* 12. *Decretor. pag.* 88. ubi sic legitur: »An »Cardinalis Episcopus, habens Indul»tum, possit, non obstante decreto »san. mem. Clementis VIII. unire Se»minario ante vacationem ea Benefi»cia, quæ, si eodem Cardinali viven»te vacarent, non obstantibus reserva»tionibus, vel affectionibus Apostoli»cis, ad suam collationem pertinerent. »Sacra &c. censuit, posse.« Cùm tamen non eadem semper fuerit dictæ Congregationis opinio, ac etiam in tribunali Rotæ aliqua fuerit super hoc sententiarum varietas, summus Pontifex Urbanus VIII. in sua Constitutione 165. quæ incipit *Quamvis fel. rec. Clemens Papa VIII.* confirmato priùs Clementino decreto, declaravit, in illo non solùm Patriarchas, Metropolitanos, Archiepiscopos, & Episcopos, verùm etiam S. R. E. Cardinales comprehensos fuisse, & esse; neque illis in vim Indultorum Apostolicorum licuisse aut licere Beneficia, tempore unionis, affecta, & reservata, Seminario unire, nisi ad formam decretorum ejusdem Clementis VIII. uti copiosiùs legitur in dicta Constitutione, relata etiam per extensum ab eodem Fagnano *in cit. cap. Sicut. unire, n.* 49. *&* 50. *de excess. Prælator.*

VIII. Hæc itaque statuta ac definita habentur, pro eo quod pertinet ad unienda Seminariis Beneficia Ecclesiastica Apostolicæ Sedi reservata, aut affecta; nec aliud quidquam hîc addere necesse esset, nisi fel. rec. Pontifex Benedictus XIII. pro Episcopis Italiæ, & Insularum adjacentium, Constitutionem edidisset, quæ incipit *Credite nobis*, quæque ordine 27. extat in Appendice ad Concilium Romanum ab ipso habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. Per eam siquidem Constitutionem prædictis Episcopis jus tribuit uniendi Seminario *Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis, & dignitatis fuerint, etiam jurispatronatus Ecclesiastici, vel quomodocumque affecta, & dispositioni Sedis Apostolicæ reservata &c. fel. rec. Clementis VIII. ac Urbani pariter VIII. necnon aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, vel Decretis, in contrarium facientibus, non obstantibus &c.* Quæ verba nonnullis Italiæ Episcopis ansam dederunt, ut sibi tributam putarent facultatem uniendi Seminario quælibet Beneficia simplicia nondum vacantia, licèt quocumque modo Sedi Apostolicæ affecta, & reservata; sublatis nimirum de medio, per verba superiùs recitata, contrariis Clementis VIII. & Urbani VIII. decretis, in suprà citatis eorum Constitutionibus contentis. Verùm advertendum est, præfatum Benedictum Pontificem in eadem Constitutione *Credite nobis*, decrevisse, ut, antequam ad

ad Beneficiorum unionem procedatur, non solùm statuta, & imposita esse debeat Taxa à Concilio Tridentino præscripta, & quidem ad rationem saltem trium annorum scutorum pro quolibet centenario fructuum; verùm etiam, si hæc ad Seminarii, & Clericorum in eo alendorum sustentationem satis non sit, ut eadem taxa usque ad summam quinque scutorum augeatur; & quidem cum approbatione Congregationis ab ipso Pontifice super Seminariis institutæ. Quòd si in aliqua diœcesi, computatis omnibus Seminarii proventibus, etiam illis, qui ex Beneficiis antea unitis, aliisque reditibus eidem applicatis obveniunt, necnon ipsa Taxa ad prædictam rationem aucta, non adhuc ejusdem Seminarii, & Alumnorum necessariæ sustentationi sufficienter provisum esse constiterit; *tunc, & eo casu, ac in subsidium tantùm*, prædicta Beneficia affecta, & Sedis Apostolicæ dispensationi reservata, non tamen jam vacantia, Seminario uniantur. Ex quibus simul sumptis clarè patet, Episcopos Italiæ, & adjacentium Insularum, qui Benedictinam Constitutionem exequi, ac privilegio sibi per eam elargito uti velint, id agere minimè posse, nisi cætera superiùs indicata præcesserint; quod & ex ipsa Constitutione colligitur, & clariùs etiam ex Edicto, ipsius Pontificis jussu publicato, & ad locorum Ordinarios transmisso per organum Cardinalis Corradini tunc Pro-Datarii, quod per extensum legi potest apud Rigantium *loc. cit. n.* 127.

CAPUT VIII.

Quomodò se gerere debeant Episcopi erga Apostolicam Sedem, si quam fortè Pontificiam Constitutionem de aliquo disciplinæ capite pro suis Diœcesibus minùs opportunam esse censeant.

IN superioribus capitibus demonstravimus, nihil ab Episcopis in Synodis statuendum esse, quod Apostolicæ Sedis juribus, ac prærogativis adversetur; ex quo sequitur, ut debita illius Constitutionibus obedientia præstari debeat etiam in iis, quæ ad disciplinam pertinent. Verùm quia disciplina varia est pro locorum & temporum ratione, ac fieri potest, ut aliqua Constitutio, licèt plerisque Orbis Christiani Diœcesibus utilis, alicui tamen provinciæ, aut peculiari diœcesi minùs opportuna dignoscatur; idcircò operæ pretium duximus hîc explicare, qua ratione se gerere debeant Episcopi, qui aliquam Pontificiam Constitutionem diœcesis suæ rebus minimè conducere arbitrantur, ne debito erga summos Pontifices, & Apostolicam Sedem obsequio desint.

II. Non hîc agimus de peculiaribus rescriptis, aut mandatis, in quorum concessione, sive expeditione, nihil facilius est, quam ut aliquandò Pontifices decipiantur, vel falsa rerum enarratione, vel occultatione alicujus veritatis, quam si notam habuissent, numquam ea concessissent, aut mandassent, quæ alicujus vitii arguuntur. Verùm in hisce casibus, quidquid ab eis per subreptionem, aut per obreptionem, impetratum est, ipsi haud inviti abrogant; uti apparet *ex Cap. Super litteris, de rescriptis*, nec ullo modo ægrè ferunt, si exequutores, quibus

mandatum commissum est, exequutionem suspendant, atque interim accuratas rei mittant notitias, quibus certiorem reddant Pontificem cur illius mandatum non duxerint exequendum. Celebris est Decretalis Alexandri III. *in cap. Si quando de rescriptis*, cujus hæc sunt verba : *Sicut vir providus, & prudens, & discretus, qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, ut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, sufficientem & rationabilem causam prætendas ; quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum.* Congruit sententia alterius Decretalis, nimirum *Cap. Cum teneamur, de præbendis*, ubi sequentia leguntur verba : *Si non potest ei sine scandalo provideri, æquanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum.* Non solùm autem Episcopis id petentibus, sed aliis etiam quibuslibet, quorum interest, & quorum res agatur, si damnum exponat aut jam obventum, aut proximè obventurum ex Pontificio decreto, litteris etiam Apostolicis roborato, conceditur (ut omnibus notum est) aperitio oris, ut jura sua deducere possint ; quod alioquin ipsis interdictum esset, propter consuetas clausulas, ejusmodi litteris, dum nemini damnum inferri credebatur, adjectas.

III. Multò minùs hîc agitur de Pontificiis Constitutionibus dogmaticis, quæ ad Fidem pertinent ; cùm in his irreformabile sit Romani Pontificis judicium. Agitur itaque de Constitutionibus ad disciplinam pertinentibus ; at non ad illam, quæ sacros respicit ritus, cæremonias, Sacramenta, Clericorum vitam ; namque isthæc omnia à Pontificia pariter auctoritate omninò pendent ; ideoque Apostolicæ Sedis decreta, quæ circa ea prodire contingat inferiorum judicio, & censuræ nullo, modo subjecta esse debent ; ut ipse etiam Petrus de Marca rectè perpendit *de Concordia Sacerdotii, & Imperii lib. 2. cap. 7. num. 8.* Sed alia extat Ecclesiasticæ disciplinæ pars, de qua aliquandò à Romanis Pontificibus generaliter statuitur. Verùm nonnumquam experientia demonstrat, aliquod ex hujusmodi generalibus statutis, licèt plerisque provinciis, ac diœcesibus utile atque proficuum, alicui tamen provinciæ, aut diœcesi opportunum non esse ; id quod Legislatori compertum non erat, cùm ipse peculiares omnes locorum res, atque rationes perspectas habere nequeat ; quemadmodum fatetur Pontifex *in cap. 1. de Constitutionibus, in sexto.* In his itaque rerum circumstantiis Episcopus intelligens, Apostolicæ Sedis legem in diœcesi sua noxium aliquem effectum producere posse, non modò suas Romano Pontifici rationes representare non prohibetur, quin potiùs ad id omninò tenetur ; ut copiosè disserit Suarez *lib. 4. de legibus cap. 16. n. 7.* & optimè ad rem prosequitur Layman *notab. 1. in cap. Si quando, de rescriptis.* Neque Romani Pontifices umquam renuerunt inferiorum rationibus aurem præbere ; &, quoties has satis validas esse agnoverunt, minimè recusarunt aliquas provincias, aut diœceses à generalium Constitutionum suarum lege, quoad disciplinæ genus illud, de quo nunc agimus, eximere ; uti laudati Auctores prosequuntur. Aliquandò etiam legum ipsarum rigorem generaliter moderantes pœnas adversus illarum transgressores minuerunt. Horum exempla in hoc ipso Opere nostro complura suppetunt. Sed unum hîc afferre juvat, quod alibi à nobis relatum non meminimus. Pius II. Pontif. Max. in

Cons-

Constitutione *cùm ex sacrorum*, decrevit, ut illi, qui ad sacros Ordines extra tempora à Jure statuta, vel absque litteris dimissorialibus, aut ante legitimam ætatem promoverentur, ab Ordinum susceptorum exercitio suspensi ipso jure forent; si autem in illis ministrare præsumerent, irregularitatem incurrerent. Ulteriùs progressus est Sixtus V. in Constitutione, quæ incipit *Sanctum & salutare*, qua scilicet Antistitem illum, qui aliquem minùs idoneum, aut legitima ætate minorem, vel Patrimonio destitutum, ad Ordines etiam minores promovisset, à collatione omnium Ordinum, atque ab Ecclesiæ ingressu suspensum fore decrevit. Verùm Clemens VIII. in Constitutione, quæ incipit *Romanum Pontificem*, totum id ad sacri Tridentini Concilii, Constitutionisque Pianæ terminos revocavit. Nec alia deessent exempla, quæ in hanc rem adduci possent.

IV. Hæc autem innuisse sufficiat, ut intelligant Episcopi, licitum sibi esse proprias rationes Romano Pontifici exponere, ut vel recessum à peculiari aliquo decreto, vel suæ diœcesis exemptionem obtineant ab aliqua generali lege, quæ tamen ad illud pertineat disciplinæ genus, quod suprà indicavimus; neque putandum, eorum petitiones rejectum iri, si justis rationibus innixæ comperiantur. Illud autem omninò tenendum est, ut & in hujusmodi recursibus debita Apostolicæ Sedi reverentia semper servetur; & cùm ipsa, omnibus auditis, judicium suum protulerit, illius sententiæ obtemperetur, ejusque jussa promptæ exequutioni demandentur. Constat enim, aliquandò procacem agendi modum in culpam adducere eum qui alioquin bonum jus fovet quoad rei substantiam; æquum autem non esse, Apostolica Decreta libenter accipi tunc solùm, cum propriis intentionibus congruunt; at in sententia obfirmatè persistere, cùm summus Pontifex, reclamantis rationibus auditis, atque libratis, easdem tanti esse non reputat, ut mandata sua revocare, vel generales leges moderari opportunum censeat.

V. Nota sunt in Ecclesiasticis historiis dissidia, quæ inter S. Leonem Magnum Pontificem, ac S. Hilarium Arelatensem Episcopum intercesserunt. Cùm nempè hic Celidonium in Gallia Episcopum è Sede sua deturbasset eo obtentu, quod ante Episcopalem Ordinationem, cùm laicus esset, viduam in matrimonio habuisset, & capitis sententiam in aliquot reos pronunciasset; Celidonius ad Sedem Apostolicam provocavit, & S. Leonis sententia in Episcoporum Concilio prolata, in pristinam Sedem restitutus est. S. Hilarius ad Urbem se contulit, ut judicium suum tueretur. In quo si justos defensioni limites non excessisset, nec contentionis ardore abreptus, nimis audacter erga Apostolicæ Sedis Præsulem se gessisset, non utiquè hujus indignationis pondus, nec asperam reprehensionem, & castigationem, quam accepit, in se derivasset; cujus rei monumenta videre est *in epist.* 10. ejusdem S. Leonis *cap.* 4. quam quidem epistolam Valentinianus Augustus summa veneratione suscepit, ut apparet ex his, quæ ipse sancivit in sua Novella Constitutione relata inter Novellas Theodosii in calce Codicis Theodosiani, titulo *de Episcop. Ordin.* Monumenta hæc capitalia sunt, & nulli exceptioni obnoxia; adeoque his potiùs standum est, quam iis, quæ ad S. Hilarii defensionem scripta leguntur in ejus Vita à S. Honorato Massiliensi Episcopo, aut ab alio incerto Auctore, triginta fermè annis post factum,

tum, exarata. De his etiam aliàs à nobis auctum fuit *in nostro lib. 2. de Canonizatione Sanctorum cap. 41. num. 8. & seq.* ubi silentio minimè prætermisimus gloriosam pœnitentiam, quam deinde S. Hilarius, quoad vixit, in Lirinensi Monasterio egit, & cujus merito in Sanctorum numerum post mortem relatus fuit. Iis autem, quæ à nobis ibi dicta sunt, modernus quoque Guadicensis Episcopus consentit *in sua Bibliographia tom. 2. edit. ann. 1740. verb. S. Hilarius Arelatensis*, sicut etiam Auctor Observationum in Historiam Ecclesiasticam Claudii Fleury, editionis Avenionensis anni 1737. *tom. 2. lib. 27.*

VI. Non multò post, S. Mamertus Viennæ in Gallia Episcopus, Marcellum Diensibus Episcopum ordinavit, quantumvis Diæ urbs in divisione Provinciæ, quam fecerat S. Leo Magnus, Arelatensi Metropolitæ attributa fuisset. Quod cùm intellexisset S. Hilarius Pontifex Maximus, ad quem vinginti Galliarum Episcopi rem detulerunt, in S. Mamertum nonnihil commotus, illius factum Apostolica auctoritate cohibere non distulit; ut patet ex duabus ejus epistolis, quæ extant apud Cardinalem Baronium *ad annum Christi 463. num. 4. & seq.* in quarum altera, quæ data est VI. Kal. Martias ann. 464. reprobato Mamerti ausu, per quem Leontii Arelatensis jus violatum fuisse declarat; ita subjungit Pontifex: *Si transgressor remediis abutitur satisfactionis & veniæ, nec culpam præsentis excessus curandam futuræ observantiæ sedulitate promittit, redeunte querimonia, eo privilegia Viennensis Ecclesiæ ad Arelatensem Antistitem transferantur exemplo, quo migravere principio*; denique jubet, novum Diensem Episcopum confirmationem accipere à Leontio, *à quo ritè debuit consecrari.* Binius in notis ad has Hilarii epistolas relatas *tom. 4.* Collectionis Labeanæ Conciliorum, *col. 1043.* existimat, falsis relationibus adductum fuisse Pontificem, ut adversus S. Mamertum ita se gereret; ut videre est *ibi col. 1047.* Tillemontius in Vita S. Hilarii Papæ *art. 4. tom. 16. pag. 44.* affirmat, nullam, aut levem admodum S. Mamerti culpam fuisse. Pagius *in Vita ejusdem Sancti Pontificis*, quæstionem in medio relinquit. Nullibi autem apparet, S. Mamertum Apostolicis decretis restitisse. Unde Godefridus Henschenius *in actis Bollandianis ad diem 11. Maii, tom. 2. pag. 629. n. 1.* referens Pontificium præceptum, S. Mamerto indictum, *ut ab Ordinationibus indebitis, Ordinis sui, & privilegiorum periculo, in posterum abstineat, utque qui Diensibus à Mamerto consecratus fuerat, Leontii Arelatensis Episcopi, à quo consecrari debuit, arbitrio confirmetur*, ita prosequitur: *quod debita cum animi submissione fecisse S. Mamertum, & acquievisse decreto summi Pontificis, planè arbitramur.*

VII. Bulgariæ regionem ad Illyricum Orientis pertinere, universum verò Illyricum, tàm Orientale, quàm Occidentale, jam usque à quarto Ecclesiæ sæculo Romanæ Sedi immediatè subjectum fuisse, constat inter Ecclesiasticæ Historiæ peritos. Nihilominùs Orientalium Patriarcharum Vicarii in Urbe Regia adunati, ubi tunc Concilium Generale Constantinopolitanum quartum celebrabatur, contra jus & fas, reclamantibus frustrà Apostolicæ Sedis Legatis, definierunt, Bulgariam Constantinopolitanæ Ecclesiæ subesse debere; unde & S. Ignatius, tunc Patriarcha Constantinopolitanus, Theophilactum Bulgariæ Archiepiscopum constituit. Hadrianus II. & Joannes VIII. Romani Pontifices, adversus

S.

S. Ignatii factum Apostolico zelo insurgere non omiserunt ; eorumque litteræ ad hanc rem spectantes extant *in tom.* 9. Collectionis Labbeanæ Conciliorum , *à col.* 59. *ad* 65. In earum altera , quæ etiam legitur apud Cardinalem Baronium *ad annum Christi* 878. *num.* 5. *& seqq.* Joannes VIII. Ignatium arguit , tamquam conculcatorem decretorum Sanctorum Patrum , & erga Apostolicam Sedem , à qua multa ipsi beneficia præstita fuerant , ingratum. Unde, post primam & secundam commonitionem eidem jam factas , iterum tertiò eum monet , eique denuntiat, ut quoscumque per Bulgariam ipse, vel alii ex ejus auctoritate consecrassent, inde revocare non differat ; ita ut , si illi intra triginta dierum spatium à Bulgariæ finibus re ipsa egressi non fuerint , ipseque Ignatius ab omni Ecclesiastico jure in eam diœcesim non se abstinuerit , post duos menses, à die , quo epistolam acceperit , numerandos , Dominici Corporis & Sanguinis communione privatus sit ; &, si adhuc in contumacia , pervicaciaque perstiterit , Patriarchatus tandem dignitate , & Episcopali gradu dejiciatur.

VIII. Cardinalis Baronius *ad prædictum annum* 878. *numer.* 42. de S. Ignatii resistentia loquens , eumdem excusat , quod & jura Ecclesiæ suæ defendere tenebatur , & quod ipse in ea opinione erat , ut Bulgariæ Provincia non ad Romanam , sed ad Constantinopolitanam Ecclesiam pertineret: *Probatum vas igne erat ipse , excoctumque fornace , omni rubigine carens.* Verumtamen judicare non omittit, aliqua culpæ macula ex hujusmodi resistentia eumdem aspersum fuisse : " At " verò nullum penitùs contraxisse um- " quam vel levem pulverem ipsum S. " Ignatium ex hac , vel alia causa , di- " ci non patitur humana conditio , quo " Sanctorum neminem caruisse , Dei " Genitrice excepta , æquè fatentur " omnes. " Denique animadvertit , peremptorias illas Joannis Papæ litteras , missas per Paulum Anconitanum, & Eugenium Ostiensem Episcopos, Apostolicæ Sedis Legatos , ut indicat earum data , numquam redditas fuisse sancto Patriarchæ Ignatio, qui , cùm dicti Legati Constantinopolim venerunt , jam ex hac vita migraverat , ut constat ex epistola Styliani ad Stephanum VI. Pontificem , quam idem Cardinalis Baronius integram refert *ad annum Christi* 886. *n.* 17. *& seq.* Ita etiam loquitur de S. Ignatii agendi ratione Spondanus *ad annum* 878. *n.* 8. Natalis autem Alexander *dissert.* 4. *in Historiam Ecclesiasticam sæculi* IX. & X. §. 23. ita scribit : *Ignatio redditæ non fuerunt acres illæ Joannis VIII. litteræ ; obierat enim , cùm ejus Legati Constantinopolim pervenere, ut testatur Stylianus in epistola ad Stephanum VI. Pontificem Maximum. Ignatii verò sanctitati non obstat illa de Bulgarorum diœcesi contentio , quia jura Ecclesiæ suæ , ut ipse existimabat, tuebatur , sperabatque , Romanum Pontificem tandem cessurum. Ignorantiæ itaque vitium fuit in causa , quam ipsi studium de Sedis suæ juribus vindicandis ferventissimum , obscuram fecit; quem nævum in candore sanctæ animæ charitatis ubera contexere.*

IX. Hæc sunt exempla graviorum dissensionum , quæ inter aliquot eximiæ sanctitatis Episcopos , & Apostolicæ Sedis Pontifices , intercessisse, memorant Ecclesiasticæ Historiæ. In quibus agitandis controversiis, si quis putaret , eam mentem fuisse sanctis-

simis illis Episcopis, ut debitam observantiam & obedientiam denegarent Romano Pontifici, quem, ut Ecclesiæ Caput, suprema in omnes Ecclesiarum Antistites jurisdictione præditum, reverebantur, non modò falsum, sed ipsemet gloriosis Episcopis injuriosum judicium ferret. Eorum quilibet pro certo habuit, tàm solidas rationes suæ causæ favere, ut eam omni studio tueri licitè posset. In quo tamen cùm aliqui ex illis, ultrà quam fas erat, in sensu suo obfirmati persistiterint, eorum agendi ratio reprehensa & correpta fuit. Quòd si, non obstante eorum vitæ innocentia ac meritorum magnitudine, vitio illis datum est, quod Apostolicis decretis aliquandiu restiterint; ipsique deinde hujusmodi vitium præclara pœnitentia expiandum judicarunt; nil aliud profectò ex relatis exemplis colligere poterunt reliqui Episcopi, quam quod interdictum quidem, ipsis non est, Romanum Pontificem adire, eique rationes exponere, quibus vel edita ab eo mandata revocanda, aut immutanda, vel generalem legem, utpotè eorum diœcesibus minùs utilem, aliquo pacto moderandam suadeant, sed ita tamen hoc agere debent, ut & probabilibus causis se ad id adductos ostendant, & debitam Apostolicæ Sedi reverentiam servent, utque demùm, si Pontifex, auditis eorum rationibus, in priori sententia perseveraverit, prompti sint ac parati tùm exequendis mandatis, tùm legum observantiæ in suis diœcesibus præcipiendæ. Pulcherrimum hac in re, ut in cæteris omnibus, exemplum dedit S. Carolus Borromæus; quod quidem nunc indicare satis erit, nam alibi fusiùs de eo sermonem habebimus. Cùm in ejus Mediolanensi diœcesi quædam ab antiquo tempore existeret Congregatio ex delectis peritisque viris composita, quæ bonorum Ecclesiasticorum alienationes examinabat, ac pro casuum varietate alienandi facultatem aut concedebat, aut denegabat; idcircò sanctus Archiepiscopus persuasum habebat diœcesim suam exemptam esse debere à generali lege, qua id genus causæ Apostolicæ Sedi reservatæ sunt, gravibus constitutis pœnis in eos, qui ejusmodi alienationes, dicta Sede inconsulta, facere, aut permittere præsumant. Suas itaque rationes Romano Pontifici accuratè & efficaciter, simulque reverenter exponi curavit; at ubi compertum habuit, prætensam illam exemptionem Pontifici non probari, statim acquievit; quinimmò in Catalogo censurarum Apostolicæ Sedi reservatarum eas quoque describi jussit, quas incurrunt alienantes bona Ecclesiastica sine auctoritate ejusdem Apostolicæ Sedis; idque ad universæ Mediolanensis diœcesis suæ notitiam perduxit.

CAPUT IX.

Nulla in Synodo decidatur controversia, quæ in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam, & Secularem; ubi multa de causis nunc, & olim pertinentibus ad Ecclesiasticam potestatem.

Quem suprà laudavimus, Fagnanus *in Cap. Sicut olim, de accus. n. 86.* ea pergens enumerare, quæ in particularibus Synodis non sint statuenda, ait: *In materia jurisdictionis Ecclesiasticæ & Secularis, consultius erit, nihil statuere, quam ut appareat, ex juribus Ecclesiæ aliquid esse imminutum vel usurpatum.* Prudenter, suo

suo more, id monuit Fagnanus, sed æquè sapienter eam adjecit limitationem: *nisi appareat, aliquid esse imminutum vel usurpatum ex juribus Ecclesiæ.* Aliud quippè est, jus controversum sibi asserere; aliud, jus sibi certò competens tueri, atque ab injusto usurpatore vindicare; à primo omninò abstinendum; alterum est Sacerdotali fortitudine præstandum; quod à pluribus Synodis laudabiliter factum comperimus. In Diœcesana Synodo Meldensi anni 1365. *cap.* 8. districtè Parochis præcipitur, ut diebus Dominicis, & festivis, inter Missarum solemnia denuntient, *quod omnes, qui jurisdictionem Ecclesiasticam impediunt manifestè, vel occultè, directè, vel indirectè, & qui impedientibus impendunt auxilium, consilium, & favorem, declarantur excommunicati.* In Synodo incerti loci, sed in Hispania anno 1215. habita, *Cap.* 11. decernitur, ut Clericus in flagitio deprehensus, atque à secularis fori administris detentus, Ecclesiastico Judici illic tradatur. In Synodo Trecorensi *Cap.* 60. excommunicatione innodati declarantur *seculares, qui per se, vel per alios, à personis Ecclesiasticis exigunt, & extorquent pedagia, guidagia, vel costumas, pro rebus suis, quas, non causa negotiandi, vel mercandi, deferunt, aut transmittunt, tom.* 4. *Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, & Durand. *col.* 926. 171. & 1106. Hæc, aliaque sexcenta hujus generis statuta, quæ cùm in antiquis, tùm in recentioribus Synodis passim occurrunt, plurimùm sunt commendanda; quoniam alienam jurisdictionem non invadunt, sed quæ foro Ecclesiastico est à Jure communi indubitanter adscripta, firmant magis & sustentant.

II. Verùm, ne Episcopus in hoc difficili & arduo negotio erret, ac nimio atque indiscreto zelo abreptus, graves inter Sacerdotium, & Imperium discordias imprudenter excitet, priusquam quidquam in hac materia faciendum aggrediatur, temporum, & locorum circumstantias, sed & potissimùm rerum, causarumque naturam diligenter consideret, oportet. Ex causis Ecclesiasticis, aliquas ratione sui, alias ratione personarum, ad forum Ecclesiasticum pertinere dicitur *in Cap.* 4. *de immunit. Ecclesiæ in* 6. Inter primas principem locum obtinent causæ, quæ versantur circa res merè spirituales, putà circa Fidem, Sacramenta, religionem, seu cultum Divinum; quas in solo foro Ecclesiastico esse pertractandas, nullus Catholicorum ambigit; potestas quippè illas cognoscendi pendet à jure clavium, quod solis Sacerdotibus est à Christo concreditum. Quamobrem Joannes VIII. relatus *in can.* 11. *dist.* 96. scripsit: *Si Imperator Catholicus est, filius est, non Præsul Ecclesiæ; quod ad Religionem competit, dicere ei convenit, non docere.... Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt pertinere, non ad sæculi Potestates, quas si Fideles sunt, Ecclesiæ suæ Sacerdotibus voluit esse subjectas.* Et Innocentius III. *in Cap.* 8. *de Arbitriis*, severè prohibuit, ne in causis hujusmodi compromittatur in laicum, qui ex defectu potestatis Clavium, incapax est, judicium de illis ferendi. Huic doctrinæ constanter adhærent etiam Doctores Galli, quos proinde immeritò aliqui traducunt, quasi hac in re Potestati Ecclesiasticæ adversentur. In primis quippè Regni Optimates in illa ipsa solemni protestatione, relata à Matthæo Parisio *ad ann.* 1247. qua jurisdictionem Ecclesiasticam plurimùm coarctare tentarunt, nequaquam ausi sunt ab ea subducere causas Fidei, matri-

trimonii, & usurarum, quas ultrò admiserunt ad solum Forum Ecclesiasticum pertinere : *Nos omnes* (ajebant *pag.* 483.) *Regni Majores attento animo percipientes, quod Regnum, non per jus rescriptum, nec per Clericorum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit adquisitum, præsenti decreto, omnium juramento statuimus, & sanximus, ut nullus Clericus, vel laicus alium de cætero trahat in causam coram ordinario Judice, vel delegato, nisi super hæresi, matrimonio, vel usuris.* Deinde eamdem Ecclesiasticam jurisdictionem, cui nimium angustos limites præscribi voluerant Regni Optimates, ad omnes alias causas aut spirituales, aut spirituali annexas, protendi, declararunt Christianissimi Reges Franciscus I. Henricus II. & Carolus IX. in suis Constitutionibus relatis in Codice Henricæo, & in Collatione Regiarum Constitutionum, atque insuper Henricus IV. in edicto anni 1606. *art.* 12. Idemque pronuntiatum fuit à Parlamento Parisiensi die 29. Decembris 1562. præsidente Thuano. Quæ omnia collecta sunt à Cabassutio *in theorica & prax. Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 15. *&* 16.

III. Quia porrò matrimonium Fidelium, etsi contractus civilis sit, est tamen à Christo Domino elevatum ad dignitatem Sacramenti, idcircò causas matrimoniales ad Judices Ecclesiasticos spectare, pronuntiato anathemate in contradicentes, definivit Tridentinum *sess.* 24. *can.* 12. *de Matrim.* Ex Judicibus verò Ecclesiasticis nullum, Episcopo inferiorem, posse illas cognoscere, idem Concilium decrevit *ead. sess.* 24. *cap.* 20. *de Reformatione*, inquiens : *Causæ matrimoniales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantùm examini, & jurisdictioni relinquantur.* Non exinde tamen, quod causæ matrimoniales fori sint Ecclesiastici, fas erit Episcopo, quidquid matrimonium tangit, sibi, quoque tribunali adjudicare ; sed causarum naturam attentè inspicere, & distinguere debet. Tria sunt causarum matrimonialium genera. Aliquæ versantur circa initi conjugalis fœderis firmitatem ; & hæ, nullo Catholicorum contradicente, in solo Ecclesiæ foro sunt pertractandæ ; quinimmò, quæstiones ejusmodi in Episcoporum Concilio fuisse olim decisas, colligitur ex fragmento epistolæ ab Alexandro II. ad quemdam Guillelmum de Monasterio scriptæ, atque ab Ivone *part.* 9. *cap.* 32. & Gratiano *can.* 10. 35. *quæst.* 6. relatæ, in qua Pontifex eidem Guillelmo interdicit, ne propriam uxorem, consanguinitatis prætextu, *præsumat dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum religiosorum Concilium causam istam examinaverit.* Audivimus etiam superiùs, litem, quæ vertebatur inter Lotharium, & Teuthbergam, super validitate connubii inter eos antea contracti, discussam fuisse in Synodo Aquisgranensi ; cumque ab istius sententia Teuthberga appellasset ad Nicolaum I. eodem Pontifice jubente, fuisse iterum examinatam in Synodo Metensi. In actis itidem Concilii Remensis, habiti anno 1119. cui præfuit Callixtus II. relatis ab Orderico Vitale, *lib.* 12. *pag.* 859. legimus, Comitissam Hildegardem, uxorem Wilhelmi, Comiti Pictavorum, ad Synodum accessisse, & *alta claraque voce querimoniam eloquenter enodasse, quam omne Concilium diligenter auscultavit. Se, siquidem dixit à marito suo esse derelictam, sibique Malbergionem, Vicecomitis de Castello-Araldi conjugem, in throno* (seu veriùs *thoro*) *subrogatam.* Pontifex verò, cùm non pos-

posset causam definire inaudito Comite, qui infirmitate præpeditus non potuerat se Synodo sistere, ad quam fuerat à Papa vocatus, *ei inducias dedit, certumque terminum constituit, quòd Consul ad placitum in Curiam Papæ veniret, ac ut legitimam uxorem reciperet, aut pro illicito repudio sententiam anathematis subiret.*

IV. Aliæ sunt causæ excitatæ aut super validitate sponsalium, aut super jure instituendi divortium quoad thorum, & cohabitationem, & istæ pariter, ob illum respectum, quem habent ad matrimonii Sacramentum, ad solum Judicem Ecclesiasticum deferuntur; quod deducitur *ex cap.* 10. *Ex litteris, de sponsalibus*, & *ex cap. Porrò, de divortiis.* Sponsalia quippè prævia sunt ad matrimonium celebrandum obligatio, & per divortium jura relaxantur, utrique conjugum ex matrimonio quæsita. Aliæ demùm sunt causæ, quæ connexionem quidem habent cum matrimonio, sed res merè politicas, & temporales directè, atque immediatè respiciunt; uti sunt lites, quæ frequenter moventur super dote, donatione propter nuptias, hæreditaria successione, alimentis, & similibus; & istas ad judices seculares pertinere, ex communi Doctorum sensu, rectè docent Bellarm. *lib. unic. de Matrimon. cap.* 32. & Tannerus *tom.* 4. *disp.* 8. *n.* 166.

V. Verùm si, cùm de hujusmodi controversiis in foro laicali disceptatur, quæstio incidat de jure connubii, putà de præcedenti ad nuptias impedimento, Judex secularis supersedere debet, atque incidentem causæ articulum ad Judicem Ecclesiasticum examinandum remittere; quod non solùm à Jure communi sancitum est, sed & in Senatu Neapolitano, post maturam rei discussionem, conclusum refert Matthæus *decis. Neapol.* 219. ac religiosè servari in Gallia, testantur Annæus Robertus *lib.* 3. *rerum judicat. c.* 5. & *lib.* 4. *cap.* 10. ac Renatus Choppinus *de sacr. polit. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 16. notatque Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 6. *cap.* 3. §. *Superest.* Non idem tamen locum vicissim habet in Judice Ecclesiastico; etenim hic, cùm causam cognoscit aut de matrimonii validitate, aut de jure ad divortium, incidentem etiam quæstionem dirimit de alimentis, aut dote; quod planè eruitur *ex cap.* 1. *Qui filii sint legitimi, ex cap. de prudentia*, 3. & *ex cap. per tuas*, 7. *de donat. inter vir.* & *uxor.* ubi id notant omnes Interpretes. Sed quamquam, Jure communi spectato, ita res se habeat, attamen, si vera narrat Feuretius *de abusu lib.* 5. *cap.* 5. in Gallia usus invaluit, ut ejusmodi accessoriæ controversiæ de re merè temporali à Judice Ecclesiastico ad laicum illicò remittantur.

VI. Idem accidit in aliis plerisque causis, quæ licèt verè & propriè spirituales non sint, ob connexionem tamen, quam habent cum re spirituali, à Jure communi foro Ecclesiastico addicuntur; & nihilominùs alicubi sive ex privilegio, sive ex consuetudine inductum est, ut in tribunali Seculari discutiantur. Ejusmodi ex.gr. est causa jurispatronatus, de qua Alex. III. *ex c.* 3. *de judic.* generatim edixit: *Causa verò jurispatronatus ita conjuncta est, & connexa spiritualibus causis, quod nonnisi Ecclesiastico judicio valeat definiri*; & nihilominùs in Gallia receptum esse, ut de jure patronatus merè laicali in judicio tàm possessorio, quàm petitorio, non Ecclesiasticus, sed Secularis Judex sententiam ferat, narrant Franciscus de Roy *in proleg. jur. patron. cap.* 29. Van-Espen *Jur. Eccles. part.* 2. *tit.* 25. *cap.* 4. *n.* 15. & citatus Al-

Altaserra *Jurisdict. Eccl. lib. 6. c. 11.* ubi hæc habet: *Moribus nostris, causa juris patronatus spectat ad Judicem laicum; quia depravato, ferè rerum omnium sensu, jus patronatus, ratione personarum, quæ hujusmodi jure utuntur, vel prædiorum, quibus cohæret, magis spectatur ut temporale, quam ut spirituale.*

VII. Haud absimile infortunium obvenit aliis causis fori Ecclesiastici, quas paulatim Judices laici sibi usurparunt. Communis Doctorum doctrina, jure communi subnixa, fert, ut lites motæ super possessione, seu quasi possessione juris annexi rei spirituali, atque ab hoc profluentis, putà super possessione exigendi decimas Ecclesiasticas, non minùs, quam causæ proprietatis, versentur & dirimantur in tribunali Ecclesiastico; quod pluribus argumentis demonstrarunt Antonius de Butrio *in cap. final. de judic. num. 20.* Ripa *in cap. Decernimus, eod. n. 17.* Gutierrez *Canon. Quæst. lib. 1. c. 34. à num. 26.* Garcia *de Benefi. part. 1. cap. 2. à num. 50.* Marta *de jurisdict. part. quart. cen. 1. cas. 24.* aliique congesti à Ranbech *Panop. immunit. disp. 2. c. 5. à n. 9.* Et tamen plerisque in locis, enumeratis à Barbosa *Jur. Eccles. lib. 1. cap. 39. n. 161. & seq.* sive expresso privilegio Apostolico, sive diuturna consuetudine, ab Ecclesia tolerata, inductum est, ut causæ Beneficiales, decimarum, & similes in judicio petitorio remittantur quidem ad Judicem Ecclesiasticum, sed in judicio possessorio in foro seculari audiantur & definiantur; quod etiam in Belgio servari, præsertim cùm agitur de quasi possessione juris percipiendi decimas, affirmat citatus Van-Espen *part. 2. tit. 33. cap. 9. n. 14.* Diximus sive ex privilegio, sive ex consuetudine; fertur quippè, Carolum VII. Francorum Regem, privilegium impetrasse à Martino V. ut causæ possessoriæ Beneficiorum agitari possent apud Regias Curias, solo reservato petitorii judicio Ecclesiasticæ cognitioni. Pontificium diploma refertur à Guidone Papa *in decisionibus Parlamenti Delphinatus quæst. 1.* atque à Joanne Feralto *de juribus & privilegiis Franciæ Regum privileg. 11.* Verùm citatus Alteserræ *de Jurisd. Eccles. lib. 3. c. 8.* ejusdem diplomatis verbis diligenter perpensis, contendit, Martinum V. non concessisse de novo Regibus Francorum, eorumque tribunalibus jus cognoscendi, & terminandi causas Beneficiales super possessorio, sed tantùm declarasse, suæ mentis neutiquam fuisse, per alias suas præcedentes Constitutiones derogare juri, quod iidem Reges, ex antiqua consuetudine, cujus initii non extaret memoria, à se, suisque Judicibus acquisitum asserebant cognoscendi de ejusmodi possessorio. Et certè, si privilegium genuinum sit, ejusdem verba id apertè denotant, quod Alteserra affirmat. Verùm tàm Alteserra, quàm Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib. 4. cap. 7. n. 3.* aliique Jurisconsulti Galli ab hoc allegati docent, non astringi Judicem Ecclesiasticum eidem parti petitorium decernere, cui regius Judex possessorium antea adjudicaverit; testanturque, eam ipsam Galliarum consuetudinem limitari ad interdicta retinendæ aut recuperandæ, nec complecti interdicta acquirendæ possessionis.

VIII. Ob adjecti quoque jusjurandi religionem, causas reales, quæcumque forent, & quascumque respicerent personas, ad Judicem Ecclesiasticum spectasse, & constat *ex cap. 23. de judiciis*, ubi Innocentius III. ait: *Numquid non poterimus de juramenti religione cognoscere, quod ad Judicium Ecclesiasticum*

clesiæ non est dubium pertinere? ac quam certum ponit Bonifacius VIII. *in cap.* 3. *de for. competen. in* 6. ubi respondet, potuisse Clericum laicum, pro quo fidejusserat, quique juramento interposito, promiserat se fidejussorem servare indemnem, convenire coram Judice Ecclesiastico, *ad cujus forum, ratione juramenti, causæ hujusmodi cognitio noscitur pertinere.* Hoc porrò titulo omnes ferè quæstiones super civilibus contractibus ad Judicem Ecclesiasticum olim devolvebantur; quoniam, inquit Mornacius *ad leg.* 8. *Cod. de Episcopali audientia, numquam ferè omittebant Tabelliones adjicere præstitum à contrahentibus sacramentum de servandis, quæ pepigissent.* Et nihilominùs tàm sanctè hæc disciplina pluribus sæculis retenta est, ut Principes laici non ausi sint illam infringere; nec alium sibi modum suppetere existimaverint impediendi, ne hac ratione omnes causæ à suis foris ablegarentur, quam prohibere, ne deinceps contractus, pacta, aliaque negotia firmarentur juramento; quod in Lusitania, aliisque in locis, legibus cautum, refert Felicianus de Oliva *for. Eccl. part.* 1. *q.* 30. ubi simul has leges irritas contendit. In Gallia tamen, si vera narrat sæpiùs citatus Alteserra *de Eccles. Jurisdict. lib.* 6. *cap.* 10. non solùm interdictum fuit, ne deinceps juramentum apponeretur contractibus, sed simul sancitum, ut contra legum prohibitionem appositum vires ampliùs non haberet causam pertrahendi ad forum Ecclesiasticum: "Olim tanta erat (scribit "Alteserra) jurisjurandi religio, ut jus"jurandum omnibus contractibus ap"poneretur, quo fides contractus re"ligioni jusjurandi tutior esset.... Hac "occasione usu evenit si fides secular"bus, ut Episcopi cognoscerent de con"tractibus, & de feudis, propter jura"menti vinculum in his interpositum, "*cap. Novit, de Judiciis.* Hac de cau"sa vetitum, ne jusjurandum contrac"tibus apponeretur, neve ulla ejus ra"tio in judiciis haberetur, nec hoc ob"tentu secularis jurisdictio evacuare"tur, quoniam jusjurandum non debet "esse vinculum iniquitatis." Hæc de causis, ratione sui, Ecclesiastico foro destinatis. Aliæ sunt causæ eidem foro addictæ, ratione personarum, quas tangunt. Non vacat hîc illam examinare quæstionem, quo jure, Divino ne, an humano, Clerici in causis merè temporalibus exempti sint à jurisdictione seculari; supperfluum quippè videtur indagare primigeniam originem ejus exemptionis, qua cæteroquin certò scimus Clericos potitos, ubi primùm Ecclesia, sedatis persecutionum procellis, Christianos Principes nacta est. Enimverò narrat Nicephorus *lib.* 7. *hist. Eccles. cap.* 46. *Constantinum Magnum, Clericos omnes, Constitutione lata, immunes, liberosque esse permisisse, judiciumque, & jurisdictionem in eos Episcopis, siquidem civilium Judicum cognitionem declinare vellent, mandasse.* Cujus quidem exemptionis tuendæ adeo Episcopi solliciti fuere, ut Patres Concilii Carthaginiensis III. habiti anno 397. *can.* 9. relato à Gratiano *in can.* 43. 11. *quæst.* 1. statuerit, Clericos, judicia secularia in causa criminali adeuntes, ejiciendos è gradu; in causa verò civili, illud amittere debere, quod evicerunt, si pristinum locum in Ecclesia obtinere vellent; *Item placuit* (dixerunt Patres) *ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, seu Clericorum, cùm in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis causa fuerit commota, si, derelicto Ecclesiastico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amit-*

amittat. Et hoc in criminali actione. In civili verò perdat, quod evicit, si locum suum obtinere voluerit. Eamdem immunitatem atque exemptionem, in sequentibus sæculis & summos Pontifices, & Principes, summa inter se consensione, Clericis confirmasse, liquet *ex Auth. hodie Authen. Clericus, Authen. Statuimus, Cod. de Episcop. & Cler.* atque ex Decretalium rubricis *de judiciis, & de for. compet.*

IX. Neque dumtaxat, si Jus commune inspiciamus, solus Episcopus est Judex competens in quibuslibet Clericorum causis, sed ejusdem tribunal adire permittuntur etiam laici in controversiis, cujuscumque generis sint inter eosdem exortis, idque non tantùm de communi litigantium consensu, uti statutum legimus ab Arcadio Imperatore *in leg. 7. Cod. de Episcopali audientia*, sed etiam, altero eorum refragante, quemadmodum expressè decernitur *in Extravagant. 1. de Episcopali judicio*, in Appendice ad Codicem Theodosianum. Etsi enim demus Gothofredo, eam legem non esse Constantini Magni, cujus nomen præsefert; nemo tamen inficiabitur, editam saltem esse à Theodosio, sub cujus nomine citatur à Carolo Magno, à quo est renovata, suisque Capitularibus inserta *lib. 6. cap. 366.* eidemque Theodosio adscribitur ab Innocentio III. eam approbante *in cit. cap. 13. de judiciis*, ubi hæc habet: *Nec illud humillimum omittamus, quod Theodosius statuit Imperator, & Carolus innovavit.... Quicumque videlicet litem habens, sive petitor fuerit, sive reus, sive in initio litis, vel decursis temporum curriculis, sive cùm negotium peroratur, sive cùm jam cœperit promi sententia; si judicium elegerit sacrosanctæ Sedis Antistitis, illicò, sine aliqua dubitatione (etiamsi pars alia refragetur) ad Episcoporum judicium cum sermone litigantium dirigatur.* Hæc autem facultas, ab utroque Jure laicis facta, deferendi suas causas temporales ad judicium Episcoporum, intacta perseverabat in fine sæculi XIII. seu veriùs ineunte XIV. Scribit enim Meyerus *Annalium Flandriæ lib. 10.* à Synodo Provinciali, per Archiepiscopum Remorum apud Compendium anno 1301. coacta, fulminatos fuisse Magistratus laicos, *qui non patiebantur, ut laici in foro Ecclesiastico convenirentur*; quod reapsse legimus in ejusdem Concilii actis, quæ ex ms. codice S. Genovefæ Parisiensis, post Labbeum, publici juris fecit Harduinus *tom. 7. col. 1250.* suæ Collectionis.

X. Potiori jure ad tribunalia Ecclesiastica provocare permittuntur viduæ, orphani, pupilli, aliæque miserabiles personæ, quibus opitulari, ab Ecclesiæ incunabulis, non ultimam fuisse Episcoporum curam, ostendit Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. cap. 87. & pluribus seq.* & apertè constat *ex Can. 1. & 2. dist. 87.* in quorum primo habetur: *Licèt omnibus de nobis* (id est summis Sacerdotibus) *sperantibus, non debeamus, in quantum possumus, non negare; plus tamen viduarum, & orphanorum causas: & impensiùs ducimus exequendas, quas tueri à nobis, vel ab omnibus Divina manifestat assertio*; & in altero dicitur, *Defensionis propriæ desolatis auxilio, & qui suis actibus adesse pro ætatis infirmitate non possunt, exoratum Pontificem decet subvenire, quia pupillis tuitionem etiam Divinitas jussit impendi.* Scimus utiquè, istorum Canonum fidem nutare, cùm non reperiantur inter genuinas epistolas Gelasii Papæ, cui à Gratiano tribuuntur; at non præterea sunt contemnendi; uti enim aliàs observavimus, exhibent saltem disciplinam usu receptam ea ætate,

qua

qua creduntur exarati. Præterquamquod certus & indubitatus est canon 12. Concilii Matisconensis II. habiti anno 585. *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 463. ubi idem, quod à Pseudo Gelasio audivimus, hisce verbis decernitur: *Quoniam provisioni nostræ, Deo auctore, causæ principaliter viduarum, & pupillorum sunt commissæ, pervenit ad nos, quod à Judicibus crudeliùs, pro levissimis causis, veluti Defensore carentes, irremediabiliter affligantur. Ob quam causam decernimus, ut Judices non priùs viduas, & pupillos conveniant, quam Episcopo nuntiarint, cujus sub velamine degunt. Quod si Episcopus præsens non fuerit, Archidiacono, vel Presbytero cuidam ejus, ut pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant, ita justè ac rectè, ut deinceps de talibus antedictæ personæ non conquassentur.* Perperam autem ejusmodi canones in eum sensum nonnulli detorquent, ut meram significent tuitionem & protectionem viduarum, & pupillorum, Episcopis specialiter commissam & commendatam. Nam in primis tuitio & defensio, ne sit inefficax, debet esse conjuncta cum jurisdictione; quamobrem, cùm Patres Concilii Carthaginiensis V. *can.* 9. relato â Gratiano 23. *quæst.* 3. *can.* 10. Imperatores rogarunt, ut Ecclesiis darent Defensores adversum potentiam divitum, nomine Defensorum veros intellexerunt Judices cum potestate coërcitiva, quorum munus esset Ecclesiam defendere à divitum violentiis; eademque de causa, ne scilicet inutiles essent Conservatores, quibus Sedes Apostolica munus committit tuendi jura, & privilegia alicui personarum cœtui à se specialiter concessa, necessarium reputarunt summi Pontifices, veram jurisdictionem iisdem conferre, exercendam in aliquibus casibus, de quibus *in cap.* 1. *& capit.* 2. *de Offic. Jud. deleg. in* 6. Deinde nonnisi violenter, ad meram significandam tuitionem, detorquentur allegata verba Concilii Matisconensis. Siquidem Fratres non hortantur, non rogant, quod proprium est meri defensoris & protectoris; sed districtè præcipiunt, ne Judices sæculares viduas, & pupillos conveniant sine Episcopi scientia, iisdemque Judicibus absente Episcopo per Archidiaconum, vel Presbyterum, terminos constitui decernunt ad earumdem personarum causas finiendas, contravenientes verò Judices anathemati subjiciunt. Hæc autem omnia veram redolent jurisdictionem, videnturque manifestè innuere, viduarum, ac pupillorum causas pertinuisse ad judicium Episcoporum, à quibus quodammodò delegarentur Judicibus secularibus, certis tamen adjectis legibus & conditionibus. Eamdem jurisdictionem Episcopis vindicarunt posteriores canones, quibus libertas data est prædictis miserabilibus personis declinandi forum seculare, vetitumque secularibus Judicibus, ne illas coram se sistere cogerent. Quare Innocentius III. *in capit. Super quibusdam, de verb. signific.* Comiti Tolosano rescripsit, ut, si quid litium ipsi esset adversus viduas, orphanos, & misellos quosvis, coram Judice Ecclesiastico, ad quem illi provocassent, stare deberet: *Item viduis*, (ait) *pupillis, orphanis, & personis miserabilibus tenearis in judicio Ecclesiastico respondere.* Tanta præterea fuit hujus rei apud majores nostros persuasio, ut quædam Regina Angliæ hoc solùm nomine, quod vidua esset, sibi fas esse putaverit, in causa feudali declinare judicium Domini directi feudi, & ad Papam provocare; uti habetur *in capit. Ex parte*

te, de for. compet. ubi Honorius III. totam enarrans huius rei gestæ seriem, inquit: *Fuit ex parte ipsius Reginæ responsum, quod vidua spoliata, irrequisito feudi Domino, spoliatorem, seu detentorem rei, coram Ecclesiastico Judice poterat convenire, cujus interest viduas defensare.*

XI. Hæc simul collecta, & adnotata Episcoporum oculis subjicimus, ut priora tempora cum hodiernis conferentes, videant, & doleant gravia vulnera suæ antiquæ jurisdictioni inflicta; siquidem seculares potestates, ait Guillelmus Durandus junior *de modo General. Concil. celebrand. tit.* 70. *part.* 2. *quasi per quamdam alluvionem, frustatim ad se omnia trahunt. Et sicut frustatim lupus agnum comedit; ita & per ipsos jurisdictio Ecclesiastica frustatim quodammodò devoratur, quidquid ad Ecclesiasticam jurisdictionem, potissimè quoad temporalia pertinet, sibi competere putantes. Et pauci sunt casus ad Ecclesiam pertinentes, in quibus directè, vel indirectè, per eos Ecclesiastica jurisdictio non turbetur in diversis mundi partibus; nec jam constituta remedia proficere possunt, sicuti experimentia docet.* Hisce Judicum secularium ausibus ab initio obstiterunt Pontifices maximi, & sanctissimi Ecclesiarum Antistites; sed, cùm illos à proposito dimovere nequiverint, ad evitanda majora mala, inolescentes in dies contra Ecclesiasticam jurisdictionem consuetudines dissimularunt, & tolerarunt; & quandoquè summi Pontifices consultiùs duxere, id ipsum privilegio Principibus concedere, quod propria auctoritate jampridem sibi usurpaverant.

XII. Jam verò, cùm desperandum jam sit, ut potestas secularis intra constitutos sibi ab antiquo limites contineri patiatur, imprudenter aget Episcopus, si in sua Synodo aliquid decerneret, quo jurisdictionem sibi olim Jure communi attributam recuperare tentaret; rem siquidem impossibilem aggrederetur, & sine ulla Ecclesiæ utilitate graviter apud Principem offenderet. Quare suo muneri satis abundè facturum se credat, si ad hæc tria animum diligenter intendat. Primò, ne Princeps secularis sibi umquam arroget jus sacrorum; hoc est, ne in ullo rerum eventu se immisceat in causis primi generis, merè scilicet spiritualibus, & Ecclesiasticis. Secundò, ne Judex laicus eam quoque partem Ecclesiasticæ jurisdictionis invadat, quæ hactenùs perseverat intacta; nisi enim Episcopus ejus vindicem statim se præbeat, hanc pariter pedetentim amittet. Quia tamen plerumquè privati Judices, supremi Principis auctoritate suffulti sunt, etiam in hoc negotio summa prudentia, circunspectione, & dexteritate opus est; atque in primis, priusquam Episcopus consueta exerat censurarum arma, debet accuratè perpendere, quod monet Augustinus *lib.* 3. *contra epistolam Parmeniani num.* 13. *tom.* 9. *Oper. col.* 64. hæc, quæ ad rem optimè quadrant, scribens: »Cùm quisque fratrum, id »est Christianorum, intus in Eccle»siæ societate constitutorum, in ali»quo tali peccato fuerit deprehensus, »ut anathemate dignus habeatur, fiat »hoc, ubi periculum schismatis nul»lum est; atque id cum ea dilectione, »de qua ipsi alibi præcipit, dicens, ut »inimicum non eum existimetis, sed »corripite ut fratrem.... Quando ita »cujusque crimen notum est, & om»nibus execrabile apparet, ut vel nul»los prorsus, vel non tales habeat de»fensores, per quos possit schisma »contingere, non dormiat severitas »disciplinæ.

Ter-

XIII. Tertiò denique, ubi aut privilegio, aut legitima consuetudine, fori Ecclesiastici limites ultrà Juris communis sanctiones ampliati sunt, quod cæteroquin perquam rarò contingere scimus, curabit Episcopus, ne sua incuria, aut conniventia contrahantur. Rem unico explicamus exemplo. Jure communi sancitum est, ut actor sequatur forum rei, ac perinde Clericus conveniens laicum in causa merè civili, & profana, illum convenire debeat coram Judice seculari, per textum *in cap. Si Clericus laicum, de foro competenti.* Attamen alicubi usus inolevit, ut Clericus, etiam in prædictis causis, laicum conveniat coram Judice Ecclesiastico. Ejusmodi consuetudo viget in nostra diœcesi Bononiensi, quam approbavit, & servari præcipit Gregorius XV. cujus Apostolicas litteras nos retulimus *in nostra Instit.* 40. *in fin.* Eademque etiam in Hetruria ab antiquo tempore introducta reperitur, & manifestè comprobatur ex Synodis tàm Provincialibus, quàm Diœcesanis illius ditionis, nimirum ex Synodo Florentina, quam habuit Cosmas de Pazzis Episcopus anno 1508. *ad tit. de foro competenti*; ex Concilio Provinciali, anno 1517. habito sub Julio Cardenali Mediceo, tunc Archiepiscopo Florentino, mox ad Romanum Pontificatum, assumpto nomine Clementis VII. evecto, in rubrica *de rotulo Judicum delegatorum*; item ex alio Provinciali Concilio ab Archiepiscopo Altovito celebrato anno 1563. rubrica 15. *de foro competenti*; & ex Diœcesana Synodo, coacta anno 1666. ab Archiepiscopo Nerlio S. R. E. Cardenali; ex alia anno 1710. habita ab Archiepiscopo de Gherardesca, & recentiùs, ea, quam bon. mem. Archiepiscopus Martellius habuit anno 1732. Ubi ergo hæc, aut similis consuetudo invaluit, ea utiquè erit sarta tecta custodienda; neque conqueri poterunt laici, quod Episcopus hoc secularis jurisdictionis minimum frustulum, consuetudine acquisitum, sibi vindicet; cùm ipsi, sicuti à Guillelmo Durando suprá audivimus, sola consuetudine, quæ ab initio dici potuit abusus & corruptela, ferè integram devoraverint jurisdictionem Ecclesiasticam.

CAPUT X.

Leges civiles cum moderatione & delectu in Synodo allegandæ.

VIdetur *etiam abstinendum à mentione legum secularium, præsertim si affines sint illis, quæ à Sede Apostolica improbatæ fuerunt*; verba sunt Fagnani *in cit. cap. Sicut olim, n.* 86. Ad quorum rectam intelligentiam, meminisse oportet, ex legibus civilibus aliquas esse Jure Canonico expressè approbatas, aliquas expressè correctas, atque abrogatas, aliquas verò neque approbatas, neque improbatas, sed silentio prætermissas. Leges primi generis, & possunt, & quandoquè debent in Synodalibus Constitutionibus allegari; à legibus secundi generis commemorandis est abstinendum; legum tertii generis mentionem fieri, perutile aliquandò, & laudabile. Quæ omnia congruis exemplis exornabimus.

II. Atque, ut à primis initium ducamus, aliquas ex iis delibabimus matrimonium respicientes. Olim, juxta Ecclesiæ Romanæ disciplinam, matrimonia minimè dissolvebantur ex capite impotentiæ: *Respondemus, quod de ejusmodi expresum Canonem non habemus*; ait Pontifex Lucius III. *in c. 2. de frigidis, & maleficiatis*, prout jacet in secunda Collectione Decretalium Romanorum Pontificum, quæ ta-

men verba nequaquam leguntur *in c.* 4. *eod. tit.* novissimæ Collectionis, Gregorii IX. jussu adornatæ. Et sanè, occurrentibus ejusmodi conjugiis, in quibus impotentia perpetua deprehenderetur, responderi solebat mulieri, ut conjugem suum, quem tamquam virum habere non poterat, in fratris locum haberet; juxta ea quæ rescripta leguntur ab Alexandro III. *in cap.* 2. & 3. & à Clemente III. *in cap.* 4. *de frigidis, & maleficiatis*, in prima Collectione Decretalium. Hodie verò impotentia perpetua recensetur inter impedimenta matrimonium dirimentia; de quo *in cap. Fraternitatis, ac tot. tit. de frigidis, & maleficiatis.* At, quoniam post contractum conjugium frequenter contingit, constare quidem de alterutrius conjugis impotentia, sed valdè dubitari, num ea sit perpetua, vel potiùs temporaria, seu an sit insanabilis, vel possit naturali arte superari; idcircò leges civiles, quando impotentiæ signa aut evidentia, aut indubitata non sunt, certum conjugibus præscripsere tempus, intra quod operam dare possint rei conjugali, suasque vires expediri, adhibitis etiam opportunis remediis, quæ Peritorum judicio apta sint ad illas reficiendas & roborandas, si adhiberi queant, citra grave vitæ periculum, & valetudinis detrimentum. Ad ejusmodi experimentum Justinianus Imperator *in l. In causis, Cod. de repudiis*, præfinivit biennium; sed postea ratus, non posse intra biennium certum ferri judicium de impotentiæ perpetuitate, *in Novella* 22. §. *Per occasionem* illud prorogavit ad triennium. Hanc autem Justiniani sanctionem expressè approbavit Cælestinus III. *in cap. Laudabilem,* 5. *de frigid. & malefic.* ac proinde in foris Ecclesiasticis tamquam lex Canonica allegatur, & ubiquè religiosè custoditur; neque enim fides habenda est quibusdam Doctoribus Gallicanis; asserentibus, prædictam triennalem cohabitationem non esse hodie in Galliis usu receptam; eorum siquidem assertionem falsitatis redarguit, & validè confutavit Bocchier, Præses Parlamenti Divionis; in suo Tractatu edito anno 1735. *de matrimonii dissolutione ex capite impotentiæ pag.* 67. *& seq.*

III. In solatium orbitatis filiorum adinventum est figmentum adoptionis, per quam filios suscepisse videatur, qui illos non procreavit, uti habetur *in l.* 1. *& in l. Is qui filium, ff. de adoptionibus.* Ad hoc fingendum naturæ simulacrum, cujus delineamenta expressa reperimus in sacris litteris, nempè *Genesis* 48. *Exodi* 2. & *Esther.* 1. varios & diversos ritus, pro temporum & locorum diversitate, legimus adhibitos. Atque, ut prætereamus modum illum adoptandi, barbaris usitatum, quem describit Diodorus Siculus *Biblioth. IV.* 40. inquiens: *Illam adoptionem (Herculis) hoc modo factam perhibent. Juno lectum ingressa, Herculem corpori suo admotum ut verum imitaretur partum, subter vestes ad terram demisit, quem in hoc usque tempus adoptionis ritum barbari observant*; apud Romanos peragenda erat coram Prætore, aut Magistratu, penes quem esset legis actio, trina illa imaginaria venditione per æs, & libram, qua apud ipsos cæteri perficiebantur actus legitimi; & si ageretur de adoptione perfecta, de qua mox, hæc explenda erat in Comitiis Curiatis, accersitis etiam Pontificibus, aliisque adhibitis solemnitatibus quas referunt Vincentius Gravina *Origin. Jur. Civil. tom.* 1. *pag.* 208. *& seq.* Heineccius *Antiquit. Roman. lib.* 1. *tit.* 11. *n.* 5. sed posteriori ævo alii à Romanis adiventi sunt adoptandi ritus, quod iidem

Auc-

Auctores prosequuntur. Aliæ itidem adoptionis formulæ apud alias invaluerunt nationes. A Gothis quippè filios adoptatos per actum barbæ, narrat Aimoinus *de gestis Francorum lib.* 1. *c.* 20. A Francis per barbæ præcisionem, testatur idem Auctor *lib.* 4. *c.* 25. Sed magis communiter apud Christianos recepta fuit quædam spiritualis adoptionis species, quæ fiebat per incisionem capillorum; siquidem de Pipino misso à Carolo Martello ad Luitprandum, Longobardorum Regem, hæc scribit Paulus Diaconus *lib.* 6. *c.* 53. *Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pipinum filium suum ad Luitprandum direxit, ut ejus, juxta morem, capillum susciperet, qui ejus cæsariem incidens, ei pater effectus est*; & de Pontifice Benedicto II. scribit Anastasius Bibliothecarius: *Hic unâ cum Clero, & exercitu, suscepit mallones capillorum Dominorum Justiniani, & Heraclii, filiorum clementissimi Principis, simul & ejus jussionem, per quam significabat, eosdem capillos direxisse*; quem Anastasii locum explicans Baronius *ad annum* 684. *n.* 7. ait: *Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii sui scirent, se Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impensiùs parere deberent, eumdemque ut parem diligere, ac revereri.* De hoc peculiari Christianorum adoptandi ritu disserit Balsamon *ad can.* 53. *Synodi Trullanæ*, eumdemque pluribus illustrant Merillus *lib.* 3. *observat. c.* 40. & Binius *in notis ad Vitam Benedicti II.*

IV. Sed omnibus hisce, aliisque plurimis adoptionis ritibus, quos recenset Cironius *ad tit. de cognat. legal.* & Gonzalez *ad cap.* 1. *eod. tit.* deletis, alium modum adoptioni faciendæ præscripsere leges civiles, quibus utimur. Distinguunt istæ, sicut & etiam olim fuerat apud Romanos, duas species adoptionis: unam *perfectam*, quæ dicitur *adrogatio*, alteram *imperfectam*, quæ *adoptio simplex in specie* etiam appellatur. Prima fit, cùm persona extranea, sui juris, ex Principis rescripto, ita transit in potestatem & familiam adoptantis, ut perinde ac filius legitimus & naturalis, fiat ejus hæres necessarius, tàm ab intestato, quàm ex testamento §. *Cùm autem* 3. *Instit. de adoption. l. Impuberem* 2. *Cod. eod.* Imperfecta fieri dicitur, cùm persona extranea, constituta sub sui naturalis patris, seu avi potestate, solius Magistratus, alteriusve Judicis competentis auctoritate, in filium, aut nepotem adsciscitur, quin tamen transeat in familiam & potestatem adoptantis, cujus propterea non fit hæres necessarius ex testamento, quo præteriri potest, licèt eidem succedat ab intestato, §. 2. *vers. sed & hodie, Instit. de adoption.* Eædem porrò civiles leges, turpe atque inhonestum reputantes, matrimonium inter eos iniri, qui etiam imaginaria & ficta ista cognationis specie conjunguntur, irritas decrevere nuptias primò inter adoptantem, & adoptatum, atque ab isto descendentes, *l. Quin etiam*, 55. *ff. de rit. nuptiar.* secundò inter adoptatum, & filios naturales adoptantis *l. Per adoptionem*, 7. *ff. eod.* §. *Inter eas, Instit. de nupt.* tertiò inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac vicissim inter adoptatum, & uxorem adoptantis, *l. Adoptivus*, 14. *ff. cit.* At id discriminis inter enumeratas personas, adoptione conjunctas, intercedere leges voluere, ut inter primas, quæ sunt quodammodò in linea recta ascendentium, & descendentium, numquam, ne soluta quidem adoptione, matrimonium consistere valeat; ut enim dicitur *in cit. l. Quin etiam*, semper nefas reputatur, eam uxorem du-

cere, quæ per adoptionem filia, aut neptis fuit; idemque servandum edixere inter personas tertii generis, inter quas semel ortam ex adoptione affinitatis speciem, quæ matrimonio contrahendo obicem ponit, perpetuam esse decernunt. Quocirca *adoptivus filius, si emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor fuit, ducere non potest, quia novercæ locum habet*; inquit textus *in cit. leg. Adoptivus, ff. de rit. nuptiar.* Sed inter personas secundi generis, quæ adoptione interveniente, sibi è latere jungi videntur, impedimentum durat, quamdiu durat adoptio, seu quamdiu filii permanent sub patria potestate; sicut habetur *in cit. l. Per adoptionem, 17. de rit. nuptiar.* Soluta verò patria potestate vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem filii sive adoptivi, sive naturalis, cessat impedimentum, & potest filius adoptivus in uxorem ducere filiam naturalem ejus, à quo fuerat adoptatus, juxta apertum textum *in cit. §. Inter eas, Instit. de nupt.*

V. Jam verò & cognationem legalem, & quæ ex ea ad nuptias profluunt obstacula; eo prorsùs modo, quo à Jure civili statuta fuerant, universum recepit, approbavitque Nicolaus I. *in respons. ad consulta Bulgarorum c. 2.* cujus responsionis fragmenta referuntur *in can. Ita diligere, 30. quæst. 3. in c. unic. de cognat. legal.* Quamobrem, si quæstio incidat sive in tribunali Ecclesiastico, sive etiam in Synodo, an in hoc, vel illo casu adsit impedimentum cognationis legalis, necessariò recurrendum erit ad leges civiles, atque ad earumdem normam controversia decidenda. Disputant ex. gr. Doctores, num præfata ad matrimonium obstacula à sola inducantur adrogatione; an etiam ab adoptione simplici & imperfecta. Ex utraque oriri, affirmant Glossa finalis *in cit. cap. unic. de cognat. legal.* atque ibidem Panormitanus *n. 5.* Ancharanus *n. 8.* Alexander de Nevo *n. 12.* Gonzalez *num. 10. in fin.* Covarr. *part. 2. de sponsal. cap. 6. §. 5. n. 2.* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 41.* Hurtadus *eod. tract. disp. 19. difficult. 2. n. 3.* Contrà, illa ex sola adrogatione promanare, contendunt Innocentius *in eod. cap. unic.* Sylvester *verb. Matrimonium 8. quæst. 8. disp. 4.* Henriquez *de Sacram. lib. 12. cap. 12. n. 3.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 63. n. 9.* Canisius *ad tit. de cognat. leg. num. 3.* Pirhing. *n. 4.* Engel *n. 3.* Vincentius de Justis *de dispensat. matrim. lib. 2. cap. 6. n. 198. & seq.* Tàm prioris, quàm posterioris sententiæ patroni, unicè insistunt Juris Civilis textibus, quos de qualibet adoptione indiscriminatim loqui, défensores primæ sententiæ autumant; aliis ex adverso opinantibus, eos de sola adrogatione intelligendos. De hac quæstione actum fuit in sacra Congregatione Concilii die 25. Septembris 1734. uti videre est *in Thesaur. Resolut. tom. 6. pag.* 364. Nihil tamen ex decisione, quæ tunc prodiit, potest concludenter ad rem evinci. Adoptio siquidem, de qua tùm disceptabatur, respiciebat puerum duodennem, expositum hospitali Sancti Spiritus in Saxia, sub nullius patria potestate existentem, & adoptatum auctoritate Commendatarii ejusdem hospitalis, cui id juris à summo Pontifice concessum est; atque idcircò talis adoptio non immeritò videri potuit vera adrogatio, quam impedimentum ad matrimonium inter recensitas personas præstare, nullus dubitat. Itaque, cùm indecisa adhuc remaneat controversia, si de ea in Synodo agendum foret, ex solis Juris Civilis sanctionibus posset definiri.

VI. Cognationem legalem excepit cognatio spiritualis, de qua in Decreta-

talibus Gregorii IX. extat integer titulus, qui est *lib.* 4. *tit.* 11. In eo tamen titulo nullum decretale rescriptum ad cognationem spiritualem pertinens affertur, quod ante Alexandrum III. Pontificem prodierit. Verùm hujusce impedimenti quod à spirituali cognatione provenit, multò ante Alexandri III. ætatem mentio facta reperitur. Siquidem in Concilio Romano I. sub S. Zacharia Papa, habito anno Christi 743. statutum fuit *c.* 5. *Ut Spiritualem commatrem nullus sibi præsumat nefario conjugio copulare. Nam, qui hujusmodi opus perpetravit, sciat se anathematis vinculo esse obligatum, & Dei judicio condemnatum*; *tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1928. Nec alia etiam antiquiora desunt hujusmodi disciplinæ monumenta. Sed, cùm nullum suppetat anterius, eo quod habetur *in l.* 26. *Cod. de nuptiis*, ubi hæc Justiniani Imperatoris verba leguntur: *Ea persona omnimodò ad nuptias venire prohibenda, quam aliquis à sacrosancto suscepit Baptismate; cùm nihil aliud sic inducere potest paternam affectionem, & justam nuptiarum prohibitionem, quam hujusmodi nexus, per quem, Deo mediante, animæ eorum copulatæ sunt*; id utiquè sufficit, ut in catalogo legum civilium, quæ à Jure Canonico expressè confirmatæ sunt, præmissa etiam de spiritualis cognationis impedimento lata adscribatur; ut rectè etiam observat Joannes Baptista Bartholus Episcopus Feltrensis *in suis Institutionibus Juris Canonici c.* 44. *n.* 7.

CAPUT XI.

Exempla legum secundi generis, quæ scilicet sunt à Jure Canonico correctæ, & improbatæ; ubi de Matrimoniis Filiorumfamilias sine consensu parentum, & Servorum sine consensu dominorum.

HActenùs de legibus civilibus, à Jure Canonico expressè receptis & approbatis. Longè plura proferre possumus exempla legum abrogatarum. Ac primo loco occurrunt leges Cæsareæ permittentes usuras, dummodò non sint immoderatæ, nec modum excedant præscriptum à Constantino Magno *in celeberrima l.* 1. *t. ult. lib.* 2. *Cod. Theodosiani*, renovata à Justiniano, *l.* 26. *Cod. de usuris*: *In trajectitiis contractibus, vel specierum fœnori dationibus, usque ad centesimum tantummodò licere stipulari, nec eam excedere; licèt veteribus legibus hoc erat concessum*; quibus tamen sanctionibus Ecclesiæ legibus est derogatum, ac severè vetitum, seu veriùs jure naturali, & Divino vetitum declaratum, quidquam lucri, etiamsi minimum sit, ex mutuo reportare; quod ex *can.* 43. inter Apostolicos, *ex can.* 2. Concilii Illiberitani, *ex can.* 12. Concilii Arelatensis I. *ex can.* 16. Concilii Carthaginiensis III. aliisque pluribus Ecclesiæ sanctionibus, atque ex communi SS. Patrum sensu apertè constare, inferiùs demonstrabimus.

II. Jure communi Cæsareo irrita fiunt matrimonia inita à filiisfamilias sine consensu parentum; ut probant textus *in princ. Instit. de Nuptiis*, & *in l. Nuptiæ* 2. *ff. de ritu Nuptiar.* in quorum primo habetur: »Si filiisfa»miliarum sint, consensum habeant »parentum, quorum in potestate sunt; »nam

»nam hoc fieri debere & civilis & »naturalis ratio suadet, in tantum »ut jussus parentis præcedere debeat; »& *infrà*: Si adversus ea quæ dixi»mus; aliqui coierint, nec vir, nec »uxor, nec nuptiæ, nec matrimo»nium, nec dos intelligitur; *in alte»ro dicitur*: Nuptiæ consistere non »possunt, nisi consentiant omnes, id »est qui coeunt, quorum in potesta»te sunt.« Equidem non ignoramus, Cujacium *in lib.* 35. *Pauli ad edictum ad l.* 2. *&* 10. *de ritu nuptiar.* & Dionysium Godefridum *in l. Filius de ff. de ritu nuptiar.* contendere, per præfatas leges, non irritas, sed solùm illicitas decerni nuptias, quas filiifamilias contrahunt, invitis, aut insciis, nec consentientibus parentibus, sub quorum sunt potestate; neque nos præterit, hanc opinionem fulciri auctoritate Pauli Jurisconsulti, qui *lib.* 2. *sent. tit.* 14. scripsit: *Eorum, qui in potestate patris sunt, sine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur; contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur.* Verùm non ita sentiunt alii eruditi viri, quibus prædictorum Juris textuum verba adeò perspicua videntur, ut indubitanter asserant, per illa infirmari conjugia filiorumfamilias, quibus paternus consensus non adjecerit vires; quinimmò Vinnius *ad lib.* 1. *Instit. tit.* 10. perpendens verba illa Justiniani: *ut jussus parentis præcedere debeat*; hæc insuper adnotavit: »Jussus, id est con»sensus, aut potiùs assensus parentis in »nuptiis filiorum adeò necessarius est, »ut etiam præcedere debeat, neque »ratihabitione patris retrò legitimè »fiant, nimirum cùm ratihabitio in »iis tantùm locum habeat, quæ non »statim ipso jure nulla sunt, sed ali»quo modo consistunt, aut pendent.« Quod verò attinet ad locum ex Paulo Jurisconsulto allegatum, hac ipsa de causa, quod scilicet apertè contradicat citatis legibus, quas certissimum est Imperatorem Justinianum ex ejusdem Pauli Jurisconsulti sententia, inseruisse corporis Juris à se promulgati, non immeritò suspicantur plerique, quos sequitur Juenin *tract. de Sacram. dissert.* 10. *quæst.* 5. *art.* 2. illum non esse Pauli, sed Aniani cujusdam, qui Theodosianum Codicem tempore Alarici, Gothorum Regis, notis illustravit. Nec mirum, tantam ab Imperatoribus tributam potestatem parentibus in filiorum nuptias, adhuc enim remanebant rudera illius immoderatæ potestatis patriæ, quæ auctore Romulo, diu viguerat apud Romanos, cujus ratione *licebat parentibus loris cædere filios, carcere coërcere, in agros ad opera rustica vinctos amandare, venundare, denique interficere*; quod totidem verbis refert Dionysius Halicarnasseus, *lib.* 2. *pag.* 46. Hinc, teste Lactantio *Instit. lib.* 4. *cap.* 3. filii dicebantur *servire patri.* Quinimmò, liberorum conditionem in quibusdam fuisse duriorem conditione servili, observant idem Lactantius, & Servius *ad Virgil. Æneid.* XI. *vers.* 143. Quamvis porrò hæc parentum in filios immoderata jura, quæ certè barbariem sapiebant, cultioribus Romanæ Reipublicæ temporibus fuerint valdè imminuta; nihilominùs tamen Justiniani ætate tantam parentes retinebant in filios potestatem, ut idem Imperator §. 2. *Instit. de patria potestate* affirmaverit: *Nulli alii sunt homines, qui talem in liberos habeant potestatem, qualem nos habemus.* Quocircà, cùm leges Cæsareæ viribus carere voluerint matrimonia à servis contracta, non consentientibus dominis, quorum subsunt dominio; mirum non est earumdem edic-

edicto, fuisse robur ademptum conjugiis à filiisfamilias celebratis sine consensu parentum, sub quorum potestate existunt.

III. Utrasque civiles leges, tàm videlicet, quæ servorum, quàm quæ filiorumfamilias solo contrahentium consensu inita matrimonia infringebant, quomdàm ratas habuit Ecclesia; etenim S. Basilius, *epist.* 199. *Canonica* 2. *ad Amphilochium*, *can.* 4. *tom.* 3. *Oper. pag.* 296. ait: »Matrimonia »sine iis, qui potestatem habent, for»nicationes sunt. Neque ergo, viven»te patre, neque hero, qui conve»niunt, extra reprehensionem sunt, »quemadmodum, si annuant cohabi»tationi, quos penes hujus rei est ar»bitrium, tunc firmitatem conjugii »accipit cohabitatio.« Et Concilium Aurelianense IV. anni 541. *can.* 22. *tom.* 2. Collectionis Harduini, *col.* 1439. »Ut nullus per imperium potestatis »filiam competere audeat alienam, ne »conjugium, quod contra parentum »voluntatem impiè copulatur, velut »captivitas judicetur; sed sicut est »prohibitum, non admittatur. In his »qui perpetraverint, excommunica»tionis severitas, pro modo piaculi, »imponatur;« & *can.* 24. loquens de conjugio servorum, decrevit: »Quæ»cumque mancipia, sub specie con»jugii, ad Ecclesiæ septa confuge»rint, ut per hoc credant, posse fie»ri conjugium; minimè eis licentia »tribuatur, nec talis conjunctio à Cle»ricis defensetur;« & paucis interjectis, complectens tàm servorum, quàm filiorumfamilias matrimonia clanculùm, & propria auctoritate inita, addit: »De qua re decernimus, ut pa»rentibus, aut propriis dominis, prout »ratio poscit personarum, accepta fi»de excusati, sub separationis pro»missione, reddantur; postmodum ta»men parentibus, atque dominis li»bertate concessa, si eos voluerint »propria voluntate conjungere.« Concilium Cabilonense II. anni 813. *can.* 30. relato à Graciano *in can. ult.* 29. *q.* 2. postquam dixit: *Nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur*; hanc statim limitationem adjecit: *Ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum.* Ac denique, ut alia prætereamus, quæ ad rem congessit Gonzalez *in capit. fin. de conjugio servorum*, *numer.* 3. *& seqq.* Ahyto Episcopus Basileensis in suo Capitulari, sæculo IX. edito, apud Harduinum, *tom.* 4. *col.* 1244. *can.* 21. edixit: »Ubi verò mancipia, non unius, »sed diversæ potestatis juncta fuerint, »nisi consentientibus utriusque domi»nis, hujusmodi copulatio rata non »erit.

IV. Verùm postea consultius visum est Ecclesiæ præfatas civiles leges, pluribus sæculis à se aut approbatas, aut toleratas, corrigere & abrogare, statuitque, ut deinceps nuptiarum validitas à solo penderet contrahentium consensu, nequaquam autem à nutu eorum, sub quorum dominio vel potestate contrahentes existunt; quod generatim sancitum legimus *in cap. Cùm locum, de spons. & matrim. in capit. Licet, & in cap. Tua, de sponsa duorum*; speciatim verò de servis rescripsit Hadrianus Papa ad Archiepiscopum Salisburgensem *in cap. Dignum, de conjugio servorum*: »Nec inter ser»vos matrimonia debent ullatenùs pro»hiberi; & si, contradicentibus do»minis, & invitis, contracta fuerint, »nulla ratione sunt, propter hoc, Ec»clesiastico judicio dissolvenda;« ac tandem de filiisfamilias, post alias sanctiones indicatas à Juenin *cit. dissert.* 10. *quæst.* 5. *cap.* 3. *art.* 1. definivit Tridentinum, *sess.* 24. *cap.* 1. *de refor. mat.*

mat. matrim. ubi anathemate percutit, *qui falsò affirmant, matrimonia à filiisfamilias sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse.*

V. Quamobrem non licet hodie easdem civiles leges, jamdiu ab Ecclesias rescissas, excitare, earumque obtentu, firmitatem adimere aut servorum, aut filiorumfamilias connubiis, quibus domini, vel parentes non annuerunt. Quod autem affirmant Bohemerus *Jur. Eccles. Protestantium, lib. 4. tit. 9. §. 6.* nempè in Pomerania, Westphalia, & Bohemia, ubi adhuc remanent vestigia antiquæ servitutis, & etiam hodie reperiuntur *homines proprii*, hoc est existentes sub dominorum proprietate, istorum connubia non aliter esse valida, quam ex dominorum consensu, aut est accipiendum de servorum conjugiis quoad effectus civiles, aut non est admittendum à Catholicis illis in regionibus degentibus, qui sanctioribus Ecclesiæ legibus reguntur. Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur edictum à Christianissimo Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus anni 1579. *art.* 40. promulgatum, atque à Ludovico XIII. ann. 1629. & 1639. renovatum, quo nulla & invalida declarantur matrimonia à filiisfamilias contracta sine consensu parentum; illud siquidem verbum *invalida, non esse aliter explicandum, quam per solam relationem ad contractum civilem*, ejusdem Ludovici nomine, Clero Gallicano responderunt Regii Commissarii; uti habetur *tom. 3. rerum, & decretorum Clerici Francisci* testaturque Lovetus, in Parisiensi Senatu Consiliarius, *tit. 6. litt. M.* scribens: »Nullitas matrimonii proveniens ex »defectu conditionum, quas requirit »articulus 40. Blesensis Constitutionis, nullatenùs attingit ipsum Sacramentum, quod nihilominùs in isto matrimonio existit; non agitur »de Sacramento Matrimonii, aut ejus »essentialibus cæremoniis; sed de validitate conventionum matrimonialium, de accessoriis matrimonii, de »dotis validitate, & communitate inter virum, & uxorem; quæ conventiones non dependent ex theologicis decisionibus, sed ex edictis in »Parlamento verificatis.« Idem ostendit Isaacus Habertus, Episcopus Vabrensis, *in libro de justitia connubialis edicti à Ludovico XIII. conditi*, ubi hæc habet: »Non multum »laborandum est de conciliandis Regiis edictis cum Ecclesiæ sententia; »nullo quidem umquam edicto, matrimonia filiorumfamilias invalida »ac nulla esse absque consensu parentum tutorumque, constitutum est, »etsi hic error multis imposuerit. »Prohibita quidem sunt, sed invalida & nulla esse, haudquaquam definitum. Unde etiam Decessorum »suorum vestigiis insistens Rex Christianissimus Ludovicus, ea iterum »prohibuit, ac austeriùs interdixit; »invalida tamen, ac nulla esse, contra Tridentinæ Synodi decretum, ac »Theologorum unanimem etiam in »regno suo sententiam, minimè sanxit.« Idem tradit Cabassutius *in theor. & prax. Jur. Canon. lib. 3. capit. 26. numer. 6. & 7.* ubi Brodeum carpit, quod Regium edictum ad ipsam etiam Sacramenti rationem protraxerit. Idem docet Gerbasius in libro, quem inscripsit *Tractatus pacificus, &c. pag.* 504. Idem Natalis Alexander *Theolog. dogmat. & moral. lib. 2. art. 3. prop. 1.* Quocircà nescimus, qua ratione Juenin *cit. diss. 10. cap. 3. art. 2. de Sacram. matrim. capit. 2.* metuerit suum calculum adjicere tot Doc-

Doctorum Gallicanorum sententiæ, Regia etiam declaratione firmatæ, & decidere noluerit, an reverà in Gallia matrimonia inita à filiisfamilias sine consensu parentum, sint valida quoad substantiam, etsi civilibus effectibus destitui nemo dubitet. Neque extra institutum vagati sumus, dum hæc prolixiùs enarravimus; siquidem verebamur, ne Episcopi prædicti, Juenin, aliorumque contra communem sapientiorum Galliæ Doctorum sensum idem scriptitantium, auctoritate decepti, non audeant in suis Synodis declarare, matrimonia à filiisfamilias, invitis, ac insciis parentibus, contracta, etsi illicita, valida tamen esse, ac proinde integrum non esse contrahentibus, quandiu eorum alter superstes est, alias nuptias inire; quam profectò Synodalem declarationem, ad consulendum animarum saluti, non solùm utilem, sed maximè necessariam reputamus.

CAPUT XII.

Exempla alia legum civilium à Jure Canonico correctarum; ubi præcipuè de Adulteriis, & Concubinatu.

JUxta leges civiles, conjugatus cognoscens solutam, adulterii judicio non tenetur, *leg.* 6. §. 1. *ff. de adulteriis*, & *l.* 2. *Cod. eod. tit.* quamvis adulterii crimine damnetur conjugata solutum admittens. Aliud statutum est à Jure Canonico, quod tàm virum, quàm uxorem, eadem lege teneri voluit, quia utrobique idem ligat fidei conjugalis vinculum; quare Ambrosius *lib.* 1. *de Abraham*, relatus *in can. Nemo* 32. *q.* 4. ait: "Nemo blandiatur sibi de legibus hominum. Omne stuprum adulterium est, "nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem à viro, quæ ab uxore "debetur castimonia. Quidquid in ea, "quæ non sit legitima uxor, commissum fuerit, adulterii crimine damnatur:" ubi Glossa, *verb. de legibus*, notat: *Quæ dicunt, quod adulterium non committitur cum soluta, sed cum nupta.* Acriùs eas Romanorum leges reprehendit Hieronymus *in epist. ad Oceanum de morte Fabiolæ*, cujus fragmentum refert Gratianus *in can.* 20. *eadem caus.* 32. *q.* 5. ait quippè Hieronymus *tom.* 1. *Oper. col.* 455. "Aliæ sunt leges Cæsarum, aliæ Chris"ti. Aliud Papinianus, aliud Paulus "noster præcipit. Apud illos viris impudicitiæ fræna laxantur, & solo "stupro, atque adulterio condemnato, "passim per lupanaria, & ancillulas "libido permittitur, quasi culpam dignitas faciat, non voluntas. Apud "nos, quod non licet fœminis, æquè "non licet viris, & eadem servitus "pari conditione censetur." Ad eamdem inter leges Cæsareas, & Ecclesiasticas, hac in re discrepantiam allusit Augustinus, *lib.* 2. *de adulterinis conjugiis cap.* 8. *num.* 7. *tom.* 6. *Oper. col.* 407. ubi quosdam inducit adulteros, ita secum invicem loquentes: *An verò sexus nostri dignitas hanc sustinebit injuriam, ut cum aliis fœminis, præter uxores nostras, si quid admittimus, in luendis pœnis, mulieribus comparemur?* Eosque in hunc modum conqueri, addit Augustinus, confisos juribus forensibus, discrimen ponentibus inter viri, & uxoris conditionem: *Sed isti* (ait) *quibus displicet, ut inter virum, & uxorem par pudicitiæ forma servetur, & potiùs eligunt, maximeque in hac causa, mundi legibus subditi esse, quam Christi; quoniam jura forensia non eisdem, quibus fœminas, pudicitiæ nexibus viros videntur obstringere, &c.* Abrogatis au-

autem prædictis legibus civilibus, nimium indulgentibus virorum impudicitiæ, consequens fuit, ut eadem actio ad divortium daretur uxori contra virum adulterum, quæ huic competit adversus adulteram uxorem, quemadmodum perpendit Hieronymus, *cit. epist. ad Oceanum*, relatus *in can. Præcepit*, 23. *quæst.* 5. *Præcepit Dominus, uxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis, & si dimissa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris jubetur, hoc consequenter redundat in fœminas. Neque enim adultera uxor dimittenda est, & vir mœchus retinendus*; cui consonant Augustinus relatus *in can. Idololatria* 28. *quæst.* 1. & Innocentius I. *epist.* 3. *ad Exuperium Episcopum Tolosanum*, *c.* 4. relatus pariter *cit. causa* 32. *quæst.* 5. *can. fin.* ubi rationem insuper expendit, propter quam rariùs contingit, maritum adulterum ab uxore dimitti: "Et illud "desideratum est sciri (*scribit Inno-*"*centius*) cur communicantes viri cum "adulteris uxoribus non conveniant, "cùm contrà uxores in consortio adul-"terorum virorum manere videantur? "Super hoc Christiana religio adulte-"rium in utroque sexu pari ratione "condemnat. Sed viros suos mulieres "non facilè de adulterio accusant, & "non habent latentia peccata vindic-"tam. Viri autem liberiùs uxores adul-"teras apud Sacerdotes, deferre con-"sueverunt; & ideo mulieribus prodi-"to earum crimine, Communio dene-"gatur.... Cùm ergo par causa sit, in-"terdum, probatione cessante, vindic-"tæ ratio conquiescit.

II. A legibus civilibus permissum esse concubinatum cum una, uxoris loco, domi retenta, asserit Cujacius; quod si verum sit, nemini dubium est, eas leges, utpotè juri naturali, & divino contrarias, esse ab Ecclesia reprobatas, præsertim à Tridentino, *sess.* 24. *capit.* 8. *de reformat. matrim.* ubi concubinarios tàm solutos, quàm uxoratos, si ter ab Ordinario moniti, *concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse*, decrevit. Diximus, si verum sit, quod sibi persuasit Cujacius; alii enim æquè docti, ac eruditi Juris Civilis interpretes, præsertim Merillus, *Observat. lib.* 13. *cap.* 15. hallucinatum existimant Cujacium, qui concubinam confundit cum pellice; concubina quippè à legibus civilibus permissa, erat vera uxor, ducta tamen sine dote, & nuptiali solemnitate; uti colligitur *ex l.* 144. *ff. de verb. signif. l. Donationes*, 32. *ff. de donationibus*, & Justiniani, *Novella* 18. à legitima verò uxore differebat, sola dignitate, quia scilicet concubina, etsi & ipsa uxor esset, non transibat in familiam mariti, neque istius participabat jura, privilegia, & honores, quorum concors fiebat uxor legitima, quod constat *ex cit. l. Donationes*, & pluribus exornant Merillus *cit. loc.* Antonius Augustinus *de emendatione Gratiani*, *lib.* 1. *dialog.* 15. & Du-Cangius *in Glossario verb. Dos.* In hoc eodem sensu sanctissimos antiqui Testamenti Patriarchas, quibus permissa erat polygamia, præter uxores, habuisse legimus concubinas, hoc est aliud uxorem genus, quæ unicè ad procreandos liberos, non ad familiam regendam, resque familiares administrandas, essent admissæ; etenim Cetura *in cap.* 25. *Genesis*, dicitur Abrahæ concubina, & uxor; & Agar, quæ ibidem appellatur pariter ejusdem concubina, *in cap.* 16. vocata fuerat vera uxor; quod benè animadvertit Bellarminus *de Concilior. auctorit. lib.* 2. *c.* 8. *propos.* 11.

III. De ejusmodi concubinis, & non

non de pellicibus, loquuntur antiqui canones, concubinas ad Baptismum,& concubinarios ad Communionem admittentes. *Concubina cujuspiam infidelis mancipii* (ait Auctor Constitutionum Apostolicarum, loquens de Baptismo, *lib.* 8. *cap.* 32.) *illi soli dedita, admittatur; si autem etiam cum aliis petulanter agit, rejiciatur.* Et Patres Concilii Toletani I. habiti anno 400. *cap.* 17. relato à Gratiano *in can. Is qui, dist.* 34. »Si quis habens uxorem fidelem, concubinam habeat, »non communicet. Cæterum is qui non »habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, à Communione non »repellatur; tantùm ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ (ut »ei placuerit) sit conjunctione contentus; aliàs vivens abjiciatur, donec »desinat, & ad pœnitentiam revertatur.« Ac denique Isidorus relatus *in can.* 5. *ead. dist.* 34. »Christiano »non dicam plurimas, sed nec duas »simul habere licitum est, nisi unam »tantùm aut uxorem, aut certè, loco »uxoris (si conjux deest) concubinam.« Omnes, inquam, ejusmodi Canones non loquuntur de pellice, sed de uxore, non adhibitis dotalium tabularum solemnitatibus ducta, quam vocabulo à Cæsareis legibus usurpato, & communiter tunc usitato, nominarunt *concubinam.* Ita Canonem Toletanum interpretatur Gratianus, *cit. dist.* 34. ubi ait: *Concubina hîc ea intelligitur, quæ, cessantibus legalibus instrumentis, unita est, & conjugali affectu adsciscitur. Hanc conjugem facit affectus; concubinam verò lex nominat.* Gratiani verò interpretationem amplectuntur,& illustrant Correctores Romani *in eod. cit. can. Is qui*, Antonius Augustinus, & Bellarminus *cit. loc.* Hurtadus *Resolut. moral. tom.* 1. *tract.* 1. *de Absolutione Sacramentali, cap.* 6. *per tot.* Binius *in notis ad eumdem canonem* 17. *Toletanum, tom.* 2. Conciliorum Hispaniæ collectorum à Cardinali de Aguirre, *pag.* 148. *num.* 22. Natalis Alexander *dissert.* 29. *ad sect.* 1. Atque in eumdem sensum tàm canonem Toletanum, quàm locum ex Apostolicis Constitutionibus allegatum, accipiendum asserit etiam hæreticus Binghamus *Orig. Ecclesiast. t.* 4. *lib.* 11. *cap.* 5. §. 11. *& tom.* 7. *lib.* 16. *cap.* 11. §. 5.

IV. Quòd si quis Patres Toletanos loquutos velit de vera pellice, hoc est muliere, nullo conjugali fœdere viro juncta, sed unicè ad explendam libidinem ab eodem domi retenta, tunc dicendum esset, eos nomine *Communionis*, quam concubinariis non censuerunt denegandam, non intellexisse *Communionem Eucharisticam*, sed solam *communionem civilem*, à qua, depravatis ejus sæculi moribus, quantum fas erat, indulgentes, illos non judicarunt repellendos; uti, post Ferdinandum Mendoza, eumdem canonem explicat Cardinalis de Aguirre *cit. loc. n.* 23. *& seq.* Ecquis etenim credat, novemdecim sapientissimos Patres, qui Toletano Concilio interfuerunt, potuisse permittere, ut Divinæ mensæ participes fierent fornicarii, non solùm nulla peracta pœnitentia, verùm etiam in suo crimine insordescentes, quos Apostolus Paulus 1. *ad Corinthios* 5. è regno cœlorum exclusit, & *ad Ephesios* 5. *non habere hæreditatem in regno Christi, & Dei*, prædicavit?

V. In sensu, à nuper exposito, diverso, *concubinæ* nomen accepit S. Leo Magnus in responsione ad inquisitiones Rustici Narbonensis, relata *in can.* 12. 32. *quæst.* 2. ubi postquam dixerat: *Non omnis mulier juncta viro uxor est viri, quia nec omnis filius est hæres patris*; addit: *Igitur cujuslibet loci Cleri-*

ricus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi conjugato eam dederit; nisi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitimè, & publicis nuptiis honestata videatur. Loquitur nimirum Pontifex de concubina, quam vir sibi devinxerat non solùm sine nuptialibus tabulis seu nexu solubili, sed quam ad individuam quidem vitæ sibi asciverat societatem, sed ad sui arbitrium duraturam. Ejusmodi concubinarum genus, quas alio nomine *ancillas* etiam appellabant, quæque nulla ratione esse poterant veræ uxores, à Paganis inventum, pedetentim fluxisse in Christianos, constat *ex l. 1. Cod. Theod. tit. de naturalibus liberis*, ubi durior fit conditio naturalium liberorum, ut metu pœnæ hominum animi avocarentur à concubinatu *gentili, & admodum solubili*, more Romano inito. Ea nihilominùs lex, ab Imperatoribus lata, non valuit eumdem detestandum abusum è Christiana republica eliminare; insequenti quippè ætate adhuc plures inventi sunt, qui licere putaverint, unam fœminam sibi jungere quam possent pro libito à se abjicere; quod discimus ex Marculfo *formul. lib. 2. cap. 30.* & ex Mabillonio *tom. 4. Analect.* Jam verò has concubinas, quæ verè erant pellices, respexit Leo, cùm Clericis permisit, filias suas nuptui tradere viris habentibus concubinas; cum his quippè, ad tempus dumtaxat acceptis, haud consistere potuerat insolubile vinculum matrimonii. Hanc sibi mentem esse, apertè significavit idem Pontifex, inquiens: *Aliud est uxor, aliud concubina*; & paulò inferius: *Ancillam à thoro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, sed profectus est honestatis.* In easdem temporarias concubinas pluribus in locis invehitur Augustinus, & præcipuè *de bono conjugali c. 12.* relato *in can. 5. 32. quæst. 2. Concubinæ ad tempus adhibitæ nec etiamsi causa filiorum concumbant, justum faciunt concubinatum.* De illis pariter expressè loquitur Ecgbertus Archiepiscopus Eboracensis in suis excerptionibus ex sacris canonibus, sanctorumque Patrum dictis, concinnatis, *cap. 127. tom. 1. Collection. Concil. Britan. pag. 109.* ubi hæc habet: "Augustinus dicit: "Quale est, quod multi virorum, an"te nuptias, concubinas sibi adhibere "non erubescunt, post annos dimit"tant, & sic postea legitimas uxores "accipiant? Unde coram Domino, & "coram Angelis ejus testor, atque de"nuntio, Deum ista conjugia semper "prohibuisse, & numquam placuisse; "& præcipuè temporibus Christianis "concubinas habere numquam licuit, "numquam licet, numquam licebit.

VI. Infiniti essemus, si cæteras percurrere vellemus leges à Jure Canonico deletas. Duas alias tantùm indicabimus. De Jure Civili vidua nubens intra annum luctus, & multis fit obnoxia pœnis, de quibus Cironius *ad tit. Decretalium de secundis nuptiis*, & inter cæteras notatur infamia *l. liberorum, 81. ff. de his, qui notantur infamia*; iisdemque viduis, intra annum nubere, vetitum etiam legimus à Concilio Ænhamensi, habito circa annum 1009. *in cujus can. 16.* præcipitur: *Et si quælibet vidua, quæ se ipsam rectè continuerit, sub præsidio Dei, & Regis, sedeat 12. menses marito orba; deinde eligat, quem ipsa voluerit*; *tom. 1. Concilior. Britaniæ pag. 289.* Verùm ejusmodi leges abrogarunt Urbanus III. *in c. 4.* & Innocentius III. *in c. 5. de secundis nuptiis*, quorum postremus ait: *Cùm, secundùm Apostolum, mulier, mortuo viro suo, ab ejus*

si

sit lege soluta, & nubendi cui vult, tantùm in Domino, liberam habeat facultatem; non debet legalis infamiæ sustinere jacturam, quæ, licèt post viri obitum infrà tempus luctus (scilicet unius anni spatium) nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate.

VII. Juxta antiquiores leges, jus erat marito occidendi uxorem in adulterio deprehensam; quod videre est apud Covarr. *in* 4. *Decretal. part.* 2. *cap.* 7. §. 7. *num.* 1. Posteriori verò jure Digestorum, & Codicis Justinianei, facultas quoque data est marito occidendi adulterum turpiter cum uxore agentem, in propria domo deprehensum; uti liquet *ex l. Marito, ff. ad l. Juliam de adulter. & ex l. Grachus. C. eod. tit.* Patri quoque facta est potestas interficiendi filiam, in sua potestate existentem, in sua domo, vel in domo generi in adulterio deprehensam, dummodo tamen unâ cum ipsa adulterum quoque occidat, *l. Quod ait, l. Nihil interest, l. Nec in ea, l. Patri, & tribus seq. ff. ad legem Juliam de adulteriis.* At omnes ejusmodi leges, utpotè quæ impunitatem dabant delinquentibus adversus quintum Decalogi præceptum, quo cuilibet interdicitur, ne quemquam privata auctoritate interficiat, sunt à Jure Canonico rescissæ, uti habetur *in can. Inter hæc.* 33. *quæst.* 2. Quare ab Alexandro VII. die 7. Septembris 1665. Apostolicæ damnationis telo confixa fuit etiam hæc propositio, in ordine 19. *Non peccat maritus, occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.* Quin immò adeo Jus Canonicum abhorret ab occisione uxoris, etiam in adulterio repertæ, ut virum, id scelus perpetrantem, non solvat ab impedimento; quo *in can. Interfectores, & in can. Admonere*, 33. *quæst.* 2. cæteros ligavit propriæ uxoris interfectores, ne deinceps possint cum alia matrimonium contrahere; uti perpendit Perez *de Matrim. disp.* 23. *sect.* 6. *n.* 2. quod tamen impedimentum esse tantùm impediens, & non dirimens, docet cum communi S. Thomas *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 1. *art.* 2. Ad aliquid verò indulgendum humanæ imbecillitati, & subitæ iræ, qua homines exardescunt, cum suæ, suæque familiæ honori illatam injuriam propriis oculis conspiciunt, statuit Alexander III. *in cap. Si verò de sent. excomm.* ut excommunicationi Papæ reservatæ non subjaceat, *qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum, manus injecerit violentas.*

VIII. Quas hucusque enumeravimus, aliasque similes leges, à Jure Canonico correctas, frustrà Episcopus in sua Synodo commemoraret, nisi fortè ab illis aliquod argumentum desumere vellet ad magis roborandas suas Synodales sanctiones. Sic si in Synodo agendum foret de adulteriis, posset hujus criminis gravitas vel inde colligi, & ponderanda proponi, quod leges civiles interdum permiserint occisionem adulteri in flagitio deprehensi. Ita pariter ad compescendam effrenatam licentiam filiorumfamilias nuptias contrahere præsumentium, insciis, aut justè ac rationabiliter renuentibus parentibus, meritò diceretur, ejusmodi connubia non solùm esse à naturali, & Divina lege graviter prohibita, sed & insuper legibus civilibus adeo exosa, ut, si istis standum foret, validitate carerent. Is denique servandus est modus, quem tradit sanctissimus Nicolaus Pontifex in epistola ad Concilium in Diœcesi Silvanectensi congregatum, relata *in can. Lege Imperatorum, dist.* 10. ubi sic legitur: *Lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controversiis utendum est, præsertim cùm inveniatur Evan-*

Evangelicæ, ac Canonicæ sanctioni aliquoties obviare. Deinde verò, nonnullis adductis exemplis, & Prædecessorum testimoniis, quibus id comprobatur, ita concludit: *Non quòd Imperatorum leges (quibus sæpè Ecclesia utitur contrà hæreticos, sæpè contra Tyrannos, atque contrà pravos quosque defenditur) dicamus penitùs renuendas, sed quòd eas Evangelicis, Apostolicis, atque Canonicis decretis (quibus postponendæ sunt) nullum posse inferre præjudicium asseramus.* Sed de legum civilium usu plura inferiùs, ubi de legibus à Jure Canonico silentio præteritis.

CAPUT XIII.

Gravis dubitatio olim exorta, an quædam Lex Civilis esset à Jure Canonico recepta, an potiùs abrogata; atque ideo an validè contrahi possit matrimonium inter Vitricum, & Uxorem Privigni.

CUM sacræ Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, acriter in ea disputatum fuit, an textus Juris Civilis *in l. Uxorem, ff. de ritu nuptiarum*, esset correctus, & abrogatus à Jure Canonico *in cap. Non debet, de consanguinit. & affinit.* Disputationi autem causam dedit quædam Synodalis Constitutio, cujus firmitas à prædictæ legis civilis pendebat firmitate. Quidam Episcopus in suis Constitutionibus Synodalibus explicans impedimenta matrimonium dirimentia, & speciatim impedimentum affinitatis provenientis ex copula licita, dixit, matrimonium validè contrahi non posse inter vitricum, & uxorem privigni, juxta citatum textum Juris Civilis *in l. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* ubi Papinianus ait: *Uxorem quondàm privigni conjungi matrimonio vitrici non oportet; nec in matrimonium convenire novercam ejus, qui privignæ maritus fuit;* cui quidem textui minimè derogatum addebat ab Innocentio III. *in cit. cap. Non debet de consanguinit. & affinit.* quoniam, ut ipse ajebat, Innocentius dumtaxat revocavit, & abolevit impedimentum secundi, & tertii generis affinitatis in linea collateralium; non autem in linea ascendentium, & descendentium; sicuti utrumque textum, Canonicum scilicet, & Civilem perpendentes, docuerunt Oinotomus *ad lib.* 1. *Instit. tit. de nupt. num.* 24. Arnoldus Vinnius *ad eumd. tit. num.* 2. Joannes Schneideunitus *in comment. ad Instit. Civil. lib.* 1. *de nupt. tit.* 10. *pag.* 50. Bruneman *in Comment. ad Pandectas ad cit. leg. Uxorem* 15. *ff. de rit. nuptiar.* quorum Auctorum judicium non ideo parvi faciendum est, quod ii sint hetherodoxi, quoniam & ipsi, quoad matrimonii impedimenta, Jus Canonicum sectantur; quare citatus Schneideunitus affirmat, hanc unicam ob causam matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni, ab eorum consistoriis irritum pronuntiari; *Quia* (ait) *in hoc casu Jus Civile expressè non reperitur correctum à Jure Canonico.* Idemque in tribunalibus Galliæ sæpiùs judicatum, refert Antonius Mornaccius *in Observ. ad* 24. *primos libros Digestorum lib.* 23. *ad leg.* 42. *de rit. nuptiar. pag.* 762. Et dato etiam, pergebat Episcopus, quod in casu matrimonii non obest impedimentum affinitatis, obstabit saltem impedimentum publicæ honestatis; quod consideravit Modestinus Jurisconsultus, cùm *in leg. Non facile*, 4. *ff. de gradibus, & affinibus*, ait: *Hos itaque inter se, quos, affinitatis causa, parentum loco, liberorumque habentur, matrimonio copulari nefas est.* Et profectò matrimonium, de quo est sermo, ob maximam, quam redolet, inhonesta-

tatem à Jure Civili improbatum censuit Faber *in sua Jurisprudentia Papiniana tit.* 10, *de nuptiis princ. 6. illat.* 12. inquiens: *Inhonestum autem palam est, eam, quæ aliquandò uxor fuerit illius, qui mihi aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem à me duci.* Cui adstipulatur Carpzovius *lib.* 2. *Jurisprud. constit. tit.* 7. *de dispensat. matrim. in gradu prohibito definit.* 119. *pag.* 182. ubi ait: *Privignus à vitrici, & hic rursus à privigni vidua abstinere debet, non solùm ob rationem honestatis, quæ in matrimonio multum attenditur, sed etiam propter expressam Juris Civilis dispositionem.*

II. Nihilominùs tamen, hujus quæstionis articulo in sacra Congregatione Concilii maturè discusso, expensisque rationum momentis, à nobis, qui (ut diximus) ejusdem á Secretis eramus, in utramque partem adductis, quæ legi possunt *in Thesaur. Resolut. tom.* 2. *pag.* 26. eadem sacra Congregatio die 8. Martii 1721. validum pronuntiavit Matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni contractum. Neque enim ulla habenda fuit ratio prædictarum Constitutionum Synodalium, utpotè quæ unicè innitebantur Juris Civilis sanctionibus jamdiu correctis, atque abrogatis ab Innocentio III. *in cit. cap. Non debet, de consanguinit. & affinit.* At cujus textus expositionem præmittendum est, triplex olim fuisse affinitatis genus, juxta *Can.* 3. *& Can. final.* 35. *quæst.* 3. *& cap.* 1. *de sobole ex secundis nuptiis suscepta*, in prima Collectione Decretalium; primum una dumtaxat media persona: alterum duabus: tertium tribus personis mediis contrahebatur: quæ omnia exemplis meliùs, quam ulla alia ratione, explicantur. Si Titius, frater Caji, matrimonium iniisset, & consummasset cum Berta, hæc Caji affinis erat, sicuti nunc est, in primo genere affinitatis; si mortuo Titio, Berta matrimonio jungebatur cum Sempronio, Sempronius alter Bertæ maritus, & Cajum, & omnes defuncti Titii consanguineos, secundo affinitatis genere contingebat; si demùm, mortua Berta, Sempronius aliud conjugium celebrasset cum Nævia, etiam cum hac & Cajus, & omnes consanguinei Titii, tertio affinitatis genere conjungebantur. Ex his porrò affinitatis speciebus quælibet matrimonio validè contrahendo obstat; quod *ex cit. Can.* 3. *& final.* liquet, & explicat Petrus Blesensis *epist.* 115. ac fusè Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 67. ac Basilius Pontius *lib.* 7. *cap.* 34. sed Innocentius III. *in laudato cap. Non debet*, secundam, & tertiam affinitatis speciem abolevit, & abrogavit; statuitque, ut deinceps sola affinitas primi generis, usque ad quartum gradum, matrimonium impediret, & dirimeret. Adeo autem indefinitè Innocentius loquitur, ut gratis omninò, atque arbitrariò quis sibi fingere valeat, per præfatam Decretalem abrogatas, & deletas non esse secundam, & tertiam speciem affinitatis in linea recta ascendentium, & descendentium; quemadmodum *ad tit. de consanguinit. & affinit.* optimè ponderarunt Zoesius *n.* 9. Engel *num.* 6. Koning. *num.* 22. Schmalzgrueber *n.*77. & Auctor *Theolog. dogmat. & moral. ad usum Seminarii Catalaunensis tom.* 7. *pag.* 853. unde ab omnibus Canonistis, instar regulæ nullam habentis limitationem, usurpatur commune illud effatum: *Affinitas non parit affinitatem.*

III. Jam verò, cùm vitricus, & uxor privigni, secundo dumtaxat, & non primo affinitatis genere inter se conjungantur, necessariò inde consequitur, nullo nunc detineri canonico impedimento, quo minùs possint validum

dum matrimonium inter se contrahere; sicuti egregiè ratiocinatur Cujacius *ad tit. 14. de consanguinit. & affinit. Oper. posthumor. tom. 3. edit. Paris. anni 1658. pag. 366.* inquiens : » At » hodie ex cap. penultimo, sive Con» cilio Lateranensi, habito sub Inno» centio III. in secundo genere affini» tatis nuptiæ vetitæ non sunt, & abro» gata est lex 15. *ff. de rit. nuptiar.* & » in Comment. ad eamdem legem *Uxo» rem*, 15. tom. 1. Oper. pag. 153. *ubi » ait* : At hæc Papiniani sententia ho» die abrogata est decreto Innocentii in » *cap. Non debet* ; *extr. de consangui» nitat. & affinit.* quo in primo tantùm » genere affinitatis nuptiæ prohibentur, » non in secundo, vel tertio, & per» sonæ, de quibus in hac lege agitur, » sunt in secundo genere affinitatis, non » in primo.

IV. Remoto impedimento affinitatis, illicò corruit aliud, quod ex publica honestate oriri fingitur ; etenim impedimenrum publicæ honestatis unicè emergit aut ex sponsalibus validis, juxta textus *in cap. 1. de sponsal. & matrim. in 6. & cap. 3. sess. 24.* Concilii Tridentini *de reformat. matrim.* aut ex matrimonio dumtaxat rato, ad normam Constitutionis S. Pii V. incipiens, *Ad Romanum* ; matrimonium autem consummatum aut veram producit affinitatem, aut certè aliud impedimentum non parit. Præterea publicæ honestatis impedimentum, ex matrimonio rato ortum, solùm contrahitur inter maritum, & consanguineos uxoris, ac vicissim inter uxorem, & consanguineos mariti ; non autem inter maritum, & affines uxoris, neque inter uxorem, & affines mariti ; vitricus verò non est consanguineus, sed affinis sui privigni, ac proinde neque affinitate, neque publica honestate impeditur, ne matrimonium contrahere valeat cum ejusdem sui privigni uxore. Itaque concludendum est, malè fuisse in præfatis Constitutionibus Synodalibus allegatas leges civiles, quæ ex Jure Canonico jamdiu fuerant expressè abrogatæ. In Synodo Limana decretum est, ut Indi Peruani, qui matrimonium contraxerunt cum noverca, vel nuru, non admittantur ad Baptismum, nisi priùs conjugium præfatum veluti jure naturæ irritum, solvant, uti refert Acost. *de procuranda Indorum salute tit. 16. cap. 21.* Synodus hæc certum ponit, affinitatem, quæ ex matrimonio causatur, jure naturæ dirimere matrimonium in primo gradu lineæ rectæ ; id autem certum non est, cùm probatissimi Auctores doceant, nullam affinitatem, ne eam quidem, quæ est in primo gradu lineæ rectæ, dirimere matrimonium jure naturæ, sed jure tantùm Ecclesiastico, & consequenter super eo impedimento, gravissimis urgentibus causis, posse à summo Pontifice dispensari ; Sylvius *Oper. tom. 3. in verb. Dispensatio tertio.* At, quidquid sit de potestate, à simili dispensatione Romani Pontifices, etsi pluries rogati, abstinuerunt. Legi potest Rigantius *cit. tom. 4. ad regul. 49. Cancellariæ à n. 18. & seq.* ubi etiam mentionem facit nostri consilii reverenter exhibiti, dum in minoribus essemus, Benedicto XIII. nostro Benefactori, ut à simili dispensatione, pro qua rogabatur, abstinere, prout abstinuit.

CA-

CAPUT XIV.

De Legibus Civilibus à Jure Canonico neque correctis, neque expressè approbatis, & proinde aliquandò opportunè in Synodo memorandis.

ALiquid nunc dicendum remanet de legibus secularibus, à Jure Canonico silentio prætermissis. Ejusmodi leges, si rem spectent merè profanam, neque ulla ex parte sacris canonibus adversentur, tacitè approbatæ videntur *in cap.* 1. *de novi oper. nuntiat.* in quo legitur: *Sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adjuvantur*; atque iterum *in cap. Super specula, de privil.* uti habetur: *Sancta Ecclesia legum secularium non respuit famulatum, quæ æquitatis, & justitiæ vestigia imitantur*; ac demùm *in cap. unic. de transactionibus*, in Collectione quinta Decretalium, ubi Honorius III. à Joanne Cardinali Columna, suo per Orientem Legato, de variis quæstionibus consultus, ita respondet: *Cùm jura Canonica, & Civilia edita sint super omnibus ferè articulis prænotatis, procedas in his secundùm canonicas & legitimas sanctiones.* Unde fit, ut Judex Ecclesiasticus, sententiam prolaturus de quæstione super re merè temporali, de qua nihil à Jure Canonico reperiatur decisum, non solùm possit, sed debeat Juri Civili se conformare; quod *in cit. cap.* 1. *de nov. oper. nuntiat.* tradunt Abbas antiquus *num.* 2. Joannes Andreas *num.* 5. & cum communi prosequuntur Menoch. *de Arbitrar. lib.* 2. *cas.* 185. *n.* 12. & Fagnanus *in capit. Cùm esses, de testament. n.* 18. Hinc Gregorius Magnus in suis ex regesto decretis sæpenumerò præcipit, ut secundùm *leges*, & *canones*, *Ecclesiastica judicia terminentur*, & Gelasius Papa *epist.* 4. ad Anastasium Imperatorem, *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 893. scripsit: »Quantum ad ordi»nem pertinet publicæ disciplinæ, cog»noscentes, Imperium tibi superna »dispositione collatum, legibus tuis »ipsi quoque parent religionis Antis»tites, ne vel in rebus mundanis ex»clusæ videantur obviare sententiæ.« Hinc pariter Hincmarus, Archiepiscopus Remensis, in schedula, seu libello expostulationis adversus Hincmarum, Episcopum Laudunensem, quem obtulit Synodo Duziacensi I. sæpiùs, sed præcipuè *cap.* 23. ad leges civiles provocavit, *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 1257. Quamobrem, si Episcopus in sua Synodo causam pertractaret, de qua in sacris Ecclesiæ canonibus nihil inveniret statutum, & posset, & deberet leges civiles allegare, eisque adhærere.

II. Plures etiam leges civiles Ecclesiasticis constitutionibus robur, & firmitatem adjiciunt; putà, quia in illarum contemptores, & refractarios severis pœnis animadvertunt; & eæ pariter, utpotè foventes Ecclesiasticam disciplinam, perutiliter allegantur. Ita Leo Magnus *epist. olim* 93. *nunc.* 15. ad Turibium Asturicensem Episcopum adducit, & summoperè commendat leges à Principibus latas contra hæreticos Priscillianistas, inquiens: »Etiam »Mundi Principes ita hanc sacrilegam »amentiam detestati sunt, ut auctorem ejus cum plerisque discipulis, »legum publicarum ense prosterne»rent.... Profuit diu ista districtio Ec»clesiasticæ lenitati, quæ etsi Sacer»dotali contenta judicio, cruentas re»fugit ultiones, severis tamen Chris»tianorum Principum constitutionibus »adjuvatur; dum ad spirituale non »num-

»numquam recurrunt remedium, qui »timent corporale suplicium. « Ob eamdem rationem; quod nimirum sint Ecclesiæ favorabiles, sine ulla difficultate in medium proferri possunt leges civiles concedentes privilegia, atque exceptiones Ecclesiis, earumque Administris; ex gr. *Auth. Item nulla, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis*, ubi Ecclesiæ, & personæ Ecclesiasticæ ab exactionibus, & oneribus, per seculares Magistratus imponendis, liberantur. *Auth. ingressi*, *Cod. eod.* ubi bona ingredientium Religionem, si intestati decedant, monasteriis addicuntur; & *Auth. Quas actiones*, *Cod. eod.* ubi Imperator tempus quadraginta annorum exposcit, ut quis usucapiat res immobiles, ad inferiores Ecclesias pertinentes; ad Romanæ Ecclesiæ, tamquam omnium præstantissimæ, ac cæterarum Capiti, privilegium indulget, ne adversus ejusdem bona, vel jura præscribi valeat, nisi centum annorum spatio. Eò autem liberiùs potest prædicta lex civilis allegari, quia utrumque privilegium est in sacros canones insertum; privilegium etenim inferiorum Ecclesiarum legitur *in cit. Illud, in cap. Quia indicante*, *de præscriptionibus*, *& in cap. Accedentibus*, *de privilegiis*; & de privilegio Ecclesiæ Romanæ mentio fit *in Can. penult. & ult. 16. quæst. 3. in cap. Cum dilecta, de confirmatione utili, vel inutili*, *in cap. Cum vobis*, *in cap. Ad Audientiam*, *in cap. Si diligenti*, *de præscriptionibus*, *& in cap. Si qui*, *de præscriptionibus*, *in 6.* In Annalibus tamen Venerabilis Cardinalis Baronii ad annum Christi 590. *num.* 28. legitur de S. Gregorio Magno, quod, cùm misisset Petrum Subdiaconum in Siciliam, qui præter alia sibi injuncta, Patrimonium Ecclesiæ Romanæ in ea Insula consistens provida cura administraret; »ad eumdem Petrum paulò post lit»teras dedit, cùm ipse vendicare vel»let Romanæ Ecclesiæ fundum quem»dam, præcipiens, ut, si quadragin»ta annis absque intermissione posses»sio illius continuata esset, nulla fie»ret possessori molestia, nolens uti »privilegio à Justiniano Ecclesiæ Ro»manæ concesso centum annorum, ne »exordia Pontificatus sui aliorum la»crymis auspicaretur. « Litteræ deputationis prædicti Petri Subdiaconi leguntur inter epistola S. Gregorii Magni *lib. 1. epist. 1. ad universos Episcopos Siciliæ.* Quæ autem ad ipsum Petrum conscripta memorat Cardinalis Baronius, videri possunt *in epist. 9. cit. lib. 1.*

III. Fas etiam erit Episcopo aliquid, ad normam cæteroquin sacrorum Canonum, constituenti, innuere, atque in exemplum afferre leges civiles, quid simile decernentes. Ita se gessit Innocentius III. *in cap. Vergentis*, *de hæreticis*, ubi bona hæreticorum confiscanda edicens, eaque in terris Imperii fisco seculari, in terris Ecclesiæ fisco Ecclesiæ addicenda, exemplo utitur legum secularium, eadem pœna afficientium reos lesæ majestatis. Idemque exemplum legum secularium, in aliis etiam delictis, delinquentium bona fisco addicentium, adhibuit Bonifacius VIII. *in cap. Cùm secundùm leges*, *de hæreticis in 6.* ut inde pariter conficeret, potiori jure confiscanda esse bona hæreticorum. Inde insuper Pontifex *in Extravag. 1. de electione*, *inter communes*, prohibens, quemquam in Episcopum recipi, qui antea non exhibuerit Apostolicas litteras, testantes, sibi talis Ecclesiæ regimen fuisse commissum, utitur exemplo legum secularium, id ipsum ab iis fieri præcipientium, qui ad aliquam provinciam gubernandam se à Principe missos asserunt.

runt. Denique idem Bonifacius VIII. *in cap. Si judex, de sentent. excomm. in 6.* ad confirmandum quod ibidem decernit, nimirum reum à Curia seculari deprehensum in habitu, & Tonsura Clericali, reputandum esse Clericum, *donec constet de contrario*, ac proinde veluti talem Curiæ Ecclesiasticæ tradendum, utitur auctoritate legum civilium, idem in re simili decernentium: *Sicut de illo, qui in possessione ingenuitatis existit, si dicatur ab alio libertinus, legalis sanxit auctoritas, ut probandi necessitate, non ipse, sed adversarius adstringatur*, atque, ut magis adhuc insinuet, unumquemque talem præsumi, qualis ex habitu esse dignoscitur, aliud adducit exemplum, à legibus pariter civilibus petitum: "Justum est enim, ut ipse "talis, quem gestat, ex habitu (quous- "que appareat aliud) præsumatur, qua- "lis is esse, cujus fert habitum, com- "probatur. Ex stigmate namque con- "sueto fabricensibus imprimi, latitans "fabricensis agnoscitur. Et custodes "aquarum, (quos hydrophilacas no- "minant) quæ eis infigi solet, anno- "tatione signati, manifesti sunt om- "nibus, & angariarum nomine non te- "nentur." Fabricenses quippè, hoc est homines deputati ad arma cudenda in publicis fabricis, notabantur stigmate in brachiis, ut, si ab opere se subducerent, cui erant perpetuò alligati, ex eo dignosci possent, nullique liceret fugientes receptare; quod habetur *in l. Stigmata, Cod. de fabricensibus lib.* 11. Similiter hydrophilacæ, seu aquarii, homines scilicet, quibus commissa erat custodia publicorum aquæductuum, signandi erant Imperatorio stigmate in singulis manibus, *l. Decernimus, Cod. de aquæ ductu, eod. lib.* 11. ut inde essent omnibus manifesti, nec umquam à proprio munere distraherentur; uti in eadem lege cavetur. Erant nimirum tàm fabricenses, quàm hydrophilacæ, genus quoddam servorum, quibus olim stigma inurebatur in facie; sed Constantinus Augustus *in l. 17. Cod. de Pœnis*, vetuit, ne ullum signum hominum vultibus deinceps imprimeretur, *quo facies* (ait) *quæ ad similitudinem pulchritudinis est cœlestis figurata, minimè maculetur*; jussitque, ut deinceps pœna criminum reis inflicta scriberetur in eorumdem suris, vel manibus, ex quo factum est, ut etiam illi, qui sponte se publicis operibus in perpetuum mancipabant, non in vultu, sed in brachiis, vel manibus signarentur. Jam verò, ratiocinatur Bonifacius, si recensiti homines, ex civilium legum sanctione, tales præsumuntur, quales apparent ex signo, quod in brachiis, aut manibus habent impressum, ideoque, nulla interjecta mora, sunt ad opus reducendi, ad quod dignoscuntur addicti; ita pariter, qui signa gestat Clericalia, habitum videlicet, & Tonsuram, donec contrarium probetur pro Clerico habendus est, & tamquam talis Ecclesiastico foro illicò restituendus.

IV. Præterea inopportunum quandoquè non erit, commemorare severissimas pœnas, à legibus sæculi in hujus, aut illius delicti sontes inflictas, putà in homicidas, adulteros, usurarios; ut hac ratione, qui ad ea crimina proclives sunt, eorumdem gravitatem magis agnoscant, atque ab illis perpetrandis retrahantur. Denique, si cuipiam nimium asperæ videantur leges Ecclesiæ, quas propterea nonnihil leniri & temperari, ut ab illis saltem se absolvi exoptaret, salubre consilium erit, ei in memoriam revocare leges civiles, è quarum conspectu mites & suavissimæ apparere poterunt

Ecclesiasticæ sanctiones. Ita Innocentius III. *in cap. Per venerabilem, qui filii sint legitimi*, scribens ad Wilielmum Comitem Montis Pessulani, qui suos filios spurios à Pontifice legitimari petierat, ejus petitioni abnuens, ne hac repulsa Comes offenderetur, opportunum duxit, adducere leges civiles, longè severiùs, quam Ecclesiasticas, spurios insectantes, inquiens: *Canone verò vetante tales ad sacros Ordines promoveri, secularibus quoque legibus; non solùm repellentibus eos à successione paterna, sed negantibus ipsis etiam alimenta, petitioni tuæ non duximus annuendum.* Denique, si quæ sunt leges civiles Ecclesiasticis sanctionibus adstipulantes, iisque conformes, haud interdictum erit eas commemorare; uti factum videmus à laudato S. Gregorio Magno *in epist. 54. lib. 11.* in qua Joanni Defensori, quem in Hispanias pro Ecclesiastica causa ipsi delegata mittebat, opportuna mandata dans, hæc ait: *De persona Presbyteri hoc attendendum est, quia, si quam causam habuit, non ab alio teneri, sed Episcopus ipsius adiri debuit, sicut Novella Constitutio manifestat, quæ loquitur de sanctissimis, & Deo amabilibus, ac Reverendissimis Episcopis, Clericis, & Monachis.* Similiter Joannes VIII. Pontifex *in sua epistola 163.* Episcopis suadere, ac etiam præscribere volens, ut neminem temerè excommunicarent, sed solùm causa cognita, & accuratè discussa, non modò Ecclesiasticos Canones, sed etiam Novellas Constitutiones Justiniani Imperatoris citat, dicens: *Insuper nostro Apostolatui intimavit, ut eum sine ratione discussa excommunicare vultis. Quapropter Apostolica auctoritate jubemus, ut nemo vestrum eum excommunicet, antequam ad legis examen perveniat. Scitote, quoniam in centesimo capitulo Concilii Africani legitur, similiter in secundo Novellarum Justiniani libro, ut nemo Episcopus, aut Presbyter laicum excommunicet, antequam causa probetur.*

V. Si hæc omnia diligenter consideret Episcopus, facilè deprehendet, quid sibi voluerit Fagnanus, cùm monuit, abstinendum esse ab allegandis in Synodo legibus civilibus ab Ecclesia reprobatis; contrà verò satis intelliget, quo sensu, & intra quem modum accipienda sint verba illa Hincmari Remensis *in Opusc. 17.* ubi ait: *Leges Romanas ab Imperatore Justiniano promulgatas probat Ecclesia*; aliaque ab Ivone Carnotensi prolata *in epistola 280.* videlicet: *Instituta legum Novellarum commendat, & servat Romana Ecclesia*; hisque collatis cum textu Nicolai I. *in Can. Lege Imperatorum, dist. 10.* cujus verba superiùs attulimus in calce capitis duodecimi hujus libri, satis, superque edocebitur, quas leges civiles tutò commemorare, atque in suas Synodales Constitutiones inserere valeat.

CAPUT XV.

Nihil in Synodo constituendum, quod Regularium privilegia lædat.

QUemadmodum inferiori non licet legem abrogare à Superiore latam, ita nec privilegiis derogare cupiam à Superiore concessis; quocircà S. Gregorius Magnus *epist. 14. lib. 8. indict. 1. tom. 2. Oper. col. 905.* „Hæc Constitutionis nostræ decreta, „quæ pro Defensorum sunt privilegiis, „& ordinatione disposita, perpetua „stabilitate, & sine aliqua constitui„mus refragatione servari, sive quæ „scripto decrevimus, seu quæ in eis „in

»in nostra præsentia videntur esse dis-»posita; nec à quoquam Pontificum »in totum, partemve, qualibet occa-»sione, convelli decernimus, vel mu-»tari;« & *epist.* III. *lib.* 9. *indict.* 2. *col.* 1018.» Cura est sollicitudinis ad-»hibenda, ut ea, quæ pro quiete Mo-»nachorum, religiosæque conversatio-»nis fuerint ordinata, nec dissimula-»tio negligere, nec quædam valeat »præsumptio perturbare. Sed sicut hoc, »quod ratio exigebat utiliter, opor-»tuit definiri; ita, quod definitum »est, non debet violari: « & Innocentius IV. in Concilio Generali Lugdunensi relato *in cap.* 1. *de Privileg. in* 6. *Volentes* (inquit) *libertatem, quam nonnullis Apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit; sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant.*

II. Hæc, aliaque jura, id ipsum decernentia, Episcoporum oculis subjecit Fagnanus *in cap. Quod super his, de majorit. & obed. à num.* 14. *ad fin.* ut sibi persuasum haberent, nihil Synodalibus Constitutionibus esse inserendum, quod præjudicium inferat privilegiis à Sede Apostolica concessis Regularium Ordinum Institutis. Ad uberiorem autem Episcoporum instructionem, in exemplum adduxit idem Fagnanus quamdam Synodum Cracoviensem, è cujus Actis, jubente Paulo V. expuncta fuere nonnulla decreta, quibus Regularium exemptio vulnerabatur. Haud absimile exemplum nos adnotatum reperimus *in lib.* 14. *decretor. sacræ Congregationis Concilii pag.* 601. ubi Robertus Cardinalis Ubaldini refert, à sacra Congregatione approbata fuisse Acta, & Decreta Concilii Provincialis Cameracensis, hac tamen adjecta declaratione, ut per illa nihil censeretur derogatum privilegiis Regularium; quibus propterea denuntiari mandavit, ut sua privilegia, non clausa in corpore Juris, quantotiùs ejusdem provinciæ Episcopis exhiberent, ut hac ratione isti cognoscerent, quidnam in Concilii decretis illis adversaretur, & idcircò corrigendum foret.

III. Hisce fortassè exemplis nimium perterriti plerique Episcopi, nullum ne minimum quidem verbum in suis Synodis de Regularibus fecere; quod tamen nos minimè probandum censemus; siquidem quamplurima sunt, in quibus Regulares, quantacumque fruantur exemptione, subsunt Episcopo, tamquam Apostolicæ Sedis delegato; &, ne hujus subjectionis obliviscantur, necesse est, eam quamdoquè illis in memoriam redigere, quod certe nusquàm commodiùs, quam in Synodalibus Constitutionibus fieri potest. Quare saniori consilio alii Episcopi, absque ulla Regularium injuria, aut eorumdem exemptionis violatione plura in suis Synodis expressè, & nominatim de illis sanxere. Atque, ut antiquiora hujus rei prætereamus exempla, in Synodo Amerina, habita anno 1595. ab Antonio Maria Gratiano, duo leguntur integra capitula Regulares respicientia, unum sub *num.* 949. cui titulus: *Quando puniendi Regulares Episcopo jus est*; alterum sub *n.* 950. ubi casus enumerantur, in quibus *Episcopi jussis, edictisque Regulares parere debent.* De Regularibus pariter multa speciatim statuta deprehendimus in sæpiùs à nobis laudatis Synodis, nimirum Cæsenatensi habita à Cardinali Denhoff *lib.* 2. *capit.* 7. Neapolitana habita à Cardinali Cantelmo *p.* 4. *cap.* 8. Imolensi sub Cardinali Gozzadino *tit.* 3. *cap.* 10. Sabinensi coacta à Cardinali Hannibale Albano, *cap.* 8. ac Cingulana celebrata à Cardinali Lanfredino ann. 1736. *cap.* 10.

IV. Verùm, ut Episcopus tutò, & si-

sine ullo offendiculo, in hoc negotio procedat, debet omnia benè prænoscere, in quibus Regulares habet suæ jurisdictioni obnoxios. Hæc singulatim recensentur ab Auctoribus de hac materia tractantibus, præcipuè ab Erasmo Cokier *de jurisdict. Ord. in exempt. part. 2. quæst. 45.* Fagnano *in c. Grave de offic. Ord. à num. 37. usque ad fin.* Natali Alexandro *in Append. 1. ad tom. 1. Theolog. dogmat. & moral.* è quibus pauca quædam seligimus. Et primò quidem Regulares delinquentes contra Decretalem Innocentii III. *in cap. 1. de custod. Eucharist.* non solùm à suo Superiore Regulari, sed etiam ab Episcopo, cui tanti Sacramenti cura debet potisimùm incumbere, corrigi, & puniri possunt; sicuti, approbante Innocentio XIII. die 8. Januarii 1724. rescriptum fuit à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, cujus decretum refertur *in Appendice* ad citatam Synodum Neapolitanam, habitam à Cardinali Pignatelo, *num. 20.* Et quoniam ad SS. Eucharistiæ majorem venerationem confert, ne passim, & sine causa, publicæ Fidelium adorationi exponatur, propterea sacra Congregatio Concilii, apud citatum Fagnanum *num. 77.* censuit, non licere Regularibus, illam in propriis Ecclesiis, sine velamine exponere, nisi ex causa publica, à loci Ordinario approbata. *Sacra &c. censuit* (sunt verba decreti editi die 27. Augusti 1630), *non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publicè adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodò Sanctissimum Sacramentum è tabernaculo non extrahatur, & sit velatum ita, ut ipsa sacra Hostia videri non possit.* De quo argumento plura à nobis collecta legi possunt *Instit. 30.*

V. Præterea Concilium Tridentinum in decreto *sess. 22. de observandis & evitandis in celebratione Missæ*, postquam plura statuit religiosè servanda in celebratione hujus tremendi Sacrificii addidit: „Hæc igitur omnia, „quæ summatim enumerata sunt, om„nibus locorum Ordinariis ita propo„nuntur; ut non solùm ea ipsa, sed „quæcumque alia huc pertinere visa „fuerint, ipsi, pro data sibi à sacro„sancta Synodo potestate, ac etiam ut „delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, „mandent, corrigant, statuant, atque „ad ea inviolatè servanda, censuris „Ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ „illorum arbitrio constituentur, Fi„delem populum compellat; non obs„tantibus privilegiis, exemptionibus, „appellationibus, ac consuetudinibus „quibuscumque.“ Ex quibus verbis apertè conficitur, amplam atque indefinitam auctoritatem datam esse Episcopis compellendi Regulares quoscumque ad plenam & exactam observationem non tantùm eorum, quæ præfato decreto continentur, verùm etiam aliorum, quæ ipsimet Episcopi ad majorem illius ineffabilis Mysterii decorem & cultum, duxerint præcipienda; quocircà laudatus Cardinalis Lanfredinus in citata Synodo Cingulana jure dixit: „Cùm etiam Regulares, „ex vi decreti sacri Concilii Triden„tini, subsint correctioni, & puni„tioni Episcopi, si commiserint pro„hibita, vel indecentia in Ecclesiis, „etiam suorum Ordinum, circa Mis„sæ Sacrificium (prout aliàs à sacra „Congregatione Concilii declaratum „fuit), diligenter caveant eorum„dem Ordinum Superiores, ne hujus„modi potestate, nobis competente, „uti cogamur in sibi subjectos Sacer„do-

dotes. " Quoniam verò in eodem Tridentini decreto Episcopis præcipitur, ut *singuli in suis diœcesibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat*; jure pariter Joseph Cardinalis Spinelli, Archiepiscopus Neapolitanus, die 5. Januarii 1743. sub pœna suspensionis à Divinis ipso facto incurrenda, etiam Regularibus injunxit, ne quempiam exterum Sacerdotem in suis Ecclesiis celebrare permittant sine prævia Ordinarii licentia; quod à nobis vetitum fuerat *in nostra Instit.* 34. §. 1. Pro sua quippè rerum Ecclesiasticarum singulari peritia probè noverat idem Cardinalis, prædicti decreti virtute, factam esse Episcopis facultatem etiam censuris animadvertendi in contumaces & inobedientes Regulares. Enim verò, cùm in eodem decreto cautum reperiatur, ne Episcopus quemquam patiatur missam celebrare extra Ecclesiam in Altari portatili; idcircò sacra Congregatio Concilii die 4. Junii 1672. licuisse censuit Archiepiscopo Toletano, contravenientes Regulares, etiam censurarum inflictione, coërcere; uti habetur *lib.* 27. *decretor. pag.* 406. Atque, generatim loquendo, *in his, in quibus à Jure communi, à Sacro Concilio Tridentino, à Constitutionibus Apostolicis tributa est Episcopo jurisdictio in Regulares, potest illos etiam per censuras Ecclesiasticas compellere*; quod totidem verbis ab eadem sacra Congregatione rescriptum legimus ad Episcopum Nebiensem die 7. Februarii 1632. *lib.* 14. *decretor. pag.* 371. *à tergo.* Ob eamdem rationem, quia scilicet Tridentinum *sess.* 25. *de invocat. & venerat. reliq. Sanctorum*, decrevit, ne in ulla Ecclesia, quomodolibet exempta, ulla exponatur insolita Imago, aut nova Reliquia, ab Episcopo non approbata; minimè dubitandum est, quin possit Episcopus inobedientes Regulares quibuscumque pœnis, etiam censurarum, compescere; quod etiam ex decreto colligitur edito à sacra Congregatione Concilii 5. Junii 1700. apud Monacellum *in formul. tom.* 1. *titul.* 3. *formul.* 8. *numer.* 49.

VI. Eadem porrò sancta Tridentina Synodus, *sess.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* Bonifacii VIII. Constitutionem renovans, quæ legitur *in cap. Periculoso, de statu Monachorum in* 6. Sanctimonialium clausuræ exactam custodiam Episcopis commisit, iisdemque mandavit, *ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis verò, Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maximè procurent, inobedientes atque contradictores, per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes.* Hanc verò sanctionem explicavit, ampliavitque Gregorius XV. in sua Constitutione 18. incipiente *Inscrutabili, Bullar. tom.* 3. decernens quoscumque Regulares, delinquentes in iis, quæ respiciunt clausuram Monialium, etiam ipsismet Regularibus subjectarum, aut personas intra monasterii septa degentes, corrigi & puniri posse ab Episcopo loci, tamquam Apostolicæ Sedis delegato. Quo verò sanctiùs Monialium clausura custodiretur illæsa, Alexander VII. in sua Constitutione 156. quæ incipit *Felici, Bullar. tom.* 5. vetuit, Prælato Regulari semel dumtaxat in anno, occasione visitationis, fas esse monasterii sibi subjecti septa ingredi; si autem necessitas urgeat sæpiùs in anno idem monasterium ingrediendi, id non aliter Prælato Regu-

gulari licere voluit, quam cum præsentia Episcopi diœcesani, aut alterius personæ Ecclesiasticæ, ab ipsomet Episcopo specialiter deputandæ.

VII. Et quoniam crebriæ allocutiones Regularium cum Monialibus, visæ sunt quodammodo adversari fini perfectæ clausuræ, cujus præcipuus scopus fuit segregare Moniales ab hominum consortio, ut liberiùs orationi vacent, & Deo unicè animum intendant; idcircò pluribus Pontificiis sanctionibus vetitus fuit Regularibus accessus ad Moniales, etiam sui Ordinis, suisque Prælatis subjectas, sine expressa licentia non solùm ejusdem Prælati Regularis, sed etiam Episcopi. Sancitum id fuerat à Sixto V. anno 1590. cujus decretum Paulus V. Urbanus VIII. aliique posteriores Pontifices confirmarunt & renovarunt. Verùm quia Regulares varia tentarunt effugia, ut ejusmodi decretum eluderent, novis propterea sanctionibus fuit roborandum, & clariùs explicandum. Dictitabant plerique, gravis culpæ reos non fieri Regulares, alloquentes Moniales ex rationabili causa, atque ad honestum finem. Alii subtiliùs ratiocinantes, opinabantur, horæ quadrantem cum dimidio, respectu spatii 24. horarum, quibus dies naturalis absolvitur, exiguam esse materiam quæ Ecclesiastici præcepti transgressionem plerumquè excusat à gravi noxa; ac proinde, per tanti temporis intervallum, quod clepsydra metiebantur, putabant, se posse, sine periculo lethalis peccati, cum Monialibus loqui, nulla petita ab Episcopo licentia. Arbitrabantur alii, saltem prædicto decreto non comprehendi Regulares prædicationis munus obeuntes in Monialium monasteriis; quibus idcircò docebant, licere, post expletam concionem, sermonem cum illis habere, præsertim de rebus spiritualibus, in ipsa prævia concione tractatis. Sed istas omnes cavillationes amputavit sacra Congregatio Concilii, quæ die 11. Maii 1669. approbante Clemente IX. declaravit, Regulares quoscumque, *absque legitima facultate* accedentes ad colloquendum *etiam per quodcumque modicum temporis spatium, cum Monialibus, aut aliis intra clausuram degentibus, peccare mortaliter, eosque sub excommunicationis, privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque contra Regulares accedentes, sine licentia, ad monasteria Monialium statutis pœnis, posse ab Ordinario tamquam Sedis Apostolicæ delegato coërceri.* Et die 26. Novembris 1672. respondit, nullam quantumvis honestam & rationabilem causam eximere à gravi culpa Regulares accedentes ad Moniales sine Episcopi licentia. Ac die 21. Maii 1678. iisdem pœnis affici dixit Regulares, qui, post habitam ad Moniales concionem, de quibuscumque rebus cum iisdem loquuntur, nisi specialem quoad hoc facultatem ab Episcopo antea impetraverint. Hæc aliaque sacræ Congregationis decreta, eamdem materiam respicientia, simul collecta habentur post Diœcesanam Synodum Pisanam anni 1708. & in Appendice ad Synodum Lucanam, habitam ab Archiepiscopo Colloredo anno 1736.

VIII. Ad eamdem clausuræ materiam pertinet translatio Monialium de uno ad aliud etiam ejusdem Ordinis, & Instituti monasterium. Sed hæc Apostolicæ Sedi reservata est, sicuti concessio licentiæ egrediendi è monasterio. Nihilominùs eveniente aliquo repentino casu, quo haberi nequeat recursus ad Sedem Apostolicam, permitti potest Monialibus egressus è monasterii claustris. Verùm hujusmodi casus tres omninò numerantur: nempè magnum

num incendium, infirmitas lepræ, ac epidemiæ, sive pestis. Et quoniam Episcopus, ut suprà dictum fuit, ex Apostolicæ Sedis, & Concilii Tridentini delegatione clausuræ Monialium custos est etiam quoad monasteria ab ordinaria sua jurisdictione exempta; idcircò S. Pius V. Pontifex Maximus in sua Constitutione, quæ incipit *Decori & honestati, in Bullario veteri tom. 2. n. 8. & in postrema Romana editione tom. 4. part. 2. numer. 13.* voluit, ut, ubi Moniales, etiam Regularibus subjectæ, necesse habeant, ad evitanda prædictarum infirmitatum pericula, è monasterio exire, non modò Prælati Regularis, sed etiam Episcopi licentia in scriptis accedat. Olim scitata fuit controversia, an, præter casus superiùs expressos, Moniales è claustris extrahi possint absque auctoritate Apostolicæ Sedis; eveniente nimirum casu aliquo ita gravi, ut aliis suprà dictis, in S. Pii Constitutione expressis, quodammodò æquipolleat, ut putà, si Monialis aliqua, propter morum pravitatem ab uno ad aliud monasterium transferenda judicetur; siquidem morum corruptela epidemico morbo æquiparari potest. De hac quæstione inter Doctores Salmanticæ actum fuit, quo tempore Cardinalis de Lugo in ea civitate morabatur. Et hic quidem *in Respons. moral. lib. 3. dub. 18.* sententias Theologorum, & Canonistarum celebres illius studiorum Universitatis exponit; ipse verò eam amplectitur, quæ docet, minimè licere, sine auctoritate Sedis Apostolicæ, Monialem ab uno ad aliud monasterium transferre in pœnam delicti ab ea commissi; hoc enim frequentibus nimium translationibus viam aperiret; sed licitum esse ad hujusmodi translationem procedere, propter evidens periculum scandali, & perversionis aliarum Monialium; hunc etenim casum verè putat æquipollentem esse morbo epidemiæ in Bulla S. Pii V. expresso. Hujusmodi autem sententiæ innixi quidam, ulteriùs progressi sunt, contendentes, translationem in hisce casibus fieri posse solo Prælati Regularis judicio & imperio, non requisita aut obtenta Episcopi licentia. Quod tamen nullo pacto sustineri potest. Si enim Episcopi auctoritas necessaria est pro extrahendis è clausura Monialibus, etiam ab illius ordinaria jurisdictione exemptis, in ipsis casibus litteraliter expressis in Bulla S. Pii V. quis umquam suadere poterit, Episcopi auctoritate opus non esse, ubi agatur de aliis casibus, qui in Bulla nequaquam expressi sunt, sed ad illius dispositionem sola ratiocinationis subtilitate pertracti?

IX. Neque verò prædictis tantùm limitibus circumscribitur delegata jurisdictio Episcopi in Regulares, sed longè ulteriùs protenditur. Etenim coërcitione Episcopi sunt obnoxii Regulares excipientes Confessiones secularium sine accepta ab Episcopo facultate contra decretum Tridentini *sess. 23. cap. 15. de reform.* Item excipientes Confessiones Monialium, etiam suo Ordini subjectarum, sine prævia Episcopi approbatione; juxta Constitutionem 18. Gregorii XV. *Bullar. tom. 3.* & juxta Constitutionem 10. Clementis X. §. 4. *Bullar. tom. 7. pag. 30.* Hi enim Pontifices justis gravibusque de causis, quas refert Fagnanus *in capit. Cum Capella, de privil.* hoc disciplinæ caput statuerunt, ut quamvis Prælati Regulares Sacerdotibus Regularibus sibi subjectis, etiam ab Episcopo non approbatis, & sine illius licentia, facultatem tribuant excipiendi Confessiones suorum collegarum Regularium, minimè tamen valeant Monialibus sui Ordinis, quantumvis eorum gubernio sub-

subjectis, inconsulto Episcopo, & sine illius approbatione, Confessarios ordinarios, aut extraordinarios deputare; ut videre est in citatis eorum Constitutionibus, quæ licèt in Hispaniarum regnis suspensæ fuerint in vim cujusdam Brevis Urbani Papæ VIII. relati apud Lezanam *consult.* 40. *num.* 116. in aliis tamen Orbis Catholici regionibus, pro quibus ejusmodi Brevia suspensiva non prodierunt, omnimodæ executioni demandari debent; quemadmodum Ultramontani etiam Scriptores fatentur, Thomassinus *de veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 40. *num.* 7. Van-Espen *Juris Ecclesiastici tom.* 2. *tit.* 6. *de Sacram. Pœnit. n.* 21. Cabassutius *in Theor. & Prax. Juris Canon. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Genett. *in Theologia Moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Pœnit. c.* 8. Natalis Alexander *in Theologia Dogmat. & Moral. lib.* 2. *de Sacram. Pœnit. art.* 10. *regul.* 7.

X. Ad idem rerum genus pertinent ea quæ sequuntur. Sacra Tridentina Synodus *sess.* 25. *cap.* 10. *de Regular.* providè constituit, ut Superiores etiam Regulares Monialibus sibi subditis Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno offerre tenerentur. Sed, quoniam hujusmodi Confessarius semper ex ipso Superioris Regularis Ordine deligebatur, idque pusillos fortè mulierum animos in graves sæpè angustias conjiciebat; sub Innocentio Papa XIII. post diuturnum examen circa plura disciplinæ capita, quæ pro Hispaniarum regnis definienda aut stabilienda proponebantur, habitum in Congregatione particulari ad id deputata, cui nos, tunc in minoribus constituti, Secretarii officium præstitimus, hoc etiam constitutum fuit, ut Superiores Regulares Monialibus sibi subjectis semel saltem in anno Confessarium extraordinarium deputarent Presbyterum aliquem ad id approbatum, secularem, vel alterius Ordinis Regularem; quod si id ab ipsis negligeretur, tunc Episcopi, pro sui arbitrio, & conscientia, deputationem hujusmodi facere valerent, nec illa quovis titulo, aut prætextu à Superioribus Regularibus impediri posset; ut videre est in litteris Apostolicis ab Innocentio XIII. editis quarum initium est *Apostolici ministerii*, quasque deinceps à Benedicto XIII. in forma specifica confirmatas, nos ipsi ad supremum Pontificatum assumpti, hac parte, ad universum Orbem Catholicum expressè extendimus, & ampliavimus per nostram Constitutionem, quæ incipit *Pastoralis Curæ*, quæque extat *tom.* 2. *Bullarii nostri n.* 56.

XI. Utque alios aliquot casus enumerando exequamur, in quibus Regulares subjecti sunt Episcopis tamquam Sedis Apostolicæ delegatis, omittendi non sunt renuentes accedere ad publicas processiones, contra decretum Concilii Tridentini *sess.* 25. *cap.* 13. *de Regular.* Prædicantes in Ecclesiis suorum Ordinum Episcopo contradicente, vel non petita ab eo benedictione, aut in alienis Ecclesiis sine ejusdem Episcopi licentia, contra decreta ejusdem Tridentini *sess.* 5. *cap.* 2. *de reform.* & *sess.* 24. *cap.* 4. ac citatam Constitutionem *Inscrutabili* Gregorii XV. Non servantes] interdictum ab Episcopo latum, aut dies festos ab Episcopo indictos, vel recusantes promulgare censuras, jussu Episcopi denuntiandas, contra decretum *sess.* 25. *cap.* 12. *de Regular.* Conferentes litteras dimissoriales, aut Ordines suis subditis secularibus, contra decretum *sess.* 25. *cap.* 10. Publicè docentes, non emissa priùs Fidei professione coram Episcopo loci, ad normam Consti-

tu-

titutionis Pii IV. editam anno 1564. Graviter delinquentes in administratione cujuslibet Sacramenti, quemadmodum expressè sancitum fuit à Gregorio XV. in eadem *Constit. Inscrutabili* §. 4. Notoriè, & cum scandalo delinquentes extra claustra; hi quippè, juxta Constitutionem Clementis VIII. editam 8. Martii 1596. puniri possunt ab Episcopo, nisi Superior Regularis, ab Episcopo admonitus, intra ei præfixum ab eodem Episcopo tempus, illos punierit, & de punitione Episcopum certiorem fecerit. Delinquentes in personam ipsius Episcopi, ejusque jurisdictionem impedientes, juxta decretum sacræ Congregationis Concilii, à Gregorio XIII. approbatum, de quo Fagnanus *in cit. cap. Grave, num.* 76. Transgredientes decretum ab Alexandro VII. editum die 27. Septembris 1659, quo privilegia concessa Prælatis, Episcopo inferioribus, quoad usum Pontificalium, intra certos terminos coarctantur, & locorum Episcopis potestas datur, decreti transgressores censuris coërcendi. Præsumentes dare habitum sui Ordinis mulieribus Tertiariis, non collegialiter viventibus, inconsulto Episcopo; privilegia enim, quæ ad id faciendum olim Regulares habuerant, ita hodie sunt limitata, ut nulli queant habitum prædictum conferre sine licentia Episcopi; ad quem pariter pertinet præmittere examen conditionum, quas sacræ Urbis Congregationes in mulieribus exigunt, quæ inter prædictas Tertiarias cooptari petunt; de qua re pluribus nos disseruimus *in nostra Instit.* 29. ubi ediximus, Regularibus, priusquam à loci Ordinario facultatem obtineant, de qua est sermo, onus incumbere hæc ritè probandi, primò scilicet, se privilegium habere à Sede Apostolica concedendi sui Ordinis habitum fœminis non collegialiter viventibus; secundò, fœminas habitum actu petentes, esse probatæ vitæ, bonisque moribus præditas; tertiò, eas suæ ætatis annum agere quadragesimum; quartò, tot annuos redditus ex propriis bonis percipere, quot sunt ad earum alimoniam necessarii; quintò denique, non cum aliis eas cohabitare, quam cum personis in primò tantùm consanguinitatis, vel affinitatis gradu sibi conjunctis; aliqua verò ex his conditionibus deficiente, debet Ordinarius petitam licentiam denegare. Quæ omnia in *prædicta nostra Institutione* præscripta, jam antea expensa à nobis pariter fuerant, occasione cujusdam causæ *Mabarien.* sacræ Congregationi Concilii, cujus Secretarii munere tunc temporis fungebamur, propositæ, & decisæ 10. Maii 1727. *Thesaur. Resolut. tom.* 4. *pag.* 55.

XII. Sed tædet jam cætera prosequi, in quibus Regulares delegatæ subjacent Episcopi jurisdictioni. Qui singula exactè & minutissimè descripta videre desiderat, citatos legat Cokier, & Fagnanum. Interim nos concludimus, integrum esse Episcopo in Synodalibus Constitutionibus hanc suam exerere delegatam auctoritatem in Regulares, & quandoquè expedire ut id faciat, ad illos continendos in officio, & irrepentes abusus cohibendos.

CAPUT XVI.

Modus adhibendus in Constitutionibus respicientibus Regulares.

ETsi Regulares non ignorant, se in prædictis casibus Episcoporum subdi jurisdictioni, cùm tamen in Synodalibus Constitutionibus se tangi sentiunt, eas multis nominibus impugnare conantur; quod à longa ejusmodi

di rerum experientia edocti sumus. Synodale decretum quandoquè incusant, eò quod ita conceptum sit, ut videatur plus juris Episcopo tribuere, quam ei competat; reclamant aliquandò adversus decreti verba, eò quòd ordinariam potiùs, quam delegatam jurisdictionem, videantur Episcopo asserere; conqueruntur interdum aliquid in Synodo esse universim, & veluti per modum regulæ statutum, quod solùm in certis, & peculiaribus facti circumstantiis poterat ab Episcopo decerni, ne secus Regularium privilegia violaret. Operæ autem pretium erit hæc omnia opportunis exemplis explicare.

II. Episcopus Midensis in sua prima Constitutione Synodali, excommunicationis vinculo ipso facto innodatum voluit, & pronuntiavit quemcumque sive Secularem, sive Regularem, quovis modo exemptum, qui sine sui auctoritate & licentia, quodcumque Sacramentum administraret personis secularibus, aut alia ratione in cujuslibet Sacramenti administratione delinqueret. Conformis profectò videbatur hujusmodi Constitutio superiùs indicatæ sanctioni Clementis V. *in Clem.* 1. *de privileg.* ubi anathemate percelluntur Regulares Sacramentum Eucharistiæ, aut Extremæ Unctionis, sive Clericis, sive laicis administrantes, vel *Matrimonia solemnizare*; hoc est, ut ibidem explicat Glossa, solemnem benedictionem conjugibus impertiri præsumentes, sine licentia Parochi. Cohærere pariter videbatur laudatæ Constitutioni 18. Gregorii XV. *in cujus* §. 4. Episcoporum coërcitioni supponuntur Regulares sine legitima facultate sese ingerentes in iis quæ pertinent ad animarum curam, aut quodlibet Sacramentum ministrantes absque prævia Episcopi approbatione, & licentia.

III. Sed quamquam hæc ita se habeant, attamen prædicta Constitutio, verbis nimium indefinitis concepta, acriter fuit à Regularibus impugnata, ob rationes quas subnectimus: Summus Pontifex Paulus IV. in sua Constitutione impressa in Bullario Rodriguez, permisit Fratribus minoribus distribuere sacram Eucharistiam in suis Ecclesiis omnibus Christi fidelibus illam petentibus, sola excepta die Paschatis Resurrectionis Dominicæ. Ejusmodi privilegium, confirmatum à S. Pio V. ad omnes Regulares, *per communicationem*, ut ajunt, extensum est. Verùm, quia Eugenius IV. in sua Constitutione *Fide digna*, 24. *pag.* 33. *tom.* 3. *part.* 3. *Bullar.* jampridem declaraverat, tempus Paschale, intra quod integrum est Fidelibus annuæ perceptionis Eucharistiæ præcepto satisfacere, non unius, sed quindecim dierum spatio, hoc est, à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, intercludi, dubitatum fuit, an sub limitatione præfati privilegii Regularibus concessi, sola intelligenda esset dies Paschatis, an potiùs omnes comprehenderentur prædicti quindecim dies. Controversia de qua plura Diana *tom.* 2. *edit. coord. de Eccles. Commun. resolut.* 17. *usque ad* 24. Lezana *Oper. tom.* 2. *verb. Eucharistia quoad Regulares num.* 2. & Tamburin. *de Jur. Abbat. tom.* 2. *disp.* 3. *quæst.* 3. *n.* 2. & 3. sæpiùs discussa fuit in sacra Congregatione Concilii, quæ censuit, sola die solemnitatis Paschatis, absolutè prohiberi Regulares, ne Eucharistiam in suis Ecclesiis porrigant secularibus, etiamsi isti jam antea annuæ Communionis præceptum in propria parochia impleverint; aliis verò diebus impediri non posse, quominùs illam distribuant, modò seculares, Eucharistico pane in eorum Ecclesiis refecti, non

se

se solutos arbitrentur ab obligatione illum percipiendi à proprio Sacerdote. Ex multis quæ proferri possent, duo seligimus sacræ Congregationis decreta. Primum prodiit in causa *Burdigalen.* 9. Julii 1644. iterumque confirmatum fuit in una *Senonen.* 11. Junii 1650. *lib.* 19. *decretor. pag.* 54. cujus verba sunt: "Sacra Congregatio "Concilii, post maturam discussionem, "censuit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut à Dominica Palmarum usque "ad Dominicam in Albis inclusivè non "valeant ministrare personis secularibus Sacramentum Communionis; "posse tamen iisdem prohibere, ut personis secularibus die Paschatis non "administrent dictum Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi dictæ personæ "seculares satisfecissent præcepto Ecclesiæ hac de re edito." Alterum emanavit in causa *Mechlinien.* anno 1682. quod in sacræ Congregationis Actis ita legitur adnotatum: "Parochi loci Lovanii conquerentes sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum "personis secularibus ministrari à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis à Regularibus, & præsertim Societatis Jesu, prætextu privilegiorum, unde arguunt juribus parochialibus præjudicium inferri, & "Ecclesiæ præceptum eludi, cùm non "desint falsò asserentes, se in Ecclesiis Regularium illi satisfecisse; libelum porrexerunt Sanctissimo Domino nostro, ut hisce malis occurreret, vetando Regularibus, ne præfato tempore dictum Sacramentum audeant ministrare. Cùm autem Sanctitati suæ placuerit ad sacram Congregationem Concilii remittere hujusmodi preces, Patri Procuratori Provinciæ Belgicæ Societatis Jesu, successivè communicatas, proponitur "dubium: an Patres Societatis Jesu, "aliique Regulares possint ministrare "sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum personis secularibus à Dominica "Palmarum usque, & per totam Dominicam in Albis. Cui dubio die 31. "Januarii ejusdem anni 1682. responsum fuit affirmativè, excepto die "Paschatis; ita tamen, ut in aliis diebus sumentes Eucharistiam à Regularibus intra duas hebdomadas Palmarum, & Paschatis, non satisfaciant "præcepto."

IV. Jam verò hisce decretis, sæpiùs à sacra Congregatione renovatis, etiam die 14. Januari 1736. in causa *Suessana Jurium parochialium, in Thes. Resol. tom.* 7. *pag.* 161. & 181. apertè contraire, dicebant Regulares, præfatam Constitutionem Episcopi Midensis, cujus verba adeo generalia erant, ut viderentur liberam facultatem ipsis auferre etiam Eucharistiam in suis Ecclesiis qualibet anni die ministrandi. Et quia Synodalis Constitutionis verbis ritè expensis, justa deprehensa est Regularium quærimonia; ideo sacra Congregatio Concilii die 24. Augusti 1686. eamdem Constitutionem corrigi, & reformari jussit.

V. Nullus autem Regularium quærimoniæ esset locus, si Episcopus illis interdiceret, ne solemni Dominicæ Resurrectionis die ulli secularium sacram Eucharistiam audeant ministrare; aut si severissimis pœnis eorum refrænaret insolentiam, qui eam falsam, nec certè tolerandam doctrinam in vulgus disseminarent, annuæ scilicet Communionis præcepto posse Fideles in eorum Ecclesiis satisfacere; etenim hæc propositio non solùm est apertè contraria Decretali Innocentii III. *in cap. omnis utriusque sexus*, ejusdemque Decretalis communi, usuque comprobatæ

acceptioni, verùm etiam contradicit ipsismet Apostolicis, de quibus gloriantur, privilegiis; in his enim facultas fit Regularibus ministrandi in suis Ecclesiis sacram Eucharistiam personis secularibus, expressè & nominatim excepta die Paschatis Resurrectionis Domini, uti audivimus. Quare, cùm circa annum 1630. quidam Patritius Cahil, Parochus Dublinensis, inter cæteras propositiones, quas à nonnullis Regularibus in Hibernia degentibus doceri ac spargi audierat, & quarum judicium à facultate Theologica Academiæ Sorbonensis postulavit, hanc etiam ab iisdem Regularibus prolatam ad eamdem facultatem detulisset: *Parochiani non tenentur in propria Parochia communicare in Paschate*; etsi Regulares, qui cæteroquin alias propositiones, de quibus accusabantur, umquam à se assertas negabant, hanc unam consueto suorum privilegiorum obtentu, pro viribus nixi sint defendere; impedire nihilominùs non valuerunt, ne eidem hæc, quam jure merebatur, inureretur censura: *Propositio falsa, scandalosa, & temeraria*; quemadmodum refertur in Opere inscripto *Collectio judiciorum, &c.* edito Parisiis anno 1727. *pag.* 324. 329. & 356.

VI. Idem Episcopus Midensis in sua Synodali Constitutione octava expressè denuntiaverat, se nulli sive Secularium, sive Regularium, Ordines collaturum, qui non servasset temporum interstitia à Concilio Tridentino præscripta; à quibus an quempiam absolvendum Ecclesiæ necessitas, aut utilitas exposceret, id, non à Prælato Regulari, sed à se fore dijudicandum, edixerat. Hæc pariter Constitutio innixa videbatur Tridentino *sess.* 33. *c.* 11. & 13. *de reform.* quibus in locis soli Episcopo permittitur causam examinare, propter quam sit aliquis citiùs, quam jura requirant, ad altiorem Ordinem promovendus. Fulciri insuper videbatur pluribus decisionibus sacræ Congregationis Concilii, quæ sæpiùs censuit, à sacra Tridentina Synodo, soli Episcopo Ordines collaturo, nequaquam autem Prælato Regulari, litteras dimissoriales concedenti suo subdito Regulari facultatem fieri, hunc, ex justa causa, ab interstitiorum lege eximendi. Ita quippè ab eadem responsum comperimus in *Nullius* 31. Junii 1597. *lib.* 9. *decretor. pag.* 18. *in Aquen.* mense Julii 1589. *lib.* 6. *decret. pag.* 18. & in *N. N.* 12. Septembris 1609. *lib.* 11. *decret. pag.* 65. Attamen, quia Sedes Apostolica, post Tridentinum, nonnullis Regularium Ordinum Institutis privilegium concessit exemptionis ab interstitiis, idcircò sacra Congregatio, prædicta die 24. Augusti 1686. rescripsit, etiam hanc Constitutionem Synodalem Midensem, *esse reformandam quoad eos Regulares, qui habent privilegium concessum post Tridentinum.*

VII. Aliud rei, de qua agimus, exemplum spectat facultatem administrandi Sacramentum Pœnitentiæ. Bonifacius VIII. *in cap. Super Cathedram, de sepulturis, inter Extravag. commun.* statuit, non posse Regulares secularium Confessiones excipere, *sine licentia, gratia, & beneplacito* Episcopi, in cujus Diœcesi commorantur. Benedictus verò XI. *in cap. Inter cunctas, de privilegiis*, pariter *inter Extravag. commun.* decrevit, Superiores Regulares debere quidem significare Episcopo, fuisse à se quosdam sui Ordinis Fratres deputatos ad audiendas secularium Confessiones, non tamen teneri eorumdem Fratrum nomina exprimere, nec certum numerum designare; voluitque insuper, ut, nisi Epis-

co-

copus intra triduum ad Confesiones excipiendas approbasset, quos Prelatus Regularis ita confusè eidem significaverat, iidem nihilominùs possent Sacramentum Pœnitentiæ, auctoritate Apostolica, secularibus administrare. Verùm hanc Benedicti XI. sanctionem abrogavit Clemens V. *in Clement. Dudum, de sepulturis*, restauravitque Constitutionem editam à Bonifacio VIII. quam denuò renovavit Tridentinum, *sess.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* edicens, nulli Regularium fas esse, secularium etiam Sacerdotum, Confessiones excipere sine Episcopi approbatione. Hanc porrò approbationem, seu licentiam, posse ab Episcopis concedi Regularibus ad certum tempus, & limitari ad certum dumtaxat genus personarum, disertè declararunt Clemens X. in sua Constitutione 10. §. 4. Urbanus VIII. in suis Apostolicis litteris in forma Brevis, anno 1639. datis in causa moti litigii inter Cardinalem Sandovalem, & Regulares illius diœcesanos. Innocentius XIII. in sua Constitutione super Ecclesiastica disciplina in regnis Hispaniarum, edita die 13. Maii 1723. & confirmata à Benedicto XIII. die 24. Septembris 1724. alia Constitutione, quæ extat in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. atque opposita doctrina, quam Regularium plerique venditabant, proscripta est ab Alexandro VII. qui, teste Cabassutio *in theor. & prax. Jur. Canon. lib.* 1. *cap.* 10. *numer.* 13. die 30. Januarii 1659. hanc propositionem: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare*: declaravit *falsam, temerariam, scandalosam, & erroneam*; quæ omnia videri possunt *in nostra Instit.* 86.

VIII. His ita per Tridentinum Concilium, & per Apostolicas Constitutiones decretis atque firmatis, accesserunt opportunæ declarationes dubiorum, quibus vexari non destitit sententia textus, licet plana & aperta, tùm ipsius Concilii, tùm prædictarum Constitutionum, de quibus declarationibus à nobis fusiore calamo actum est *in nostra Instit.* 86. Acceserunt acquiescentiæ significationes solemniter editæ à Superioribus Ordinum Regularium, qui & agnoverunt, & ultrò aceptarunt quæcumque decreta fuerant circa necessariam Episcopalem approbationem, ubi Regulares excipere velint secularium Confessiones; seque præmisis legibus teneri, propria subscriptione professi sunt, ut accidit Parisiis in solemni actu, relato per extensum *in tom.* 3. celebris Collectionis Judiciorum *pag.* 45. Post hæc omnia, quis crederet, aliquod adhuc reluctantiæ & contradictionis germen excidendum superfuisse? Et tamen ita se res habuit. Notæ sunt Anglicanæ Ecclesiæ calamitates post illius regni separationem à Catholica unitate, ac Fide; & satis compertum est, quanta curarum & sollicitudinum mole Apostolica Sedes operam dederit, ut pauci Catholici, qui ibidem relicti sunt, in sanctæ Religionis integritate permanerent, & quot, in eum finem, Ecclesiastici regiminis formas, atque rationes excogitare debuerit; donec Ven. Servus Dei Innocentius Papa XI. per suas litteras in forma Brevis, anno 1688. editas, id tandem constituit, ut tres Vicarii Apostolici, Episcopali charactere insigniti cum titulis Ecclesiarum in infidelium partibus existentium, per diversas illius regni regiones opportunè divisas constituerentur, qui Catholicorum in iis degentium

tium spirituale regimen gerent. Adversus hosce Vicarios Apostolicos controversiam excitarunt Missionarii Regulares, contendentes Confessariorum ministerium à se exerceri posse erga seculares personas, absque illorum approbatione; tùm quia eorumdem auctoritas, rigorosè loquendo, Ordinaria dici nequit; tùm quia Conciliaria decreta, & Apostolicæ Canstitutiones de Episcopis Ordinariis locorum verba faciunt; tùm denique quia retroactis temporibus ipsi Regulares Missionarii, annuentibus Romanis Pontificibus, & præsertim Urbano Papa VIII. secularium Confessiones exceperant sine approbatione Superioris Ecclesiastici, quantumvis Episcopi titularis. De hac controversia non semel actum est in Congregationibus Urbis; cumque in ipsis animadversum fuerit, Apostolicos ejusmodi Vicarios deputatos fuisse, & adhuc deputari cum iis facultatibus, *quibus Ordinarii in suis civitatibus, & diœcesibus utuntur*; ex eo autem, quod, certis concurrentibus circumstantiis, permissum fuerat, non rectè inferri quid obtinere debeat, cùm immutatus fuerit rerum status; iteratis vicibus decretum fuit, Regulares Missionarios non posse secularium Confessiones audire, nisi impetrata priùs approbatione à Vicariis Apostolicis, quibus nempè subjecti esse debebant in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum administrationem. Atque hæc decreta Apostolica auctoritate confirmata fuerunt, tùm olim ab Innocentio XII. per litteras in forma Brevis datas die 5. Novembris 1696. tùm etiam à nobis ipsis per similes litteras datas die 2. Septembris 1745.

IX. Non defuit tamen, qui in tuenda, exercendaque hac in re Episcopali auctoritate, modum excederet, Episcopus quidam sibi licuisse autumabat, in suis Synodalibus Constitutionibus prohibere, nec ullus Regularium, etsi cæteroquin à se approbatus, accederet ad domum secularium ægrotantium, ut eorumdem Confessiones inibi exciperet, sine speciali licentia Parochi proprii ejusdem ægrotantis. Displicuit hæc Constitutio Regularibus, eò quòd ea non tàm imminui, quàm prorsus ipsis auferri videretur facultas audiendi secularium Confessiones; neminem quippè facilè reperiri, ajebant, qui velit sanus Confessarium eligere, à quo nequeat ægrotans, & mox fortassè decessurus, sacramentalem absolutionem obtinere; suas proinde adversus decretum querelas ad sacram Congregationem Concilii detulerunt; eaque, sive ob prædictam rationem, sive potiùs ne ægrotantes, privarentur solatio peccata sua aperiendi Confessario, quem optarent, die 14. Decembris 1658. Synodalem Constitutionem ita temperandum censuit, ut liberum quidem set Regularibus, jam ab Episcopo approbatis, accedere ad domos secularium morbo laborantium, ibique Sacramentum Pœnitentiæ iisdem administrare, hac tamen adjecta lege, ut tenerentur exceptæ Confessionis attestationem, in schedula scriptam, in eadem domo relinquere, qua certior fieret Parochus de peracta ab infirmo Sacramentali Confessione, ut tutò deinde posset cætera Sacramenta eidem conferre.

CA-

CAPUT XVII.

Aliæ exponuntur earumdem querelarum causæ.

HÆC de prima querelarum causa. Alteram, quam, non decretum, sed potiùs decreti verba interdum Regularibus suppeditant, unicum patefaciet exemplum. Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de Regul.* præcipit : *Ut omnes Regulares, tàm viri, quàm mulieres, ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, & componant.* Hinc autem factum est, ut nonnulli Episcopi non dubitaverint, hanc Tridentini sanctionem in suis Synodis renovare, idemque, ac totidem ferè verbis iterum decernere. Enimverò, cùm Episcopi, in sua quilibet diœcesi, sacrorum canonum custodiam habere, atque in id potissimùm incumbere debeant, ut quotquot Deo devincti, atque Ecclesiæ obsequiis sunt specialiter mancipati, canonum statuta religiosè custodiant, ad eos quoque pertinet invigilare, ut Regulares ad Regulam, quam professi sunt, suam vivendi rationem componant. Atque, ut missa faciamus quamplurima Provincialia Concilia, quæ, ante concessam Regularibus exemptionem ab Episcopi jurisdictione, exactam propriæ Regulæ observationem iisdem & commendarunt, & statutis in transgressores pœnis districtè præceperunt, Synodus Provincialis Bituricensis anni 1336. *tom.* 7. Collectionis Harduini *col.* 1600. quamvis non minùs, quam Diœcesana jurisdictione careret in Regulares, nihilominùs *cap.* 1. ait : *Statuimus, præcipimus, & ordinamus, quod Religiosi, cujuscumque status fuerint, Capitulum Ne in agro, & alias Decretales editas super Regularibus Institutis, & Constitutiones inviolabiliter custodiant, & observent* ; & Synodus Burdigalensis, habita post Tridentinum, anno nimirum 1583. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1366. *c.* 25. inquit : » Superiores, atque Præ» positi omnium monasteriorum, & » Ordinum, omnem curam & dili» gentiam adhibeant, tàm in Capitu» lis Provincialibus, quàm in monas» teriorum, etiam commendatorum, vi» sitationibus, ut ipsorum inferiores » ac subditi, ex præscripto suæ pro» fessionis vitam instituant, & pau» pertatis, castitatis, obedientiæ, ac, » si quæ sunt alia, cujusvis monaste» rii peculiaria vota, & præcepta, fide» liter & inviolatè observent. « Sed, quamquam hæc nemo inficiari audeat, attamen sæpiùs à Regularibus accusatum est verbum illud *præcipimus*, seu *statuimus*, in Synodalibus Constitutionibus usurpatum ; eo siquidem denotari dicebant ordinariam Episcopi in ipsos auctoritatem & jurisdictionem, & non meram custodiam atque vigilantiam super observatione eorum, quæ aut à Jure communi, aut à Pontificiis Constitutionibus, aut à propriis cujusque Ordinis Institutis, sunt Regularibus injuncta. Quapropter sacra Congregatio Concilii justam agnoscens Regularium querelam, verbum illud *præcipimus*, seu *statuimus*, nedùm à Diœcesanæ, verùm etiam à Provincialis Synodi Constitutionibus jussit expungi, & decretum in hunc modum reformari : *Intelligant Regulares, se teneri ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituere* ; sicuti testantur Fagnanus *in c. Quod super eis, num.* 25. *de majorit. & obed.* & Matthæucc. *de Official. c. ult. n.* 3. *& seq.*

II. Tertiam demùm occasionem impugnandi Synodalia statuta, quam à Regularibus inde arripi diximus, quod

nimirum generatim, atque instar regulæ tradant, quæ in peculiaribus facti circumstantiis unicè determinari possunt, duo demonstrabunt exempla. Summus Pontifex Clemens VIII. die 15. Martii 1596. prævio consilio sacræ Congregationis Concilii, sancivit non licere Prælato Regulari litteras dimissoriales concedere suis subditis Regularibus ad Ordines suscipiendos à quocumque Antistite, sed teneri dirigere ad Episcopum diœcesanum, in cujus scilicet diœcesi degit Regularis Ordinibus initiandus; si verò Episcopus diœcesanus abfuerit, aut non sit Ordinationem habiturus, tunc permisit Prælato Regulari suos subditos dimittere ad quemcumque Antistitem, dummodò non in fraudem, hoc est de industria, litteras dimissoriales illis dare distulerit ad tempus, quo prævidebat diœcesanum Episcopum abfuturum, aut Ordinationem non habiturum, quod quidem multis de causis quandoquè fieri contingit, & præcipuè ut Regularis, ad Ordines promovendus, qui juxta ejusdem Clementis VIII. sanctionem, suæ scientiæ experimentum subire debet coram Episcopo, à quo Ordines petit, declinet examen, quod ab Episcopo diœcesano severius institui solere novit.

III. Hoc decreto, de quo nos prolixè tractavimus *in nostra instit.* 23. suffulti aliquot Episcopi, in suis Constitutionibus absolutè illicitas pronuntiarunt Ordinationes Regularium, qui cùm tempus imminet Ordinationis, è loco recedunt, ubi antea degebant, & ad alteram commeant diœcesim, à cujus Episcopo Ordines suscipiunt, & paulò post ad pristinum locum redeunt; omnes quippè prædictæ circumstantiæ recessus, & reditus, vehementem inducunt præsumptionem fraudis, quam abesse voluit Clemens VIII. ut Regulares ab alieno Episcopo, & non à proprio loci, in quo commorantur, licitè Ordines suscipere valeant. Enimverò, si minor, aut mulier, è patria recedat, aliò se conferat, ibique aliter, quam patriæ leges requirant, contractum ineat, ac, stipulatione sequuta, in patriam se recipiat, id in fraudem statuti in patria vigentis factum præsumitur, juxta ea, quæ allegantur à Rota *decis.* 17. *n.* 17. *& seq. part.* 13. *recen.*

IV. Et nihilominùs sacra Congregatio Concilii, ejusmodi Episcoporum Constitutionibus ad trutinam positis, in causa *Neapolitana*, die 5. Septembris 1682. censuit, non posse in re præsenti universalem regulam constitui, sed judicium eliciendum esse ex peculiaribus facti circumstantiis; quamvis enim ex iis, quæ enarravimus, vehemens oriatur fraudis præsumptio, hæc tamen præsumptio aliis contrariis præsumptionibus debilitari, & elidi potest. Etenim, quod attinet ad ipsos subditos Regulares, Ordinibus initiatos, hi facilè se excusare valent prætextu obedientiæ debitæ suis Superioribus, à quibus aliò se conferre, & paulò post ad priorem conventum jussi sunt redire, quin rationem sciant, propter quam id fuerit ipsis imperatum; Superiores verò statim ostendunt necessitatem monasterii, quod brevem tantùm, & non diuturnam exigebat permanentiam illius Religiosi, quem illuc miserunt. Quamvis autem ejusmodi excusationes interdum falsa sint in oculis Dei, hominum corda perscrutantis, non tamen illicò falsæ probari queunt in foro Ecclesiæ. Quamobrem integrum quidem erit Episcopo laudatam Clementis VIII. sanctionem suis Synodalibus Constitutionibus inserere, ejusque exactam observationem Regularibus indicere, atque inculcare, quod

quod in plerisque Diœcesanis Synodis tàm Italiæ, quàm Galliæ, prudenter factum refert Hallier *de sacr. Ordinat. part.* 2. *sect.* 5. *cap.* 3. *art.* 8. §. 1. fas etiam erit eidem illicitam quandoquè pronuntiare Ordinationem Regularis, quem ex specialibus facti circumstantiis cognoscat verè in fraudem è sua diœcesi abiisse, ut alibi Ordines reciperet; licebit præterea universim declarare, Regularium è diœcesi discessiones, imminente Ordinationis tempore, & subitas ad eamdem regressiones postquam alibi sunt Ordinibus initiati, numquàm carituras fraudis suspicione; verùm, propter indicatas rationes, cavendum ei erit, ne generatim, & veluti per modum regulæ, illicitas & fraudulentas statuat habendas omnes omninò Ordinationes Regularium è sua diœcesi discedentium, & post susceptos ab alio Episcopo Ordines iterum in eamdem se se recipientium.

V. Alterum ejusdem rei haud absimile exemplum nobis exhibet facultas prædicandi, in Synodalibus Constitutionibus nimiùm quandoquè Regularibus limitata. Evangelicæ prædicationis ministerium Episcopis præcipuè esse concreditum, nemo dubitat. Apostolis quippè, in quorum vices & munus Episcopi successerunt, Christus Dominus, cœlos conscensurus, peculiariùs præcepit: *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ*; quod illi adeo districtè ad se pertinere existimarunt, ut cætera potiùs Apostolatus munia, quam prædicationis officium, aliis committenda duxerint; cùm *Act.* 6. agentes de Diaconorum electione, discipulorum multitudini dixerunt: *Non est æquum, nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu Sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus. Nos verò orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Hinc Apostolus Paulus 1. *ad Corinth.* de se ait: *Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare*; & ad Timotheum scribens *epist.* 2. *c.* 2. eum ad prædicationis opus, tamquam sui muneris præcipuum, hortatur, inquiens: *Prædica verbum, insta opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* Persuasum id fuit sanctissimis Ecclesiarum Præsulibus, qui non solùm prædicationis ministerium per semetipsos religiosè explebant, sed illud recensentes inter proprias & peculiares Pastoris curas, nullum, ne Presbyterum quidem, coram se è suggestu prædicare permittebant, nisi rarò admodum, atque ex sui jussione, & singulari quadam delegatione. Colligimus hoc ex Possidio de August. *in ejus vita cap.* 5. narrante, cùm à Valerio Hipponensi Episcopo deputatum fuisse ad sui loco concionandum, *contra usum & consuetudinem Africanarum Ecclesiarum*, ubi solus Episcopus prædicandi officio fungebatur. Chrysostomo itidem eximiæ & singulari laude vertit Palladius, quod nondùm Episcopus factus, *vices Episcopi ageret in prædicatione verbi Dei.* At insequentibus sæculis Episcopi, sive aliis curis nimiùm distenti, sive prædicationis muneri ritè obeundo impares, illud etiam coram se peragendum aliis demandare passim consueverunt; quocirca Patres Concilii Valentini III. anni 855. *can.* 16. se se mutuò ad verbi ministerium excitantes, novaque lege adstringentes, illud vel per se, vel per alium ministrare, sibi invicem permiserunt; ajentes *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 94. *Ut unusquisque nostrum sive per se, sive per aliquem, vel aliquos ex Minis-*

tris Ecclesiæ fideliter doctos, ita verbum prædicationis tàm in urbe, quàm foris in plebibus exhibeat, ut omninò eis admonitio & exhortatio salutaris deesse non possit; eamdemque permissionem prædicandi per idoneum substitutum, Episcopis fecerat Ludovicus Pius *Capitular. lib. 1. c. 103.* inquiens: *Episcopos monemus, ut sive per se, sive per Vicarios, pabulum verbi Divini sedulò populis adnuntient.* Non proinde tamen umquam Episcopi penitùs subtracti fuere ab onere verbum Dei ore proprio annuntiandi; id siquidem, utpotè à Christo Domino eorum humeris impositum, numquam à se abjicere valent, juxta doctrinam D. Thomæ 3. *part. q. 67. art. 2. Ad primum*, ubi hæc habet: *Utrumque officium, scilicet docendi, & baptizandi, Dominus Apostolis injunxit quorum vicem gerunt Episcopi; aliter tamen, & aliter. Nam officium docendi commisit eis Christus, ut ipsi per se illud exercerent, tamquam principalissimum. Unde & ipsi Apostoli dixerunt Act. 6. Non est æquum, nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Officium autem baptizandi commisit Apostolis, ut per alios exercendum. Unde & Apostolus dicit 1. Corinth. 1. Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare; & hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum, & sapientia Ministri, sicut in docendo*; sed tunc solùm libertas illis data est, aliorum opera & ministerio uti, cùm ipsi, legitimo detenti impedimento Evangelici verbi panem suis ovibus frangere nequeunt; quod luculenter explicavit Innocentius III. in Concilio Lateranensi *cap. 10.* relato *in cap. 15. de offic. Ordinar.* ubi ait: *Cùm sæpè contingat, quod Episcopi propter suas occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ, quod in eis reprobandum est omninò, nec de cætero tolerandum) per se ipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei populo, maximè per amplas diœceses, & effusas; generali Constitutione sancimus, ut Episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere & sermone, qui plebes sibi commissas, vice ipsorum, cùm per se iidem nequieverint, sollicitè visitantes, eas verbo ædificent, & exemplo*; & magis dissertè Tridentinum *sess. 5. cap. 2. & sess. 24. cap. 3. de reform.* quibus in locis definivit: "Prædicationis munus esse Episcoporum "præcipuum, eosque teneri per se ipsos, si legitimè impediti non fuerint, "ad prædicandum sanctum Jesu Christi Evangelium." Cui decreto inhærens S. Carolus Borromæus *in sua prima Synodo Provinciali Act. Eccles. Mediol. part. 1. pag. 2.* ita Episcopos est alloquutus: "Nos auctoritatem sacrosancti Tridentini Concilii, & veterum Patrum sequuti, in Domino "Episcopos hortamur, ut toto pectore "in hanc curam incumbentes, greges "sibi commissos ipsimet, præsertim "in Ecclesia sua, verbo Dei pascant. "Quod si levi de causa, aut quodam "animi languore impediti, non fecerint, sciant, sibi prætermissi necessarii officii Judici Deo præcipuè rationem esse reddendam. Sin autem se "interdùm verè impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex præscripto "ejusdem Concilii deligendos, hoc munus studiosissimè populo præstent.

VI. Hanc Episcoporum obligationem præ oculis habentes Bonifacius VIII. Benedictus XI. & Clemens V. certumque simul putantes, eidem interdùm saltem, ab Episcopo satisfieri, cùm concesserunt Regularibus privilegium prædicandi in Ecclesiis suorum Or-

Ordinum, atque in communibus plateis, omnes unanimiter, primus quidem *in cit. cap. Super Cathedram, de sepulturis*, alter *in cit. capit. Inter cunctas, de privilegiis, inter Extravag. commun.* & Clemens V. *in Clemen. Dudum, de sepulturis*, horam exceperunt, in qua ipsemet Episcopus prædicat, *vel coram se solemniter prædicare facit*; tunc enim in eadem civitate, seu oppido, quemlibet inferiorem silere jusserunt, nisi Episcopus ipse aliter judicaverit. Et rectè quidem; etenim, cùm solus Episcopus in sua diœcesi sit publicus Doctor, & Magister, indecens profectò est, ut, eo docente, quisquam discipulorum docere præsumat. Porrò ad rem præsentem perinde esse videtur, sive ipsemet Episcopus magisterii cathedram conscendat, sive alium deputet, qui coram se è suggestu verba faciat; hic quippè tunc non reputatur merus coadjutor, & cooperator Episcopi in prædicationis officio, sicuti à citato Concilio Lateranensi cæteros nuncupatos audivimus, qui ad annuntiandum Dei verbum ab Episcopo destinantur, sed videtur esse speciale instrumentum, quo præsens Episcopus utitur ad suos animi sensus suo populo manifestandos, eumque ad virtutem & pietatem informandum.

VII. Jam verò nulla umquam in sacra Congregatione Concilii fuit difficultas circa prohibitionem factam Regularibus, ne ea hora in suis Ecclesiis conciones habeant, qua Episcopus per semetipsum prædicat; sed semper, & firmiter censuit, ejusmodi prohibitionem in suo robore permanere, atque ad unguem esse servandam. Ita quippè respondit in *Pacen.* 26. Aprilis 1607. *ad* 4. *dub. lib.* 89. *Positionum pag.* 170. in *Bituntina* 17. Februarii 1629. *lib.* 14. *decretor. pag.* 32. in *Brundusina* 10. Martii 1645. *lib.* 17. *pag.* 445. quin immò eadem Congregatio semper fuit in sententia, licere Episcopo concionem habere ad populum in qualibet suæ diœcesis Ecclesia, etiamsi ad Regulares pertineat, juxta ea, quæ congesta leguntur *tom.* 8. *Bullarii Ordin. Prædicatorum*, editi ab Antonino Bremond, nunc ejusdem Ordinis Generali Magistro, *tit.* 5. *quæst.* 1. *num.* 37. Sed sæpiùs quæstio agitata est super secunda prohibitionis parte, qua interdicitur Regularibus, ne prædicent, quando Episcopus *coram se solemniter prædicare facit*: quoniam, etsi eadem Congregatio olim respondisset, hanc quoque prohibitionem sustineri, attamen Gregorius XIII. vehementer dubitavit, an id esset usu receptum; sicuti adnotatum reperimus *in cit. lib.* 89. *Positionum pag.* 171. Enimverò, cùm soleant Episcopi concionibus in sua Cathedrali interesse tempore Adventus, & Quadragesimæ, si prædicta prohibitio vigeret, deberent Regulares ab habendis in suis Ecclesiis concionibus abstinere eo potisimùm tempore, quo Fideles illas audire solent, & hac de causa eorumdem Regularium Ecclesias frequentant. Hæc autem ratio tantæ efficacitatis visa est sacræ Congregationi Concilii, ut in allegata causa *Pacen.* 26. Aprilis 1607. dixerit, nulli quidem fas esse concionari, quando Episcopus ipse per semetipsum ad suum populum verba faciat, sed nequaquam impediri posse Regulares, ne in propriis Ecclesiis conciones habeant, quando Episcopis *coram se solemniter prædicare facit*; at postmodum, eadem quæstione novo examini subjecta, in citata causa *Brundusina* 10. Martii 1645. eadem Congregatio mentem suam clariùs explicans, declaravit, id esse intelligendum, cùm Episcopus consuetis concionibus interest, quæ per annum fieri solent; sed, si idem Epis-

copus *ex causa publica, convocatis Clero, Magistratu, & populo, coram se prædicare faciat*, tunc illi licere dixit, præcipere Regularibus, ut à prædicando abstineant, atque inobedientes pœnis etiam censurarum coërcere. Equidem omnes prædictæ rerum circumstantiæ videntur efficere illam solemnitatem, quam jura requirunt, ut non liceat eodem tempore Regularibus prædicare; secus verò accidit, cùm tempore Adventus, & Quadragessimæ, Episcopus concioni adest; tunc quippè non videtur Episcopus *facere coram se solemniter prædicare*, sed potiùs concionem audire, quæ etiam eo absente haberetur.

VIII. Quoniam autem in Synodalibus Constitutionibus, seu Episcoporum edictis, non possunt omnia explicari, quæ necessaria sunt ad discernendum, quandonam cum veritate, & proprietate sermonis dici possit, *quod Episcopus faciat coram se solemniter prædicare*; idcircò eadem sacra Congregatio Concilii, ad præcavendas lites & discordias inter Episcopum, & Regulares, die 12. Julii 1587. censuit, posse quidem Episcopum in peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet solemnem indicere concionem, coram se ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipsa hora in suis Ecclesiis prædicent; minimè tamen expedire, ut constitutione, seu edicto illis generatim prædicare prohibeat, quotiescumque ipse *coram se solemniter prædicare faciet*; inde enim innumeræ orirentur lites, an hæc, aut illa concio, coram Episcopo habita, iis fuerit prædita qualitatibus, seu comites habuerit conditiones, quas sacra Congregatio Concilii ad ejusdem solemnitatem requiri declaravit. Fingite Episcopum, sola motum curiositate celebrem quemdam Oratorem audiendi, eidem injungere, ut solemni quadam die in sua Ecclesia Cathedrali pium aliquod argumentum è suggestu exponat, atque ad eumdem auditorum frequentia cohonestandum, Clerum convocare, Magistratum, & populum; nulla profectò tunc suberit justa causa prohibendi, ne in aliis Ecclesiis, præsertim Regularium concio fiat; & tamen hic casus sub generali constitutionis prohibitione comprehenderetur, è qua cæteroquin fuisset excipiendus.

LIBER DECIMUS.

DE CENSURIS, DE USURIS, & Contractibus; necnon de mulctis pecuniariis.

CAPUT PRIMUM.

Censuræ, præsertim latæ sententiæ, Synodalium Constitutionum transgressoribus, nonnisi sobriè, & circunspectè infligantur; ubi etiam de potestate dictas Censuras ferendi.

CEnsura, uti eam describit Suarez *de censuris, disput.* 1. *sect.* 1. est pœna spiritualis, & medicinalis, qua homini baptizato, delinquenti, ac contumaci, quorumdam spiritualium bonorum usus aufertur ab Ecclesia, donec à contumacia recedat. Omnium gravissima, teste Augustino *lib. de corrept. & gratia, capit.* 15. est excommunicatio, per quam Fidelis, non hoc, aut illo spirituali bono privatur, sed tamquam putridum membrum, ab Ecclesia abscinditur, atque à Fidelium communione, & consortio separatur; quocirca Cyprianus *epist.* 62. eam appellat *gladium spirituale m, quo superbi, & contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. Neque enim* (ait) *vivere foris possunt, cùm domus Dei una sit, & nemini salus esse, nisi in Ecclesia, possit*; cui concinit Hieronymus, *epist.* olim 1. nunc 14. *ad Heliodorum* scribens, *n.* 8. "In veteri quidem lege quicumque "Sacerdotibus non obtemperasset, aut "extra castra positus lapidabatur à "populo, aut, gladio cervice subjecta, "contemptum expiabat cruore; nunc "verò inobediens spirituali mucrone "truncatur, aut ejectus de Ecclesia, "rabido dæmonum ore discerpitur.

II. Quare, cùm rationis & æquitatis principia suadeant, pœnam esse commensurandam culpæ & pro cul-

pæ modo imponendam; consequens inde est, nonnisi propter graviorem culpam esse excommunicationem ferendam. Id jampridem edixerant Concilium Aurelianense V. anni 549. *can.* 2. & Arvernense II. paulò post celebratum, *can.* pariter 2. relato à Gratiano *in Can.* 42. 11. *quæst.* 3. inquiens: *Nullus Sacerdotum, quemquam rectæ fidei hominem, pro parvis & levibus causis à Communione suspendat*; & Concilium Meldense anni 845. *can.* 56. *tom.* 4. Collectionis Harduini, *col.* 1493. *Quia anathema est æternæ mortis damnatio, & nonnisi pro mortali debet imponi crimine.* Sed, quoniam hæc saluberrima monita è memoria exciderant quorumdam Ecclesiæ Prælatorum, qui frequenter ob culpas, si non leves, minùs tamen graves, anathematis gladio suas oves percellebant, de quo sæpiùs conquestus est infrà allegandus Joannes Gerson; ideo Concilium Provinciale Coloniense I. anni 1536. *part.* 13. *tom.* 5. *cap.* 9. Collectionis Harduini, *col.* 2025. illa renovare, atque in omnium Prælatorum memoriam redigere curavit, ita decernens: "Cùm excommunicatio pœ"na sit, qua nulla major est in Ec"clesia, nec sit excommunicandus quis, "nisi pro peccato lethali, quod ana"thema sit æternæ mortis damnatio, "nec infligenda veniat, nisi his qui "aliter corrigi non possunt, debebit Ju"dex non ante excommunicare quem"piam, quam cognoverit, id vel cau"sæ gravitatem, vel ejus, qui extra "communionem ponendus est, aper"tam contumaciam, præcepto justo "acquiescere nolentis exihere; " ac demùm Tridentina Synodus, *sess.* 25. *capit.* 3. *de reformat.* omnes Ecclesiarum Antistites in hunc modum admonet: "Quamvis excommunica"tionis gladius nervus sit Ecclesias"ticæ disciplinæ, & ad continen"dos in officio populos valdè salu"taris; sobriè tamen, magnaque cir"cunspectione, exercendus est; cùm "experientia doceat, si temerè, aut "levibus ex rebus incutiatur, magis "contemni, quam formidari, & per"niciem potiùs parere, quam salu"tem.

III. Quæ porrò de excommunicatione dicta sunt, intelligi etiam debent de suspensione, & interdicto; quamquam enim pauci quidam Doctores, inter quos Cajetanus *in summ. verb. Suspensio*, & Medina *Summ. lib.* 1. *c.* 11. §. 8. affirment, suspensionem ob levem culpam ferri posse; idemque de interdicto sentiant Emmanuel Sa, *verb. Interdictum n.* 7. Gaspar Hurtado, *tract. de interdicto difficult.* 13. rectiùs tamen Suarez *de censuris*, *disp.* 4. *sect.* 4. *num.* 7. & *disp.* 36. *sect.* 3. *num.* 2. Vazquez, *in* 1. 2. *disp.* 158. *num.* 49. Layman *lib.* 1. *Theol. moral. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 3. *numer.* 3. & *part.* 4. *cap.* 4. *n.* 4. docent, suspensionem à Divinis, seu ab officio, & Beneficio, ad longum tempus, atque interdictum, etiam personale, nisi partiale sit, sed integrum, & totale, nec validè propter culpam levem, nec prudenter propter lethalem, quæ gravioribus non accenseatur, irrogari. Quamvis igitur Episcopus ordinariam potestatem habeat ferendi censuras, easque in suarum constitutionem transgressores decernendi; non tamen expedit, ut hunc suæ potestatis gladium exerat, nisi ad coërcenda graviora crimina. Scimus profectò necesse non esse, ut ante Superioris legem, qua aliquid sub censura prohibetur, illud jam esset lethaliter malum, sed quandoquè contingere, tunc primùm gravi-

viter malum fieri, cùm à Superiore prohibetur sub pœna censuræ, quæ certè ejusdem intentionem ostendit obligandi sub mortali; at non decere, dicimus, ab Episcopo aliquid sub gravi præcipi, vel prohiberi, statuta in transgressores censura, nisi materia præcepti, sive ratione sui, sive ratione circumstantiarum, quas inferiùs indicabimus, talis, & tanta sit, ut hanc pœnam exposcat. De Prælatis hæc ait Gerson *tract. de vita spirituali animæ, lect. 4. coroll. 7. tom. 3. Oper. col. 42.* loquens de excommunicationibus latæ sententiæ: *Qui pro solis incommodis temporalibus evitandis, aut commodis politicis conservandis, æternam vult infligere mortem, cui quæso similis erit? illi nimirum, qui volens abigere muscam à fronte vicini, eam securi percutiens, vicinum stolidus excerebravit; aut ei parem dixerim, qui studens curationem modici vulneris in pede equi sui, pedem confestim abrupit, & scidit, equumque peremit.*

IV. In eumdem ferè sensum, longè ante Gersonem, ad Alexandrum II. scripserat S. Petrus Damiani, *epist. 12.* ubi morem reprehendens, qui tunc temporis inoleverat, ut cunctis ferè Constitutionibus Apostolicis subjungeretur anathematis pœna in earumdem transgressores, inquit: *Delinquit itaque quisquis ille est, in illud Apostolicæ Constitutionis edictum, & aliquandò levi quadam ac perexigua offensione transgreditur; & continuò, velut hæreticus, & tamquam cunctis criminibus teneatur obnoxius, anathematis sententia condemnatur. Et cùm, dictante justitia, alia sit ultione plectendus, qui plus delinquit, alia qui minùs excedit; hic graviter leviterque peccantibus, æqua cunctis, & indifferens pœna, solius scilicet, anathematis, irrogatur.... Quamobrem, si sanctæ prudentiæ vestræ placeat, hunc morem de cætero à decretalibus paginis amoveri præcipiat, & vel damni pecuniæ, vel alterius cujuslibet ultionis calculum in earum transgressione præfigat, ne quod aliis est ad tuitionis munimenta provisum, aliis ad perniciem proveniat animarum.*

V. Quòd si omnium Doctorum consensu, grave & enorme crimen requiritur ad irrogandam censuram, etiam quam vocant *comminatoriam, & ferendæ sententiæ*; multò sanè gravius, & execrabilius esse oportet delictum, ob quod infligatur censura latæ sententiæ, qua nimirum homo, per solam legis transgressionem, nulla prævia monitione, ejusdem legis ministerio statim perstringitur. Ejusmodi censuras, præcipuè verò excommunicationes latæ sententiæ, visi sunt improbare nonnulli Doctores. Godscalcus Rosemundus, Theologus Lovaniensis *in suo Confessionali cap. 20.* eas è medio prorsus auferri vellet, inquiens: *Valdè inconsultum & periculosum est, quod Episcopi in suis statutis, cæteri quoque Judices, tàm faciles sint in multiplicando censuras; unde expediens esset, ut etiam inquit Gerson, ut omnes Constitutiones sententiæ excommunicationis latæ sententiæ, in Jure, vel statutis contentæ, quarum usus nullus est, aut plùs obest, quàm prodest, expressa revocatione cassarentur in provinciis, & diœcesibus, & in Ecclesia universali. Expediens etiam esset, ut nulla excommunicationis sententia ferretur de facto à Jure, vel Judice, neque pro præsenti, neque pro futuro, nisi pro manifesta contumacia, qua quis ostendit, se non paratum audire Ecclesiæ*

clesiam. Verùm hæc Godscalci assertio, qua parte omnes excommunicationes latæ sententiæ tamquam perniciosas deleri, & abrogari vellet, audax est; communem enim Ecclesiæ usum condemnat, & Concilia, summos Pontifices, omnesque Ecclesiarum Præsules tacitè carpit. Neque eidem adstipulatur, quem citat, Gerson; hic siquidem *loc. cit.* totus est in explicando, qua ratione excommunicationis vinculo ipso facto irretiatur, qui ex mera ignorantia, quamquam culpabili, aut infirmitate, peccatum committit, etsi cæteroquin contumax non sit, sed paratus sit stare correctioni Ecclesiæ; & postquam multa ad hanc rem explicandam adduxit, concludit *coroll.* 14. *col.* 49. eas excommunicationes latæ sententiæ *tantumdem operari, ut absque processu alio judiciali, aut nova constitutione, possit Judex statim, probato facto, vel confesso, ferre Juris sententiam, & eamdem publicare; non sic, ubi canones essent solùm ferendæ sententiæ; quoniam monitiones, & processus secundùm terminos Juris prærequirerentur multiplices.* Unde apparet, non improbari à Gersone excommunicationes latæ sententiæ, sed ad eas requiri sententiam declaratoriam criminis, quæ utiquè est necessaria pro foro externo, in quo nemo est reputandus censura innodatus, nisi legitimè probetur reus criminis, cui est censura jure ipso alligata; in foro autem interno, & coram Deo, cujus oculis omnia nuda sunt, & aperta, ad incurrendum in censuram latæ sententiæ, nulla est necessaria Judicis declaratio, sed sat est crimen perpetrare, cui illa est annexa; suam quippè contumaciam, & Ecclesiæ contemptum satis apertè manifestat, qui in legem delinquit, quam scit in sui transgressores censuræ vinculum statim, & illicò injicere; sicuti egregiè ratiocinantur Suarez *de censuris, disp.* 3. *sect.* 8. *num.* 3 & Gonzalez *in cap.* 48. *de sententia excommunication. num.* 6. sed præ cæteris legendus est de hac re ex professo disserens Theophylus Raynaudus *Oper. tom.* 4. *pag.* 514. ubi scribens adversus Ayalam, censuras latæ sententiæ hoc nomine reprehendentem, quòd illis non præcedat canonica admonitio, egregiè ostendit, admonitionis loco esse promulgationem legis, aliquid fieri præcipientis, vel prohibentis, sub pœna censuræ.

VI. Godscalco, & Ayalæ assentiri videtur Van Espen *Jur. Eccles. univ. part.* 3. *tit.* 11. *cap.* 6. *num.* 19. ubi, etsi non audeat absolutè damnare excommunicationes latæ sententiæ, eas tamen recèns adinventas, & per decem omninò sæcula ignotas Ecclesiæ fuisse affirmat. At Van-Espen falli facilè demonstrabimus. Atque in primis nullam putamus fingi posse excommunicationem illam severiorem, qua homo baptizatus perpetuò arceatur à Sacramentorum perceptione, omnique excidat spe consequendæ ab Ecclesia reconciliationis; & tamen prioribus sæculis, quorumdam attrociorum criminum reos, facto ipso, seu sola criminis perpetratione, in hanc pœnam incurrisse, præter alibi laudatos Petavium, Morinum, Albaspinæum, aliosque plures, tradit Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 1. inquiens; "In exordio Christianæ Religionis "tantum erat pietatis studium, tan- "tum odium improbitatis, ut quibus- "dam sceleribus, quæ attrociora visa "sunt, omnis prorsus veniæ spes, om- "nis pœnitentia denegaretur; adeo ut

"qui

„qui ea commisisset, quamvis à Di„vina misericordia eorum remissionem „veræ contritionis subsidio obtineret, „numquam tamen posset cum Eccle„sia reconciliari; ea erant idololatria, „homicidium, & adulterium.“ Quid quod, si actu pœnitentes, aut jam semel pœnitentia functi, in aliud cujuscumque generis peccatum, quamvis privatim & occultè, relaberentur, numquam deinceps veniam & pacem ab Ecclesia impetrarent? Nonne & hæc species erat severissimæ excommunicationis? Et tamen, hanc relapsis fuisse ipso facto inustam, & pluribus demonstrat doctis. Morinus *de Pœn. lib. 5. cap. 27. 28. & 29.* & liquet ex plurium Conciliorum decretis, occultè etiam relapsos ab omni etiam civili Fidelium consortio segregantibus. Siquidem Concilium Turonense I. anni 461. *can. 8.* Collectionis Harduini, *tom. 2. col. 795.* decrevit: *Si quis verò post acceptam pœnitentiam, sicut canis ad vomitum suum, ita ad seculares illecebras, derelicta, quam professus est, pœnitentia, fuerit reversus, à communione Ecclesiæ, vel à communione Fidelium extraneus habeatur.* Concilium Veneticum circa annum 465. celebratum, *can. 3.* Collectionis Harduini, *t. 2. col. 797.* statuit: *Pœnitentes quoque, qui susceptam publicè pœnitentiam intermiserint, & ad prioris erroris consuetudinem revoluti, vitæ se seculari, conversationique reddiderint, non solùm à Communione Dominicorum Sacramentorum, sed etiam à conviviis Fidelium submovendos.* Concilium Aurelianense I. anni 511. *can. 11. tom. 2.* Collectionis Harduini, *col. 1010. De his* (ait) *qui, suscepta pœnitentia, Religionem suæ professionis obliti, ad secularia relabuntur, placuit eos & à communione suspendi, & ab omnium Catholicorum convivio separari.* Quare, quod Siricius Papa, *epist. 1.* ad Himerium Tarraconensem Episcopum *cap. 5. tom. 1.* Collectionis Harduini *col. 848.* relapsis permiserit, *ut sola intra Ecclesiam Fidelibus oratione jungantur, sacræ mysteriorum celebritati, quamvis non mereantur, intersint, à Dominicæ autem mensæ convivio segregentur*; id ex mera indulgentia, & communis legis relaxatione factum existimat Morinus *cit. cap. 29.* Ad hæc, Auctor Operis *de Vita contemplativa* (quem alii Prosperum Aquitanicum, qui medio sæculo v. scripsit, alii Julianum Pomerium, qui eodem sæculo labente floruit, fuisse contendunt) *lib. 2. cap. 7.* disertè affirmat, ea ætate Clericos, grave aliquod facinus occultè admittentes, statim in foro conscientiæ, & coram Deo, in suspensionem incidisse, quam Albaspinæus *Observat. lib. 1. cap. 2.* & Suicer. *Thesaur. Eccles. tom. 1. pag. 601.* pro quadam excommunicationis specie habitam, non immeritò notarunt; ait quippè Pomerius *n. 2.* „Hi, „qui in aliquo gradu Ecclesiastico „constituti, aliquod occultè crimen „admittunt, ipsi se vana persuasione „decipiunt, si eis videtur propterea „communicare, & officium suum im„plere debere, quòd homines, occul„tatione sui criminis, fallunt; & *n.* „3. Qui autem ea commiserint, & „ideo prodere metuunt, ne senten„tiam justæ excommunicationis acci„piant, sine causa communicant; im„mò verò dupliciter contra se iram „Divinæ indignationis exaggerant, „quòd & hominibus innocentiam fin„gunt, &, contempto Dei judicio, „abstinere se ab Altari propter homi„nes erubescunt.“

VII. Quod si hæc nondum satis esse videatur ad probandum, majoribus nostris inusitatum non fuisse morem decernendi censuras latæ sententiæ; alia statim proferemus antiquis-

quissima, & certissima ejusdem rei monumenta. Norunt omnes viri docti tres olim fuisse species excommunicationis majoris, de qua sola in præsens res est: prima dicebatur *excommunicatio simplex*; altera *anathema*; tertia *maranatha*, de qua frequens mentio occurrit in Annalibus Ordinis S. Benedicti conscriptis à Patre Mabillon, *tom.* 4. *in Appendice*, in Historia Lotharingiæ Calmet, *tom.* 1. *part.* 2. *pag.* 340. & in nova editione Glossarii Caroli Du-Cangii, *verb. Maranatha.* Simplex excommunicatio, & anathema, in hoc dumtaxat inter se differebant, quòd illa solo verbo proferretur, anathema verò pronuntiaretur celebri quadam solemnitate pluribusque adhibitis cæremoniis, quæ aptæ forent ad ostendendam perpetrati sceleris enormitatem; maranatha autem hoc anathemati addebat, ut excommunicatus, solius Dei judicio relictus, ab Ecclesiæ communione separatus permanere juberetur usque ad adventum Domini, seu ad diem Judicii; quod ex ipsa nominis etymologia elicuit Augustinus apud Suarez de *censuris*, *disp.* 8. *sect.* 2. & explicarunt Patres Conciiii Toletani IV. statim allegandi. Jam verò antiquissima Synodus Gangrensis, paulò post Nicænam habita, omnes suorum viginti canonum transgressores anathemate perculit his verbis: *anathema sit*, Collectionis Harduini, *tom.* 1. *col.* 533. *&c.* quibus sententiam latam importari, nemo facilè inficiabitur. Patres autem Concilii Toletani IV. habiti anno 633. cui Episcopi 62. interfuere, *cap.* 75. *tom.* 3. Collectionis Harduini, *col.* 594. *anathema maranatha* in eos pronuntiarunt, qui adversus regnum, vel Regem conjurarent, in quos hanc formidandam sententiam, tot repetitam, protulerunt: »Hoc etiam tertiò acclamamus, dicentes: Quicumque amodò »ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis, qualibet meditatione, vel studio, sacramentum fidei suæ, quod »pro patriæ salute, gentisque Gothorum statu, vel incolumitate regiæ potestatis pollicitus est, violaverit, aut Regem nece attrectaverit, aut potestate regni exuerit, aut »præsumptione tyrannica regni fastigium usurpaverit, anathema sit in »conspectu Spiritus Sancti, & Martyrum Christi, atque ab Ecclesia »Catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab »omni communione Christianorum »alienus, neque partem justorum habeat, sed cum diabolo, & angelis »ejus eternis suppliciis condemnetur »unâ cum eis qui eadem conjuratione nituntur; ut par pœna perditionis constringat, quos in perniciem »prava societas copulat. Et ideo, si »placeat omnibus, qui adestis, hæc »tertiò reiterata sententia, vestræ »vocis eam consensu firmate. Ab »universo Clero, vel populo dictum »est: Qui contra hanc nostram definitionem præsumpserit, anathema, »maranatha, hoc est, perditio in »adventu Domini sit, & cum Juda »Scarioth partem habeat, & ipsi, & »socii eorum: Amen.« Eamdemque anathematis sententiam, eodem ritu, ac iisdem ferè verbis in eosdem regni, & Regis proditores denuò latam legimus in Concilio Toletano XVI. anni 693. *cap.* 10. *eod. tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1801. Qui autem prædictæ sententiæ ritum, quo tribus vicibus, veluti trium monitionum loco, fuit repetita, considerat, multoque magis si illorum verborum: *anathema sit in conspectu Spiritus Sancti, & Martyrum Christi*; vim, & efficiabitur. Patres autem Concilii Toletani IV. habiti anno 633. cui Episcopi 62. interfuere, *cap.* 75. *tom.* 3. Collectionis Harduini, *col.* 594. *anathema maranatha* in eos pronuntiarunt, qui adversus regnum, vel Regem conjurarent, in quos hanc formidandam sententiam, tot repetitam, protulerunt: »Hoc etiam tertiò acclamamus, dicentes: Quicumque amodò »ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis, qualibet meditatione, vel studio, sacramentum fidei suæ, quod »pro patriæ salute, gentisque Gothorum statu, vel incolumitate regiæ potestatis pollicitus est, violaverit, aut Regem nece attrectaverit, aut potestate regni exuerit, aut »præsumptione tyrannica regni fastigium usurpaverit, anathema sit in »conspectu Spiritus Sancti, & Martyrum Christi, atque ab Ecclesia »Catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab »omni communione Christianorum »alienus, neque partem justorum habeat, sed cum diabolo, & angelis »ejus eternis suppliciis condemnetur »unâ cum eis qui eadem conjuratione nituntur; ut par pœna perditionis constringat, quos in perniciem »prava societas copulat. Et ideo, si »placeat omnibus, qui adestis, hæc »tertiò reiterata sententia, vestræ »vocis eam consensu firmate. Ab »universo Clero, vel populo dictum »est: Qui contra hanc nostram definitionem præsumpserit, anathema, »maranatha, hoc est, perditio in »adventu Domini sit, & cum Juda »Scarioth partem habeat, & ipsi, & »socii eorum: Amen.« Eamdemque anathematis sententiam, eodem ritu, ac iisdem ferè verbis in eosdem regni, & Regis proditores denuò latam legimus in Concilio Toletano XVI. anni 693. *cap.* 10. *eod. tom.* 3. Collectionis Harduini *col.* 1801. Qui autem prædictæ sententiæ ritum, quo tribus vicibus, veluti trium monitionum loco, fuit repetita, considerat, multoque magis si illorum verborum: *anathema sit in conspectu Spiritus Sancti, & Martyrum Christi*; vim, & efficiabitur.

ficaciam attentiùs expendat, minimè dubitabit, Patrum mentem fuisse, excommunicatione latæ sententiæ percellere quotquot in posterum in patriam, aut Regem, rebellionem intentarent.

VIII. Non itaque recenter adinventæ, nec primis decem Ecclesiæ sæculis ignotæ prorsus fuerunt excommunicationes latæ sententiæ; sicuti sibi finxit, rerumque Ecclesiasticarum minùs peritis imposuit Van-Espen, ut illarum usum improbaret, easque parvi faciendas suaderet, quod certè alibi non obscurè insinuavit.

CAPUT II.

Auctoritate & exemplis improbatur immoderatus usus Censurarum latæ sententiæ.

VIndicata Ecclesiæ potestate infligendi censuras latæ sententiæ, illud affirmamus, quod nemo negavit, nimirum frequentiùs, quam rectæ disciplinæ ratio exposcat, censuras ejusmodi irrogari. Enimverò Navarrus *manual. cap. 27. num. 49.* notat, ante annum 1298. quo promulgatus est sextus Decretalium, vix numeratas fuisse triginta sex excommunicationes latæ sententiæ, quæ etiam ad viginti sex poterant commodè redigi, eò quòd plures unum eumdemque ferè casum respicerent. *Per solum autem sextum Decretalium* (pergit Navarrus) *inductæ fuerunt 32. & per solas Clementinas 50. Postea per Bullam Cœnæ, per Extravagantes impressas, & non impressas, per Constitutiones Synodales, & Provinciales, per visitationes, & reservationes Secularium, & Religiosorum, penè innumeræ*; additque, *valdè utilem, immò & necessariam fore aliquam earum limitationem, saltem quoad forum conscientiæ.* A Navarro in hunc modum edocti, ac præfatum Concilii Tridentini decretum præ oculis habentes, cùm nos sacræ Congregationis Concilii munere fungebamur Secretarii, semper Episcopis, nos amicè consulentibus, auctores fuimus, ut parcè, & magna cum circunspectione censuras infligerent, præsertim latæ sententiæ; sæpè etiam, cùm iidem suas Synodales Constitutiones, priusquam promulgarentur, ad nos transmiserunt, eos hortati fuimus, ut ab illis censuras delerent, quibus earumdem transgressores ipso facto innodabantur. Hanc eamdem fuisse mentem comperimus Præsulis Altoviti, nostri in eodem munere Prædecessoris; ille quippè in causa *Neapolitana*, proposita die 18. Maii 1686. cùm ageretur de edicto, ab Archiepiscopo edito, quo sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda interdicebatur Parochis, ne in sepeliendis pauperum cadaveribus quædam peragerent, quæ videbantur minùs decentia, hæc in suo voto adnotavit: *Verùm mihi semper absonum visum est, imponere, pœnam suspensionis ipso facto incurrendæ pro qualibet levi culpa, præsertim contra Parochos, non minùs in præjudicium animarum, eorum curæ commissarum, quam ipsorum Parochorum delinquentium.*

II. Item cùm in Congregatione habita die 20. Decembris 1687. examinanda essent Synodalia decreta Episcopi Vasionensis, & controversia præcipuè verteretur circa unum decretum, quo sub pœna excommunicationis latæ sententiæ prohibebantur Sacerdotes ludere aleis, vel taxillis, quocumque modo, & cum quacumque persona, postquam Altovitus in suo suffragio Doctores retulit asserentes, licere quandoquè Sacerdotibus, animi relaxandi causa, aleis, & taxillis ludere, modò id non frequenter, & si-

sine scandalo faciant; attamen, quia ludus, qui juxta Doctrinam D. Thomæ 2. 2. *quæst.* 168. *art.* 2. ad virtutem pertinet eutrapeliæ, facilè degenerat in vitium, eò quòd ludentes aut nimiùm illi indulgeant, aut à conditionibus deficiant, quas idem D. Thomas *ibid. & art. seq.* ad ludum cohonestandum requirit; ideo addidit Altovitus, posse Episcopum in sua Synodo edicere, ne Sacerdotes, & Clerici aleis, vel taxillis ludant; sed, quantum attinet ad censuras, hæc prudenter animadvertit, *Pœnam excommunicationis latæ sententiæ, uti nimis rigidam, etiam nullo reclamante, ex officio tollendam esse, & per consequens, decretum in hac parte reformatione indigere, censerem; licèt enim sacrum Tridentinum Concilium cap.* 1. *sess.* 22. *de reform. tribuerit Episcopis facultatem procurandi observantiam eorum, quæ per antiquos canones disposita fuere circa vitam & honestatem Clericorum, non solùm sub pœnis per dictos canones statutis, sed etiam aliis, eorum arbitrio imponendis; attamen arbitrium hujusmodi regulari debet à Jure, juxta cujus dispositionem non est imponenda pœna excommunicationis, præsertim latæ sententiæ, nisi in casu, quo committitur culpa læthalis, quæ ex supradictis non contrahitur per Clericos, rarò, vel recreationis causa, & citrà scandalum ludentes.* Putavit nimirum Altovitus, nullam in casu, de quo res erat, adfuisse circumstantiam, ob quam potuerit ludus prohiberi sub gravi; quod cæteroquin posse aliquandò evenire, paulò post demonstrabimus.

III. Sed numquam magis se à censuris multiplicandis alienum ostendit Altovitus, quam in causa *Melitensi*, quæ fuit ejusmodi. Episcopus Melitensis in sua Synodo excommunicationi latæ sententiæ subjecerat Clericos occultè detinentes arma prohibita. De hoc decreto, adversus quod Clerici reclamaverant, disputandum erat in sacra Congregatione Concilii die 16. Decembris 1684. At Altovitus in suo suffragio, quod pro suo Secretarii munere, ut moris est, exaravit, acriter decretum impugnavit; ajebat enim: usum armorum vetitum quidem esse Clericis *in cap. Clerici, de vit. & honest. Clericor.* & propterea rectè posse iterum illum ab Episcopo Clericis interdici sub pœnis arbitrariis, etiam pecuniariis, locis piis applicandis, quemadmodum tradunt Antonell. *de Regim. Eccles. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. & Bellet. *Disquisit. Clerical. part.* 2. *tit. de pœnis Cleric.* §. 1. *num.* 2. sed, quod attinet ad censuras, eas à Jure irrogatas dicebat, Clericis arma gestantibus, non autem illa domi retinentibus, & præterea prædictas censuras esse ferendæ, & non latæ sententiæ; quemadmodum benè ponderavit Raynaudus *de Religioso loricato, vers. Jure tamen communi, Oper. tom.* 17. *pag.* 193. Et quamquam (pergebat Altovitus) in Constitutionibus summorum Pontificum, videlicet 49. Pii IV. & 145. S. Pii V. excommunicatio latæ sententiæ feratur adversus Clericos deferentes, aut domi detinentes arma prohibita, hæ tamen Constitutiones solos complectuntur Clericos, degentes in temporali ditione Romani Pontificis; cumque versemur in materia odiosa & pœnali, non sunt extendendæ ad Clericos alibi commorantes. Etenim, quamvis in Clementina. *Ne in agro.* §. *Quia verò in fin. de statu Monachorum*, excommunicatio latæ sententiæ decernatur in Monachos arma detinentes intra septa monasterii sine licentia Abbatis, non propterea sub ea comprehensi censentur Canonici Regulares, licèt isti sæpiùs in Jure confundan-

dantur cum Monachis, & expressè nominentur in præcedenti Clementinæ periodo, ubi excommunicatione ipso facto declarantur irretiti tàm Monachi, quàm Canonici Regulares, qui, relictis claustris, per Principum Curias evagantur; quemadmodum, post Glossam *in eod. Clem. verb. Monachos*, advertit Suarez *de censuris, disput. 25. sect. 5. n. 8.* ex quibus omnibus concludebat Altovitus, Synodalem Constitutionem Melitensem esse ita temperandam, ut excommunicationem, non latæ, sed ferendæ tantùm sententiæ, Clericis arma detinentibus inureret. Non fuit causa, præfata die, definita, nec deinceps in sacræ Congregationis regestis proposita apparet; fortassè quia Constitutionis defensores, à contrario suffragio Secretarii certum periculum causæ suæ metuentes, Episcopo suaserunt, ut ipsemet Synodale decretum reformaret.

IV. Nihil enimverò hoc exemplo efficacius adduci poterat ad indicandam, & suadendam Episcopis cautelam & circunspectionem, quam adhibere debeant in decernendis censuris latæ sententiæ, ne secus sua decreta reformare, aut etiam prorsus delere cogantur; etenim nihil magis est apud Doctores receptum, quam quod Episcopus queat Jus commune adjuvare, pœnasque augere ab illo inflictas, quod fussè probat Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib. 1. tit. 1. cap. 1. n. 25.* & nihilominùs ex iis, quæ enarravimus, perspicuum fit, non semper congruum reputari, ut quæ à Jure communi sunt vetita, atque interdum etiam sub censurarum comminatione interdicta, iterum ab Episcopo prohibeantur, statuta in transgressores censura latæ sententiæ; sed hæc, tamquam extremum remedium, est tantùm adhibenda, cùm malum gravissimum est, neque aliter præcidi, aliisque pœnis cohiberi potest. Hanc pariter fuisse, esseque constantem sententiam sacræ Congregationis Concilii, ex eo colligitur, quod paucis antea annis accidit Episcopo Larinensi. Habita ab eo fuerat Diœcesana Synodus anno 1728. adversus cujus nimiùm severas Constitutiones Clerici Larinenses appellarunt; sed san. mem. Benedictus XIII. appellatione rejecta, eas ad unguem servari jussit; Benedicto è vivis erepto, ab ejus successore Clemente XII. facultas facta est Larinensibus Clericis sua jura deducendi ad sacram Congregationem Concilii; quæ cùm in prima ex Synodalibus Constitutionibus, à Clero impugnatis, sancitum deprehenderit, ut omnes indiscriminatim Ecclesiastici tenerentur interesse Congregationi, de quæstionibus, ad forum conscientiæ spectantibus haberi consuetæ, atque in earum altera injunctum videri Sacerdotibus, ut quotiescumque prædictæ Congregationi non interessent, in sequenti die abstinerent à celebratione Missæ, die 30. Augusti 1732. rescripsit, primam Constitutionem non sustineri quoad Clericos nondum sacris initiatos; ex altera verò deleri jussit præfatam pœnam suspensionis; etsi enim hæc levissima esset, & unica tantùm die Sacerdotes arceret à sacro Altaris ministerio, levior tamen sacræ Congregationi visa est culpa, propter quam infligebatur; quod videri potest *in Thesaur. Resolut. tom. 5. pag. 387.*

CA-

CAPUT III.

Interdum decernit potest Censura latæ sententiæ ad cohibendam culpam, quæ in se spectata est levis, si ob adjunctas circumstantias fiat gravis.

VErùm contingere potest, ut res, quæ in se spectata levis esse videtur, gravis tamen appareat, si circumstantiæ perpendantur, quibus circumvestitur, & præsertim si consideretur periculum, ne abusus, qui ab uno, vel altero in diœcesim induci cœpit, nisi statim præfocetur, totam paulatim communitatem contaminet; quemadmodum notavit Gibalinus *de censuris discept. 2. quæst. 2. consectar. 7.* In hoc autem rerum eventu, si Episcopo alius non suppetat modus, licebit profectò etiam censurarum ense illum præcidere; novum quippè non est, ut, quod in paucis dissimulandum prudentia dictat, in tota communitate tolerari non debeat. Plura hujus rei exempla nobis suppeditant Conciliorum canones. Etenim Concilium Carthaginiense IV. anni 398. *can.* 24. relato *in Can. Sacerdote, de Consecrat. dist.* 1. excommunicandum statuit, qui *Sacerdote verbum in Ecclesia faciente, egressus de auditorio fuerit.* Gregorius II. in Concilio Romano anni 721. cui Episcopi 32. interfuere, *can.* 17. relato *dist.* 23. *Can.* 23. *& in cap.* 4. *de vit. & honest. Clericor.* anathema pronuntiavit adversus Clericos comam nutrientes, inquiens: *Si quis ex Clericis laxaverit comam, anathema sit. Et responderunt tertiò, anathema sit.* Bonifacius VIII. *in Extravag. Detestanda, de sepulturis inter comm.* excommunicatione pertulit, quimque cadavera exenterarent, & concinderent. Nulla autem ex his actionibus, si nudè inspiciantur, tantam præsefert culpam, ut excomunicationis pœna debuerit coërceri; quinimmò, etiamsi assentiamur Suarez *de censuris disp.* 24. *sect.* 1. *num.* 6. docenti *interdum vocari excommunicationem in antiquis juribus solam privationem Eucharistiæ; cujus usus per antonomasiam dicitur Communio*; atque in hoc sensu excommunicationis vocabulum usurpatum intelligamus à citato Concilio Carthaginiensi IV. adhuc videri non potuerant tanti criminis rei, qui à concione recedebant, ut propterea debuerint sacra mensa prohiberi. Quare, ne credamus, sacros canones à justitia, & æquitatis tramite deviasse, dubitandum non est, quin illæ actiones gravitatem acceperint ab adjunctis circumstantiis, quod certè de concisione cadaverum, quæ non sine enormi barbarie, & maximo Fidelium horrore fiebat, ex prædictæ Decretalis lectione apparet.

II. Hinc pariter in recentioribus Synodis, præcipuè Hispalensi, Toletana, & Abulensi, relatis à Thoma Sanchez *Consil. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 14. *num.* 6. Leandro *quæst. moral. part.* 3. *tract.* 5. *disp.* 2. *quæst.* 30. & Sancio *in select. disp.* 51. excommunicatio lata est adversus eos, qui, cùm ex legitima causa, jejuniorum diebus, carnibus vescerentur, pisces simul comedebant; quamvis enim ea admixtio, seu carnium unà cum piscibus comestio, priusquam à nobis, nostris Apostolicis litteris datis die 30. Maii 1741. confirmatis die 22. Augusti ejusdem anni, & luculentiùs explicatis in nostra responsione ad Quæstiones nobis propositas ab Archiepiscopo Compostellano die 8. Julii 1744. quæ extant *tom.* 1. *nostri Bullar. Const.* 19 *Constit.* 27. *& Constit.* 99. severa lege pro-

prohiberetur, fortassè secundùm se gravi culpa vacaret, attamen ob adjunctum scandalum, à quo vix sejungi poterat, jure ac merito etiam sub pœna excommunicationis fuit in præfatis Synodis interdicta; quemadmodum benè ponderat Daniel Concina, Ordinis Prædicatorum Theologus, *in suo Comment. Theologico in præfatum nostrum Rescriptum ad postulata Archiepiscopi Compostellani* §. 1. *n.* 50. Levissimam quoque turpitudinem, etiam priusquam à ferè communi hominum consuetudine cohonestaretur, præferre potuit usus pulveris Nicosiani, vulgo *Tabaci*; & nihilominùs Urbanus VIII. Constitutione, quæ incipit *cum Ecclesia*, edita die 30. Januarii 1642. sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, *Tabacum* sumere vetuit in Ecclesiis civitatis, & diœc. Hispal. quia ejusdem diœcesis Sacerdotes non verebantur *Tabacum* sumere in Altari; ex quo sacra lintea indecenter fœdabantur, & Fideles nondum assueti *Tabaci* graveolentiæ, illius fœtorem abhorrentes ab Ecclesiis se subducebant; eademque de causa Innocentius X. & Innocentius XI. sub eadem excommunicationis pœna latæ sententiæ, ejusdem *Tabaci* usum interdixere intra Vaticanam Basilicam; pluresque Episcopi, hisce permoti exemplis, excommunicatione innodarunt non solùm quotquot intra quamlibet suarum diœcesium Ecclesiam *Tabacum* sumerent, sed etiam Sacerdos, qui ante Missæ celebrationem, & laicos, qui ante Eucharisticam Communionem eodem pulvere extra Ecclesiam uterentur; de quibus Constitutionibus plura inferiùs.

III. Quod si res, quæ in se leves sunt ob adjunctas interdum circumstantias scandali, prudenter sub censura latæ sententiæ prohibentur; multò magis excommunicatione latæ sententiæ cohiberi poterit peccatum, quod & in se jam grave est, & insuper grave affert scandalum. S. Toribius in sua prima Synodo Provinciali habita anno 1582. *tom.* 4. *Concilior. Hispaniæ* Cardinalis de Aguirre *pag.* 244. *act.* 3. *cap.* 4. ipso jure excommunicatos decrevit Clericos, operam dantes mercaturæ. Contra hanc Constitutionem appellavit Clerus ad sacram Congregationem Concilii, ad quam Synodus de more missa fuerat examinanda. Sed sacra Congregatio, etsi alias plures censuras ex ejusdem Synodi Constitutionibus deleri jusserit, hanc tamen sustinendam censuit; non solùm quia sciebat, omnem negotiationem sub *interminatione anathematis* prohibitam esse Clericis, præsertim Sacris initiatis, *in cap. 6. Ne Clerici, vel Monachi*; verùm etiam quia audierat, Infideles Indos plurimùm offendi, cùm Ministros Evangelicos vident impensam operam dare negotiationi; inde enim occasionem arripiunt suspicandi Evangelicæ prædicationis, si non unicum, saltem præcipuum scopum esse, viam aperire Europæis ad negotiationem illis in regionibus exercendam, atque ingentem auri copiam ex iis in Europam asportandam; quemadmodum narrat idem Cardinalis de Aguirre *loc. cit. pagin.* 261.

IV. Ad idem præcavendum scandalum, Evangeliique præconum consulendum famæ & dignitati, summus Pontifex Clemens IX. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, prohibuit quibuscumque Ecclesiasticis, tàm Secularibus, quàm Regularibus, degentibus sive in insulis, provinciis, & regnis Indiarum Orientalium, sive in partibus Americæ tàm austrialibus, quàm septentrionalibus, ne umquam cujusvis causæ, occassionis, & tituli prætextu quæstuosam exerceant negotia-

tiationem sive per se, sive per alios, sive nomine proprio, sive Religiosorum Ordinum, quorum fortè sint alumni; voluitque, statutas à se in prædictos negotiatores pœnas neque eum evadere, qui semel tantùm mercaturam fecit; quod videre est in Constitutione ejusdem Pontificis, impressa inter Apostolicas Constitutiones, respicientes Missiones Sinarum, & Tunchini, in unum volumen collectas, editasque Parisiis anno 1676. *part.* 1. *pag.* 73.

V. Ex quibus omnibus conficitur, impossibile esse, ut Episcopis certa præscribatur norma, ad quam tutò, & sine offendiculo conformare se queant in decernendis censuris latæ sententiæ, cùm res pendeat à rerum, locorum, & temporum conditionibus, quas perpendere ad ipsorum prudentiam pertinet. Neque ex eo, quod nos sciamus, aliquam censuram, ab aliquo Episcopo latam, etiam Clero contradicente, ratam habitam à sacra Congregatione Concilii, inferre possumus, eamdem, si alibi feratur, ratam pariter habendam; scimus etenim, sacram Congregationem sustinuisse edictum quondàm editum ab Episcopo Comensi, quo sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda, prohibebatur Clericis, in Sacris constitutis, ingressus in Ecclesiam sine veste nigra oblonga, quam *talarem* vocant, uti habetur *lib.* 43. *decretor. pag.* 128. sed simul *lib.* 58. *pag.* 288. adnotatum legimus, eamdem sacram Congregationem è simili edicto, promulgato ab Episcopo Rubensi, expungi jussisse pœnam censurarum, eorumque loco subrogandam pœnam solutionis quinque librarum ceræ albæ, & solùm in subsidium, adjiciendas censuras, ferendæ tamen, non verò latæ sententiæ; quia nimirum in dioecesi Rubensi usus vestis brevioris non adeo apud Ecclesiasticos invaluerat, sicuti in diœcesi Comensi, in qua, uti Episcopus sacræ Congregationi significaverat, usus vestis talaris, quam propriam esse Ecclesiasticorum infrà dicemus, omnibus ferè obsoleverat, non sine populi admiratione & scandalo. Quare iterum concludimus, non posse certam regulam tradi, in infligendis censuris, ubiquè servandam; sed rem totam relinqui prudentiæ & circunspectioni Episcoporum.

CAPUT IV.

Quid de usuris, & Contractibus in Synodo decerni possit; ubi specialiter de mutuo.

OPtabat Fagnanus *in sæpiùs cit. c. Sicut olim, num.* 82. *de accusat.* nihil à Synodis Provincialibus quoad usuras decerni; & tamen vix erit Concilium Provinciale invenire, à quo non fuerint usuræ expressè damnatæ, easque exercentes severissimis pœnis subjecti. Hunc eumdem morem imitatæ Diocesanæ Synodi, præsertim recentiores, ab anno scilicet 1698. usque ad hanc diem habitæ, quas summo studio collectas attentè perlegimus, specialem de usuris sermonem instituerunt, easque iterum, iterumque improbarunt. Nec proinde aut hæc auctoritati Fagnani refragamur, aut Fagnanus communi Synodorum usui & praxi adversatur; quod enim Fagnanus voluit, hoc unum est, ne à particularibus Synodis quæstiones dirimantur *in casibus usurarum, & aliorum vitiorum, quibus timoratæ conscientiæ irretiri possunt*; quales sunt quæstiones circa contractus, inter graves Theologos controversæ, & nondum ab Ecclesia definitæ; non verò prohibuit, ne usura verè & propriè ta-

talis, aut contractus certò fœneratitii proscribantur, atque è qualibet diœcesi exterminentur. Quæ autem nominatim prioris, aut posterioris generis sint, per summa capita innuemus.

II. Omne lucrum ex mutuo, præcisè *ratione mutui*, uti loquuntur Theologi, hoc est lucri cessantis, damni emergentis, aliove extrinseco titulo remoto, usurarium, atque omni jure, naturali scilicet, Divino, & Ecclesiastico, illicitum esse, perpetua fuit, & est Catholicæ Ecclesiæ doctrina omnium Conciliorum, Patrum, Theologorum unanimi consensione firmata. Huic contradixere Græci schismatici, qui, teste Guidone Carmelita *in Catalogo hæreticorum*, quodcumque lucrum ex mutuo permittunt. Græcis ex parte consensit Calvinus, qui *ad cap.* 18. *Ezechielis*, licere docuit aliquod moderatum lucrum, non quidem à paupere, sed à divite, præcisè ratione mutui, exigere. Errorem à Calvino obiter insinuatum, ex professo propugnavit Carolus Molinæus *in suo Tract. de usuris*, ubi *n.* 10. audacter affirmat, usuram non esse prohibitam, *nisi in quantum est contra charitatem.* Distinguit deinde *n.* 85. tres hominum gradus. Primus complectitur pauperes, emendicata stipe viventes, quibus, non mutuo, sed eleemosyna succurrendum, ait; alter indigentes, qui pro tempore indigent, quamvis pares sint mutuo postea restituendo; atque his quoque mutuum gratuitò dandum asserit; tertius gradus complectitur divites, & mercatores, qui nihil indigent, sed rem suam negotiatione amplificare student; & ab his usuram moderatam, ratione mutui, justè ac sanctè exigi posse, tradit Molinæus. Eamdem pravam opinionem amplexatus alia ratione defendit Claudius Salmasius in duplici Tractatu, altero inscripto *De usuris*, altero *De trapezitico fœnore*, quibus in locis usuram nisi charitatem lædat, ab omni culpa absolvit, eò quòd sit *merces locatæ pecuniæ.* Verùm quamquam plurimi heterodoxi, Calvini, Molinæi, & Salmasii systemati stabiliendo elaboraverint, inter quos Petrus Heinigius *lib.* 2. *q.* 1. Gerardus Noodt *de fœnore, & usuris lib.* 1. Gronovius, & Barbeyrac *in notis ad Hugonem Grotium lib.* 2. *cap.* 12. Boehmerus *Jur. Eccles. Protest. tom.* 5. *lib.* 5. *tit.* 19. rationem tamen, qua eam Salmasius tutatus est, ferè omnes refellerunt, rectè arbitrantes, mutuatæ pecuniæ dominium transferri in mutuatarium, ac propterea non posse mutuum locationi ullo pacto comparari; sicuti testatur Gotfridus Mascovius *in notis ad Pufendorf, lib.* 5. *cap.* 7. §. 5.

III. Impiæ Calvini, & Molinæi opinioni non veriti sunt subscribere pauci quidam Doctores Catholici. Distinguunt & isti duplex genus mutui: unum, quo pecunia, aliave res datur ad consumptionem, quod plerumquè fit cum indigentibus, pecuniam mutuam accipientibus, ut se, suamque familiam sustentent, debita solvant, filiam nuptui tradant, &c. alterum, quod datur ad negotiationem, ut cum mercatoribus fieri solet, qui acceptam mutuo pecuniam negotiatione augent, ingensque ex ea lucrum reportant. In primo casu usuram esse fatentur, quidquid exigitur ultrà sortem. At à fœnoris labe excusant lucrum, quod in secundo casu ex mutuo percipitur, dummodò sit moderatum, modumque servet à patriæ legibus definitum.

IV. Novam hanc distinctionem, ab hæreticis primùm excogitatam, præverterant Ecclesiæ Patres, qui uno ore, absolutè, atque indefinitè fœneratitium pronuntiaverant quidquid ex mutuo ultrà sortem exigitur. Tertullianus *lib.* 4.

contra Marcionem cap. 17. ita explicat Ezechielis locum : *Pecuniam,* inquit, *suam fœnori non dedit, & quod abundaverit, non sumet, fœnoris scilicet redundantiam, quod est usura.* S. Basilius *in Psalm.* 14. *tom.* 1. *Oper. pag.* 107. allegato pariter Ezechielis loco, ait : *Ezechiel id in maximis malis recenset, si fœnus, & quidpiam ultrà sortem accipiatur.* S. Ambrosius *lib. unic. de Tobia cap.* 14. *n.* 49. *tom.* 1. *Oper. col.* 607. *Et esca usura est, & vestis usura est, & quodcumque sorti accedit, usura est.* S. Hieronymus *in Ezechielem lib.* 6. *c.* 18. *tom.* 5. *Oper. col.* 210. *Alii pro pecunia fœnerata solent munuscula accipere diversi generis, & non intelligunt, usuram appellari, & superabundantiam, quidquid illud est, si ab eo, quod dederint, plus acceperint.* S. Augustinus *in Psalm.* 36. *serm.* 3. *num.* 6. *tom.* 4. *Oper. col.* 285. *Si fœneraberis homini, id est mutuam pecuniam tuam dederis, à quo aliquid, plusquam dedisti, expectes accipere, non pecuniam solam, sed aliquid, plusquam dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud, si, plusquam dedisti, expectas accipere, fœnerator es.* Concilium Agathense relatum à Burchardo *lib.* 2. *cap.* 126. ab Ivone *part.* 6. *cap.* 200. & à Gratiano *caus.* 14. *quæst.* 3. *Can.* 4. *Usura est, ubi amplius requiritur, quam datur, v. gr. si dederis solidos decem, & amplius quæsieris.* Ex quibus Gratianus ibidem concludit : *Ecce evidenter ostenditur, quod, quidquid ultrà sortem exigitur, usura est.* Patribus adhæsere veteres Theologi, qui, duce D. Thoma 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 2. adeo districtè omne lucrum ex mutuo, jure naturali, & Divino vetitum asseruere, ut ne munus quidem *ab obsequio, aut à lingua*, quod certè quid minimum est, nullique onerosum, à mutuatario, solius mutui causa, exigi posse docuerit.

V. Neque verò Calvini, & Molinæi asseclis suffragantur aut loca sacræ Scripturæ speciatim prohibentia, ne pauperes usuris opprimantur, uti *Exodi* 22. *vers.* 25. & *Levitici* 25. *vers.* 35. aut sententiæ Patrum, usuras dumtaxat redarguentium immoderatas, aut canones Conciliorum, putà 36. ex Apostolicis, 17. Nicænus, & 12. Concilii Arelatensis primi, solos Clericos fœneratores severis pœnis subjicientes. Etenim antiqui Testamenti pagina in ipsismet in contrarium adductis locis, & adhuc clariùs *Deuteronomii* 25. *vers.* 19. *Ezechielis* 18. & *Psalm.* 14. omnem omninò usuram, absque ullo personarum, à quibus exigatur, discrimine prohibet, & detestatur; pauperes autem alicubi expressè nominat vel tantùm exempli causa, quia plerumquè contingit, ut illi magis egeant opis alienæ, & necessitate adacti mutuum accipiant, etiam sub obligatione immoderatum fœnus solvendi, quemadmodum ad prædictum Exodi caput adnotavit etiam Hugo Grotius ; vel quia usuræ, quæ à pauperibus extorquentur, præter propriam pravitatem, quamdam redolent sævitiam & immanitatem, speciali nota & reprehensione dignam, sicuti ratiocinatur Gibalinus *de usuris lib.* 1. *c.* 7. *art.* 2.

VI. In novo autem Testamento *Lucæ* 6. illis Christi Domini verbis: *Mutuum date, nihil inde sperantes*; præceptum tradi, seu veriùs naturalem legem iterum inculcari, nihil prorsus lucri ex mutuo ab ullo sive paupere, sive divite, exigendi, non solùm docet D. Thomas 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 1. *ad* 4. sed concors fuit Conciliorum, Patrum, summorumque Pontificum sententia, præcipuè Urbani III. *in c. Consuluit. de usuris*, qui præfati textus

tus auctoritate omnem quantumvis minimam usuram universim vetitam pronuntiavit ; explicans enim præfata Christi Domini verba , iis prohiberi, ait , *omne usuram , & superabundantiam.* Dicere autem , summos Pontifices, & Concilia prædicti textus verum & genuinum sensum non esse assequuta, quod aliquos mussitare non puduit; & temerarium , & ferè hæreticum est; quidquid enim sit , an Ecclesia non solùm infallibili polleat auctoritate in definiendis quæstionibus Fidem , aut mores respicientibus, quod nullus Catholicorum negat , sed etiam in delectu rationum , quæ ad suas definitiones stabiliendas interdum adducit , de quo nonnulli Catholici dubitarunt ; certum & indubitatum est , eam errare non posse in interpretanda Divina Scriptura , ejusque genuino sensu Fidelibus aperiendo.

VII. Haud absimilia reponimus ad testimonia Patrum. Hi siquidem , licèt vehementius invehantur in usuras immoderatas , atque à pauperibus extortas , veluti culmen sceleris , ad quod homines pertrahit sordida atque insatiabilis avaritia ; non idcircò tamen approbant moderatas à divitibus exigendas ; quinimmò etiam istas aliis in locis expressè condemnant. Enimverò Ambrosius *cit. lib. de Tobia capit. 6. tom.* 1. *Oper. col.* 597. de iis agens, qui pecuniam suam fœnerantur non indigenti , sed diviti , sed negotiatori , cui uberes proventus pariat , eos in hunc modum increpat : "Nihil nequius fœ»neratoribus , qui aliena damna lucra »sua arbitrantur , & dispendio suo »deputant , quidquid ab aliis posside»tur. Aucupantur hæredes novos, ado»lescentulos divites explorant per suos, »adjungunt se , simulantes paternam, »& avitam amicitiam , volunt domes»ticas eorum cognoscere necessitates... »Sin verò nullos laqueos alicujus ne»cessitatis offenderint , intexunt ta»bulas , ajunt , nobile prædium esse »venale , amplam domum , accumu»lant proventus fructuum , annuos re»ditus exaggerant , hortantur , ut coë»mant. Similiter faciunt , pretiosas ves»tes , & monilia nobilia prædicantes. »Neganti se habere pecuniam , inge»runt suam , dicentes : utere ut tua; »de fructibus emptæ possessionis pre»tium multiplicabis , debitam reddes, »*& cap.* 14. col. 607. Et putas , te piè »facere , quia à negotiatore velut mu»nus suscipis? Inde ille fraudem facit »in mercium pretio , unde tibi solvit »usuram. Fraudis illius tu auctor , tu »particeps , tibi proficit quidquid ille »fraudaverit. Et esca usura est , & »vestis usura est , & quodcumque sor»ti accedit , usura est. Quod velis, »ei nomen imponas : usura est." Similiter Hieronymus *in cit. c. Ezech. tom.* 5. *Oper. col.* 210. perinde ac si cum illis ipsis congrederetur contra quos pugnamus, fœnus reprobat, etiam ex re percipiendum , quæ ingentem fructuum mutuatario attulit , inquiens: "Solent argumentari , ac dicere : de»di unum modium , qui satus fecit »decem modios : nonne justum est , ut »medium modium de meo plus acci»piam ; cùm ille mea liberalitate no»vem , & semis de meo habeat? No»lite errare , inquit Apostolus , Deus »non irridetur. Respondeat enim no»bis breviter fœnerator misericors, »utrum habenti dederit , an non ha»benti. Si habenti , utiquè dare non »debuerat. Sed dedit quasi non haben»ti. Ergo quare plus exigit quasi ab »habente?

VIII. Ad canones quod attinet , si argumentum , quod ex illis instaurant, quidquam haberet roboris & efficacitatis , probaret etiam , fornicationis , &

adulteria esse laicis permissa, quia plerique canones in solos Clericos fornicarios, & adulteros, nulla facta laicorum mentione, animadvertunt; quæ sanè argumentatio inepta & ridicula foret; novum quippè non est, Ecclesiam severiùs in Clericis punire delicta, quæ etiam in laicis execratur; sicuti opportunè, & ad rem appositè monuit Concilium Carthaginiense I. *can.* 13. *Quod in laicis reprehenditur, id multò magis in Clericis oportet prædamnari.* Cæterum non desunt alii innumeri canones, Clericos æquè ac laicos usurarios redarguentes, atque, ut alios prætereamus, antiquissima Synodus Eliberitana *can.* 20. *tom.* 1. Collect. Harduini *col.* 252. hæc habet: *Si quis Clericorum detectus fuerit usuras accipere, placuit, eum degradari, & abstineri. Si quis etiam laicus accepisse probatur usuras, & promiserit correctus jam se cessaturum, nec ulterius exacturum, placuit, ei veniam tribui. Si verò is ea iniquitate duraverit, ab Ecclesia esse projiciendum.* Ac Leo Magnus *epist.* 3. *ad Episcopos per Campaniam, Picenum, Tusciam, & universas Provincias constitutos, c.* 3. relat. *Can.* 7. 14. *quæst.* 4. exagitans usuræ peccatum, ait: *Quod nos, non dicam in eos, qui sunt in Clericali officio constituti, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus.*

IX. Jure itaque ac merito Auctores permittentes, moderatum lucrum ex mutuo à divite, & negotiatore exigere, veluti adversantes communi & perpetuæ Catholicæ Ecclesiæ doctrinæ, inclamarunt, & validissimis argumentis confutarunt Navarrus *Comment. de usuris num.* 8. *& seq.* Gibalinus, & Leotardus, in suo quilibet *de usuris* Tractatu, Cardinalis de Lugo *de just. & jur. tom.* 2. *disp.* 25. Jacobus Gaytte egregio Opere, quod concinnavit adversus Molinæum, Salmasium, Auctoremque libelli Gallici *du Traité de la pratique des Billets*, Saintebeuve *in resolut. casuum conscientiæ tom.* 2. *ultim. edit. Paris. annni* 1700. *cas.* 210. *pag.* 422. *& seq.* Alloysius Bulteau, seu Bultellus, *in Apologia pro Lactantio in materia usurarum, edita Parisiis anno* 1677. Pouget *in suis Catholic. Instit. tom.* 1. *pag.* 760. Natalis Alexander *Theolog. dogm. & mor. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. Genett. *Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 4. *de mutuo, & usura quæst.* 6. *& seq.* Pontas *in Dictionar. cas. conscient. tom.* 3. *verb. Usura*, Continuator Prælectionum Theologicarum Honorati Tournely *tract. de contract. part.* 2. *cap.* 3. aliique plurimi.

X. Verùm quoniam tot Doctorum auctoritate & argumentis minimè perterriti, prædictam exoticam opinionem nonnulli iterum refricare non dubitarunt; propterea nos ad Petri Cathedram evecti, ne Catholicæ doctrinæ puritas, cujus depositum nobis est à Christo concreditum, hac erroris labe fœdaretur, datis ad Italiæ Episcopos encyclicis litteris sub die prima Novembris 1745. hæc inter cætera declaravimus: primò, omne lucrum ex mutuo, ratione mutui, usurarium, & illicitum esse; secundò ad usuræ labem purgandam, nullum arcessiri posse subsidium, vel ex eo quod id lucrum non excessivum, & nimium, sed moderatum, non magnum, sed exiguum sit, vel eo quod is, à quo id lucrum, solius causa mutui, deposcitur, non pauper, sed dives existat, nec datam sibi mutuo summam relicturus otiosam, sed ad fortunas suas amplificandas, vel novis coëmendis prædiis, vel quæstuosis agitandis negotiis, utilissimè sit impensurus; tertiò, quamquam unâ cum mutui contractu possint quandoquè

què alii tituli, ut ajunt, fortè concurrere, ipsi mutuo extrinseci, è quibus justa oriatur causa, aliquid, ultrà sortem ex mutuo debitam exigendi; attamen falsò & temerè affirmari diximus, ejusmodi titulos semper reperiri, ac ubiquè præsto esse, ita ut illorum ratione, quotiescumque pecunia, frumentum, aliudve id generis, alteri cuicumque creditur, toties semper liceat auctarium moderatum, ultrà sortem integram, salvamque, recipere. Alia præterea ediximus, atque in contractibus servanda commendavimus, quæ in Episcopales Synodos utiliter inseri poterunt, ne usuræ macula inficiantur; sicuti videre est in præfatis nostris litteris, quæ sunt *in ordine* 143. *Bullarii nostri*, *tom.* 1. quasque nuperrimo Theologico Commentario illustravit Daniel Concina Ordinis Prædicatorum Theologus.

XI. Quamobrem, si jampridem aliquot Episcopi, inter quos Cardinalis de Camus Episcopus Gratianopolitanus, Cardinalis de Bissy tunc Episcopus Tullensis, Jacobus Benignus Bossuet Episcopus Meldensis, & Bragadinus Episcopus Veronensis, in suis Edictis, & Pastoralibus Instructionibus præfatam proscripserant erroneam opinionem, utpotè quam noverant jam à Conciliis, summorumque Pontificum Constitutionibus prædamnatam; multò magis integrum nunc erit Episcopis illam, postquam iterum nominatim, & expressè est ab Apostolica Sede reprobata, novis, si opus fuerit, Constitutionibus è sua diœcesi exturbare, eamque temerè disseminantes, aut usu ipso approbantes, severis pœnis coërcere.

XII. Post eliminatum hæreticorum errorem, qui, paucorum fraudulentia, etiam in Catholicam rempublicam irrepere cœperat, abs re non erit obiter detegere falsam doctrinam, qua sunt imbuti Judæi inter Christianos degentes. Ex illis Deuteronomii verbis *cap.* 23: *Non fœneraberis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec frugem, nec quamque aliam rem, sed alieno*; inferunt Hebræi, sibi licere fœnerari Christianis, quos, licèt inter eos versentur, pro alienis habent, & extraneis. Facile quidem esset hanc judæorum fallaciam retundere, aut dicendo cum Ambrosio *cit. lib. de Tobia cap.* 15. in allegato textu permissum dumtaxat fuisse Judæis, usuras exigere ab Amorrhæis, Amalecitis, aliisque vicinioribus populis, à quibus Deus dominium abstulerat rerum omnium, quas possidebant, & Judæis contulerat; aut dicendo cum D. Thoma 2. 2. *cit. quæst.* 78. *art.* 1. *ad* 2. non fuisse permissum Hebræis usuras exigere ab extraneis, sed toleratum, tamquam minùs malum, eo pacto, quo propter duritiam cordis eorum, fuit in illis toleratum uxorum repudium; quod etiam ante D. Thomam senserat Alexander de Hales *part.* 3. *quæst.* 86. *art.* 2. ubi ait: *Numquam fuit Judæis licitum fœnerari alieno, sed permissum fuit illis, sicut dare libellum repudii, propter duritiam cordis sui. Peccabant tamen mortaliter fœnerando alieno; sed permittebatur eis de duplici causa, scilicet ne facerent pejus, id est ne fœnerarentur fratribus suis, & quia duri erant, & paulatim trahendi ad perfectionem.* At quoniam res est cum Hebræis, qui Theologorum, & SS. Patrum auctoritatem irridenti, nec ullus nobis suppetit modus evellendi pravam illam opinionem, quæ in eorumdem mentibus altas egit radices, unum faciendum superest; nimirum ut falsæ illius opinionis, usum, qui in detrimentum cedit, & oppressionem pauperum Christianorum, pro

viribus impediamus; neque aliter id præstari potest, quam opportunis constitutionibus Episcoporum, & Christianorum Principum edictis, quibus severè prohibeantur Judæi Christianorum loca incolentes, ne ratione mutui quidquam à Christianis extorqueant, & certa simul præscribatur quantitas lucri, ultrà quam nihil impunè exigere possint ex aliis contractibus, cum Christianis initis.

XIII. Primum statutum fuit in Concilio Albiensi anni 1254. edito à Luca Dacherio *tom.* 1. *Spicilegii*, in cujus *c.* 19. *pag.* 724. habetur: *Statuimus, & mandamus, in his, quæ deinceps mutuaverint Judæi Christianis, Christianorum ipsorum stetur simplici juramento, an quidquam usurarium sit in eis; & in eo, quod usurarium esse dixerint, sic jurati absolvantur*; quod decretum renovatum legimus in Concilio Montis Pessulani, anni 1258. *c.* 5. *eod. tom.* 1. *Spicilegii pag.* 725. Alterum edixit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi *cap.* 67. relato *in cap. Quanto magis de usuris* ubi districtè vetuit, ne Judæi obtentu cujuslibet contractus, quem cæteroquin licitè cum Christianis inire queunt, graves, & immoderatas usuras exigant: *Synodali decreto statuimus, ut, si de cætero, quocumque prætextu, Judæi à Christianis graves & immoderatas usuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderato gravamine satisfecerint competenter.* Utrumque verò ad compescendos fœneratores Judæos, in temporali ditione Ecclesiæ commorantes, iterum decernendum consuluit Marcellus Severolus, sacri Consistorii Advocatus, nobis, dum viveret, singularis amicitiæ nexu conjunctus, in suo elaborato suffragio, edito apud Passerinum *in c. Quamquam 2. post n.* 84. *de usuris, in 6.* Et ne à Synodis recedamus, ita nuperrimè statuit Episcopus Pisaurensis in sua Dioecesana Synodo habita anno 1742. *tit.* 4. *num.* 17. cujus exemplum poterunt alii Episcopi imitari.

CAPUT V.

An, & quando usuræ suspicione vacent quidam speciales contractus, de quibus interdum est in Synodo agendum; ubi de lucro, quod ultrà sortem recipitur in Montibus Pietatis, de censibus, & de cambiis.

HActenùs de usuris generatim acceptis. Descendendum nunc est ad speciales contractus, de quibus dubitari potest, an occulta usuræ tabe sordescant. Diu multumque inter Theologos, & Canonistas olim disceptatum fuit, an usurarii essent Montes Pietatis, Perusiæ anno 1450. primùm erecti, in quibus, recepto pignore, pecunia, aut frumentum mutuo datur pauperibus ea lege, ut, si præfixo tempore debitum non solvant, vendantur pignora, & ex eorum pretio Mons Pietatis sortem creditam, & modicum quid ultrà sortem recipiat, residuum verò reddatur debitori. Ejusmodi Montes præ cæteris impugnarunt Cajet. *in comment. de Mont. Piet. capit.* 1. & Dominicus Soto *lib.* 6. *de just. quæst.* 1. *art.* 6. quibus videbatur modicum illud lucrum, ultrà sortem receptum, usuram sapere. Acriter pariter in illos invehitur cum aliis Acatholicis Carpzovius *Pract. Crim. quæst.* 92. *numer.* 4. *& seq.* Verùm Leo X. in Concilio Lateranensi V. *sess.* 10. sacro approbante Concilio, Montes prædictos licitos, atque ab omni usuræ labe immunes pronuntiavit, siquidem, quod ul-

ultrà sortem à mutuatariis exigitur, non causa mutui, sed alio nomine exigitur, præcipuè ut sine Montis detrimento congrua merces assignetur ministris, qui non sine magno labore pignora custodiunt, excutiunt, expendunt, & alia ejusdem generis multa præstant in gratiam mutuatariorum. Sicut enim, si amicus, unius diei intervallo à me distans, mutuum à me petat, quod ad eum mittere cogar per hominem à me conductum; & mutuum, & mercedem, quam dedi homini, per quem mutuum misi, jure repetere possum; ita Montis Præfecti aliquid ultrà sortem creditam exigere valent, erogandum in Montis ministrorum salarium; quemadmodum ratiocinatur Sylvius *in* 2. 2. *D. Thomæ q.* 78. *art.* 4. *quæsit.* 1. ubi alia plurima adducit argumenta ad vindicandam justitiam Montium Pietatis.

II. Quoniam verò periculum est, ne quod à Montis Præfectis ultrà mutuatam pecuniæ summam exigitur, expensas superet in ministrorum sustentationem erogandas; ideo sacra Congregatio Concilii, ut omnis usuræ suspicio quam longè abesset à Montibus Pietatis quos Tridentin. *sess.* 22. *c.* 8. *de reform.* inter loca pia enumeravit, & Episcoporum visitationi subjecit, die 7. Februarii 1637. rescribens ad Archiepiscopum Neapolitanum, nihil ultrà sortem exigendum statuit, nisi priùs consulta Apostolica Sede: *Loca Pia* (verba sunt sacræ Congregationis, quæ reperimus adnotata *lib.* 15. *decretor. pag.* 486.) *& sacras ædes, quæ deposita retinent, dum mutuant indigentibus pecunias, accepto pignore, non posse quidquam à mutuatariis, nisi ex Sedis Apostolicæ dispensatione accipere.* Idemque responsum datum legimus ad Episcopum Adriensem die 14. Martii ejusdem anni, *eod. lib.* 15. *decretor. pag.* 501. *à tergo.* Multò minùs, absque Apostolicæ Sedis placito, erit plus exigendum, quam antea consueverit, etiamsi Mons Pietatis eo auctario indigeat ad solvenda debita, quæ in mutuatariorum commodum contraxit; quod probè scientes Præfecti Montis Pietatis civitatis Casalensis, dum nos sacræ Congregationis Concilii Secretarium agebamus, ab eadem sacra Congregatione facultatem sibi fieri petierunt, & Montem, cujus reditus impares erant sublevandis pauperum indigentiis, ære alieno gravandi, & simul exigendi quinque ex singulis centenis nummis ac iis, qui in posterum, dato pignore, pecuniam à Monte reciperent, ut tali pacto possent, & consueta sustinere onera, & æs alienum paulatim solvere; quemadmodum videri potest *in Thesaur. Resolut. tom.* 1. *pag.* 28.

III. Quod si contrà Episcopus animadverteret, plus à mutuatariis solvi, quam necessarium sit ad Montem servandum indemnem à necessariis expensis, & posset, & deberet usuram moderari, & redigere ad æqualitatem cum quotidianis sumptibus, aliisque oneribus, quibus Mons prægravatur; quamvis etiam in hoc eventu tutius sit, ut priusquam Episcopus moderationem decernat, sacram Congregationem Concilii consulat.

IV. Non solùm de Montium Pietatis, sed etiam de emptionis censualium redituum justitia plerique dubitarunt; omnem siquidem censum esse larvatam usuram, putarunt Henric. *quodlib.* 1. *quæst.* 39. & *quolib.* 8. *quæst.* 24. & Salicet. *in Auth. Ea lege, Cod. de usuris*, quibus adhæsit Hottomanus *lib.* 2. *Observat. c.* 15. quamvis hic non tàm indagandæ, & stabiliendæ veritatis studio, quàm Apostolica decreta, statim alleganda, insectandi pruritu, ductus videatur. Sed distinguen-

guendum est inter censum realem, & personalem. Censum realem, qui jus est percipiendi annuam pensionem ex prædio, aliove fundo fructifero, absque ulla usuræ labe constitui, vendi, & emi posse declararunt Martinus V. *in Extravag.* 1. *de emption. & vendit. inter. commun.* Callixtus III. *in Extravag.* 2. *eod. tit.* & S. Pius V. in sua Constitutione incipiente *Cùm onus*, edita 14. Kalendas Februarii 1568. modò eæ serventur conditiones in præfatis constitutionibus præscriptæ quas singulatim enumerat & explicat Navarrus *in Comment. de usuris num.* 45. *& seq.* Sicuti enim potest quis emere rei alicujus usumfructum, remanente dominio directo penès venditorem, ita potest emere jus percipiendi partem fructuum ex alieno fundo, eorumque loco, potest venditor se obligare ad solvendam emptori singulis annis certam pecuniæ summam, illorum fructuum æstimationi respondentem. Hoc autem, & non aliud, fieri per contractum census realis, in quo omnia impleantur, quæ fieri voluit S. Pius V. illum perpendenti evidenter apparet. Controversia tamen adhuc hodie remanet, an licitus, vel potiùs fœneratitius sit census personalis. Constituitur hic census, non super re aliqua fructifera, sed super persona venditoris, qui obligationem sibi, vel suis etiam hæredibus imponit certam pensionem solvendi emptori, ex industria, arte, & labore suo; qui quidem census non transit in realem, quamvis pro ejus securitate quandoquè detur hypotheca, quoniam, pereunte re hypothecata, non perit census, sicuti contingit, cùm perit fundus, in quo est constitutus census realis, sed adhuc remanet obligata persona. Jam verò ejusmodi censum, solo spectato jure naturæ, ab usuræ reato absolvunt Sotus *lib.* 6. *de just. quæst.* 5. *art.* 1. *conclus.* 4. Covarrubias *lib.* 3. *variar. cap.* 7. *n.* 5. *vers. Ego sanè*, Azorius *Instit. part.* 3. *lib.* 10. *cap.* 5. *quæst.* 1. Lessius *lib.* 2. *de just. cap.* 22. *num.* 18. Reiffenstuel *ad tit. de usur. num.* 157. Continuator Prælectionum Honorati Tournely *part.* 2. *de contract. cap.* 6. aliique non pauci. Illum ex adverso merum esse mutuum, census veste obtectum ad occultandam usuram, contendunt Navarrus *cit. Comment. de usur. num.* 81. Molina *de just. tract.* 2. *disp.* 387. *num.* 7. Gutierrez *lib.* 2. *pract. quæst.* 177. *num.* 7. Cardinalis de Lugo *de just. & jur. disp.* 27. *sect.* 2. *num.* 25. Fachin. *lib.* 2. *controv. cap.* 44. aliique magni nominis Doctores: quoniam (inquiunt) ejusmodi censu personali non emitur jus ad percipiendam annuam pensionem, sicuti in reali, sed venditur ipsa pensio; quemadmodum enim is, qui accepto prètio se obligat ad dandum equum, re ipsa vendit equum, & non merum jus ad equum; ita qui, accepta certa pecuniæ summa, se, suamque personam obligat ad solvendam quotannis certam pensionem, dicitur vendere ipsam pensionem. Quamobrem censum personalem ementi, aurum ex auro per se, & immediatè nasceretur, in quo tota consistit usurarii contractus nequitia; sicuti dicitur *in Can. Sicut*, 8. *vers. Interdum*, *dist.* 47. Magis autem prædictis Auctoribus usuræ labe fœdatus videtur census personalis utrinque redimibilis, qui, ablato verborum cortice, aliud esse non deprehenditur, quam purum putum mutuum. Et profectò, si teste Fagnano *in Cap. in civitate n.* 16. *de censuris*, ferè omnes Canonistæ melioris notæ periculosam fatentur emptionem census realis ad certum tempus, & idcircò Innocentius omnibus Fidelibus consulendum ait, ut ab hu-

jus-

jusmodi contractu abstineant;additque præterea Conradus, hortandos esse Magistratus, ut illum prohibeant; eò magis deterrendi erunt Fideles à contrahendis censibus personalibus utrinque redimibilibus, qui certè majorem præseferunt usuræ speciem, quam census reales ad certum tempus.

V. Sed superfluum est censum personalem novis argumentis insectari, quem jam proscripsit S. Pius V. in laudata Constitutione *Cùm onus*, ubi ad sensus honestatem, inter cæteras conditiones, hanc quoque requirit, ut census constituatur in re fructifera, non qualiacumque, sed immobili, certa, ac nominatim designata. Quapropter etiam Auctores, qui censum personalem, ejus natura inspecta, ab usuræ suspicione vindicant, ingenuè tamen fatentur, eum licitè fieri non posse, ubi præfata Pii V. Constitutio est recepta; quod tamen in Gallia, Belgio, & Germania non contigisse, affirmant Lessius *cit. cap.* 22. *num.* 20. Haunoldus *de just. tract.* 10. *num.* 316. Pirhing. *ad tit. de usur. num.* 85. Wiestner *ibid. num.* 81. Verùm quamquam nos sciamus eumdem summum Pontificem, supplicante Catholico Rege Philippo II. indulsisse Hispanis, ne ad suæ Constitutionis, quoad eas conditiones, quæ juris naturalis, aut Divini non sunt, exactam observationem adstringerentur, sicuti narrant Gutierrez *cit. quæst.* 177. *in fin.* & Felicianus de Solis *lib.* 1. *de censib. cap.* 7. *num.* 2. nec dubitemus ab eadem obligatione potuisse, contrario usu, seu legitimè præscripta consuetudine, cæteras eximi nationes; vehementer tamen suspicamur, in censu merè personali præsertim utrinque redimibili, eas desiderari conditiones, quas non solùm Pontificia Constitutio, verùm etiam ipsum jus naturale, & Divinum exposcunt, ne sit larvatus contractus mutui, & propterea coram Deo usurarius.

VI. Sed quoniam nulla hactenùs hac de re ab Apostolica Sede prolata est sententia, non decet, ut Episcopus in sua Synodo censum personalem declaret ex natura sua usurarium;sed, si præsit diœcesi, ubi prædicta viget S. Pii V. Constitutio, urgebit ejusdem observationem, curabitque pro viribus, ne personales census in eam clanculum inducantur; si verò diœcesim gubernet, in qua Piana Constitutio non est moribus recepta, seriò Fideles monebit atque hortabitur, ut à censibus personalibus abstineant, eò quòd, etiam sola spectata eorumdem indole, usuræ periculo, & suspicione non vacent.

VII. Post census, consideranda occurrunt cambia. Est autem cambium permutatio pecuniæ, cum moderato campsoris lucro, quod tribus modis fieri potest: vel scilicet permutando pecuniam præsentem cum alia diversæ speciei, putà auream cum argentea; vel numerando campsori pecuniam in uno loco, putà Romæ, restituendam in alio, putà Parisiis; vel contrà, accipiendo ab ipso campsore pecuniam Romæ, ut illa eidem restituatur Parisiis. Primum dicitur cambium *minutum*, *& manuale*; alia duo appellantur cambia *localia*, *& per litteras*, eò quòd numeranti pecuniam Romæ, litteræ tradantur directè ad alterum campsorem, seu mercatorem commorantem Parisiis, cui restitutio ibidem facienda committitur. Ex quolibet ex his cambiis licere campsori aliquid lucrari, Doctores omnes consentiunt; quia lucrum quod percipit, non ex mutuo, sed ex aliis provenit legitimis titulis, quos præ cæteris expendunt Sotus *lib.* 6. *de just. quæst.* 10. *art.* 2. Na-

Navarrus *manual. cap.* 17. *num.* 289. *usque ad* 295. Joannes Medina *de cambiis quæst.* 4. & Molina *de contractibus tract.* 2. *disp.* 404. Necesse tamen est, ut in cambio locali vera fiat pecuniæ translatio, aut saltem, ut qui pecuniam accipit, serium habeat animum illam alibi restituendi; si enim sciret, eo ipso in loco, ubi accepta est, fore restituendam; quamvis cambii litteræ aliò directæ fingerentur sub cambii specie, vera lateret usura, quæ hominum quidem judicium effugere, Deum autem eludere non posset. Et de hoc cambio, quod *fictum*, & *siccum* appellant, ea sunt intelligenda, quæ adversus cambia statuit clar. mem. Cardinalis Lanfredinus in sua Diœcesana Synodo Cingulana, habita die 6. Augusti 1736. *cap.* 14.

VIII. Hæc manifesta sunt, & vix ulli obnoxia difficultati. Alia captiosa adinventa est species cambii, quod vocant *obliquum*. Titius indigens mille aureis, mutuos eos petit à Cajo, qui cùm consueverit negotiari, & negotiatione pecuniam suam augere, renuit indulgere petitioni Titii, à quo, ratione mutui, nihil potest exigere; quia verò Titius Cajum urgere non cessat, res inter eos in hunc modum componitur: Titius mutuos accipit à Cajo prædictos mille aureos, neque, mutui causa, quidquam se Cajo, ultrà sortem, soluturum promittit; ut tamen Cajo damnum rependat, quod ex dato mutuo subit, dat ei facultatem, æquivalentem pecuniæ summam, sive à semetipso, sive ab alio per cambii contractum accipiendi; eamque ad negotiationem destinandi, simulque Titius se obligat ad solvendum Cajo, donec ei mutuum restituat, quidquid ratione cambii impendit, aut impendere deberet, si prædictos mille aureos à campsore accepisset. Quandoquè etiam ipsemet Titius mutuatarius assumit sibi onus, cambiis negotiandi tantam pecuniæ summam, quantam mutuam accepit à Cajo, in commodum tamen, & utilitatem ejusdem Caji, cui quotannis solvit quantum ex cambiis lucratur, aut lucrari posset, donec ei mutuum restituat. Si primo modo res peragatur, pertinet ad Cajum mutuantem probare, cambii litteras reverà à se transmissas, seu mille aureos se fuisse per cambium ab alio consecutum. Sed si Titius mutuatarius onus in se suscepit, summam ei æquivalentem, quam à Cajo mutuam accepit, cambiis activis negotiandi; tunc aut stetit promissis, aut non; si primum, Cajus creditor justè percipit fructus, seu pecuniæ accessiones à cambiis productas; si secundum, quamvis tunc nihil ex cambiis consequatur, eosdem tamen fructus à Titio requirit, titulo *ejus quod interest*, seu damni, quod subit ex eo, quod Titius susceptæ obligationi non satisfecerit, juxta decisionem 829. Romanæ Rotæ *coram Dunozetto jun.* Et quia hic posterior modus securiorem reddit mutuantem, cui duplicem aperit viam ad consequendum auctarium mutuatæ pecuniæ, hac de causa frequentiùs adhibetur.

IX. Præmissa hac cambii obliqui notione, quam præbet Cardinalis de Luca *lib.* 5. *tit. de cambiis in Summ. part.* 2. *n.* 16. facile est suspicari prædictas involutas ambages, esse unicè excogitatas ad palliandam usuram, quæ nihilominùs non satis occultatur, & magis adhuc apertè se prodit, cùm contractus secundo ex recensitis modis initur; quid enim absurdius, quid incredibilius fingi potest, quam quod Titius indigens mille aureis, quos mutuos accipit à Cajo, totidem statim habeat paratos ad nundinas transmittendos, atque in activa cambia erogan-

gandos, in mutuantis Caji utilitatem? Et nihilominùs non desunt Auctores, qui pro ejusmodi cambiorum tuenda justitia decertant, inter quos Cardinalis de Luca *de cambiis dissert.* 3. *num.* 5. *disc.* 5. *num.* 8. *disc.* 23. *num.* 9. Ansald. *de commerc. & mercat. disc. num.* 46. *& seq.* Rota Bononiensis apud Urceolum *de transact. quæst.* 40. *à num.* 23. *usque ad fin.* & Rota Romana *decis.* 1. *lib.* 8. *ad ornat. Card. de Luc. & decis.* 323. *&* 695. *cor. Molines.*

X. Verùm quidquid sit de foro externo, in quo fortasè ita res gesta præsumitur, sicuti in contractus stipulatione describitur; in foro tamen interno, ubi sola spectatur veritas, si pecunia accepto mutuo respondens, neque à mutuante, neque à mutuatario, juxta prædictas diversas pactiones, fuerit ad nundinas transmissa, seu in cambia activa erogata, nec umquam in alterutrius animo fuit eam ad nundinas transmittere, seu in cambia erogare, minimè dubitandum est, cambium esse illicitum, turpe & usurarium, ac propterea è Christiana republica prorsus eliminandum. Non enim verò negamus, posse mutuantem, qui solet pecuniam sua negotiatione augere, aliquid percipere à mutuatario titulo *ejus quod interest*, hoc est lucri cessantis, aut damni emergentis; sed cùm hic legitimus adest titulus aliquid ultrà mutuatam sortem exigendi, is erit ingenuè adducendus, neque recurrendum ad prædictos cambii obliqui anfractus, qui vehementem ingerunt suspicionem fraudis & doli. Quamobrem clar. mem. Cardinalis Marcellus de Aste, Episcopus Anconitanus, in suo Pastorali monito, edito post Constitutiones Synodales Cardinalis Bartholomæi Massæi ejusdem Urbis Episcopi, evulgatas anno 1738. *pag.* 165. *& seq.* suas oves seriò est dehortatus à cambiis obliquis, quæ mera esse deprehendit tegumenta usuræ; nec inopportunum existimamus, ut quilibet Episcopus, ad eradicandum à sua diœcesi eorumdem cambiorum abusum, simile monitum formet, suisque inserat Synodalibus Constitutionibus.

CAPUT VI.

A cambiis localibus activis, omnique alia quæstuosa negotiatione, quantumvis in se licita, & Laicis permissa, per Synodalem Sanctionem cohibeantur Clerici.

EX illicitis cambiis iterum ad localia licita redeuntes; hæc à laicis impunè exerceri poterunt, non verò itidem à Clericis, quibus vetitum esse cambiis activis operam dare, statim demonstrabimus. Nihil est antiquius in Ecclesia, lege Clericis interdicente omnem secularem curam & quæstuosam negotiationem, quo liberiùs possint orationi vacare, & ad Ecclesiastica, quibus addicti sunt, ministeria incumbere; quod pluribus probat Theophylus Raynaudus *in discept. de Religioso Negotiatore.* Quinimmò tàm ipse Raynaudus *in ead. discept.* §. 3. quàm Franciscus Dominicus Granulettus in Apologia, quam compilavit *pro lege Divina prohibente Clericis mercaturam*, eam prohibitionem à Jure Divino promanasse, contendunt. Septimus inter Canones, dictos Apostolicos, ex recensione Cotelerii, aliàs quartus, sic se habet ex versione Dionysii Exigui: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, nequaquam seculares curas adsumat; sin aliter, dejiciatur.* Cyprianus *epist.* 66. testatur, suo ævo Clericos ab omni commercio civili fuisse avocatos: *Quæ nunc ratio* (ait)

& forma in Clero tenetur, ut qui in Ecclesia Domini Ordinatione Clerica promoventur, in nullo ab administratione Divina avocentur, nec molestiis, negotiis secularibus alligentur; cujus quidem disciplinæ adeo tenax fuit idem Cyprianus, ut, cùm audierit, à Gemino Victore, de sæculo excedente (quem Pamelius suspicatur fuisse Episcopum Ecclesiæ Furnitanorum), quemdam Geminium Faustinum Presbyterum fuisse testamento sui tutorem nominatum, *in ead. epist. ad Clerum, & plebem Furnis consistentem data* jussit, ut contra Victorem sententiam exequerentur canonis Africani, quæ erat, ne pro dormitione ejus fieret oblatio, aut deprecàtio aliqua nomine ejus in Ecclesia (pro more tunc temporis usitato) frequentaretur: *Neque enim* (ait) *apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes, & Ministros voluit avocare.* Atque ut propiùs ad quæstuosam negotiationem accedamus, Concilium Carthag. III. anni 397. *can.* 15. *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 963. statuit *Placuit, ut Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi, vel Clerici, non sint conductores, neque procuratores privatorum, neque ullo turpi vel inhonesto negotio victum quærant; quia respicere debent scriptum esse: Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.* Concilium Arelatense II. circa annum 452. *can.* 14. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 774. decretum: *Si quis Clericus pecuniam dederit ad usuram, aut conductor alienæ rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod negotiationis exercuerit, depositus à Clero, à communione alienus fiat.* Patres verò Concilii Chalcedonensis *can.* 3. *cit. tom.* 2. ejusdem Collectionis *col.* 602. se molestissimè audivisse ajunt, *quod quidam, qui in Clero videntur allecti, propter lucra turpia conductores alienarum possessionum fiant, & secularia negotia sub cura sua suscipiant*; idque fieri, eodem canone vetant. Conciliis consentiunt antiqui Ecclesiæ Patres, è quibus Hieronymus *dist.* 52. *ad Nepotianum n.* 5. relata *in Can.* 9. *dist.* 88. Clericum negotiationi vacantem, quasi excommunicatum, fugiendum suadet: *Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge.* Auctor *Quæstionum veteris, & novi Testamenti* inter Opera Augustini *cap.* 127. relat. *ead. dist. Can.* 10. *Fornicari* (ait) *omnibus semper non licet; negotiari verò aliquandò licet, aliquandò non licet. Antequam enim Ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari; facto jam, non licet.* Severus Sulpicius *hist. lib.* 1. *c.* 23. Clericos turpi quæstui inhiantes, ita objurgat: *Tanta hoc tempore animos eorum habendi cupido, veluti tabes, incessit; inhiant possessionibus, prædia excolunt, auro incubant, emunt, venduntque, quæstui per omnia student.* Quare Gelasius Papa, ut hanc Clericorum immoderatam aviditatem compesceret, *epist. ad Episcopos per Lucaniam, Brutios, & Siciliam constitutos, c.* 15. relato *in Can.* 14. *q.* 4. Clericos, qui deinceps negotiationi operam darent, ab omni Ecclesiastico ministerio arcendos, decrevit: *Clerici aut ab indignis quæstibus noverint obtinendum, & ab omni cujuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate cessandum; aut in quocumque gradu sint positi, si cessare noluerint, mox à Clericalibus officiis abstinere cogantur.* Cujus vestigiis inhærens Alexander III. *in c.* 6. *Ne Clerici, vel Monachi, sub interminatione anathematis* prohibuit, *ne Monachi, vel Clerici causa lucri negotientur*; ejusque Constitutionem instauravit Clemens V. *in Clem.* 1. §. *Adversus verò, de vit. & honest. Clericorum.*

II. Verùm quædam sunt species ne-

negotiationis impropriè talis, Clericis minimè interdictæ, quas diligenter expendunt Theophylus Raynaudus *in cit. discept.* Gonzalez *in cit. cap. 6. Ne Clerici, vel Monachi, num. 6.* Panimoll. *decis. 6. annot. 5. part. 1.* & Episcopus Perrimezzius *in suis Canonic. Allegat. part. 3. allegat. 3.* Istarum præcipua est, qua quis manuum suarum labore, & honesto artificio, victum sibi comparare studet. Hanc approbavit Apostolus Paulus *Act. 20.* de ipso dicens: »Ipsi scitis, quoniam »ad ea, quæ mihi opus erant, & his, »qui mecum sunt, ministraverunt »manus istæ; & 2. ad Thessalonic. 3. »*scribens*: Neque gratis panem man»ducavimus ab aliquo, sed in labore »& fatigatione, nocte, & die ope»rantes, ne quem vestrum gravare»mus.« Ad sanctissimi porrò Apostoli Pauli imitationem, plerique venerabiles Antistites, & Sacerdotes, susceptæ Divini verbi prædicationi, sacrisque Ecclesiæ ministeriis, externam manuum operam adjungebant, quæ nec à dignitate ipsorum, nec ab Ecclesiæ cura, quam perpetuam gerebant, abhorreret; eaque ratione sibimetipsis vitæ subsidia parabant, tùm aliis egentibus operis sui quæstum impertiebantur, sicuti narrat Epiphanius *hæresi* 80. *num. 6.* Et profectò de Zenone Episcopo Majumæ in Palæstina memoriæ prodidit Sozomenus *lib. 7. cap. 28.* eum jam senem, ac centum circiter annos natum, certum tempus lineas vestes texendi artificio dedisse, eoque, sibimetipsi, & pauperibus necessaria subministrasse, cùm tamen Ecclesiam divitem, & opulentam haberet. De Spiridione Episcopo Trimithuntis in Cypro referunt Rufinus *lib. 10. cap. 5.* & Socrates *lib. 1. cap. 12.* quod cùm antea pastor ovium fuisset, in isthoc vitæ genere, ex singulari animi moderatione omnem ætatem suam transegerit. Monachos pariter Abbatis Aphtonii exercuisse omnes artes, atque ex divenditis opificiis victitasse, quod verò supererat, per mulierum monasteria, & carceres distribuisse, scribit Palladius *in Aphtonio Hist. Laus. cap. 39.* Atque ut innumera ejusdem rei prætereamus exempla, Concilium Carthaginiense IV. *can. 52. tom. 1.* Collectionis Harduini *col. 982.* jubet *Clericis victum & vestitum sibi, artificio vel agricultura, absque officii sui detrimento, parare.* Altera impropriæ negotiationis species, Clericis permissa est vendere res ex propriis prædiis collectas, suæque sustentationi superfluas; in quo sensu dixit Auctor Operis imperfecti *in Matthæum hom. 38.* omnes homines esse negotiatores, quia omnes coguntur res, quibus abundant, cum aliis quibus carent, permutare. Licitum quoque esse Ecclesiasticis è rebus ad propriam, & familiæ sustentationem coëmptis, quæ supersunt, etiam cariùs, quam emerint, vendere, modò justi pretii non prætergrediantur limites, jure tradunt Gonzalez *in cit. cap. 6. num. 6.* Rebell. *de oblig. just. part. 2. quæst. ult. num. 2.* Molina *de just. disp. 342. conclus. 2.* Gutierrez *de gabell. quæst. 36. num. 16.* Cætera, quæ absque veræ negotiationis nota à Clericis exerceri queunt, iidem Auctores enucleatè explicant.

III. Quoniam tamen Clerici quæstui inhiantes, facilè sibi persuadent, hunc, aut illum contractum, ipsis cæteroquin prohibitum, intra classem contineri negotiationis minùs propriè talis, & quod deterius est, facilè Theologos inveniunt, falsæ eorum opinioni patrocinantes; necesse propterea est, ut interdum Episcopus eorum immoderatæ aviditati obsistat; sed

sed si res dubia sit, priusquam hunc, aut illum contractum Clericis vetitum declaret; explorare debet, quid de illo senserit sacra Congregatio Concilii, cujus in hanc rem plura decreta simul collecta referunt Fagnanus *in cap. Multa. Ne Clerici, vel Monachi*, Natalis Alexander *epist. 23. post. tom. 1. Theolog. dogmat. & moral.* Passerinus *de stat. homin. tom. 2. quæst. 187. n. 189.* & Monacell. *in formul. legal. tom. 3. pag. 149.* Quod verò speciatim ad rem præsentem spectat, tutò, & absque ulla hæsitatione declarare potest, cambia activa ad veram & propriam pertinere negotiationem, Clericis prohibitam; quemadmodum docuerunt Abbas *in cap. 1. n. 12. vers. Ex his nota. Ne Clerici, vel Monachi*, Redoan. *de spoliis quæst. 2. n. 6. & q. 15. n. 15.* Bellet. *Disquisit. Cleric. part. 1. tit. de disciplin. Cleric. §. 21. n. 19.* & sæpiùs decisum fuit à Rota Romana, præcipuè *decis. 173. n. 6. decis. 251. num. 5. & seq. part. 14. recent. & decis. 209. n. 19. part. 12. recent.* Quapropter, etsi cambium activum, à Clerico initum, validum sit, neque ex eo, quod is illicitè egerit, propterea absolvatur debitor ab obligatione solvendi, quod stipulatione promisit, sicuti advertit Cardinalis de Luca *de cambiis disc. 18. num. 7.* & respondit Rota *decis. 378. num. 5. & seq. part. 17. recent. & decis. 353. n. 5. & 6. part. 19. recent.* attamen potest Episcopus in ipsum, tamquam verum negotiatorem, statutis à sacris canonibus, & Apostolicis Constitutionibus pœnis animadvertere, suisque Synodalibus Constitutionibus edicere, ne ullus in posterum, in sacrorum canonum contemptum, id facere præsumat.

IV. At nihilominùs arbitrantur Clerici, nullo negotio se posse eas pœnas evadere, si nimirum cambii activi contractum per interpositam ineant personam; haud enim ignorant plurimos, gravesque Auctores opinari fas esse Clericis, quamlibet quæstuosam negotiationem per alium exercere; tunc quippè, ajunt, non distrahuntur à Divinis, nec cum proprii status dedecore implicantur secularibus curis; quæ fuit unica ratio, cur sacri canones omnem illis interdixerint negotiationem. Ita docuere Molina *tract. 2. disp. 342. num. 13.* Lessius *de just. lib. 2. cap. 21. num. 6. in fin.* Layman *Theolog. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 7. n. 40. vers. Præterea.* Theophylus Raynaudus *cit. discept. n. 91.* Cardinalis de Luca *de Cambiis dist. 18. n. 8. circa med.* Lazarus Benedictus Miglioruccius, sacrorum Canonum in Pisana Universitate Professor, *Instit. Canon. lib. 2. tit. 29. dissert. 7. pag. 497. & seq.* aliique plures. Huic eidem opinioni adhærens sæpiùs laudatus Altovitus, sacræ Congregationis Concilii olim Secretarius, in quadam causa *Florentina*, sacræ Congregationi proposita die 29. Novembris 1681. Clericos etiam Sacris initiatos, censuit, & pœnæ, & culpæ reatum effugere, si cambia activa contrahant per interpositam personam; quamvis hanc opinionem minùs tutam advertens, suum suffragium hisce verbis concluserit: *Verum quidem est, hunc negotiandi modum, per interpositam personam, licèt non prohibitum, nec illicitum, non esse tamen decentem statui Clericali, ideoque non esse ad praxim deducendum.* De eodem juris articulo, ejusdem causæ occasione disseruit Cardinalis de Luca in suo speciali discursu, edito ab Episcopo Zaulo *ad Statut. Favent. tom. 1. 2. edit. Roman. anni 1723. pag. 166. & seq.* qui, cùm jam antea docuisset, licere Clericos, etiam per se-

me-

metipsos, cambia activa contrahere, eò fortiùs illis permissum censuit & cambia, & quamlibet aliam negotiationem, per alium exercere. Quia tamen optimè prævidebat, hanc doctrinam, si á sacra Congregatione approbaretur, scandalum parituram; ideo *sub ejusdem discursus num.* 60. sacræ Congregationi auctor fuit, ne ullum hac de re responsum daret; & reapse neque tunc, neque die 23. Septembris 1686. qua eadem quæstio ejusdem sacræ Congregationis examini fuit iterum subjecta, ullum ab ea prodiit responsum. Sed prædictam opinionem, quam Cardinalis de Luca, & Altovitus sectati fuerant, iterum postea in trutina positam, validissimis argumentis refutarunt Fantinellus Romanæ Curiæ Prælatus, morum integritate, & Juris scientia præclarus, *in sua respon.* 6. *num.* 42. *tom.* 2. & clar. mem. Cardinalis Acciajuolus in quodam suo suffragio, exarato in causa *Milevitanæ Synodi numer.* 26. Et similiter Romanæ Rotæ Auditorium, eadem rejecta, contrariam sententiam est amplexatum; uti videre est *in decis.* 1. *num.* 9. *tit.* 43. *tom.* 3. *coram bon. mem. Cardinali Falconerio.* Et rectè quidem; quoniam, juxta regulam 72. Juris, *in* 6. *Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum.* Nec verum est, Clericos, per interpositam personam, cambiis, alteriusve generis negotiationi vacantes, à curis liberari, quibus negotiatores implicantur; scimus quippè, experientia edocente, eos continuè anxios & sollicitos esse de lucro, quod ex data alteri pecunia sint reportaturi plenosque timoris, ne à socio decipiantur. Neque contrariæ opinioni favet canon 18. Concillii Eliberitani, ubi venia data videtur sacris Ecclesiæ Ministris, aliorum opera & ministerio negotiationem exercendi, cùm dixerit *tom.* 1. Collectionis Harduini *col.* 252. *Episcopi, Presbyteri, & Diaconi de locis suis, negotiandi causa, non discedant, nec circumeuntes provincias, quæstuosas nundinas sectentur. Sanè ad victum sibi conquirendum, aut filium, aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quemlibet mittant, & si voluerint negotiari, intra provinciam negotientur.* Siquidem si vel sola consideretur, quæ ea ætate vigebat, Ecclesiasticæ disciplinæ sanctitas, & præ oculis habeantur quos indicabimus, vetustissimi Ecclesiæ canones, sacros Altaris Ministros ab omni turpis quæstus suspicione quam longè abesse jubentes, facile est conjicere, Eliberitanos Patres de sola loquutos honestissima negotiatione, tunc temporis usitata, qua scilicet sanctissimi Antistites, aliique inferioris ordinis Sacerdotes, ex artificiis, proprio labore confectis, victum sibi, & pauperibus comparabant; simulque edixisse, ne ad hanc licèt innoxiam exercendam, iidem extra provinciam vagarentur.

V. Sed supervacaneum est pluribus de hac quæstione disserere, quam nos, statim ac ad supremum Ecclesiæ Pontificatum evecti sumus, definivimus; necessarium quippè reputantes, novæ legis fræno cohibere insaciabilem Clericorum cupiditatem divitias accumulandi, nostris Apostolicis litteris, datis die 25. Februarii 1741. quæ habentur *tom.* 1. *nostri Bullarii Constit.* 13. declaravimus & ediximus, nullam negotiationem, aliàs Clericis prohibitam, posse ab iisdem, sub alieni nominis velamine, exercere, eique etiam per alios, operam dantes, obnoxios fecimus pœnis, quæ à sacris canonibus, & Constitutionibus Apostolicis statutæ sunt contra Clericos negotiatores. Quocircà, cùm contro-

versia Apostolicæ Sedis judicio dirempta jam sit, tutò poterunt Episcopi id ipsum in suis Synodis iterum decernere, & Clericos per interpositam personam cambia activa contrahere præsumentes, ad sacrorum canonum normam punire.

CAPUT VII.

Quid sentiendum de contractu, quem vocant trium contractuum; an à Synodo permitti, an potiùs proscribi debeat.

POstquam Clericis ab omni etiam in se licita negotiatione propriè tali omninò abstinendum diximus, indagandum restat, an laicis inire liceat contractum societatis, cum *assecuratione*, (ut ajunt) *capitalis*, & *fructuum*; quem enim *contractum trinum* appellant; quidque de illo ab Episcopo decerni queat, est indicandum. Contractus societatis, generatim acceptus, *est duorum, vel plurium conventio contribuendi ad commune lucrum, & damnum, secundùm proportionem rerum contributarum.* Potest autem contribui vel pecunia, vel opera, seu industria, vel instrumentum, putà navis, equus, animalia, &c. eaque omnia debent ad negotiationem destinari; nulla quippè, nisi ficta, potest esse societas, ubi nulla ex rebus à sociis collatis instituitur negotiatio, ex qua lucrum sperari queat. Ut autem societas justa sit, sicuti lucrum, ita & periculum, ac damnum debet, secundùm eamdem proportionem, esse singulis sociis commune; nam, ut ait Ulpianus *in leg. 29. ff. pro socio, si alter lucrum tantùm, alter damnum sentiret*, societas diceretur *leonina*, ab apologo leonis, qui, absque ullo sui periculo, aliarum ferarum venationis particeps esse voluit.

II. Ad ejusmodi verò periculum evitandum, atque unum ex sociis solius lucri participem, ejusque securum reddendum, hic ineundæ societatis modus est adinventus: Titius init contractum societatis cum Sempronio mercatore, cui mille aureos tradit, è quibus probabiliter sperat se centum, & triginta lucraturum; sed metuens Titius, ne unâ cum sperato lucro etiam capitale amittat, alium contractum init cum eodem Sempronio, cui condonat sexaginta aureos sperati lucri, ut qualiscumque sit futurus negotiationis exitus, ipsi caveat de securitate capitalis mille aureorum; rursusque secum reputans Titius, meliùs sibi fore, aliquod moderatum lucrum, sed certum habere, quam pinguius, sed incertum expectare, tertium contractum cum eodem Sempronio init, quo eidem remittit alios viginti aureos sperati lucri, ut quinquaginta residuos ei solvat, sive negotiatio benè, sive malè succedat. Obstringitur itaque hisce contractibus Sempronius ad reddendum Titio intra certum tempus integram sortem, id est summam mille aureorum salvam, & quinquaginta insuper aureorum incrementum.

III. Hic porrò est trinus ille contractus, quem celebrem fecit exorta inter Dominicum Sotum, & Martinum Navarrum discordia. Putabat nimirum Navarrus, tres prædictos contractus, simul, & cum eadem persona, tuta conscientia iniri posse, atque ab usuraria pravitate immunes esse, ob rationes, quas adducit *in suo manuali cap. 19. num. 254. & seq.* Sotus ex adverso asserebat, trium illorum contractuum conjunctionem degenerare in mutuum fœneratitium, & societatis leges, quæ lucri, damnique communionem exposcunt, evertere; suam-

ſuamque assertionem pluribus propugnabat argumentis, quæ videri possunt in ejus Opere *de justit. lib. 6. q. 6. art. 2.* Causa delata est ad Sixtum V. Pont. Max. qui, diligenter quæstione discussa, duplicis securitatis pactionem societati adjectam, usurariam pronuntiavit, eamque deinceps fieri prohibuit sua Constitutione 68. quæ incipit *Detestabilis*, edita anno 1586. *tom. 1. part. 4. Bullar. pag. 263.*

IV. Et nihilominùs nondum causa finita est; siquidem plures, & non obscuri nominis posteriores Theologi trinum contractum ab omni usuræ reatu absolvunt, & licitè etiam nunc fieri posse defendunt; inter quos Covarr. 3. *var. cap. 2. n. 3.* Lessius *lib. 2. de just. cap. 25. dud. 3. num. 24.* Franciscus Garcia *de contract. part. 2. cap. 67.* Cardinalis de Lugo *de Just. & jur. disp. 30. sect. 4.* Gibalinus *de usur. lib. 6. cap. 3. art. 4.* Salmanticenses *tom. 3. Curs. moral. tract. 14. cap. 3. punct. 2. §. 2.* Bonacina *de contract. disp. 3. q. 3. punct. 11. n. 2.* Vanroy *part. 3. tract. de contract. cap. 6. q. 1.* Neque his negotium facessit contraria Constitutio Sixti V. ajunt enim, Cardinales Toletum, & S. Severinæ, quibus concinnandæ Constitutionis cura fuerat à Pontifice commissa, testatos esse Patri Stephano Tuccio Societatis Jesu, Sixti mentem fuisse, damnare dumtaxat conventiones, & pacta, quæ in se injusta, illicita, & usuraria forent, non verò quæ omni usura vacare probarentur; quod refert Comitolus *Respons. moral. lib. 3. quæst. 12. num. 3.* hisce verbis: "Cardinalis »Toletus, & Cardinalis S. Severinæ, »quibus munus mandatum fuit à Six»to V. componendæ legis, seu Bullæ »Detestabilis, affirmarunt Patri Ste»phano Tuccio, Theologo Societatis »Jesu, ut is datis ad me litteris tes»tatus est, noluisse Sixtum sua lege »prohiberi, nisi injustos societatis »contractus; quare qui ante legem »latam justi erant, post latam quoque »licere.» At ante legem à Sixto latam, pergunt præfati Doctores, injusta, & usuraria erat societas, in qua periculum capitalis, & lucri rejicitur in alium socium, virtute solius contractus societatis; non autem, quæ vi duorum, qui societati superadduntur, contractuum, unum socium securum reddit capitalis, & alicujus partis lucri; hic quippè hanc securitatem emit ab altero socio, qui liberè, & sponte ad eam se obligat, & tamquam præstitæ cautionis pretium, assequitur illud longè majus lucrum, quod primus ex collata in negotiationem pecunia probabiliter sperare posset. Ita pariter sensisse addunt celebrem Romanæ Rotæ Auditorem Joannem Baptistam Coccinum *in una Romana societatis 3.* Junii 1602. cujus sententiam idem sacræ Rotæ Tribunal constanter tenuit, pluribusque confirmavit decisionibus, in quibus ratum habuit contractum trinum.

V. At præfatis Doctoribus contradictores se præbent Genett. *Theolog. moral. tom. 1. tract. 4. cap. 14.* Natalis Alexander *Theolog. dogm. & moral. edit. Paris. tom. 2. lib. 3. cap. 7. art. 5. reg. 23.* Auctor Dissertationis editæ Lugduni anno 1673. *de usuraria trium contractuum pravitate*, Aurelius Piette *tom. 4. de contract. quæst. 4. §. 2.* Saintebeuve *cas 185. tom. 2. resolut.* Auctor Theologiæ moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom. 2. lib. 4. cap. 8.* Gabriel Antoine *tom. 3. tract. de contract. cap. 8. quæst. 3.* Continuator Prælectionum Tournely *part. 2. de contract. cap. 4. art. 1.* & nuper Daniel Concina in Opere, cui titulus *Usura contractus trini Dissertationibus*

Historico-Theologicis demonstrata, aliique, quibus absonum videtur opinari, Sixtum V. in Constitutione, quam edidit ad terminandam controversiam inter Sotum, & Navarrum summa contentione agitatam circa illum contractum trinum, de quo in præsens est sermo, verbis lusisse, & quæstionis nodum non solùm non solvisse, sed ne attigisse quidem. Ex assertione autem Cardinalium Toleti, & S. Severinæ, aliud non inferri autumant, nisi quod Sixtus noluerit legem novam rogare, sed contractum proscribere, quem deprehenderat jam in se turpem, & usuræ labe fœdatum. Equidem, cùm tempore Clementis VIII. compilandus esset liber septimus Decretalium, fuit dubitatum, an illi inserenda foret prædicta Sixtina Constitutio, atque in Congregatione habita die 12. Novembris 1593. deliberatum, non esse inserendam, eò quòd nihil novi in ea decernatur, sed contractus reprobetur in se fœneratitius, jam à Jure communi proscriptus; sicuti colligitur ex Actis Congregationum ea super re habitarum, quæ asservantur in Archivo Arcis Sancti Angeli. Quod autem contractus trium contractuum sit in se fœneratitius, evidenter patere, prædicti Autores arbitrantur; quoniam conferens pecuniam, rejecto periculo in accipientem, censetur mutuum dare, & pecuniæ dominium in eumdem accipientem transferre, cui reipsa perit, si pereat. Neque ad rem facere videtur, quod accipiens pecuniam obligetur ex pacto ad eam erogandam in negotiationem, quod non contingit in vero mutuo, cujus ratione ita mutuatarius fit dominus acceptæ pecuniæ, ut eam pro suo libito in quemcumque usum impendere valeat; etenim ea pactio, & inde orta obligatio videtur apparens, atque unicè apposita ad obtegendam usuram, quia reverà nihil interest ejus, qui pecuniam tradit, habita cautione, & pecuniæ, & lucri, an illa ab accipiente in negotiationem, vel in alium quemcumque usum impendatur. Addunt præterea, trini contractus obtentu omnes leges eludi, usuras prohibentes; cùm petenti mutuum quilibet respondere possit: nolo mutuum dare, sed societatem tecum inire sub pacto, ut me de sorte securum facias, & ob majus lucrum, quod ex negotiatione probabiliter spero eventurum, aliquod minùs, sed certum, mihi tradendum promittas. Sciunt sanè, etiam hunc contrahendi modum aprobari à Navarro *cit. loc. num.* 255. at non ita sensisse clamitant Gregorium IX. *in cap. Naviganti, de usuris*, cùm ait: *Naviganti, vel eunti ad nundinas, certam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo quod suscipit in se periculum, recepturus aliquid ultrà sortem, usurarius est censendus.* Siquidem (inquiunt) si Pontifex *fœneratorem* pronuntiavit, qui non aliter pecuniam vult mutuam dare mercatori maritimo, quam subeundo ejusdem pecuniæ periculum, ut hac ratione aliquid ultrà sortem à mutuatario percipiat, quemadmodum prædictum textum expendentes adnotarunt S. Antoninus 2. *part. c.* 7. §. 21. *tit.* 7. Sylvester *verb. Usura* 1. §. 35. Molina *de contract. disp.* 318. *n.* 1. & Gonzalez *in eod. cap. Naviganti, num.* 8. multò magis usurarius erit, qui non aliter vult societatem inire, nisi rejecto in socium sortis periculo, & accepta insuper ab eo securitate alicujus lucri. Neque verò audiendos volunt Autores relatos à Gibalino *de usuris lib.* 2. *cap.* 4. *art.* 3. *num.* 25. existimantes, in allegatum textum irrepsisse mendum, & legendum: *usu-*

ra-

rarius non est censendus; huic quippè explicationi, teste eruditissimo Gonzalez *ibid. num. 7. in fin.* repugnat omnium Codicum fides, in quorum nullo invenitur particula *non*, sed textus legitur, sicuti habetur in vulgata Decretali.

VI. Hæc sunt præcipua rationum momenta, quæ in utramque partem adducuntur; neque Apostolica Sedes priori opinioni, etsi minùs congruere videatur Sixtinæ Constitutioni, ullam hactenùs censuram inussit, à qua proinde eidem infligenda debet Episcopus abstinere; ad usum verò quod attinet, tutò poterit contractum trinum, quem etiam ejusdem patroni periculosum fatentur, pro viribus impedire, atque ab eo ineundo suos subditos dehortari; quod à plerisque Episcopis in suis Diœcesanis Synodis sapientissimè factum referunt, citati Genett. *tom.* 1. *tract.* 4. *c.* 14. Natalis Alexander *epist.* 94. *in Appendic. ad tom.* 2. *suæ Theolog. moral.*

CAPUT VIII.

Contractus cujuslibet Diœcesis proprii, & peculiares in Synodo examinentur.

QUoniam impossibile foret singulos recensere contractus, quos versutorum hominum nequitia in dies excogitat ad larvandas usuras, Episcopos generatim monemus, ut, cùm aliquem peculiarem contractum, alibi inusitatum, in commissis sibi diœcesibus fieri animadvertunt, quem ipsamet implexa atque involuta illius ineundi formula suspectum reddit, eum, accitis in consilium Theologis, diligenter examinent, &, si usuræ labe fœdatum repererint, statim prohibeant. Præstitum id fuisse à sæpiùs laudato Præsule Bonaventura, Episcopo Montis Falisci, & Corneti, narrat Franciscus Gervasius *in suprà cit. Ordine Synodi*, quo teste, vigilantissimus ille Antistes in Congregationibus suæ Diœcesanæ Synodo præviis, Theologorum judicio subjecit plures contractus, in sua civitate, & diœcesi usitatos, è quibus, qui aut manifestè fœneratitii, aut occulti fœnoris suspecti sunt ab illis renuntiati, Synodali Constitutione interdixit.

II. In nonnullis diœcesibus frequentes sunt contractus, vulgò nuncupati *collatici*, qui sunt hujusmodi: Pro quolibet bove terram arante, tradito bubulco, seu colono, solvitur domino bovis certa portio frumenti, hac tamen adjecta lege, ut, si bos naturaliter moriatur, damnum sit domino, & bubulco commune; si verò pereat culpa ejus, cui traditus est, is totum damnum subeat. Hic contractus, de quo fusè Clericat. *in miscellan. decis.* 30. *per tot.* invaluerat in diœcesi Amerina, & quia poterat primo aspectu aliquam usuræ suspicionem ingerere, ut eam eluerent providi Episcopi Amerini, illum Theologis sedulò discutiendum commiserunt; cumque ab his accepissent, usuræ flagitio vacare, contractum, uti antea consueverat, etiam in posterum fieri permiserunt; sed quo magis dolis & fraudibus occurrerent, nonnullas conditiones in eo adhiberi jusserunt, quas etiam approbavit sacra Congregatio Concilii die 6. Decembris 1730. *Thesaur. Resolut. tom.* 5. *pag.* 86. & 87.

III. In nostra diœcesi Bononiensi, aliisque finitimis urbibus, frequentissimus est contractus, qui dicitur *pactum francandi*. Titius vendit domum, seu prædium Sempronio, cum pacto re-

redimendi rem venditam, quam tamen non tradit Sempronio, sed sibi retinet, tamquam ejusdem conductor, solvitque propterea emptori mercedem conventam, donec illam redimat. Contractus ejusmodi, cujus meminit Rota *Bononiensis* apud Cypsium *decis.* 119. reputatur licitus; etenim, cùm illicitum non sit rem vendere cum pacto redimendi, neque illicitum erit, eidem adjicere alium contractum locationis, & conductionis, qui præcedentem venditionem non destruit, sed confirmat; quemadmodum ratiocinatur Ansaldus *decis.* 463. *num.* 4. *& seq.*

IV. At nonnulla sunt, quæ contractum venditionis cum pacto redimendi, vitiare possunt. Et primò quidem, si in illius stipulatione facultas, quæ datur venditori, rem venditam, quandocumquè voluerit, redimendi, gravetur onere eam redimendi, majori pretio, quam ipse vendiderit, contractus erit injustus; quamquam enim Leotardus *de usuris quæst.* 15. *num.* 10. etiam hanc pactionem licitam tueatur, rectiùs tamen alii usurariam præsumendam contendunt; addentes, quod si hæc præsumptio aliis adjuvetur conjecturis, sine ulla hæsitatione debeat in foro externo absolutè usuraria pronuntiari, ob regulam textus *in cap. Illa nos, de pignoribus,* quam ad rem exornat Ansaldus *cit. decis. num.* 6. Secundò, si venditio fiat cum pacto redimendi intra certum tempus, quo elapso non sit ampliùs locus retrovenditioni, manifestam pariter redolet usuram; siquidem ejusmodi pactum efficit, ut contractus induat naturam pignoris, quod observavit Mantica *de tacit. & ambig. conven. lib.* 4. *tit.* 31. *num.* 68. *& seq.* & quamvis non indueret naturam pignoris, adhuc à justitia deficeret, si obtentu pacti redimendi, venditio fieret intra limites justi pretii, neque haberetur ratio oneris impositi venditori fundum redimendi intra certum tempus, quo elapso, nequeat illum pro suo libito, eodemque pretio recuperare; de qua re legendus est Leotardus *cit. quæst.* 15. *à num.* 16. *usque ad* 21. ubi pluribus argumentis præfati contractus injustitiam demonstrat. Tertiò, si pactum redimendi hac lege ineatur, ut non liceat venditori fundum redimere, nisi post præfiniti temporis, putà duorum, aut decem annorum, intervallum, non carebit præsumptione usuræ; quoniam ex ea temporis præfinitione fas est conjicere, interim voluisse emptorem lucrari ex mutuo, & usuram ficta fundi emptione palliare; & quamvis hæc sola conjectura tanta non sit, ut contractum in foro externo statim evincat fœneratitium, si tamen emptor aliàs fuerit de usura diffamatus, aliud non desiderari, ut etiam prædictum pactum judiciali sententia declaretur usurarium, docent Mohedan. *decis.* 3. *de empt. & vendit.* & Mantica *loc. cit. num.* 31.

V. Jam verò, cum *pactum francandi*, de quo est sermo, intra speciem contineatur contractus venditionis cum pacto redimendi, (sicuti præmonuimus) omnes præfatæ, aliæque similes conditiones, quæ hanc turpem atque illicitam reddunt, etiam illud contaminant. Quare Gabriel Cardinalis Palæotus, primus Archiepiscopus Bononiensis, ne *pactum francandi*, in sua diœcesi passim usurpatum, animas suæ curæ concreditas usuræ flagitio illaquearet, accuratam Instructionem promulgavit, typis Bononiensibus anno 1587. impressam post quæstiones morales ejusdem mandato explicatas à Patre Ludovico de Beja Ordinis Ere-

Eremitarum, in qua, mira prudentia, & solertia, omnes in primis enumerat, & enucleatè exponit conditiones, quæ illud in foro externo aut omninò usurarium, aut saltem usuræ suspectum probant; Confessarios deinde monet, ut in foro Sacramentali ab emptore diligenter exquirant, num reverà serium animum habuerit fundum emendi, ejusque dominium acquirendi, vel an potiùs voluerit mutuam dare pecuniam, & usque ad ejusdem restitutionem consequi fructus ex domo, prædio, aliove fundo, quem cum *pacto francandi* emere simulavit; si enim res hoc posteriori modo se haberet, esset certi & turpis fœnoris reus; similiter, & venditorem interrogandum, ait, num ab emente pecuniam mutuam petierit, cum fœnore restituendam, eumque renuentem induxerit ad usuram obtegendam pallio *pacti francandi*; in hoc quippè rerum statu non esset venditor immunis à gravis noxæ reatu, cùm neminem liceat ad fœnerandum allicere, qui aliàs non sit ad fœnerandum paratus; quinimmò vix contingere potest, ut à peccato excusetur, qui, ut consequatur pecuniam, quam ab iniquo fœneratore sine usura obtinere non potest, se obligat ad eam restituendam cum fœnore, juxta Doctrinam D. Thomæ 2. 2. *q.* 78. *art.* 4. *in corp. Dicendum est, quod nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum sub usuris; licet tamen ab eo, qui hoc paratus est facere, & usuras exercet, mutuum accipere sub usuris, propter aliquod bonum, quod est subventio suæ necessitatis, vel alterius*; quam sequuntur Innocentius *in cap. Super eo, de usuris*, Sylvester *in Summ. verb. Usura* 7. §. 1. Tabiena *verb. Usura* 8. §. 1. 2. & 3.

VI. Pauca hæc, quæ delivavimus exempla, satis esse videntur ad edocendos Episcopos circunspectionem, quam adhibere debent, cùm peculiarem quempiam contractum, nova atque insueta veste circumvestitum, in diœcesim irrepere advertunt; hunc quippè aut illicò, aut saltem in Synodo solerter expendere debent, nec sinere, ut communi usu recipiatur, nisi ab omni usuræ periculo quam longè abesse compererint.

CAPUT IX.

De mulctis, seu pœnis pecuniariis.

NON est hîc sermo de eleemosynis, quibus scimus integrum olim fuisse penitentibus redimere pœnam canonicam; cui pro modo perpetratæ culpæ facti fuerant obnoxii. Etenim, cùm, tepescente charitate, cœperint homines ab illis severis jejuniis, aliisque corporis macerationibus abhorrere, quibus pœnitentes afflictabantur, ex singulari quadam Ecclesiæ indulgentia illis concessum fuit, ut prædictas pœnas possent arbitrio suo redimere, atque in eleemosynas commutare. Hujus disciplinæ, quam non ante sæculum octavum in Ecclesiam invectam, neque ante nonum propagatam, putat Morinus *de Pœnit. lib.* 10. *cap.* 17. monumentum occurrit in Concilio Triburiensi anni 895. *can.* 56. 57. & 58. *tom.* 6. *part.* 1. Collectionis Harduini *col.* 455. quibus in locis venia datur pœnitentibus redimendi quorumdam dierum jejunium, in plures annos sibi præscriptum, *uno denario, vel pretio denarii, sivi tres pauperes, pro nomine Domini, pascendo.* Et magis apertè in Concilio Remensi anni 923. ubi, post indictum militibus, qui interfuerunt bello Suessionensi, inter Robertum, & Carolum Reges acto, cujuslibet feriæ sextæ, & trium,

quadragesimarum per tres annos jejunium, libera sit iisdem potestas, illud ex parte redimendi eleemosynis: *Omnibus his tribus quadragesimis, secunda, quarta, & sexta feria, in pane, sale, & aqua abstineant, aut redimant*; *tom.* 6. Collectionis Harduini *part.* 1. *col.* 562. Neque ea disciplina displicuit Petro Damiano, pristinæ severitatis cæteroquin tenacissimo; is siquidem commissa sibi à Romano Pontifice Legatione fungens, Guidone Archiepiscopo Mediolanensi simoniacis Ordinationibus, aliarumque rerum sacrarum nundinationibus implicato, pœnitentiam injunxit centum annorum; sed simul libertatem dedit illius redimendæ certa pecuniæ eleemosyna, in annos singulos eroganda; quod ipsemet Damianus scripsit ad Hildebrandum tùm Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum, apud Baronium *ad ann.* 1059. *num.* 55. Eumdem verò morem adhuc perseverasse in fine duodecimi, atque initio decimi tertii sæculi, colligitur ex variis libris pœnitentialibus, ea ætate exaratis, quos producit laudatus Morinus *eodem cap.* 17. *num.* 6. *& seq.* & evidenter constat ex epistola Innocentii III. *tom.* 1. *epistolar.* ex recensione Stephani Baluzii *pag.* 517. *lib.* 2. *epist.* 270. *Archiepiscopo Magdeburgensi, & suffraganeis ejus, Abbatibus &c. in Magdeburgensi provincia constitutis*, data pro bello sacro in qua hanc illis, inter cæteras, impertitur facultatem, nimirum »ut circa »eos, qui de bonis suis Terræ Sanctæ »voluerint subvenire, de discretorum »virorum consilio, qualitate personarum, & rerum facultate pensatis, ac »considerato nihilominùs devotionis »affectu, opus injunctæ pœnitentiæ »commutare possitis in opus eleemosynæ faciendæ.« Sed posteriori ætate, quemadmodum idem Morinus observat, cùm obsoleverint pœnitentiæ canonicæ, consequens fuit, ut obsolesceret etiam earumdem redemptio, de qua nullum verbum fecere antiqui Scholastici, etsi de variis speciebus relaxationum pœnitentialium multa disputaverint. De hisce eleemosynis fusè agit Muratorius *tom.* 5. *dissert.* 68. *Antiquitatum Italicarum medii ævi*, ubi notat, eas, quæ juxta sacrorum Canonum normam, erogandæ erant in redemptionem captivorum, aut in alimoniam pauperum, uti habetur apud Reginonem *lib.* 2. *cap.* 440. *& seq.* aliquandò, hominum malitia, fuisse conversas in commodum & utilitatem Sacerdotum, quorum proinde turpem avaritiam meritò exagitat & perstringit.

II. Neque loquimur de eleemosynis, quæ etiam nunc à Confessariis pœnitentibus imponuntur tamquam opportunissimæ ad abluendas scelerum maculas, juxta illud *Danielis* 4. *Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum*; quamquam uti rectè monet Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part.* 3. *lib.* 1. *c.* 74. *n.* 1. & 4. consultùs sit, ut non sola eleemosyna pœnitentibus præscribatur, sed simul orationes, jejunia, aliæque pœnæ corporis afflictivæ, pro criminum gravitate, & numero, accumulentur, quæ aptiores sunt ad medendum intestinis animæ morbis, eorumque contagia expungenda, cùm eleemosyna solam expunget avaritiam, carnem verò non maceret, nec reliqua vitia directè attingat. Cavendum præterea est Confessario, ne eleemosynam, quam pœnitenti præscribit, suam prætexens paupertatem, sibimet elargiendam suadeat; id quippè aut simoniam saperet, aut certè non effugeret turpis quæstus notam; à qua ut Confessarios omninò immunes servaret S. Carolus Borromæus,

næus, iisdem præterea districtè præcepit, ut, si quando eleemosynam, pro Missis celebrandis pœnitentibus injungunt, eam non sibi, neque Ecclesiæ, aut Monasterio suo addicant; qua de re plura superiùs à nobis dicta sunt *lib. 5. cap. 9. in fin.*

III. De hisce eleemosynis (ut diximus) hîc non agimus; sed unicè res est de mulctis, seu pœnis pecuniariis, quæ à Judice Ecclesiastico, in vindictam patrati criminis sæpiùs in foro externo infliguntur. Enim verò, si sacrorum canonum statuta perquirimus à plerisque ejusmodi mulctas probari, ab aliis autem improbari, deprehendimus. Concilium Berghamstedense in Anglia, sub Bertualdo Archiepiscopo Cantuariensi, anno 697. celebratum, quod habetur in Collectione Spelmanni, *tom. 1. pag.* 194. *& seq.* & in nova Collectione Conciliorum Britaniæ *tom. 1. pag.* 60. adulteria, latrocinia, aliaque plura enormia delicta, pecuniaria mulcta castigat. Leges etiam Ecclesiasticæ Aluredi Regis Anglorum, ab eodem Spelmanno *ibid. pag.* 364. & in nova Collectione *cit. tom. 1. pag.* 186. relatæ, ferè omnia peccata, eadem pœna pecuniaria coërcent. At Othobonus Cardinalis S. Hadriani, Apostolicæ Sedis ad Regnum Angliæ Legatus, in suis Constitutionibus in Concilio Anglicano anni 1248. promulgatis, quæ extant in eadem Collectione Spelmanni *tom. 2. pag.* 276. ne facilius crimina admitterentur, à quibus quilibet posset solius pecuniæ solutione absolvi, id deinceps fieri *can.* 4. vetuit; eidemque adhærese Concilium Excestrense anni 1287. *cap.* 31. & Concilium Londinense anni 1342. *c.* 10. Quamvis enim Thomassinus *cit. cap.* 74. *n.* 7. has Constitutiones intelligat de commutatione pœnitentiæ canonicæ in eleemosynam in foro Sacramentali, de qua paulò ante disseruimus, nobis tamen manifestè loqui videntur de pœna pecuniaria, in foro externo irroganda; etenim Constitutio Cardinalis Othoboni interdicit Archidiaconis, *ne pecuniam à delinquente pro gravi, & notorio crimine recipiant; sed commissum crimen puniant animadversione condigna*; & Concilium Londinense Archidiaconis pariter, eorumque Officialibus prohibet, *ne à recidivo pecuniam recipiant quovis modo, sub pœna restitutionis dupli pecuniæ, fabricæ Cathedralis Ecclesiæ applicandæ*; Archidiaconi autem, non in foro interno, & Sacramentali; sed in externo jurisdictionem exercebant, atque in delicta animadvertebant.

IV. Concilium itidem Turonense anni 1294. *can.* 3. apud laudatum Thomassinum *part. 3. lib. 1. cap.* 74. *num.* 7. Archidiaconos, Archipresbyteros, & Diaconos rurales, jurisdictionem contentiosam administrantes, acriter reprehendit, quòd *à Clericis, & laicis pœnam pecuniariam, contra canonum prohibitionem, exigerent & extorquerent.* Ex adverso Episcopus Augustodunensis in celebri illa disputatione super finibus jurisdictionis Ecclesiasticæ, & laicalis, habita in Conventu Cleri Gallicani anno 1329. indicto à Rege Philippo Valesio, pluribus argumentis evicit, posse, secundùm Jura tàm Canonica, quam Civilia, ab Episcoporum Officialibus pœnas pecuniarias decerni. Idem dissidium vigere reperimus inter Juris communis sanctiones; Siquidem Alexander III. *in Cap. Licet. 3. de pœnis*, improbare videtur, *ut pro corrigendis excessibus, & criminibus puniendis, à Clericis, & Laicis pœna pecuniaria exigatur.* Sed idem Alexander III. *in Cap. In Archiepiscopatu. 4. de raptoribus*, & Honorius III. *in Cap. Dilectus. 18. de offic. Judic. ordin. emendas*,

das, seu mulctas imponere, & percipere permittuntur.

V. Si porrò sanctorum Antistitum exempla investigamus, ea non minùs hac in re inter se discrepare invenimus. S. Thomas Archiepiscopus Cantuariensis consuevit istiusmodi pœnas infligere. Sed S. Hugo Episcopus Lincolniensis *Archidiaconos suos, cæterosque Prælatos severè compescuit, ne à delinquentibus mulctam exigerent pecuniariam.* Cumque ei objectaretur contrarium exemplum S. Thomæ, respondebat: *Credite mihi, non idcircò sanctus fuit; alia eum virtutum merita Sanctum exhibuerunt, alio meruit nomine Martyrii palmam*; quod narratur in ejusdem Vita apud Surium *die 17. Novembris c. 16.* Similiter de B. Joanne Episcopo Teroanensi refertur in ejusdem actis à coævo Scriptore exaratis, eum numquam induci potuisse ad mulctas recipiendas. Oppositum autem placuisse aliis Episcopis, doctrinæ, & sanctitatis famâ æquè præclaris, eruditè ostendit Franciscus Perez Episcopus Terulensis in sua Defensione canonica, Hispano sermone conscripta, potestatis decretorum Episcoporum *pa.* 44. 51. & 69. quibus fortassè experientia compertum fuit, pecuniarias pœnas magis timeri, quam spirituales censurarum, quæ utpotè spiritum tangentes, interdum à crasis, & obcæcatis hominibus contemnuntur; quod etiam sensit Petrus Blesensis *epist. 74. tom. 24. Biblioth. Patrum pag. 993.* ubi de quodam Guidone laico, notorio adultero, & sæpiùs excommunicato, hæc scribit: *Certissimam illius emendationem vobis promitto in oblatione pecuniæ. Sensibilis est illa sententia, non verbalis, ideoque plus doloris incutit, & timoris; nam, juxta Ethicum satyr. 13.*

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris:
Non cohibent sacra verba malum: majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera.

VI. Verùm omnem hac de re controversiam diremit Concilium Tridentinum, quod *sess. 25. cap. 3. de reform.* potestatem decernendi mulctas pecuniarias Episcopis vindicavit, inquiens: »Liceat eis (Episcopis), si expedire »videbitur, in causis civilibus, ad »forum Ecclesiasticum quomodolibet »pertinentibus, contra quoscumque, »etiam Laicos, per mulctas pecunia»rias, quæ locis piis ibi existentibus, »eo ipso quod exactæ fuerint, assig»nentur.... procedere, & causas defi»nire.« Ac ipsummet Concilium *sess. 6. cap. 1. de reform.* Episcopos sine legitima causa à suis diœcesibus absentes pœna mulctavit amissionis *quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ Ecclesiæ, & pauperibus loci, per Superiorem Ecclesiasticum applicandorum.* Et *cit sess. 23. c. 14.* in Clericos concubinarios, post monitionem non resipiscentes, pœna animadvertit privationis tertiæ partis fructuum suorum Beneficiorum, ac Pensionum, *quæ fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco, arbitrio Episcopi applicetur*; crescente verò contumacia, eosdem omnibus spoliat Beneficiorum fructibus ac proventibus, prædictis pariter locis applicandis. Quare nemini fas est dubitare, licere Episcopo mulctas pecuniarias delinquentibus indicere, si ad eorum emendationem, aliorumque terrorem, eas conducere existimaverit.

VII. Rectè tamen monet Fagnanus *in Cap. Irrefragabili, §. Cæterum n. 15. de Offic. Ordinar.* ejusmodi pœnas exigi solùm posse per judicialem sententiam, & causa cognita, non verò ex-

extra judicium à diffamatis de aliquo crimine, ut illius solutione judicialem evitent inquisitionem; ita enim viderentur delicta, non puniri, sed tolerari; & pecuniæ solutione impunitas emi delinquendi: „Quod facit (*addit*) contra illos Episcopos, qui dicœcesim visitationis titulo peragrantes, „diligenter investigant, an in loco reperiantur aliqui de ullo crimine suspecti, vel diffamati, eisque arcessitis „contestantur, se velle contra eos criminaliter procedere, suadentque ut se „componant in certa pecuniarum summa, quam si recusent solvere, minantur, se processuros ad formalem „inquisitionem, carcerationem, & „condemnationem; & his concussionibus, brevi manu, ingentes pecuniarum summas extorquent, quod est „detestabile; & non semel vidi processus contra Episcopos super hujusmodi extorsionibus & concussionibus „fabricatos.“

VIII. Abstinere præterea debet Episcopus à novis constitutionibus passim edendis, inflicta in transgressores pœna pecuniaria; ne videatur illas ferre pro quæstu, & pecuniæ emungendæ causa; ad quam calumniam prævertendam Concilium Provinciale Aquense anni 1585. *tom.* 10. Collect. Hard. *col.* 1576. loquens de Synodo Diœcesana, statuit: *Censura ibi fiat de singulorum moribus, vestitu, & vita; ac infligatur pœna potiùs personalis, etiam carceris, ubi opus fuerit, quam pecuniaria.* Eamdem pariter fuisse mentem sacræ Congregationis Concilii, ex pluribus, quas subnectimus, ejusdem decisionibus, edocemur. Jussit Tridentinum *sess.* 5. *c.* 2. *de reform.* ut Plebani, cæterique animarum Rectores *diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate, pascant salutaribus verbis;* voluitque, ut si *ab Episcopo moniti, trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras Ecclesiasticas, seu alias, ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur.* Hinc sibi licuisse putavit Episcopus Novariensis in suis Constitutionibus Synodalibus Parochos, huic decreto contravenientes, pecunia mulctare. Sed Sacra Congregatio Concilii die 15. Junii 1658. etsi de potestate Episcopi non dubitaverit, id tamen fieri non decuisse, respondit. Episcopus Assisiensis in sua Synodo excommunicationem, & quinquaginta aureorum pœnam decreverat in Parochos è sua Parochia duorum dierum spatio, sine Episcopi licentia, absentes. Sed eadem Sacra Congregatio delendam censuit è decreto excommunicationem latæ sententiæ; & pœnam pecuniariam non imponendam in certa quantitate, sed relinquendam arbitrio Episcopi, qui, cùm casus contingeret, ita illam temperaret, ut responderet tempori absentiæ, & reditibus Parocho ex sua Ecclesia obvenientibus; uti habetur *lib.* 153. *memorialium p.* 653. In Synodo Brundusina statutum fuerat, ut Sacerdotes, aliique inferiores Clerici inservire deberent Ecclesiæ, cui juxta decretum Tridentini *c.* 16. *sess.* 23. *de reform.* erant adscripti, singulis Dominicis, aliisque festis diebus, & in tota Octava Corporis Christi, atque insuper solemnibus supplicationibus, per annum fieri consuetis, interesse, sub pœna ducatorum quinquaginta, Seminario applicanda; sed sacra Congregatio die 19. Julii 1618. admonendum censuit Episcopum, ne ad pœnæ exactionem procederet, eò quòd Tridentinum *cit. loc.* Clericis Ecclesiam deserentibus, cujus obsequiis in eorum Ordinatione sunt mancipati, interdicendum dumtaxat statuat exercitium Sacrorum.

CA-

CAPUT X.

De mulctarum seu pœnarum applicatione seu destinatione; & obiter nonnulla de procuratione debita Episcopo visitanti.

HÆc de potestate imponendi pœnas pecuniarias. Quod verò attinet ad earumdem pœnarum destinationem, & usum, sacra Congregatio Concilii apud Fagnanum *in cap. Presbyteri, de pœnis, à n. 4. usque ad fin.* hæc tria declaravit: primò, mulctas à Tridentino inflictas Clericis non residentibus, aut concubinariis, & quæ juxta *cit. c. 3. sess.* 25. ad retundendam Clericorum, & laicorum contumaciam indicuntur, semper locis piis, sicuti idem Tridentinum præcipit, esse assignandas; secundò, quæ nulla certa lege, vel statuto sunt taxata, seu in certa pecuniæ summa præfinitæ, sed Episcopi arbitrio decernuntur, eas similiter non posse, nisi in opera pia expendi; ne secus, ut idem Fagnanus *n.* 9. ponderat, arbitrium Episcopi, propter avaritiam, & quæstum, sit immoderatum; tertiò denique, quas in certa mensura designant canones, vel Synodicæ Constitutiones, servari posse integras egenti Episcopo, si verè egeat; quamvis monente eodem Fagnano *n.* 22. ad evitandum scandalum, & peccati periculum, tutius sit, ut Episcopus priusquam prædictas pœnas sibi vindicet, consulat sacram Congregationem Concilii, cujus erit judicare, an reverà tanta prematur inopia, cui prædictis pecuniis oporteat subveniri. Universim enim loquendo, arbitrio Superioris committitur decernere, an quis sit verè pauper, juxta doctrinam, quam tradunt Bartol. *in l. Si constante,* 14. *ff. solut. matrim.* aliique congesti à Menoch. *de Arbitr. lib.* 2. *cent.* 1. *cas.* 65. *n.* 6.

II. Quoniam autem res hæc non levis est momenti, & facilè possent Episcopi à nonnullis, quæ circumferuntur, sacræ Congregationis decretis decipi, necessarium ducimus ejusdem sacræ Congregationis Concilii mentem diligentiùs indagare, & exponere. Sciendum itaque, sacram Congregationem ante annum 1614. sæpiùs dixisse, liberum esse Episcopo verè pauperi & indigenti, pœnas pecuniarias tertii generis in suæ inopiæ levamen erogare, quemadmodum nuper à Fagnano audivimus; at ab anno 1614. ab ejusmodi declarationibus edendis eadem abstinuit, & mos invaluit, ut Episcopus, quæ præfata pecunia suam sublevare cupit inopiam, facultatem, eam sibi addicendi, petat ab eadem sacra Congregatione, quæ illam modò concedit, modò negat, sicuti diversæ exposcunt rerum circumstantiæ; quod in quadam causa *Novariensi*, proposita die 11. Maji 1658. ad rem adnotavit sacræ Congregationis Secretarius, hisce verbis: *Sacra Congregatio pro diversitate circumstantiarum, & Episcoporum, prout ipsis, & eorum integritati, & bonitati magis, aut minùs fidit, similia Indulta applicandi pœnas pecuniarias concessit.* Facultatem verò, quam interdum impertiendam existimat, numquam vult esse perpetuam, sed ad certum limitat tempus, quia interim cessare potest causa, quæ eam hic & nunc concedendam suadet. Ita reapse in eadem causa *Novariensi* permisit quidem Episcopo, ut posset mulctis pecuniariis uti, ad prosequendas lites, quas intentaverat pro indemnitate locorum piorum suæ diœcesis, cujus sumptibus subeundis pares non erant suæ Mensæ reditus, sed hanc permissionem duraturam voluit tantùm ad sex annos. Episcopo pariter Anglonensi potestatem fecit, easdem mulctas in proprium commo-

modum suæque paupertatis subsidium insumendi, sed dumtaxat ad triennium; uti constat ex ejusdem sacræ Congregationis decreto edito 15. Januarii 1656. & adnotato *lib. 19. decretor. pag.* 554. quod proderit integrum audire, quoniam in eo & omnia confirmantur, quæ hactenùs diximus, & summa elucet circunspectio ac cautela, qua sacra Congregatio in impertiendis ejusmodi facultatibus se gerit: »Sanctissi»mus Dominus noster (*verba sunt de»creti*) audita sententia sacræ Congre»gationis Concilii, veris existentibus »narratis, in quibus gravatur cons»cientia ipsius Oratoris, benignè an»nuit, ut per triennium percipere pos»sit pœnas & multas pecuniarias, quæ »in sacris Canonibus, seu statutis Sy»nodalibus, pro delictis ad certam »summam fuerunt præfinitæ, non au»tem pœnas & multas, quæ vel ab »ejus arbitrio pendent, vel per sen»tentias, nulla præcedente Canonum, »vel Statutorum Synodalium determi»natione imponuntur, nec pœnas Cle»ricorum non residentium, vel concu»binariorum quæ piis locis omninò ap»plicentur.« Quare quidquid olim fuerit, dubitandum non est, hodie Apostolicæ Sedis licentiam requiri, ut Episcopus, quantumvis pauper, emendas seu multas pecuniarias sibi addicere, & in proprios usus expendere possit.

III. Notandum tamen est interdum contingere, pœnam pecuniariam esse quidem inflictam à Synodali statuto, simulque præfinitam in certa pecuniæ quantitate, & propterea hoc nomine pertinere ad tertium genus pœnarum, quas diximus ab Apostolica Sede Episcopo egenti quandoquè concedi; sed simul evenire, eam esse ab eodem Statuto applicatam certo loco pio, seu ad aliquod determinatum pium opus destinatam, cujus rei exemplum nobis suppeditat Diœcesana Synodus Oriolana, habita ann. 1600. *c.* 71. relata à Cardinali de Aguirre *tom.* 4. *Concilior. Hispan. pag.* 741. ubi sic decernitur: *In his Constitutionibus, & statutis nostris, atque hujus secundæ Diœcesanæ Synodi Oriolanæ, in quibus pœnæ & multæ pecuniariæ in violatores sancitæ sunt, nec qua ratione distribuendæ illæ sint declaratur, earum dimidiam partem sanctæ Cruciatæ applicamus, alteram verò dimidiam partem in opera pia, nostro arbitrio, distribui volumus.* Jam verò cùm res ita se habeat, sciant Episcopi, pœnas ejusmodi, quoad eam partem, quæ est certo loco, seu pio operi aplicata, numquam sibi, quantacumque laborent inopia, fore, ab Apostolica Sede concedendas, nisi probaverint, locum, seu opus pium ea pecunia non indigere; neque enim Sedes Apostolica, ut uni gratificetur, vult juri quæsito alterius præjudicium inferre.

IV. Quæ autem hucusquè dicta sunt de Episcopis, facilè indicant, quid sentiendum sit de Capitulis Ecclesiarum Cathedralium, quibus aliquandò in mentem venit, sibi licere, vacante Sede, multas pecuniarias & delinquentium compositiones, in suos, & Canonicorum usus convertere. Contendebant id anno 1642. Canonici Mazarienses, de quibus in Congregatione Concilii die 6. Decembris ejusdem anni quæsitum fuit: *An Canonici Ecclesiæ Cathedralis possint, Sede vacante, propria auctoritate in usus proprios convertere pœnas, multas, & compositiones delinquentium?* Responsum autem fuit: *Canonicos non posse*; ut videre est *lib. 17. decretor. pag. 119. & terg. &* 120. paucis verò post annis, nimirum die 28. Martii 1648. instante Vicario Capitulari Elnensi, in eadem Congregatione sequens haud absimile du-

dubium propositum fuit: *An Vicario Capitulari liceat pœnas & mulctas pecuniarias in usus proprios convertere, seu potiùs teneatur omnes piis locis applicare?* & simile rescriptum prodiit: *Vicarium Capitularem non posse pœnas & mulctas in usus proprios convertere, sed integras locis piis debere applicare*; ut legitur *lib.* 18. *decretor. pag.* 464. *& seq.* Nec reperire datum est exempla facultatis Vicariis Capitularibus impertitæ, ut sibi applicare possent mulctas pecuniarias. Siquidem congrua Vicarii Capitularis sustentatio desumenda est ex vacantis Sedis emolumentis, quæ scilicet ex jurisdictione, aut ex sigillo, seu ex alio quocumque fonte proveniunt; è quibus detracto ejusdem Vicarii competenti salario, quidquid reliquum est, ad futuri Episcopi commodum remanere debet: *Sacra &c. aliàs censuit, emolumenta, Sede Episcopali vacante obvenientia, ex jurisdictione, & sigillo, aut aliàs undequaquè, neque ad Capitulum, neque ad ejus Vicarium spectare; sed debere futuro Successori reservari, si ad Episcopum, Ecclesia non vacante, pertinuissent. Ex his tamen emolumentis deducendum esse salarium rationabile, Vicario constituendum, & persolvendum.* Ita decretum fuit ab eadem sacra Congregatione die 11. Julii 1626. *lib.* 13. *decretor. pag.* 55. *&* 56. in quadam causa, *Nullius*; & iterum in una *Agrigentina*, die 17. Aprilis 1627. *eodem lib.* 13. *decretor. pag.* 232.

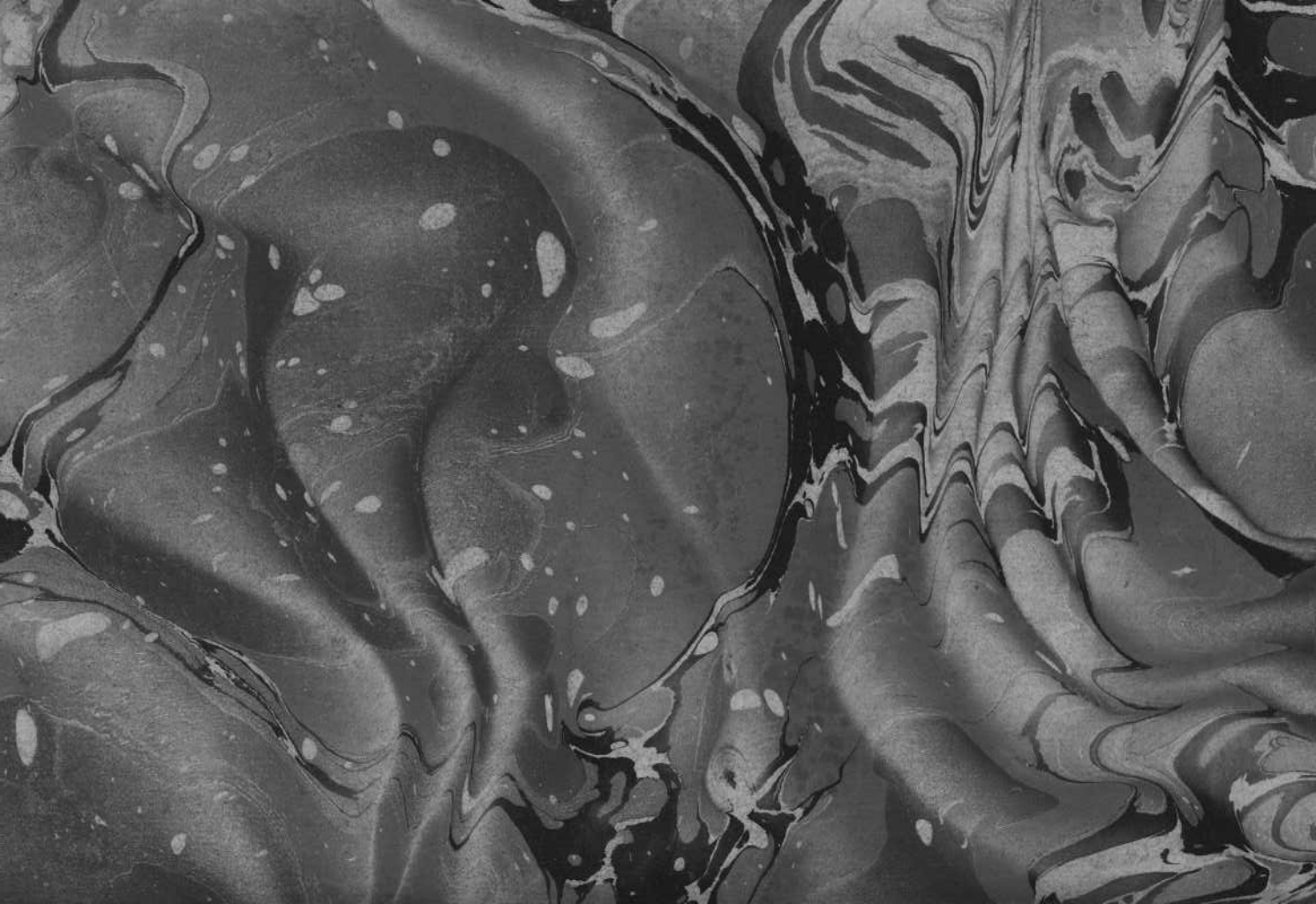
V. Tandem est animadvertendum, quascumque mulctas seu pœnas pecuniarias, statim ac ab Episcopi Administris exactæ sunt, deponendas esse penes probatum virum; etenim Alexander IV. suis Apostolicis litteris, quæ habentur post Eymericum *in Director. Inquisit pag.* 26. decrevit, hæreticos, eorumque fautores, defensores, & receptatores, in quibusdam casibus mulctandos pœna pecuniaria, simulque voluit, hanc integræ fidei homini, arbitrio Ordinarii eligendo, custodiendam tradi, ut cùm deinde opus fuerit, impendatur in prosequenda causa Fidei adversus hæreticos. Alexandri vestigiis adhæserunt Patres Concilii Toletani, anni 1565. *act.* 2. *cap.* 14. *tom.* 10. Collectionis Harduini *col.* 1151. ubi ita edixere: *Pœnæ pecuniariæ, si quando à Judicibus ordinariis, juxta rationem delicti, delinquentis qualitatem, eas imponi contigerit, in pios tantùm usus, & pro executione justitiæ, non pro privata Episcoporum utilitate, expendantur, arbitrio Episcopi, vel ejus Vicarii. Deputeturque ab eodem Episcopo, qui easdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.* Hæc autem praxis, veluti aptissima ad obviandum dolis, fraudibus, & calumniis, placuit Ven. Innocentio XI. Pontifici Maximo, cujus propterea jussu sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, suis encyclicis litteris ad omnes Episcopos die 5. Februarii 1678. datis, quæ habentur apud Clericatum *de Benefic. discord.* 100. *n.* 4. iisdem injunxit, ut quaslibet emendas, mulctas, seu pœnas pecuniarias, statim custodiendas tradant probo & fideli Depositario, ut hac ratione semper innotescat, quantum à delinquentibus exactum sit, & in quem usum erogatum.

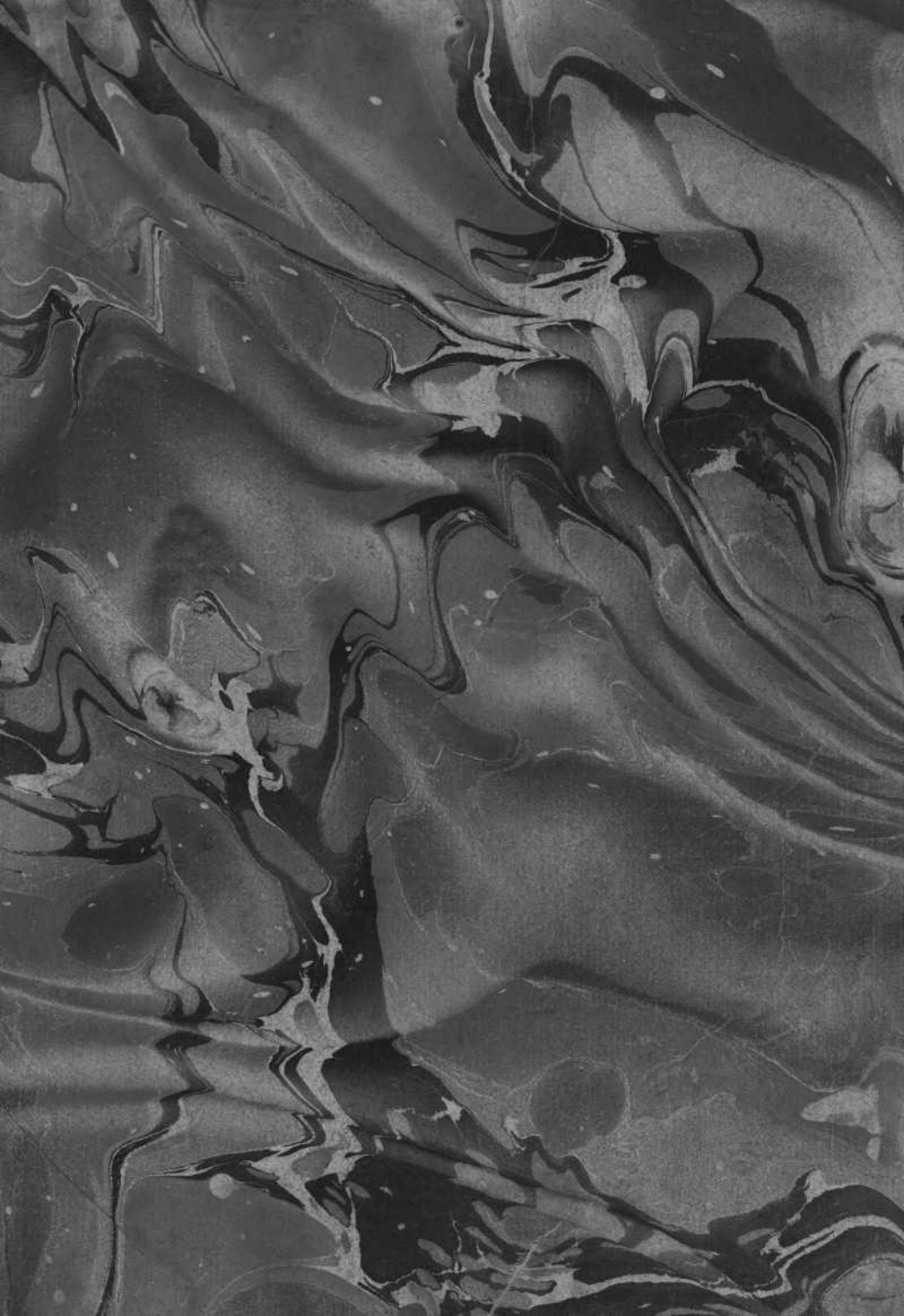
VI. Quæ hactenùs diximus, ut quilibet videt, eò omnia collineant, ut scilicet à foro Ecclesiastico omnis arceatur avaritiæ species; quem eumdem scopum semper respexit sacra Congregatio Concilii, quotiescumque de pecunia, quocumque nomine Episcopo pensitanda, in ea actum est. Concilium Tridentinum. *sess.* 24. *c.* 3. *de reform.* præcepit, ut Episcopus singulis annis

suæ diœcesis visitationem instituat, quam si, propter ejusdem diœceseos latitudinem, intra annum explere nequeat, biennio saltem absolvat. Visitanti autem Episcopo permisit, pro se, suoque honesto comitatu, ab iis, quibus de jure id onus incumbit, procurationes exigere, seu moderata & frugalia victualia recipere; relinquendo tamen arbitrio eorum, qui visitantur, aut eadem victualia subministrare, aut pecuniam, quam antea consueverant, exolvere. Hoc porrò decreto non prohibetur Episcopus, ne intra ejusdem anni curriculum, si ita necessarium duxerit, iterum diœcesim visitando perlustret, quemadmodum rectè notant Fagnanus *in cap. Cùm venerabilis, num.* 3. *de censibus*, Pirhing. *in* 3. *l. Decretal. tit.* 39. *sect.* 2. *n.* 94. Cardin. de Luca. *in Miscell. Eccles. disc.* 1. *n.* 118. *& in Adnotat. ad Concil. Trident. disc.* 5. *n.* 6. Sed ne quisquam Pastorem visitationem iterantem insimulet, quasi crebriùs ad suas oves accurrat, ut eas sæpiùs tondeat, non autem ut earumdem morbis novum afferat medicamen; propterea cùm sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium anno 1586. tùm sacra Congregatio Concilii die 19. Septembris 1682. censuerunt: Episcopo, bis eodem anno diœcesim visitanti, unicam tantùm deberi procurationem; examinato quippè sequenti articulo: »An Episcopus, qui, si commodè »fieri possit, diœcesim suam quotannis »visitare tenetur, possit hujusmodi vi»sitationem facere per mensem, vel »circiter, ante quam labatur integer an»nus à die peractæ ultimæ visitationis, »vel potiùs debeat expectare, quod an»ni circulus integrè compleatur, ante»quam denuò visitet, ita ut intra singu»li cujuslibet anni cursum una tantùm »visitatio fiat:" sacra Congregatio Concilii, prædicta die, & anno, respondit: *Affirmativè, sed non posse recipere procurationem, neque victualia, nisi semel in anno.* Cui quidem responsioni concinit alia, ab eadem sacra Congregatione data die prima Junii 1737 in causa *Policastren. Procurationis*, in qua proposita quæstione: *An Episcopus, non completo anno ab ultima visitatione, possit iterum eamden Ecclesiam visitare, & aliam procurationem à visitandis exigere*; responsum fuit: *Affirmativè quoad primam partem, & negativè quoad secundam*; *Thesaur. Resol. tom.* 8. *p.* 87. Huc etiam pertinet, quod ab eadem sacra Congregatione decisum fuit, quoad procurationem solvendam Vicario Capitulari. Diximus superiùs *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 5. posse à Vicario Capitulari diœcesim visitari post annum à die ultimæ visitationis, ab Episcopo peractæ; sed quoniam non decet, ut ipse cum tanto incedat comitatu, quanto indiget Episcopus, qui majori præfulget dignitate; idcircò sacra Congregatio die 18. Julii 1708. in causa *Ostunen. Procurationis*, impressa *tom.* 9. *Thesaur. pag.* 180. rescripsit, Vicario Capitulari deberi tantùm medietatem procurationum, quæ Episcopo solvi consueverunt; tali enim pacto servabitur indemnis ab expensis, quæ visitationis causa occurrunt, sed nihil lucri ex ea percipiet.

FINIS.

FINIS

DE
SINODO
DIOECESANA

1

ANT
23